

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

MİNHÂC-I RUMÂT
GİRİŞ-METİN-DİZİN

Yüksek Lisans Tezi

Sevda Çelik POLAT

Danışman
Dr.Öğr.Üyesi Rabia AKSU

Erzincan/2020

TEZ BİLDİRİMİ

"Minhac-ı Rumat (Giriş-Metin-Dizin)" isimli "Yüksek Lisans" tezim tarafımda intihal programı ile incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığımı taahhüt ederim.

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim. 24/07/2020

Sevda ÇELİK POLAT

MİNHÂC-I RUMÂT

Giriş-Metin-Dizin

Sevda Çelik POLAT

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi, 2020

Danışman : Dr.Öğr.Üyesi Rabia AKSU

ÖZET

Bu çalışma, Mehmed Emin Vahîd Paşa'nın 19. yüzyılda yazdığı *Minhâc-ı Rumât* adlı eserin Latin harflerine transkripsiyonlu aktarımı, dil incelemesi, metin ve dizin bölümünden oluşmaktadır.

Minhâc-ı Rumât'ta Osmanlı Devleti döneminde yaşamış ve İstanbul Okmeydanı'nda menzili olan, bu menzillerde taş diken ve menzillere ok atan kemankeşlerden bahsedilmiştir.

Yapılan çalışma Giriş, Metin, Dil İncelemesi ve Dizin olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde, Mehmed Emin Vahîd Paşa ve *Minhâc-ı Rumât* ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Dil incelemesi bölümünde metnin imla özellikleri, ses ve şekil bilgisi metinden örneklerle anlatılmıştır.

Metin bölümünde nesih yazı türü ile oluşturulan el yazmasının Latin harflerine transkripsiyonlu çevirisi bulunmaktadır.

Dizin bölümünde Latin harflerine çevrilmiş olan eserin tüm kelime ve kelime grupları, kelimelerin hangi dile mensup oldukları ve bunların metinde geçen anlamları alfabetik olarak verilmiştir. Dizin gramatikal olarak hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler : Ok, okçuluk, yay, tirkeş, keman, remy, rumat.

MİNHÂC-I RUMÂT
Introduction- Text- Index
Sevda Çelik POLAT

Erzincan Binali Yıldırım University, Social Science Enstitute
Department Of Turkish Language And Literature
Post Graduate Thesis, 2020
Consultant : Dr. Akademik Member Rabia AKSU

ABSTRACT

This study consists of transcription of the work written by Mehmed Emin Vahîd Pasha in the 19th century, Minhâc-ı Rumât into Latin letters, language analysis, text and index section.

Kemankeş, who lived in the period of Ottoman Empire in Minhâc-ı Rumât and has a range in Istanbul Okmeydanı, who sew stones at these ranges and shoots arrows at these ranges, are mentioned.

The study consists of four chapters: Introduction, Text, Language Analysis and Index.

In the introduction, there is information about Mehmed Emin Vahîd Pasha and Minhâc-ı Rumât.

In the language analysis section, spelling features of the text, sound and morphology are explained with examples from the text.

In the text section, there is a transcriptional translation of the manuscript created with nesih type.

In the index section, all the words and word groups of the work, which is translated into Latin letters, the language of the words and their meanings in the text are given alphabetically. The directory is prepared grammatically.

Keywords: Arrow, archery, bow, shake, violin, remy, rumat.

İÇİNDEKİLER

TEZ BİLDİRİMİ.....	I
ÖZET	II
ABSTRACT	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	X
KISALTMALAR.....	XI
ÖN SÖZ	XII
I.GİRİŞ.....	1
A. Türk Okçuluğu.....	2
B. Menzil Okçuluğu.....	3
C. Ok Meydanları.....	3
D. İstanbul Ok Meydanı.....	4
E. Mehmed Emin Vahîd Paşa	4
1.Hayatı	4
2.Eserleri	5
1. Sefaretnâme-i Fransa	5
2. Risâle-i Vahîd Efendi	5
3. Târîh-i Vak’a-i Cezire-i Sakız.....	6
4. Minhâc-ı Rumât	6
5. Mirkât-ı Münâcât	6
6. H. 1226 M. 1811 Yıllarında Avrupa Devletleri	7
7. Şerh-i Kaside-i Dimyatiyye.....	7
8. Vahîd Paşa Kütüphanesi Vakfıyesi	7
9. Vahîd Paşa Kütüphanesi Defteri.....	7
F. Minhâc-ı Rumât	7
1. Eserin Fiziksel Özellikleri	7
2. Eserin Nüshaları	9
a) İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, NEKTY01655	9
b) Almanya Millî Kütüphanesi, Ms. Or.oct 3354	9
c) İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, MC Yz K 0423.....	9
d) İstanbul Topkapı Sarayı Türkçe Yazmaları, H, 623.....	9

e) İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, NEKTY00746	9
f) İngiltere Millî Kütüphanesi, Or.10884	9
g) İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, NEKTY04325	9
ğ) İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, NEKTY03647	10
h) İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, NEKTY02731	10
I) Millî Kütüphane, 06 Mil Yz A 8696.....	10
i) Millî Kütüphane, Mf1994 A 2067.....	10
j) Kütahya Vahîd Paşa İl Halk Kütüphanesi, 823	10
3. Eserin Konusu	11
4.Eserin Genel Olarak Dil ve Üslubu.....	11
6. Eserle İlgili Yapılan Çalışmalar	12
7. Eserin Bölümleri	12
a) “Der beyân-ı sebeb-i zuhûr u tir ü kemân”	12
b) “Der beyân-ı hâl u şân u neseb-i zi-şân Hazret-i Sa’d bin Ebi Vakkâs Radiyallahü te’âlâ ‘anh”	13
c) “Der beyân-ı fezâ’il-i tir-endâzi vü tir ü kemân”	13
d) “Der beyân-ı mesâ’il-i münâzale”	13
e) “Der beyân-ı âyin ü erkân-ı meydân”	13
f) “Der beyân-ı kavâ’id-i remy-i sihâm”	13
g) “Der beyân-ı ahvâl-i menâzil-i meydân-ı Kostantaniyye”	14
8. Eserde Yer Alan Menziller	15
1. Ağalar Menzili	15
2. Ahi (Parpol) Menzili	15
3. Arabacı (Ali Bali) Menzili	15
4. Arkırı Menzili	15
5. Azmayış Menzili (Azmayış Ali Ağa).....	16
6. Beş Direk Menzili	16
7. Beş Taşlar (Zihgirci Yeri) Menzili	16
8. Bilal Ağa Menzili	16
9. Büyük Yeksüvar Menzili	17
10. Cafer Sadık Beg Menzili.....	17
11. Cerrah Menzili	17
12. Çizmeci Menzili	17
13. Devatçı (Divitçi) Menzili	17
14. Dirhem (Abdullah Efendi) Menzili	18
15. Ekşi Menzili (Erkekli-Dişili Menzili)	18
16. III. Selim Menzili	18

17. Hacı Beşir Ağa Menzili (Hafid Molla 7 Menzili)	18
18. Emin Menzili	19
19. Hacı Ebubekir Ağa (Aşağı koşu) Menzili.....	19
20. Hacı İsmail (Cafer) Menzili	19
21. Hacı Süleyman Menzili.....	19
22. Haki Menzili (Kıble Hakisi)	19
23. Haki Bostancı Menzili.....	20
24. Halil Ağa Menzili	20
25. Hasan Taşı Menzili.....	20
26. Hasıllı Muhammed Ağa Menzili	20
27. İmam Menzili.....	20
28. Kiler Kethüdası Menzili	21
29. Küçük Yeksüvar (Sala) Menzili	21
30. Lenduhā Menzili : (Lodos Lenduhası Menzili)	21
31. Memi Çelebi Menzili	21
32. Memiş Efendi Menzili.....	21
33. Mercan Ağa Menzili.....	22
34. Miralem Ahmed Ağa Menzili.....	22
35. Muhammed Paşa Menzili (Silahdar Mehmed Paşa)	22
36. Nakkaş Menzili	22
37. Sekbankulu (Erkekli-Dişili) Menzili	22
38. Selim Ağa (Kadir Ağa) Menzili	23
39. Sultan Murad Han (IV. Murad) Menzili	23
40. Şerbetcizade Menzili	23
41. Şişman Paşa Menzili	23
42. Tekye Menzili	24
43. Tozkoparan (Delikli Kaya) Menzili	24
44. Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili.....	24
45. Uncu Şüca Menzili	24
46. Yusuf Ağa Menzili	24
9. Eserde Yer Alan Kemankeşler	25
II. DİL İNCELEMESİ.....	60
A. İmla Özellikleri.....	60
1. Farsça Tamlamaların Yazımı	61
a) İzafet Kesresi ile Yapılanlar:	61
b) İzafet Hemzesi ile Yapılanlar:	61

2. Arapça Tamlamaların Yazımı	61
B. Ses Bilgisi	61
1. Ses Değişiklikleri	62
a) Yuvarlaklık veya Yuvarlaklaşma	62
b) Düzlük veya Düzleşme	62
2. Ses Olayları.....	63
a) Ses Düşmesi	63
(1) Ünlü Düşmesi	63
(2) Ünsüz Düşmesi	63
(3) Hece Kaynaşması.....	63
C. Şekil Bilgisi	63
1. Yapım Ekleri	63
a) İsimden İsim Yapma Ekleri	63
b) İsimden Fiil Yapma Ekleri.....	64
c) Fiilden İsim Yapma Ekleri	64
d) Fiilden Fiil Yapma Ekleri	64
2. İsim Çekimi	65
a) Çokluk Eki	65
b) İyelik Ekleri	65
c) Hâl Ekleri	66
(1) Yalın Hâl (Nominative)	66
(2) İlgi (Tamlayan) Hâli (Genetive)	66
(3) Yükleme (Belirtme) Hâli (Accusative)	66
(4) Yönelme Hâli (Dative)	67
(5) Bulunma Hâli (Locative)	67
(6) Ayrılma Hâli (Ablative).....	67
(7) Vasıta Hâli (Instrumental)	67
(8) Yön Gösterme Hâli (Directive)	67
(9) Eşitlik Hâli (Equative).....	68
d) Soru Eki.....	68
3. Fiil Çekimi.....	68
A) Basit Zamanlı Fiil Çekimleri	68
1) Bildirme (Haber) Kipleri.....	68
(a) Görülen Geçmiş Zaman	68
(b) Öğrenilen veya Duyulan Geçmiş Zaman.....	69
(c) Geniş Zaman.....	69

2) Dilek (Tasarlama) Kipleri	70
(a) Emir Kipi	70
(b) İstek Kipi	70
(c) Şart Kipi	71
B) Birleşik Zamanlı Fiil Çekimleri	71
(a) Hikaye Birleşik Zaman	71
(b) Rivayet Birleşik Zaman	72
(c) Şart Birleşik Zaman.....	72
C) Fiil Çekiminde Olumsuzluk Eki.....	72
4. Ek Fiil.....	72
a) Ek Fiilin Hikâyesi (Görülen Geçmiş Zaman Eki)	72
b) Ek Fiilin Şartı.....	73
c) Ek Fiilin Zarf-Fiil Şekli	73
d) Ek Fiilin Olumsuz Şekli	73
5. İsim-Fiil (İnfinitive)	73
6. Sıfat-Fiil (Partisip)	73
7. Zarf-Fiil (Gerundium)	74
8. Birleşik Fiiller.....	75
a) Yardımcı Fiille Yapılan Birleşik Fiiller	75
b) İktidarî (Yeterlik, Possible) Fiili	75
III.METİN	76
A. Metin Hazırlanırken İzlenen Yol.....	76
B. Metin	77
IV.DİZİN	126
A. Dizin Hazırlanırken İzlenilen Yol	126
B. Dizin	128
SONUÇ	352
KAYNAKLAR.....	354

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا (ā)	a, ā	ص	ş
ا (ā)	a, e, ı, i, u, ü	ض	ž, ɖ
ب	b, p	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	ʿ
ث	ṯ	غ	ğ
ج	c, ç	ف	f
چ	ç	ق	k
ح	ḥ	ك	k, g, (ñ)
خ	ḫ	ك	ñ
د	d	ل	l
ذ	ẓ, ḏ	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ū, ü, o, ö
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	لا	la, lā
ش	ş	ی	y, ı, i, ī
		ء	ʾ

KISALTMALAR

Ar. Arapça

bk. Bakınız

c. Cilt

çev. Çeviren

ET Eski Türkçe

Erm. Ermenice

Far. Farsça

Fr. Fransızca

Hız. Hazreti

İtal. İtalyanca

Rus. Rusça

S. Dergi Sayısı

s. Sayfa

Tr. Türkçe

Rum. Rumca

TDK Türk Dil Kurumu

TDAD Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi.

(?) Anlamı bulunamayan ve okunuşundan emin olunamayan kelimeler için kullanılmıştır.

ÖN SÖZ

Okçuluk geçmişten günümüze kadar işlevi değişse de varlığını sürdüren bir uğraş olmuştur. Zaman ilerledikçe okçuluk ve okçuların önemi daha da artmıştır. Öyle ki okçuluk talimleri yapılmış, menziller kurulmuştur. Sadece İstanbul Okmeydanı'nda 50 tane menzil sahibi kemankeş vardır. Bunun yanı sıra Edirne ve Bursa gibi şehirlerde de menziller kurulmuş, talimler yapılmıştır. Zamanın padişahlarının dahi menzili vardır.

Günümüzde spor amacıyla tercih edilen okçuluk, arka planında birçok kural ve kaideyi barındıran, geçmişi ise bir hayli eski olan bir spor dalıdır. Çocuklarımızın ve gençlerimizin bu spor dalını öğrenmesi ve yaşatması tarihimizin canlı kalması açısından oldukça önemlidir. Bu açıdan bakıldığında, bu eser okçuluk hakkında edinilecek bilgiyi gözler önüne sermesi, spor, edebiyat, tarih gibi alanlara da bir nebze olsun katkıda bulunması amacıyla incelemeye değer bulunmuştur.

Üzerinde çalışma yapılan eser bir “*Okçuluk Kitabı*”dır. Yazarı Mehmed Emin Vahîd Paşa ise önemli bir devlet adamıdır.

Bu çalışmaya konu olan *Minhâc-ı Rumât* adlı eser, 19. yüzyılın ilk yarısında oluşturulmuştur.

Mehmed Emin Vahîd Paşa eserinde Osmanlı Devleti döneminde yaşamış ve İstanbul Okmeydanı'nda menzili olan kemankeşlerden, bu menzillerde taş diken ve menzillere ok atan kemankeşlerden bahsetmiştir.

Bu çalışma; Giriş, Dil İncelemesi, Metin ve Dizin bölümlerinden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde, yaptığımız çalışma hakkında genel olarak bilgiler verilmiştir. Eserin yazarı, konusu, dil ve üslubu, fiziksel özellikleri ve eserin üzerinde yapılan çalışmalar bu bölümde yer almıştır.

Dil incelemesi bölümünde, eserin imlâ, ses ve şekil bilgisi özellikleri incelenerek dönemin dil özellikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Metin bölümünde ilk olarak Arap harfli metnin çeviri yazısı yapılırken takip edilen yollar bir başlık altında verilmiştir. Daha sonra metnin sayfa ve satır numaraları belirtilerek metnin çeviri yazısı yapılmıştır.

Dizin bölümünde ise ilk olarak dizin hazırlanırken takip edilen yollar bir başlık altında verilmiştir. Daha sonra metinde geçen kelime ve kelime grupları alfabetik sıraya göre dizilmiş ve karşılıklarına metindeki bağlamdan hareketle anlamları yazılmıştır. Yabancı kelimelerin hangi dilden oldukları parantez içinde belirtilmiştir.

Ders dönemi sırasında danışmanım olan ve bilgisinden yararlanma fırsatı bulduğum, sayın Dr. Öğretim Üyesi Bekir SARIKAYA hocama, tez konumu belirlememde bana yardımcı olan ve eksik olduğum konularda bilgisine müracaat ettiğim sayın Doç. Dr. Faysal Okan ATASOY hocama ve tez döneminde ilgi ve zamanını esirgemeyen çok değerli Dr. Öğretim Üyesi Rabia AKSU hocama teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca her daim yanımda olan çok değerli eşime sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Sevda Çelik POLAT, Temmuz 2020

I.GİRİŞ

Okçuluğun çok eski çağlara kadar giden bir geçmişi vardır. Zamanla bir hüner ve gövde gösterisi hâlini alan okçuluk günümüzde tekrar hayata geçirilmeye çalışılan bir spor dalıdır.

Sahabelerden biri olan *Sa‘d bin Ebu Vakkas* Allah yolunda ilk ok atan kişidir. Hz. Muhammed onu bu nedenle övmüştür. Türklerin savaşçı özellikleri ile İslamiyet’in okçuluğa verdiği önem birleşince de okçuluk adeta şahlanmıştır. Zamanla ok meydanları kurulmuş, menziller açılmış ve bu menzillere ok atan kemankeşler de sayıca artmıştır.

Osmanlı Devleti zamanında padişahlar, devletin diğer üyeleri ve halk okçuluğa ayrı bir önem vermiştir. Sadece İstanbul Okmeydanı’nda 50 tane menzil yer almaktadır. Bu menzillerde yüzlerce kemankeş yeteneğini göstermiştir.

Bizim çalıştığımız eserde 46 tane ok meydanı hakkında bilgi verilmiştir. Bu menzillerin hepsi İstanbul Okmeydanı’nda bulunan menzillerdir.

Üzerinde çalışılan “*Minhâc-ı Rumât*” adlı eserin yazarı Mehmed Emin Vahîd Paşa Osmanlı Devleti’nin son dönemlerinde yaşamış bir devlet adamıdır. Devlet adamı olmasının yanı sıra birçok eser kaleme almıştır.

Yapılan bu çalışmanın sebeplerinden biri de günümüzde popüler hâle gelen ata sporumuz okçuluğu bir de bu açıdan ele almaktır. Bu eser, Türk dilinin tarihî gelişimini takip etmek ve Türk diline bir katkı sunmak hasebiyle ele alınmıştır.

Çalışmamız sırasında Yakup Karasoy’un *Sirâcü’l- Kulûb*¹ ve Kâzım Köktekin’in *Eski Anadolu Türkçesi*² adlı eseri incelenmiştir.

¹ Yakup Karasoy, *Sirâcü’l- Kulûb*, TDK Yayınları, Ankara 2013, s. 57.

² Kâzım Köktekin, *Eski Anadolu Türkçesi*, Fenomen Yayınları, Erzurum 2011, s. 59.

A.Türk Okçuluğu

“Okçuluğun insanlık tarihinin en eski çağlarına kadar uzanan bir geçmişi vardır. Basit el baltalarından sonra, ok ve yayla ilgili buluntular ilk defa Genç Paleolitik çağda yeni bir gelişme olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilinen en eski yay buluntusu ise Mesolitik çağa, buzullar sonrası Maglemosian kültür çevresine aittir.

Eski Çin kaynaklarında, kuzey komşularının okçuluktaki başarıları ve “katinç” (kompozit) dedikleri yayların üstünlüğü sık sık anılmaktadır.

Türklerde okçuluk İslam dinini kabullerinden sonra, bu kutsal niteliği de kazanarak devam ediyor. Atla at üstünde kullandıkları ok ve yayla nasıl sıkı bir bağlantı içinde olduklarını ve daha önce İskitlerde gördüğümüz savaş taktiğine yatkınlıklarını Arap kaynaklarından öğrenebiliyoruz.”³

“Ok, Türk milletinin vazgeçilmez bir unsurudur. Öyle ki, Göktürk alfabesindeki harflerden biri ok şeklinde ve telaffuzu da “ok, ko” şeklindedir. Hatta ok ve yay, hukuki bir işaret olarak dahi kullanılmıştır. Özellikle ilk dönem hakanlarının diğer ülkelere yazdıkları mektuplarında hakan mührü olarak ok ve yay simgelerini kullandıklarını görüyoruz. Bu durum Tuğrul Bey'de dahi görülmektedir. Ok ve yay simgeleri paralar üzerinde de kullanılmıştır. Aynı zamanda Türk edebiyatında da ok ve yay tasviri geniş yer tutar. Yay sevgilinin kaşı, ok ise sevgilinin bakışı veya kirpiğidir.”⁴

“Türk insanının okçuluk ile gündelik hayatlarında da iç içe olduğu, Dede Korkut hikâyelerinde de geçmektedir.”⁵

“Türk okçuluğu, Asya steplerinden Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine kadar varlığını geliştirerek sürdürmüştür. Özellikle tarihin ilk dönemlerinden Osmanlı'nın son dönemlerine kadar okçu birlikler, ordunun en önemli birliği hüviyetindeydiler.”⁶

³ Ünsal Yücel, *Türk Okçuluğu*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay, Ankara 1999 s. 9, 10, 11.

⁴ Necip Fazıl Şenarslan, *Risâle-i Kavsiyye der Beyân-ı Zümre-i Tîr Endâzân*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2012 s.1.

⁵ Orhan Şaik Gökyay, *Dedem Korkudun Kitabı*, Kabalcı Yay. İstanbul, 1973 s. 36-37.

B. Menzil Okçuluğu

“Türk okçuluk tarihinde, menzil okçuluğunun ayrı bir yeri ve önemi vardır. Daha önce de belirtildiği gibi, sadece bu maksatla tesis olunan ok meydanlarına İslam dünyasında, yalnız Osmanlı Devleti sınırları içinde rastlanmaktadır. Bu meydanların titizlikle yönetilen birer vakıf kurumu olması ve gerek saray mensuplarının, gerek her sınıftan halkın bunlara rağbet göstermesi menzil okçuluğunun yüzyıllar boyu devamını ve gelişmesini sağlamıştır.”⁷

Menzil okçuluğu Osmanlı Devleti tarafından oldukça rağbet görmüştür. Öyle ki padişahlar ve devletin diğer ileri gelenleri dahi menzil açmış ya da açılan bu menzillerde ok atıp rekorlar kırmıştır. Zaman zaman kemankeşler arasında tartışmalar yaşanmış, okun ne kadar uzağa fırlatıldığı konusunda muhtelif görüşler ortaya atılmıştır. Menzil açmak isteyen kemankeşler belli bir rekoru kırmak zorundaydı. Eğer rekor kırılırsa önceki menzil taşı kaldırılır ve kendi adına olan menzil taşı dikilirdi. Bu taşların birçoğu günümüzde de varlığını sürdürmektedir.

C. Ok Meydanları

“İlk ok meydanının nerede ve ne zaman kurulduğunu bilemiyoruz. H.B. Kunter, ilk defa Bursa’da tesis olunduğunu, Yıldırım Bayezid külliyesi yapılırken camiin alt kısmındaki (Cumhuriyet döneminde hipodrom olarak kullanılan) geniş alanın ok atışlarına ayrıldığını bildiriyorsa da, ne yazık ki bu bilgiyi nereden aldığını açıklayamıyor.

Eldeki kayıtlara göre, bilinen en eski ok meydanı, 15. yüzyıl başlarında kurulduğunu tahmin ettiğimiz Edirne Meydanı’dır.

İstanbul Okmeydanı’nın kuruluşundan sonra, özellikle sultan II. Bayezid ve Kanuni devirlerinde menzil okçuluğuna ilgi giderek artmış, imparatorluğun belli başlı

⁶ Necip Fazıl Şenarslan, *Risâ le-i Kavsiyye der Beyân-ı Zümre-i Tîr Endâzân*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2012 s.2.

⁷ Ünsal Yücel, *Türk Okçuluğu*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay, Ankara 1999 s. 55.

bütün illerinde ok meydanları tesis olunmuştu. 1550'ye kadar açılan meydan ve menzilleri Bahtiyarzade'den (Bahtiyarzade Hasan Çelebi) öğreniyoruz. Sonrakileri ise Mustafa Ali ve Abdullah Efendi bildiriyorlar.”⁸

D. İstanbul Ok Meydanı

“İstanbul Okmeydanı, fetihten hemen sonra, Fatih Sultan Mehmed'in emri ile kurulmuş ilk vakıftır. Bu konudaki fermanlarda kuruluş gayesi, “gazilerin ve halkın ok atması ve toplu hâlde dua etmesi için...” diye açıklanmaktadır. Şehirde Bizans'tan kalma bir spor meydanı (Hipodrom) bulunduğu hâlde, ok atışları için ayrı bir meydan tesisine lüzum görülmesi, okçuluğa verilen öneme işaret etmektedir. Aynı zamanda bir dua yeri olması ise, okçuluk sporunun dinî yanına dikkatimizi çekmektedir.”⁹

E. Mehmed Emin Vahîd Paşa

1.Hayatı

“Kilisli olup doğum tarihi belli değildir. Bazı kaynaklarda babasının Kilisli bir Nusayri olduğu belirtilir. Kütahya'da kurduğu kütüphanenin 1226 (1811) tarihli vakfiyesinde babasının Ali Ağa oğlu Osman Efendi olduğu açıkça kaydedilmiştir. Babası vefat edince annesi ile birlikte İstanbul'a geldi. Eğitim gördükten sonra önce Maliye Kalemi'ne girdi. Zecriye başkâtibi ve muhassılı oldu. Aralık 1806'da mevkufatçı olarak elçilikle Fransa'ya gönderildi. İki defa Napolyon ile görüştü. Siyasi bir başarı kazanamadı. Sefareti Aralık 1807 sonuna kadar sürdü. Elçilik görevi ile ilgili bir sefaretname hazırlayarak saraya sundu.

Fransa dönüşü defter emimliğine tayin edildi. Haziran 1809'da reisülküttap vekili oldu. 6 Ekim 1809'dan sonra Kütahya'da mecburi ikamete tabi tutuldu ve bir buçuk yıl

⁸ Ünsal Yücel, *Türk Okçuluğu*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay, Ankara 1999 s. 57-58.

⁹ Ünsal Yücel, *Türk Okçuluğu*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay, Ankara 1999 s. 68.

sonra serbest bırakıldı. 1811’de Tophane nazırlığı, Ekim 1812’de Tersane eminliği görevine tayin edildi. İki sene sonra Tekelioğulları’nın bıraktığı mirasa devlet adına el koymakla vazifelendirildi.

20 Eylül 1814’te kendisine vezirlik rütbesi verildi. Ardından vezirlik rütbesi kaldırılıp Sakız adasına muhafız tayin edildi.

Bosna valiliğine gönderildi. Göreve giderken (14 Ağustos 1828) Çanakkale’de vefat etti ve Geyikli köyüne gömüldü.

Kaynaklarda geçimsiz, fazla gururlu, bencil ve cimri olduğu belirtilen Vahîd Paşa’nın 4000 kese civarında para biriktirdiği rivayet edilir. İki hanımından başka varisi yoktu.

Kütahya’da kurduğu, varlığını günümüze kadar sürdüren kütüphaneyi, bir buçuk yıl sürgün kaldığı bu şehirde talebenin ve ulemanın kitap bulmaktaki sıkıntısını gördükten sonra yaptırdığı rivayet edilir.”¹⁰

2.Eserleri

1. Sefaretnâme-i Fransa

Sefaretnâme-i Fransa adlı eserinde Vahîd Paşa, Polonya, Macaristan, Avusturya ve Fransa şehir ve limanlarının özelliklerine değinmiştir. Eserinde sade ve açık bir ifade kullanmıştır. Sefaretnâme-i Fransa, yabancı dillere çevrilmiştir. Eser Kütahya Vahîdpaşa İl Halk Kütüphanesi Yazma Eserler bölümünde 43 Va 830 demirbaş numarası ile kayıtlıdır. 47 varak, 21 satır şeklinde ve nesih yazı türü ile yazılmıştır.¹¹

2. Risâle-i Vahîd Efendi

Vahîd Paşa, Risale-i Vahîd Efendi adlı eserinde, İngiltere’nin o dönem İstanbul elçisi olan Robert Adair ile kendisi arasında 1223/1809 Çanakkale’de akdedilen İngiliz-

¹⁰ Atilla Çetin. “Mehmed Emin Vahîd Paşa”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, İstanbul 2003. c.28, s. 468.

¹¹ (Çetin, 2003: 468).

Türk barışından söz etmiştir. Eser Kütahya Vahîdpaşa İl Halk Kütüphanesi Yazma Eserler bölümünde 43 Va 832 demirbaş numarası ile kayıtlıdır. 28 varak, 21 satır şeklinde ve nesih yazı türü ile oluşturulmuştur.¹²

3. Târîh-i Vak'a-i Cezire-i Sakız

Vak'a- i Sakız (Târîh-i Vak'a-i Cezire-i Sakız) adlı anonim eser, 1822 yılında meydana gelen Sakız adası olaylarından bahsetmektedir. Vahîd Paşa, o dönemde Sakız muhafızı olarak görev yaptığı için eserin ona ait olması muhtemeldir. Eser Kütahya Vahîdpaşa İl Halk Kütüphanesi Yazma Eserler bölümünde 43 Va 838 demirbaş numarası ile kayıtlıdır. 37 varak, 23 satır şeklinde ve nesih yazı türü ile oluşturulmuştur.¹³

4. Minhâc-ı Rumât

Vahîd Paşa'nın okçuluk ve okçuluk adabı ile ilgili bir eseridir. Eserin zahriyesinde, sonradan oluşturulmuş “*fihrist*” kısmı vardır. Mensur bir eserdir. Eser mensur olmakla birlikte içerisinde manzum parçalar da vardır. Eser besmele ile başlar. Vahîd Paşa eserini yedi bâb şeklinde oluşturmuştur. Eser Kütahya Vahîdpaşa İl Halk Kütüphanesi Yazma Eserler bölümünde 43 Va 823 demirbaş numarası ile kayıtlıdır. 69 varak, 17 satır şeklinde ve nesih yazı türü ile oluşturulmuştur.¹⁴

Eserin iki sayfası ise eksiktir. Eksik olan sayfalar Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde bulunan H.623 numaralı nüshadan bulunarak metne eklenmiştir.

5. Mirkât-ı Münâcât

Eser Milli Kütüphane'de 06 Mil Yz A 8348 demirbaş numarası ile kayıtlıdır. 75 yaprak, 19 satır şeklinde ve rik'a yazı türü ile oluşturulmuştur.¹⁵

¹² (Çetin, 2003: 468).

¹³ (Çetin, 2003: 468).

¹⁴ (Çetin, 2003: 468).

¹⁵ Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı (<http://yazmalar.gov.tr/eser/vahid-pasa-kutuphanesi-defteri/153271> , erişim tarihi: 25.01.2020 13:42)

6. H. 1226 M. 1811 Yıllarında Avrupa Devletleri

Eser Kütahya Vahîdpaşa İl Halk Kütüphanesi Yazma Eserler bölümünde 43 Va 833 demirbaş numarası ile kayıtlıdır. 29 yaprak, 21 satır şeklinde ve nesih yazı türü ile oluşturulmuştur.¹⁶

7. Şerh-i Kaside-i Dimyatiyye

Vahîd Paşa bu eserde Şeyh Nureddin al Dimyatiyye'nin aynı adlı eserini şerh etmiştir. Eser Kütahya Vahîdpaşa İl Halk Kütüphanesi Yazma Eserler bölümünde 43 Va 1161 demirbaş numarası ile kayıtlıdır. 97 yaprak, 21 satır şeklinde ve nesih yazı türü ile oluşturulmuştur.¹⁷

8. Vahîd Paşa Kütüphanesi Vakfiyesi

Eser Kütahya Vahîdpaşa İl Halk Kütüphanesi Yazma Eserler bölümünde 43 Va 1230 demirbaş numarası ile kayıtlıdır. 9 yaprak, 19 satır şeklinde ve talik yazı türü ile oluşturulmuştur.¹⁸

9. Vahîd Paşa Kütüphanesi Defteri

Eser Kütahya Vahîdpaşa İl Halk Kütüphanesi Yazma Eserler bölümünde 43 Va 1031 demirbaş numarası ile kayıtlıdır. 35 yaprak, 12 satır şeklinde ve rik'a yazı türü ile oluşturulmuştur.¹⁹

F. Minhâc-ı Rumât

1. Eserin Fiziksel Özellikleri

Eser 19. yüzyılın ilk yarısında yazılmıştır. Osmanlı Devleti zamanında Fatih Sultan Mehmed'in emri ile kurulan İstanbul Okmeydanı hakkında bilgi veren bir okçuluk kitabıdır.

¹⁶ Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı (<http://yazmalar.gov.tr/eser/vahid-pasa-kutuphanesi-defteri/153271> , erişim tarihi: 25.01.2020 13:42)

¹⁷ Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı (<http://yazmalar.gov.tr/eser/vahid-pasa-kutuphanesi-defteri/153271> , erişim tarihi: 25.01.2020 13:42)

¹⁸ Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı (<http://yazmalar.gov.tr/eser/vahid-pasa-kutuphanesi-defteri/153271> , erişim tarihi: 25.01.2020 13:42)

¹⁹ Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı (<http://yazmalar.gov.tr/eser/vahid-pasa-kutuphanesi-defteri/153271> , erişim tarihi: 25.01.2020 13:42)

Eserin iç kapak sayfasında, Arap harfleri ile yazılmış olan Kütahya yazılı mühür vardır. Ayrıca Latin harfleri ile “T.C. Kütahya Vahîd Paşa Kitaplığı Müdürlüğü sayfa 823” şeklinde bir ibare de yer almaktadır.

Eserin ilk sayfası zahriye²⁰ kısmına ayrılmıştır. Ardından besmele ile metne giriş yapılmıştır. Eserin adı metinde geçmektedir. Yazar eserine bu adı verdiğiinden bahsetmektedir. (... *tasvîb ve Minhâc-ı Rumât tesmiyesiyle yedi bâb üzre tanzîm ve tertîb eyledim*...) Yazar ayrıca eserini yedi bölümden oluşturduğundan da bahsetmektedir.

Eser 138 sayfadan oluşmaktadır. Her sayfa 17 satırdan oluşmaktadır. Eserimizin iki sayfası eksiktir. Eksik olan sayfalar Topkapı Sarayı Kütüphanesi’nde *Topkapı Sarayı Türkçe Yazmaları* bölümünde bulunan nüshadan bulunarak metne eklenmiştir.²¹ Eser nesih yazı türü ile yazılmıştır. Birkaç yer dışında metin harekesizdir. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Ayrıca metinde yer alan şiir ve (٨) Mısralar da kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Metin içerisinde yer alan hadislerin üzeri ve yapılan ayet iktibaslarının üzeri de kırmızı kalemle çizilmiştir. Herhangi bir noktalama işareti kullanılmamakla birlikte sadece (٨) Mısra bittikten sonra nokta konulmuştur.

Ayrıca metinde hadislerin anlatıldığı satırın hemen yanında kenar yazıları yer almaktadır. Kenar yazıları çeviri yazılı metinde dipnotta verilmiştir. Menzillerin anlatıldığı yedinci bölümde de aynı şekilde kenar yazıları yer almaktadır. Bu yazılar da 17. satırın devamı şeklinde 18, 19, 20. satır şeklinde metnimize alınmıştır. Bazı kenar yazıları rik’a yazı türü ile oluşturulmuştur.

²⁰ Esas metnin başladığı yaprağın ön yüzü.

²¹ Çalıştığımız nüshada eksik olan sayfalar: 39b (Topkapı, 40a/9-40b/9.), 40a (Topkapı, 40b/10-40a/9).

2. Eserin Nüshaları²²

a) İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, NEKTY01655

Koleksiyon: İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphane Nadir Eserler Kütüphanesi, 66 sayfa, 17 satır. Yazı türü: Nesih, İstinsah tarihi: 1219/1804. Vahîd Muhammed Paşa adına kayıtlıdır.

b) Almanya Millî Kütüphanesi, Ms. Or.oct 3354

Koleksiyon: Almanya Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları, 71 yaprak, 17 satır. Nesih yazı türü ile oluşturulmuştur. İstinsah tarihi: 1219/1804.

c) İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, MC Yz K 0423

Koleksiyon: İ.İ.B Atatürk Kitaplığı Yazma Eserler, 71 yaprak, 17 satır. Nesih yazı türü ile oluşturulmuştur. İstinsah tarihi: 1219/1805.

d) İstanbul Topkapı Sarayı Türkçe Yazmaları, H, 623

Koleksiyon: Topkapı Sarayı Müzesi Türkçe Yazmaları, 70 yaprak, 17 satır. Nesih yazı türü ile oluşturulmuştur. İstinsah tarihi: 1219/1805.

e) İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, NEKTY00746

Koleksiyon: İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphane Nadir Eserler Kütüphanesi, 65 sayfa, 17 satır. Nesih yazı türü ile oluşturulmuştur. İstinsah tarihi: 1219/1805.

f) İngiltere Millî Kütüphanesi, Or.10884

Koleksiyon: İngiltere Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları. İstinsah tarihi: 1233/1818

g) İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, NEKTY04325

Koleksiyon: İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphane Nadir Eserler Kütüphanesi, 59 sayfa, 19 satır. Nesih yazı türü ile oluşturulmuştur. İstinsah tarihi: 1240/1824

²² Selami Turan- Fuat Gürbüz, “*Mehmed Emin Vahid Paşa’nın Minhâcü’r-Rumât*” Pesa Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, S: 2, Temmuz 2019, s.62, 63, 64.

ğ) İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, NEKTY03647

Koleksiyon: İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphane Nadir Eserler Kütüphanesi, 59 yaprak, 21 satır. Rik'a yazı türü ile oluşturulmuştur. İstinsah Tarihi: 1244/1828

h) İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, NEKTY02731

Koleksiyon: İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphane Nadir Eserler Kütüphanesi, 67 sayfa, 17 satır. Nesih yazı türü ile oluşturulmuştur. İstinsah Tarihi: 1244/1828.

İ) Millî Kütüphane, 06 Mil Yz A 8696

Koleksiyon: Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, 58 yaprak, 17 satır. Cedit kâğıt. Tezhip: Serlevha sulu boyalı, kenarları kahverengi meşin, yüzeyleri ebrû kâğıt kaplı mukavva bir cilt içerisinde. Nesih yazı türü ile oluşturulmuştur.

i) Millî Kütüphane, Mf1994 A 2067

Koleksiyon: Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi. Nesih yazı türü ile oluşturulmuştur.

j) Kütahya Vahîd Paşa İl Halk Kütüphanesi, 823

Koleksiyon: Vahîd Paşa İl Halk Kütüphanesi, 69 yaprak, 17 satır. Eserin fihristi vardır. Âyet ve hadislerin altı, kırmızı mürekkeple çizilmiştir. Nesih yazı türü ile oluşturulmuştur. Eserin iki sayfası ise eksiktir. Eksik olan sayfalar Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde bulunan H.623 numaralı nüshadan bulunarak metne eklenmiştir.

3. Eserin Konusu

Eser, Fatih Sultan Mehmed Han döneminden itibaren İstanbul Okmeydanı'nda menzil sahibi olan ve bu menzillerde talim yapan kemankeşleri anlatmaktadır.

“Kuruluşundan, 19. yüzyılın ortalarına kadar dört yüz yıl boyunca İstanbul Okmeydanı'nda 50 adet menzil açılmış, 300'e yakın menzil taşı dikilmiştir.”²³

Kullanılan ifadelerden anlaşıldığı üzere okçuluğa ayrı bir önem verilmiş, bazı özel isimler ve terimler bu spor dalı için kullanılmıştır. Eserde menziller anlatılırken bu menziller sağında, solunda, önünde ve arkasında bulunan yer isimlerine göre tarif edilmiştir.

4.Eserin Genel Olarak Dil ve Üslubu

Minhâc-ı Rumât, 19. yüzyıl Klasik Devir sonrası Osmanlı Türkçesi Dönemi eseridir. Eserin yazılış tarihi 19. yüzyılın başlarıdır. Bu dönemde dilde Arapça ve Farsça unsurların yoğun olarak kullanılmasından dolayı eserin dili sade değildir.

Metin, Klasik Osmanlıca döneminde yazılmasına rağmen ikili yazımlara rastlanılmıştır; *koy-* (23b/13), *ko-* (23a/12) ve *kendü* (23b/5), *kendi* (20a/10) Bazı arkaik kelimeler de metnimizde yer almaktadır. (kağı 29b/9).

Mehmed Emin Vahîd Paşa, bir devlet adamı olması hasebiyle eserini edebi bir dil ile yazmamıştır. Anlatımı kısa ve özdür. Uzun terkipler, süslü cümleler kullanmamıştır.

Anlatımı güçlendirmek, örnek vermek veya önemli yerleri vurgulamak için beyitlerden, (ع) Mısralardan ve bazı şairlerin şiirlerinden örnekler vermiştir. Örneğin;

Şiir:

sen ‘ağıla uyup gezme felâṭūn dağı bilmez (Şeyh Galib).

²³ Ünsal Yücel, *Türk Okçuluğu*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay, Ankara 1999, s. 123.

Beyit:

koṭursuñ sīnede yāḳūt ḳabza ḥançerüñ ey māh
bilinsün taş diken menziliñe ḥāṭır-şikenlikde

6. Eserle İlgili Yapılan Çalışmalar

Yaptığımız araştırmalar doğrultusunda eser üzerine yapılmış olan iki çalışmaya rastlanılmıştır: Biri yüksek lisans tezi²⁴ olarak hazırlanmış, diğeri ise aynı tezin makale²⁵ olarak yayınıdır.

Bu çalışma 2019 yılında Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında hazırlanmış ve Fuat Gürbüz'e ait olan yüksek lisans tezidir. Çalışmanın adı *Mehmed Emin Vahîd Paşa'nın Minhâc'ür-Rumât Adlı Eseri (İnceleme-Metin)*'dir.

Bu tez bizim de üzerinde çalıştığımız Kütahya Vahîdpaşa İl Halk Kütüphanesi'nde bulunan el yazması nüsha üzerine yapılmıştır.

Çalışma İnceleme ve Metin kısmı olarak iki ana kısımdan oluşmaktadır. Eserin tıpkıbasımı da metnin hemen ardından çalışmaya eklenmiştir.

Adı geçen tezle ilgili hazırlanan makale ise Pesa Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisinde Temmuz 2019 tarihinde yayınlanmıştır. Çalışmanın adı *Mehmed Emin Vahîd Paşa'nın Minhâc'ür-Rumât Adlı Eseri*'dir.

7. Eserin Bölümleri

Mehmed Emin Vâhid Paşa eserini yedi ana başlık hâlinde ele almıştır.

a) “Der beyân-ı sebeb-i zuhûr u tir ü kemân”

²⁴ Fuat Gürbüz, *Mehmed Emin Vahîd Paşa'nın Minhâc'ür-Rumat Adlı Eseri*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta 2019.

²⁵ Selami Turan- Fuat Gürbüz, “*Mehmed Emin Vahid Paşa'nın Minhâc'ü'r-Rumât*” Pesa Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, S: 2, Temmuz 2019.

Bu başlıkta, okun ve yayın ortaya çıkış sebebinden bahsedilmiştir. Hz. Âdem ve Cebrâil'in ok ile ilgili hikâyesinden, Hâbil ile Kâbil'in ok talimlerinden, Nemrud'un semaya ok atma hikâyesinden Behram-Gûr'un ok atmadaki şöhretinden ve Sa'd b. Ebî Vakkâs'ın okçuluğuyla ilgili konulara yer verilmiştir.

b) “Der beyân-ı hâl u şân u neseb-i zi-şân Hazret-i Sa'd bin Ebi Vakkâs Radiyallahü te'âlâ 'anh”

Bu başlıkta, Sa'd b. Ebî Vakkâs'ın ailesinden, hayatından ve askeri başarılarından söz edilmiştir. Ayrıca onun fiziksel özelliklerinden ve öldükten sonra nereye gömüldüğünden de bahsedilmiştir.

c) “Der beyân-ı fezâ'il-i tir-endâzi vü tir ü kemân”

Bu başlıkta, savaşlarda ok atmanın sevabından ve kemankeşlerin okçuluğu bırakması hâlinde neler olacağından bahsedilmiştir. 40 hadis beyan bu bölümde yer almaktadır. Hadisleri rivayet eden kişilerden²⁶ de bahsedilmiştir.

d) “Der beyân-ı mesâ'il-i münâzale”

Bu başlıkta, okçuğun usullerinden bahsedilmiştir.

e) “Der beyân-ı âyin ü erkân-ı meydân”

Bu başlıkta, kemankeşlerin ok atmaları için gerekli olan şartlara yer verilmiştir. Okçuluğun kurallarından bahsedilmiştir.

f) “Der beyân-ı kavâ'id-i remy-i sihâm”

Bu başlıkta, okçuların oku nasıl tutması gerektiği ve yayı nasıl tutması gerektiği anlatılmıştır. Bu kısım beş fasıl halinde anlatılmıştır.

²⁶ Ravi: Rivayet eden kişi.

g) “Der beyān-ı ahvāl-i menāzil-i meydān-ı Kostantaniyye”

Bu başlıkta, İstanbul Okmeydanında bulunan menzillerden bahsedilmiş, bu menzillerde yapılan talimler anlatılmıştır. Okçuların yaptığı atışların mesafesi verilmiş, ok menzilleri tarif edilmiştir. Kemankeşlerin kim olduğu ne iş yaptığı nerede yaşadığı gibi bilgilere de yer verilmiştir.

8. Eserde Yer Alan Menziller ²⁷

1. Ağalar Menzili

Ayak taşı, Hasköy tarafındaki Karlık yanında, baş taşı Kâğıthane yolu üzerindedir. Reyhan Ağa menzil açıp taş dikmiş, bir zaman sonra aşırı atarak ana taşını yeni yerine sürmüştür. Menzil sahiplerinin çoğu ağa olduğu için bu ad verilmiştir.²⁸

2. Ahi (Parpol) Menzili

Ayak yeri, Kâğıthane tarafında Çakıllı Tepe'de Ali Bali taşı ile Yeksüvar Menzili arasındadır. Menzili, Fatih devrinde Ahi diye anılan kemankeş açmış fakat kısa zamanda taşı kaybolmuş, bu yüzden Top İskender'in menzil taşı ana taşı sayılmıştır.²⁹

3. Arabacı (Ali Bali) Menzili

Ayak yeri, Ahi (parpol) Menzili ile Haydar (Memi Çelebi) Menzili arasında kalınca kısa mermerdir.³⁰

4. Arkarı Menzili

Ayak taşı, Kanlar Çeşmesi güneyindeki tepenin başından doğuya 130 gez gerideki taştır.³¹

²⁷ Ünsal Yücel, *Türk Okçuluğu*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay, Ankara 1999.

²⁸ Ünsal Yücel, bk. s.153.

²⁹ Ünsal Yücel, bk. s.130.

³⁰ Ünsal Yücel, bk. s.149.

³¹ Ünsal Yücel, bk. s.144.

5. Azmayış Menzili (Azmayış Ali Ağa)

Ayak yeri, Tekye Menzili'nin ayak yeri olan Top Taşı'dır. Bu taşı Arkurı Menzili'nden aşırı, Hasköy'e yakındır. Menzil, demir temrenli azmayış oku ile açılmıştır.³²

6. Beş Direk Menzili

Ayak yeri, Kanlar Çeşmesi ötesinde, Miralem Ahmed Ağa Menzili ile Lodos Lenduhası Menzili baş taşları arasında kısa mermerdir. Ana taşı, Arkurı Menzili ana taşı ile Emin Menzili ayak taşı arasındaki Kâğıthane yolu yakınında uzunca beş direk musanna mermerdir.³³

7. Beş Taşlar (Zihgirci Yeri) Menzili

Zihgirci Kasım'ın attığı ok ile taş dikilmiştir. Solak taifesinden Lokumcu Ali Bey, Kible-Lodosu havasıyla bu menzilde 1093.5 gezlik bir rekor kırmıştır.³⁴

8. Bilal Ağa Menzili

(Hazine Vekili Bilal Ağa) Ayak taşı, Hacı İsmail (Cafer) Menzili'nin ayak yeri yakınında kısa mermerdir. Hasköy tarafındaki Kızıl Minare'ye (Cinli Bahçe'ye) doğru atılır.³⁵

³² Ünsal Yücel, bk. s.139.

³³ Ünsal Yücel, bk. s.141.

³⁴ Bu menzil, Ünsal Yücel'in kitabında Ok Meydanları başlığı altında ele alınmamıştır.

³⁵ Ünsal Yücel, bk. s.141.

9. Büyük Yeksüvar Menzili

Ayak yeri, Hacı İsmail (Cafer) Menzili ayak taşına yakın olup, baş taşı Nakkaş Menzili taşları ile Ahi (Parpol) Menzili ayak taşı arasındadır.³⁶

10. Cafer Sadık Beg Menzili

Ayak yeri, Kâğıthane yolu üzerinde, Ekşi (Erkekli- Dişili) Menzili bitişiğinde kısa mermer taştır. Bu taşı, Yahudi Mezarlığı yanındaki ayazmanın altında düz yerde bulunan mermerdir.³⁷

11. Cerrah Menzili

Cerrah Ali Bey'in açtığı menzildir. Ayak taşı, Arkurı Menzili ayak yeri ile Zihgirci Yeri(Beş Taşlar) Menzili arasındadır.³⁸

12. Çizmeci Menzili

Ayak yeri, Hacı İsmail (Cafer) Menzili ile Arabacı (Ali Bali) Menzili arasında mermer taştır.³⁹

13. Devatçı (Divitçi) Menzili

Ayak yeri, Çoban Çeşmesi'nden yukarı Gölcük başında küçük küfeki taşıdır. Baş taşı, Piyale Paşa Camii yakınında, bayırın eteğindedir.⁴⁰

³⁶ Ünsal Yücel, bk. s.152.

³⁷ Ünsal Yücel, bk. s.145.

³⁸ Ünsal Yücel, bk. s.131.

³⁹ Ünsal Yücel, bk. s.139.

14. Dirhem (Abdullah Efendi) Menzili

Ayak yeri, Top Yeri(Hasan Taşı) Menzili ile Kızlar Ağası taşının arasındaki taştır. Abdullah Efendi diye anılır. Baş taşı, Kanlar Çeşmesi'nden aşırıcadır.⁴¹

15. Ekşi Menzili (Erkekli-Dişili Menzili)

Ayak yeri, Sekbankulu Menzili'nin ana taşıdır. Hasköy'e doğru atılır. Bu menzilin ana taşı da yine Sekbankulu Menzili'ne ayak yeri olduğundan, her iki menzil Erkekli-Dişili diye anılır.⁴²

16. III. Selim Menzili

Sultan III.Selim. Ayak yeri, Hünkâr ayağı diye bilinir. Baş taşı, meydan sınırından ileri, Tersane Bahçesi yakınında olan köprü tarafında olup, padişah menzili olması sebebiyle sadece III. Selim'in atış yaptığı görülmüştür. Padişah menzili olma özelliğinden dolayı tek atış yapımıştır.

17. Hacı Beşir Ağa Menzili (Hafid Molla 7 Menzili)

Ayak yeri, Tekye Menzili'nin ayak yeri Top Taşı'na yakın, Kâğıthane yolu üzerinde, kısa şeşhane taşıdır. Ana taşı Arkurı Menzili'nden önce Yusuf deresi yanında yamaca doğru, düz yerdeki burmalı uzunca musanna taşıdır.⁴³

⁴⁰ Ünsal Yücel, bk. s.132.

⁴¹ Ünsal Yücel, bk. s.154.

⁴² Ünsal Yücel, bk. s.133.

⁴³ Ünsal Yücel, bk. s.140.

18. Emin Menzili

Ayak yeri, Hacı Süleyman Menzili'nin ana taşıdır. Baş taşı, Piyale Paşa Deresi'nden aşırı, İncirli Bahçe'ye yakındır.⁴⁴

19. Hacı Ebubekir Ağa (Aşağı koşu) Menzili

Ayak yeri, Hacı Süleyman Menzili ile Beş Direk Menzili sağında, tepelikli küçük taştır. Ana taşı Çizmeci (Çullu) Menzili'nin sağında, Kâğıthane yoluna yakın uzunca mermer sütundur.⁴⁵

20. Hacı İsmail (Cafer) Menzili

Ayak yeri Ahi (Parpol) Menzili'ne yakın eğrice taştır. Baş taşı, Çoban Çeşmesi'nin üst yanındaki Karlık'tan ötededir.⁴⁶

21. Hacı Süleyman Menzili

Ayak yeri, Miralem Ahmed Ağa taşından yukarı düzde, baş taşı Puta Deresi'nde, Eski Karlık'dan beride, Kulaksız yoluna yakındır.⁴⁷

22. Haki Menzili (Kıble Hakisi)

Ayak yeri, Tekye önündeki mezarlık yanında beyaz mermer taştır. Baş taşı Haydar (Memi Çelebi) Menzili'nin solundadır.⁴⁸

⁴⁴ Ünsal Yücel, bk. s.157.

⁴⁵ Ünsal Yücel, bk. s.145.

⁴⁶ Ünsal Yücel, bk. s.155.

⁴⁷ Ünsal Yücel, bk. s.129.

⁴⁸ Ünsal Yücel, bk. s.146.

23. Haki Bostancı Menzili

Ayak yeri, Puta Deresi başında, Uncu Şüca Menzili ayak yerinden biraz ileride kısa mermer taştır.⁴⁹

24. Halil Ağa Menzili

Ayak yeri, Hacı Süleyman Menzili'nin üst yanında, Deve Boynu denilen yerdeki kısa taştır. Ana taşı, Emin Menzili ana taşının 150 gez solunda İncirli Bahçe yönündeki dereye bulunan uzunca taştır.⁵⁰

25. Hasan Taşı Menzili

Ayak yeri, Kâğıthane yoluna beyaz küçük mermer olup Ahi (Parpol) Menzili'nin ana taşıdır. Tekye Tepesi'nden Müezzinler Sofası'na doğru atılır.⁵¹

26. Hasıllı Muhammed Ağa Menzili

Ana taşı, Nakkaş Menzili ile İmam Menzili arasında, orta boy mermerdir. Yahudi Mezarlığı'na doğru atılır.⁵²

27. İmam Menzili

Ayak taşı, Kâğıthane yönünde Nakkaş Menzili baş taşına yakın yerededir. Hasköy'e doğru atılır.⁵³

⁴⁹ Ünsal Yücel, bk. s.133.

⁵⁰ Ünsal Yücel, bk. s.157.

⁵¹ Ünsal Yücel, bk. s.128.

⁵² Ünsal Yücel, bk. s.142.

⁵³ Ünsal Yücel, bk. s.135.

28. Kiler Kethüdası Menzili

Ayak yeri, Eski Hünkar Ayağı ile Tirendaz Menzili arasında kısa mermer taştır. Ana taşı, Cerrah Menzili baş taşı ile Heki Menzili ayak taşı arasındaki uzun mermerdir.⁵⁴

29. Küçük Yeksüvar (Sala) Menzili

Ayak yeri, Cerrah Menzili ile Hacı İsmail (Cafer) Menzili arasındadır. Baş taşı, Emin Menzili ile arkurı Menzili ayak taşı arasında bulunmaktadır.⁵⁵

30. Lenduhā Menzili : (Lodos Lenduhası Menzili)

Ayak yeri, Tekye Tepe'sindeki kısa köfeki taştır. Baş taşı, Karıılar Çeşmesi yakınındaki dereden aşırı yerededir. İlk dört menzilin sahibleri bilinmiyor. Üçüncü taşı sel yuvarlamış, gelişigüzel bir yere dikmişler; aşırı salkı oluşu bundandır.⁵⁶

31. Memi Çelebi Menzili

Defterderzade Memi Çelebi'nin açmış olduğu menzildir. Haydar ismiyle ünlenmiştir. İmam Menzili'nin solunda olan taştır.⁵⁷

32. Memiş Efendi Menzili

Ayak yeri, Haydar (Memi Çelebi) Menzili önündeki Yassı Kaya'ya yakın orta boyda mermer taştır.⁵⁸

⁵⁴ Ünsal Yücel, bk. s.158.

⁵⁵ Ünsal Yücel, bk. s.151.

⁵⁶ Ünsal Yücel, bk. s.148.

⁵⁷ Ünsal Yücel, bk. s.147.

33. Mercan Ağa Menzili

Ayak taşı, Büyük Yeksüvar Menzili ile Nakkaş Menzili arasındadır. İmam Deresine doğru atılır.⁵⁹

34. Miralem Ahmed Ağa Menzili

Okmeydanı'nın en eski menzildir. Ayak yeri, Tekye yeri, Tekye önündeki mezarlığın başında, kırık mermer taştır. Fatih devrinin ünlü okçu ustası Bahtiyar, kendi adıyla anılan dereye doğru atıp ana taşını dikmişse de kısa zamanda kaybolduğu için, ondan sonra atan Kemangüreci Arab'ın Yassı Kaya diye bilinen menzil taşı ana taşı sayılmıştır.⁶⁰

35. Muhammed Paşa Menzili (Silahdar Mehmed Paşa)

Ayak yeri, Bostancı Menzili ayak taşı ile Uncu Şüca Menzili ayak taşı arasında küçük mermer taştır.⁶¹

36. Nakkaş Menzili

Ayak yeri, Ağalar Menzili solunda olan taştır. Kâğıthane bayırına, İmam Menzili ayak taşının sağına doğru atılmıştır.⁶²

37. Sekbankulu (Erkekli-Dişili) Menzili

⁵⁸ Ünsal Yücel, bk. s.156.

⁵⁹ Ünsal Yücel, bk. s.142.

⁶⁰ Ünsal Yücel, bk. s.148.

⁶¹ Ünsal Yücel, bk. s.129.

⁶² Ünsal Yücel, bk. s.150.

Bu menzilin ayak taşı, Ekşi (Erkekli-Dişili) Menzili'nin anataşı, baş taşı ötekinin ayak taşı olduğundan bu adla anılır. Kitabeleri olmadığından son dört taşın sahipleri ve rekor tarihleri bilinmemektedir.⁶³

38. Selim Ağa (Kadir Ağa) Menzili

Ayak yeri, Ahi (Parpol) Menzili ile Hacı İsmail (Cafer) Menzili ayak taşları arasındadır. Bu taşı Cin Deresi solundaki evlerin köşesindeki uzunca mermerdir.⁶⁴

39. Sultan Murad Han (IV. Murad) Menzili

Ana taşı, Puta Tepesi'nde Hünkar ayağı diye bilinen taş olup, baş taşı Tekye ardında, Küçük sofa üzerindedir.⁶⁵

40. Şerbetcizade Menzili

Ayak yeri, Karılar Çeşmesi üstünde, Memiş Efendi (Mercan Ağa) Menzili ana taşının batısında küçük mermerdir. Ana taşı Cerrah Menzili ana taşı Pusta Sepeti'ne yakın taşır.⁶⁶

41. Şişman Paşa Menzili

Ayak yeri Delikli Kaya ile Ağalar Menzili taşları arasında ince mermer sütundur. Bu taşı, Ağa Karlığı'ndan 150 gez uzaklıkta, Meydan'ın sınırındadır.⁶⁷

⁶³ Ünsal Yücel, bk. s.151.

⁶⁴ Ünsal Yücel, bk. s.139.

⁶⁵ Ünsal Yücel, bk. s.129.

⁶⁶ Ünsal Yücel, bk. s.138.

⁶⁷ Ünsal Yücel, bk. s.143.

42. Tekye Menzili

Ayak taşı, Şir Merd'in delikli Kaya diye bilinen menzil taşının yakınında Toptaşı denen kısa taştır. Ana taşı, Tekye kapısına 40 gez uzaktaki mezarlık içinde bulunan uzun mermerdir.⁶⁸

43. Tozkoparan (Delikli Kaya) Menzili

Ayak taşı, Miralem Ahmed Ağa Menzili'ndeki, Şir Merd'in Delikli Kaya diye anılan menzil taşıdır. Ana taşı, Minber Sofası önünde, 10 gez kadar ilerdeki taştır.⁶⁹

44. Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili

Ayak taşı, Arkurı Menzili ayak yeri ile Hacı İsmail (Cafer) Menzili baş taşı arasında kısa beyaz mermerdir.⁷⁰

45. Uncu Şüca Menzili

Ayak yeri, Hacı Menzili ana taşı bitişiğinde kısa kalın mermerdir. Baş taşı Kâğıthane yolunun sağında, Ağalar Menzili önündedir.⁷¹

46. Yusuf Ağa Menzili

Ayak yeri, Ahi (Parpol) Menzili ile Cafer ayağı arasında küçük mermer taştır. Baş taşı Bostancı Menzili'ne doğrudur. Kızlar Ağası Yusuf Ağa itibarlı bir kişi olduğu ve Tekye'ye taammiyye bağlattığı için 840 geze menzil açmasına izin verilmişti.⁷²

⁶⁸ Ünsal Yücel, bk. s.127.

⁶⁹ Ünsal Yücel, bk. s.126.

⁷⁰ Ünsal Yücel, bk. s.137.

⁷¹ Ünsal Yücel, bk. s.149.

9. Eserde Yer Alan Kemankeşler ⁷³

Abaza Muştafâ

Okçular arasında “Abaza Mustafası” diye anılan, kimliği tespit edilemeyen kemankeştir.

Abaza ‘Oşmān

17. yüzyılda yaşamış olan devrin ünlü binci kemankeşi ve puta okçusudur.

Abāza ‘Oşmān Ağa

17. yüzyılda yaşamış olan devrin ünlü binci kemankeşi ve puta okçusudur.

‘Abdī Baba :

Muhzır Abdi Baba. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

‘Abdūlbākī Çelebi

Teberdar Hacı Abdalbaki. Ağalar Menzili’nde 937 geze taş diktirmiştir. Heki Menzili’nde 868.5 gezlik bir rekoru vardır. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

‘Abdūlkādūr Ağa

Gürcü asıllı Abdulkadūr Ağa. 18. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış olan kemankeştir.

‘Abdūllāh Efendi

Katib Abdullah Efendi. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

⁷² Ünsal Yücel, bk. s.137.

⁷³ Ünsal Yücel, *Türk Okçuluğu*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay, Ankara 1999.

Ahmed Ağa

Miralem Ahmed Ağa. Miralem Ahmed Ağa, 16. yüzyılda yaşamış olan en büyük üç Türk kemankeşinden birisidir.

Ahmed Beg

Kiler Kethüdâsı Ahmed Refi Beg. 18. yüzyılda yaşayan kemankeştir.

Ahmed Efendi

Kâtip Solak Ahmed Efendi. Tersane kâtibi ve Okmeydanı Tekyesi müteveli olan Ahmed Efendi, imam Menzili'nde 940 gezlik bir rekor kırmış ve taş diktirmiştir.17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Ahmed Efendi :

Kâtip Ahmed Efendi. Heki Menzili'nde 1031,5 gezlik bir rekor kırmıştır.18. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olan kemankeştir.

Ahmed Efendi Kayyumzâde :

Kayyumzade Ahmed Efendi. Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili'nde 1077 geze taş diktirmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

‘Ali Ağa

Hasodalı Ali Ağa. Sultan III.Ahmed'in Enderun Ağalarındandır. 1.Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili'nde 1066 gezlik bir rekor kırmıştır. 2.Ağalar Menzili'nde 1139 gezlik bir rekor kırmıştır. 3.Top Yeri(Hasan Taşı) Menzili'nde 1213.5 gezle en uzun rekorunu kırdı. 4.Hacı Süleyman Menzili'nde 1188 geze baş taşı diktirdi. 5.Uşşakî (Hacı İsmail) Menzili'ndeki 1177.5 gezlik baş taşı da onundur. 18. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olan kemankeştir.

‘Alî Ağa

Rahikili Ali Ağa. Sicil’de kaydı, “Macunizade Ali Ağa tab-i Rahii” diye geçen Ali Ağa, Mahmud Paşa Çarşısı’ndaki büyük macuncu dükkânının sahibi idi. 1.Ağalar Menzili’nde 1056 geze ok atıp taş diktirmiştir. 2.Heki Menzili’nde 984.5 gezlik bir rekor kırdı. 3.Azmayış Menzili’nde 1031 geze ok atıp ana taşı diktirdi.

‘Alî Bâlî

Kapdan Ali Bali. Haydar (Memi Çelebi) Menzili’nde 1141 geze atıp rekor kırmıştır. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

‘Alî Bâlî Kapudan

Kapdan Ali Bali. Haydar (Memi Çelebi) Menzili’nde 1141 geze atıp rekor kırmıştır. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir

‘Alî Beg İbrâhîm Hânzâde

17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

‘Alî Defterdârzâde

17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

‘Arab

Kemangüreci Arab. 15. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

‘Arabzâde Yayı İbrâhîm

Arabzade Yaycı İbrahim. Fatih devri kemankeşlerinden Kemangürecü Arab’ın oğludur. Üç ayrı menzilde rekoru vardır. 1) Ahi (Parpol) Menzili’ndeki yeri 1191 gezdır. 2) Çizmeci (Çullu) Menzili’nde 1174 geze atmıştır.3) Tekye Menzili’nde 1045 gezlik bir rekor kırmıştır. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Arnavud Hüseyn Ağa

17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir. Sultan IV. Mehmed devrinde “elinden kimsenin öndül alamadığı” binci kemankeşti.

Bağdād Ağası Zāde Muḥammed Ağa

Ağazade Mehmed Ağa. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Balcı Muṣṭafa Çelebi

Sinoplu Yaycı Hacı Mustafa. Sinoplu Yaycı Hacı Mustafa. 16. yüzyılın sonu ile 17. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olan kemankeştir.

Balıkhāne Kātibi Cin Hüseyn Efendi

Cin Hacı Hüseyin Efendi. Balıkhane kâtibi Cin Hacı Hüseyin Efendi, Bostancı Menzili adlı menzili açmış ve ana taşı diktirmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Bālī Bin Şir Merd :

16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir. Sancak Beyliğinde bulunmuş olan Bali Çelebi, ünlü okçulardan Şir Merd’in oğludur.

Bālī Kapudan

Ali Bali Kapudan. Sonradan kaptan olan, Vardiyanbaşı Ali Bali, Kapdan-ı Derya Kılıç Ali Paşa’nın çavuşlarındandır. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Batmān Elḥāc Muṣṭafā

Eski Saray teberdarlarındandır. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Bāzīrgānzāde Seyyid Muṣṭafā

Fethizade Seyyid Mustafa Efendi. 1777 yılında “şeyhü’l-meydan” olmuş, ölümüne kadar bu görevde kalmıştır. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Beg Muṣṭafā

17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir. Bazı risalelerde “Mezbur Bey bir pir tirendaz olup tarifıyla Mustafası dahı bu menzile nail olmuş” deniliyorsa da ne bu Beyin ne de Mustafası’nın kimliği hakkında bir bilgiye rastlanmamıştır.

Benli Karagöz

Yeniçeri ocağından Benli Karagöz, devrinin en ünlü kemankeşlerinden biriydi. Okçuluktaki başarısı sebebiyle sipahiliğe kadar yükseltilmiştir. Fatih devrinde üç ayrı menzilde rekor kırmış ihtiyarlığında 70 yaşında iken her üç rekorundan aşırı atarak yerlerini ileri sürmüştür. 15. yüzyılın ikinci yarısı ile 16. yüzyılın başında yaşamış olan kemankeştir. (bk.Karagöz)

Berbād Seyyīd Muṣṭafā Çelebi

Seyyid Berbad Mustafa. 18. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olan kemankeştir.

Berber Kadrī Beg

17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Berber Murād Ağa

16. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış olan kemankeştir.

Berberzāde Kūçuk Berbād Muḥammed

Kemankeşler arasında “Berbad” diye tanınan Mehmed Efendi, Hekimoğlu Ali Paşa’nın adamlarındandır.

Beşir Ağa

Hacı Beşir Ağa. Ayşe Sultan'ın baş ağasıdır. Sultan III. Mustafa devrinin ünlü kemankeşlerindendir. 18. yüzyılda yaşamıştır.

Biğa Begi 'Osmān Beg

Yıldız-Poyrazı ile atılan Cerrah Menzili'nde 1142 yılında Usta Mehmed işi yay ve Sofizade işi okla 1128.5 gezlik bir rekor kırmış ve taş diktirmiştir. 18. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olan kemankeştir.

Bilāl Ağa

Muşāhib Bilāl Ağa. Okmeydanı'nda iki menzilin sahibidir. Ağalar Menzili ve Heki Menzili'nde rekorları vardır. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Bilāl Ağa

Hazine Vekili Bilal Ağa. III. Mustafa zamanında, İvazpaşazade Halil Paşa tarafından Ağalar zümresine alınmış, daha sonra Sultan III. Selim'in mbeyncisi ve hazine vekili olmuştur. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Bosnevī Muḥammed Paşa

Silahdar Mehmed Paşa. Sarayda kiler hizmetine alınmış, sonra sırasıyla kiler kethüdası ve silahtar olmuştur.

Bostāncı Hākī

Bostancı Mustafa Bey. Birçok muharebelere katılmış, Hotin Seferi'nde şehit olmuştur. 16. yüzyılın sonu ile 17. yüzyılın ilk çeyreğinde yaşamıştır.

Bostāncı Muṣṭafā

Bostancı Mustafa Bey, birçok muharebelere katılmış, Hotin Seferi'nde şehit olmuştur. 16. yüzyılın sonu ile 17. yüzyılın ilk çeyreğinde yaşamıştır.

Boşnāk Ahmed Ağa

Kaftanî Ahmet Ağa. Reisü'l-küttab Tavukçubaşızade Abdürrezzak Efendi'nin Kapı Çuhadan Kaftani(Boşnak) Ahmed Ağa, Beşir Ağa(Hafid Molla) Menzili'nde 916 gezlik rekor kırıp taş diktirmiştir. 18. yüzyılın ikinci yarısında yaşamıştır.

Bozdoğanlı Muştafâ Çelebi

Bozdoğanlı Kemal'in oğlu Mustafa Çelebi devrinin ünlü kemankeşlerindendir. Çizmeci (Çullu) Menzili'nde 1198 geze ok atıp, taş diktirmiştir. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Börekci Muhammed

Bazı kayıtlarda “Börkçü” diye de geçen Mehmed, ünlü kemankeş Deve Kemal'in oğludur. Çizmeci (Çullu) Menzili'nde 1189.5 gezlik bir rekor kırmış ve taş dikmiştir. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Burusevî Şücâ'

Takyecikulu Bursalı Şüca, Türk okçuluğunun altın çağı olan Sultan II. Beyazid zamanının en büyük kemankeşlerinden birisidir. 15. yüzyılın ikinci yarısı ile 16. yüzyılın başında yaşamış olan kemankeştir.

Büyük Tâcir Seyyid İbrâhîm

Kemankeşler arasında “Büyük Tacir” diye anılan Seyyid İbrahim Çelebi, 15 Şaban tarihinde kabza almış, daha sonra, Emin Menzili'de 998 geze ok atıp taş diktirmiştir. 17. yüzyılın sonu ile 18. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olan kemankeştir.

Cebeci Deli Hasan

Budin Seferi sırasındaki yararlılıkları sebebiyle cebeciler kethüdası olmuştur. Hacı Süleyman Menzili'nde 1074 gezlik bir rekor kırmış ve taş dikmiştir. 16. yüzyılın ikinci yarısı ile 17. yüzyılın başında yaşamış olan kemankeştir.

Cebehāneci Seyyid 'Osmān

Maktul İbrahim Paşa'nın oğlu Genç Mehmed Paşa'nın cebehanecisi idi. Ekşi (Erkekli-Dişili) Menzili'nde 1127,5 gezlik bir rekor kırmış ve taş diktirmiştir.

Cerrāh 'Alī Beg

Harem-i Hümayun cerrahlarından Ali Bey, Lodos ile atılan Uncu Şüca Menzili ile Cerrah Menzili'nde rekorları vardır. 16. yüzyılın son çeyreği ile 17. yüzyılın başında yaşamış olan kemankeştir.

Cerrāhzāde

Cerrahzade Mehmet Çelebi. Yeniçeri Ocağı tirendazlarından Cerrahzade Mehmed Çelebi, Unlu Şüca Menzili'nde 1008 gezlik rekor kırmış ve taş diktirmiştir.

Cizye Kisedārı Fehmī Muḥammed Ketḥüdā Beg

Kesedar Fehmi Mehmed Efendi. Cizye Kalemi Kesedarı Fehmi Efendi Küçük Yeksüvar (Sala) Menzili'nde 1000 gezlik bir rekor kırarak taş diktirmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Çavuşzāde Muḥammed Çelebi

Çavuşzade Mehmed Efendi. Kendisi aynı zamanda bir şairdir. Hacı Süleyman Menzili'nde 1063 gezlik rekor kırıp, taş diktirmiş, hemen sonra sancak beyliğine atanmıştır. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Çerkes Muḥammed Paşa

Çerkes Mehmed Paşa. (Sadareti: 1624-1625, ölümü: 1625) Hane-i Hassada iken Sultan IV. Mehmed'in huzurunda 900 gez atmış, sonra Sultan II. Süleyman zamanında kapıcılar kethüdası olmuş, Sultan II. Mustafa zamanında "Mirahor-u evvelik"e yükseltilmiştir. Haleb'de Sivas'ta ve Van'da da 1100 geze yakın menzilleri vardı.

Çizmecizāde

Çizmece Davud. Usta Davud. Zamanının ünlü çizmecilerindendir. Kendisi aynı zamanda usta bir kemankeş ve meydanın itibarlı kişilerindendir. Çizmece (Çullu) Menzili'nde 1162 gezlik bir rekor kırmıştır. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Çūkadār Uzun Muḥammed

Bosnalı Uzun Mehmed. Sadrazam kethüdası Mehmed Kethüda'nın başcuhadarlığı görevinde bulunmuştur. Küçük Yeksüvar (Sala) Menzili'nde 1007 gezlik bir rekor kırmıştır. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Çullı Ferruh

Çullu Ferruh. Kanuni devrinin ünlü kemankeşlerinden Çullu Ferruh, Rüstem Paşa'nın kardeşi Serdar-ı Ekrem Ahmed Paşa'nın kuludur. Çizmece (Çullu) Menzili'nde 1223.5 gezlik rekor kırmıştır ve Haydar (Memi Çelebi) Menzili'nde 1150.5 gezlik bir rekor kırmıştır. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Daḳikī Muṣṭafā

Beştaşlar Menzili'nde ok atan kemankeştir.

Defterdār İskender Çelebi

16. yüzyıl Osmanlı devlet adamıdır. Kanuni Devrinde "Başdefterdarlık"a kadar yükseltilmiştir.

Dervîş Çelebi

Adını tespit edemediğimiz Dervîş Çelebi, Rüstem Paşa Camii'nin vakf-ı cabii idi. Ağalar Menzili'nde 927.5 gezlik bir rekor kırmış ve taş diktirmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Deve Kemâl

Sultan II. Bayezid devrinin ünlü kemankeşlerinden biri olan Deve Kemal, Kemangüreci Arab'ın kuludur. 3 ayrı menzilde rekorlar kırmıştır. Bunlardan ilki; Miralem Ahmed Ağa Menzili'nde 1205 gezlik bir rekor kırıp taş diktirmiştir. İkincisi; Tozkoparan (Delikli Kaya) Menzili'nde Sinan Subaşı'ndan aşırı 1228 geze ok atmış, taş diktirmiştir. Üçüncüsü; Edirne'de Musalla Meydanı Yıldız Menzili'nde Daye-kulu Bali Bey'den aşırı atıp taş diktirmiştir.

Divâne Kâsım :

Kemhacı Divane Kasım. Defterdar İskender Çelebi kullarından Kemhacı Divane Kasım devrinin ünlü kemankeşlerindendir. Kazara adam öldürdüğü için kederinden akli dengesi bozulduğu için bu lakabla anılırdı. Üç ayrı menzilde rekoru vardır. Tekye Menzili'nde 1108, Haydar (Memi Çelebi) Menzili'nde 1111,5 ve Lodos Lenduhası Menzili'nde 1142.5 gezlik rekorlar kırmış taş diktirmiştir.

El-ḥâc Beşîr Ağa

Hacı Beşîr Ağa. Ayşe Sultan başağası Hacı Beşîr Ağa, Sultan III. Mustafa devrinin ünlü kemankeşlerindedir. Memiş Efendi Menzili'nde 971, Divitçi Menzili'nde 1106 gezlik bir rekor kırmıştır. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

El-ḥâc İsmâ'îl

Hacı İsmail. Uşşaki Menzili'nde 1131, Hacı İsmail (Cafer) Menzili'nde ise 1092.5 gezlik iki rekor kırmıştır. 17. yüzyılın sonu ile 18. yüzyılın başında yaşamış olan kemankeştir.

El-hâc Muḥammed Emîn Ağa

Hacı Mehmed Emin Ağa, Korucu Kethüdası idi. Üsküdarlıdır. Cafer Bey Menzili'nde 941 geze ok atarak taş diktirmiştir. 18. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış olan kemankeştir.

Elḥâc Muṣṭafâ Efendi

Elhac Seyyid Mustafa. Kâtip Ahmed Efendi'nin kardeşidir. Küçük Yeksüvar (Sala) Menzili'ni açmış ve ana taşı diktirmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Elḥâc Süleymân Ağa

Hacı Süleyman Ağa. Menzil ve puta okçuluğunda zamanının en usta kemankeşlerinden biridir. Zihgirci Yeri (Beş Taşlar) Menzili'nde 1122, Nakkaş Menzili'nde 1075.5 gezlik bir rekorla taş diktirmiştir. 16. yüzyılın son çeyreği ile 17. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olan kemankeştir.

Emîn Efendi

Şerbetçizade Damadı Seyyid Mehmed Emin Efendi. Baş muhasebe halifelerindendir. Kabza aldıktan sonra, Poyraz havası ile yeni bir menzil açmak için izin çıkarmış, fakat atanamamıştı.

Erzürümî Çorbâcî Muṣṭafâ Ağa

Talimhane Çorbacısı Erzurumlu Mustafa Ağa. Talimhane çorbacısı iken daha sonra talimhanecibaşılığa yükseltilen Erzurumlu Mustafa Ağa, Gürcü asıllıdır. Büyük Yeksüvar Menzili'nde 1080.5 gezlik bir rekor kırmış ve taş diktirmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Esîrcî 'Alî Beşe

1097 yılında kabza almış, daha sonra, Büyük Yeksüvar Menzili'nde 863.5 gezlik bir atış kaparak, ana taşı diktirmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Evliyā Çelebi

Duacı Evliya Efendi. Ok Meydanı duacılarındandır. Okçular sicili'nde Meydan düzenini sağlamak üzere tanzim edilen temessükde imzası olduğu kayıtlıdır. Ağalar Menzili'nde 925.5 geze ok atmış ve taş diktirmiştir.

Eyyübzāde Muḥammed Efendi

Eyyüzbade Mehmet Efendi. Aynı zamanda hattat olan müderris Mehmet Efendi, Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili'nde 1023.5 gezlik bir rekor kırmış ve taş diktirmiştir. 17. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış olan kemankeştir.

Ferīdūn Re'īs

Kimliğini tespit edemediğimiz Feridun Reis, Yıldız havasıyla atılan Hacı Süleyman Menzili'nde 1033 gezlik bir rekorun sahibidir.

Ferīdūnzāde Muṣṭafā Ağa

Ferīdūnzāde Muṣṭafā Ağa. Eski Saray helvacı kalfalarından Ferudunzade Mustafa Ağa, Ağalar Menzili'nde 982.5 gezlik bir rekorun sahibidir.

Feyẓullāh Beg ẖul Aḥmed Paşazāde

Paşazade Fevzi Beg. Gül Ahmed Paşazade Feyzi Bey. Çuhadar iken 1165 yılında kabza almış, daha sonra Selim Ağa (Kadür Ağa) Menzili'nde 1080 gezlik bir rekor kırmıştır.

Ġāzī Ḥüseyin Paşa

Çuhadar Küçük Hüseyin Ağa. Sultan III. Selim'in cülusu sırasında mabeyn çuhadan idi. Beşir Ağa (Hafid Molla) Menzili'nde 1011.5 gezlik bir rekor kırmış, taş diktirmiştir. 18. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış olan kemankeştir.

Gürce ‘Ömer Efendi

Kâtip Ömer Efendi. Darphane Kâtibi Ömer Efendi daha sonra Tophane Nazırlığı ve Şehremini Başkatipliği de yapmıştır. Büyük Yeksüvar Menzili’nde gezlik bir rekor kırarak taş diktirmiştir.

Gürz Sinân Şubaşı

Solak Sinan Subaşı. Fatih devrinin en büyük kemankeşlerinden biridir. Tozkoparan (Delikli Kaya) Menzili’nde 1119.5 , Arkurı Menzili’nde 1232 gezlik taş diktirmiştir.

Hacı Bekir

Hacı Ebubekir Ağa. Bab-ı Kazaskeri Rumeli Muhziri Hacı Ebubekir Ağa, Memiş Efendi Menzili’nde 1011 geze ok atmış ve taş diktirmiştir. 18. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış olan kemankeştir.

Hacı İsmail

İstanbul Okmeydanı’nda Uşşakî (Hacı İsmail) Menzili’nde 1131 gezlik ve Hacı İsmail (Cafer Bey) Menzili’nde 1092.5 gezlik rekor kırıp taş diktirmiştir. 17. yüzyılın ikinci yarısı ile 18. yüzyılın başında yaşamıştır.

Hacı Süleyman Ağa

Menzil ve puta okçuluğunda zamanının en usta kemankeşlerinden biridir. Okmeydanı’nda iki ayrı menzilde rekoru vardır. Zihgirci Yeri (Beş Taşlar) Menzili’nde 1122 gez, Nakkaş Menzili’nde 1075.5 gezlik bir rekorla taş diktirmiştir. 17. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olan kemankeştir.

Hacıbâde Muhammed Ağa

Hacıbâde Mehmed Ağa. Enderun’da Hazine Kethüdası olan Hacıbâde Mehmed Ağa, Lodos ile atılan Büyük Yeksüvar Menzili’nde 1011.5 gezlik rekor kırmış ve taş diktirmiştir. 18. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış olan kemankeştir.

Ḥafid Menlā Efendi

Mehmed Hafid Molla. Müderris Mustafa Aşir Efendi'nin oğludur. Beşir Ağa (Hafid Molla) Menzili'nde 951.5 gezlik bir rekor kırmış ve taş diktirmiştir. 18. yüzyılın ikinci yarısı ile 19. yüzyılın başında yaşamış olan kemankeştir.

Ḥalil Ağa

Halil Efendi. Müderris ve şeyhü'l-meydan İsmail Çelebi'nin kethüdasıdır. Memiş Efendi Menzili'nde 985.5 gezlik bir rekorun sahibidir. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Ḥalil Ağa :

Musahib Halil Ağa. Sultan III. Selim'in cülus yılında musahib olarak saraya girmiştir. Halil Ağa Menzili'ni açarak ana taşı diktirmiştir.

Ḥalil Efendi

Kâtip Halil Ağa. Önce divan kâtipliği, daha sonra Yerköy ve Silistre nazırlığı yapmıştır. 1146 yılında kabza almış, 1148 yılında Selim Ağa (Kadür Ağa) Menzili'nde 1027 geze ok atıp, taş diktirmiştir.

Ḥamāmī Aḥmed Ağa

Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili'nde 937.5 gezlik bir rekoru vardır. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Ḥamza Çelebi 'Uşşākizāde

Uzunçarşı'daki Uşşaki dükkanının sahibidir. Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili'ni açmış ve ana taşı diktirmiştir.

Hasan Ağa Sertahtirevānī

Ekşi (Erkekli-Dışili) Menzili'nde 1177 gezlik bir rekor kırmıştır. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Hasan Beg Mirderyā

Hasan Bey. Hakkında bilgi edinemediğimiz “Derya Beylerinden” (?) Hasan Bey, İmam Menzili'nde 863.5 gezlik bir rekor kırmıştır. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Hasan Çelebi Bahtiyārzāde

Bahtiyarzade Hacı Hasan Çelebi. Devrinin ünlü okçu ustası olan ve okçuluk üzerine bir risale kaleme alan Hacı Hasan Çelebi, yine ünlü okçu ustalarından Bahtiyar'ın oğludur. 1. Zihgirci Yeri (Beş Taşlar) Menzili'nde 993.5 gezlik bir rekor kırarak rekor kırmıştır. 2. Haydar (Memi Çelebi) menzilini açmış ve ana taşı diktirmiştir. 3. Top Yeri(Hasan Taşı) Menzili'ni açmış, ana taşı diktirmiştir. 4. Helva Yeri Menzili'ni açmıştır. 5. Hasan Çelebi Yeri diye anılan bir menzil açmış, ana taşı diktirmiştir. 6. Sofya'da Hasan Çelebi Yeri diye anılan bir menzil açmış ve ana taşı diktirmiştir. 7. Üsküp'te Poyraz havası ile menzil açıp ana taşı diktirmiştir. 8. Edirne'de Namazgah'da Poyraz havasıyla atılan ağaç pişrev menzilini açmış ve ana taşı diktirmiştir. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Hasıllı Muhammed Ağa

Hasıllı Mehmed Ağa. Kemankeşler arasında “Hasıllı Abdest” diye anılan Mehmet Ağa, Hasıllı Mehmed Ağa Menzili'ni açmış ve ana taşı diktirmiştir. 18. yüzyılın sonu ile 19. yüzyılın ilk çeyreğinde yaşamış olan kemankeştir.

Hasku

Hasko diye tanınan kemankeştir. İmam Menzili'nde 923.5 geze ok atıp rekor kırmıştır.

Ḥaṭṭāṭ Nāmıḳ İbrāhīm Aḡa

Silahşor ve hattattır. Şışman Paşa Menzili'nde 1215 yılında 933 gezlik bir rekor kırmış ve taş diktirmiştir. 18. yüzyıl sonu ve 19. yüzyıl başında yaşamış olan kemankeştir.

Havācı 'Alī Dede

Havacı Ali Dede. Meydan havacılarından olup, aynı zamanda mütevellî heyet üyesiydi. Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili'nde 980 gezlik bir rekor kırmıştır. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Havāndelen Şolak Bālī

II. Beyazid devrinin ünlü kemankeşlerindendir. Tozkoparan (Delikli Kaya) Menzili'nde 1239.5 gezlik büyük bir rekor kırmıştır. Arkunı Menzili'nde 1239 geze ok atarak taş diktirmiştir. 15. yüzyılın sonu ile 16. yüzyılın başında yaşamış olan kemankeştir.

Ḥaydar Beg

Acemi Tosun Haydar Bey. Devrinin tanınmış kemankeşlerindendir. Tekye Menzili'nde ağaç pişrev oku ile 1128 geze atıp taş diktirmiştir. Haydar (Memî Çelebi) Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir. Ayrıca Ankara'daki İshak Bey Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir.

Ḥazīnedār 'Alī Aḡa

1687 yılında Darüssaade Ağası olmuş, aynı yıl görevinden alınarak Mısır'a gönderilmiş, 25 yıl sonra orada vefat etmiştir. Ağalar Menzili'nde Usta Recep işi yayla 878.5 gezlik bir rekor kırmıştır.

Hüsâm Paşa

Kahvecibaşı Hüsameddin Ağa.Sultan III.Selim'in kahvecibaşısı olmuş daha sonra vezaretle Bosna valiliğine ve Hotin muhafızlığına tayin olunmuş ve orada vefat etmiştir. Şerbetçizade (Hüsam Paşa) Menzili'nde 991 gezlik bir rekor kırmış taş diktirmiştir.

Hüseyin

Sayıcı Hüseyin Ağa. Tersane-i Hümayn başveznedarıdır. Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili'nde 82 dirhem yay atarak 972.5 gezlik rekor kırmıştır. 17. yüzyıl sonu ile 18. yüzyıl başında yaşamış olan kemankeştir.

Hüseyin Paşa

Çuhadar Küçük Hüseyin Ağa. Sultan III. Selim'in cülusu sırasında mabeyn çuhadan idi. Daha sonra sırasıyla başçuhadar ve kapdan-ı derya olmuştur. Beşir Ağa (Hafid Molla) Meenzili'nde 1011.5 gezlik bir rekor kırmış ve taş diktirmiştir.

Hüsrev

Hüsrev Beg. Tekye Menzili'nde ağaç pişrev okuyla 1161 gezlik rekor kırarak taş diktirmiştir.16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

İbrâhîm Ağa

Kimliği hakkında bilgi edinemediğimiz İbrahim Ağa, Bostancı Menzili'nde 964 gezlik bir rekora sahiptir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

İbrâhîm Ağa

Hazinedar İbrahim Ağa. Kalyonlar Nazırı Kemankeş Mustafa Efendi'nin hazinedarıdır. Gürcü asıllıdır. Heki Menzili'nde 902.5 geze ok atmış ve taş diktirmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

İbrāhīm Beg

Hazinedar İbrahim Bey. Yenicami Katibi Abdullah Efendi'nin hazinedarıdır. Gürcü asıllıdır. Emin Menzili'nde 985.5 gezlik bir rekor kırmış ve taş diktirmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

İbrāhīm Beg

Uzun İbrahim Beg. Sadrazam İbrahim Paşa'nın ağalarından ve gedikli zuamadandır. Küçük Yeksüvar (Sala) Menzili'nde 1067 geze ok atıp rekor kırmıştır. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

İdrīs Kapıcı

Eski Saray Kapıcılarından İdris Bey, Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili'nde 1005 gezlik bir rekor kırmıştır. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

İmām ‘Abdullāh Efendi

Katib Abdullah Efendi. Eminönü Yeni Camii Kâtibi Abdullah Efendi, Abdullah Efendi(Dirhem) Menzili'nin 901 gezle açmış, ana taşı diktirmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

İmām Muḥammed

İmam Mehmed Efendi. Eski Saray İmamı'dır. Aynı zamanda hattat ve tarz-ı has oklarıyla tanınmış bir ustaydı. Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili'nde 743 geze ok atarak İmam Menzili'ni açmıştır.

Ḳalyon Varda Ḳosta

Yaycı Kosta Hüseyin. Arabacı (Ali Bali) Menzili'nde 1041 gezlik rekoru vardır. Tekye Menzili'nde 1075 geze heki oku atıp taş diktirmiştir.

Ꞑandilci Piyâle Usta

Bostancı Menzili'nde 943 gezlik bir rekor kırıp taş diktirmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Ꞑapudan Hüseyn Paşa

Çuhadar Küçük Hüseyn Ağa. Sultan III. Selim'in cülusu sırasında mabeyn çuhadan idi. Tersane-i Amireliler kendisini "sancağı uğurlu vezir" diye anarlardı. Beşir Ağa (Hafid Molla) Menzili'nde 1011.5 gezlik bir rekor kırmış ve taş diktirmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Ꞑara Hasan Ağa

Çuhadar Kara Hasan Ağa. Paşa Kapısı cündilerindendi. Kiler Kethüdası Menzili'nde 959 gezlik bir rekor kırıp taş diktirmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Ꞑara Muştafâ

Avcıbaşı Kara Mustafa. Yeniçeri zümresindendir. Sultan I. Selim'in avcıbaşısıdır. Ahi (Parpol) Menzili'nde 1097.5 geze ok atmış, taş diktirmiştir. 15. yüzyıl sonu ile 16. yüzyıl başında yaşamış olan kemankeştir.

Ꞑarğa Muştafâ

Zayıf yapılı bir kemankeşti. İki menzilde rekor kırmıştır. 1. Ahi (Parpol) Menzili'nde 1157 geze, 2. Çizmeçi (Çullu) Menzili'nde 1187 geze ok atmış ve mensil taşları diktirmiştir. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Ꞑayşerili Küçük Tâcir Seyyid Ahmed Ağa

Söylemezzade Ahmed Çelebi. Kemankeşler arasında "Küçük Tacir" diye de anılan Söylemezzade Ahmed Çelebi Kayserilidir. Emin Menzili'nde 974.5 geze menzil taşı diktirmiştir. 17. yüzyıl sonu ile 18. yüzyıl başında yaşamış olan kemankeştir.

Ḳazāz Aḥmed

Gazzaz Ahmed. Dramalıdır. Fatih devrinin ünlü kemankeşlerindendir. Arkurı Menzili'nde 1037 geze açarak ana taşı diktirmiştir. 15. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Kelleci 'Ömer Beg

Üsküdarlı Kelleci Ömer Beg., 1097 yılında kabza almış, daha sonra Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili'nde 84 dirhem yayla 1043.5 geze atıp taş diktirmiştir. 17. yüzyıl sonu ve 18. yüzyıl başında yaşamış olan kemankeştir.

Kemānger Ḥacı Muṣṭafā Sinobī

İki menzilde taş diktirmiş kemankeştir. 1. Ahi(Parpol) Menzili'nde 1161.5 geze, 2. Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili'nde 927.5 geze ok atıp rekor kırmıştır. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Kepenkcı Re'īs

Adını tespit edemediğimiz okçular arasında “Kepençi Reis” veya “Ferhad Paşa Reisi” diye tanınan bu kemankeş Cerrah Menzili'nde 943 gezlik bir rekor kırmış ve taş diktirmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Ḳılıççı Yūsuf

Kendisi hakkında başkaca bilgi edinemediğimiz Kılıççı Yusuf, Bostancı Menzili'nde 908.5 gezlik bir rekor kırmış ve taş diktirmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Ḳırḳ Çeşmeli Okçı Muṣṭafā Çelebi

Devrinin ünlü okçu ustalarındandı. Büyük Yeksüvar Menzili'nde 1065.5 geze ok atıp taş diktirmiştir. 17. yüzyıl sonu ile 18. yüzyıl başlarında yaşamış olan kemankeştir.

Ꞑuburc1 Hüsrev

Arabac1 (Ali Bali) Menzili'nde Yayc1 Kosta Hüseyin'in 1041 gezlik taşından aşır1 atıp taş dikmişse de bu taş daha 17. yüzyılda kayıp olmakla ölçüsü tespit edilememiştir. Top Yeri (Hasan Taşı) Menzili'nde 1167 gezlik bir rekor kırmıştır.

Küçük ' Ali Ağa

Talimhaneci Küçük Ali. Katıldığı seferler sırasında attığı menzillerle n kazanmıştır. Belgrad'da iki ayrı iki ayrı Lodos Menzili ile Karayel ve Gndoğrusu Menzilleri'nde rekorlar kırmıştır. İstanbul Okmeydanı'nda Hacı Süleyman Menzili'nde 1146 gezlik rekorun sahibidir. 16. yüzyıl sonu ile 17. yüzyıl başlarında yaşamış olan kemankeştir.

Küçük Hc1 Mehmed

Kemankeşler arasında "Küçük Hacı" olarak anılan Hızır Ağazade Mehmed, 1700 yıllarında kabza almış, daha sonra Ağalar Menzili'nde 1093.5 gezlik bir rekor kırmıştır. Ayrıca Hacı İsmail (Cafer) Menzili'nde Usta Süleyman işi yayla kırdığı 1095 gezlik ve yine Emin Menzili'nde kırdığı 1126.5 gezlik iki rekorun daha sahibidir. 17. yüzyıl sonu ile 18. yüzyıl başında yaşamış olan kemankeştir.

Küçük Hasan Ağa

Ekşi (Erkekli-Dişili) Menzili'nde 1121.5 gezlik bir rekor kırmış ve taş diktirmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

La' lizde Mektb1 Ağmed Pş

Lalizade Ahmed Efendi. Sadrazam Köprülüzade Fazıl Ahmed Paşa mektupçusu idi. Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili'nde 1032.5 gezlik bir rekor kırmış, taş diktirmiştir.

Lenduhā Ca‘fer

Vezir Semiz Ali Paşa'nın kullarındandır. Zamanının en ünlü kemankeşlerinden biriydi. Okmeydanı'nda dört menzili vardı: 1. Lodos Lenduhası Menzili'nde 1209.5 gezlik bir rekor kırmıştır, baş taşır. 2. Tekye Menzili'nde 1204 gez kamış pişrev atarak taş diktirmiştir, baş taşır. 3. Çizmeci(Çullu) Menzili'nde 1201 gez ağaç pişrev atıp taş diktirmiştir. 4. Top Yeri(Hasan Taşı) Menzili'nde 1195.5 geze ok atmış, taşını dikmeye kalmadan öldüğü için daha sonra arkadaşları tarafından dikilmiştir. 15. yüzyıl sonu ile 16. yüzyıl başında yaşamış olan kemankeştir.

Lokımcı ‘Alî Beg

Solak taifesinden Lokumcu Ali Bey, Zihgirci Yeri (Beş Taşlar) Menzili'nde 1093.5 gezlik bir rekorun sahibidir.

Maşraf Muştafâ Efendi

Emin Menzili'nde 1028 gezlik rekor kırmış ve taş diktirmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Mektübî Le‘alizāde

Lalızade Ahmed Efendi. Sadrazam Köprülüzade Fazıl Ahmed Paşa mektupçusu idi. Uşşaki(Hacı İsmail) Menzili'nde 1032.5 gezlik bir rekor kırmış, taş diktirmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Memî Çelebi Defterdārzāde

Defterderzade Memî Çelebi. Haydar (Memî Çelebi) Menzili'nde 1064.5 gezlik bir rekor kırarak taş diktirmiştir. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Memîş Efendi

Kethüda Memîş Efendi. Saray imamı iken şeyhülislamlığa atanan Pirizade Şekib Mehmed Efendi'nin Kethüdasıdır. 1742 yılında Memîş Efendi Menzili'ni açmış ve ana taşı diktirmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Memiş Efendi

Sürre Eminizade Memiş Efendi. 1741 yılında kabza almış, bütün gayretlerine rağmen rekor kıramadığı için, adı unutulmasın diye, ihtiyarlığında 850 gezlik yere ana taşı dikip Memiş Efendi (Mercan Ağa) Menzili'ni açmasına izin verilmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Mercân Ağa

Memiş Efendi (Mercan Ağa) Menzili'nde 987 geze ok atıp taş diktirmiştir. 18. yüzyıl sonu ile 19. yüzyıl başında yaşamış olan kemankeştir.

Mısırlı Muḥammed Efendi

Mısırlı Mehmet Efendi. Emin Menzili'nde 1073 gezlik bir rekor kırmış, taş diktirmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Mīr'alem Aḥmed Ağa

En büyük üç Türk kemankeşinden birisi idi. Ahmet Ağa, daha Enderun'da iken, ilk defa Edirne'de Saray Önü Ağaç Ok Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiştir. Ayrıca 1.) Edirne'de Musalla Meydanı Kuyu Yeri Menzili'nde, 2.) İstanbul'da Ahi(Parpol) Menzili'nde, Arabacı(Ali Bali) Menzili'nde , 3.) Kütahya'da Sinan Bey Menzili'nde, 4.) Ankara'da Sinan Bey Menzili'nde rekorları vardır. 16. yy- Kanuni devri kemankeşlerindendir.

Mīr Ḥaydar

Acemi Tosun. İki tane rekoru vardır. 1) Tekye Menzili'nde ağaç pişrev okuyla 1128-(veya1078) geze atıp taş diktirmiştir. 2) Haydar(Memi Çelebi) Menzili'nde 1117. 5 gezlik bir rekora sahipti. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Muhammed Ağa Hammāmizāde

Hamamizade Mehmed Ağa. Heki Menzili'nde 983 gezlik bir rekor kırmış, taş diktirmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Muhammed Beg Nakkaş Paşazāde

Nakkaş Paşazade Mehmed Beg. Heki oku ile 841.5 geze atıp Heki Menzili'ni açmış, ana taşı diktirmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Muhammed Efendi Mevkūfātī

Mekufati Mehmed Efendi. Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili'nde 1034.5 geze ok atıp taş diktirmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Muhammed Emīn Efendi

Şerbetçizade Mehmet Emin Efendi. Şerbetçizade (Hüsam Paşa) Menzili'ni açmış ve ana taşı diktirmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Muḥzır Hācı Bekir

Hacı Ebubekir Ağa. Memiş Efendi Menzili'nde 1011 geze ok atmış ve taş diktirmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Muşāhib Bilāl Ağa

Okmeydanı'nda iki menzilin sahibidir. 1) Ağalar Menzili'nde Usta Recep işi yayla 920 geze taş diktirmiştir. 2) Heki Menzili'nde 867.5 gezlik bir rekor kırmış, taşını diktirmeden öldüğü için, sonradan kemankeşler diktirmişlerdir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Muşāhib Muhammed Ağa

Musahib Küçük Muhammed Ağa. Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili'nde 911 geze atıp taş diktirmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Muṣlî Çelebi Defterdârzâde

Defterdarzade Musli Çelebi. Haydar (Memi-Çelebi) Menzili'nde 988 geze ok atıp taş diktirmiştir. 16. yüzyılda yaşamış olan kemnakeştir.

Muṣṭafâ Efendi

Fethizade Seyyid Mustafa. Divitçi Menzili'nde 1745'te 1097 gezlik bir rekor kırmış, taş diktirmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Mü'ezzin Aḥmed Ağa

Büyük Yeksüvar Menzili'nde 911.5 gezlik bir rekorun sahibidir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Müftizâde İbrâhîm Selîm Monlâ Efendi

Müftizâde İbrahim Selim Molla. Şerbetçizade (Hüsam Paşa) Menzili'nde 951 geze ok atarak taş diktirmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Nakḳâş Muḥammed Çelebi

Nakkaş Mehmed Çelebi. Üç ayrı menzilde rekor kırmıştır. 1) Nakkaş Menzili'nde 991 gezlik, 2) Arabacı (Ali Bali) Menzili'nde 1077.5 gezlik, 3) Mehmed Çelebi Menzili'nde 900 gezlik atışlar yapmış ve menzil taşları diktirmiştir.

Nāmîk İbrâhîm Ağa

Hattat Namık İbrahim Ağa. Silahşor ve hattattır. Şişman Paşa Menzili'nde 1215 yılında 933 gezlik bir rekor kırmış ve taş diktirmiştir. 18. yüzyıl sonu ve 19. yüzyıl başında yaşamış olan kemankeştir.

Nazîf Muṣṭafâ Ağa :

Küçük Yeksüvar (Sala) Menzili'nde 1072 gezlik bir rekor kırarak taş diktirmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Niřāderī Muřtafā :

Hacı şatır Mustafa. Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili'nde 1030.5 geze ok atmıştır.

Okçı Hüseyn

Yeniçeri Ocağı'ndan Okçu Hüseyn, Zihgirci (Beş Taşlar) Menzili'nde 1043.5 gezlik bir rekor kırmıştır. 15. yüzyıl sonu ile 16. yüzyıl başlarında yaşamış olan kemankeştir.

Okçı Selānīkī

Okçu Selaniki Musa. Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili'nde 936 gezlik bir rekor kırmış ve taş diktirmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Okçı Sinān

Fatih Sultan Mehmed'in musahiplerinden ve zamanının ünlü ok ustalarındandır. Arkurı Menzili'nde 1109 gezlik bir rekor kırarak taş diktirmiştir. 15. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Pārpōl Hüseyn Efendi

Ahi (Parpol) Menzili'nde kamış okla 1207.5 geze atıp taş diktirmiştir. Menzilin baş taşıdır. 16. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış olan kemankeştir.

Pehlivān 'Alī Ağa

Hasodalı Ali Ağa. Beş ayrı menzilde rekoru vardır. 1) Abdullah Efendi(Dirhem) Menzili2nde 1066 gez, 2) Ağalar Menzili'nde 1139 gez, 3) Top Yeri (Hasan Taşı) Menzili'nde 1213.5 gez, 4) Hacı Süleyman Menzili'nde 1188 gez, 5) Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili'nde 1177.5 gez. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Pehlivān‘ Arab

Kemangüreci Arab. Adını tespit edemediğimiz Kemangüreci Arab, Fatih’in musahibi ve hüner sahibi bir kişidir. Miralem Ahmed Ağa Menzili’nde 1024 geze ok atıp, taş diktirmiştir. 15. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Pehlivān Hamza İbn-i Uşşākī

Uşşakizade Hamza Çelebi, Uzunçarşı’daki Uşşaki dükkânının sahibi idi. 917 gezle Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili’ni açmış ve ana taşı diktirmiştir.

Pişgîr Ağası Süleymān Ağa

Ekşi (Erkekli-Dişili) Menzili’nde 1111.5 gezlik bir rekor kırmış ve taş diktirmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Receb Ūsta

Recep Ağa. Heki Menzili’nde 852.5 geze ok atıp taş diktirmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Reyhān Ağa

Harem Ağalarındandır. Ağalar Menzili’ni 827.5 geze ok atarak açmış, daha sonra 25 gez aşırı 851.5 geze atmış ve ana taşını sürmüştür.

Rūm Yūsuf

Neccar Şakirdi Rum Yusuf, devrinin sayılı kemankeşlerindendi. İstanbul Okmeydanı’nda Top Yeri (Hasan Taşı) Menzili’nde 1087 geze ok atıp rekor kırmıştır. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Sa‘d Bin Ebi Vakḳās

Sa‘d bin Ebu Vakkas. Cennet’le müjdelenen on sahabeden ve İslam’ı ilk kabul edenlerdendir. Allah yolunda ok atan ilk sahabedir. Okçuların piri diye bilinir.

Sāyis Maḥmūd

Seyis Mahmud. Yeniçeri zümresindendir. Arkurı Menzili’nde 1201 gezlik bir menzil alıp taş diktirmiştir.

Sekbānḳulı

Adı tespit edilememiştir. 884 geze ok atmış, Sekbankulu (Erkekli-Dışili) Menzili’ni açmıştır. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Sekbānḳulı ‘Alī Beg

Nakkaş Menzili’nde 980.5 gezlik rekoru vardır. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Selīm Ağa

Enderunlu Selim Ağa. Hasoda Ağası ve Enderun Silahşoru’dur. 1012 geze ok atarak kendi adıyla da anılan Selim Ağa (Kadür Ağa) Mezili’ni açmış ve ana taşı diktirmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Sertaḥtīrevānī Şehriyārı ḤasanAğa

Ekşi (Erkekli-Dışili) Menzili’nde 1121.5 gezlik bir rekor kırmış ve taş diktirmiştir.

Se’yis Maḥmūd

Arkurı Menzili’nde 1201 gezlik bir menzil alıp taşı diktirmiştir. 15. yüzyıl sonu ile 16. yüzyıl başında yaşamış olan kemankeştir.

Seyyid ‘Alî Efendi

“Hacı Titrek” Cafer Bey Menzili’nde 928.5 gezlik bir rekor kırmıştır. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Seyyid Halîl Hasib Efendi

Divitçi Menzili’nde 1091 geze ok atarak taş diktirmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Silâhdâr İshak Beg

İki rekoru vardır. 1) Ahi (Parpol) Menzili’nde 1182 geze taş diktirmiştir. 2) Tekye Menzili’nde 1025 geze atıp taş diktirmiştir. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Silâhşör Hâşşa Selim Ağa

Enderunlu Selim Ağa. Selim Ağa(Kadür Ağa) Menzili’ni açmış ve ana taşı diktirmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Sinân Şubaşı

Solak Sinan Subaşı. Fatih devrinin en büyük kemankeşlerinden biridir. Tozkoparan (Delikli Kaya) Menzili’nde 1119.5, Arkurı Menzili’nde 1232 gezlik taş diktirmiştir.

Sinobî Hâcî Muştafâ

Yaycı Hacı Mustafa. İki menzilde taş diktirmiştir. 1) Ahi (Parpol) Menzili’nde 1161.5 geze, 2) Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili’nde 927.5 geze ok atıp rekor kırmıştır. 16. yüzyıl sonu ile 18. yüzyıl başında yaşamış olan kemankeştir.

Şolak Hamza

Solak Hamza. Cerrah Menzili’nde 1016 gezlik bir rekor kırıp taş diktirmiştir.

Şolak ‘İsā

Yeniçeri Ocağı’ndandır. Cerrah Menzili’nde 1073 gezlik bir rekor kırıp taş diktirmiştir. 17. yüzyıl ikici yarısı ile 18. yüzyıl başında yaşamış olan kemankeştir.

Şolak Kara Hasan

Solak Kara Hasan. Yeniçeri ocağından Solak Kara Hasan’ın iki menzilde rekoru vardır. 1. Uncu Şüca Menzili’nde 1086, 2. Cerrah Menzili’nde 1119 geze ok atıp menzil taşları diktirmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemnakeştir.

Şolaklar Emīni ‘ Alī Ağa

Emin Menzili’ni 913 geze atarak açmış ve ana taşı diktirmiştir.

Şolak Mehmed Beg

Cerrah Menzili’nde rekor kırıp taş diktirmiş, daha sonra tekrar atarak yerini 1034.5 geze sürmüştür. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Su‘adā Beg

III. Ahmed’in kızı Hatice Sultan’ın oğulluğudur. Ekşi (Erkekli-Dişili) Menzili’nde 1155 geze ok atıp taş diktirmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Şā‘ir Ġānī’ Çelebi

Ginayi Ahmed Çelebi. Heki Menzili’nde 918.5 gezlik bir rekor kırarak menzil taşı diktirmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Şākir Ağa

Harem Ağalarından Şakir Ağa, Sultan III. Selim’in musahibi ve mabeyncisi idi. Cafer Bey Menzili’nde 975 gezlik bir rekor kırmış ve taş diktirmiştir. 18. yüzyıl sonu ile 19. yüzyıl başında yaşamış olan kemankeştir.

Şeyh ‘ Abdullāh Efendi

Katib Abdullah Efendi. Abdullah efendi (Dirhem) Menzili’ni901 gezle açmış, ana taşı diktirmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Şir Merd

Fatih devrinin en başarılı kemankeşlerindendir. Menzil sahibi Bali Çelebi’nin babasıdır. Okmeydanı2nda iki yerde menzili vardır. 1) Miralem Ahmed Ağa Menzili’nde 1033.5 gezlik bir rekor kırmış ve taş diktirmiştir. 2) Tozkoparan (Delikli Kaya) Menzili 1070 geze atarak menzil açmış ve ana taşı diktirmiştir. 15. yüzyıl sonu ile 16. yüzyıl başlarında yaşamış olan kemankeştir.

Şişebāz İsmā‘ il Çavuş

Küçük Yeksüvar (Sala) Menzili’nde ok atıp 1069 geze taş diktirmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Şişman Paşa Muştafā Efendi

Kadı Mustafa Efendi. Kemankeşler arasında “Şişman Paşa” diye tanınır. Şişman Paşa Menzili’ni açmış ve ana taşı diktirmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan kemnakeştir.

Şücā‘

Bursalı Şüca. Takyecikulu Bursalı Şüca, Türk okçuluğunun altın çağı olan Sultan II. Beyazid zamanının en büyük kemankeşlerinden birisidir. 15. yüzyılın ikinci yarısı ile 16. yüzyılın başında yaşamış olan kemankeştir.

Tācirzāde Muḥammed Emīn Ağa

Tacirzade Mehmed Emin Ağa. Tacirzade Mehmed Emin Ağa. Dört ayrı menzilde rekoru vardır. 1) Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili) 1072 gez, 2) Nakkaş Menzili 1095 gez, 3) Ekşi (Erkekli- Dişili) Menzili 1190.5 gez, 4) Emin Menzili 1160 gez. 18. yüzyıl sonu ile 19. yüzyıl başında yaşamış olan kemankeştir.

Ta‘līmḥānecibaşı Küçük ‘Alī

Belgrad’da iki ayrı menzilde rekorlar kırmıştır. İstanbul Okmeydanı’nda Hacı süleyman Menzili’nde 1146 gezlik rekorun sahibidir. 16. yüzyıl sonu ile 17. yüzyıl başında yaşamış olan kemankeştir.

Teberdār Elḥāc ‘Abdulbākī

Teberdar Hacı Abdalbaki. 1) Ağalar Menzili’nde 937 geze taş diktirmiştir. 2) Heki Menzili’nde 868.5 gezlik bir rekoru vardır. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Teberdār Muḥammed Paşa

(1660-1712) Baltacı Mehmed Ağa. Osmanlı Devleti sadrazamıdır. Büyük Yeksüvar Menzili’nde rekor kırıp taş dikmiştir.

Teberdār Pehlivān Aḥmed

Teberdar Ahmed Ağa. İstanbul Okmeydanı’nda üç rekor kırmıştır. 1) Ağalar Menzili’nde 1000 gez, 2) Heki Menzili’nde 961.5 gez, 3) İmam Menzili’nde 1096 geze ok atarak taş diktirmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Tīmūrcıkhulı Ca‘fer

Kanuni devri kemnkeşlerindendir. Nakkaş Menzili’ni 896 gezle açmış ve ana taşı diktirmiştir. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Tozkoparan İskender

Tozkoparan İskender. Okçuluk tarihimizdeki en büyük üç kemankeşten biri, hatta ilkidir. Onun devrinde Türk Okçuluğu altın çağını yaşamıştır. 15. yüzyılın sonu ile 16. yüzyılın ilk çeyreğinde yaşamış olan kemankeştir.

Ṭavīl Muḥammed

Çuhadar Uzun Mehmed. Küçük Yeksüvar (Sala) Menzili'nde 1007 gezlik bir rekor kırmıştır. 17. yüzyıl sonu ile 18. yüzyıl başında yaşamış olan kemankeştir.

Ṭayyīb Reyḥān Ağa

Ağalar Menzili'ni 827.5 geze ok atarak açmıştır. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Ṭob İskender

Top İskender. Sultan II. Beyazid devri kemankeşlerindendir. Ahi (Parpol) Menzili'nde 986.5 geze ok atıp rekor kırmıştır. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Ṭomār Aḥmed

Çuhadar Tomar Ahmed. İki rekoru vardır. 1) Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili'nde 1133 geze, 2) İmam Menzili'nde 1149 geze ok atıp taş diktirmiştir. 17. yüzyıl sonu ile 18. yüzyıl başlarında yaşamış olan kemankeştir.

Uncı Muşafā

İki menzilde taşı olan bir kemankeştir. 1) Uncu Şüca Menzili'nde 1083 gezlik, 2) Zihgirci Yeri (Beş Taşlar) Menzili'nde 1112.2 gezlik rekorlar kırmış ve taş diktirmiştir. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Uncı Şücā

983.5 geze ok atmış ve kendi adı ile Uncu Şüca Menzili'ni açarak ana taşı diktirmiştir. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Üsküdārī Ḥācī Emīn Ağa

Hacı Mehmed Emin Ağa. Cafer Bey Menzili'nde 941 geze ok atarak taş diktirmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Vecāhetli Aḥmed Ağa

Bostancı Menzili'nde 1053.5 gezlik bir rekor kırmıştır. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Veznedārçırāğı Muḥammed Çūkadār

Veznedar Mehmed Ağa. İbrahim Paşa'nın çuhadarlarındandı. Küçük Yeksüvar (Sala) Menzili'nde 1041 geze ok atıp taş diktirmiştir.

Yahyā Ağa

Hacı Süleyman Menzili'nde, 1094 geze ok atıp rekor kırmış ve taş diktirmiştir. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Yaycı Aḥmed

Kemanger Ahmed. 1009 geze atarak Tekye Menzili'ni açmıştır. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Yaycı Dāvud

Çizmecı (Çullu) Menzili'ni açmıştır. 15. yüzyıl sonu ile 18. yüzyıl başında yaşamış olan kemankeştir.

Yaycı Hüseyn Ağa

Sayıcı Hüseyn Ağa. Abdullah Efendi (Dirhem) Menzili'nde 82 dirhem yayla atarak 972.5 gezlik rekor kırmıştır. 17. yüzyıl sonu ile 18. yüzyıl başında yaşamış olan kemankeştir.

Yaycı Kosta Hüseyn

Yaycı Kosta Hüseyn. İki menzilde rekor kırmıştır. 1) arabacı (Ali Bali) Menzili'nde 1041, 2) Tekye Menzili'nde 1075 geze heki oku atıp taş diktirmiştir. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Yāycı Süleymānzāde İsmā‘īl

İsmail Çelebi. Küçük Yeksüvar (Sala) Menzili'nde 1152.5 gezlik bir rekor kırıp taş diktirmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan kemanaştır.

Yeñiçeri ‘Abdūlbākī

Abdūlbaki Beşe. İmam Menzili'nde taşını birkaç kere sürerek,853 gezlik bir menzil dikmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemanaştır.

Yeñiçeri Şāhīn Oṭabaşı

Odabaşı Okçu Şahin. Heki Menzili'nde 898 geze ok atıp taş bir kemanaştır. 17. yüzyılda yaşamış olan kemanaştır.

Yeñiçeri Yūsuf

Mirahur Yusuf Beşe. İmam Menzili'nde 908 gezlik bir rekor kırarak taş diktirmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemanaştır.

Yūsuf Ağa

840 geze ok atarak kendi adıyla anılan Yusuf Ağa Menzili'ni açmıştır. 17. yüzyılda yaşamış olan kemanaştır.

Yūsuf Paşa

Kethüda Yusuf Ağa. İmam Menzili'nde 1024.5 geze ok atarak rekor kırmış ve taş diktirmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemanaştır.

Zağarcı Kāsım

İki menzilde rekoru vardır. 1 .Arabacı (Ali Bali) Menzili'nde 972.5 geze atıp menzilde ikinci taşı dikmiştir. 2. Zihgirci Yeri (Beş Taşlar) Menzili'nde 1074 gezlik bir rekor kırıp taş diktirmiştir. 16. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olan kemanaştır.

II. DİL İNCELEMESİ

Çalışmamızın bu kısmında Mehmed Emin Vâhid Paşa'nın *Minhâc-ı Rumât* adlı eserinin genel olarak dil incelemesi yapılmış ve eserin yazıldığı dönemin dil özellikleri hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır.

A. İmla Özellikleri

Minhâc-ı Rumât'ın imla özelliğine baktığımızda düzenli ve kurallı bir imladan söz etmek mümkün değildir.

Üzerinde çalıştığımız el yazması eser harekesizdir. Çok az yerde kelimelerin daha rahat okunabilmesi ve kolay anlaşılabilmesi için hareke kullanılmıştır.

- Metinde kelime başında bulunan *a* ve *e* seslerini vermek için *elif* (ا) harfi kullanılmıştır. Metinde geçen bazı kelimelerde kelime başında bulunan *a* sesi uzun *ā* (آ) yani *medli elif* ile gösterilmiştir. Bazı kelimelerde ise kelimenin tenvinli okunması için kelime sonunda *elif* (ا) harfiyle beraber üstün (ِ) gösterilmiştir.

ādāb (آداب) 4a/5, *āḥar* (رخا) 8a/4, *müceddeden* (مجددأ) 64b/12, *ḳalemen* (قلمأ) 31a/13, *aṣḥāb* (اصحاب) 2a/4

- Metinde ilk kelime *he* (هـ) ile bittiğinde Farsça tamlamalarda izafet kesresi olarak hemze kullanılmıştır.

cādde '-i *Kağıd-ḥāne* (جاده كاغذخانه), 53a/9 *āyine* '-i *ḳalbi* (آينه قالي) 37a/13

- Aynı kelime farklı farklı şekillerde yazılmıştır.

yoğ (يوغ) 20b/9; *yok* (يوق) 10a/2

- “şoñra, ile (y-le)” gibi bazı edatlar kendinden önce gelen kelime ile bitişik olarak da yazılmıştır.

imāmetleriyle (امامتله) 62b/2, *andan-şoñra* (اندنصكره) 5a/5

1. Farsça Tamlamaların Yazımı

a) İzafet Kesresi ile Yapılanlar:

kemān-ı ‘anber (كمان عنبر) 16b/2, *seng-i sābık* (سنگ سابق) 54b/9

b) İzafet Hemzesi ile Yapılanlar:

naḳdīne-i ār (نقدینه آ) 53a/1, *liḥāẓe-i ‘ināyet* (لخاظه ع عنایت) 3b/9

2. Arapça Tamlamaların Yazımı

Metinde bulunan Arapça tamlamalar harf-i tarif denilen *elif+lam* (ال) harfleriyle oluşturulmuştur.

vācibü ’l-vücūd (واجب الوجود) 1b/1

B. Ses Bilgisi

15. yüzyıldan itibaren standartlaşmaya başlayan imla 19. yüzyılda yeniden bozulmuştur. Bu yüzyılda yazılan eserlerde dönemin genel imlasıyla beraber Eski Anadolu Türkçesi imlasının da metinlerde kendine yer bulduğu görülmektedir. Bu dönemde ikili yazımlar karşımıza sıkça çıkmaktadır. Bizim metnimizde de ikili yazımların mevcut olduğu tespit edilmiştir.

1. Ses Değişiklikleri

a) Yuvarlaklık veya Yuvarlaklaşma

“Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde yuvarlaklaşma iki şekilde karşımıza çıkar. Bunlardan biri kelimelerde yuvarlaklaşma, diğeri ise eklerde karşımıza çıkar.”⁷⁴ Eski Anadolu Türkçesi döneminde yuvarlaklaşmış olan bu ek ve kelimeler çoğunlukla metnimizde de yuvaraktır.

boylu 12a/17, *kapu* 5b/2, *altun* 24a/1, *ismetlü* 68a/3

b) Düzlük veya Düzleşme

“Eski Anadolu Türkçesinde yuvarlaklaşmanın tersine olarak, bazı kelime ve eklerde düzleşme olayı görülmektedir.”⁷⁵

Eski Anadolu Türkçesinde düzleşen bazı kelime ve ekler metnimizde de düz olarak yazılmıştır. Bu kelimeler düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymaz.

köpri 37a/4, *toğrı* 32b/14, *yürimek* 15a/13

Bu kelimelerin düz ünlüyle yazılması yazım geleneği olarak da düşünülebilir.

Eski Anadolu Türkçesinde düzenli olarak yuvarlak ünlülü biçimiyle gördüğümüz -dUk eki metnimizde kimi zaman y’li (𐱅𐰇) yazılmıştır kimi zaman y (𐱅) kullanılmamıştır. Ancak Eski Anadolu Türkçesine nazaran düz biçim daha fazladır.

vardıklarında 14a/7, *eylediklerini* 28a/9

⁷⁴ Kâzım Köktekin, *Eski Anadolu Türkçesi Grameri*, Fenomen Yayınları, Erzurum, 2011, s. 76.

⁷⁵ Kâzım Köktekin, *Eski Anadolu Türkçesi Grameri*, Fenomen Yayınları, Erzurum, 2011, s. 79.

2. Ses Olayları

a) Ses Düşmesi

(1) Ünlü Düşmesi

Metnimizde ünlü düşmesine örnek olarak şu kelime yer almaktadır:

oğlı (oğulı) 45a/16

(2) Ünsüz Düşmesi

Metnimizde kalıcı ünsüz düşmesine örnek olarak şu kelimeler yer almaktadır:

getürüp (<kel-tür-) 4b/4, *oturmakta* (<ol-turmakdır) 30b/2, *olur (<bol-)* 26a/6

Bu düşmeler Eski Türkçeye göre değerlendirilerek gösterilmiştir.

(3) Hece Kaynaşması

yalñuz (<yalññ öz) 12a/13, *şimdi (<uş imdi)* 5b/14

C. Şekil Bilgisi

1. Yapım Ekleri

a) İsimden İsim Yapma Ekleri

Metnimizde pek çok isimden isim yapma eki kullanılmıştır. Örnekleri şunlardır:

+cI *kahveci* 66b/11, *şerbetçi* 66b/3

+(ü)nci *dördünci* 19b/10, *üçünci* 10b/17

+lık, +luk *biñ yüzcilik* 68b/13, *birlik* 2b/15, *yumşaklık* 26a/1

+cA *doğrica* 38b/8,

+şEr, +Er *ikişer* 7b/5, *birer* 8a/1

+dAş	<i>yoldaş</i> 24a/10
+IU, +II	<i>borçlu</i> 15b/11, <i>‘akıllı</i> 62b/15, <i>sevgilüdür</i> 14b/17
+sUz, +sIz	<i>müşriksüz</i> 16a/16, <i>ābdestsiz</i> 20b/16
+rAK	<i>yegrek+i</i> 17b/8

b) İsimden Fiil Yapma Ekleri

Metnimizde isimden fiil yapma ekleri şunlardır:

+lA-	<i>ey+le-</i> 14a/17, <i>boş+la-</i> 31b/8
+al-	<i>çok+al-ur</i> 22b/6

c) Fiilden İsim Yapma Ekleri

Metnimizde fiilden isim yapma eklerinin bazıları şunlardır:

-(U)ş	<i>çek-iş</i> 32a/14
-(I)K	<i>aç-ık</i> 33b/2, <i>delik</i> 39a/16
-ı, -i, -u, -ü	<i>tol-ı</i> 57a/1
-mA	<i>keşişle-me</i> 63b/14
-gi, -gı	<i>sev-gilüdür</i> 14b/17

d) Fiilden Fiil Yapma Ekleri

Metnimizde fiilden fiil yapma ekleri çoğunlukla çatı ekleridir.

-(I)I-/-(U)I-	<i>aç-ıl-dıkda</i> 11b/2
-(I)n-, -(U)n-	<i>ol-un-mayup</i> 25b/11

-ş- / -(İ)ş-, -(U)ş	<i>at-ış-mak</i> 26a/6
-Ar-	<i>çık-ar-up</i> 21b/14
-dIr-	<i>sol-dır-a</i> 37a/16
-t-	<i>çoğal-t-a</i> 7a/12

2. İsim Çekimi

a) Çokluk Eki

Metinde çokluk eki olarak +lAr eki kullanılmıştır. Bazı örnekler;

pehlivānlar 59b/10, *yarışanlar* 23b/12, *taşvīrler* 5b/10

b) İyelik Ekleri

“İsim çekim eklerinden bir başka grubu oluşturan, çoğul eklerinden sonra, hâl eklerinden önce gelen *iyelik ekleri* nesne veya kavramların bir başka nesne ya da kavrama ait olduğunu gösterirler.”⁷⁶

1. ve 2. şahıslarda 18. yüzyılda yazılmış metinlerden hareketle yuvarlak okunmuştur. 3. şahıslarda ye (ے) harfi ile yazılmıştır. Bazı kelimelerde vav (و) harfi ile yazıldığı da görülmüştür. Bu açıdan bakıldığında ikili kullanımların bu başlıkta da yer aldığını söyleyebiliriz.

Teklik 1.Şahıs: +(U)m

āṣḥābum 14a/1, *sözüm* 7b/3

Teklik 2. Şahıs: +(U)ñ

hançerüñ 35a/7

Teklik 3. Şahıs: +I, +(s)I

⁷⁶ Nurettin Demir- Emine Yılmaz, *Türk Dili El Kitabı*, Grafiker Yayınları, 5. baskı, Ankara, 2010, s. 206.

da‘vāsı 30b/13, *çillesi* 32b/2, *fażīleti* 21a/15, *üstüne* 61b/9

Çokluk 1. Şahıs: +mUz +(U)muz

babamuz 6a/3, *efendimüz* 13b/8, *taraflarımız* 7a/10

Çokluk 2. Şahıs: +(U)ñuz

atmañuz 14b/17, *birinñuz* 14a/3

Çokluk 3.Şahıs: +lArI

ihtiyātları 20b/1, *okları* 30a/11, *eyledikleri* 35a/10

c) Hâl Ekleri

(1) Yalın Hâl (Nominative)

yalñız 35a/17, *baş* 33a/12, *bilek* 32b/4, *sulţān* 27b/12

(2) İlgi (Tamlayan) Hâli (Genetive)

İlgi hâl (tamlayan) eki metnimizde ünlü ile biten kelimelerden sonra +nuñ +nüñ olarak; ünsüzle biten kelimelerden sonra ise +uñ, +üñ olarak yazılmıştır.

taşınuñ 30a/9, *nişānuñ* 27a/7, *okuñ* 27a/5, *haqquñ* 61a/6

(3) Yükleme (Belirtme) Hâli (Accusative)

Yükleme Hâl eki metnimizde +(y)I, +I ve +n olarak karşımıza çıkar. +n eki üçüncü teklik ve üçüncü çokluk iyelik şahıs eklerinden sonra kullanıldığı görülmüştür. Bu ek dilbilgisi kitaplarında zamir n’si olarak adlandırılmaktadır. Zamir n’sinden sonra yükleme hal eki yazılmadığında yükleme hal eki olarak +n kabul edilmiştir. Yani zamir n’si yükleme hâl ekinin görevini üstüne almıştır. Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde çok yaygın olarak gördüğümüz bu kullanım metnimizde çok fazla yer almaz.

olmağın 11b/8, 48b/9, *riḫātin* 11a/11, *evşāfın* 35a/11, *kimesneyi* 14b/13, *nişānı* 39b/1

(4) Yönelme Hâli (Dative)

Metnimizde yönelme hâl eki +(y)A (< +ğA/+gA) biçimindedir.

segirtmege 17b/13, *girüye* 33a/10, *Hâşköye* 61a/13

(5) Bulunma Hâli (Locative)

Metnimizde bulunma hâl eki +dA biçiminde kullanılmıştır.

miyânında 61b/11, *menzilde* 54b/1 , *yerde* 51a/11

(6) Ayrılma Hâli (Ablative)

Metnimizde de ayrılma hâl eki +dAn biçimindedir.

ağalarından 52b/7, *müsābaqadan* 43b/1, *günden* 12a/3

(7) Vasıta Hâli (Instrumental)

Kelimenin bulunduğu duruma göre bazen aracılık bazen de birliktelik anlamı veren vasıta hâl eki Eski Anadolu Türkçesinde ve metnimizde +(y)lA biçiminde kullanılmıştır.

nāmı-y-la 55b/4, *şurūtı-y-la* 30a/1, *oku-y-la* 47b/3

- Yukarıdaki örneklerin dışında metnimizde eski biçimi olan *birle* de kullanılmıştır.

sebkat birle 50a/1, *tefrîk birle* 53a/6

(8) Yön Gösterme Hâli (Directive)

Metnimizde yön gösterme hâli eki olarak +ra, +re, +aru, +erü biçimi kalıplaşmış kelimelerde görülmektedir.

şoñra 62a/3, *yukaru* 33a/5, *ilerü* 26b/1

(9) Eşitlik Hâli (Equative)

“İsmin hal eklerinin içinde, birden çok fonksiyonla karşımıza çıkan hâl eklerinden biri eşitlik hâlidir.”⁷⁷

Metnimizde eşitlik durum eki olarak +cA kullanılmıştır.

yolunca 30b/2, *güzelce* 31a/15

d) Soru Eki

Eski Türkçede +mU olarak yuvarlak biçimindeyken Eski Anadolu Türkçesinde bu ek düzleşmiş +mI olmuştur. Metnimizde de soru eki sadece düz ünlülüdür.

olmaz mı (اولمز مي) 2b/4

3. Fiil Çekimi

“Çekimli fiiller yer yer zaman ve görünüş özelliklerini birlikte taşıdıkları için bunları her zaman birbirinden ayırmak kolay olmamaktadır. Bu durumda, metindeki anlam (semantik) ögesi yardımcı olmaktadır.”⁷⁸

A) Basit Zamanlı Fiil Çekimleri

(1) Bildirme (Haber) Kipleri

(a) Görülen Geçmiş Zaman

“Görülen geçmiş zaman kipi, özel kullanımları dışında, genel olarak fiildeki oluş ve kılışın söylendiği andan yani içinde bulunulan zamandan daha önceki bir zamanda bitmiş, tamamlanmış olduğunu gösteren bir zaman kesimini içine alır.”⁷⁹

Metnimizde görülen geçmiş zaman eki 1. ve 2. şahıslarda yuvarlak (-dU) 3. şahıslarda ise düzdür (-dI).

⁷⁷ Kâzım Köktekin, *Eski Anadolu Türkçesi Grameri*, Fenomen Yayınları, Erzurum, 2011, s. 93.

⁷⁸ Zeynep Korkmaz, *TürkiyeTürkçesi Grameri Şekil Bilgisi*, 3. Baskı, Ankara 2009, s.583.

⁷⁹ Zeynep Korkmaz, *TürkiyeTürkçesi Grameri Şekil Bilgisi*, 3. Baskı, Ankara 2009, s.584.

Teklik 1. Şahıs: -dU+m

Metnimizde ünlüyü yuvarlak okutacak herhangi bir okutucu harf veya hareke konmamıştır. 18. yüzyılda yazılan diğer metinlerden hareketle 1. ve 2. şahısların çekimleri yuvarlak okunmuştur. Üçüncü şahıslarda ise düz okutucu olan ı (ye) harfi yazılmıştır.

buldum 5b/15, *étdüm* 6b/2, *érişdirdüm* 6b/5

Teklik 2. Şahıs: -dU+ñ

olduñ 15b/11

Teklik 3.Şahıs: -dI

kaladı 2a/16, *dédi* 6a/8

Çokluk 3.Şahıs: -dI+lAr

buyurdılar 11a/12, *étdiler* 22b/10

(b) Öğrenilen veya Duyulan Geçmiş Zaman

Metnimizde öğrenilen veya duyulan geçmiş zaman eki sadece düz ünlü biçimindedir.

gelmiş 9b/7

Teklik 3. Şahıs: -mIş

étmiş 4b/8, *olmuş* 40b/15

Çokluk 3. Şahıs: -mIş+lAr

olmuşlardur 2a/10, *étmişler* 5b/17

(c) Geniş Zaman

Metnimizde geniş zaman kipi eki olarak -Ar, -Ur biçimi kullanılmıştır.

Teklik 2. Şahıs: -Ir+sin

segirdirsın 18a/15

Teklik 3.Şahıs: -Ar, -Ur

gelür 26a/11, *görür* 53b/1, *eder* 58b/8

Çokluk 1. Şahıs: -Ar+uz, -Ur+uz

ederüz 22b/17, *ataruz* 22b/17

Çokluk 3.Şahıs: -Ar+ler, -Ur+lAr

ederler 30a/5, *giderler* 22b/9, *olurlar* 19b/4

(2) Dilek (Tasarlama) Kipleri

(a) Emir Kipi

Teklik 3. Şahıs: -sUn

atsun 9a/1, *dolsun* 7a/16, *eylesün* 37a/11

Çokluk 2. Şahıs: -ñ, -Uñ, -iñüz

atuñ 14a/4, *oluñ* 15b/6, *olmayuñ* 21b/3, *ögređiñüz* (اوگرديکز) 19b/13

Çokluk 3. Şahıs: -sUn+lar

kosunlar 40a/1

(b) İstek Kipi

Eski Anadolu Türkçesinde istek kipinin eki –a, -e dir. Bir eylemin gerçekleşmesi için istekte bulunurken kullanılan ektir. Metnimizde sadece 3. şahıslarda örneği vardır.

Teklik 3. Şahıs: -(y)A

ala 16a/10, *olmaya* 15a/11, *gelmeye* 23b/1

Çokluk 3. Şahıs: -A+lAr

édeler 6b/9

(c) Şart Kipi

Bir eylemin gerçekleşmesi için dilekte veya şartta bulunurken kullanılan ektir. Dilek-şart kipi -sA (<-sAr) ekiyle yapılır.

Teklik 1. Şahıs: -sA+m

olmasam 18b/2, *eyleşem* 2b/5

Teklik 2. Şahıs: -sA+ñ

uramazsañ 26b/15, *geçerseñ* 23b/17, 24a/1, 24a/4

Teklik 3. Şahıs: -sA

unutsa 18b/15, *ursa* 26b/11, 41b/4, *dése* 23b/17, 24a/2, 26b/15

Çokluk 2. Şahıs: -sA-ñUz

Metnimizde içinde bu eki barındıran kelime bulunamamıştır.

Çokluk 3. Şahıs: -sA+lAr

koysalar 23b/13, *etseler* 24a/15, 24b/14

(B) Birleşik Zamanlı Fiil Çekimleri

Birleşik çekimli kipler i-mek fiili ile yapılır. Metinde i-mek fiilinin kelimeye birleşik olarak ve ayrı olmak üzere iki farklı yazım şekli vardır. Metin Lâtin harflerine aktarılırken yazım esas alınmıştır.

(a) Hikaye Birleşik Zaman

étmiş idi 9a/9, *gelmişidi* 14a/11

(b) Rivayet Birleşik Zaman

etmiş imiş 58b/1, *eder imiş* 58b/8

(c) Şart Birleşik Zaman

étdirir ise 22a/4, *toğunur ise* 27b/1

(C) Fiil Çekiminde Olumsuzluk Eki

Metnimizde fiil çekiminde olumsuzluk eki olarak -ma, -me kullanılmıştır.

almaz 2b/12, *etmedüm* 34a/17, *etmemişdür* 25b/15, *olmasam* 18b/3

Fiil çekiminde olumsuzluk ekinin geniş zamanında (-maz) bazen okutucu harf kullanılırken bazen de kullanılmaz.

olunmaz (اولنماز) 27a/11

4. Ek Fiil

“Gramerlerimizde birbirinden farklı terimlerle adlandırılmış olan *ek-fiil*, Eski Türkçedeki *er-* “olmak” yardımcı fiilinin *er->-ir->-i-* değişimi ile ekleşmiş olan biçimidir.”⁸⁰

a) Ek Fiilin Hikâyesi (Görülen Geçmiş Zaman Eki)

i- fiili -dı, -di, -du, -dü eklerini alarak görülen geçmiş zamanla ilgili çekime girer.

Teklik 1. Şahıs: I-dU+m

fıkrinde idüm 35a/12

Teklik 3. Şahıs: I-dİ

rumâtdan idi 34a/12, *şerîf idi* 12a/17, *yazılmış idi* 4b/12, 8a/13

degül idi 6/19, *mużmir idi* 12/24, *mā' il idi* 17/13

⁸⁰ Zeynep Korkmaz, *TürkiyeTürkçesi Grameri Şekil Bilgisi*, 3. Baskı, Ankara 2009, s.702.

b) Ek Fiilin Şartı

i- fiili -sA eklerini alarak ismin bulunduğu cümlelerin yargısını şarta bağlar.

yog i-se 20b/9, *yukaru* ise 33a/5, *der-kār* i-se 13b/4

c) Ek Fiilin Zarf-Fiil Şekli

i- fiili -ken (< ir-ken) zarf-fiil ekini alarak isme ve çekimlenmiş fiile zaman anlamı katar.

var **i-ken** 64b/11, *civān* i-ken 10b/14, *evkāt-güzār* i-ken 6a/15

d) Ek Fiilin Olumsuz Şekli

“Asıl fiillere olumsuzluk anlamı kazandırmak için kullanılan –mA eki, ek-fiilde kullanılmaz. Ek-fiilin olumsuz biçimi *değil* (< EAT *degül*, DLT *tegül*, *dagol*) edatı ile yapılır.”⁸¹

degül idi 6/19, *bizden degüldür* 18b/5

5. İsim-Fiil (Infinitive)

a) -mAK

yarışmak 13a/3, *étmek* 18b/12, *çekmek* 31b/13

c) -mA

gezme 33b/6, *urması* 27a/13

d) -Iş

çekiş 32a/14

6. Sıfat-Fiil (Partisip)

a) -An

alan 3a/3

Bazı kelimelerde -en sıfat fiil ekinin elifle yazıldığı görülmüştür.

⁸¹ Zeynep Korkmaz, *TürkiyeTürkçesi Grameri Şekil Bilgisi*, 3. Baskı, Ankara 2009, s.715.

gelen (كلان) 33a/12

b) -dIK, -dUK

etdiği 17b/9, *oldığı* 34b/1, *eylediği* 68b/5

c) -AcAK

atacağ 29b/10, *alacakları* 26a/12, *vereceği* 24a/10

d) -mİş

etmiş (17a/8, 22a/12), *şaplanmış* 27a/5

7. Zarf-Fiil (Gerundium)

a) -ArAK

olarak 26a/14, *sürerek* 56a/6, *éderek* 59b/17, *alarak* 30b/10

b) -dIKçA, -dUKçA

olmadıkça 31a/4, *etdükçe* 32a/5

c) -dUKdA

oldukda 23a/6, *açıldukda* 11b/2, *eyledükde* 55b/16

d) -IncA

etmeyince 27b/7

e) -ken

Bu ek ek-fiilin zarf-fiil ekidir. (i-ken)

atar iken 15b/9, *éder iken* 8b/3, *etmiş-iken* 38b/7

f) -mAdAn

atmadan 59a/3, *depretmeden* 33a/17, *étmeden* 58b/13

g) -(y)Up

açup 62b/9, *uyup* 33b/6, *almayup* 34a/8

8. Birleşik Fiiller

“Birleşik fiiller, bir ad ile yardımcı fiilin, iki ayrı fiil şeklinin yahut da ad soylu bir veya birden çok kelime ile bir esas fiilin birleşmesinden oluşan ve tek bir kavrama karşılık olan fiil türleridir.”⁸²

a) Yardımcı Fiille Yapılan Birleşik Fiiller

Metnimizde *êt-*, *ol-*, *kıl-*, *eyle-* gibi çok sayıda yardımcı fiille yapılan birleşik fiil vardır. Bu birleşik fiiller isim + yardımcı fiille oluşmuştur.

endāhte eyle- 46a/5, *beyān eyle-* 20b/2, *şartêt-* 24a/7, *beyān olun-* 25b/9, *beyān kılın-* 55a/4

(b) İktidārî (Yeterlik, Possible) Fiili

-A zarf-fiilinin üzerine *bilmek* fiili getirilerek yapılan birleşik fiillerdir.

çek-e+bil-eceği 31b/15

⁸² Zeynep Korkmaz, *TürkiyeTürkçesi Grameri Şekil Bilgisi*, 3. Baskı, Ankara, 2009 s.150.

III.METİN

A. Metin Hazırlanırken İzlenen Yol

- Eserimizi Latin harflerine transkripsiyonlu olarak aktarırken sayfa numaraları [1],[2],[3]; satır numaraları ise (1), (2), (3) şeklinde gösterilmiştir.
- Metin içerisinde yer alan dua kısımları italik olarak yazılmıştır.
- Eserde yanlış yazıldığı düşünülen kelimelerin doğru yazılışı metne alınmış; yanlış, eksik veya farklı olduğu düşünülen kısımlar dipnotta gösterilmiştir.
- Metinde imlası farklı yazılmış kelimeler metindeki şekliyle alınmıştır.
- Metinde şiir parçalarının bazılarında hemen önce ayın (ع) harfi konulup ardından şiir parçaları yazılmıştır. Bu nedenle çeviri yazıda ayın (ع) harfini ardından şiir yazılacağına işaret edilmesi hasebiyle mısra şeklinde okunarak metne eklenmiştir.
- Metinde yer alan şiirlerin bazılarının başında beyit kelimesi yazılarak şiir parçası olduğu belirtilmiştir. Bunun dışında tespit edilen şiir parçaları metinde belirgin olarak yer almaktadır.
- Kelimelere bitişik yazılan -(y)la, -(y)le, -(ı)çun, -(i)çün gibi edatları kelimedenden ayırmak için tire (-) işareti kullanılmıştır.
- Lā, mā, bā, be, ber, bi, nā, pūr, yek gibi Arapça / Farsça ön ekleri kelimedenden ayırmak için tire (-) kullanılmıştır.
- Metin Latin harflerine aktarılırken “**Times Turkish Transcription**” yazı fontu kullanılarak transkripsiyon yapılmıştır.

B. Metin

[1b] (1) Hâmd-ı bî-had ve şükr-i lâ-yu‘add ol vâcibü ‘l-vücüd-ı bî-hemtâ (2) ve şâhibü ‘l-cüd-ı ve ‘l-‘atâ hazretine lâyıķ (3) ve sezâdur ki bûte-i hûk-i Âdem-i ta‘bîr-i dil-peżîr (4) şümme inşâ-i nah-ı halkan⁸³ âhîr fe-tebârek Allâh ahsenü ‘l-hâlikîn (5) ile hedef tîr-ü taḥsîn ve nişâne kıadr u menzilet (6) işânı ‘*alleme ‘l-insâne mâ lem ya‘lem*⁸⁴ ile zînet-baḥş (7) meydân-ı sipâs⁸⁵ ü âferîn eyledi ve leâlî-i şalavât (8) bî-gâye ve derârî-i teslimât mâ-lâ-nihâye ol (9) tercümân-ı râz-ı hüdâ mahrem-i ḥalvet-serây kâb-ı kavseyn (10) ev-ednâ tûḫî-i şekker maḳâl ve mâ yantıku ‘ani ‘l-hevâ⁸⁶ (11) resûl-i kibriyâ ḥabîb-i Hûda Muḥammedü ‘l-Muştafaḥ hazretlerine [2a] (1) ihdâdur ki seyfi-i şârim-i şerî‘at-i garrâsı kâṭı‘ (2) ûrûk-ı şîrk ü fesâd ve sehm-i şârim-i millet-i beyzâsı (3) ciger-i şikâf-ı küfür ü ‘inâddur ve dîrûd-u ve na-maḥdûd-u (4) müte‘âķibi ‘l-vürûd çehâr-ı yâr-i güzîn ve âl u aşḥâb-ı (5) şa‘âdet-ķarîn rıdvânullâhi ta‘âlâ ‘aleyhim ecma‘î (6) ḥazarâtınıñ rûḥ-ı pür fütûḥlarına aḥrâdur ki her biri (7) kelâm-ı cevâhir-i niẓâm *aşḥâb-ı ken-nücûm bi-eyyihimü ‘müktedeytüm* (8) *ihdedeytüm*⁸⁷ lâmi‘ asınca sâlikân-ı ṭarîķat-i ‘aliyyeleri (9) olan âḫyâr-ı ümeme pîr ü pîş-ķadem ü pîşrev ü kâr u bâr-ı (10) himem olmışlardur ammâ ba‘d bu ‘abd-i ‘amîd Seyyid Muḥammed (11) **Vahîd** siḥâm-ı eyyâm-ı ‘ömr-i serî‘ü ‘s-seyri endâḫte-i (12) şaḥrâ-yı ârzü ve mültemis ve nâvek-i dildüz-ı iķtidâr-ı (13) tîr-i güzârı resîde-i menzil-i aşḥâb-ı - hevâ ü heves (14) êdûp bir ḥâlet-i ma‘ķûle ile evķât-güzâr ve bir ḥareket-i (15) maḳbûleden bûhre-dâr degül (16) teessüf-i ḥürde ve nâdim tehî-kef ḳaldı dil-i ḫayrân (17) der iken bir rûz-ı firûz behcet-i burûzda sâ‘iķ [2b] (1) taķdîr-i serîr-i seyr-i faķîri pîrâmen-i meydân (2) tîr-endâzâne sevķ ve tesyîr êtmekle

Ḳıtt‘a

(3) şaydgâh-ı feẓâ-yı ḥâḫişde

(4) o ğazâlum şikâr olmaz mı

⁸³ “...nihayet onu bambaşka bir yaratık olarak ortaya çıkardık. Yaratıların en güzeli olan Allahın şanı ne yücedir!” (Mü’münun 23/14).

⁸⁴ alleme‘l-insane ma lem-ya‘lem “İnsana bilmediğini öğretendir” (Alak 96/5)

⁸⁵ Sipâs] Metinde sipâş.

⁸⁶ Va mâ yantıķü ani ‘l-havâ “O, nefis arzusu ile konuşmaz”. (Necm 53-/3).

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ

⁸⁷ Benim esahbım yıldızlar gibidir hangisine uyarsanız doğru yolu bulursunuz.(hadisi şerif)

(5) arzūhāl eylesem maḥaliyle

(6) ‘acabā der-kenār olmaz mı

(7) mü’eddāsınca ve rāy-ı kâf talebden ‘anḳā-yı (8) esrār-ı şayd için künāne-i ictihādı miyān(9) bend-i himmet ve çend-i müddet ta‘līm-i şan‘at-ı remy-i sihāmı (10) şarf-ı naḳdīne ḳudret èyleyüp ol ḥinde (11) üstāzum Ḥazret-i Neş‘etüñ

Beyt

(12) menzil almaz zor ile tīr-i āhenin olsa kemān

(13) himmet-i merdān ile pūr-tāb eder ey pehlivān

(14) nuṭuḳları egerçi faḳīr-i pūr taḳşire ḥasbihāl oldu (15) lākin tīre çeşbāndur ağız birliği ètmekte kemān (16) gibi efvāhdan istimā‘ olunan ba‘zı kelimātüñ (17) nūket ve mezāyāsını bilmek ve uşul ve iştilāhlarını [3a] (1) taşḥīḥ eylemek dā‘iyesiyle birāz müddet daḥı rumāt (2) sa‘ādet-i āyāt ile muvāneset ve keşmekeş kālā-yı (3) muḥāvere ve muşāḥabet eylediğimde kable‘l-ān (4) bu fenn-i celilü ‘ş-şānda bürḳa‘-i endāz çeḥre-i taḥḳīḳ (5) ve nūkte perdāz ma‘nā-yı tedḳīḳ olanlarüñ āşār-ı bedi ‘ül-esrār (6) kilḳ-i ictihādı pesmānde şaḥā‘if-i (7) ferāmūşı ve nisyān ve ‘l-ḥāletü Hind meydānda bulunan (8) resā‘il ve tūmār menāzil-i tīr u kemān daḥı aḥvāl-i (9) ‘āşık-ı zār gibi muḥtāc-ı şerḥ ü beyān olduğunu (10) iḳān ve bu bābda bir eşer-i cedīd ü cemīl ve sun‘ ve ibdā‘ (11) olunmaḳ lāzım geldiğini izḥār ve i‘lān ètmeleriyle (12) bu baḡiye-i ba‘‘ididü ‘l-mermiye bālīg ve nā‘il her ne ḳadar yed-i ‘ācizāneme (13) nisbetle eyne ‘ş-şüreyyā min yedi ‘l-mütenāvil ise de (14) aḥlā min *aseli ‘l-keseḳ*⁸⁸ müşteḥāsı pīş-i nihād (15) ve nīrū-yı bāzū şevḳ ü isti‘dād olmaḡla (16) āzmāyiş refṭār tīr dil-i nā-şade ā‘māl kemān-ı cehd (17) firāvān ile küşād ya‘nī ḳuvvet-i ‘ācizāne ve ḳudret-i [3b] (1) za‘ifāne ihāṭa ètdiḡi mertebe -i taḥrīk tār-ı kemān (2) ḥā‘hiş ile muṭāla‘a kütüb-ü tefsīr ve ḥadīş (3) ve fıkıḳ ve sıyer ve tārīḡe āliş ve iştiṭlā‘-ı ḥaḳāyīḳ (4) mādde için āmed-i şedd mecālīs-i erbāb faḳl ü dāniş (5) ederek ‘aḳıl-ı ḳāşımca ser-i menzil-i murāda cümleden (6) āḳreb ve erbābına elzem ve enseb birkaç ve varāḳa taḥrīrini (7) taşvīb ve Mīnhāc-ı Rumāt tesmiyesiyle yedi bāb (8) üzre tanzīm ve tertīb

⁸⁸ Çalışkanlık acılığı tembellik balından daha tatlıdır.

eyledüm me'müldür ki cümle-i (9) ihvân ve zümre-i tîr-endâzânüñ li-ḥâze 'inâyet ve gûşe-i (10) çeşm-i iltifâtları varakçe bende-i kem-mâye ve tomâr (11) çâker-i 'adîm 'ül-istiṭâ' aya ser-levhâ-i zerrîn (12) tîrâz-ı iftihâr ve dibâce-i hoş lehçe-yi ibtihâc ve iştiḥâr (13) ola **bâb-ı evvel** tîr ve kemânüñ bidâyet-i zuhûru beyânındadır (14) **bab-ı şâni** pîr-i rumât olan Sa'd bin Ebû Vakḳâs (15) ḥazretlerinüñ ḥâl ve şân ve neseb-i zîşânlarını (16) müzekkirdür **bâb-ı sâlis** ḡazâ' niyyetine ok atmanüñ şevâbı (17) ve ba' det-ta' llüm ü remy-i siḥâmı terk eyleyenler hakkında [4a] (1) der-kâr olan 'itâbı mutaẓammın şeref-şudûr olan (2) eḥâdiş-i meşhûre-yi câmi' dūr **bâb-ı râbi'** ok (3) yarışmanüñ uşûlî şer'a muvâfaqat-ı şûretlerinde (4) ba' zı mesâilî muḥtevidür **bâb-ı ḥamis** ok meydânında (5) mer'î olan âyîn ve âdâb kemân-keşânî ḥâvidür **bâb-ı sâdis** (6) ok atmanüñ ba' zı ḳavâ'idini müstemildür (7) **bâb-ı sâbi'** İstânbûl Okmeydânında ḥâlâ mevcûd (8) olan menzillerüñ aḥvâlini ta' rifden 'ibâretdür

(9) BÂB-I EVVEL DER-BEYÂN-I SEBEB-İ ZUHÛR TÎR Ü KEMÂN

(1.Bölüm)

(10) *mâ 'el-ḳavisü 'l-nüşşâbü 'r-rimâye* (11) *vemen remâhu evvelü 'l-bidâye* (12) *vemen remy min ba' dihi 'ale-l-eşer* (13) *vemen tevâreşe remyehu ḥattâ zahar* (14) ebyâtına cevâb olarak ercûze fî 'İlmi 'r-Rumât (15) nâm-ı kitâbda taşriḥ vesâ'ir cerâ'id-i âşâr ve aḥbârdan (16) istinbât ve taşḥih olundığı vech üzere Ḥazret-i (17) Âdem salavâtullâhi 'Alî nebiyyînâ ve 'aleyhi ḥazretleri [4b] (1) rûy-ı arza nüzûl âtdikleri ḥinde zer' olunan (2) ḥubûbatı ekl eden ḳargaları men' ve def' için (3) Cebrâ'îl 'aleyhi 's-selâm ḳibel-i bâriden bir ḳavis (4) ve bir veter ve bir sehm getürüp ḳavise *ḥazâ kuvvetü minallâh*⁸⁹ (5) ve vetere ya'nî kirişe *ḥazâ şiddetün min-allâh*⁹⁰ ve sehme (6) *ḥazâ nekâyetü 'n minallâh*⁹¹ ta'bîriyle ḥazret-i âdeme i'tâ (7) ve şân'at-ı remy âdeme ibtidâ' Cibrîl 'aleyhi 's-selâm (8) ta'lim ve imâ âtmış idi bir rivâyetde Cibrîl 'aleyhi 's-selâm (9) ḳavis ile berâber altı ok getürüp okuñ (10) birisinüñ üzerinde Tañrı ta'âlâ.nüñ ism-i şerîfi (11) ve mâ'adâsında ulu'l-'azm olan peygamberân-ı zîşân (12) ḥazrâtınüñ esmâ-i şerîfesi yazılmış idi Ḥazret-i (13) Âdem 'aleyhi 's-selâm fermân-ı ḥudâ ile remy-i siḥâm (14) eyledükden-soñra evlâdları Hâbil ve Ḳâbile ta'lim (15) buyurup anlardan daḡı evlâd ve aḥfâd tevârûsiyle (16) tîr ü kemânüñ i'mâl ve isti'mâlî Ḥazret-i İsmâ'îl (17) 'aleyhi 's-selâmüñ zamân-ı sa'âdetlerine resîde [5a] (1) olduğu Ḥazret-i İbrâhîm 'aleyhi 's-selâmüñ (2) bi'z-zât yay yaptıkları ve bu aralıklarda

⁸⁹ Bu Allahtan bir kuvvettir.

⁹⁰ Bu Allahtan bir şiddettir.

⁹¹ Bu allahtan düşmanı malub etmedir.

Nemrūd (3) ‘aleyhi’l-la‘nenün semāya tođrı ok atdıđı (4) hikāyeler ma‘lūm ve tafşil-i hāl ve maķālleri kütüb-i (5) tevārīhde muħarrer ve mersūmdur andan-şoñra mülūk-i (6) Pişdādiyāndan Ferīdūn Şāh ‘aşırında pehlivān-ı (7) cihān olan Sāmūn ođlı Kebūk ve şoñra Keyāniyāndan (8) Keyhüsrevün evāñiri müddetinde Zābulistān ve Sistān (9) mutaşarrıfı olan Rüstem ve Güştāsb Şāhūn (10) ođlı İsfendiyār Şāh ve anlardan şoñra Eşkāniyāndan (11) Melik Şābūr ve ba‘dehu tabāka-i Sāsāniyān Erdeşir (12) ve Yezd-i Cürdūn ođlı Behrām-Gūr atdı **Hikāyet** (13) Eşkāniyānıñ evāñiri devletlerinden bir müddet tır ü kemān (14) endāhte-i vādī-i nisyān olmađla Behrāmgūr ok (15) yay şoñbetlerini eşidüpde tedārik ve taħşil (16) edemediđi günlerde bir gün ħavāş-ı itbā‘ıyla (17) berāber ħükemādan bir ħakīmi alup şayd içün **[5b]** (1) şāhrāda gezer iken kem-kerde zīr-i tūrāb olmış (2) bir a‘lā köşk kapısı üstünde muşavver bir Fārisūn (3) elinde bir yay ve öninde okla cebhesinden (4) urulmuş bir arslan taşviri ve Fāris-i muşavverün (5) dađı Yūnānī olarak alında yazılmış birķaķ satır (6) yazı var amma kırā‘at edemediđinden ‘Arabiyye (7) *yaleyte şı‘iri min benī hazel-kaşr-ı fi-hazihi’l-mekān* (8) *ve mahazihi sureti ve mellezi biyedihi ve meellezi mektubun alavesihi* (9) *mektubun ala-resihi*⁹² ya‘nī ‘acabā şı kaşrı kim (10) yapmış ve bu taşvirler kimün şūreti ve Fāris-i (11) muşavverün alında ne yazılmış bilsem diyü tefekkür eder (12) iken ħakīm-i mezbūr gelüp manzūr ve ma‘lūmı (13) oldıđı dem cevāb etti ki pādīşāh hem elli (14) sene muķaddem kitāblarda gördiđüm māddeye şimdi (15) zafer buldum evlād-ı Ādem gibi tabāyi‘ erba‘adan (16) mürekkeb Qavis-i ‘Arabī dedükleri silāh-ı ‘acibūn (17) şan‘atını izhār etmişler bu Fāris-i muşavver bu köşkün **[6a]** (1) şāhibi İsfendiyār Şāhdur alında yazar ki (2) üç def‘a rü‘yāmda bir şāñış gelüp Qavis-i ‘Arabīyle (3) ħuzūrumda ok atdı ve baña ey Melik babamuz (4) Ādem ‘aleyhi’s-selām bu silāhı isti‘māl edüp (5) şoñra bir zāt-ı şerif içün şakladı ki ismi (6) Muħammed bin ‘Abdullāhdur *sallahu ta‘ālā ‘aleyhi ves’sellem* (7) āñir zamānda zūhūr edüp bu silāh ile cemī‘ (8) ħalk üzerlerine manşūr olur dedi bu rü‘yāmı (9) ħükemā-yı devletüm ta‘bir ve Qavis-i ‘Arab ne oldıđını (10) derk ve takrīr edemeyüp *mare’eynāhu velaseminahu*⁹³ (11) cevāblarıyla müteħayyir ve mebhūt olduklarına mebnī (12) ve tedārik ve taħşiline ta‘aşşuk ve taħassür eylediđime (13) mübtenī silāh-ı mezkūrı baķırdan başķa ve temürden (14) başķa ve gümüşten başķa yapıdrup bir şey’e (15) beñzemediđi iztırābıyla evķāt-güzār iken bir gün (16) tađ başında bir vañşı ħayvān ķatl edüp (17) li-ecli’t-tecribe boynuzlarından yay ve derisinden **[6b]** (1) kiriş ve ‘aşabesinden yayı

⁹² Arapķa şiir.

⁹³ Onu ne gördük ne işittik.

siñirleyüp gezsüz (2) sehm ile atmak murād êtdüm ve atdum lakin sehm mużtarib (3) olmağla bıçağ ile sehme gez açup ve bi't-tecrübe (4) temürden temren yapup sehm-i himmeti pūta-i maqşūde (5) erişdirdüm ve memālikem halkı bu silāhı isti' māl (6) ve şāyi' etmek üzere emr ve fermān êtdükden-şoñra (7) bu mekānda şūretimi taşvīr ve pīş-gāhımda şu (8) esedi ve alnına şu okı vaż' êtdimki mevtinden (9) şoñra görenler mişlini i' māl êdeler Behramgūr bu қазиyyeye (10) vāķıf ve şūret-i ḥali ' ārif olıcağ

Beyt

(11) şükr-i ḥüdā ki herçi taleb gördüm ez-ḥüdā

(12) ber müntehā-yı himmet ḥod Kāmran şodem

(13) mażmūnı lisānına cārī olup taķdīm-i vezāif-i (14) şükr-i bārī êderek farṭ-u sürūr ve behcet ile (15) sarāyına 'avdet êdüp tertīb-i mezkūr üzere (16) emr eylediği қavisler i' māl ve zamānında idmān (17) ve isti' māl olundı Behrāmğürdan şoñra Nūşrevānūñ [7a] (1) ceddı Fırūz Şāh şoñra Nūşrevān şoñra (2) Nuşrevān neslinden āḥir selāṭīn-i Fars olan (3) Yezd-i Cürd bin Şehriyār ve Nūşrevān-zāde Hürmüz (4) Şāhiñ ser-'askeri olan Behram-Çubin şoñra (5) Behrām Şāh Bārudī ve Muḥammed Hemedāni (6) ve 'Acīb Şāh Selmāsī ve Kāmuyār İsfāhānī (7) ve Ḥazar ve Baykalānī ve Sipendiyār-ı Fārisī atup (8) zamānları aşḥāb-ı kirāmdan ḥazret-i Sa' da muttaşıl (9) ve ḥazret-i Sa' ddan daḥı rişte-i esrār (10) yeden-be-yed taraflarımıza vāşıl olumışdur li-müellifihi

(11) ḥüdā teksīr êde ā'vān-ı piri

(12) çoğalda dem-be-dem āvāz-ı tiri

(13) olundukça her ān okı yaya rağbet

(14) delinsün sine-i a' dā-yı devlet

(15) guzāt-ı dīn bu sırra mahrem olsun

(16) cihān āvāze-i tır ile dolsun

(17) kimūñ ki olur elinde okı yay 'ādet

[7b]

(1) bulur dāreynde bī-şübhe sa‘ ādet

(2) remy-i aşhābı ā‘yān guzātdur

(3) sözüm dürdāne-i kavil-i şikātdur

(4) **Fā’ide** fi’l-asl meydān atıcıları arāzi-i Hicāzda (5) onar ok ve kable’l-islām Īrān- ı zeminde on (6) ikişer ok atup on iki sehmūn her birini (7) felekden birer burca nisbet edüp meşelā sehm-i (8) evvele hamel ve şāniye şevr şālīşe cevzā dēyerek (9) ilā-āhirihi tesmiye ederler idi zuhūr-u kevkebe-i (10) Muḥammedīyeden soñra Mısır ve Şām āhālisi kısmet-i (11) merātibde ‘aded-i şaḥīḥ tecezzī etmemek ya’nī nişfī (12) ve şülüṣī ve rebī‘ī ve ḥumusī ve südüṣī ve sübū‘ī ve şümünī (13) tūsū‘ī ve ‘aşerī şaḥīḥ olmaz bir ‘aded aşemm olmak (14) ve sālifü ’z-zıkr Hicāz ile Fars kā‘idesi beyninde (15) bulunmak üzere on bir ok atmağı ihtiyār eyledükleri (16) İmām Tayyibgā el-eşrefinūn Ġunyetü’l-Merām nām-ı kitābında (17) muşarraḥ olmağla el-ḥaletü Hind biñ yüzci pehlivānlar [8a] (1) daḥı on birer ok atması egerçi zāhiren bu kā‘ideye (2) mebnī olup lakin devlet-i ‘ileyhde mū’aḥḥaran şınūf-ı (3) erba‘a i’tibār olunan kemānkeşlerden beher şınıfuñ (4) atdığı oklar ‘adedi şınıf-ı āḥarīñ remyi ‘adedine (5) müsāvī olmaması ya’nī evvalā ihtiyārılar beşer (6) ok şāniyen toḳuz yüzçiler yedi şālīşen biñciler (7) toḳuzar rābi‘an biñ yüzçiler on bir ok atmak (8) üzere karar vērildiginūn ḥikmeti zann-ı ġālib-i faḳīre (9) göre şöyledür ki Ḥazret_i Ebūlbeşer Ādem ‘aleyhi’s-selāma (10) cennetden vürüdī bālāda tafşıl ve beyān (11) olunan okların üstünde kalem-i kudret-i rabbānī ile (12) ulu’l-‘azm olan peygamberān-ı i’zām ḥazarātının (13) ism-i şerīfleri yazılmış idi ki anlar Nūḥ ve İbrāhim (14) ve Mūsā ve ‘İsā ve Muḥammed ‘aleyhimū’s-selāvatū ve’s-selāmdur (15) bināen ‘alazālik ihtiyārılar atdığı beş ok (16) müşārün-aleyhim ḥazarātını yād ve tezḳardan kināyetdür (17) toḳuz yüzci kemānkeşler yedişer ok atdıklarının [8b] (1) ḥikmeti kavisnāmeler müfādınca Sa‘d bin Ebi Vakḳāş (2) *raḍıallāhu ta‘ālā ‘anh* ḥazretleri bir gün meşḳ (3) tarīḳiyle remy-i siḥām eder iken nūr-u çeşm-i āşfiyā (4) ‘aleyhi efzālū’s-salavat ve ekmelū’t-taḥāyā ḥazretlerinūn (5) manzūr-ı nazar-ı iltifāt ve me‘mūr nū‘mā-yı nevāziş-i (6) ‘amīmū’l-berekātları olup bizüm içün de at diyü (7) emr buyurduklarına mebnī Sa‘d ḥazretleri sultān-ı (8) taḥt levlāk ‘aşḳına diyü bir ok ve ba‘dehu (9) çeḥār-ı yār-i güzīn *ırdvānu’llāh ta‘ālā ‘aleyhim ecma‘īn* (10) ḥazaratı şevḳine dēyerek birer ok atmış-ıdı (11) ol ḥinde nezd-i sa‘ādetde bulunan Cibrīl ‘aleyhi’s-selām (12) kendi içün daḥı bir ok atılmak irādesini (13) irād eyledüklerinde şeref-şudūr olan emr-ü

hümāyūn (14) Hāzret-i Risālet-penāhī ile Sa‘d hāzretleri (15) bir ok dağı atdıktan soñra Cibrīl ‘aleyhi ‘s-selām (16) pūr cenebān mu‘āvedet ve yine fi ‘l-hāl meclis-i resūlullāha (17) mūrāca‘at édüp ya Muḥammed rabbiñ saña selām [9a] (1) édüp Sa‘d benüm için dağı bir ok atsun (2) buyurdi dēdüklerinde işāret bahir ‘ül-beşāret (3) Seyyidü ‘l-kevneyn ile Hāzret-i Sa‘d bir okda (4) rızā-yı bāri için atdı ki ol sehm zer peykān-ı (5) sa‘ādet maqbūl-ı cenāb-ı rabb-ü ‘izzet oldığını (6) ve amaç-gāh-ı maqşūde erüp cennet-i a‘lāda (7) qaldığını tebsīr için tekrār Cibrīl-i emīn (8) gelüp faḥr-ı ‘ālem *ṣallallāhu te‘ālā aleyhi ve ‘s-sellem* (9) hāzretlerine tebliğ-i selām ve kelām etmiş-idi (10) yedi ok atılması bu uşūle ri‘āyetdür biñci (11) kemānkeşler toquzar ok atmalarınıñ hikmeti(12)

Mışrā

ānān ki ḥāk-ra be-nazarı kīmiyā-kenend

medlūluna (13) māşadağ ve ok yay isti‘māline sebkat-i (14) sa‘yları muḥaqqāq olan peygamberān-ı zīşāndan (15) hāzret-i Ādem ve İsmā‘īl ve İshāq ‘aleyhimü ‘ş-şalavatu ve ‘s-selām (16) ve imām Ḥasan ve imām Ḥüseyn *raḍıallāhu* (17) ta‘ālā ‘anhümā ve mezāhib-i erba‘a şāhibleri [9b] (1)rahimehūmullāh ḥazarātınıñ ervāḥ-ı şerīfelerine (2) hedāya olmağdan ‘ibāretdür biñ yüzci pehlivānlar (3) atdığı on birer okuñ on ‘adedi Sa‘d (4) *raḍıallāhu ‘anhu* hāzretlerinin rızā-yı bāri için (5) atdığı mārū‘l-beyān bir ok ḥasenesine ‘aşir-i (6) emşāl olarak müşārün-ileyhūñ rūḥ-u şerīfine (7) ve bir ‘adedi hūbū‘l-Ādemden berü gelmiş geçmiş rumāt-ı (8) müslimīnūñ ervāḥ-ı ṭayyibelerine dest-āvīz ve hediyyedür (9)

BĀB-I ŞĀNĪ DER-BEYĀN-I ḤĀL VE ŞĀN VE NESB-İ ZĪ-ŞĀN(10) HĀZRET-İ SA‘D BİN

EBŪ VAQḲĀŞ RAZĪALLĀHU TA‘ĀLĀ ‘ANH

(2.Bölüm)

Şiir

(11) Şāh Behrām-cāh nuşret-i fātih İran-ı zemīn

(12) māh-ı encüm-gāh-ı şavlet-i sākin ḥuld-berīn

(13) Fārisü ‘l-islām selām-ı künyet ya‘nī ser-ḥayl veğā

(14) hāzret-i ibn-i Ebū VaqḲāş Sa‘d Kāmbīn

- (15) toldurur vze-i tr- gaz'sı 'lemi
(16) sylenr r ve semda midhati her vakt n
(17) hle-i mehtb zih-gr yleyp mihri siper

[10a]

- (1) rz u eb Allh in atmsd tr-i henn
(2) remye yok cet fem-i andl neblin asa alt⁹⁴
(3) arsudan dtrr turur pta a' d-y dn
(4) sehm-i zer-peykn avis- feyze menzil aldrup
(5) sa-i ' addine nin fevz dikdrd metn
(6) sehm ayb- endz olup basd kemn sebati
(7) fern nr-y at pre bi kez fern
(8) remy-i maudn der elbetde il-i hedef
(9) bend-i allb- muabbet eyleyen merd-i rezn
(10) deste deste prev zengn selm olsun **Vahd**
(11) are dek r-u revn azret-i vulat- arn

(12) cevhere f'n-neseb ve tr-i ' l ve bunlaru emali (13) ktb- s'ire me'l zre ab- kirmdan e'imme-yi (14) rumt olan zvt- kirm azartn re's (15) ve reslullh *allallhu ta'l 'aleyhi vessellem* efendimz (16) ens  cels ve azve-i dda merkez-i mu-i nbvvt (17) '*aleyhi 't-teslm ve 't-taiyye*⁹⁵ azretlerin avlsinde [10b] (1) ' ad-i d'ire-i cem' iyyet ve pgh- hen-h gznde (2) ir- nad-i ayt tmek artyla dest-i dde'-i (3) mbya't⁹⁶ olan on drt nefer ab- ' l-cenb (4) birisi ve ' aere-i mbeeren yedincisi Sa'd Bin (5) Ebi Vak bin Mlik bin Vehb bin ' Abdmenf (6) bn Zre bin Kelb

⁹⁴ Metinde slet yazlmtır.

⁹⁵ Kendisine teslim olmamz gereken.

⁹⁶ Metinde uzun a () ile yazlmam.

raḍıallāhu ‘anh ḥazretleridür ki (7) taraf-ı silsile-i nesebi tāk-ı refi‘ir-revvāk nesl-i seyyid (8) *el-murselīn şallallāhu ta‘ālā aleyhi vessellem* ile Kelāb (9) celīl’ül-cenābda cem‘ olur künyeleri Ebū İshāḳdur (10) ve nesebinde Beni Zühre ve Ḳureyşidür ve vālidesi faḥr-i (11) ‘ālemūñ vālide-i muḥteremeleri ḳarındaşlarından (12) Ḥammene Binti Süfyān Ümmiye bin ‘Abd Şems Bin (13) ‘Abd Menāfdur meb‘aş-i resūlullāhda on yedi (14) yaşında civān iken pertev-i hurşid-i imān (15) müy-i sefid siddīḳ-i ekbere nūr baḥş übbehet (16) ve iclāl oldığı anda ḥil‘at-i yek renk ile ḥırāmān-ı (17) ravza-i emān olanların üçüncisi ve eşher-i [11a] (1) rivāyāt üzere ibtidā-i ḡazā’da fi-sebīlli’llah oḳ (2) atan ve Allāhu ta‘ālā yoluna evvel-be-evvel ḳan dōken (3) Ḥazret-i Sa‘d olmaḡla ḥaḳḳ-ı sa‘ādetlerinden Fārisi’l-islam» (4) daḡı dēnmişdür her ḡazā’da resūl-i ekrem (5) *şallallāhu ta‘ālā ‘aleyhi vessellem* ḥazretleriyle berāber mevcūd (6) olup ḡuşūsen Ūḥūd şavaşında bulunup (7) bir mertebede ḡayret ve izḡār-ı şehāmet ve şecā‘at (8) ētmişdür kim ol gün küffāra biñ oḳ atmaḡla (9) sultān-ı taḡt-ı risālet ḡuşe-i kemān ‘anber-i toz (10) ebrū ile kendüye işāret buyurup ya Sa‘d (11) *irmi fedāke ebi ve ümmi*⁹⁷ ḡitābıyla ḡuşe-i külāḡ rif‘ātin (12) ser-sūde tāk-ı sipihr buyurdılar bu lü’lü-yi ‘ālī-ḳıymet-i (13) iltifāt Ḥazret-i Sa‘dden ḡayri aşḡāb-ı kirāmdan (14) bir kimesnenūñ pīrāye-i bināḡūş menḳabeti olmadıḡına (15) ḡavvasān-ı lūcce-i eḡādiş-i mütteḡidlerdür **Ḳışşa** (16) Ümmü Eymen *raḍıallāhu ‘anhā* miyān-ı ma‘rekede teşnegān-ı (17) raḡm dāşte-i aşḡābı sīr-āb-ı ḳarābe āb ēder idi [11b] (1) rumāt-ı müşrikinden Ḥayyān ḡayye-i neḡādūñ bir sehmi ile (2) ḡaltān olup perde-i zeyl açıldıkda Ḥayyān-ı bī-hayā (3) bervech ifrāt-ı ḳahḳaha-i maḡrūrāne-i ḡülüş-ḡāne ile (4) meydān-ı lebriz eyledi

Beyt

(5) gerçi ḡoş āyende tırāz-ı ḡande nīst

(6) ḡande-i bī-vaḳt-i ḡoş āyende nīst

(7) bu mu‘āmele-i müstehziyāne-i sefāhet-i nümün mir‘āt-i ḡāḡır (8) seyyid-i ‘ālemiyāna vāsıta-i keder olmaḡın dest-i ḳavī (9) şaşt Sa‘da demrensiz bir oḳ teslīm ve cānib-i (10) Ḥayyāna remy içün fermān buyurdılar ḳuvvet-i mu‘cize-i (11) nebevī ile ol nīm sehmi-i şikeste sīne-i Ḥayyāndan (12) ḡüzār ēdüp arḳası ḡāk-i helāke gelicek (13) ol bed-nihādūñ daḡı cāy-ı ma‘ḡūdı perde-i nāmūsı (14) gibi münkeşif oldu bu mu‘āmele-i ḳışāş-nümün (15) müşāhedesi seyyid-i

⁹⁷ Ya Sa‘d anam babam sana feda olsun ok at.

‘ālemiyāna māye-i neşāt ve inbisāt (16) olup bir mertebede behend gūşa-yı hāḡḡa-i tebessūmi oldılar ki (17) le’āl berīn-i dendān-i pīşenleri leme‘ān eylediği [12a] (1) maḡalde girān-bahā-yı du‘ā-yı *ecāb Allāhu da‘vetūke* (2) ve *seddede remyettūke* ilbāsıyla ḡāmet Ḥāzret-i (3) Sa‘dı tezyīn buyurdılar ol günden şoñra Ḥāzret-i (4) Sa‘dūñ siḡām-ı zāhirī ve batıniyyesinūñ hedef (5) işābetden ‘adem-i taḡallūfi müttefikun ‘aleyhdür ve Ḥāzret-i (6) ‘Ömer raḡıallāhu ‘anhūñ zamān-ı ḡilāfetlerinde (7) ser-‘asker olarak ekşer ḡazā’lara gönderilüp (8) ‘ale’l-ḡuşuş ‘acem vilāyetlerinūñ fethine gēdüp (9) manşūr ve muḡaffer olduklarından mā‘adā Kūfe şehrine (10) bānī ve Kūfe ve ‘Irāḡa vālī olmışlardır ve resūlullāh (11) *şallallāhu ta‘ālā ‘aleyhi vesellem* efendimüzden iki yüz yetmiş (12) ḡadīş-i şerīf rivāyet ēder Buḡārī ve Müslim (13) on beşinde müttefiklerdür ve yalnız beşinde Buḡārī (14) ve on sekizinde Müslim münferid olup mā‘adāsı (15) kütüb-i sā’irede meştūrdur ruḡsāra tırāzan (16) muḡaddere-i taḡḡiḡ ḡavili üzere müşārūn-ileyh ḡāzretleri (17) ḡara yaḡız uzun boylu eş‘ar-ı zāt-ı şerīf idi [12b] (1) Muḡammed ve ‘Āmir ve Mūsā ve İbrāḡim ve ‘Ömer ve Muş‘ab (2) ve ‘Āişe nāmında yedi nefer evlādı ve ‘Āmir (3) ve ‘Ümeyr ve ‘Utbe nām üç birāderi olup ‘Utbe (4) küfür ve delāletle ḡālik ve ‘Ümeyr Bedir ḡazā’sında (5) rütbe-i şehādete mālīk ve ‘Āmir daḡı müselmān-ı şālāḡ-ı (6) sālīkdür ‘ömr-i girān-māyeleri yetmiş ḡokuz resīde (7) oldığı hicretūñ elli beşinci senesi ki mücīb (8) tāriḡinde da‘vet-i irci‘īye icābet ve Medīne-i (9) Münevvereye on mīl ḡarīb olan ‘Aḡḡiḡ nām (10) maḡalde kendü ḡanelerinde vefāt ēdüp vaşıyyetleri (11) üzere Bedir ḡazā’sında arḡalarında bulunan (12) şof-ı cūbbeye tekḡin olunarak na‘ş-ı raḡmet (13) naḡışları envā‘ söz ve ḡüdāz ve hezār tevḡiḡ (14) ve ‘izāz ile el üstünde muşallaya revān ve ol (15) hengāmede Medīne vālīsı bulunan Mervān Ḥākem (16) namāzın ḡılıp Baḡi‘ dēdükleri mezār-istāna (17) defn ile vāşıl-ı cinān olmuşdur Ḥāḡ ta‘ālā [13a] (1) şefā‘atlerin müyesser eyleye āmin

BĀB-I ŞĀLİŞ (2) DER-BEYĀN-I FEŻA‘İL-İ TĪR-ENDĀZ-I VE TĪR Ü KEMĀN

(3.Bölüm)

(3) oḡ atmak ve öğrenmek ve oḡ yarışmak Allāhu ta‘ālā (4) ve resūl-i ḡāzret-i Muḡammedū’l-Muşḡafā ‘aleyhi ve ‘alā ālihi (5) efḡalū’ş-şalavāti ve ekmelū’t-taḡāya ‘inde a‘māl-i (6) ḡasene ve ef‘āl-i müstaḡseneden olduğına (7) delālet ēder ḡatı vāfir-i aşār ve eḡādīş ve ḡüftār (8) olup ancak senedleri taşḡih ve taḡḡiḡ ve işbu (9) risālede cem‘ ve tenmīḡ olunan ḡadīş-i şerīf-i (10) erba‘in oḡ yay isti‘mālīnūñ dīn ü devlet-i (11) Muḡammedīyeye ḡayr ve menfa‘ati ve aşḡāb-ı remye feyz (12) ve bereketi beyānında edille-i sā’ire irādından muḡannī (13) ve ḡāḡḡ

sübḥānehu ve ta‘ālā ḥazretinuñ esta‘izubillāh (14) ve ‘*‘iddū lehum mestetağtum min kuvveti*⁹⁸ ḥiṭāb-ı (15) müsteṭābından herkes kendüye lāyık silāḥ (16) tedārikiyle muḥāṭab olup meṣelā mülūk ve selāṭin-i (17) i‘zām ḥazarātınuñ silāḥları ‘asākir ve alāt-ı [13b] (1) ḥarb ve fuḳarā ve zua‘fānuñ silāḥı da‘vāt-ı ṣāliḥa (2) ve aḡniyānuñ silāḥı muvāsāt-ı fuḳarā ve eimme ve ‘ulemānuñ (3) silāḥ-ı şerāi‘ dīn-i mübini ifāde ve şübeḥi mütemerridini (4) redd ü izāle olmaḳ ma‘naları der-kār ise de hem (5) müfessirīn-i kirām-ı ḥazarātınuñ tefsīr ve taḥrīrleri (6) üzere bu āyet-i kerīmede vāki‘ olan kuvvetden (7) murād oḳ atmaḳ olduḡını taḳrīr ve beyān zımnında (8) resūl-i ekrem *ṣallallāhu ta‘ālā ‘aleyhi ve ‘s-sellem* efendimüz (9) ḥazretleri minber-i şerīfe çıkup üç def‘a⁹⁹ (10) **el-ḥadiṣü ‘l-evvel illā enne ‘l-kuvvete hiye ‘r-remy**¹⁰⁰ (11) buyurdıkları naḳl-i şāḥiḥ ve ‘*‘iddū*¹⁰¹ ḥiṭābı daḡı (12) emr-i şariḥ olmaḡla bu āyet-i kerīme muḳtezāsınca (13) ‘ulemā efendilerimizüñ ba‘zısı oḳ atmanuñ vücūbuna (14) zāhib ve ba‘zısı sūnnet-i mü‘ekkeḋe olarak (15) isti‘māline rāḡıb olmuşlardır **el-ḥadiṣü ‘s-sānī** (16) *setefteḥū ‘aleykūm arzuna ve yekfī kūm Allāhu felāyucize* (17) *aḥd ü kemān yāḥū bi-eshūmihi feta‘allemū*¹⁰² buyurdılar [14a] (1) ma‘nā-yı şerīfi ümmet ve āṣḥābum şimden-şoñra size (2) yerler fetḥ olsa gereḋdür ve Allāhu ta‘ālā sizlere kāfidür (3) ḡayri biriñüz oḳıyla oynamaḡdan ‘āciz olmasun (4) oḳ atnuñ demekdür gazavāt-ı¹⁰³ nübüvvetüñ birinde (5) leysü ‘l-meḥārib ‘Alī bin Ebi Ṭālib *kerremallāhu veccheḥ*¹⁰⁴ (6) ḥazretleri raḳabe-i şecā‘atlerine bir Ḳavis-i ‘Arabī (7) āvīḡte olarak ḡuzūr-u sa‘ādete varduklarında (8) **el-ḥadiṣü ‘ūs-sāliṣ hakezā etāni Cibrīl-ü müteḳalliden** (9) *bi-miṣl haze ‘l-ḳavis-i yevme ‘l-bedr* ya‘nī Bedir ḡazā’sında (10) Cibrīl ‘*aleyhi ‘s-selām* buña beñzer bir yay taḳınup (11) gelmiş-idi ba‘deḡ *Alahumme men istet ‘ameke bi-haze ‘l-ḳavis-i* (12) *feta‘mehu ve menn istinşareke biḥā fenşurhu* (13) *ve menn-i isterzaḳake feruzḳuhu*¹⁰⁵ ya‘nī yārabbī her kim (14) yay ile oḳ atup senden ṭa‘ām ṭaleb (15) eder ise iṭ‘ām ve nuşret ricāsın eder (16) ise manşūr-ı tām ve rızḳ ümmīdi eder ise (17) şād-kām eyle buyurdıkları ve oḳ yay ittiḡāzıyla [14b] (1) ḡazavātta tīr-endāzlık eden āṣḥāb-ı ḡavāṣ (2) ve ‘ale‘l-ḡuşuş Sa‘d bin Ebi Vāḳḳāş ḥazarātı (3) fevḳa‘l-ḡāye mültefit ve mükerrem olduḡları meşḡurdur (4) oḳ atmanuñ fezā’ilini beyān-ı zımnında

⁹⁸ Enfāl suresi 8/60. Onlara karşı toplayabildiḡiniz kadar kuvvet (toplayın).

⁹⁹ Kenar Yazısı: Üç def‘a tekrar buyurmaları remyiñ şānına i‘tinādır.

¹⁰⁰ Kenar Yazısı: āḡircehu Müslim rahimehullāh.

¹⁰¹ Enfāl suresi 8/60. Onlara karşı toplayabildiḡiniz kadar kuvvet (toplayın).

¹⁰² Bin ‘Āmir raḋıallāhu ‘anhū āḡircehu İmām Müslim rahimehullāh.

¹⁰³ Azavat.

¹⁰⁴ Hz. Ali için kullanılan “Allah yüzünü ak etsin” anlamında bir dua ve sayḡı sözü.

¹⁰⁵ Kenar yazısı: revāḡa ‘Abdullāh bin Ḥasan ibn-i ‘Alī raḋıallāhu ‘anhū.

şeref-şudür (5) olan eḥādīs-i şerīfeden **el-ḥadīsü 'r-rāb'** (6) *innallāhi ta'ālā yedḥulü bi's-sehmi 'l-vahidi şelaşsetün neferü 'l-cennetü* (7) *şāni'uhu yaḥtesibu fî -şanatihi 'l-ḥayra ver 'ramibihi* (8) *ve menbilihi verkebu velakin intermu eḥabbu* (9) *ileyye min en terkebu veleyleselehu illā fî-şelaşi te'dī b-i* (10) *ir-reculi fersühü ve mülā'ebetühü ehlihi ve remyihi bi-ḳavisihî* (11) *ve neblihi ve men terk er-remy* (12) *terkhā evḳāl küfthā*¹⁰⁶ ya'nī Ḥaḳ ta'ālā bir ok sebebiyle (13) üç kimesneyi cennete ḳor biri şevāb-ı cezīl ve ecr-i (14) celīl taleb ederek ok işleyen ve biri ok (15) atan ve biri daḥı şatun alup fî-sebīlillāh (16) ḡāzilere verendür ok atun ve ata binün lākin (17) ok atmañuz ata binmeñüzden ziyāde baña sevgilüdür [15a] (1) ve oyun oynamāğa cevāz yokdur ancak üç mādde (2) kişi atına ta'lim ve ḥātunıyla mülā'abe etmekde (3) ve yayıyla ok atmakta cevāz vardır ve şol (4) kimesne ki öğrendükden-şoñra ok atmağı terk (5) eyleye ok atmak bir ni'metdür ki anı terk etmiş (6) yāḥūd ol ni'met küfrān üzere olmışdur buyurdılar (7) **el-ḥadīsü 'l-ḥāmis külli şey 'i leyse min zikrullāhi** (8) *'azze ve celle fehuve lehu illā erba'atu 'l-ḥişāli meşyi 'r-ricālū* (9) *beyne 'l-ḡarideyn ve te'dibehü fursa ve melā'ibetü ehlihü* (10) *ve ta'limü 's-sibahahu*¹⁰⁷ ma'nā-yı şerīfi her nesne ki (11) cenāb-ı ḥaḳḳı tezkīrden olmaya ol nesne oyundur (12) illā dört ḥaslet degüldür biri iki nişān (13) arasında yürimek ve biri daḥı atına edeb öğretmek (14) ve biri daḥı ḥātunıyla oynamak ve biri daḥı şuda (15) yüzmegi ta'lim etmek demekdür **el-ḥadīsü 'l-sādis** (16) *men meşiybeyne 'l-ḡarideyn kānelehu bi-küllî ḥatvatun* (17) *ḥasenetün*¹⁰⁸ buyurulmuş ma'nāsı şol kimesne ki [15b] (1) iki nişān arasında yüriye ya'nī birinden birine (2) ok ata ve oklarını düşürmek için varup (3) gele her adım muḳābelesinde aña bir şevāb ḥāşıl (4) olur demekdür **el-ḥadīsü 's-sabī'** *illā mābeyni 'l* (5) *ḡarideyn ravzātun min riyāzil cennetü*¹⁰⁹ buyurmuşlardur (6) ma'nā-yı şerīfi bilün ve āḡāh olun iki nişān arasında (7) cennet gülzārlarından bir gülzār vardır demekdür (8) **el-ḥadīsü 'ş-şāmin** aşḫāb-ı kirāmdan birkaç kimesne (9) nişāna ok atar iken içlerinden biri zann ile (10) vallāhi urdum diyü yañlış and etmekle kefāret (11) lāzım gelür borçlu olduñ dedüklerinde şāḥib-i (12) şerī'at aleyhi 't-teslīm ve ettaḥiyyat ḥazretleri (13) *illā inne ey māner-rimmāti laḡv liā keffārete fihā velā 'uḳūbet*¹¹⁰ (14) buyurdılar me'āl-ı ma'nā-yı laḡfī ok atılır iken (15) olan and laḡvdur aña kefāret ve 'uḳūbet (16) lāzım gelmez demek olur **el-ḥadīsü 't-tāsi'** *'aleyküm* (17) *bi'r-remyi feinnehu ḥayrun*

¹⁰⁶ Kenar yazısı: 'An 'attabihi bin 'Āmir raḍıallāhu 'anhu revāḥ Ebū Dāvud ve ḡayruhu.

¹⁰⁷ Kenar yazısı: 'An 'Āṭa bin Ebū Rebā' raḍıallāhu 'anḥ revāḥü'n-nesbā bi ve'l-Beyḥakī fî Sünenühümā.

¹⁰⁸ Kenar yazısı: 'An Ebi ed-Derdā' raḍıyallāhu 'anḥ aḥrecahu et-Ṭaberāni ve ḡayruhu.

¹⁰⁹ Kenar yazısı: 'An Ebi ed-Derdā' raḍıyallāhu 'anḥ aḥrecahu et-Ṭaberāni ve ḡayruhu.

¹¹⁰ Kenar yazısı: 'An ebin 'Ömer raḍıallāhu 'anḥ.

*bikūm*¹¹¹ buyurulmuşdur ma'nā-yı münifî (18) 'aleykūm ḥiṭābî emrdür ve şārî'den bir emrūñ şudūrı vüçüb iktizā etmekle remy-i sihām vācib olduğu bu ḥadīṣ-i şerīf ile daḥī müşbetdür [16a] (1) ok atmağı emr etmek ve ok atmak muḥarebe-i a'dāda (2) sizlere ḥayırlı ve efdaldür demekdür **el-ḥadīṣü'l-āşir** (3) *men ittaḥeze ḳavisen fî beytihi nefiyallāhu anhu* (4) *el faḳra*¹¹² ma'nā-yı şerīfî bir kimesnenüñ menziline (5) bir yay olsa Ḥaḳ ta'ālā ol kimesneden (6) yoḥsullığı gidererür demekdür **el-ḥadīṣü'l-ḥādî** (7) 'aşere *men itteḥaze ḳavisen 'arabihi ve cefīrihā ya'nî* (8) *kināneten nefiyallāhu 'anhu el-faḳra erba'ine seneten*¹¹³ buyurmışlardır (9) ma'nā-yı latīfî şol kimesne ki terkeşiyle ma'ān (10) bir 'Arabî yay ala Ḥaḳ ta'ālā ol kişiden kırk (11) yıl faḳırlığı giderir demekdür sulṭān-ı nuşret (12) destgāh ve sipehsālār ferīşte-i sipāhuñ (13) eşşāh rivāyet üzere ketūm ve ravḥā ve şafrā (14) ve beyzā ve zevrā ismiyle mevsūm-ı beş 'aded (15) yayları ve Kāfūr nāmıyla bir 'aded tırkeşleri (16) olduğu ve rüz-ı müşriksüz Ūḥūdda ḥazret-i (17) faḥr-i 'ālem *şallallāhi ta'ālā 'aleyhi vessellem* bi'z-zāt kemān [16b] (1) ḳavis-i nişānlarından bî-şūmār murğ-ı çübīne küşād (2) vērüp kemān-ı 'anber tozları şikeste olunca ḳadar (3) nāvek-i endāz oldukları şifā'-i şerīf şerḥlerinde (4) ve ravzatü'l-aḥbāb gibi ba'zı tevārīḥde nigāşte-i (5) şaḥā'if ve beyān ve şikest olan kemān-ı ketūm (6) nām ḳavis olduğu bî-gümāndur şikāt-i rüvātden (7) şā'ir Bakî Fezā'il-i Cihād nām kitabında Bedāyi'-i Esrār» (8) şāḥibinden naḳl eylediği üzere Ḳavis-i (9) 'Arabīnūñ çok nev'i olup kimi Ḥicāzî kimi (10) Vāsıṭiyye ve kimi ḡayrīdür cümlesine Ḳavis-i 'Arabî (11) dērler zīrā ok atmakda 'Arab tā'ifesiñ (12) aşlı ḥazret-i İsmā'il 'aleyhi's-selāmdur (13) ve Ḳavis-i Ḥicāzî¹¹⁴ daḥī iki kısım olup bir kısmı (14) yalnız bir ağaç budağından yonılup kiriş ile (15) atılır bir kısmı daḥī buña beñzer lākin arḳasını (16) siñirleyüp içine keçi boynuzı yapuşıdırırlar (17) Vāsıṭiyye¹¹⁵ ḥālā müsta'mel olan şol ḳavise [17a] (1) dērler ki ağaçdan ve boynuz ve siñirden ve tozdan (2) terkib olunmuş ola 'acem yayı daḥī bu eczādan (3) yapılır amma ḳatı uzun ve bol olmağla ba'zı (4) rivāyetde isti'māl mekrūhdur **el-ḥadīṣü's-sāni** (5) 'aşere *men remy bi-sehm fî sebilillāhi felahu 'adlun* (6) *muharrerun ve men belaḡa bi-sehmin fî-sebilillāhi felehu* (7) *derecetün fî'l-cenne*¹¹⁶ buyurdılar ma'nā-yı laṭīfî Allāh (8) içün bir ok atan kimesneye bir esīr āzād etmiş (9) ḳadar şevāb verilir ve Allāh içün ok atup (10) maḥālene iṣāl edenlere cennetde bir derece iḥsān (11)

¹¹¹ Kenar yazısı: 'An Sa'd bin Ebū Vakḳāş raḍıallāhu 'anhu revāh eṭ-Ṭeberānî ve ḡayruhu.

¹¹² Kenar yazısı: 'An Enes raḍıallāhū anh zıkr fî cāmi' e'saḡīr.

¹¹³ Kenar yazısı: 'An Enes bin Mālik raḍıallāhu 'anhu revāh eṭ-Ṭeberānî.

¹¹⁴ Ḳavs-i 'Arabî türlerinden birinin adı.

¹¹⁵ Ḳavs-i 'Arabî türlerinden birinin adı.

¹¹⁶ Kenar yazısı: 'An 'Ömer ve bin 'Utbe raḍıallāhu 'anh.

olunur demekdür fisebīlillāh bir ok atmak (12) bir esīr āzād etmek kadar şevāblı olduğunu meş‘ar (13) ‘ibārāt-ı muhtelif ile şeref-şudūr olan (14) eḥādīs-i keşīreden **el-ḥadīşü ’s-salīş ‘aşere** (15) *men remy bi-sehm fī-sebīlillāh felehu şevāb-ı ‘atīk* (16) *raḳibete ve men ‘atīk reḳabehu fehmi fedā’ me’n-nār*¹¹⁷ (17) ma‘nā-yı münīfī şol kimesne ki fī-sebīlillāh [17b] (1) bir ok ata düşmene yetiše ve yetişmeye aña bir esīr (2) āzād etmek şevābı ḥāşıl olur ve bir kimesne ki (3) bir mü‘min esīr āzād eyleye ol esīr aña cehennem (4) āteşinden fedā olur demekdür **el-ḥadīşü ’r-rābi‘u** (5) **‘aşere** *ta‘llümü ‘er-rimāyete ve el-ḳurān ve ḥayr-u sā‘ātil* (6) *el-mü’minihine yezkurullāhe*¹¹⁸ diyü buyurmuşlardur (7) ma‘nā-yı laṭīfī ok atmağı öğrenenün daḥı Ḳur‘ānı (8) öğrenün mü‘minün sā‘atlerinün yegreḡi Allāhu ta‘ālā (9) ḥazretini zıkr etdiḡi zamāndur demekdür **el-ḥadīşü ’l-ḥāmisü** (10) **‘aşere** *lā-yeteḥaddarā el-melā’ketü min-lehliküm* (11) *iller remye ve er’rehhāne*¹¹⁹ buyurulmuş ma‘nā-yı şerīfī (12) ferīşteler sizün oyununuzdan birine ḥāzır olmazlar (13) illā ok atmaḡla at segirtmeḡe ḥāzır olurlar (14) demekdür **el-ḥadīşü ’s-sādīs ‘aşere** *‘azze ’l-mü’min* (15) *‘indel-ḳitāl-i er-remy*¹²⁰ ma‘nā-yı münīfī ḡuzāt-ı muvaḥḥidinün (16) ‘izzeti eşnā-yı ḥarb ve ḳitālde ok atmaḡdur (17) demek olur **el-ḥadīşü ’s-sābi‘ ‘aşer**¹²¹ ya Sa‘d [18a] (1) *irmi fedake ebi ve ümmi* ḥadīş-i şerīfī daḥı Ūḥūd (2) Ġazā’sında Ḥazret-i Sa‘d bin Ebū Vaḳḳāş ḥaḳḳında (3) şeref-şudūr oldıḡı bālāda tafşīl ü beyān (4) olunmuşdur ma‘nā-yı laṭīfī ya Sa‘d at anam (5) ve babam saña fedā olsun demekdür **el-ḥadīşü ’s-şāni** (6) **min ‘aşere** *men ta‘llümer’remye şümme tereke hu feḳad* (7) *‘aşanī*¹²² buyurulmuşdur bir kimse ok atmağı (8) öğrenüp soñra terk etse resūlullāh (9) *şallallāhu ta‘ālā ‘aleyhi vessellem* ḥazretlerine ‘işyān (10) etmiş oldıḡına bu ḥadīş-i şaḡīḥ delālet (11) eder İmām Müslim raḡmetullāhi ‘aleyh rivāyeti üzere (12) bir gün aşḡābdan ba‘zıları ‘Utbe bin ‘Āmir (13) raḡıallāhu ‘anh ḥazretlerine ya ‘Utbe sen pīr (14) ve ihtiyār olduñ şimden-girü ve ok meydānında (15) nişānlar arasında ne gezüp segirdirsin (16) diyü sū‘āl etdiklerinde cevābında **el-ḥadīşü ’t-tāsi‘** (17) **‘aşere** *men ‘allem er-remye şümme terekehu feleyse minnā*¹²³ [18b] (1) evḳad ‘aşā ḥadīş-i şerīfīni istimā‘ etmiş (2) olmasam bu zaḡmeti çekmezdüm buyurmuşlar **tenbīh** (3) ‘ulemādan bir cemā‘at ḳavilince resūl-i ekrem (4) *şallallāhu ta‘ālā ‘aleyhi vessellem* bir şey’in ḥaḳḳında anı (5) işleyen ve eyleyen

¹¹⁷ Kenar yazısı: ‘An Enes raḡıallāhu revāh eṭ-Ṭeberānī.

¹¹⁸ Kenar yazısı: ‘An Ebu Sa‘īd el-Ḥazrī raḡıallāhu ‘anh aḡrecahu el-Dilmī fī-mesende.

¹¹⁹ Kenar yazısı: ‘An Ebi Eyyūb el-Ensārī raḡıallāhu anh.

¹²⁰ Kenar yazısı: ‘An Ebu ‘Ubeyde raḡıallāhu ‘anh.

¹²¹ Kenar yazısı: Aḡrecahu el-Buḡārī ve ḡayruhu.

¹²² Kenar yazısı: ‘An ‘Uḳbe bin ‘Āmir raḡıallāhu ‘anh zıkr cāmīü‘ş-şāḡīr.

¹²³ Kenar yazısı: aḡreche Müslim fī-şāḡīḡa.

bizden degüldür yāḥūd taḥḳīḳ (6) ‘āṣīdūr ve yāḥūd baña ‘iṣyān étmişdür (7) diyü buyurmuş olsa ol iş günāh-ı kebā’irden (8) olur İmām Nenevî raḥmetullāhi ‘aleyh okı (9) öğrenüp ba‘dehu terk etmek kerāhet-i şedīde (10) ile mekrūhdur demiş beher dü taḳdīr okı (11) atanlar külliyyen terk etmeyüp aralık aralık ta‘līm ve meşḳ (12) etmek lāzımdur **el-ḥadisü’l-‘iṣrüne men ta‘allemer’remye** » (13) *sümme nesiyehu fēyihe ni‘metü ceḥdihā*¹²⁴ buyurulmuşdur (14) ma‘nā-yı münifî bir kimesne okı atmağı öğrenüp (15) soñra unutsa ol kimesne bir ulu ni‘meti (16) inkār étmiş olur demekdür **el-ḥadisü’l-ḥādî (17) ve’l-‘iṣrūn ta‘allēmur’remye velā tergabu ‘anhu**¹²⁵ [19a] (1) fānne bīn el-hedefetin *men el-mesāfē-i ravza-i ‘aẓīme* (2) *men riyāzū’l-cennet* ma‘nā-yı şerīfî okı atmağı (3) öğrenüñ ve terk etmeyüñ zīrā iki nişān arasında (4) olan maḥal cennet bağçelerinden bir bağçe-i ‘aẓīme (5) ya‘nî envā’-i ḥasenāt ve müberrāt ile memlū buḳ‘a-i (6) mübārekedür demek olur **el-ḥadisü’s-ṣāni ve’l-‘iṣrūn** (7) *ta‘allümü’r-remy ve’l-Kurān*¹²⁶ ma‘nā-yı (8) laṭifî okı atmağı ve Qur‘ān-ı Kerīm okumağı öğrenüñ (9) demekdür **tenbīh** nūr-ı çeşm āşfiyā-ı ‘ileyh ve ‘alî (10) āle’t-teḥāyā ḥazretleri ḡazavātda okı atdıkları (11) ve okı yay ittihāzıyla ‘ilm-i remyüñ ta‘allümüne emr (12) buyurdıkları ecilden ve *ma etekumu’r-resūlu* (13) *fēḥazuhu ve mā nehakum anhu fētehu*¹²⁷ āyet-i celīlesine (14) ehl-i şer‘üñ dīde-i ma‘nā oldukları (15) üzere aña itbā‘ etmek ferā’iz-i ‘ayniyyede farz (16) ve ferā’iz-i kifāyede farz-ı kifāye ve vācibātda (17) vācib ve sūnen-i şerīfede sūnetdür zāhiren [19b] (1) ve bāṭinen ve seferen ve ḥazīren ve ḥavfen ve emnen ve şihḥaten (2) ve marāzen muḥālefete mesāğ yok emrinüñ ḥilāfî (3) ḥareket edenler ni‘met-i islāma ta‘arruz étmiş (4) olurlar **el-ḥadisü’s-sālīs ve’l-‘iṣrūn ḥaḳ** (5) *el-velid-i ‘alü’l-validān ya‘alleme el-kitābe ve es’sebāḥa* (6) *ve er-remy ve an yuverriṣehu ṭayyieben*¹²⁸ ma‘nā-yı münifî babası (7) üzerinde evlādüñ dört ḥaḳḳı vardır birisi (8) müsta‘id oldığı ḥinde ta‘līm-i kitābet etmek (9) ikinci sebāḥat ki yüzüñcülük¹²⁹ öğretmek üçüncü (10) okı atdırmak dördüncü ḥelāl māl mirās (11) bırakmak demek olur **el-ḥadisü’r-rabî ve’l-‘iṣrūn** (12) *‘allēmu ebniikum er’remyi bi’s-siham-i fēennehu nikayetunu’l-aduvv*¹³⁰ (13) ma‘nā-yı şerīfî evlāduñuza remy fenni öğrediñüz (14) zīrā okı atmak a‘dā-yı dīni cerḥ ve ihlāka (15) sebeb-i ḳavî olur demekdür **el-ḥadisü’l-ḥāmīs** (16) *ve’l-‘iṣrūn ‘allēmu*

¹²⁴ Kenar yazısı: ‘An Ebi Hüreyre raḍıallāhu ‘anh.

¹²⁵ Kenar yazısı: ‘An Ebi Hüreyre raḍıallāhu ‘anh revāhu Ebü’s-şeyḥ ve ḡayrehu.

¹²⁶ Kenar yazısı: ‘An Ebi Sa‘d el-ḥadrî raḍıallāhu ‘anhu aḥrecheu eddeyilmi fî-mesnedehu.

¹²⁷ Ayet.

¹²⁸ Kenar Yazısı: ‘An Ebu Rabi‘a raḍıallāhu ‘anh revāhu el-Beyḥaḳî.

¹²⁹ Yüzüñcülük.

¹³⁰ Kenar Yazısı: ‘An Cābir raḍıallāhu ‘anh aḥrecheu el-Deylemî.

*ğilmānekum er-rimāyetü ve 'l-‘avmu*¹³¹ (17) ma‘nā-yı laṭīfī evlād ve ḥuddāmuñuza oḡ atmağı [20a] (1) ve şuda yüzmegi ta‘līm ediniz demekdür **tenbīh** (2) ‘ilm-i remyüñ ta‘allümi sünnet olduğu mişillü erbāb-ı (3) istiḥkākā ta‘līmī daḡı sünnet-i seniyye olmağdan (4) nāşī ṭaleb-i remy siḡām olunanlarıñ pāk ābdest (5) ile kemān-i destine i‘ṭā ve mu‘allim üstādından (6) gördiğı gibi atup tütmağı ta‘līm ve imā edüp (7) bir ḡā‘ide toḡuz yüz geze ḡarīb mesāfe ḡaṭ‘ (8) eyler olduḡda miyān-ı kemān-keşānda icrā-yı rūsüm (9) ma‘lūma eyitdirdükdeñ-şoñra vedi‘a-yı ḡazret-i (10) pīr olan esrāra maḡrem ve ānīde kendi gibi (11) bir mu‘allim-i muḡterem eyler lākin ferūmāye ve mechülü‘l-aḡvāl (12) olan eşḡāşa ve vālidinüñ izn ve rızāsı (13) munzam olmayan şübyāna ve ṭab‘ında televvün imtinā‘ (14) ve ḡabul ve zātında ebleh ve bī-‘uḡl olan insāna (15) oḡ atmağı ta‘līm ve mezāyā ve ḡafāyāsını ifāde (16) ve tefhīm eylemek cā‘iz olmamağla ‘ulemā-yı fenn (17) ve bülḡa-yı şāḡīb zihinüñ bu bābda şart [20b] (1) ve ihtiyātları Ğunyetü‘l-Merām nām kitāb şāḡibi (2) naḡl ve beyān eylediğı vech üzere ḡabza (3) ṭālibi olan adamlarıñ evvel-be-evvel aḡvāl (4) ve ef‘āl ve şadık ve kizb-i meḡāllerine diḡḡat (5) ve vesī‘ ve ḡudret ve iz‘ān ve ferāset ve İslām (6) ve diyānetine gereğı gibi kesb-i ittīlā‘ ve ma‘rifet (7) edüp ol ṭālībün İslāmına ve kelāmına (8) vücuḡla i‘timād olunur ise ve ba‘zı a‘zāsınıñ (9) ba‘zı üzerine ziyāde ve noḡşānlığı yoḡ-ise (10) ḡayātta olduḡça ve imkānını bulduḡça oḡ atmağı (11) terk etmemek ve her ṭālīb-i müsteḡāḡa ta‘līm-i (12) remyde baḡl eylememek ve vācibü‘l-ḡatıl olan (13) müziyāt ve şayd ve şikār-ı maḡūlesinden (14) mā‘adā eti yēnmez ḡayvānāta ve müslümān ve mu‘āhede (15) ve aḡvālī kendünüñ manzūr ve ma‘lūmı olmayan (16) maḡallere oḡ atmaḡ ve ābdestsiz eline tīr ü kemān (17) almaḡ şartları yegān yegān ‘arz ve teklīf [21a] (1) ve şurūṭ-ı mezkūreye ri‘āyet etmek üzere ḡabul (2) eyler ise ba‘dehu ta‘līm ve ta‘rif olunmaḡ vācibdür (3) **el-ḡadişü’s-sādis ve ‘l-‘işrun** *leysü ‘r-remyi* (4) *bi’s-sehm minel lā‘bi ‘l-ḡarām bi ‘r-remyi ḡayri mā lehutum bih*¹³² (5) ma‘nā-yı münīfī oḡ atmaḡ ḡarām olan lu‘bdan (6) degüldür belki oynadıḡuñuz şeylerüñ ḡayru efḡalidür (7) demek olur **el-ḡadişü’s-sābi‘ ve ‘l-‘işrūn** (8) *er-remyi bi’s-siḡām sehm ü şīma min siḡāmi ‘l-islām*¹³³ (9) ma‘nā-yı şerīfī oḡ atmaḡ siḡām-ı islāmıdan (10) bir naşīb ve bir ‘ādetdür demek olur ki bunda (11) şenā-yı cezīl ü mediḡ-i celīl vardır **el-ḡadişü** (12) **‘ş-şāmin ve ‘l-‘işrūn** *mā müddenāsu eydihim* (13) *ilā şey ‘i mine ‘s-silāḡi illā enel ḡavsū aleyhi* (14) *fazlu ziyāde mā*¹³⁴ ma‘nā-yı laṭīfī cemī‘ (15) esliha üzerine ḡavisüñ

¹³¹ Kenar Yazısı: ve ‘l-‘işrun ‘An Ebu ḡulābe raḡıallāhu ‘anh aḡrecheu Ebū‘l-şeyh.

¹³² Kenar Yazısı: ‘An Ebu ‘Ümran raḡıallāhu ‘anh ravāhu Ebū‘ş-Şeyh ve ḡayruhū.

¹³³ Kenar Yazısı: ‘An Ebī Hureyre raḡıallāhu ‘anh aḡrecheu Ebū‘ş-Şeyh ve ḡayruhū.

¹³⁴ Kenar Yazısı: ‘An Ebī Amāme raḡıallāhu ‘anh ravāhu Ebū‘ş-Şeyh raḡmetullāh.

fażileti ve ziyādesi (16) vardur demek olur **el-ḥadişü 't-tāsi' ve'l-'işrūn** (17) 'aleykum bihaže 'l-ğavsel 'Arabiye ve ramāḥu 'l-kunā [21b] (1) yū 'eyyudullāhu 'azz u celle lekümü 't-dīni ve yumkin lekūm fī 'l-bilād¹³⁵ (2) ma' nā-yı münifi Kavis-i 'Arabī ve mızrāk isti' māl (3) etmekden ḥālī olmayuñ Hāk ta' ālā ḥazreti (4) bunlar sebebi ile teyyüd-i dīn-i mübīn ve sizi (5) memālikde temkīn eder demekdür **el-'ḥadişü 's-şelāşūn** (6) *vecebe 't maḥabbeti 'alā min sa'y beyne 'l-* (7) *ğaradeyn mültebisā bi-kavisü 'n-'arabiyyetūn*¹³⁶ (8) ma' nā-yı şerifi Kavis-i 'Arabīye iltibās ile iki nişān (9) arasında gezen adama ḥaḳīḳat muḥabbetūm var (10) demekdür **el-ḥadişü 'l-ḥadi ve's-şelāşūn min vaz'** (11) *redauhu 'an münkibetūn ve meşibeyne 'l-ḥadafateyn* (12) *kānelehu 'indallāhe bi-küllī ḥatvatun şevāb 'ataka raḳbetūn* (13) *mü'minetūn*¹³⁷ ma' nā-yı laṭifi bir kimesne omuzundan (14) şālını çıkarup iki nişān arasında (15) yürise ol kimse için her adımında 'indallāh (16) bir mü'min esir āzād etmek şevābı ḥāşıl olur (17) demekdür **el-ḥadişü 's-şāni ve's-şelāşūn ermu** [22a] (1) *min bellaḡu 'l-aduvvu bi's-sehmi fī sebilillāhi ref' allāhu* (2) *dereceten fī 'i-cenne*¹³⁸ ma' nā-yı münifi ḥaḳḳ-ı celle ve 'alā (3) ḥazretinüñ rızā-yı şerifi-çün oḳ atan (4) eger bir kimesne 'adūv-ı dīne bir oḳ işābet (5) etdirir ise cennet-i 'alāda kendüye derece'-i (6) 'āliye vērülür demekdür **el-ḥadişü 's-şaliş** (7) **ve's-şelāşūn min remyi bi-sehm fī-sebilullāh kāne lehu** (8) *sevābu zalikū 's-sehm misl ecr-i 'ataka erba'atun enāsır* (9) *min beni İsmā'il*¹³⁹ ma' nā-yı şerifi rızā-yı (10) bārī için bir oḳ atana İsmā'il nebī (11) 'aleyhi's-selām evlādından dört esir kimesne (12) āzād etmiş mişillü şevāb vērülür demekdür (13) **el-ḥadişü 'r-rābi' ve's-şelāşūn min remyi bi-sehm fī** (14) *sebilullāh ve rızāehu febellaḡu 'l-aduvvu evḳaşr anha* (15) *kāne zalikū 'r-remyi nūren lehu yes'i beyne yedeyhi yevmü 'l* (16) *ḳiyāmet*¹⁴⁰ ma' nā-yı laṭifi bir kimesne Hāk ta' ālānuñ (17) rızā-yı şerifi-çün bir oḳ atsa a'dā-yı [22b] (1) dīne vāşıl olsun olmasın ol oḳ atmaḳ (2) ḳiyāmet günü nūr olup ol kimesnenüñ (3) önünde koşar **el-ḥadişü 'l-ḥāmis ve's-şelāşūn** (4) *şafāfāna 'l-ḳureyş ve şafvulenā ezā eḳzubukūm falikūm* (5) *bi'n-nebl*¹⁴¹ ma' nā-yı münifi Kureyş ile muḳatele için (6) şaflar dizildi eger küfüre Kureyş çoḡalur ise (7) hemān oḳ atūñ demekdür **el-ḥadişü 's-sādis** (8) **ve's-şelāşūn** faḫr-ı 'ālem *şallallāhu ta'ālā* 'aleyhi ve's-sellem (9) efendimüz bir gün sa'ādet ile giderler iken (10) aşḫāb-ı kirāmdan bir cemā' ate teşādūf

¹³⁵ Kenar Yazısı: 'An 'Abdullāh bin Beşer.

¹³⁶ Kenar Yazısı: 'An Cabir bin 'Abdullāh raḳıallāhu 'anh revāhu el-Beyḥaḳī.

¹³⁷ Kenar Yazısı: 'An Ebī'd-derdā raḳıallāhu 'anh revāhu Ebu-ş-Şeyḥ ve'd-Deylemī.

¹³⁸ Kenar Yazısı: 'An Ka'b bin Mürre raḳıallāhu 'anh aḫrecheu en-Nesā'i fi-Sünenha.

¹³⁹ Kenar Yazısı: 'An Enes raḳıallāhu 'anh revāhu el-ṭaberrānī fi'l-evsaṭ.

¹⁴⁰ Kenar Yazısı: 'An Muḥammed bin el-ḥanefiyye raḳıallāhu 'anh aḫrecheu eṭ-ṭaberānī fi'l-Kebīr.

¹⁴¹ Kenar Yazısı: 'An Ebī Useydi's-Sā'idī raḳıallāhu 'anh aḫrecheu el-necārī.

ëtdiler ki (11) ok atarlar idi bunları terğib ve taħriş (12) için yâ benî İsmâ‘il sizün babañuz da atıcı idi (13) atun bende filân tarafından diyü iki fırkanın (14) birine işâret buyurdıklarında ol bir fırka (15) emân yâ resûlullâh cenâb-ı risâlet-me‘âbuñuz (16) eħad fırkatine şâhib olduğı şürette (17) naşıl ok ataruz anlar ile muķâvemet ederüz [23a] (1) cevâbıyla terk-i remy ëtdüklerinde cümlesinün ħatırlarını (2) tatyib için *emmû ve enâ ma‘aküm külleķum*¹⁴² (3) buyurmuşlardır **el-ħadişü ‘ş-sâbi‘ ve ‘ş-şelaşün** (4) *mâ‘alye ehâdekum hemmuhu ve ġammuhu fi enyetekallide* (5) *ķavisehu yenfe bihâ hemmehu*¹⁴³ me‘l-ma‘nâ-yı laṭifi (6) bir adama hemm ve ġam-ı ‘arız olduķda boğazına (7) yay taksa ol ġam ve ķasâveti giderir (8) demekdür **el-ħadişü ‘ş-şâmin ve ‘ş-şelaşün** *el-melâiketü* (9) *teşhedu tuşâhidu selâsen minel ħişâli ruhân ve ‘l-musâbeķatun* (10) *ve ‘r-remyi bi ‘l-ķavisi ve mülâ‘ibetün er ‘ricâl ehlihu*¹⁴⁴ ma‘nâ-yı (11) münîfi melâ‘ike-i kirâm üç şey’e ħâzır olurlar (12) birisi ok ve at yarışdırmak için öñdül (13) ķomaķ ve birisi ok atmak ve birisi dağı ħelâliyle (14) mülâ‘abe etmekde ħâzır olurlar demekdür (15) **el-ħadişü ‘t-tâsi‘ ve ‘ş-şelaşün** *er-rumât fi ‘ş-şalavat* (16) *ve şevâbhâ mâlem yeftehimü ‘l-vakte*¹⁴⁵ ma‘nâ-yı şerîfi (17) ok atanlar namâzdadur ya‘nî mâdemki namâz [23b] (1) vakiti geçüp fevt olmak lâzım gelmeye ok atanlara (2) namâz şevâbı ħâşıldur demek olur **el-ħadişü ‘l- (3) erba‘un lâ sebaķa illa fi ħaffe ve ħafiru ev naşilu¹⁴⁶ (4) ma‘nâ-yı laṭifi bir şey’ için öñdül koyup (5) yarışmak cā‘iz degül ancak deve ve fil mişillü kendüden (6) na‘llı ħayvânât ve ester ve at ve sehm ve seyf (7) mişillü âlâtı cā‘iz olur demekdür**

BĀB-I RĀBİ‘ (8) DER-BEYĀN-I MESĀ‘İL-İ MÜNĀZELE

(4.Bölüm)

lisân-ı ‘Arab.da ok (9) yarışmasına müsâbaķa ve münāzele derler (10) sünnet-i seniyyedür ġazâ‘da lüzümünü ķaşd ederler ise (11) şevâb-ı ħâşıl olur lakin beş şartı vardır (12) **birisi** budur ki ok yarışanlar iki cānibden (13) öñdül kıysalar bu iki kişinin arasında bir maħal (14) girmek lâzımdur maħal oldur ki ġayrıları (15) geçdiği zamānda anlardan öñdül alup kendi (16) geçdiği vakit öñdül vermeye meşelâ Zeyd ‘Amruhu (17) eger geçerseñ ben saña on altun vëreyüm dese [24a] (1) ‘Amru dağı Zeyde sen geçerseñ bende on altun (2) vëreyüm dese bu ķumâr olur

¹⁴² Kenar Yazısı: ‘An Selemeti ibü‘l- Ekva‘ rağiallâhu ‘anh aħrecheu el-Buġâri.

¹⁴³ Kenar Yazısı: ‘An ‘Ayşe rağiallâhu ‘anh aħrecheu el-ķaberâni fi-eş-şagîr.

¹⁴⁴ Kenar Yazısı: ‘An ibn-i ‘Ömer rağiallâhu ‘anhümâ aħrecheu Ebü‘ş-Şeyġ.

¹⁴⁵ Kenar Yazısı: ‘An Ebî Ħıraş rağiallâhu ‘anh aħrecheu Ebü‘ş-Şeyġ.

¹⁴⁶ Kenar Yazısı: ‘An Ebî Hureyre rağiallâhu ‘anh revâhu el-Tirmizi.

hārāmdur amma (3) aralarına bir kiři dağı şokup eger sen bizi (4) geđerseñ altunlarımızı al bizler seni geğersek (5) bir nesne istemeyüz diyü bu řart üzere atışup (6) arada olan mağal bunları geğmiş olsa (7) ikisinden dağı řart êtdükleri onar altını (8) alur ve eger altun çıkaranlardan birisi geğer ise (9) kendi verecegi altını vermeyüp yalnız (10) yoldařınıñ verecegi altını alur ve mağal-i cümleyi (11) geğdigi zamānda altun çıkaranlardan biri (12) diğeri geğmiş olsa yine birbirinden altun (13) almak cā'iz degüldür birkaç kimesnelerüñ her biri (14) meřelā birer altun çıkarup her kim geğer ise (15) altunlar anuñ olmasını řart êtseler bu şüretde (16) dağı řer'î olmağa mağal gerekdür amma öñdül (17) bir cānibden kōnsa yāhūd ok atmayan bir adamuñ [24b] (1) olsa mağal lāzım degüldür ve ok yarışmak iki (2) kimesne miyānında cā'iz olduğu gibi iki bölük (3) adam ortasında dağı cā'izdür bunda dağı (4) öñdüli bir bölük çıkarsa bir bölük çıkarmasa (5) yāhūd öñdül ikisinden hāric bir kimesnenüñ (6) olsa cā'izdür **ikinci** řart atdıkları (7) ok niřāna urmak mümkün ve muhtemel olmağdır (8) eger niřānları ba'd mesāfede bulunup urmak (9) mađāl yāhūd katı yakın olup urulmak muķarrer (10) olur ise yāhūd 'ādete meğā'ir meřelā biri (11) biri ardınca niřāna yüz kerre urmağa řart (12) olunur ise êtdükleri 'aķd-i bağıl olur (13) amma ķabul olur mağalden pehlivān atıcılar on kerre (14) biri biri ardınca řart êtseler cā'izdür (15) el-hāřıl bu ĥuřūřda atıcılara ve atmağa ve urmağa (16) êtdükleri ķavile naşar olunur mümküni farz (17) êderler ise cā'iz ve mađālī řart êderler ise [25a] (1) bağıl olur dēmiřler lāyıkı oldur ki yarışanların (2) bu řan'atda mahāretleri ve birbirleriyle muvāzenetleri (3) olup biri üstād ve diğeri tālīb olmamak (4) gerekdür **üçüncü** řart ortaya ķonulan öñdül (5) ve meydān ve niřān bellü ve kaç ok atılacağu (6) ve ibtidā kim atacağu ve niřāna kaç kerre orın (7) geğmiş olacağu ma'lüm olmak gerekdür **mes'ele** (8) niřān urmağlığın birkaç sınıfı olup biri (9) ne tārīķ ile olur ise olsun hemān niřānı (10) urur ise bu aşıl uruşa far' dērler biri (11) dağı ok niřānı delü düře bu tarzına (12) şararak dērler biri dağı niřānı delüp (13) üstünde tura bu şekline ĥavāřık dērler (14) biri dağı bir cānibine düşüp niřāna tōķunmaya (15) bu maķūleye ĥavāřir dērler biri dağı niřānı (16) delüp ol bir yanından çıkup gide bu nev'ia (17) ĥavārim dērler biri dağı niřānuñ öñünde [25b] (1) yere tōķunarak şıçrayup niřānı ura bu kısım (2) ĥarābī dērler ok atmak ķavil olunduğu zamānda (3) aķsām-ı mezkūresi tafşıl olunmayup her kim (4) beř kerre niřānı urur ise ol geğmiş olsun (5) dēseler ibtidā zıkr olunan fer'-i şüreti i'tibār (6) olunur lakin İmām Aĥmed bin Ĥambel raĥmullāh (7) mezĥebinde 'aķd-i müsābaķa olunduğu zamānda (8) ya'nī yarış ķavil êtdükleri vaķitte aķsām-ı (9) mezkūreden ķaņđı kısım üzere atılacağu beyān olunmak (10) lāzımdur **mes'ele** 'aķd-i müsābaķa niřān (11)

urmağa olunmayup uzak atmağa olsa ğazâ'larda (12) kal'a ve metris içlerine atmak için mezâhib-i (13) şelâselede câ'iz olup İmâm Ahmed bin Hanbel ok (14) atmağdan maşşud nişân urmağdur cevâbıyla (15) tecvîz etmemişdür hülâsa'-i kelâm İmâm Ahmedden (16) ğayrı eimmenüñ hilâfı menkûl olmayup fakat (17) İmâm Şâfi rahmullâh ok uzağa atıldığı [26a] (1) taqdirce ikisinüñ yayları peklikde ve yumşaklıkda (2) ve okları yeyni ve ağırılıkda berâber olmak gerekdür (3) zîrâ bunların çok te'sîri vardır buyurmuşlar (4) **dördüncü** şart ok atacağı kimesneler ma'lûm (5) olmak ve atıcılar bir bölük ve iki ve üç bölük ve dağı (6) ziyâde olur ise de nöbet ile atışmak (7) ve her bölük halkının 'adedi âhîr bölüğe muvâzî (8) ve nöbetleri müsâvî kılınmak ve her bir bölük üzerine (9) bir kimesne za'im ve başbuğ olup ve yoldaşlarına (10) mu'âvenet ve 'ağd-i müsâbaka ve münâzalede anlara (11) vekâlet etmek ve kağı bölük ğalat gelür ise (12) alacakları öndül ol bölük halkının mecmû'una (13) berâber taksîm olunmağdur **beşinci** şart atıcıların (14) tırdıkları mağal bellü olarak her biri berâber (15) tırup biri yakın ve diğeri ırakda olmamağdur (16) dizilüp şaf olsalar ortada tırmak (17) ile başda tırmaklığın farkı ve tırdığı [26b] (1) yerden bir ayağını ilerü başmaklığın zararı (2) yokdur **mes'ele** öndül komağ İmâm Mâlik (3) *rahmullâh* kolumda pâdişâhdan ğayrı kimesneye (4) câ'iz olmayup eimme-i sâ'ire *rahimehümullâh* 'indinde (5) her kim olur ise olsun câ'izdür **mes'ele** (6) bir takım pehlivân yüzer ok atup içlerinden (7) her kim nişânı on kerre urur ise ortada (8) olan öndülü alsun diyü kavil ederek (9) atmağa başlayup ellîşer ok atdıkları zamânda (10) birisi on kerre biri dağı toköz kerre nişânı (11) ursa artık atmağa hâcet kalmayup on (12) kerre urmuş olan öndülü alur **mes'ele** (13) şu nişâna bir ok yâhûd üç ok at (14) urabilirsen saña bir altun vereyüm eger (15) uramazsañ baña bir altun vere dese câ'iz (16) degüldür **mes'ele** nişândan katı uzak yere düşen (17) ok fenâ atışdan nâşî düşmüş ise ol [27a] (1) ok ta'yîn olunan 'adede maşşub olunur amma (2) yolda bir âfet işâbetinden ise meşelâ bir kuşa (3) toközupda sıçramış olsa 'özü 'addiyle (4) hesâb olunmayup yerine bir ok dağı atmak (5) gerekdür **mes'ele** nişânda şaplanmış okuñ (6) gözine bir ok gelüp urmağ hünerden (7) ma'dûd olup ibtidâ başlayışda nişânıñ (8) kendüsine urmağ meşrûf ise mağbûl (9) degüldür **mes'ele** atıcı küşâd vârdığı zamân (10) şiddet-i rûzgâra teşâdüf eder ise okı (11) nişâna varup varmadığına i'tibâr olunmaz (12) lakin küşâddan soñra yolda şağanağ toközsa (13) eşşah kavil üzere nişânı urması mağbûl (14) ve eger hañâ eder ise ma'zûr olup yerine (15) bir ok dağı atmak gerekdür **mes'ele** ok atıldığı (16) zamânda nişânı yel götürüp ok dağı (17) nişânıñ yel ile gitdiği mağale varsa fâ'idesi [27b] (1) yok lakin aşıl nişân mağaline toközur ise (2) mağbûldür **mes'ele** ok yarışmak kavil edenlerin (3) her kağısı

fāriğ olur ise İmām-ı a‘zam (4) ve İmām Ahmed *rahmullāh-ı ‘aleyhimā* mezheplerinde cā’iz (5) olur İmām Şāf’i *rahmullāhdan* bir kavil (6) üzere ferāğat-ı cā’iz olup kavil-i āhirlerinde (7) vefāt etmeyince hasta olmak gözi ağrımak (8) ile kavil-i nesh olmayup ferāğat eden kimesne (9) yine atmağa rāzī oluncaya kadar hākim tarafından (10) habs ve ta‘zīk olunur

BĀB-I HĀMİS DER-BEYĀN-I (11) ĀYİN VE ERKĀN-I MEYDĀN

(5.Bölüm)

ebū ‘l-feth ve ‘l-mağāzi (12) Sultān Muhammed Hān Gāzī *rahmullāh* hāzretlerinin (13) beytü ‘ş-şeref zāirçe-yi ikbālne düşen *sehmü ‘s-sa‘āde ‘i* (14) *li teftehannü ‘l-koştantiniyye* hükm-ü şerifinün eşeri Ok (15) meydānında müşāhede ve sūr-ı ‘usret-i ‘ubūr (16) İstanbula hücum için livāyı nuşretü ‘t-tevā-yı (17) sa‘y ve ikdāmları maḥal-i tekye-gāh-ı¹⁴⁷ rumāt olan [28a] (1) cāy-ı sūrūr-efzāda küşāde olmak hasebiyle (2) ba‘de ‘l-feth Ayaşofya Cāmi‘-i şerīfi derūnunda (3) olan putlardan Vedde ve Suvā‘ ve Yağūs ve Ya‘ūk (4) ve Nesr mişillü nām-dār olan on iki put ok (5) meydānının cevāb-ı erba‘asına nakl ve vāz‘ (6) olunup Ġuzzāt-ı İslām ol putları hedef-i ta‘n (7) ve düşnām ve icrā-yı sūnnet-i seniyye hāzret-i (8) seyyidü ‘l-enām için üç gün devām üzere (9) remy-i sihām eyledüklerini siyāh zemīn-i iḥbār (10) şebt-i cerīdeyi aşar etmişdür rū‘esā-yı (11) kemān-keşāndan ‘Abdullāh Efendi merhūmun (12) nigāşte-i risāle‘ tahkīki olduğu üzere ol (13) eyyām-ı behçet-i ittisāmda Fātiḥ merhūm ile berāber (14) hāzır olan ‘ulemā ve meşāyiḥ-i müslimīn ḥuşūsen (15) Şeyḫ Hāk-bīn Akşemse‘d-dīn kudullāhu esrārahum (16) hāzarātının arada işābet ifādeleriyle meydān-ı (17) mezkūrı remy-i sihāma taḥşīş ve ḥudūdıyla [28b] (1) hāzīne‘-i ‘āmire defterlerine kayıd buyurdıkları (2) sonra Sultān Bāyezīd Hān ve Sultān Süleymān (3) Hān *eskūnhumaallāhu ta‘ālā fī ferādīsü ‘l-cenān* (4) ve *ifāza ‘aleyhümā es-seccālū ‘r-rahmete ve rıdvān* (5) hāzarāti daḥı oka rağbet ve aşḫāb-ı remye (6) muḥabbet ve cümle-i düvel-i islāmiyyenün ikdām-ı silāḥı (7) ok yay olduğuna hürmeten Devlet-i ‘Aliyye-i (8) ‘Osmāniyyede biñ kez ok atana kırk akçe ‘ulūfe (9) verilmek ve şāḫib-i menzil olanlara ḥuzūr-u (10) müstevcibü ‘s-sūrūr pādīşāhıda kaftān (11) giydirilmek ve kemān-keşlere ze‘āmet ve tīmār teveccüh (12) olunmak üzere vāz‘-ı kānūn ve kā‘ide ve etrafdan (13) bağ ve bağçeler alınıp meydāna ‘ilāve ile vus‘at-ı (14) dā‘ire‘-yi ḥudūdı ziyāde buyurdıklarından başka (15) meydān-ı mezkūr atıcı tā‘ifesine vakıf olmak (16) üzere mütē‘addid-i ḥuṭū‘-u hümāyūn i‘tā‘ ve nezāretini (17) yeñiçeri aḡası olanlara iḥāle ile temellük-i [29a] (1) āhirden taḥlīş ve rehā buyurmalarıyla

¹⁴⁷ Tekke.

zamān-ı Fātiḥ (2) *müşārün-ileyhden ileyye ḥaze l-an dāru s-salṭanatü l-aliyyede* (3) bulunan kemān-keṣān ve ṭullāb-ı ḳabza meydān-ı (4) mezkūrede münāzale ve mu'āvaza edüp lakin

(5) (ع) Mıṣrā

Bu meydānıñ yolu erkānı vardır

meṣḳ (6) ü ta'lim remye mübāṣeret ve menzil atup bozmağa (7) mülāzemet edenler ḳudemā-yı rumātdan üstādān (8) kāmیلü 'ş-šanāyi' ve 'ārifān nādīr el-bedāyi' üñ (9) ārā-yı şāḳba ve tedābīr-i şā'ibeleriyle muḳaddemā (10) niẓām-yāfte olan ḳānūn-nāmelerinde muḥarrer (11) mevāddan beher ḥāl on iki māddeyi 'ārif (12) ve 'ādet-i rūsūmlarına vāḳıf olmak gerekdür ki (13) zıkr olundu **mādde-i evvelī** aṣḥāb menzil veyāḥūd (14) müsteḥāḳ menzil olan pehlivānlaruñ erşed (15) ve a'ḳalından naṣīb olunan şeyḥ-i meydān vesā'ir (16) ihtiyārānuñ dā'imā ḥātırlarına ri'āyet ve āyīn (17) ve 'ādetlerine mütāba'at olunmaḳdur **mādde-i seniyye [29b]** (1) bir pehlivān atıṣ maḥaline vardıkda kendüden (2) eski pehlivān bulunur ise andan evvel atmayup (3) birbirinüñ ḳıdem-i sa'yalarına ri'āyet etmekdür (4) **mādde-i sāliṣe** bir pehlivān oḳ atar iken arḳasından (5) diger pehlivān daḥı başḳa ayak yerinden atup (6) ikisinüñ oḳı bir maḥalde ḳarıṣmamak ve Depe (7) başı nām maḥalden Ḥāṣḳöy tarafına pīşrev (8) atılmamaḳdur **mādde-i rābi'a** ibtidā atup ṭırdığı (9) āzmāyiş ve ḥākī oḳlar üzerine şoñradan (10) pīşrev atacak pehlivān-ı tebdīl tīr ü kemān (11) étdigini havāciya ḥaber vērüp ba' dehu atmaḳdur (12) **mādde-i ḥāmse** ihtiyārlaruñ izni olmadıkça (13) menzil atmağa ṭurmamak ve bir menzilin ayak yerinden (14) ṭurup meṣḳ ṭarīḳiyle oḳ atmamaḳdur (15) **mādde-i sādise** yeñiden menzil açmak murād (16) edenler ḥākī ile sekiz yüz şoylı yeksüvār (17) ile sekiz yüz elli ve pīşrev ile toḳuz yüz **[30a]** (1) kez būyı ḳat' étdigi mesāfeye şurūṭıyla (2) vaż'-ı nişān éder ancaḳ miyān-ı kemān-keṣānda (3) şunūf-u sāliṣe i'tibār olunan toḳuz yüzci (4) ve biñci ve biñ yüzci kimesneleri menzil bozmaḳ (5) murād éderler ise dā'imā ḳat' étdürdükleri (6) mesāfe ḳadar maḥalde kā'in menzile ruḥṣat (7) vèrilmeyüp 'ādet-i me'lūfesinden ziyādeyi (8) atup burmağa muraḥḥaṣ olmaḳdur **mādde-i sābi'a** (9) bir pehlivān bozdığı menzil ana taşınuñ sağ (10) ve şolundan ve ḳoşıya atanlaruñ ayak yerinden (11) kırḳ gezi mütecāviz ḥārice oḳları düşer (12) ise i'tibār olunmamaḳdur **mādde-i sāmine** menzile (13) oḳ atan pehlivānuñ ayak yeri menzili beyninde (14) ve yakınında kimesne ṭurmamak ve havācılara (15) i'timād olunmamaḳdur **mādde-i tāsi'a** meydān-ı (16) ta'āmında şāḥib-i menzil olanlaruñ eskisi (17) yeñisine teḳaddüm édereḳ şeyḥüñ sağ tarafında **[30b]** (1) ve

ṭālib ve müsteḥaḳ menzil olan pehlivānlar kezālik (2) yollu yolunca şol tarafında oturmaḳdur (3) **mādde'-i 'aṣere** menzil bozanuñ oḳını üstādı (4) ve yāḥūd mevcūd bulunan ihtiyārlardan biri (5) fātiḥa ve üç iḥlāş-ı şerīf oḳuyup şāhib-i (6) risālet efendimüzüñ rūḥ-u şerīfelerine ve aṣḥāb-ı (7) ḥavāş bā-ḥuṣūş Sa'd bin Ebī Vaḳḳāş (8) ḥazarātlarının ervāḥ-ı ṭayyibelerine ve meydāndan (9) guzerān étmişlerüñ rūḥlarına ba'dü'l-ḥudā (10) cehr ile üç def'a tekbir alarak menzil (11) oḳını tutup iḥrāc ve yerine nişāne vaż' (12) étmekdür **mādde'-i aḥdi 'aṣere** menzil bozan (13) veyāḥūd taş süren pehlivānuñ da'vāsı (14) şāhib-i menzil veyāḥūd ṭālib ve müsteḥaḳ-ı menzil (15) olan defterlü kemān-keşānlardan ayak yerinden (16) ve hevā maḥaline bulunmuş bī-ḡaraż dört nefer kimesnenüñ (17) şehādetleri ve ol menzilde taşı olan (18) Özbek ḥākimlerinüñ taḥt-ı Süleymān nāmıyla nümüne nümā-yı lāne' baykuş olan cülüs-gāhları pīşgāhında mebsūt lā-cürdü bir taş üstünde pāy-dār üç oḳ olup oḳun biri nişfına ḳadar şaplanmış ol birlerinüñ şalışı geçmiş oldığını müşāhede éyledükleri ba'zı seyyāḥlardan mesmū'dur [31a] (1) pehlivānlardan birinüñ muḥāsamesiyle oḳuñ (2) şurūṭıyla ḳondığı ve menzil bozdığı meclis-i rumāt-ı (3) celīs şeyḥ-i meydān ve miyān ḥalkā'-i kemān-keşānda (4) şābit olmadıḳça taş dikilmemekdür **mādde'-i eṣnā** (5) 'aṣere zikr olunan rūsūma ri'āyetde şāh (6) u gedā ve 'ālī u edānī müsāvi 'add olunup (7) āyīn-i ihtiyārān ve de'b-i dīrīn tīr endāzāne (8) muḥālīf kimesne ḥareket étmemekdür

BĀB-I SĀDĪS (9) DER-BEYĀN-I ḲAVĀ'İD REMY-İ SĪHĀM

(6.Bölüm)

'ilm-i remyüñ nihāyeti (10) nā-mütenāhī ve ḡayeti ta'līm-i üstād taḥtında müstetir (11) ve maḥfi olup

(ع) Mıṣrā

ta'bir ve mezāyā-yı nihān naḡmeye şıḡmaz

(12) medlūlunca bu fenn-i celīlü'l-i'tibār.ıñ bi'l-cümle (13) uşūl ve fūrū'unı ḳālen ve ḳalemen ifāde ve taḳrīr (14) ḥadd-i imkāndan dūr bir emr-i 'asir olup (15) lakin şūret-i zāhirde güzelce oḳ atmanuñ (16) ve atdığını urmanuñ mevḳūf-u 'ileyhāsı olan (17) biraz şey'leri bilüp icrāsına diḳḳat-i şarf-ı [31b] (1) bāzū-yı maḳderet eylemek lāzime-i ḥālden olmaḡla (2) bu maḳūle-i mevād lāzīmü'l-i'tiyād beş faşıl (3) olmaḳ üzere müstaḳil bir bābda irād olundu (4) **faşıl-ı evvel** uzun oḳ atmaḳ murād édenler küllü (5) yevm meşḳ étmekden ḥālī olmayup şöyle ki (6) her

zamān ḥākī ve āzmāyiş atmağa meydān (7) bulmazlar ise kepāde-keşlik ile idmānı (8) boşlamamak ve böyle kiremitli meşķ ve idmān (9) olur iken vücūda za‘af īrās eder ḥālāt-ı (10) iķā‘ından iḥtirāz ve istiḥmāmı az az étmekdür (11) **faşıl-ı şāni** yay çekmekden ġaraz oķ atmak (12) olduġına binā‘en herkes ķudreti te‘alluķ étdiġi (13) dereceden ziyāde zor ile yay çekmek (14) dā‘iyyesinde olmayup belki güc ile (15) çekebileceġi yayıñ dört baḥşından bir baḥşını (16) isķāt édüp meşelā yüz dirhem yay çekmege (17) muķtedür pehlivān seksendür hem yay ile evvel-be-evvel» [32a] (1) güzelce atup tutmaġı taḥşīl édüp (2) ba‘dehu meşķ ve idmānına göre birbirinden ziyāde (3) olmak üzere üç beş ayda bir yay tebdīl étmekdür (4) **fażl-ı şālis** her pehlivān meşķ ile yayını ziyāde (5) dirhemli étdükçe uzun oķ atmak icāb (6) étmeyüp zīrā seksen dirhem yayıñ ḥükmi (7) yetmiş dirhem yayda daḡı vāķi‘ olmak mülābesesiyle (8) yay vezin étmekden murād atıcı olanlar aralık aralık (9) ancak kendi idmānlarını tecrübe étmek ve

(ع) Mışrā

(10) dā‘imā tīr vèrir ķadr-i kemāna revnāķ

mefhūmı (11) üzere yaylarına göre oķ uydurmaķdan (12) ‘ibāret bir ma‘nā ve ekşer-i kemān-keş daḡı eksikci (13) ve ayırıcı ta‘biriyle iki sınıf müştēsā olup (14) siper başından atış yerine ķadar çekiş édenler (15) eksikci ve az ve çok atış yerinden aşāġı (16) çekenlere ayırıcı itlāķ olunmaġla eksikci ile (17) bir vezinde yay isti‘ māl éden ayırıcı pehlivān [32b] (1) oķlarını eksikcinüñ atdıġı oķdan birer denk (2) miķdārı ziyāde étmek ve yayıñ çillesi okuñ (3) nışf-ı aġırlıġı ve pūta ve đarb oķlarında demren (4) okuñ onda biri ve bilek demrenüñ üçde biri (5) olmak ve birinci ve ikinci boy ve orta i‘tibāryla (6) menzil yayları toķuz tutamdan on buçuķ tutama (7) ve đarb yayları on iki tutamdan on dörde (8) ķadar baġlanmış olmaġla uzun boylu adamları (9) menzilde on buçuķ đarbda on dört tutam (10) Tīmārlı Yaydan vesā‘irleri ḥadd-i ķaddine göre (11) elvèrecek kışa yaylardan atmak ve yay kışa (12) olduķça okuñ boyı daḡı bir demren miķdārı (13) küçölmek lāzımdur **faşl-ı rābi‘** oķ yaydan (14) selāmetle çıkup toġrı ġitmek ve şuya (15) ve dik atılmayup ya‘nī pest ve bülend olmayup (16) yoluyla küşād vèrilmenüñ ṭarīķi atıcı evvelā yumruġını (17) berk ve atdıġı oķ ne derecelerde ġédüp (18) aşḥāb-ı kirāmdan yaycılaruñ pīri Ebū Muḥammed bin Ebubekir ve oķcılaruñ pīri ‘Ömer bin ḥitāb ve demrencileruñ pīri ‘Avn bin Şābur ve zihġircileruñ pīri ‘Alī bin Ebū Ṭālib ve ta‘limḥānecileruñ pīri Abdulġaffar rađıallāhu anḥūma ḥāzretleri olduġını ve İmām ‘Alī kerremallāhu vecche efendimüz ibtidāzan ve ḥāzret-i

Resûlullâh ‘asm ile yaptığı zihgîr bâlâ-yı mizâb-ı rahmetde âvîhte olan kişi İsmâ‘îl boynuzundan idigü meşhûr olup ancak seyyâh târîhinde yaycı ve tutkalcıların pîrî Muhammed Ekber ibn-i hâzret-i Ebûbekir ki ‘ Amr bin el-âsiden soñra Mısıra sulţân olmışdur okçularun pîrî Ebû Muhammed bin ‘İmrânü’l Fedâhsadur ki fahr-ı âlem şallallahu te‘âlâ ‘aleyhi ve sellem efendimüzün ok yayuñ taşup yanlarınca kavâslık éder idi temircilerün pîrî hâzret-i ‘Ali kerremâllahu veche akrabasından Ca‘fer-i Hâşîmidü kabri ‘Acem erdebilinde müstaķil bir kubbédür ta‘lim-hâ necilerün pîrî Sa‘dedin İbn-i Kerb-i Ğâratdûr ki Bedir Huneyn cenginde şehîd olmışdur. Dêyü meşûrdur. [33a] (1) kôndığını derk édüp dâ‘imâ kırk beş dereceden (2) atılır humbara gibi okı yoluyla kôndurmaķdur (3) bu derecelerde mu‘tedil atış için oklar (4) kôndığı yerde ölçilür okuñ gözi atıcının (5) diz kapağında yukarı ise dik aşağı (6) ise şuya atılmış olmağla diz kapağıyla berâber (7) olmak üzere yumruğunu uydurmak ve yumruk (8) uydığı yerde küşâd vakiti muhkem durup (9) bilek ok tarafına meyl eylemek ve çene şol (10) omuzuna muhkem bend olup baş girüye (11) sarķmamak ve çenenün altında düzce tutulması (12) lâzım gelen sağ eli baş parmağının üzerine (13) şalavât parmağını bend ve bu şalavât parmağının (14) tırnağdan üçüncü bükümünü okuñ gözine vaşl (15) ve peyvend étdükden soñra hanşaru ve banşur ve vasîfâ (16) parmağları pek yumılup sağa ve sola (17) depretmeden şaştı kulaķ berâberi getürüp [33b] (1) yüzine yakın gösdermek ve yayıñ çillesini (2) kola ve göğsüne tokundurmayup açık tutmaķdur ki (3) bu tavrı memdûh üzere atılan oklara **rûstemî** (4) pür-tâb vesâ‘ir tarzâ olan küşâdlara **sînekeş** (5) ve **behrâmî** ve **giriift-i nişâb** dêrler **faşl-ı hâmis**

(6) (ε) Mısrâ

sen ‘ aķıla uyup gezme felâţûn daķı bilmez¹⁴⁸

(7) müşdâķınca işbu tîr ü kemân huşuşunda (8) her nesne üstâddan görüldiği var bâbı (9) ‘inde tecrübe olundığı gibi icrâ olunmak iķtiżâ édüp

(10) Beyit

kim ki hamyâze¹⁴⁹-i sa‘y çeker elbet çü kemân

¹⁴⁸ Şeyh Galip. “Sen akla uyup gezme, çünkü dünya meyhanesinin içinde Eflatun’un bile bilmediği ne kadar çok hikmet vardır.”

¹⁴⁹ Sözlükte hamyâze.

(11) tîr âmâli nişân-gâhına eyler mülhak

(12) dèyerek hōd-be-hōd bir şey' ihtirā'ıyla (13) cümleye müsābaqat dā' iyyesinde olanların (14) huşul-u ümniye ve âmâlleri maḥāl ve her pehlivānuñ (15) ḥaddine göre atdığı okuñ pek yüyrek vaḳiti (16) 'ömründe bir def'a altı ay nihāyet bir seneden (17) ziyāde sürmediği kaḳiyye-i müsellemeden (18) Mülük-i pîş-dādiyandan Minuçehr şāhıñ tîr-endāzlıḳda maḥāreti meşhūr olan Arş nām silāḥdārı oklarını oyup mücevvef eyledükden soñra derūnını Jāle 5. ile tōldırup tūlū'-ı āfītābda Amel Şehrinden şarḳ cānibine atup cāzibe-i āfītāb ile beyni kırḳ konaḳ müsāḳa olan Merv şehrine düşürdiği bir hān ḳāṭ'-ı mü'ellifinüñ rivāyet-i ḡaribesinden olmaḡla bu maḥale şerḥ verildi [34a] (1) olduḡına mebnî ḥaddinden ziyāde ok yürütmek (2) ḡāhişiyle biḡūde sa'y edenlerin ser-menzil-i (3) maḳşūde vuşlatları 'adimū'l-iḡtimāl olmaḡla (4) menzil açup bozmaḡa ṭālib olanlar vaḳit-i (5) ma'hūdı fevt etmemek bu fenne intisāb (6) ile şūverī ve ma'nevī feyż-yāb ve nā'il-i ecr (7) ve şevāb olmaḳ murād eden pehlivānlar vaḳitli (8) vaḳitsiz eline tîr ü kemān almayup atış zamānı (9) bahr-i ḡāl ābdestli bulunmaḳ ve tekbîr ve taşīye (10) olunmaḳ elzem ve bu ābdest mādresi büyükler 'indinde (11) pek mer'ī ve mültezemdür ḡattā Aḡmed bin Fazlūyetü 'z-zāhid» (12) 'aleyhi 'r-raḡme ki mūmāileyh ḡuzzāt-ı rumātdan (13) idi sulṭān-ı enbiyā 'aleyhi efzalü 'ş-şalavāt (14) ve ekmelü 't-taḡāya efendimüz dest-i kerem-pevestiyle āḡz-ı (15) kemān etdiği ḡaber-i şīḡḡat eşeri baña reside (16) evvelden-berü ābdestsiz dest-māle mess-i kemān (17) etmedüm diyü buyurduḡlarını İmām Selemin ḳuds sırruḡı [34b] (1) nāvek-i endāz ḡikāye olduḡı şurrāḡ şifā'dan (2) İbrāḡim ḡanīf merḡūmuñ ḡülāşü 'l-vefāsında (3) muḡarrer-i mu'teberāt rivāyetdendür ve resūlullāḡ (4) ṣallallāḡu ta'ālā 'aleyhi vesellem ḡazretleri remy-i siḡām (5) eylediḡi biżā'a kirān çarşu-yı āşār-ı ittifāḡı (6) üzere peyveste-i şīḡḡatdūr

BĀB-I SĀBĪ' DER BEYĀN-I(7) AḡVĀL MENĀZİL-İ MEYDĀN -I ḲOŞTANṬİNİYYE

(7.Bölüm)

'Abdullāḡ (8) Efendi ṭomārında zīkr ve taḡrîr olunduḡına (9) göre memālik-i islāmiyyeden Mekke-i Mükerreme ve Cidde (10) ve İskenderiyye ve Lazḳiyye ve Şam-ı Şerīf ve Mar'aş (11) ve Amasiyya ve Tokad ve Anḡara ve Kūtaḡiyya ve Tire (12) ve Aḡḡişār ve Yeñice Vardar ve Avlonya ve Gelibolı (13) ve Kāḡıd-ḡānede olan birer menzil ve Diyārbekir (14) ve Ḳonya ve Bergāma ve Balıkesir ve İpsala (15) ve Usturumcada olan ikişer menzil ve Ḥalebü'ş-şehbā» (16)

ve Ayazmend ve Ma'nīsā ve Şofiya ve Üskübde (17) olan üçer menzil ve Belgradda olan dört [35a] (1) menzil ve Üsküdār ve Eyyüb vāķi' beşer menzil (2) ve Burusada olan altı menzil ve Mışır Kāhire (3) ve Bağdādda kā'in yedişer menzil ve Edirmede vāķi' (4) on üç menzil ki cem'an otuz dört vilāyetde (5) toksan menzil aşhābı birkaç yüz ibtāl-i (6) zamān ve pehlivān güzeşteğānūn

Beyt

(7) koçursuñ sinede yāķūt kabza hañçerūñ ey māh

(8) bilinsün taş diken menziliñe hātır-şikenlikde

(9) mefhūmı üzere nişānda meydān-ı hamāset (10) eyledükleri mīller 'alāmetlerin ta'dād zımnında (11) nu'ūt ve evşāfin müstaķilce bir bāb eylemek (12) fikrinde idüm lakin ekşerinūñ ism ve şöretleri (13) güzelce mazbūt ve ma'lūm olmadığına mebnī (14) bu bābda sihām-ı sa'y ve himmet-i nişāne'-i maķşūde (15) işābet etmeyecegi mulāhazasıyla menāzil-i (16) mezkūre aşhābı vaşıflarından ferāğat (17) ve yalnız İstanbul Oķmeydānında olan [35b] (1) menziller aħvālını ta'rif ve tavşife mübāderet olundu (2) **Merhūm Rābi' Sultān Murād Hān Fātih Bağdād u Revān** : (3) Menzil-i bābād-ı şimāl (4) 1070 1 gez kıt'asınıñ (5) pādīşāh şāhib-i kırān Rābi' Sultān Murād Hān (6) 'aleyhi'r-raħmet ve'l-ğufrān ve ebed-i devlet-i ahlāf.a (7) ebed-i eyyām-ı salṭanat-ı evlāda(daha uygun) āl-i āħirū'd-devrān (8) hażretleri āğaç pīşrev ta'bir ētdükleri (9) tīr-i ma'reke-gīr ü bād-ı şimāl farh(sevinç) mesīr ile küşād (10) eyledigi menzil-i müntehā bī-naẓīrūñ cāy-ı kadim-i meymenet (11) muķaddimi eski hūnkār ayak yeri nāmıyla müsem mā (12) maħal-i bālā ve seng-i nişānı ve rāy-ı hānķāh-ı rumāt (13) du'ā gūyāndadur (14) **Ġazi Sultān Selīm Fermān-Fermā-yı Heft İklim** : (15) Menzil-i bābād-ı şimāl (16) 1012 1 gez kıt'asınıñ (17) hālā pādīşāh rüy-ı zemīn ve ħalīfe'-i müslimīn (18) Meydān-ı koştanṭiniyyede ibtidā naşb-ı nişān-ı menzil eden baħtiyār nām pehlivān olup mümācileyh 4 sultān Bāyezīd Hān velinūñ defterdārı olan pīri begūñ ğulāmı ēdū ki menķūldür [36a] (1) āb-ı rüy-ı mülūk-i 'Oşmānī ser-ferāz dūd-mā (2) Hāķānī şehsüvār 'arşa-i ħāk-i Fārisī yekrān (3) küre-i eflākūs'-sultān ibnū's-sultānū's-sultān (4) El-ğāzī Selīm Hān sāliş ibnū's-sultān Muştāfā (5) Hān sāliş eyyed-allāhū devlete āl-i āħirū'd-devrān (6) ve ermi a'daihim bi-ķavisū't-tedmīr āliye'n-nīrān (7) hażretleri kuvvet-i Sā'd devlet-i Muħammedī (8) ve nīrū-yı bāzū-yı salṭanat-ı sermedī ile (9) çarķuñ kemān-ı saħtını fūrū-nihāde ve ķallāb (10) tāb u tüvān a'dā-yı kepāde eylemek ṭarīķa' (11)

enîkasında *seteftehü aleyküm arzune veyekfikünnullahu* (12) *fela yeicize ehadeküm bieshüma* hadis-i (13) şerîfine i'timâden ve istinâden 'ilm-i remye râğbet (14) ve eslâf-ı a'zâmından ziyâde i'tibâr (15) ve hürmet buyurmaları kıatı vâfir kullarınıñ (16) bir fehvâ-yı ennasü alî din melukuhum bu fenn-i (17) şerîfe verziş ve intisâb ve niceleri [36b] (1) şâhib-i menzil olmak şerefini taḥşîl ve iktisâba (2) bâ' iş ve bâdî olduğundan ğayrı şenşene-i (3) maražîyye hüdâ-dâd ve şîme selîme mâder-zâdları (4) olan ḥayrât ve ḥasenât ḥuşûşunu pîş (5) nihâd-ı i'tiyâd édüp muḥaddime oḡ meydânı (6) tekyesinde atış günleri ṭabḥî mu'tâd olan (7) yedi sofrâ ve yedi nev'î ta'âmüñ âl-i mâşâ'allâh (8) ta'âlâ beheri onar şaḥan ve on sofrâ olmak (9) üzere ve vâlid mâcidleri cennet-mekân merḥûm (10) ve mağfîret-i nişân Sultân Muştafâ Hân ṭâb (11) şerâhu ḥazretlerinüñ vaḳıf-ı şerîfi mâlından (12) senevî biñ ğuruş iḥsân ve ğürûh pür şükûh (13) rumâtı mütena'im ni'am-ı firâvân éderek iḥrâz-ı (14) meşûbât cezîle buyurdıklarından soñra kevkebe-i (15) cihânârâ-yı şâhâne ve debdebe'-i 'azamet-peymâ-yı (16) İskenderâne ile meydân-ı tîr endâzâne teşrîf (17) ve âbâd ve tîr-i pîşrev ve ma'reke-ġîr ile küşâd ve icâd [37a] (1) buyurdıkları menzil-i müntehâ ve bî-naẓîrûñ cây-ı qadim (2) meymenet te'vemi hünkâr ayak yeri demekle (3) ma'rûf ve seng-i nişânı ḥudûd-u meydândan (4) aşurı tersâne bağçesi qurbunda vâkı' köpriye (5) qarîb maḥaldeki meyl-i cemîledür ki 'âlem resm-i dil-fezâsına (6) ḥayrân ve ez-dil ü cân bu sitâyîş ve du'âyı ğüyândur

(7) **li-mü'elifîhi**

işte baḡ böyle olur himmet şâh-ı devrân

(8) dikdi ser-menzil-i maḡşûde sa'âdetle nişân

(9) devlet ve saltanat ve 'ömri ziyâde olsun

(10) qahr êde düşmen bed-ḥâhnı rabb-ı mennân

(11) bi-ta'b eylesün âmâde hüdâvend-i vedûd

(12) her neyi ister ise ṭab'-ı hümâyûnı hemân

(13) ğörmesün zerre qadar âyine'-i qalbi keder

(14) qonmasun çehre'-i dil-ḥevâhına hiç gerd-i cihân

(15) eyleyüp ğülşen-i iḡbâlini ḥaḡ tâze ve ter

(16) şoldıra düşmeninüñ yonca-i 'ömrini ḥazân

(17) leşker-i nuşret olup ol ki seng-i der-bānī

[37b] (1) olsun ‘ahdında bilādında her ān emn-i emān

(2) **Mīr’alem Aḥmed Ağa Nām-ı Diger Yaşşı Kaya** : (3) Menzil-i bābād-ı lodos (4) 1027 1 gez kıt‘asınūñ Pehlivān ‘Arab Yaşşıkaya dēmekle ma‘rūf (5) 0009-1033 2 Şīr Merd Delikliḳaya nāmıyla mevşūf 1 gez Ş (6) 0121- 1104 3 Benli Ḳaragöz 1 gez Ḳ (7) 0050-1205 4 Deve Kemāl 9 gez Ş (8) 0038-1243 5 Burusevī Şücā‘ 21 gez Ş (9) 0027-1271 Mīr’alem Aḥmed Ağa 11 gez Ş (10) a‘dād-ı tezāyüd ve müsābaḳaları terḳīm ve ta‘dād (11) olundığı üzere Mīr’alem müşārün-ileyh evvelā pehlivān (12) ‘Arabūñ Yaşşıkaya ve yeñiçeri zümresinden Şīr (13) Merdūñ delikli ḳayasından tīrin gūzar ve sipāh (14) zümresinden Beñli Ḳaragözūñ çeşm-i i‘tibārına (15) zarar ve sipāhiden Deve Kemālūñ şütür-ü şöhet (16) ve Burusevī Şücā‘ūñ esb-i şecā‘atın zīr ü zeber (17) édüp bāzū-yı tezāyüd sebḳat ve imdād bād (18) Mīr ‘Alī idmān ile bir rütbe kuvvet gelmiş ki devenūñ altına girüp yūñüyle berāber ḳaldırdığı ve iki serçe parmaḳlarına birer ḳuç aşdırup derilerini uzadur nice ḳadar tırdığı menḳūldür (19) serḫāle işāret olunan raḳamlar ana taşınıñ şaşt ve ḳabzasından aḳıḳlığı miḳdārını meş‘ardur [38a] (1) ḳible-i himmet ile ref‘-i şukḳa-i ‘alāmet eylediği (2) ḥacer-i mu‘teber vādī-i baḫtiyārda olup cāy-ı (3) ḳadimi maḥal-i tekve’-i rumātūñ cānib-i şimālinde vāḳi‘ (4) merāḳid-i müslimīn kenārındaki beyāz ve şikeste mermerdür (5) **Tozḳoparan Pehlivān-ı Cihān** : (6) Menzil-i Bābād-ı Gūntoḡnısı (7) 1037 1 gez kıt‘asınūñ Ḳazāz Aḥmed (8) 0072-1109 2 Oḳçı Sinān 54 gez Ş (9) 0052-1161 3 Beñli Ḳara Göz 102 gez Ş (10) 0040-1201 4 Sāyis Maḥmūd 42 gez Ş (11) 0031-1236 5 Sinān Şubaşı 113 gez Ş (12) 0005-1239 6 Havāndelen Solāḳ Bālī 74 gez Ş (13) 0032-1272 7 Burusevī Şücā‘ 154 gez Ş (14) 0010-1282 8 Tozḳoparan İskender 154 gez Ş (15) Burusevī Şücā‘ evvelā Ḳazāz Aḥmedūñ tār u būr (16) ḳumāş-ı muṭallā-ı nisāc kārḡāh-ı kemān-ı ibtihācın (17) kūsiste ve Oḳçı Sinānūñ tīr-i müfāḫareti [38b] (1) şikeste ve Beñli Ḳaragözūñ ‘ayn-ı intizārın (2) dest-i himmet ile beste ve Se’yis Maḥmūdūñ (3) tīmār-kerde ḳavis-i mübāḫatı olan esb-i siḥām (4) bād-pā-yı ‘ālem ḡirine sebḳat ve Sinān Şubaşı (5) ve Hevān Delen Solāḳ Bālīnūñ ser tecebbürlerin (6) fūrübürde’ zemīn ḫayret édüp izḫār-ı celādet (7) étmiş-iken pehlivān-ı meşḫūr āfāḳ Tozḳoparan (8) ḥamāsetü’t-ḥāḳ arḳırından zūḫūr ile doḡrıca (9) tırdığı maḥal Çeşme-i Zenān ta‘bīr olunan (10) çeşme-sāz bī-naẓīrūñ bālāsında olan (11) pūştenūñ yüz otuz kez pesende vāḳi’dür ki (12) otuz kırḳ kez ḳurbunda şekli āb-ḡir şaḡirdā (13) bir vādicik vardur rāst

Hâşkøy (14) ittişālında kanlı köşke endāhte olur menzil-i (15) mezbūr arķırı nāmı dahı şöhre vardur (16) **Tozķoparan El-Ma'rūf Bi-Deliklikaya** : (17) Menzil-i bābād-ı yıldız [39a] (1) 1070 1 gez kıt' asınuñ Şır Merd (2) 0035-1105 2 re'isü'l-hattātın şeyh-i merhūm 35 gez K (3) 0013-1119 3 Gürz Sinān Şubaşı 10 gez K (4) 0057-1177 4 Beñli Kara Göz 11 gez Ş (5) 0033-1210 5 Sinān Şubaşı 63 gez Ş (6) 0017-1228 6 Deve Kemāl 8 gez Ş (7) 0011-1239 7 HavānDelen 00 gez Ş (8) 0012-1251 8 Burusevī Şücā' 8 gez Ş (9) 0028-1279 9 Tozķoparan İskender 80 gez Ş (10) İskender kâf şalābet muķtezā-yı 'ulüvv-ı himmet (11) menzil-i vāhide 'adem-i kanā'at ve tab'ında merküz (12) istikāmet-i muķtezāsı menzil-i sābıkında (13) olan arķırı nāmına rāzī olmamağla (14) Mīr'alem Aħmed Ağa menzili dāhilinde Şır Merdūñ (15) vāz' etdiği Deliklikaya nām seng-i ma'rūfa (16) Deliklitaş yerde qalmaz mü'eddāsınca ayak (17) başup tırini hār-ı çeşm-i a'dā eylediği seng-i [39b] (1) nişanı tersāne bağçesi muķābilinde derūn vādidedür (2) **Çizmeci Nām-ı Diger Çullı** : (3) Menzil-i bābād-ı şimāl (4) 1155 1 gez kıt' asınuñ Yayı Dāvud (5) 0007-1162 2 Çizmeci-zāde 71 gez K (6) 0011-1174 3 'Arab-zāde Yayı İbrāhim 57 gez K (7) 0014-1187 4 Kargā Muştafā 52 gez K (8) 0002-1189 5 Börekci Muħammed 37 gez K (9) 0008-1198 6 Bozdoğanlı Muştafā Çelebi 44 gez K (10) 0003-1201 7 Lenduhā Ca'fer 44 gez K (11) 0022-1223 8 Çullı Ferruh 19 gez K (12) Çullı mezbūra ekşer-i müsābakada akrānı (13) bulunanların sebķat etmegın kendi işlāhlarınca (14) Çullı lakabıyla seng-endāz ta'n ve hezel olduklarına (15) tāb-āver olmayup celle rişe-dār melāl (16) ü kirpās mağlūbiyyet ve infi'ālī tecrid edüp

(17) Beyit

bāzū-yı baht-ker pür ederse kemānıma

[40a] (1) ister varı kafa qosunlar nişānımı

(2) mefhūmunca süzen-i tır gayret ve pend ve zi-peykān (3) himmet ile dūş-ı istidād dīne hil'at-i fāhre' (4) āferin ve pā-yı iştiħārına müze-i taħsın ilbās (5) içün Ca'fer menzili ve 'Alī Bālī menzili miyānında (6) vāķi' seng-i ma'rūfa qadem nihāde'-i hamāset (7) olup refiķasına sebķat ve vādī-i (8) bahtiyārda vāz'-ı seng 'alāmet etmişdür (9) **Ahī Nām-ı Diger Hasan Ayak Yeri ve Pārpöl** : (10) Menzil-i bābād-ı yıldız (11) gez kıt' asınuñ 1 Tob İskender (12) 111-1097 2 Kara Muştafā 24 gez K (13) 0046-1143 3 Bālī bin Şır Merd 4 gez Ş (14) 0013-1157 4 Kargā Muştafā 18 gez Ş (15) 0004-1161 5 Kemān-ger Hācı Muştafā Sinobī 1 gez Ş (16) 0020-1182 6 Silāhdār

İşhak Beg 64 gez K (17) 0009-1191 7 Yayıc ʿ Arabzāde 72 gez K [40b] (1) 0016-1207 8 Pārpöl Hüseyn Efendi 73 gez K (2) evvelā İskender pehlivān tīr-i ictihādın resīde-i (3) hedef-i ihtiyār ve zümre-i yeñiceriyāndan Kāra Muştafā (4) dahı rüy-ı saʿ yın neşāt-rīz vaqāru Bālī bin Şīr Merd (5) (ع) Mısrā

ʿ aqıbet gerek zāde gerek şöd

mefhūmunca (6) şayd-ı taḥcīr maqşūd ve Kargā Muştafā mānend (7) şahbāz sipihr-i himmet ile pervāz édüp Sinobī (8) Hācī Muştafā tīr-i pīşrevin mişāl-i sīb-i (9) Sinob atup tutdukdān-şoñra Silāhdār (10) İşhak Beg istiḥkāk ile ya ḥak dēyerek (11) murğ-u siḥām-ı ihtimāmın itāre-i lāne-i iştiḥār (12) édüp Yayıc ʿ Arab-zāde eşḥālīkūʿl-yevm (13) demdemesiyle gūyān ve tīmār dādeʿi ḥamiyyet (14) oldığı kemān ḡayreti ile mütefevviḡ iḥvān (15) olmış iken Pārpöl Hüseyn Efendi nām-ı (16) fāzıl tenāsüb-ü aʿ zāsına münāsib ḡavis (17) saḡt ile küşād eylediği menzilūñ cāy-ı kādimi [41a] (1) Çakıllı Depe nām pūşte-i senglāḡda ʿ Alī Bālī (2) sengi ile Yeksüvār Menzili beyninde vāḡiʿ ve seng-i evvel (3) maʿ nāsına ana taş t aʿ bīr étdükleri seng (4) Ağalar Menzili māverāʿında olan ḡacer Tob (5) İskenderdür ki ḡālā ḡüsn ayak yeri nāmı ile (6) şöḡre-ver ve baş taş Caʿ fer Menzili ile Kāḡıdhāne» (7) yolınuñ arasındaki kebīr mermer-i esmerdür (8) ʿ Arabācī ʿ Alī Nām-ı Diger Bālī Kıpudan : (9) Menzil-i bābād-ı lodos (10) 972 1 gez kıtʿ asınuñ Zaḡarcı Kāsım (11) 068-1041 2 Yayıc Kosta Hüseyn 80 gez Ş (12) 0036-1077 3 Nakḡāş Muḡammed Çelebi 34 gez Ş (13) 0053-1131 4 ʿ Alī Bālī Kıpudan 63 gez Ş (14) Kılıç ʿ Alī Paşa çavuşlarından vārdiyānbaşı (15) oḡlı ʿ Alī Bālī Kıpudanıñ deryā-yı ḡamiyyet-i mevç-ḡız (16) olup evvelā Zaḡarcı Kāsımuñ seng-i iʿ tībārın (17) kehf-i ʿ ademde pinḡān ve Yayıc Hüseyniñ mānend (18) bu menzile ibtidā vāzʿ nişān éden ʿ Urbācılar bölükbaşı Maḡmūd Ağā olup ʿ aşr-ı Süleyman ḡānde Rodos ḡalʿ ası fetḡine ʿ azīmet ve Rodosda iḡrāz-ı rütbeʿ şēḡadet étdiği menḡıldür (19) ʿ Alī Bālī Kıpudan Kāsım Paşada Tozḡoparan maḡalesinde yol kenārında medfūndur [41b] (1) ḡalyon vārda ḡavsine nişānda eylediği sengini (2) girdāb-ı nesı ve ferāmıñ ıda nihād ve Nakḡāş Muḡammed (3) nakş-ı sūtūn nāmını isfence zor bāzu ile izāle (4) eyledükden-şoñra ursa ve poca dēyerek bād-ı (5) ser-tīz-i farḡ-engīz ile keşif-i şīrāʿ-ı himmet ve taḡrīk (6) zevraḡçe-i ḡayret ve Çullı ve Pārpöl Menzili ayak (7) taşlarınuñ miyānında lenger-endāz ve ḡarār oldığı (8) menzilūñ cāy-ı kādimi Pārpöl ile Memi Çelebi miyānında (9) vāḡiʿ seng-i zāḡīm ve ḡaşīr olup mūrūr-u eyyām ve kürūr-ı (10) aʿ vām ile Zaḡarcı Kāsım seng-i nişānı

mānend (11) pīr-i ecel resīde ve nātūvān zīr-ḥāk ihtifāde (12) pinhān olmağın Yaycı Hüseyniñ vaż' eylediği ḥamel (13) şakīl-i ḥacer ana taş ı' tibār olunmuşdur (14) **Tekye-i Tīr-endāzān Nām-ı Diger Lenduhā Ca'fer** : (15) Menzil-i bābād-ı yıldız (16) 1009 1 gez kıt'asınıñ Yaycı Aḥmed (17) 0051-1060 2 Dīvāne Kāsım (18) bu menziliñ ayak yeri ibtidā Tob İskenderder nām-ı pehlivān vaż' edüp soñra Aḥi yerinden atmak üzere bundan farğ olmuş ise de tob taşılık nāmı bākī kalmışdur [42a] (1) 0017-1078 3 Ḥaydar Beg (2) 0030-1108 4 Hüsrev (3) 0056-1164 5 Lenduhā Ca'fer (4) bu menzilde Lenduhā Ca'fer kuvvet_i bāzū_yı hüner (5) ve i'ānet-i bād-ı şimāl meserret rehber ile Yaycı (6) Aḥmedüñ kemān-ı şöhireten irḥā ve Defterdār İskender (7) Çelebi kullarından Dīvāne Kāsımın mā-niyā-yı şüretin (8) şerbet-i āftimün-ı ḥiddet ile kesir ve efnā ve Süleymān (9) Paşa etbā'ından Mīr Ḥaydar ve Hüsrevüñ pertevi (10) lem'a-i 'azametlerin itfā edüp vaż'-ı kirde (11) metāniyyeti olan menziliñ cāy-ı kādimi ḥālā tob (12) taş ısmiyle nām-āver olan seng-i ma'rūf (13) ve ḥacer-i mūntehāsı tekye'-i rumāt verāsında Kulaqsız (14) Maḥalesi ḥizā'sındadır bu menziliñ ayak taş ı (15) Tob İskender vaż' edüp remy etmek (16) eşnāsında iken çevgān-ı taqdīr küre-i tob (17) ḥāhişin mevzū'-ı āḥire şırf ve tesyīr [42b] (1) etmegin Yaycı Aḥmedüñ me'zūnen endāhte ve vaż' (2) eylediği nişānı bāb-ı tekye'-i rumāt ḥamiyyet-i intisāba (3) karīb derūn merḳad-ı pehlivānında vāḳi' mermer-i kebīrdür (4) **Çullı Nām-ı Diger Memi Çelebi** : (5) menzil-i bābād-ı kıble (6) 959 1 gez kıt'asınıñ Ḥasan Çelebi Baḥtiyār-zāde (7) 032-988 2 Muşlī Çelebi Defterdār-zāde 28 gez K (8) 076-1064 3 Memi Çelebi Defterdār-zāde birāder-i Muşlī Çelebi 10 gez K (9) 0047-1111 4 Dīvāne Kāsım 27 gez Ş (10) 0005-1116 5 Ḥaydar Beg 44 gez Ş (11) 0024-1141 7 'Alī Bālī 27 gez Ş (12) 0009-1150 Çullı Ferruḥ 60 gez Ş (13) menzil-i mezbūr Ḥaydar nāmıyla daḥı şöhre-ver (14) ol-up cāy-ı kādīm.i mü'ezzīn.ler şofası ismiyle (15) şehir maḥalde vāḳi' seng-i şağır olup Çullı (16) Ferruḥ bu növet dāmen ser-endūd libāçe-i himmeti (17) der-miyān ve baḥtiyār-zādeye bāzū-yı baḥt-ile [43a] (1) izḥār-ı gālebe ve Defterdār-zādelerüñ defter-i tūmār (2) celādetlerin pīçide ve Dīvāne Kāsımı ser be-şahrāy ı (3) ḥayret ve Mīr Ḥaydarı deri rağbetden beder ve 'Alī (4) Bālīnüñ yāl ü bāl iftiḥārın berīde edüp Çullı (5) Ferruḥ mūmā-ileyhüñ icād ve inşād eylediği menzil (6) farḥ-ı efzānüñ seng-i nişānı İmām Menzilinüñ (7) kabzasında vāḳi' seng-i 'ibret-nümādur (8) **Zihgīrī Nām-ı Diger Lokımcı ve Beştaşlar** : (9) menzil-i bābād-ı kıble (10) 98 1 gez kıt'asınıñ Zihgīrci Kāsım (11) 013-993 2 Ḥasan Çelebi Baḥtiyār-zāde 13 gez Ş (12) 050-1043 3 Okçı Hüseyn 49 gez Ş (13) 0030-1074 4 Zağarcı Kāsım 19 gez Ş (14) 0019-1093 5 Lokımcı 'Alī Beg 12 gez K (15) 0019-1112 6 Uncı Muştafā 16 gez Ş (16) 0009-1121 7 Ḥacı Süleymān 13 gez K (17)

Kāsım merķūmuñ tır-i şöhet-gırinüñ fūrce Zihgır (18) Zihgırı Kāsım yeñıçeri tã'ıfesinde
 ta'lımci başı olmışdur (19) Oķçı Hüseyn menziline taş degmeden Bec seferine gidüp anda
 şehid olmaķla taşını şöñradan pehlivānlar dikmişdür (20) māmū-ileyh Hācı Süleymān Ağa
 Fātih-i Bağdād merhūm Sultān Murād Hān tãbe şerād hāzretlerinüñ üstādı olup hac-ı şerifine
 gider iekn Mısır Kahirede muntehā kāmıñ menzili ağaç pışerü ile bozmıñ ve devlet-i 'aliyyede
 iki def'a çavuş başı olmış zāt-ı şerifedür [43b] (1) müsābakadan eşer-güzarı ve Loķumcı
 'Alinüñ (2) ruzı dehān hūneri ve Daķıkı Muştāfānın āsyāb-ı (3) meşakķatinüñ mahşül-ı nāzik-
 teri olan menzil-i (4) mu'teberini sebķat içün Sultān Murād Hān (5) üstādı Çavuşbaşı Hācı
 Süleymān Ağa 'amel (6) ve engüş-i ictihādına seng-i sengin bī-ferce (7) ve şakbeyi hātem
 almasından ni'amū'l-bedel eylediği (8) menzil-i mu'teberinüñ cāy-ı kādimi hedef-i 'āmm (9)
 tırendāzān olan pūta sepedine ķarīb yerde (10) ve seng-i 'alāmeti Çöbān Çeşmesinin mā-
 fevķında (11) vāķi' 'acīb maħaldedür (12) **Tob Yeri Nām-ı Diger Hasan Taşı** : (13) menzil-i
 bābād-ı şimāl (14) 1004 1 gez kıt'asınüñ Hasan Çelebi Bahtiyār-zāde (15) 0083-1087 2
 RūmYūsuf 47 gez K (16) 0080-1167 3 Kūburcı Hüsrev 70 gez K (17) 0028-1195 4 Lenduhā
 Ca'fer 65 gez K (18) Rūm Yūsufuñ Şām ve Haleb ve Tokadda menzilleri oldığı ve Sultān
 Süleymān merhūm ile Belğrād seferine gider iken Şofiyada muntehā menzil atup
 mūķābelesinde kendüye sipāhīlik ihsān buyurıldığı menķüldür [44a] (1) 0018-1213 5 'Alı Ağa
 67 gez K (2) menzil-i mezbūr Hasan ayak yeri nāmıyla meşhūr (3) ve cāy-ı kādimi Mirāhūr
 Kōşki tarafında vāķi' (4) seng-i sepīd-i sağır ki Pārpol Menzilinüñ (5) ana taşı olup hāşoťa
 ağalarından (6) 'Alı Ağa nām pehlivān Hasan Çelebi ve Rūm Yūsufuñ (7) Hasan tır-i 'ālemgır
 şöhetin endāhte-i ğıyābet (8) el-cübb-i 'adem-i Revāc ve Kūburcı Hüsrev tāt (9) sihām-ı
 ibtihācın sālīb ve mānend Hamza nāvek-i (10) himmet ile Lenduhā Ca'fere ğālīb olup
 nişānda (11) eylediği seng-i sengini meydān-ı rumātta vāķi' (12) mü'ezzinler şofasına ķarīb
 maħalde olan 'amūd (13) girān ve rezindür (14) **Uncı Şücā'** : (15) menzil-i bābād-ı lodos (16)
 983 1 gez kıt'asınüñ Uncı Şücā' (17) 024-1008 2 Cerrāh-zāde 24 gez K [44b] (1) 0075-1083 3
 Uncı Muştāfā 00 gez Ş (2) 0003-1086 4 Kara Hasan 61 gez Ş (3) şāhib-i seng-i aħır olan Kara
 Hasan (4) el-hāmdüli'llāh ellezī izheb 'innā'l-hāzen mazmūnuna (5) mazhar olup evvelā Uncı
 Şücā'ın idāre-i āsyāb (6) idmānıyla endāhte eylediği menzilin bozup (7) nāve āb ruķ-ı iştihārın
 şikeste vārid-i iftiħārın (8) bāde vērüp yeñıçeri zūmresinden Cerrāh-zādeniñ» (9) zaħm-ı
 derūnuna nemek-pāş ve Uncı (10) Muştāfāya irā'et-i şūret perhāş ile (11) daķıķ hāş naşibin
 dehān iħtişāşından (12) birün ve ca'ca'ha ruķ-ı temeddüh ve iftiħārın mānend (13) āsyāb bī-āb

güş-ı istihsāndan dün (14) ʔdüp merķūm Kāra Ḥasanuñ göz qarardup (15) hevā-yı kıble-i sürūr-efzā ile yüz āgartdıǵı (16) menzilinüñ cāy-ı kādimi tārek-i Ḥaydar zīrinde (17) ve Ḥākī Menzili pīşinde zemīne berāber şaǵır **[45a]** (1) mermer ve seng-i nişānı āǵalar menzili şaştında (2) Çōbān Çeşmesi cānibinde mevzūʿ ḥacerdür (3) **Cerrāḥ ʿAlī Beg** : (4) menzil-i bābād-ı şimāl (5) 943-73 1 gez kıtʿ asınuñ Kepenkci Reʿīs (6) 073-1016 2 Şolāḫ Ḥamza 36 gez Ş (7) 0018-1034 3 Şolāḫ Meḥmed Beg 42 gez Ş (8) 0011-1046 4 ʿAlī Defterdār-zāde 2 gez Ş (9) 0027-1073 5 Şolāḫ ʿİsā 25 gez Ş (10) 0003-1076 6 Meḥmed Beg Defterdār-zāde 0 gez K (11) 0043-1119 7 Şolāḫ Kāra Ḥasan 14 gez Ş (12) 0006-1125 8 Cerrāḥ ʿAlī Beg 8 gez Ş (13) 0003-1128 9 Biǵa Begi ʿOşmān Beg 00 gez Ş (14) 0003-1136 10 Berber-zāde Kūçuk Berbād Muḥammed (15) 0003-1146 11 Ḥasan Aǵa Sertaḥtirezvānī (16) ḥakīm oǵlı ʿAlī Paşa etbāʿından Berber-zāde (17) Berbād pehlivān setre-i himmet ile Kepenkci Reʿīsüñ (18) ʿOşmān Begin taşī zāyiʿ olmışdur **[45b]** (1) ğīsū-yı ibtihācın ser mūfāḥaretinden tırāş (2) defterdār-zādelere ilkāʾ-yı fesād-ı perḥāş (3) ve şavaş ʔdüp Şolāḫlaruñ dest-i teferrūd (4) ve ūskūf-i tecellūdlerine ḥalel ve dest-i cerrāḥa (5) irtiʿāş vērüp ʿOşmān Bege ʿināden ābād eylediǵı (6) menziline Sertaḥtirezvānī Şehriyānī Ḥasan Aǵa (7) cümlesinden sebķat ve ķurb Bāb Cāmiʿ şerīfi (8) Sinān Paşada vazʿ-ı ʿalāmet eylediǵı menzil-i (9) mezķūruñ cāy-ı kādimi Tozķoparan ve Arķırı (10) Beştaşlar miyānında vāķiʿdür (11) **Naķķāş Nām-ı Diger Naķķāş Ḥacı Süleymān** : (12) menzil-i bābād-ı lodos (13) 0890 1 gez kıtʿ asınuñ Tīmūrcıķulı Caʿfer (14) 084-980 2 Sekbānķulı ʿAlī Beg 2 gez K (15) 010-991 3 Naķķāş Muḥammed Çelebi 33 gez K (16) 028-1019 4 nā-maʿlūm 4 gez K (17) 0056- 1075 5 Ḥacı Süleymān 10 gez Ş (18) bu menzilin ayak taşī merḥūm Sulţān Süleymān Ḥān zamānında vazʿ olunduǵı menķuldür (19) Ḥacı Süleymān Aǵadan-şoñra taʿlīmci başī Kūçuk ʿAlī Aǵa aşurı atup lakin şaşt tarafından kırķ kez ḥāric vāķiʿ olmaǵla vazʿ-ı nişān ʔtdirilmediǵı menķuldür **[46a]** (1) 0019-1095 6 Tācir-zāde Emīn Aǵa 39 gez K (2) Ḥacı Süleymān Aǵa vāşıl-ı Kaʿbe maķşūd olmaķ (3) iķün ʿumre-i saʿy ve himmet ʔdüp Tīmūrcı (4) ķulı Caʿferüñ keş-mekeş-i kemān-ı āhen ve tīr-i ḥadīd (5) ile endāḥte eylediǵı menzil-i cedīdin ve Sekbānķulı» (6) ʿAlī Begüñ mānend ser ve āzād nişānda ve icād (7) ve Naķķāş Muḥammedüñ naķş-ı dil-pezir kitābe-i nişān-ı tīrin (8) maḥv ve bir seng nā-maʿlūmüʾs-semy maʿdūm eylediǵından (9) şoñra sābıķa-i deryā ķapudanı merḥūm Ḥüseyin Paşa (10) tevābiʿından Tācir-zāde Muḥammed Emīn Aǵanıñ lodos (11) rūzgār-ı zorgār iʿāneti ve tīr-i pīşrev sebūk-reftār (12) mūrāfaķatıyla delīl-i maʿnevī sebķat ve rüçḥānı (13) olmaķ üzere vazʿ ve nihādı olan meyl-i şaķīl (14) ve ʿazīmenüñ cāy-ı kādimi āǵalar menzilinüñ ķabzasında (15) ve seng-i maḥşūş ve muḥterīʿi Yeksüvār (16) Menzili

emyālî ile İmām Menzili (17) kademgāhı miyānındadır [46b] (1) **Hācī Süleymān** : (2) menzil-i bābād-ı yıldız (3) 1030 1 kıt'asınıñ Berber Murād Āğa (4) 0003-1033 2 Ferīdūn Re'īs 39 gez K (5) 0030-1063 3 Çavuşzāde Muḥammed Çelebi 1 gez K (6) 011-1074 4 Cebeci Deli Ḥasan 37 gez Ş (7) 0061-1095 5 Yahyā Āğa 9 gez (8) 0051-1146 6 Küçük 'Alī Āğa 16 gez Ş (9) 0007-1153 7 El-ḥāc Süleymān Āğa 6 gez Ş (10) 0035-1188 8 Pehlivān 'Alī Āğa 24 gez Ş (11) Berber Murāduñ āyine'-i timşāl-i ictihādın seng-i pāre-i (12) imtidād ile şikest ve Berbād ve Ferīdūn (13) Re'īsūñ pelemār lenger_i zevrākçe var da Kosta (14) tefāvüten kūsiste ve mağbūn ve Cebeci Deli (15) Ḥaşamı cūş-ı cilādan ve bī-mār-ḥāne'-i enāniyyetden (16) dūr ve bīrūn édüp Yahyā Āğa Menzili (17) atmağla nāmını iḥyā ve Ta'limḥāneci başı Küçük [47a] (1) 'Aliye izhār kiber ve i'tinā ve Hācī Süleymān (2) Ağayı endaḥte-i şahrā muğaylān-efzā ünsā (3) eden ḥāş oṭa ağalarından pehlivān 'Alī (4) Ağanuñ dil-yarāne vaż' eylediği seng-i şehirūñ (5) cāy-ı kadimi Mīr'alem Aḥmed Āğa taşınıñ (6) bālāsında vāki' cāy-ı üstüvā-pezir ve ḥacer-i mūmtāz (7) ve mu'teberi pūta sepedi şaşında berḥāne'-i (8) 'itikāden berū Kulaqsız Maḥalesi cāddesine qarībdür (9) **Lenduhā Ca'fer** : (10) menzil-i bābād-ı lodos (11) 1016 1 gez kıt'asınıñ nā-ma'lūm (12) 0045-1061 2 nā-ma'lūm 5 gez K (13) 0010-1071 3 nā-ma'lūm 100 gez Ş (14) 0009-1080 4 nā-ma'lūm 14 gez K (15) 0062-1142 5 Dīvāne Kaşım 29 gez Ş (16) 0067-1209 6 Lenduhā Ca'fer 1 gez K (17) Lenduhā Ca'fer kuvvet-i bāzu bī-girān ve şırf [47b] (1) naḥdīne-i miknet-i firāvān ile silsile-i tūmār (2) Dīvāne Kaşımı keser ve ibtāl édüp kāmı (3) okuyula endaḥte eylediği menzil-i mūntehāsında (4) mevzū'ı olan 'amūd-ı kerānūñ cāy-ı kadimi (5) tekye depesinde Rūm Yūsuf senginūñ on (6) kez pesende vāki' köfeki ta'bir edēñleri seng-i (7) sağır ve ḥacer-i bālā-teri Karılar Çeşmesi bālāsında (8) olan tārekdedür (9) **Çifte ve Nām-ı Diğer Beştaşlar ve Sekbān Kulu** : (10) menzil-i bābād-ı lodos (11) 884 1ger kıt'asınıñ Sekbānkulu (12) 068-902 2 nā-ma'lūm 55 gez K (13) 068-1020 3 nā-ma'lūm 90 gez K (14) 0032-1052 4 nā-ma'lūm 84 gez K (15) 0073-1125 5 nā-ma'lūm 103 gez K (16) bu menzilde Sekbānkulu pehlivānı imdād bād-ı (17) cenūb farḥ-ı hebūb ile dört nefer

Beyit

[48a] (1) sebük-revān binḥānḥāne'-i 'adem reftend

(2) bir astān çü na'lın mānde ḳālbihā

(3) müfādınca esāmileri ḥayısıñ mūrūr-ı a'vām ile (4) maḥv ve bī-nām ve recā-ḥāh fātihū'l-kitāb ve niyāz (5) cevru'ā-yı müstecāb olan dört nefer (6) pehlivānuñ sebḳat étdükleri menzil

ekşi menzili (7) ile tev'em mişâl çifte olmağla birinüñ cāy-ı (8) kadimi āhire ana taşı ve bi'l'akis vāķi' olup (9) seng-i müntehāsı miyān-ı vādī-i haşköyde (10) vāķi' İmām Menzili cāy-ı kadiminüñ kabzasında (11) kenār-rāhda vāķi' tārek-i şağirdadur (12) **Ekşi** : (13) menzil-i bābād-ı poyraz yıldız (14) 884-19 1ger kıt' asınuñ nā-ma'lüm (15) 903,5-156,5 2 nā-ma'lüm 21 gez K (16) 1060-42 3 nā-ma'lüm 3 gez Ş (17) 1102,5-9 4 nā-ma'lüm 28 gez K [48b] (1) 1111,5-10 5 Pişgîr Ağası Süleymān Ağa 20 gez Ş (2) 1121-6 6 Küçük Hasan Ağa (3) 1127-27,5 7 Cebe- hāneci Seyyid 'Oşmān (4) 1155-22 8 Hadice Sultān oğulluğı Su'adā Beg (5) 1177-13,5 9 Sertahtırevānī Hasan Ağa (6) 1190,5-6 10 Tācir-zāde Emīn Ağa 18 gez Ş (7) şāhib-i seng-i ahîr olan Tācir-zāde Emīn (8) Ağa kapudan-ı sâbık müteveffā Hüseyn Paşa hazretlerine (9) müte'allik olmağın müşārün-ileyh hazretlerinüñ (10) kendüye olan hüsni-nazar ve himmetleri ve

(ع) Mışrā

(11) merdsen sende karış yazana

şoĥbetleriyle (12) Tozĥoparan meydān-ı miknet ve Şücā' vādī-i şecā'at (13) ve ĥudret olup ĥavis-i teveccüh ve iĥbāl ile (14) endāhte eylediğı menzillerden işbu menzilüñ (15) cāy-ı kadimi Sekbānĥulı menzilinüñ ana taşı (16) ve seng-i hāşı Hāşköy cānibinde İmām (17) Menzili taşlarınıñ üst tarafındaki şırtadur [49a] (1) **Devātçı**¹⁵⁰ : (2) Menzil-i Bābād-ı Poyraz Yıldız (3) 938-28 1 gez kıt' asınuñ nā-ma'lüm (4) 966-10 2 nā-ma'lüm 26 gez Ş (5) 976-29 3 nā-ma'lüm 19 gez Ş (6) 1005-80 4 nā-ma'lüm 39 gez Ş (7) 1085-5 5 nā-ma'lüm 21 gez Ş (8) 1091-6 6 Seyyid Hālil Hāsib Efendi 00 gez Ş (9) 1097-9 7 Bāzırgān-zāde Seyyid Muştafā (10) 1106 8 'Āişe Sultān baş ağası El-hāc Beşîr Ağa (11) işbu menzil devātcıda şāhib-i seng-i ahîr olan (12) 'Āişe Sultān baş ağası el-hāc Beşîr Ağa (13) kalemtırāş kuvvet ile beş nefer nā-ma'lüm pehlivānuñ (14) nām-ı sebĥatlerin şāhîfe-i seng-i 'amūd-ı şöhretten (15) maĥv ve pinhān ve rüesā-i kemān-keşāndan Seyyid (16) Hālil Hāsib Efendi cenāblarına ibrāz-ı miknet (17) firāvān edüp Vādī-yi Piyāle Paşada vāķi' (18) ve Muştafā Efendi [49b] (1) Cerrāĥ menzili tāreki zeylinde nişānda eylediğı (2) seng-i mu'teberinüñ cāy-ı kadimi Çöbān Çeşmesi (3) bālāsında vāz' olunan ĥacer-i sınır ĥurbundaki (4) köfeki taşdur (5) **Ca'fer Nām-ı Diger Hācī İsmā'il** : (6)

¹⁵⁰ Divitçi Menzili.

menzil-i bâbâd-ı lodos (7) 948 1 gez kıt'asınun nâ-ma'lûm (8) 001-949 2 nâ-ma'lûm 33 kırk (9) 056-1006 3 nâ-ma'lûm 60 gez Ş (10) 0025-1031 4 nâ-ma'lûm 25 gez K (11) 0008-1039 5 nâ-ma'lûm 8 gez Ş (12) 0025-1039 6 nâ-ma'lûm 23 gez K (13) 0027-1092 7 Hâcî İsmâ'il 69 gez Ş (14) 0002-1095 8 Küçük Muhammed 68 gez Ş (15) bu menzilde Küçük Muhammed i'ânet-i lodos (16) meymenet-i me'nûs ile büyük iş görüp (17) serây-ı 'atîk helvâcılar hâlifesi Hâcî İsmâ'ile[50a] (1) sebkat birle vaz' eylediği seng-i sütun (2) gayretnümünün ayak taşı Pârpöl Menzilinün (3) baş taşına qarîb maħalde olup seng-i (4) muntehâsı Çöbân Çeşmesi mâ-fevkinda vâkı' (5) berf-hâne verâsındadır (6) 'Uşşâkî Nâm-ı Diger Hâcî İsmâ'il : (7) Menzil-i bâbâd-ı yıldız (8) 918 1 gez kıt'asınun Hamza Çelebi 'Uşşâkî-zâde (9) 019-937 2 Okçı Selânîkî 16 gez K (10) 001-937 3 Hamâmî Ahmed Ağa 35 gez K (11) 033-972 4 Muhammed Efendi imâm-ı serây-ı 'atîk 7 gez Ş (12) 034-1006 5 İdrîs Kapucı serây-ı 'atîk 28 gez K (13) 0027-1033 6 La'li-zâde Mektûbî Ahmed Pâşâ 12 gez K (14) 0002-1035 7 Muhammed Efendi Mevķûfâtî 34 gez K (15) 0042-1078 8 Ahmed Efendi Kayyum-zâde 29 gez K (16) 0047-1125 9 Ahmed Efendi kâtib-i vakıf-ı Sultân Bâyezîd 46 gez K (17) 0005-1130 10 atıcı Beg Muştâfâsı nâm-ı civân 3 gez K [50b] (1) 0002-1132 11 El-hâc İsmâ'il 4 gez K (2) 0002-1134 12 Tömâr Ahmed 29 gez K (3) 0043-1177 13 Berbâd Seyyid Muştâfâ 59 gez K (4) 0000-1178 14 Pehlivân 'Alî Ağa 25 gez K (5) hâne'-i hâşşa igvâ'ından Pehlivân-ı cihân 'Alî Ağa (6) hevâ-yı Şimâl ferah-ı ihtivâ ile evvelâ Pehlivân Hamza (7) İbn-i Uşşâkî'nün meşhûr âfâk olan 'amûd (8) iftiħâr-ı rezânetü't-hâkîm kem-kerde' zir-i türâb-ı (9) 'adem ve Okçı Selânîkî'nün tîr-i teferrüdün endâhte (10) Beyâbân-ı Nedem ve Hamâmî Ahmed Ağaya 'arâk-rîz (11) hacâlet ve İmâm Muhammedün pîşgâhında vaz'-ı (12) kadem édüp Bevvâb İdrîsî behîst sebkatden (13) bîrûn ve Mektûbî Le'alî-zâdenün varâka-i âmâlin (14) hûn-ı çeşm te'essüf ile la'l-gûn ve Mevķûfâtî (15) Muhammed Efendinün defter-hâne'-i hûsn-i şöhretin (16) müşevveş ve mağbûn ve Kayyum-zâde Ahmed Efendinün (17) bu riya mescid-i celâdetine ateş-endâz-ı melâlet [51a] (1) ve kâtib-i vakıf-ı Sultân Bâyezîd Ahmed Efendinün (2) nakş-i kitâbe-i hûb-i tezyidden(çoğaltma) nâ-bedîd ve Beg (3) Muştâfâ seng-i âyîne'-i muşaffî şafâsın gubâr (4) âlûd 'anâ ve Hâcî İsmâ'il ve Tömâr Ahmedün (5) tömâr veķârların târumâr ve berbâd Muştâfânun (6) kâşâne-i nev-bünyâd istîzhârın harâb ve berbâd éd-üp (7) dest-i himmet 'unvân ile fâ'ikü'l-aķrân (8) olduğı menzilinün seng-i kadimi Lenduhâ ile (9) Arķırı Menzili miyânında berâber zemîn olan (10) mermer-i sepîd ve sengîndür baş taşı tekye (11) köşķüne qarîb yerde Merķadî Taşınun (12) önündedür (13) Hâkî Bostâncı : (14) menzil-i bâbâd-ı poyraz yıldız (15) 861-47 1 kıt'asınun Balıkhâne Kâtibi Cin

Hüseyin Efendi (16) 908-34 2 Kılı(ç)cı Yûsuf 1 gez K (17) 943-21 3 Kandılcı Ustâ Piyâle 6 gez Ş [51b] (1) 964-11 4 İbrâhîm Ağa 9 gez Ş (2) 975-33 5 nâ-ma' lûm 28 gez K (3) 1009-17 6 Ferhâd 13 gez Ş (4) 1026-11 7 Tekye-nişîn Hüseyin 45 gez K (5) 1038-15 8 Boştancı Muştafâ Beg 57 gez K (6) 1053 9 Vecâhetli Aḥmed Ağa 5 gez (7) ḥāsoṭâ ağalarından şāḥib-i menzil-i müntehâ (8) ya'nî Vecâhetli Aḥmed Ağa destgîr bād-ı şabâ-yı (9) sefâ-mesîr ve ḥākî ta'bir edükleri tîr ile (10) izhâr-ı vecâhet ederek evvelâ Balıkhâne Kâtibi (11) Hüseyin Efendinûn taylesân-ı destâr-ı iftiḥârına (12) itâle'-i zebân u dest ve kılıcı Yûsufun ḥiddet-i (13) tîğ-i sertîz iştiḥârın izâle ve pest ve Kandılcı (14) Piyâle Ust Paşa anuñ cām-ı cemşid 'alem-nümâ neşve (15) ve sefâsın zîr seng-i sengîn celâdet (16) ve Kara Muştafâ üstâdı Ferhâduñ (17) serhevâ-yı cünbân-ı i'tinâsın şikâf-peżîr teşne-i (18) Muştafâ Beg Huṭuvât seferinde şehîd olmuştur rahimehullâhu [52a] (1) tîr-i sebkat ve Tekye-nişîn Hüseyin ser-nihâde (2) ve sâde-i ferâgat ve Bostancı Muştafâyı mişâl (3) tündise-i bostân fütâde'-i vâdî vâlahî ve hayret (4) edüp ihtirâ' eylediği menzilinûn cây-ı kâdimi (5) pes kademgâh dakîkî Şücâ' ve seng-i nişânı (6) muḳâbil devḥa'-i tersâne'-i pâdişâh 'âlem-penâhdadır (7) **Tayyîb Reyhân Ağa El-Meşhûr Menzil Ağalar :** (8) menzil-i bâbâd-ı lodos (9) 872 1 gez kıt' asinuñ Reyhân Ağa (10) 024-896 2 def'a Reyhân Ağa 11 gez K (11) 027-923 3 Hâzîne-dâr 'Alî Ağa 29 gez K (12) 041-965 4 Muşāḥib Bilâl Ağa 15 gez Ş (13) 005-970 5 Evliyâ Çelebi 47 gez K (14) 002-972 6 Dervîş Çelebi 1 gez K (15) 009-972 7 'Abdulkâkî Çelebi 33 gez K (16) 017-999 8 Batmân El-ḥâc Muştafâ 2 gez K (17) 028-1027 9 Ferîdün-zâde Muştafâ Ağa 11 gez Ş (18) Bilâl Ağanuñ taşî bir güzel semākî taşdur (19) yaycı eşnâfî atıcılar ile nizâ' edüp da'vâlarını nâ'ib-i şer' istimâ'ından-sonra vaz'-ı nişân olmuş iken biz Şer'le taş dikildigini görmedük 4 diyü yaycı eşnâfının istemedükleri taş 5 Ferîdün-zâdenûn taşî olmak 6 üzere maşbûtdur [52b] (1) 0010-1038 10 Amavud Hüseyin Beg 27 gez Ş (2) 0007-1045 11 Teber-dâr Aḥmed Beg 34 gez K (3) 0040-1085 12 Çerkes Muḥammed Pâşâ 33 gez K (4) 0016-1101 13 Raḥîkî 'Alî Ağa 19 gez K (5) 0037-1138 14 Küçük Muḥammed 12 gez K (6) 0045-1184 15 Pehlivân 'Alî Ağa 19 gez K (7) ḥâne'-i ḥāşşa ağalarından Pehlivân 'Alî Ağa zor (8) bâzû-yı idmân i'ânet-i bad-ı Lodos meserret (9) vezân ile ḥā'ce-i şehir-i yârı Reyhân Ağaya (10) işmâm-ı revâyiḥ ḥiddet ve hâzîne-dâr tâc-dârı (11) 'Alî Ağaya irâ'et-i nuḳûd-u himmet ve muşāḥib (12) şehir-i yâr-ı Bilâl Ağa ve Evliyâ Çelebi ve Rüstem Pâşâ (13) vakfî câbisi Dervîş Çelebiyi endâḥte-i genc (14) ḥānkāh ferâgat serây-ı 'atîk teber-dârlarından (15) Hâcî 'Abdulkâkî Çelebi ve Batmân 1 El-ḥâc Muştafâyı (16) sencide-i terâzû-yı kuvvet ve Ferîdün-zâdeyi (17) taḥt-ı taḥsîn ve âferinden dūr

ve Ārnāvud Hüseyn (18) rahîkî ‘Alî Ağa meydâna şeyh olmışdur [53a] (1) Ağanûn naqdîne ‘-i ‘âr-ı vaqârın nâ-bûd ve teber-dâr (2) Aḥmed Begûn dehân-ı fes i‘tibârın şikest (3) édüp ve menzil Çerkes Muḥammed Pâşāya mutaşarrıf (4) keyfe-mâ-yeşā olup Rahîkî ‘Alî Ağanûn ḥakka (5) rahîk neş‘e-i celâdetûn ḥurd ve temzîk ve Küçük (6) Muḥammedi serîr-i kiber müsâbaḳadan tefrîk birle (7) endâhte eylediği menzilinûn cāy-ı ḳadimi cānib (8) ḥâşköyde bir berfḥâne aḡa-yı yeñiçeriyân ḳurbunda (9) vâkî mermer-i şaḡir ve seng-i müntehâsı cādde ‘-i kâğıdhâne (10) feraḥ-fezâdadur (11) **İmām-ı Serây-ı ‘Atîk** : (12) menzil-i bâbâd-ı poyraz yıldız (13) 743 1 gez kıt‘ asınuñ serây-ı ‘atîk imâmı Muḥammed Efendi (14) 110-853 2 yeñiçeri ‘Abdulbâkî 2 gez Ş (15) 010-863 3 Ḥasan Beg Mîr-deryâ 39 gez Ş (16) 044-908 4 Yeñiçeri Yûsuf 32 gez Ş (17) 012-908 5 Berber Ḳadrî Beg 41 gez Ş (18) bu menzil-i vaz‘ olundığı hengāmda atıcılara inḳirâz gelmiş olduğunu mebnî terḡiben lil’âḡar yedi yüz kırk üç adamda vaz‘-ı nişân êtdiği menḳûldür [53b] (1) 003-923 6 Ḥaşku 38 gez Ş (2) 016-940 7 Aḥmed Efendi kâtib-i tersâne 20 gez Ş (3) 039-979 8 ‘Alî Beg İbrâḡim ḡân-zâde 10 gez Ş (4) 045-1024 9 Yûsuf Paşa 27 gez Ş (5) 0052-1077 10 Ḳuḡu Muştafâ nām-ı civân 27 gez Ş (6) 0017-1094 11 Abaza ‘Oşmân 20 gez Ş (7) 0002-1096 12 Teber-dâr Pehlivân Aḥmed 47 gez Ş (8) 0053-1149 13 Tomar Aḥmed 40 gez Ş (9) 0013-1162 14 Berbâd Seyyîd Muştafâ Çelebi 47 gez Ş (10) serây-ı ‘atîk imâmı Muḥammed Efendi merḡûm iḳtidâ-yı (11) sünnet-i aḡmedî ve icrâ-yı ‘âdet ḡasene-i Muḥammedide (12) bezl-i tâb ve ḳudret ve tezkîr bi ‘l-ḡayr içün (13) şarf-ı naqdîne ‘-i himmet ve i‘ânet-i bâd-ı şimâl (14) şabâ mişâl ile ḡasbe ‘l-mekân endâhte (15) ve nişân êylediği menzil Yemen-âşiyân ve teberrük (16) -resânında mevzû‘ olan içḡardan seyl (17) mürûr-ı eyyâm ve bâd-ı ḡazân görür â‘vâm ile üç (18) Ḥâşḡudan-şoñra Naḡîb Muştafâsı nāmında bir pehlivân daḡı taş dikdiği menḳûl amma taşı mevcûd degûldür (19) kezalik ‘Alî Begden-şoñra Ḳaddi İbrâḡim Efendi ve ba‘dehu Ferîdûn-zâde atup taş dikmişdür lakin taşları zây‘ olmışdur (20) Yûsuf ya Paşa fi ‘l-aşl dârü ‘s-sâde el-şerîfe aḡası tarafından İsmâ‘il ve Yûdesi olup ba‘dehu Bec seferinde vücûda gelen yararlıḡı sebebiyle kendüye rûtbe ‘-i vâlâ-yı vezâret iḡsân uran beş miḡdârı Bender muḡâfızı olmışdur [54a] (1) ‘addi zîr-ḡâk ‘ademde pinḡân olmaḡın (2) nesîb-i sülâle pāk ve ḡasîb nesl-i tâb-nāk (3) yiñe süvâr meydân-ı ma‘ârif ve ferîd ‘arşa ‘-i (4) ‘avârif olan kemân-keş Seyyîd Ḥasîb (5) Çelebi rahmu ‘l-lâḡ mesâḡa ve teḡdîdinde taḡrîr (6) olundığı üzere cāy-ı ḳadimi Naḡḡâş ve Sekbân (7) ḡulı sengleri miyânında vâkî‘ bālâ-yı târekde (8) ve Berbâd Seyyîd Muştafânûn âbâd eylediği seng-i (9) müntehâsı ḡâşköy cānibinde vâkî‘ vâdî (10) verâsındadır (11) **Ḥâkî** : (12) menzil-i bâbâd-ı ḡible (13) 841 1 gez kıt‘ asınuñ Muḥammed Beg

Naḳḳāş Paşa-zāde (14) 011-852 2 Receb Ūsta bāğçe'-i tersāne 25 gez Ş (15) 015-827 3 Muşāhib Bilāl Ağa 5 gez Ş (16) 001-828 4 Teber-dār El-hāc 'Abdulbāḳī 2 gez K (17) 024-893 5 Muḥammed Ağa Ḥammāmī-zāde 8 gez Ş (18) Çakırcı Paşa Muḥammed Begdür [54b] (1) 005-898 6 Yeñiçeri Şāhīn oṭabaşı 11 gez Ş (2) 004-902 7 İbrāhīm Ağa 20 gez Ş (3) 016-918 8 Şā'ir Ġānī' Çelebi 2 gez K (4) 043-961 9 Teber-dār Pehlīvān Aḥmed 4 gez Ş (5) 023-984 10 şeyḥ-i meydān Raḥīkī 'Alī Ağa 22 gez Ş (6) 047-1031 11 Aḥmed Efendi re'īs-i tīr-endāzān 6 gez K (7) bu menzil bī-hemtānīn cāy-ı kādīmī kurb pīşgāh-ı (8) tekye'-i rumātda vāḳī' şecer-i bīṭam mūntehā ve seng-i (9) sābīḳ-ı aḥīr ve pāki yemīn berf-ḥāne'-i yeñiçeri-yānda (10) vāḳ' i ve endāhte olan tīr-i peykān āhendār ḥākīdūr (11) re'īs-i kemān-keşān ve muḳtedā-yı tā'ife-i celīle (12) tīr-endāzān olan Kātīb-i Cāmi'-i Vālide Sulṭān (13) Cedīd Aḥmed Efendi egerçi bu menzilde cām-ı (14) muşaffā-yı ḡamze-dār ḥamiyyet ve neşāṭ ile muḳaddim (15) saḳy şerbet-i tehniyet seng-i nihāde neşāṭ ve inbīsāṭ (16) éden Raḥīkī 'Alī Aḡanıñ keyifini bozup neş'e-yāb (17) piyāle'-i sebḳat olduḡına şer'an ve ḳānūnen çok (18) pehlīvān Aḥmedūñ Mısıır Ḳāhirede mūntehā menzili olup ḥassedi elinden mesmūmen fevt olduḡı menḳūldür [55a] (1) ḳīlūḳāl olmuş lakin şoñradan menzil-i Yeksūvār (2) kebīrde izḥār eylediḡi hūner ve şan'atı ve rüçḥān (3) ve himmeti şehir 'ālem-gīr olmaḡın bī' nāyete'l-malik el-mennān (4) maḡalinde keşīde-i rişte taḥrīr ve beyān ḳılınur (5) 'Abdullāh Efendi Nām-ı Dēger Dirhem Menzili : (6) menzil-i bābād-ı batı lodos (7) 903 1 gez ḳıṭ'asınūñ 'Abdullāh Efendi (8) 008-911 2 Muşāhib Muḥammed Ağa (9) 004-915 3 Şeyḥ 'Abdullāh Efendi 18 gez Ş (10) 0012-927 4 Yayı El-hāc Muşṭafā 39 gez Ş (11) 045-972 5 Yayı Ḥüseyn Ağa 44 gez Ş (12) 007-980 6 Havācī 'Alī dede 35 gez Ş (13) 043-1023 7 Eyyūb-zāde Muḥammed Efendi 70 gez Ş (14) 0007-1030 8 Nişāderī Muşṭafā 82 gez Ş (15) 0013-1043 9 Kelleci 'Ömer Beg 53 gez Ş (16) 0022-1066 10 Pehlīvān 'Alī Ağa 18 gez Ş (17) 0027-1093 11 Tācir-zāde Emīn Ağa 25 gez Ş (18) 'Alī Dede ḳabza ṭarafına daḡı vāfir aşırı bir oḳ atup bir küçüḳ nişāna vāz' étmīşdür [55b] (1) mūteşebbiş(teşebbüs eden) dāmen sūnnet-i seniyye seyyid āḡirü'z-zamān (2) olan zümre-i tīr-endāzān re'īs-i İmām 'Abdullāh (3) Efendi fi'l-i aḡsen remyde bir cemā'ate muḳtedā (4) ve imām olup Batı Lodosı nāmıyla şöḡret-şi'ār (5) olan bād-ı suḡūnet i'tiyād-ı imdādı ile küşād (6) ve icād eylediḡi menzilde muşāhib-i şehir-yārī (7) sebḳatinde imām müşārūn-ileyhūñ semmī hem-nāmı (8) diğēr 'Abdullāh Efendinūñ 'ırḳ-ı cinsiyyeti nābz (9) olmaḡla dest bir bālā-yı dest-i kemān zorı (10) ile meşārūn-ileyh sebḳat ve der'āḳab Balcı (11) Muşṭafa Çelebi çāşnī-senc(çeşni ölçen) lezzet-i 'asel muşaffā (12) ḡalebe-i musābāḳat olduḡda tersāne'-i 'āmire (13) vezne-dār başısı Ḥüseyn a'dād-ı

mesāḥa' (14) tezāyüd idicek Havācī 'Alī Dede daḥī himmet (15) pīrān-ı tarīkat ile yā ḥaḳ dēyerek izḥār-ı mahāret (16) eyledükde müderrisinde Eyyüb-zāde bī-ṣabr (17) ve ḳarār dest-i nihāde'-i kemān-ı ḡayret ve 'ilm-i efrāste [56a] (1) ḥamiyyet olup vaż'-ı seng 'alāmet étmiş (2) iken Pehlivān 'Alī Aḡa cümleye ḡālib olup (3) Nişādırcınuñ reng-i rüy-ı evān-ı nuḥāsiyye (4) iftiḥārın reng-i peżīr ḥamarat ve Kelleci 'Ömer Bege (5) izḥār-ı şan'at ve ma'rifet étdigine muḳārın (6) Tācir-zāde Muḥammed Emīn Aḡa bir def'a taş (7) sürerek cümlesine müsābaḳat ve aḳrān (8) ve uḡüvveti(kardeşlik) ser bezmin ḥayret eylediḡi menzilinüñ (9) seng-i ḳadimi ḥüsn taşı ile Aḡalar Menzili (10) miyānında 'Abdullāh Efendi ḳademḡāhı nāmıyla (11) mevşūf ve seng-i aḥīr müntheḥāsı Ḳarılar Çeşmesi (12) verāsında vāḳi' ḥacer-i ma'rūfdur menzil-i mezbūr (13) miyān-ı tīr-endāzānda Dirhem Menzili ismiyle mütē'ārif (14) ve meşhūr olup birinci ve ikinci boy miyānında (15) seksen buçuk dirhem kemān-ı tīmār-dār ile (16) atılmış ve ba' dehu her atıldıkça ikişer dirhem ziyāde (17) yā ile atılmaḳ üzere rābıta vērilmışdür [56b] (1) **Şolaḳlar Emīni** : (2) menzil-i bābād-ı lodos (3) 913 1 gez ḳıṭ'asınıñ Şolaḳlar Emīni 'Alī Aḡa (4) 045-958 2 İbrāhīm Beg 5 gez Ş (5) 007-925 3 'Atṭār-zāde Muştafā Aḡa 00 gez Ş (6) 009-974 4 Ḳayşerili Küçük Tācir Seyyid Aḥmed Aḡa 28 gez Ş (7) 007-982 5 Bağdād Aḡası Zāde Muḥammed Aḡa 29 gez Ḳ (8) 016-998 6 Büyük Tācir Seyyid İbrāhīm 34 gez Ş (9) 030-1028 7 Maşraf Muştafā Efendi 11 gez Ş (10) 0016-1044 8 Çerkes Muḥammed Pāşa 23 gez Ş (11) 0029-1073 9 Mışırılı Muḥammed Efendi 45 gez Ḳ (12) 1016-1089 10 Abāza 'Oşmān Aḡa 8 gez Ḳ (13) 0037-1126 11 Küçük Ḥācī Muḥammed 8 gez Ḳ (14) 0033-1160 12 Tācir-zāde Emīn Aḡa 7 gez Ḳ (15) bu menzil vesā'ir Lodos esnāfindan olan (16) rüzḡār ile endāḥte olan menāzil nezd-i (17) tīr-endāzānda mu'teber ve maḳbūl olup Tācir- (18) Çerkes Paşa bu menzili mīr-āḡhūrluğu zamānında atdığı mezbūrdur [57a] (1) zāde Emīn Aḡa bu nevbet daḡı izḥār yed ṭolı (2) édüp endāḥte eylediḡi menzilinüñ cāy-ı ḳadimi (3) Ḥācī Süleymān menzilinüñ ana taşı ve seng-i (4) müntheḥāsı vādī-i cāmī' Piyāle Paşa verāsında (5) İncirli Bağçe ḥizā'sındadır (6) **Tīr-i Yeksüvār-ı Kebīr** : (7) menzil-i bābād-ı lodos (8) 863 1 gez ḳıṭ'asınıñ Esirci 'Alī Beşe (9) 048-911 2 Mü'ezzin Aḥmed Aḡa 00 gez 00 (10) 074-986 3 Gürci 'Ömer Efendi kātib-i ḍarb-ḡāne 29 gez Ş (11) 007-993 4 şadr-ı esbaḳ Teber-dār Muḥammed Paşa 48 gez Ş (12) 019-1012 5 Ḥācib-zāde Muḥammed Aḡa 43 gez Ş (13) 0031-1043 6 Abaza Muştafā 37 gez Ş (14) 0023-1066 7 Ḳırḳ Çeşmeli Oḳcı Muştafā Çelebi 14 gez Ş (15) 0012-1079 8 Erzurūmī Muştafā Aḡa çorbācı-yı ta'lim-ḡāne 39 gez Ş (16) 0014-1093 9 Aḥmed Efendi 35 gez Ş (17) bu menzil ma'reke ḡir ü 'ālem aşup ve ḡavḡā (18) şadr-ı esbaḳ Baltacı Muḥammed Paşa merḡūm mīr-āḡhūrliğunda bu

menzili atup taş dikdiği gün vezâret ile deryâ kapudanlığı kendüye ihsân-ı hümayûn olup baâd-ı zamân ‘Ömer Efendi aşurı atmıl olmakdan nâşî müşârün-ileyh vezâretde tekrâr taşı sürdigi menkûldür [57b] (1) mesîrdür ve vaqtâki Kâtib-i Câmî‘-i Vâlîde Sultân (2) ve re’îs-i zümre-i tîr-endâzân Aḥmed Efendi Kırk (3) Çeşmeli Muştafâ Çelebinüñ zülâl âb-ı zülâl-feyz sebkatın (4) kaṭ‘ ve Erzürümî Çorbacı Muştafâ Ağanuñ ḳalafat (5) vecâhetin-i ḡaltân-ı zemîn ḥacâlet ve ref‘ etdiği (6) ağa sebük-mağzine ‘arîza-i ser-hevâ cünbân (7) ḡayret-i cāhiliyye taḥrîk etmegin cennehu ḥā’in (8) ve sārîḳ olan ḳalām şebde ‘avene ve ḡayret (9) hevâları ittifāḳıyla mevzû‘-ı zemîn temkîn (10) olan seng-i sengini yerinden ḳal‘ ve endāḥte (11) beyābân-ı ‘adem edüp ba‘dehu tarîḳ-i ḥîleye sâlik (12) kimi şāhid ve kimi da‘vâcı olup havâcılar (13) şıyânet-i ḥâṭır içün kızb ve dürüg eyledi (14) diyü irtikâb ḡüftâr bî-fürüg ve taḥrîk-i ḡavḡâ (15) ve fiten ederek iki müselmânı birbirine düşürüp (16) Kırk Çeşmeli Çelebi ile Aḥmed Efendinüñ muḥâvereleri (17) muḏârebeye tebdil olup bir rûz ma‘reke-nümünde [58a] (1) sefere ni‘met pehlivânı ḥûn sitîz ile la‘l-gûn (2) olmuş el-ḥâsıl mezbûr Çörbacı menzil-i merḳûme (3) ihtilâl vârdığından nâşî tekrâr endāḥte (4) olmak iḳtiżâ etmegin vezîr-i ‘aşr İbrāhîm Paşa (5) fermânı ile diger bār menzil-i sâbıḳu’z-zikrde ḳadem-i (6) nihâde’ himmet ve istiḳrâr olup evvelgiden (7) füzûn-ter endāḥte ve murḡ-ı bālâpervâz tîrini şadâ-yı (8) maḥşûşı ile ḳondurduklarını maḥkeme’-i Ḳâsım (9) Paşada seccâde-nişîn şerî‘at-ı ḡarrâ olan (10) nâ’ib efendi ḥużûrunda ‘udûl-u müslimândan (11) cemm-i ḡafir şehâdetleriyle şâbit eyledükden-şoñra (12) vaż‘-ı seng ‘alâmet eylediği menzilüñ cāy-ı (13) ḳadimi ḥüsn ayak yeri ile Ca‘fer ḳadem-gāhı (14) miyânında ve ḥacer-i müntehâsı Nakḳāş Taşları ile (15) Pärpol cāy-ı ḳadimi beynindedür Kırk Çeşmeli (16) Çelebi silāḥ-ı şalāḥ ile ārâsta ve mümtâz (17) ve şan‘at-ı tîr-i pîşrev-sâzında mütefevviḳ ve ser-efrâz [58b] (1) olup kendi îrâd-ı maḥşûşa ve müzd-i şan‘at (2) müteḥaşşışasıyla ḳāni‘ dimāḡ-ı sülâle ve insānî (3) rāyiḥa-yı ṭayyibe-i misk-i ezfer Ḥazret-i İmām Züfer (4) ‘aleyhi’r-raḥmeden ‘itr-yâb te‘alluḳ ve intisâb (5) olmak üzere meşhûrdur ḥāhiş-kerân şan‘at-ı (6) remy olanları terḡîb ve taḥşîş ve bi-ḥasebi’l-imkān» (7) tîr ü gez baḥş bey‘i şavābı ile iḥrâz-ı (8) meşûbât-ı cezîle eder imiş **Hikâyet** şāhib-i (9) menzil-i mezbûr Aḥmed Efendi muḳaddem tîr-i endāḥte (10) sebḳat olduḳda Beyḳoz ḥavālîsinde aḥbâbindan (11) birisi menzil-i ma‘hûd ve ḡavḡâ-yı âlûduna nihâd (12) içün teberrûken bir seng-i ‘amûd-gûn baḥş etmiş (13) imiş maḥaline vaż‘dan zamân-ı mürûr etmeden (14) bālâda taḥrîr ve beyân olundığı üzere çörbacı (15) mezbûr yed teḡallûbi ile ḳal‘ ve endāḥte-i beyābân (16) tezelliül eyledükde tañtana-endâz meydân-ı rumât olan (17) ‘Arabda gider ḡāyet sebebi ile Aḥmed

Efendi [59a] (1) mu‘āteb belki şadme’-i nefy ve tağrīb-i karīb olup (2) meşārif-i ‘azīme şarf ve taḥlīş gez beyān (3) ve tekrār menzil atmadan mübtelā-yı ıztırāb (4) ve ıztırār olunduğı naḳl ve beyān eşnāsında (5) ḥacer-i mevhūb ve maşnū‘ bir merḳad-i ‘azīmü’ş-şāndan (6) maḳlū‘ seng-i pāyi oldığına vāḳıf olmağın (7) sebep-i meşakḳat ve keder eşer-i ḥāşşa ḥacerdür diyü (8) inşāf eylediğı menḳıldür fā‘teber ve āyā ulı ālā-i başār (9) **Yeksüvār-ı Şağır Nām-ı Diger Menzil-i Müderris** : (10) menzil-i bābād-ı lodos (11) 921 1 gez kıt‘asınun müderrisinde El-ḥāc Seyyīd Muştafā Efendi (12) 039-1000 2 Cizye kīse-dārı Fehmī Muḥammed 00 gez (13) 0007-1007 3 Baş Çuḳadār Uzun Muḥammed 00 gez (14) 034-1041 4 vezne-dār ırırāđı Muḥammed Çuḳadār İbrāhīm Paşa (15) 0011-1053 5 Yāycı Süleymān-zāde İsmā‘īl (16) 0014-1027 6 İbrāhīm Beg (17) 0002-1069 7 Şiše-bāz İsmā‘īl Çavuş [59b] (1) 0003-1072 8 Naẓīf Muştafā Ağa şeyḥ-i meydān ḥālā (2) müderrisīn-i kirāmdan Vālide Sulṭān cāmi‘-i (3) şerīfi kātibi Aḥmed Efendi birāderi El-seyyīd (4) El-ḥāc Muştafā Efendi ṭarīkinde bulunduğı (5) ḳavim ve eḥvānının şerīf ve vazī‘ ne sebḳat (6) fikriyle şarf-ı ḥavās ve ḳuvā ve ḳudreti muḳteżası (7) ef‘āl-i ḥaseneden fenn-i remyde daḥı ızḥār-ı (8) mahāret édüp küşād eylediğı menzili fi‘l-ḥaḳīḳa (9) bir muḳteżā-yı zemīn ve hevā mümtāz ve müntehā olup (10) hem-pālari olan ṭoḳuz yüzci pehlivānlar (11) müsābakada ‘āciz ve ḥayrān olıcaḳ menzili (12) bozmaḳ ya‘nī bir pehlivānı sebḳat ve ğalebe ile (13) taş dikmek ḥuşuşunda sünen ve ḳuvvet ve dirhem (14) kemān-ı mu‘teber ve ma‘mūl-bih ve destūru‘l-‘amel iken (15) ḳā‘ide-i meşhūre ve muḳarrereyi mānend tīr-i ta‘mīr (16) nā-peẓīr kemān bī-i‘tibār-ı teğallüb ve ikrāḥ ile (17) endāḥte-i beyābān tecellüd ederek ṭoḳuz yüzci [60a] (1) menzilinün ḥüsn-i bekāret teferrüdden biñci kemān-keşleri (2) zor bāzū āletü‘l-ḥakem lemin ğalebe ile (3) bozmaḳdan nāşī Cizye kīse-dārı¹⁵¹ Fehmī Muḥammed (4) Kethüdā Beg baş çūḳa-dārı Ṭavīl Muḥammed (5) ve Vezne-dār Çırāđı Muḥammed Çūḳa-dār ve Yāycı- (6) zāde İsmā‘īl ḥuşūsen Vālide Sulṭān (7) kethüdāsı dāmādı İbrāhīm Beg mehār-ı esb (8) nā-fercām-ı kibir ve ğurūrun ṭavīle enāniyyete bend (9) ve kiber ve ceberūt ve iftiḥārını ḳatar bār-keş (10) müderrisine peyvend édüp ba‘de Şişebāz (11) İsmā‘īl Çavuş ızḥār-ı şan‘at değil bāzī (12) ile ṭob ḳaşabū’s-sabaḳı idḥāl çü kān (13) iḥtişāş étmiş iken silāḥ-şorān-ı ḥāşşadan (14) ḥālā şeyḥ-i meydān ve re‘īs-i tīr-endāzān (15) olan Naẓīf Muştafā Ağa cümlesine zaḥm- (16) güşā-yı derd ve elem ve nemek-pāş hicrān ve ğam (17) olduğı menzilinün cāy-ı ḳadimi Cerrāḥ Menzili [60b] (1) ile Ḥācī İsmā‘īl miyānında olup seng-i (2) müntehāsı arḳını menzili cāy-ı ḳadimiyle Emīn (3) Menzili miyānındadır (4) **Yūsuf Ağa** : (5) menzil-i bābād-ı poyraz yıldız (6) 840 1 gez

¹⁵¹ -ı belirtme hali eki Topkapı Sarayı nüshasından tespit edilip eklenmiştir.

kıt'asınun Yūsuf Ağa Ağayı dārū's-sa'ādetü's-şerīfe (7) 088-928 2 Beşir Ağa Ağayı dārū's-sa'āde 31 gez Ş (8) 'aşr-ı sultān Muḥammed Ḥān rābi'de dārū's-sa'ādetü's-şerīfe» (9) ağası olan Yūsuf Ağa merḥūm (10) ahlāf-ı kirāmdan mā-'adāya ızn verilmemek (11) üzere küşād ve ba'dehu 'Ahd-i Sultān Muṣṭafā (12) Ḥān şālīşde El-ḥāc Beşir Ağa merḥūm şart (13) müşārün-ileyhi te'yid ve icād eylediği menzil (14) nev-bünyādın cāy-ı kādimi Pärpol ile Ca'fer (15) Menzili ayak taşları beyninde vāki' berāber zemīn (16) olan mermer ve baş taşı cenderesinin (17) üst tarafında olan biñ çukurına qarīb [61a] (1) maḥaldeki seng-i mu'teberdür (2) **Āzmāyış 'Alī Ağa** : (3) menzil-i bābād-ı poyraz (4) 1031 1 gez kıt'asınun (5) Raḥikī 'Alī Ağa bu menzil nādir'ül-vukū'i cenāb-ı (6) ḥaḳkuñ tevfiḳiyle āzmāyış ta'bır eyledükleri (7) tır-i āhen-i peykān ve kemān ve say'ü'l-bünyān ile (8) āzmāyış-i mahāret ve tecrübe-i kemān şān'at (9) edüp endāhte eylediği menzil 'aziz ve mümtāzının (10) seng-i kādimi toḅ taşı ve meyl-i ser-efrāzı (11) Rūm Yūsuf senginun ve rāstında vāki' (12) Ḥāşköye muḥāzide (13) **Selīm Ağa** : (14) menzil-i bābād-ı poyraz yıldız (15) 1012 1 gez kıt'asınun Selīm Ağa silāḥ-şör-u ḥāşşa (16) 0015-1027 2 Ḥalil Efendi kātib-i dīvān (17) 0053-1080 3 Feyzullāh Beg Kul Aḥmed Paşa-zāde [61b] (1) 0025-1105 4 'Abdulḳadir Ağa (2) ḳozbekcilikden serāy-ı 'atıḳ teber-dārlığına (3) raḡbet ve yazıcı ḥašekī başılığı maḳāmında (4) ikāmet 'Abdulḳadir Ağa Silāḥ-şör Ḥāşşa Selīm (5) Ağaya müsābakat ve dīvān kātibi Ḥālil Efendiye (6) izhār-ı ma'rifet ve mīr-āḥūr-ı şānī Feyzullāh Begi (7) tavīle-i bend ḥayret ve ḥacālet edüp Cin (8) Deresiyle Ḥāşköy evleri beyninde gūşeye (9) qarīb yamaç üstüne vāz' -ı nişān etdiği (10) menzilinun cāy-ı kādimi Pärpol Menzili ile Ca'fer (11) Menzili ayak taşları miyānında vāki' küçük (12) mermer taşıdır (13) **Muḥammed Pāşā** (14) menzil-i bābād-ı yıldız (15) 1087 1 gez kıt'asınun Silāḥ-dār şehriyāri Bosnavi Muḥammed Paşa (16) Sultān Aḥmed Ḥān şālīş taḡammūdullāh bi-ḡufrāne (17) vebbede devlet-i ahlāfa zamān-ı sultānlarında [62a] (1) ve evān-ı ḥilāfetlerinde silāḥ-dārlıkları hizmeti ile (2) iktisāb-ı şeref ve isti'dād ve maḳtūl İbrāhīm (3) Paşadan-şoñra şadāret 'uzemā' ile teşerrüf (4) ve istis'ād edüp Bosnevī Muḥammed Paşanın (5) silāḥ-dārlığı hengāmında küşād eylediği menzilinun (6) seng-i nişānı dāḥil bağçe sınır tersānedeki (7) maḥal-i ma'rūf ve cāy-ı kādimi Bostāncı Ḥākī (8) Menzili ayak yeri ile Kıble Ḥākisi Menzili (9) taşları beyninde kā'in mermer taşıdır (10) **Memiş Efendi** : (11) menzil-i bābād-ı batı lodos (12) 913 1 gez kıt'asınun Memiş Efendi (13) 058-971 2 Beşir Ağa 'Āişe Sultān baş ağası (14) 014-985 3 Ḥalil Ağa 23 gez K (15) 003-988 4 Bizebān 'Alī Ağa 22 gez Ş (16) 022-1011 5 Muḥzır Ḥācī Bekir (17) Sultān Aḥmed Ḥān ve Sultān Maḥmūd Ḥān [62b] (1) nevvarullāh merāḳid hūmā binūr'el-kirān

hâzretlerinin (2) şeref-i hîdmet imâmetleriyle mümtâz ve ba‘dehu (3) pîrâye zîb-i şadâret fetvâ olmağla ser-ferâz olan (4) pîri-zâde kethüdâsı Rûm ili kuzâtundan (5) Memiş Efendi menziline Bîzebân ‘Alî Ağanın (6) sebkat ve kemâli cümleyi lâl ve toköz yüzci (7) kemân-keşlere îrâs-ı te‘ab ve kelâl etmiş iken (8) Rûm ili kâzî‘ askeri mahzurlarından Hâcî (9) Bekir Bîzebân merkûmuñ ağız açup söz (10) söylemeye cigeri fırsat-ı ‘add ederek hemân (11) şâhîb-i menziller sürisünde bulunmak hâhişiyle (12) cigeri bir akçe dikmez korıcı ve havâcî maķûlelerine (13) kavil ve kûrbân olduğundan kat‘-i nazâr kuvvet-i mâliyye (14) muķtezâsı ve mûte‘allikâtından zahm-hürde peykân (15) nîgeh cevri ve cefâsı olan koyun ‘akıllı bir bölük (16) adamın hûsn-ü teveccüh ve du‘âsıyla Çobân Çeşmesi (17) kurbunda bir takrîb vaz‘-ı nişân eylediği menzil-i

[63a] (1) mezkûruñ cây-ı kadîmi Yaşşıkaya nâm sengin cevâzındadır (2) **Kiler Kethüdâsı** : (3) menzil-i bâbâd-ı yıldız (4) 923 1 gez kıt‘asınun Aḥmed Beg (5) 036-959 2 Kâra Ḥasan Ağa (6) kiler ḥâşşa kethüdâlığıyla nâm-dâr olan vâlide (7) kethüdâsı esbâķ ‘Osmân Efendi-zâde Aḥmed (8) Begün i‘ânet-i bād-ı Şimâl ile küşâd eylediği menzil (9) nev-bünyâdında Çukadâr şehr-i yârı Kâra Ḥasan (10) Ağanın göz karartısıyla yüz ağardup vaz‘ (11) ve nihâd eylediği meyl-i şakîlün cây-ı kadîmi eski (12) hünkâr ayak taşıyla Tîr-endâzân Menziline (13) beyninde olan küçük mermer taş olup seng-i (14) maḥşûsı Cerrâḥ Menziline baş taşıyla Hâķî (15) Menzili ayak yeri miyânında vâķi‘ kebîr mermerdür (16) **El-Ḥâc Beşîr Ağa** : (17) menzil-i bâbâd-ı yıldız [63b] (1) 909 1 gez kıt‘asınun El-ḥâc Beşîr Ağa (2) 007-916 2 Boşnak Aḥmed Ağa (3) 035-951 3 Ḥafîd Menlâ Efendi (4) 024-1016 4 Kâpudan Ḥüseyn Paşa (5) avâze‘-i tîr-i şecâ‘ati velvele-sâz rîķ‘a ġabrâ-i (6) vaşît pûta-i celâdeti tanîn-endâz mesâmi‘ (7) ümm-i dünyâ olan sâbîķa kâpudan-ı deryâ merḥûm (8) Ġâzî Ḥüseyn Paşanın kâpudan dekâ‘ikdân (9) himmetleri nece nece akyânûs ḥayretde varda (10) kosta görünen sefin-i imâle duman aldırmiş (11) olmak mülâbesesiyle cenâb-ı pâdişâh-ı baḥr u berr (12) ve şehensâh-ı kâm-ver şevketlü kerâmetlü pâdişâhımız (13) efendimiz ḥâzretleri cânibinden vezân olan (14) keşîşleme-i sevk ve iğrâdan deryâ-yı ġayret (15) ve ḥimmetleri temevvüc edüp zamân-ı sultân (16) Muştafâ Ḥân şâlişede dârü’s-sa‘âde’tü’s-şerîfe (17) ağası olan Hâcî Beşîr Ağa merḥûmuñ [64a] (1) resîde-i limân şöhret ve şân olan felege (2) felek süvârî ardınca revân ve nâḥudâ (3) tevâriķ-i eyyâm-ı tedbîriyle yelken kürek gelüb (4) muḥâlîf yerde vaz‘-ı girde lenger ve nişân olan (5) zu‘amâdan Boşnak Aḥmedün zevrak-ı bî-revnâķına (6) külli ta‘n ve felâket rîzân ve mevâlî-i ‘azâmeden (7) şeyḥü’l-islâm-ı esbâķ ‘Âşîr Efendi-zâde (8) semâḥatlü Ḥafîd Menlâ Efendi ḥâzretlerine (9) dahî dest bir belâ dest każiyyesini â‘lâm (10) ve îzân eylediği

menzil-i ‘adimü’n-naẓirüñ cāy-ı (11) qadim meymenet te’vemi tobcı başı ayağı (12) demekle ma’rûf toğ taşına qarīb Kāğıdhāne (13) yolu üzerinde yere yakın şışhāneli (14) mermer ve seng-i nişānı Tozqoparan Arķırı (15) Menzilinüñ baş taşından aşırı (16) Yūsuf Deresi üstünde olan yamaca (17) qarīb düz yerdeki burmalı hacerdür **[64b]** (1) **Ağa-yı Dārü’s-Sa’ade Nām-ı Diger Beşdirek** : (2) menzil-i bābād-ı yıldız (3) 945 1 gez kıt’asınıñ (4) cennet-mekān firdevs-āşiyān merhūm ve mağfıret (5) nişān Sultān Muştafā Hān şalış hāzretleriniñ (6) zamān-ı saltanatlarında dārü’s-sa’ādü’s-şerīfe (7) ağılığıyla kām-revā ve eyādī-i eṭibbādan şerbet (8) ḥaṭā nūşuyla tercīh-kerde’ izzet dārü’l-bekā (9) olan merhūm Hācı Beşir Ağanıñ Yūsuf (10) Ağa menziline başka ve kendünüñ Burmalıtaş (11) Menziline başka iki nişān var iken ‘ilmi’r-remye (12) kemāl muḥabbeti ve bu fenn aşhābına ikrām niyyeti ile müceddeden (13) başka küşād ve tālibi zuhūrunda enderūn-u (14) hümāyūndan istizān eylemek şurūṭını kayıd-ı (15) cerīde-i murād eylediği işbu menzilinüñ cāy-ı (16) qadimi bālā-yı Çeşme-i Zenānda vāki’ Lenduhā (17) ve Aḥmed Ağa Menzillerinüñ baş taşları beyninde **[65a]** (1) nīm zirā’a qarīb hacar ve seng-i nişānı Arķırı (2) Menzilinüñ ana taşıyla Emīn Menzilinüñ ayak taşı (3) miyānı ki pışgāh-ı tekye-i rumātda kā’in Beşdirek (4) kebīr mermerdür (5) **Ca’fer Şādık Beg** : (6) menzil-i bābād-ı gün toğrısı (7) 925 1 gez kıt’asınıñ Ca’fer Şādık Beg (8) 003-928 2 Seyyid ‘Alī Efendi (9) 012-941 3 El-hāc Muḥammed Emīn Ağa 11 gez Ş (10) 034-975 4 Muşāhib Bilāl Ağa 32 gez Ş (11) şadra’zam-ı esbak Şehlā Aḥmed Paşa-zāde (12) merhūm Ca’fer Şādık Begüñ gün toğrısı (13) demekle ‘arīf bād bürüdet redif ile küşād (14) eylediği menzilinüñ Kāğıdhāne yolu üzerinde (15) vāki’ İmām Menzili ayak taşı toğrılığı (16) ve Ekşi Menzili ayak yeri berāberinde kā’in (17) qademgāhına ṭurup rü’ūs-ı hümāyūn **[65b]** (1) kātiblerinden Seyyid ‘Alī Efendi ve Üsküdārī (2) Hācı Emīn Ağaya ikisi bir oqdan müsābaqat (3) ve meydān-ı hūner verānda izhār-ı mahāret eden (4) harem-i hümāyūn ağalarından ḥālā ser muşāhib (5) hāzret-i şehriyārı şalāh-pişe ve şevāb-ı (6) endişe sa’ādetlü Şākir Ağa hāzretleriniñ (7) seng-i nişānı Yahūdī Mezārılığı yanında vāki’ (8) ayāzma altında olan düz yerdeki mermer-i sepīddür (9) **Şışman Paşa** : (10) menzil-i bābād-ı poyraz (11) 907 1 gez kıt’asınıñ Şışman Paşa Muştafā Efendi (12) 026-933 2 Nāmık İbrāhīm Ağa 2 gez Ş (13) eşrāf-ı kuẓāt ve kudemā-yı rumātdan zāten ve zamānen (14) qadr ve i’tibārı ma’lūm ve faẓl-ı nebālet ve rüş (15) ve dirāyet ile mevşūf ve mevsūm olan ḥālā (16) vekīl-i şeyḥ-i meydān ve re’īs-i tır-endāzān

Beyt

(17) rumât-ı mesellemînüñ ser-bülendi

[66a] (1) kuzât-ı Rûm ilinüñ ercümendi

(2) faziletlü Râmî Muştafâ Efendi cesâmet-i (3) vücûd ‘illet-nümûd ile Şişman Paşalık nâminı (4) hâ’iz ve başlı başına meşy ve hareketden ‘âciz (5) iken kuvvet-i bâzû-yı himmet ve dest-yârî pîr-i (6) tarîkat ile küşâd eylediği menzilde dârü’s-sa’âdetü’s-şerîfe (7) ağası silâh-şörlarından Hattât Nâmîk (8) İbrâhîm Ağa düldül-ü sa’y ve sebkatine öndül (9) aldırarak vaz’ ve nihâd eylediği seng-i nişânı (10) yeñiçeri ağası qarlığından yüz elli kez aşırı (11) müntehâ-yı hudûd miyânda olan bür’ mâye qarîb (12) taş olmağla menzil-i mezkûrun cây-ı kadimi (13) Deliklikeya nâm taş ile Ağalar Menzili taşları (14) beyninde vâki’ olan ince direk şağır mermerdür (15) **Dâmâd-I Şerbetçi-zâde** : (16) menzil-i bâbâd-ı poyraz yıldız (17) 938 1 gez kıt’asınıñ Emîn Efendi [66b] (1) 013-951 2 Müfti-zâde 36 gez K (2) 040-991 3 Hüsâm Paşa 18 gez K (3) Şerbetçi-zâde Dâmâdı Defterdâr-ı esbak Muhammed (4) Emîn Efendi merhûm küşâd ve ba’dehu mevâlî-i (5) ‘azâmeden sâbîk İstanbul kâdısı olan (6) sa’âdetlü semâhatlü Müfti-zâde İbrâhîm Selim (7) Monlâ Efendi hazretleri meyl-i müsâbakat (8) vaz’ ve nihâd eylediği menzil-i mezbûrda Bosna (9) vâlisi Esbak Hüsâm Paşa merhûmuñ i’ânet-i (10) hevâ-yı şimâl belki nazar-ı hümayûn-u şevket (11) iştimâl ile kahveci başılığı hengâmında (12) naşb-kerdesi olan seng-i nişânı Cerrâh (13) Menzilinüñ ana taşı ile pûta sepedine qarîb (14) maħalde ve ayak taşı Çeşme-i Zenân üstünde (15) vâki’ Memiş Efendi Menzili ana taşınıñ ğarb (16) tarafındaki göl şekli çukura yakın nîm zirâ’ (17) miqdârı berâber ârz olan mermer-i ebyâzdur [67a] (1) **Ağa-yı Dârü’s-sa’âdetü’s-şerîfe** : (2) menzil-i bâbâd-ı poyraz (3) 954 1 gez kıt’asınıñ (4) hâlâ ağa-yı dârü’s-sa’âdetü’l-‘aliyye hıfzullâh (5) ta’âlâ ‘anilefeti ve ‘l-beliyyihi devletlü ‘inâyetlü (6) Bilâl Ağa hazretlerinüñ ihyâsı ve toköz (7) yüzci menzillerinüñ a’lâ ve ra’nâsı olan (8) bu menzil ‘adîmü’n-naẓîrûñ ayak taşı mukaddemâ (9) Şerbetçi-zâde Dâmâdı Emîn Efendi merhûm (10) vaz’ edüp remy etmek şadedinde iken (11) sâ’ik-i taqdîr tîr-i tedbîrini maħal-i âhîre sevķ (12) ve tesyîr etmekle ağa-yı müşârûn-ileyh hazretleri

(13) (ع) Mışrâ

her zamân dest-i dile dâmen fırsat görmez

(14) diyü bundan aḳdem muṣāhibligi eṣnāsında (15) pāy-ı himmeti nihāde ve ṣadā-yı ḥüsn ü nidā (16) ya ḥaḳ ve pīṣrev füzün-rev ‘ināyet-i feyyāz-ı muṭlaḳ (17) ile küṣād buyurduḳları menzil-i mezkūruñ [67b] (1) cāy-ı ḳadimi Ca‘fer Beg Menzili ḳadem-gāhınıñ (2) ḳabza tarafında kā’in saḡırca mermer ve seng-i (3) niṣānı Ekṣi Menzili taṣlarınuñ altında vāḳi‘ (4) yamaḳda olan zibā ḥacerdür ki Ḥāṣköy tarafında (5) kā’in Kızıl Mināreye toḡrı endāhte olur (6) **Mercān Aḡa** : (7) menzil-i bābād-ı poyraz (8) 987 1 gez ḳıṭ‘asınıñ (9) menzil-i mezkūrda ibtidā-yı muḳābele kīse-dārı (10) Memiṣ Efendinüñ naṣb eṭdiği seng-i neṣāṭ (11) bundan evvel kem-kerde’ zīr-i tūrāb ‘adem olan (12) Arslan-zāde Menzili gibi toḳuz yüz kez (13) ḳā‘idesinden ḥāric ve noḳṣān olmaḳ (14) mülābesesiyle iḥrāc olunup ayak taṣı (15) Anaṭolı muḥzır baṣısı ‘Abdī Babaya verilmiş (16) imiş muḥzır baṣı merḳūm daḡı ḥilāf-ı ṣer‘-i ṣerīf (17) ba‘z ḥālāta ibtilā ve mütenebbih ve ıṣlāḥ olmayacağı [68a] (1) zāhir rū-nümā olmaḳdan nāṣi sā’ire ‘ibret (2) ve kendüi tekdīr ve terbīt ḳaṣdıyla meydāndan (3) taṣı iḥrāc olunmaḡla devletlü ‘iṣmetlü vālide (4) sulṭān ‘aleyyetü’ṣ-ṣān efendimüz ḥazretleriniñ (5) baṣ aḡası sa‘ādetlü Mercān Aḡa ḥazretleri (6) nāmına ibḳā’ ve iki yādigārın sa‘y-ı sābıḳası (7) ‘abeṣ ve hebā olan menzil-i mezbūruñ cāy-ı (8) ḳadimi ‘Alī Bālī Menzili baṣ taṣınıñ ṣaṣt (9) tarafında olan köfeki sinir taṣınıñ (10) kırk kez miḳdārı ḳurbunda ve iki yol ortasıdadur (11) seng-i niṣānı Ekṣi Menzilinüñ üstünden (12) geḳüp yamaḳda vāḳi‘ olmuṣdur ki İmām Deresine (13) toḡrı atılır (14) **Ḥaṣıllı Muḥammed Aḡa** : (15) menzil-i bābād-ı poyraz (16) 901 1 gez ḳıṭ‘asınıñ (17) ḥarem-i ḥümāyūn ṣehriyārı aḡalarından Ḥaṣıllı [68b] (1) Muḥammed Aḡanıñ maḥṣūl-i mezra‘a-i āmāli remy-i siḥām (2) ve bu fenne verziṣ ve sa‘y-ı sebebiyle miyān-ı (3) aḳrānda ḥā’iz rehīne-i nīk-nām olmaḡla i‘ānet (4) bād-ı ṣimāl ile küṣād ve iḥtiṣād ve zāime-i (5) ḳerā-gāḥ sa‘y ve ictihād eylediḡi menzilinüñ cāy-ı (6) ḳadimi Naḳḳāṣ Menzili ile imām ayak yeri (7) beyninde bir zīrā‘ miḳdārı mermer ve seng-i niṣānı (8) Yahūdī Mezārıḡı toḡrılıḡındaki ḥacerdür (9) **Ḥalīl Aḡa** : (10) menzil-i bābād-ı batı lodos (11) 1060 1 gez ḳıṭ‘asınıñ (12) muṣāḥabān-ı birün ḥazret-i ṣehriyārından (13) bīn ālā tūrāb bīn yüzcilük ile ṣōhret-yāb (14) olan Ḥalīl Aḡa ebḳā-yı nām ve istifā-yı (15) maḳṣūd ve merām içün Baṭı Lodos demekle (16) ‘Arīf bād-ı sūhūlet-i redīf ile küṣād ve bu taḳrīb (17) ile bīn yüzcilük ḳadarını maḡv ve berbād eylediḡi [69a] (1) menzilinüñ cāy-ı ḳadimi Ḥācī Süleymānuñ Yıldız (2) Menzili baṣ taṣı ile Rūm Yūsuf taṣınıñ (3) beyninde Deveboynı nām maḡalde yere yaḳın seng-i (4) saḡir olup baṣ taṣı Emīn Menzili (5) ana taṣınıñ yüz elli kez ṣaṣtında İncirli (6) Bāḡçeye toḡrı derede vāḳi‘ uzunca taṣdur (7) **Āzmāyīṣ Muḥzır Bekir** : (8) menzi-i bābād-ı gün

toğrısı (9) 700 1 gez kıt'asınıñ (10) Memiş Efendi menziline nişanı ve 'aceze'-i nüvvāb (11) beyninde qadr ü şanı olan Muḥzır Hācı Bekir

(12) (ع) Mıṣrā

çekdüm kemān-ı himmet urdum nişāna qat qat

(13) zu' miyle menziliñe fenāda küşāde ve gūyiyā (14) āzmāyış-i reftār küşāde eylediği menzilinüñ cāy-ı (15) qadimi Qarılar Çeşmesi üstünde olan (16) Hācı Süleymān Menzili ayak yerinüñ qabzasında (17) ve Beşdirek Menzili qadem-gāhınıñ şaştındaki [69b] (1) tepeli hācer ve baş taşı Çullı Ferruḥ Menziliñiñ (2) şaşt tarafından Kāğıdhāne yoluna qarīb (3) maḥalde olan seng-i mermerdür ki Hāşköy (4) tarafına endāhte olur

(5) Kıt'a

tār-ı qavis eşer-i ḥayra ḥadeng-i taḥsīn

(6) taqılursa nazar-ı ḥalka olur şāyeste

(7) siper-i ta'n ola bu neşre ve **vaḥidā** yārān

(8) oldı-çün rüşte tanzīmi şikeste¹⁵² beste

¹⁵² Kütahya nüshasında şikeşte diye yazılmış.

IV.DİZİN

A. Dizin Hazırlanırken İzlenilen Yol

- *Minhâc-ı Rumât*'ın kavram çeşitliliğini ortaya çıkarmak, kelimelerin Eski Anadolu Türkçesi dönemi ve Osmanlı Türkçesi dönemlerinde nasıl kullanılmış olduklarını belirlemek için kelimelerin metinde kazandığı anlam dizine aktarılmıştır. Ekler sözlük elemanı oluşturmadıkları için dizine dâhil edilmemiştir.
- Madde başları, alt maddeler ve işletim ekleri alfabetik sıraya göre alta alta dizilmiştir.
- Ünsüzlerde transkripsiyon işaretleri dikkate alınmamıştır. Ünlü uzunlukları sıralamada göz ardı edilmiş, eş seslilik durumunda öncelik uzun ünlülere verilmiştir.
- Ayın (') ve hemze (') kendilerinden sonraki harfe göre değerlendirilmiştir. Ancak bu harfler olmaksızın kelime bir başka madde başıyla karışıyorse öncelik ayınsız, hemzesiz olana verilmiştir.
- Birden fazla anlamı olan kelimeler numaralandırılmış, önce temel anlamı sonra yan anlamları gösterilmiştir. Birden fazla yazımı bulunan madde başlarında, diğer madde başlarına, ilgili olduğu kelimelere “bakınız” anlamında (bk.) ibaresi kullanılmıştır.
- “bī, lā, nā” edatları, madde başı olarak alınmamış, birlikte kullanıldığı kelimeler ile bir başlıkta toplanmıştır.
- Tamlamaları oluşturan kelimeler ayrı ayrı madde başı olarak alınmıştır.

- Yabancı kelimelerin menşei madde başından hemen sonra yay ayraç parantez () ile gösterilmiş, Türkçe kelimeler ayrıca gösterilmemiştir. Kelime türünü göstermek üzere ekleme yapılacak ismin sonuna artı (+), fiilin sonuna eksi (-) işareti konmuştur.
- Metinde anlamı belli olan fakat kaynaklarda bulunamamış kişi ve yer adları; “bir şahıs adı ve bir yer adı” şeklinde dizine alınmıştır.
- Metinde yer alan hadisler, ayet iktibasları, Farsça şiirler, Arapça uzun dualar dizine alınmamıştır.
- Arapça tamlamalar tek bir kavramı karşıladığı için bunları bölmedik madde başı şeklinde dizine ekledik.

B. Dizin

āb (Far.) : Su.

ā. 44b/7

ā.- 1 rūy-1 mülük-i ‘Osmānī 36a/1

ā.- 1 zülālfeyz 57b/3

ā. éder idi 11a/17

-4-

ābād (Far.) : Bayındır.

ā. 36b/17

ā. eylediği 45b/5, 54a/8

-3-

Abaza Muştafā : Okçular arasında “Abaza Mustafası” diye anılan, kimliği tespit edilemeyen kemankeştir.

A. 57a/13

-1-

Abaza ‘Osmān : 17. yüzyılda yaşamış olan devrin ünlü binci kemankeşi ve puta okçusudur.

A. 53b/6

-1-

Abāza ‘Osmān Ağa : 17. yüzyılda yaşamış olan devrin ünlü binci kemankeşi ve puta okçusudur.

A. 56b/12

-1-

‘abd (Ar.) : Kul.

‘a.- 1 ‘amīd : Rehber kişi. 2a/10

-1-

ābdest (Far.) : Müslümanların, belli ibadetleri yapabilmek için bir düzen içerisinde bazı organları yıkayıp bazılarını mesh etme yoluyla yaptıkları arınma.

ā. 20a/4, 34a/10

ā. + sız 20b/16, 34a/16

-4-

ābdestli : Abdest almış.

ā. 34a/9

-1-

‘Abdī Baba : Muhzır Abdi Baba. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

‘A. + ya 67b/15

-1-

‘Abdubākī Çelebi : Teberdar Hacı Abdubaki. Ağalar Menzili’nde 937 geze taş diktirmiştir. Heki Menzili’nde 868.5 gezlik bir rekoru vardır. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.(bk. Hacı ‘Abdubākī Çelebi)

‘A. 52a/15

-1-

‘Abdulkadür Ağa : Gürcü asıllı Abdulkadür Ağa. 18. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış olan kemankeştir.

‘A. 61b/1, 61b/4

-2-

‘Abdullāh Efendi : Katib Abdullah Efendi. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

‘A. 28a/11, 34b/7, 55a/5, 55a/7,

56a/10

‘A. + nüñ 55b/8

-6-

‘abeş (Ar.) : Boş.

‘a. 68a/7

-1-

āb-gīr (Far.) : Su tutan.

ā. 38b/12

-1-

‘acabā (Ar.) : Merak.

‘a. 2b/6, 5b/9

-2-

‘acem (Ar.) : Arap ırkından olmayanlara Arapların verdiği isim.

‘a. 12a/8

-1-

‘Acem yayı : İran’lılara ha bir yay türü.

‘A. 17a/2

- 1-
- ‘aceze (Ar.) : Güçsüz.
‘a. - *i nüvvāb* 69a/10
-1-
- ‘acīb (Ar.) : Çok acayip.
‘a. 43b/11
silāh-ı ‘a. + *ün* 5b/16
-2-
- ‘Acīb Şāh Selmāsī: Bir şahıs adı.
‘A. 7a/6
-1-
- ‘āciz (Ar.) : Güçsüz.
‘ā. 66a/4
‘ā. *olmasun* 14a/3
‘ā. *ve hayrān olıcağ* 59b/11
-3-
- ‘ācizāne (Ar. + Far.) : Aciz olana yakışır
şekilde, acizce.
kuvvet-i ‘ā. 3a/17
yed-i ‘ā. + *me* 3a/12
-2-
- aç - : Bir şeyi kapalı durumdan açık
duruma getirmek.
a. - sa 10a/2
ağız a. - up 62b/9
gez a. - up 6b/3
menzil a. - mağ 29b/15
menzil a. - up bozmağ 34a/4
-5-
- açık : Kapalı olmayan.
a. 33b/2
-1-
- açıl - : Açma işine konu olma.
a. - duğda 11b/2
-1-
- a‘dā’ (Ar.) : Düşmanlar.
sine-i a. - yı devlet 7a/14
a. - yı dīn 10a/3
a. - yı dīne 22a/17
- a. - *yı dīni* 19b/14
a. - yı kepāde eylemek 36a/10
muḥarebe-i a. + da 16a/1
ḥār-ı çeşm-i a. eylediği 39a/17
-7-
- ādāb (Ar.) : Yol yordam.
ā. - ı kemānkeşānı 4a/5
-1-
- a‘dād (Ar.) : Sayılar, adetler.
a. - ı mesāḥa 55b/13
a. - ı tezāyüd 37b/10
-2-
- a‘daihim (Ar.) : Onun düşmanları.
a. 36a/6
-1-
- adam : İnsan, kişi.
a. 24b/3
a. + a 21b/9, 23a/6
a. + ün 24a/17, 62b/16
a. + ları 32b/8
a. + ların 20b/3
-7-
- ‘add (Ar.) : Sayma, sayı.
‘a. 31a/6
‘a. + *i* 54a/1
‘a. + *iyle* 27a/3
sāḥa-i ‘a. + *ine* 10a/5
fırşat-ı ‘a. *éderek* 62b/10
-5-
- ‘aded (Ar.) : Sayı.
‘a. 16a/14, 16a/15, 7b/13
‘a. - *i şaḥīḥ* 7b/11
‘a. + *e* 27a/1
‘a. + *i* 26a/7, 8a/4, 9b/3, 9b/7
‘a. + *ine* 8a/4
-10-
- ‘adem (Ar.) : Yokluk.
‘a. + *de* 54a/1
benihānḥāne-i ‘a. 48a/1
zīr-i türāb-ı ‘a. 50b/8
‘a. - *i ḳanā’at* 39a/11

elcüb-i 'a. - i Revâc 44a/8
'a. - i taḥallüfî 12a/5
kehf-i 'a. + de 41a/17
beyâbân-ı 'a. édüp 57b/11
'a. olan 67b/11
-9-

Âdem (Ar.) : Hz. Adem.
Ā. 6a/4, 8a/9
Ā. + e 4b/7
Ā. + i 1b/3
evlād-ı Ā. 5b/15
Ḥazret-i Ā. 4a/16, 4b/12, 9a/15
Ḥazret-i Ā. + e 4b/6
hebūṭ-ı Ā. + den 9b/7
-10-

'âdet (Ar.) : Usul, görenek.
'ā. 7a/17
'ā. + dūr 21a/10
'ā. + e 24b/10
'ā. + lerine 29a/17
'ā. - i me'lûfesinden 30a/7
'ā. - i rûsûmlarına 29a/12
icrâ-yı 'ā. 53b/11
-7-

adım : Yürümek için yapılan ayak atışlarının her biri.
a. 15b/3
a. + ında 21b/15
-2-

'adîmü'l-iḥtimâl (Ar.) : İmkansız.
'a. olmağla 34a/3
-1-

'adîmü'l-istiṭâ'at (Ar.) : Güçsüz.
çāker-i 'a. + a 3b/11
-1-

'adîmü'n-naẓîr (Ar.) : Eşsiz.
'a. + üñ 67a/8
menzil-i 'a. + üñ 64a/10
-2-

'adüv (Ar.) : Düşman.
'a. - ı dîne 22a/4

-1-

āfāk (Ar.) : Ufuklar.
ā. 38b/7, 50b/7
-2-

āferîn (Far.) : Beğenme.
ā. 10a/7, 40a/4
ā. + den 52b/17
meydân-ı sipâs u ā. eyledi 1b/7
-5-

āfet (Ar) : Çeşitli doğa olaylarının sebep olduğu yıkım.
ā. 27a/2
-1-

āfet-yevm (Ar.) : Bela günü.
şerbet-i ā. + un 42a/8
-1-

ağa : Halk arasında sayılan ve sözü geçen erkeklere verilen unvan.
a. 57b/6
a. + sı 60b/9, 63b/17
a. + larından 44a/5, 47a/3, 51b/7, 52b/7, 65b/4, 68a/17
a. - yı dārüssa'āde 60b/7, 64b/1
a. - yı dārüssa'ādetül'aliyye 67a/4
a. - yı dārüssa'ādetüşşerîfe 60b/6, 67a/1
a. - yı müşārünileyh 67a/12
a. - yı yeñiçeriyân 53a/8
baş a. + sı 49a/10, 49a/12, 62a/13, 68a/5
dārüssa'ādetüşşerîfe a. + sı 66a/6
-21-

ağaç : Bitki.
a. 16b/14, 35b/8
a. + dan 17a/1
-3-

āgāh (Far.) : Bilen.
ā. oluñ 15b/6
-1-

ağalar : Menzil adı

A. 41a/4, 45a/1, 46a/14, 52a/7,
56a/9, 66a/13

-6-

ağalığ : Ağalık.
a. + *ıylā* 64b/7
-1-

ağart -: Beyazlatmak.
yüz a. - *dıǵı* 44b/15
yüz a. - *up* 63a/10
-2-

ağırlıǵ : Ağırlık. (bk.ağırlık)
nıṣf-ı a. + ı 32b/3
-1-

ağırlık : Ağırlık. (bk.ağırlıǵ)
a. + *da* 26a/2
-1-

ağız : Organ adı.
a. *açup*: *Konuşup*. 62b/9
a. *bırlıǵı* *étmekde* : *Bir konuda*
anlaşarak aynı biçimde konuşmak. 2b/15
-2-

ağniyā (Ar.) : Zenginler.
a. + *nuñ* 13b/2
-1-

ağrı - : Vücudun herhangi bir yerinde
duyulan şiddetli acı.
a. - *mağ* 27b/7
-1-

āhālī (Ar.) : Topluluk.
ā. + *sī* 7b/10
-1-

āhar (Ar.) : Başka, diğer.
şınıf-ı ā. + üñ 8a/4
-1-

aḥbāb (Ar.) : Dost.
a. + *ından* 58b/10
-1-

aḥbār (Ar.) : Haberler.
a. + *dan* 4a/15
-1-

‘ahd (Ar.) : Yemin, ant.
‘a. + *ında* 37b/1
‘a. - *i Sulṭān Muṣṭafā Hān* 60b/11
-2-

āhen (Far.) : Demir.
keşmekeş-i kemān-ı ā. 46a/4
tır-i ā. - i peykān 61a/7
tır-i ā. + ün 2b/12, 10a/1
-4-

āhen-dār (Far.) : Demirlik, demir tutan.
ā. 54b/10
-1-

aḥfād (Ar.) : Torunlar.
a. 4b/15
-1-

Aḥī : Ahi(Parpol). Menzil adı.
A. 40a/9
-1-

aḥīr (Ar.) : Sonuncu.
şāhib-i seng-i a. 44b/3, 48b/7, 49a/11
seng-i a. 56a/11
seng-i sābıq-ı a. 54b/9
-5-

āḥir (Ar.) : Son, nihayet.
ā. 1b/4, 6a/7, 7a/2, 26a/7
ā. e 48a/8
ḳavl-i ā. + lerinde 27b/6
temellük-i ā. + den 28b/17
maḥal-i ā.e 67a/11
mevzu-ı ā.e 42a/17
-9-

āḥirü’-d-devrān (Ar.) : Dünya’nın sonu.
āl-i ā. 35b/7, 36a/5
-2-

āḥirü’-z-zamān (Ar.) : Zamanın sonu.
ā. 55b/1

-1-

aḥlā (Ar.) : Çok tatlı.

a. 3a/14

-1-

aḥlāf (Ar.) : Gelecek nesiller.

a. + a 35b/6

a. - ı kirāmdan 60b/10

devlet-i a. + a 61b/17

-2-

Aḥmed Ağa : Menzil adı. Miralem Ahmed Ağa. Miralem Ahmed Ağa, 16. yüzyılda yaşamış olan en büyük üç Türk kemankeşinden birisidir.

A. 64b/17

-1-

Aḥmed Beg : Kiler Kethüdâsı Ahmed Refi Beg. 18. yüzyılda yaşayan kemankeştir.

A. 63a/4

A. + üñ 63a/7

-2-

Aḥmed Bin Fazlūyetü'z-zāhid (Ar.) : Ahmed Bin Hanbel.(780-855) Hanbeli mezhebinin kurucusudur. İmam Şafi'nin öğrencisidir.

A. 34a/11

-1-

Aḥmed Efendi : Katip Solak Ahmed Efendi. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

A. 50a/16, 53b/2

A. + nüñ 51a/1

-4-

Aḥmed Efendi : Katip Ahmed Efendi. Heki Menzili'nde 1031,5 gezlik bir rekor kırmıştır.18. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olan kemankeştir.

A. 54b/6, 54b/13, 57a/16, 57b/2, 58b/17, 58b/9, 59b/3

A. + nüñ 57b/16

-7-

Aḥmed Efendi Qayyumzāde : Kayyumzade Ahmed Efendi. Uşşaki(Hacı İsmail)

Menzili'nde 1077 geze taş diktirmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.(bk.Qayyumzāde Aḥmed Efendi.)

A. 50a/15

-1-

Aḥmedî (Ar.) : Hz. Muhammed'e ait ve onunla ilgili olan.

iktidā-yı sünnet-i a. 53b/11

-1-

aḥrā (Ar.) : Çok layık, uygun.

i. + dur 2a/6

-1-

aḥsen (Ar.) : Çok güzel.

fi'l-i a. 55b/3

-1-

aḥsen'ül-ḥālikîn (Ar.) : Yaratılanların en güzeli.

i. 1b/4

-1-

aḥvāl (Ar.) : Haller.

a. 20b/3

a. + i 20b/15

a. + ini 35b/1, 4a/8

a. - i 'āşıkzār 3a/8

-5-

āhyār (Ar.) : Hayırlı kimseler.

ā. - ı ümeme 2a/9

-1-

āḥz (Ar.) : Alma, alış.

ā. - ı kemān êtdiği 34a/15

-1-

‘Āiše : Hz. Ayşe.

‘Ā. 12b/2

-1-

‘Āiše Sultān: 3. Mustafa'nın karısı.

‘Ā. 49a/10, 49a/12, 62a/13

-3-

a'kal (Ar.) : Çok akıllı.

a. + indan 29a/15

-1-

akçe : Osmanlılar ve Selçuklular devrinde kullanılan gümüş para.

a. 28b/8, 62b/12

-2-

akd (Ar.) :

1. Sözleşme.

‘a. - i bağıl olur 24b/12

‘a. - i dā'ire-i cem'iyet 10b/1

2. Düzenleme

‘a. - i müsābağa 25b/10, 25b/7, 26a/10

-5-

akdem (Ar.) : Çok eski.

a. 67a/14

-1-

Akhişar : Ege bölgesi'nde bulunan Manisa iline bağlı olan bir ilçe.

A. 34b/12

-1-

akıbet (Ar.) : Gelecek, son.

‘a. 40b/5

-1-

akıl (Ar.) : Us, hafıza.

‘a. - i kâşımca 3b/5

‘a. + a uyup : Başkasının fikrine göre davranmak. 33b/6

-2-

akıllı (Ar.) : Gerçeği iyi gören ve ona göre davranan, akil.

koyun ‘a. 62b/15

Akik : Medine'de bulunan bir yer adı.

‘A. 12b/9

-1-

akrân (Ar.) : Aynı yaşta olanlar.

a. 56a/7

miyân-ı a. + da 68b/2

a. + ı 39b/12

-3-

ākreb (Ar.) : Çok yakın.

ā. 3b/6

-1-

aksām (Ar.) : Kısımlar, bölümler.

a. - ı mezkūreden 25b/9

a. - ı mezkūresi 25b/3

-2-

Akşemseddin : Fatih Sultan Mehmed döneminde yaşamış olan ünlü Türk alimi.

A. 28a/15

-1-

akyānūs (Ar.) : Okyanus.

a. 63b/9

-1-

al - : 1. Sahip olmak

a. - 24a/4

a. - an 3a/3

a. - a 16a/10

a. - acaqları 26a/12

a. - maḳ 20b/17, 24a/13

a. - mayup 34a/8

a. - ur 24a/10, 24a/8

menzil a. - maz 2b/12

öñdüli a. - sun 26b/8

öñdül a. - up 23b/15

öñdüli a. - ur 26b/12

2. Beraberinde götürmek.

a. - up 5a/17

3. İçine sığdırmak.

a. - masından 43b/7

4. Yardımcı Fiil.

şatun a. - up 14b/15

tekbir a. - araḳ 30b/10

-16-

āl (Ar.) : Hanedan, sülale.

ā. 2a/4

ā. + ı 35b/7, 36a/5, 36b/7

-4-

a'lā (Ar.) : Daha yüksek.

a. 5b/2, 67a/7

- cennet-i a. + da* 9a/6, 22a/5
-4-
- ālā (Ar.)** : Nimetler, lütuflar.
ā. - i başār 59a/8
-1-
- ā' lām (Ar.)** : İşaretler, nişanlar.
ā. ve izān eylediği 64a/10
-1-
- ‘alāmet (Ar.)** : İşaret, nişan.
‘a. + lerin 35a/10
‘a. etmiş iken 56a/1
‘a. etmişdür 40a/8
‘a. eylediği 58a/12
ref'-i şukka 'i- *‘a. eylediği* 38a/1
seng-i 'a. + i 43b/10
važ'-ı 'a. eylediği 45b/8
-7-
- ālāt (Ar.)** : Aletler, makineler.
ā. + da 23b/7
a. - ı harb 13a/17
-2-
- aldür -** : Alma işini yaptırmak.
öñdül a. - arak 66a/8
duman a. - mış 63b/10
kavs-u feyza a. - up 10a/4
-3-
- ‘ale'l-ḥuşuş (Ar.)** : Özellikle.
‘a. 12a/8, 14b/2
-2-
- ‘ālem (Ar.)** : Kainat, evren.
‘ā. 37a/5, 57a/17
‘ā. + i 9b/15
fahır-ı 'ā. 9a/8
fahır-i 'ā. 22b/8
ḥazret-i fahır-i 'ā. 16a/17
fahır-i 'ā. + üñ 10b/10
-7-
- ‘ālem-g'ir (Ar.)** : Alemin tutan.
‘ā. 55a/3
t'ir-i 'ā. 44a/7
- bād-pā-yı 'ā. + ine* 38b/4
-3-
- ‘ālemiyān (Ar.)** : İnsanlar, bütün dünya halkı.
seyyid-i 'ā. + a 11b/15, 11b/8
-2-
- ‘ālem-nümā (Ar.)** : Cihanı gösteren.
‘a. 51b/14
-1-
- ‘ālem-penāh (Ar.+Far.)** : Alemin koruyucusu.
‘ā. dadur 52a/6
-1-
- ālīhü't-teḥāyā (Ar.)** : Dua edilen mabutlar.
ā. 19a/10
-1-
- āletü'l-ḥukm (Ar.)** : Karar aracı.
ā. 60a/2
-1-
- ‘aleyh (Ar.)** : Onun üzerine.
‘a. 13a/4, 34a/13, 4a/17, 8b/4
-4-
- ‘aleyhi'l-la'ne (Ar.)** : “Lanet onun üzerine olsun!” manasında kullanılan bir söz.
‘a. + nüñ 5a/3
-1-
- ‘aleyhim (Ar.)** : Onların üzerine.
‘a. 2a/5
-1-
- ‘aleyhi'r-raḥmet (Ar.)** : Ona merhamet olsun.
‘a. 34a/12, 35b/6
‘a. + den 58b/4
-2-
- ‘aleyhi's-selām (Ar.)** : Ona selam olsun. Hz. Muhammed'den bahsedilirken söylenen söz.

- ‘a. 14a/10, 22a/11, 4b/13, 4b/3, 4b/7,
4b/8, 6a/4, 8b/11, 8b/15
‘a. + a 8a/9
‘a. + *dur* 16b/12
‘a. + *ıñ* 4b/17, 5a/1
-13-
- ‘**aleyhi’t-teslīm (Ar.)** : Ona teslim olsun.
‘a. 15b/12
-1-
- ‘**aleyyetü’s-şān (Ar.)** : Şan üzerime olsun.
‘a. 68a/4
-1-
- alın -** : Alma işi yapılmak.
a. - *up* 28b/13
-1-
- ‘**alī (Ar.)** : Yüksek, yüce.
‘a. 19a/9, 13a/4, 22a/2, 31a/6
-4-
- ‘**Alī (Ar.)** : Hz. Ali.
‘A. 4a/17
-1-
- ‘**ālī (Ar.)** : Yüksek olan.
tārīḡ-i ‘ā. 10a/12
-1-
- ‘**Alī Ağa** : Hasodalı Ali Ağa. 18. yüzyılın
ilk yarısında yaşamış olan kemankeştir.
‘A. 44a/1, 44a/6, 50b/5
-3-
- ‘**Alī Ağa** : Ḥazīnedār ‘Alī Ağa. Ağalar
Menzili’nde Usta Recep işi yayla 878.5
gezlik bir rekor kırmıştır. (bk. Ḥazīnedār
‘Alī Ağa)
‘A. + *ya* 52b/11
-1-
- ‘**Alī Ağa** : Rahikili Ali Ağa. Sicil’de kaydı,
“Macunizade Ali Ağa tab-i Rahii” diye
geçen Ali Ağa, Mahmud Paşa Çarşısı’ndaki
büyük macuncu dükkanının sahibi idi. (bk.
Raḥīkī ‘Alī Ağa.)
- A. 61a/2
- ‘**Alī Bālī** : Kapdan Ali Bali. Haydar(Memi
Çelebi) Menzili’nde 1141 geze atıp rekor
kırmıştır. 16. yüzyılda yaşamış olan
kemankeştir. (bk. ‘Alī Bālī Kapudan, Bālī
Kapudan)
‘A. 40a/5, 41a/1, 42b/11
‘A. + *nūñ* 43a/3
-3-
- ‘**Alī Bālī Kapudan** : bk. ‘Alī Bālī.
‘A. 41a/13
‘A. + *ıñ* 41a/15
-2-
- ‘**Alī Beg İbrāhīm Ḥānzāde** : 17. yüzyılda
yaşamış olan kemankeştir.
‘A. 53b/3
-1-
- ‘**Alī Bin Ebi Tālīb** : Hz. Peygamber’in
amcası olan Ebu Talib’n oğlu. Hz.
Muhammed’in islama davetini kabul eden
ilk erkektir.
‘A. 14a/5
-1-
- ‘**ālī-cenāb (Ar.)** : Haysiyetli, şerefli.
aşḡāb-ı ‘ā. + *ıñ* 10b/3
-1-
- ‘**Alī Defterdārzāde** : 17. yüzyılda yaşamış
olan kemankeştir.
‘A. 45a/8
-1-
- āliye’n-nīrān (Ar.)** : Nur sahibi, nurlu.
ā. 36a/6
-1-
- ālih (Ar.)** : Mabut.
ā. 13a/4
-1-
- ‘**ālī-kıymet (Ar.)** : Çok değerli.
lülūv-i ‘ā. - *i iltifāt* 11a/12

-1-

‘**Alî Paşa** : Sadrazam Çorlulu Ali Paşa. (18. yy.)

‘A. 45a/16
-1-

alış : Alma işi.
ā. 3b/3

-1-

‘**ālīye** (Ar.) : Yüksek.
derece-i ‘ā. 22a/6
devlet-i ‘ā. + de 8a/2
devlet-i ‘ā. - i ‘Osmāniyyede 28b/7
sālikān-ı tārīkat-i ‘ā. + leri 2a/8

-4-

Allāh (Ar.) : Kainatta var olan her şeyi yaratan, koruyan, tek ve yüce varlık.
A. 10a/1, 17a/7, 17a/9, 1b/4

-4-

Allāhu Ta‘ālā (Ar.) : Yüce Allah.
A. 11a/2, 13a/3, 14a/2, 17b/8

-4-

alın : Yüzün, kaşlarla saçlar arasındaki bölümü.

a. + ina 6b/8
a. + inda 5b/5, 5b/11, 6a/1
-4-

alt : Bir şeyin yere bakan yanı.
a. + inda 33a/11, 65b/8, 67b/3

-3-

altı :Altı. (6)
a. 33b/16, 35a/2, 4b/9

-3-

altun :Altın.
a. 23b/17, 24a/1, 24a/11, 24a/12,
24a/14, 24a/8, 26b/14, 26b/15
a. + ı 24a/10, 24a/7, 24a/9
a. + lar 24a/15
a. + larımızı 24a/4

-13-

amaç-gāh (Tr.+Far.) : Hedef yeri.

a. - ı maḳṣūde érüp 9a/6
-1-

āmāde (Far.) : Hazır.

ā. 37a/11
-1-

ā‘māl (Ar.) : Ameller, işler.

ā. 3a/16
ā. - i ḥasene 13a/5
-2-

āmāl (Ar.) : Emeller, istekler.

ā. + i 33b/11
ā. + leri 33b/14
maḥṣūl-i mezra‘a-i ā. + i 68b/1
varaḳa ‘i ā. + in 50b/13
-4-

Amasiyya : Türkiye’nin Karadeniz Bölgesi’nde yer alan illerinden biri.

A. 34b/11
-1-

āmed (ü) şūd(Far.) : Geliş gidiş.

ā. - i 3b/4
-1-

‘**amel** (Ar.) : Bir maksatla yapılan iş, eylem, fiil.

‘a. 43b/5
-1-

‘**amīd** (Ar.) : Önder, rehber.

‘abd-ı ‘a. 2a/10
-1-

‘**amīmü’l-berekāt** (Ar.) : Herkese bolluklar veren.

‘a. + ları 8b/6
-1-

āmīn (Ar.) : Öyle olsun, Allah kabul etsin anlamlarında kullanılan söz.

ā. 13a/1
-1-

‘**āmīr** (Ar.) : İmar edilmiş, mamur, harap olmayan.

‘*ā.* 12b/1, 12b/2, 12b/5
-3-

‘**āmīre** (Ar.) : Amir kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan müennes şekli.
ḥazīne ‘-i ‘*ā.*: *Devlet hazinesi.* 28b/1
tersāne-i ‘*ā.*: *Devlet gemi yapım yeri.* 55b/12

-2-

ammā (Ar.) : Ancak, fakat, lakin.
a. 2a/10, 5b/6, 17a/3, 24a/16, 24a/2, 24b/13, 27a/1
-7-

‘**āmme** (Ar.) : Umum, halk, herkes.
hedef-i ‘*ā.* 43b/8
-1-

‘**Amru** : Sahabe adı.
‘*A.* 24a/1
-1-

‘**Amruhu** : bk. ‘**Amru**.
‘*A.* 23b/16
-1-

‘**amūd**(Ar.) : Sütun, direk.
‘*a.* 44a/12, 50b/7
‘*a.* - *ī kirānuḥ* 47b/4
ṣaḥīfe ‘-i *seng-i* ‘*a.* - *ī ṣōhretiden* 49a/14
-4-

‘**amūd-gūn** (Ar.+Far.) : Renkli sütun.
seng-i ‘*a.* 58b/12
-1-

an : O.
a. + a (aña) 15b/3, 15b/15, 17b/1, 17b/3, 19a/15
a. + da 10b/16
a. + dan 29b/2
a. + ī 15a/5, 18b/4
a. + üñ 24a/15

a. + lar 22b/17, 8a/13
a. + lara 26a/10
a. + lardan 4b/15, 5a/10, 23b/15
-16-

ana : Anne.
a. + m 18a/4
-1-

‘**anā** (Ar.) : Güçlük, meşakkat, zahmet.
‘*a.* 51a/4
-1-

ana taşı : Bir menzilde dikilen ilk taş.
a. 41a/3, 41b/13, 44a/5, 48a/8, 48b/15, 57a/3, 66b/13
a. + nuñ 30a/9, 66b/15, 69a/5
a. + yla 65a/2
-11-

Anatoli : Ön Asya’nın bir parçası olarak Türkiye’nin Asya kıtasında bulunan toprağı, Küçük Asya, Rum.
A. 67b/15
-1-

‘**anber**(Ar.) : Kolay eriyen, bal mumu kıvamında, yandığı zaman parlak bir alev çıkaran, çok güzel kokulu nesne.
kemān-ı ‘*a.* 16b/2
‘*a.* - *ī toz* 11a/9
-2-

ancak : Yalnız, sadece.
a. 13a/8, 15a/1, 23b/5, 30a/2, 32a/9
-5-

andan şofıra : Ondan sonra.
andan ş. 5a/5
-1-

ānide (Ar.) : Derhal, hemen, birden.
ā. + 20a/10
-1-

‘**anḳā** (Ar.) : Masallarda adı geçen ve gerçekte var olmayan büyük bir kuş.
‘*a.* - *yī esrān* 2b/8

-1-

Ankara : Türkiye'nin İç Anadolu Bölgesinde yer alan illerinden biri, Türkiye'nin başkenti.

A. 34b/11

-1-

ant : Tanrı'yı veya kutsal bilinen bir kişiyi, bir şeyi tanık göstererek bir olayı doğrulama, yemin, kasem.

a. 15b/15

a. *étmekle* 15b/10

-2-

‘ār (Ar.) : Utanma, utanç.

naḳdīne 'i 'ā.-ı *vaḳārın* 53a/1

-1-

ara : İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, mesafe.

a. + *da* 24a/6, 28a/16

a. + *larına* 24a/3

a. + *sına* 23b/13

a. + *sında* 15a/13, 15b/1, 15b/6,

18a/15, 19a/3, 21b/14, 21b/9

a. + *sındaki* 41a/7

-12-

ārā (Ar.) : Fikirler.

ā.-yı sākılb.e 29a/9

-1-

‘Arab (Ar.) : Orta Doğu ile Kuzey Afrika'nın büyük bir bölümünde yaşayan halk ve bu halkın soyundan olan kimse.

‘A. 16b/11

Ḳavs-ı ‘A. 6a/9

‘A. + *da* 58b/17

lisān-ı ‘A. + *da* 23b/8

-4-

‘Arab : Kemangüreci Arab. 15. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

‘A. + *ıñ* 37b/12

-1-

‘Arabācī ‘Alī : Menzil adı. Arabacı Mahmut Ağa açmıştır.

‘A. 41a/8

-1-

‘Arabī (Ar.) : Araplara özgü.

Ḳavs-i ‘A. 6a/2, 14a/6, 16b/10,

21b/2, 5b/16

Ḳavs-i ‘A. + *nūñ* 16b/8

Ḳavs-i ‘A. + *ye* 21b/8

‘A. *yay* 16a/10

-8-

‘Arabiyye (Ar.) : Arabi kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı manadaki müennes şekli.

‘A. 5b/6

-1-

‘Arabzāde Yaycı İbrāhim : Arabzade Yaycı İbrahim. Fatih devri kemankeşlerinden Kemangürecü Arab'ın oğludur. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.(bk. Yaycı ‘Arabzāde)

‘A. 39b/6

-1-

‘araḳ-rīz (Far.) : Ter döken, terleyen.

‘a. 50b/10

-1-

aralık : Ara.

a. + *larda* 5a/2

aralık a. : Ara ara. 18b/11, 32a/8

-3-

ārāsta (Far.) : Çarşıda aynı cins esnafa mahsus kısım.

ā. 58a/16

-1-

arāzi (Ar.) : Yerler, topraklar.

a. - *i* *Ḥicāzda* 7b/4

-1-

ardınca : Hemen arkasından.

a. + *ınca* 24b/11, 24b/14, 64a/2

-2-

‘**ārız** (Ar.) : Aslında mevcut olmayıp sonradan ortaya çıkmak.

‘*gam-ı ‘ā. olduḡda* 23a/6
-1-

‘**ārıza** (Ar.) : Sakatlık, hastalık.

‘*ā.- i serhevā* 57b/6
-1-

‘**arīf** (Ar.) : Çok meşhur, tanınmış, şöhretli.

‘*a.* 65a/13, 68b/16
-2-

‘**arīf** (Ar.) : Çok anlayışlı, hakkıyla bilen.

‘*ā.* 29a/11, 6b/10
-2-

‘**arīfān** (Ar.+Far.) : Arifler, irfan sahibi kimseler.

‘*ā.* 29a/8
-1-

arḡa : 1. Vücudun belden boyuna kadar olan sırt kısmı.

a. + larında 12b/11

2. Peş, art.

a. + sı 11b/12

a. + sından 29b/4

3. Ön, sağ ve solun dışında dördüncü yan.

a. + sını 16b/15

-4-

Arḡın : Menzil adı. Ayak taşı, Kanlar Çeşmesi güneyindeki tepenin başından doğuya 130 gez gerideli taşır.

A. 38b/15, 39a/13, 45b/9, 51a/9, 60b/2, 64a/14, 65a/1

A. + dan 38b/8

-8-

Arnavud Hüseyn Ağa : (bk. Arnavud Hüseyn Beg)

A. + nuñ 52b/17

-1-

Arnavud Hüseyn Beg : 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir. Sultan IV. Mehmed devrinde “elinden kimsenin öndül alamadığı” binci kemankeşti.

A. 52b/1

-1-

‘**arşa** (Ar.) : Yer, meydan, açık ve boş alan.

‘*a.- i ḡāk-i fārisī* 36a/2

‘*a.- i ‘avārif* 54a/4

-2-

arşlan : Aslan.

a. 5b/4

-1-

Arşlanzāde : Menzil adı.

A. 67b/12

-1-

artıḡ : Bundan böyle.

a. 26b/11

-1-

‘**arż** (Ar.) : Sunma.

‘*a.* 20b/17

-1-

ārż (Ar.) : Yeryüzü, dünya.

ā. 9b/16

ā. olan 66b/17

rūy-ı a. 4b/1

-3-

ārżū (Far.) : İstek, dilek.

ā. 2a/12

-1-

arżūḡāl (Ar.) : Dilekçe.

a. eylesem 2b/5

-1-

‘**aşā** (Ar.) : Uzun sopa, değnek, baston.

‘*a.* 18b/1

-1-

‘**aşabe** (Ar.) : Sinir, damar.

‘*a. + sinden* 6b/1

-1-

‘asākīr (Ar.) : Askerler.

‘a. 13a/17

-1-

āsār (Ar.) : Eserler.

ā.- 1 bedi‘ül-esrār küllün 3a/5

cerā’id-i ā. 4a/15

çārşū-yı ā.- 1 ittifākı 34b/5

sebt-i cerāde-i a. etmişdür 28a/10

vāfir-i a. 13a/7

-5-

‘asel (Ar.) : Bal.

lezzet-i ‘a. 55b/11

-1-

aşemm (Ar.) : Çok sağır.

a. olmağ 7b/13

-1-

āşfiyā (Ar.) : Saf ve temiz.

nūr-u çeşm-i ā. 8b/3, 19a/9

-2-

aşhāb (Ar.) : Sahipler.

a. 29a/13

a. + dan 18a/12

a. + ı 35a/16

a. + um 14a/1

a. + ına 64b/12

resīde-i menzil-i a. 2a/13

a.- ı havāş 14b/1, 30b/7

a.- ı Kennucūm 2a/7

a.- ı ‘ālīcenābūñ 10b/3

a.- ı remye 13a/11, 28b/5

a.- ı şa‘adetkarīn 2a/4

dāşte-i a. + ı 11a/17

menzil-i a. + ı 35a/5

remy-i a. + ı 7b/2

-16-

aşhāb-ı kirām (Ar.) : Hz. Muhammed’in
sahabeleri.

a. + dan 10a/13, 11a/13, 15b/8, 22b/10,

7a/8

-5-

aşıl (Ar.) : 1. En önemli olan, başta gelen.

a. 25a/10, 27b/1

2. Mensup olduğu yer ve soy
bakımından, aslen.

a. + ı 16b/12

-3-

‘āşī (Ar.) : Baş kaldıran.

taḥkīk-i ‘ā. + dūr 18b/5

-1-

‘asīr (Ar.) : Güç, çetin, zor.

emr-i ‘a. olup 31a/14

-1-

āsiyāb (Far.) : Su değirmeni.

e. 44b/13

ā.- ı meşakḳatinūñ 43b/3

idāre-i ā. 44b/5

-3-

‘aşr (Ar.) : Zaman, devir, çağ.

‘a. + ında 5a/6

‘a.- ı sulṭān 60b/8

vezīr-i ‘a. 58a/4

-3-

astān (Far.) : Eşik.

a. 48a/2

-1-

aş - : Geçmek.

a.- up 57a/17

-1-

aşağı : 1. Aşağıya, yere doğru.

a. 32a/15

2. Bir şeyin alt bölümü.

a. ise 33a/5

-2-

‘aşer (Ar.) : On sayısı.

‘a. + ı 7b/13

-1-

‘aşere (Ar.) : On kişi veya on şeyin toplamı.

‘a. 30b/12
‘a. - *i mübeşşerenüñ* 10b/4
-2-

‘**âşık (Ar.)** : Bir kimseye veya bir şeye karşı duyulan aşırı sevgi ve bağlılık duyan kimse.
aḥvāl-i ‘ā. 3a/8
-1-

‘**aşır (Ar.)** : Bir dini tören sırasında veya cemaatle namaz kılınıp dua edildikten sonra okunan Kur’an ayetleri.
‘a. - *i* 9b/6
-1-

‘**Âşir Efendizâde** : Müderris Mustafa Aşir Efendi. Osmanlı alimlerinden. Doksan üçüncü Osmanlı şeyhülislamıdır.
‘*Ā.* 64a/7
-1-

âşiyân(Far.) : Oturan.
ā. 53b/15, 64b/4
-2-

‘**aşk (Ar.)** : Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.
‘a. + *ma* 8b/8
-1-

aşurı : Ötede, ötesinde.
a. 37a/4, 64a/15, 66a/10
-3-

at - : Bir cismi bir yere doğru fırlatmak.
a. 8b/6
oḳ a. 26b/13
oḳ a. - a 15b/2, 17b/1
a. - acağı 25a/6
oḳ a. - acağı 26a/4
a. - acaḳ 29b/10
oḳ a. - an 11a/2, 14b/14, 17a/8, 22a/3, 30a/13
oḳ a. - ana 22a/10, 28b/8
oḳ a. - anlar 18b/11, 23a/17
oḳ a. - anlara 23b/1

a. - anların 30a/10
oḳ a. - ar iken 15b/9, 29b/4
oḳ a. - aruz 22b/17
oḳ a. - arlar idi 22b/11
a. - dı 5a/12, 9a/4
oḳ a. - dı 6a/3
a. - dıḡı 8a/15, 32b/1, 32b/17, 33b/15, 8a/4, 9b/3, 9b/5
oḳ a. - dıḡı 5a/3
a. - dıḡını 31a/16
a. - dıḡdan 8b/15
a. - dıḡları 24b/6
oḳ a. - dıḡları 19a/10, 26b/9
oḳ a. - dıḡlarınıñ 8a/17
a. - dum 6b/2
a. - üñ 22b/13
oḳ a. - üñ 14b/16, 22b/7
menzil a. - madan 59a/3
a. - maḡa 26b/11, 26b/9, 27b/9, 31b/6
uzak a. - maḡa 25b/11
menzil a. - maḡa tırmamak 29b/13
oḳ a. - maḡı 15a/4, 16a/1, 17b/7, 18a/7, 18b/14, 19a/2, 19a/8, 19b/17, 20a/15, 20b/10, 7b/15
a. - maḡla 46b/17
oḳ a. - maḡla 11a/8, 17b/13
a. - maḡ 25b/12, 27a/4, 32b/11, 6b/2
oḳ a. - maḡ 13a/3, 13b/7, 15a/5, 16a/1, 17a/11, 19b/14, 20b/16, 21a/5, 21a/9, 22b/1, 23a/13, 25b/2, 27a/15, 31b/11, 31b/4, 32a/5, 8a/7
a. - maḡda 24b/15
oḳ a. - maḡda 15a/3, 16b/11
oḳ a. - maḡdan 25b/14
a. - maḡdur 29b/11
oḳ a. - maḡdur 17b/16
oḳ a. - malarınıñ 9a/11
oḳ a. - mamaḡdur 29b/14
a. - manuñ 31a/15
oḳ a. - manuñ 13b/13, 14b/4, 3b/16, 4a/6
oḳ a. - mañuz 14b/17
oḳ a. - ması 8a/1
oḳ a. - mayan 24a/17
a. - mayup 29b/2

oķ a. - mış idi 8b/10
a. - mışdı 10a/1
oķ a. - sa 22a/17
oķ a. - sun 9a/1
oķ a. - uñ 14a/4
a. - up 20a/6, 29b/5, 30a/8, 32a/1, 40b/9, 7a/7
oķ a. - up 14a/14, 17a/9, 26b/6, 7b/6
menzil a. - up bozmağa 29a/6
a. - up tırdığı 29b/8
-119-

at : Binme, yük çekme, taşıma vb. hizmetlerde kullanılan, tek tırnaklı hayvan.

a. 18a/4, 23b/6
a. + a 14b/16, 14b/17
a. + ma 15a/13, 15a/2
a. segirtmege 17b/13
a. yarışdurmak 23a/12
-8-

āteş (Far.) : Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık.

cehennem ā. + inden 17b/4
-1-

āteş-endāz (Far.) : Ateş atan.

a. - ı melālet 50b/17
-1-

atıcı : İyi nişan alan.

a. 27a/9, 28b/15, 32a/8, 32b/16, 50a/17
a. idi 22b/12
a. + lar 24b/13, 26a/5
a. + lara 24b/15
a. + ları 7b/4
a. + larıñ 26a/13
a. + nuñ 33a/4
-12-

atıl - : Atma işine konu olmak.

a. - acağı 25b/9
oķ a. - acağı 25a/5
a. - an 33b/3
a. - dığı 25b/17

oķ a. - dığı 27a/15
a. - dıkça 56a/16
a. - mak 56a/17
oķ a. - mak 8b/12
a. - mamağdur 29b/8
oķ a. - ması 9a/10
dik a. - mayup 32b/15
a. - mış 56a/16
a. - mış olmağla 33a/6
a. - ur 16b/15, 33a/2, 68a/13
oķ a. - ur iken 15b/14
-17-

atış - Birbirine atmak.

a. - mak 26a/6
a. - up 24a/5
-2-

atış : Atma işi.

a. 29b/1, 32a/14, 32a/15, 34a/8, 36b/6
mu‘tedil a. 33a/3
a. + dan 26b/17
-7-

attır - : Atma işini yaptırmak.

a. - mak 19b/10
-1-

‘atīķ (Ar.) : Eski, eski zamana ait.

imām-ı serāy-ı ‘a. 50a/11, 53a/11
serāy-ı ‘a. 49b/17, 50a/12, 52b/14, 53a/13, 53b/10, 61b/2
-8-

‘atā (Ar.) : Cömertçe verme.

ve-l ‘a. 1b/2
-1-

‘Atfārzāde Muştafā Ağa : 1725 yılında sarayda silahşor olan kemankeştir.

‘A. 56b/5
-1-

a‘vām (Ar.) : Yıllar, seneler.

‘a. 53b/17
kürür-ı a. : Yılların birbirini takip etmesi. 41b/9

mürür- 1'a. : Yılların geçmesi. 48a/3
-3-

ā'vān (Ar.) : Yardımcılar.
ā.- 1 pīri 7a/11
-1-

‘avārif (Ar.) : İyilikler.
‘arṣa-i ‘a. 54a/4
-1-

āvāz (Ar.) : Ses, seda.(bk. āvāze)
ā.- 1 tīri 7a/12
-1-

āvāze (Ar.) : Ses, seda.(bk. āvāz)
ā.- i tīr 7a/16
ā.- i tīr-i ġazāsı 9b/15
ā.- i tīr-i ṣecā‘atı 63b/5
-3-

‘avdet (Ar.) : Dönüş, geri geliş.
‘a. édüp 6b/15
-1-

‘avene (Ar.) : Yardakçılar, kafadarlar.
‘a. 57b/8
-1-

āviḥte (Far.) : Asılmış, asılı.
ā. olaraḳ 14a/7
-1-

Avlonya : Amavutluk’un bir şehri.
A. 34b/12
-1-

ay : Yılın on iki bölümünden her biri.
a. 33b/16
a. + da bir 32a/3
-2-

āyā (Far.) : Şaşıрма, sorma, acaba.
ā. 59a/8
-1-

ayak 1. Bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümü.

a. 41b/6, 60b/15, 61b/11
a. + mı 26b/1
a. başup : Biryere ulaşmak. 39a/16
2. Coğrafi terim.
a. 64a/6
-6-

ayak taşı : Bir menzilde kemankeşlerin atış yapacakları noktayı gösteren taş.
a. 42a/14, 50a/2, 65a/15, 65a/2, 66b/14, 67a/8, 67b/14
a. + yla 63a/12
-8-

ayak yeri : Menzil atışının yapıldığı, ayak taşının bulunduğu yer.
a. 30a/13, 35b/11, 37a/2, 40a/9, 41a/5, 44a/2, 58a/13, 62a/8, 63a/15, 65a/16, 68b/6
a. + nden 29b/13, 29b/5, 30a/10, 30b/15
a. + nūñ 69a/16
-16-

ā'yān (Ar.) : Açık, aşikar.
ā. 7b/2
-1-

Ayaşofya Cāmi' : İstanbul'da tarihi bir müze.
A.- i şerīfī 28a/2
-1-

āyāt (Ar.) : Ayetler.
sa'ādet-i ā. 3a/2
-1-

Ayāzma (Rum.) : Rumlarca kutsal sayılan, şifalı olduğuna inanılıp ziyarte edilen çeşme veya pınar.
a. 65b/8
-1-

Ayazmend : Bir yer adı.
A. 34b/16
-1-

āyende (Far.) : Geleni gelici.

<i>ā.</i> 11b/5, 11b/6 -2-	-2-
āyet (Ar.) : Kur'an-ı Kerim'deki sureleri meydana getiren kelime veya cümlelerden her biri. <i>ā.- i celīlesine</i> 19a/13 <i>ā.- i kerīme</i> 13b/12 <i>ā.- i kerīmede</i> 13b/6 -3-	āzād (Far.) : Serbest bırakma. <i>ā.</i> 46a/6 <i>ā. etmek</i> 17b/2, 17a/12, 21b/16 <i>ā. etmiş</i> 17a/8, 22a/12 <i>ā. eyleye</i> 17b/3 -7-
ayırıcı : Kemankuş sınıflarından bir tanesidir. Oku siper başından aşağı çekenlere denir. <i>a.</i> 32a/13, 32a/16, 32a/17 -3-	azal- : Az denecek bir miktara inmek. <i>ā.+ a</i> 51b/13 -1-
āyīn (Far.) : Dini merasim. <i>ā.</i> 29a/16, 4a/5 <i>ā.- i ihtiyārān</i> 31a/7 -3-	a'zam (Ar.) : Çok büyük. <i>eslāf-i 'a.+ ından</i> 36a/14 <i>imām-i 'ā.</i> 27b/3 -2-
āyīne (Far.) : Ayna. <i>ā.- i kalbī</i> 37a/13 <i>ā.- i timşāl-i icthādın</i> 46b/11 <i>seng-i ā.- i muşaffī</i> 51a/3 -3-	'azamet (Ar.) : Büyüklük, ululuk. <i>lem'a-i 'a.+ lerin</i> 42a/10 -1-
'ayn (Ar.) : Göz. <i>'a.- i intizārın</i> 38b/1 -1-	'azamet-peymā (Ar.+Far.) : Büyüklük ölçen. <i>debdebe 'i 'a.- yı İskenderāne</i> 36b/15 -1-
'ayniyye (Ar.) : Eskiden para olarak değil mal olarak verilen vergi. <i>ferā 'iz-i 'a.+ de</i> 19a/15 -1-	'azīme (Ar.) : Büyük ve fevkalade iş, çok önemli mesele. <i>'a.+ nūn</i> 46a/14 <i>bağçe-i 'a.</i> 19a/4 <i>meşārīf-i 'a.</i> 59a/2 -3-
az : Eksik, çok karşıtı. <i>a.</i> 32a/15 -1-	'azīmü's-şān (Ar.) : Şanı yüce, pek değerli. <i>merkad-i 'a.+ dan</i> 59a/5 -1-
az az : Yavaş yavaş. <i>az a.</i> 31b/10 -1-	'aziz (Ar.) : Yüce, kıymetli. <i>'a.</i> 61a/9 -1-
a'zā (Ar.) : Vücut parçası, organ. <i>a.+ sinuū</i> 20b/8 <i>tenāsüb-ü a.+ sına</i> 40b/16	'azm (Ar.) : Bir işi yapmaya kesin karar verme. <i>ul 'l- 'a. olan</i> 4b/11 -1-
	āzmāyış (Far.) : 1.Deneme. <i>ā.</i> 61a/6

ā.- i mehāret 61a/8

ā.- i refīār 69a/14

2. Ok adı.

ā. 29b/9, 31b/6, 3a/16

3. Menzil adı.

ā. 61a/2

-7-

Āzmāyīş Muḥzır Bekir : Menzil adı.Hacı Ebubekir Ağa. Aşağı Koşu Menzili.

Ā. 69a/7

-1-

bāb (Ar.) : 1. Kapı.

b. 3b/7

b.+ da 20a/17, 31b/3, 35a/14, 3a/10

b.+ ı 33b/8

b.- cāmī'- i şerīfī 45b/7

b.- ı tekye-i rumāt 42b/2

2. Bir kitabın bölümlerinden her biri.

b. eylemek 35a/11

-9-

baba : Ata, cet.

b.+ m 18a/5

b.+ muz 6a/3

b.+ nūz 22b/12

b.+ sı 19b/6

-4-

bā-bād (Far.) : Rüzgar ile.

menzil-i b.- ı batı lodos 55a/6, 68b/10

menzil-i b.- ı batı lodos 62a/11

menzil-i b.- ı günöğrısı 38a/6, 65a/6, 69a/8

menzil-i b.- ı kıble 42b/5, 43a/9, 54a/12

menzil-i b.- ı lodos 37b/3, 41a/9, 44a/15, 45b/12, 47a/10, 47b/10,

49b/6, 52a/8, 56b/2, 57a/7, 59a/10

menzil-i b.- ı poyraz 61a/3, 65b/10, 67a/2, 67b/7, 68a/15

menzil-i b.- ı poyraz-yıldız 48a/13, 49a/2, 51a/14, 53a/12, 60b/5, 61a/14, 66a/16

menzil-i b.- ı şimāl 35b/15, 35b/3,

39b/3, 43b/13, 45a/4

menzil-i b.- ı yıldız 38b/17, 40a/10,

41b/15, 46b/2, 50a/7, 61b/14, 63a/17, 63a/3, 64b/2

-46-

ba'd, ba'de (Ar.) : Sonra.

b. 24b/8

b. ül-ḥudā : Hidayetten sonra. 30b/9

b. el-fetḥ : Fetihden sonra. 28a/2

b. et-ta' llüm : Öğrendikten sonra. 3b/17

-4-

bād (Far.) : Rüzgar.

b. 37b/17, 65a/13

b.- ı cenūb 47b/16

b.- ı ḥazān 53b/17

b.- ı şabā-yı sefāmesīr 51b/8

b.- ı sertiz-i farḥengīz 41b/5

b.- ı suḥūlet-i redīf 68b/16

b.- ı suḥūnet 55b/5

b.- ı şimal 35b/9

b.- ı şimāl 42a/5, 68b/4

i'ānet-i b.- ı lodos 52b/8

i'ānet-i b.- ı şimāl 53b/13, 63a/8

-14-

bāde (Far.) : Şarap, içki.

b. 44b/8

-1-

ba'dehu (Ar.) : Ondan sonra.

b. 5a/11, 8b/8, 14a/11, 18b/9, 21a/2, 29b/11, 32a/2, 56a/16, 57b/11,

60a/10, 60b/11, 62b/2, 66b/4

-12-

bādī (Ar.) : Sebep olan şey.

b. 36b/2

-1-

bād-pā (Far.) : Çabuk koşan.

b.- yı 'ālemgīrine 38b/4

-1-

bağ (Far.) : Üzüm kütüklerinin dikili bulunduğu toprak parçası.
b. 28b/13
-1-

bağçe (Far.) : Sebze, meyve, çiçek veya ağaç yetiştirilen yer.
b. 62a/6
b. + *ler* 28b/13
b. - *i* 'azîme 19a/4
b. - *i* *tersane* 54a/14
cennet b. + lerinden 19a/4
tersâne b. + si 37a/4, 39b/1
-7-

Bağdād (Ar.) : Irak'ın başkenti ve en büyük kentidir.
B. + *da* 35a/3
fâtih-i B. u Revân 35b/2
-2-

Bağdād Ağası Zāde Muḥammed Ağa : Ağazade Mehmed Ağa. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.
B. 56b/7
-1-

bağlan - : Bağlanma işine konu olmak.
b. - *mış olmağla* 32b/8
-1-

bağy (Ar.) : İleri gitme.
b. + *e* 3a/12
-1-

bāhirü'l-beşāret (Ar.) : İnsanların en üstünü, Hz. Muhammed.
b. 9a/2
-1-

baḥl (Ar.) : Cimrilik.
b. *eylememek* 20b/12
-1-

baḥr (Ar.) : Deniz, derya.
b. 63b/11
-1-

baḥş (Far.) : Verme.
b. 10b/15, 58b/7
b. *étmiş imiş* 58b/12
-3-

baḥş : Kısım, cüz, parça.
b. + *mı* 31b/15
b. + *ından* 31b/15
-2-

baḥt (Far.) : Kısmet, nasip, talih.
b. 42b/17
-1-

baḥt-ker (Far.) : Sağır ikbal, talih.
bāzū-yı b. 39b/17
-1-

Baḥtiyār : Bir yer adı.
vādī-i b. + da 38a/2, 40a/7
-2-

Baḥtiyār-zāde : Hasan Çelebi Bahtiyarzade.
b. + *ye* 42b/17
-1-

bā-ḥuşuş (Far.) : Özellikle.
b. 30b/7
-1-

ba' ididü'l-mermi (Ar.+Far.) : Uzağa atılmış.
bağīye-i b. + ye bālīg 3a/12
-1-

bā' is (Ar.) : Sebep.
b. 36b/2
-1-

baḳ - : Bakışı bir şeyin üzerine çevirmek.
b. 37a/7
-1-

baḳır : Kızıl renkli element.
b. + *dan* 6a/13
-1-

Bakī : Baki veya Cennetu'l-Baki.
Müslümanların Medine'deki ilk ve en eski
mezarlığıdır.

B. 12b/16
-1-

Bakī : Asıl adı Mahmud Abdulkaki. Baki,
Divan edebiyatı şairi olup, "Sultanü's-
şuara" olarak anılmış, Türk edebiyatının en
önemli isimleri arasında yer almıştır.

B. 16b/7
-1-

bāl : Bal arılarının bitki ve çiçeklerden
topladıkları bal özünden yapıp
kovanlarındaki petek gözlerine
doldurdukları, rengi beyazdan esmere kadar
değişen tatlı madde.

b. 43a/4
-1-

bālā (Far.) : Bir şeyin yüksek yeri.
b. + da 18a/3, 58b/14, 8a/10
b. + sında 38b/10, 47a/6, 47b/7, 49b/3
b. - yı Çeşme-i Zenānda 64b/16
b. - yı dest-i kemān 55b/9
b. - yı tārekde 54a/7
maḥall-i b. 35b/12
-11-

bālā-pervāz (Far.) : Yüksekten uçan.
murğ-ı b. - 58a/7
-1-

bālā-ter : Daha yüksek.
ḥacer-i b. + i 47b/7
-1-

Balcı Elhāc Muştafā : Sinoplu Yayıncı Hacı
Mustafa. 16. yüzyılın sonu ile 17. yüzyılın
ilk yarısında yaşamış olan kemankeştir. (bk.
Balcı Muştafa Çelebi)
B. 55a/10
-1-

Balcı Muştafa Çelebi : Sinoplu Yayıncı Hacı
Mustafa. 16. yüzyılın sonu ile 17. yüzyılın

ilk yarısında yaşamış olan kemankeştir. (bk.
Balcı Elhāc Muştafā)

B. 55b/11
-1-

Balıkesir : Türkiye'nin Marmara Bölgesi'de
yer alan illerinden biri.

B. 34b/14
-1-

Balıkhāne Kātibi Cin Hüseyin Efendi : Cin
Hacı Hüseyin Efendi. 17. yüzyılda yaşamış
olan kemankeştir. (bk. Cin Hüseyin Efendi,
Balıkhāne Kātibi Hüseyin Efendi)

B. 51a/15
-1-

Balıkhāne Kātibi Hüseyin Efendi : Cin Hacı
Hüseyin Efendi. 17. yüzyılda yaşamış olan
kemankeştir. (bk. Cin Hüseyin Efendi,
Balıkhāne Kātibi Cin Hüseyin Efendi)

H. + nūn 51b/10
-1-

Bālī Bin Şir Merd : 16. yüzyılda yaşamış
olan kemankeştir. Sancak Beyliğinde
bulunmuş olan Bali Çelebi, ünlü okçulardan
Şir Merd'in oğludur.

B. 40a/13, 40b/4
-2-

bālīg (Ar.) : Ergen.
bağīye-i ba'īdidü'l-mermiye b. 3a/12
-1-

Bālī Kapudan : Ali Bali Kapudan. 16.
yüzyılda yaşamış olan kemanştir. (bk. 'Alī
Bālī Kapudan)

B. 41a/8
-1-

bānī (Ar.) : Bir yapıyı inşa eden, yapan.
b. 12a/10
-1-

bār (Ar.) : Ağırılık veren şey.

b. 58a/5
b. - ı himem olmuşlardur 2a/10

-2-

bārī (Ar.) : Her şeyi takdür ettiği şekle uygun olarak yaratıp varlığa çıkaran, yaratan anlamında esma-i hüsnadandır.

rızā-yı b. 9a/4, 9b/4, 22a/9

ķibel-i b. + den 4b/3

taķdīm-i vazāif-i űkr-i b. ederek
6b/14

-5-

bār-ķeű (Far.) : Y¼k çeken.

b. 60a/9

-1-

baş - : V¼cudun ağırlığını verecek biçimde ayak tabanını bir yere veya bir şeyin üzerine koymak.

b.- dı 10a/6

b.- maķlıķın 26b/1

ayaķ b.- up 39a/16

-3-

baş 1. Bir topluluğu yöneten kimse.

b. 33a/10, 33a/12, 59a/13, 64b/17

b. ağası 49a/10, 49a/12, 62a/13, 68a/5

b. çūķadārı 60a/4

2. Başlangıç.

b. + da 26a/17

muķzır b. + ı 67b/16

muķzır b. + ısı 67b/15

b. + ılığı 61b/3

ķahveci b. + ılığı 66b/11

veznedār b. + ısı 55b/13

3. Arazide en yüksek nokta.

tağ b. + ında 6a/16

siper b. + ından 32a/14

-17-

başbuğ : Eski Türklerde baş, başkan, komutan.

b. olup 26a/9

-1-

başķa : Bilinenden ayrı, değişik, farklı.

b. 6a/13, 6a/14, 28b/14, 29b/5,

64b/10, 64b/11, 64b/13

-7-

başķa - : Bir işe girişmek, harekete geçmek.

b.- yıűda 27a/7

b.- yup 26b/9

-2-

başķı başķına : Bütün yönleriyle, tamamen.

b. 66a/4

-1-

baş ķaűı : Bir menzilin en ileride bulunan taűı. Rekor kırılıp dikilen her taű yeni rekor kırılıncaya kadar o menzilin baş taűı sayılır.

b. 41a/6, 51a/10, 60b/16, 69a/2,

69a/4, 69b/1

b. + na 50a/3

b. + ndan 64a/15

b. + nuñ 68a/8

b. + yla 63a/14

-10-

baķı : Güneűin battıęı yöndeki ÷lkeler bölgesi.

b. lodos 68b/15

b. lodosı 55b/4

menzil-i bābād-ı b. lodos 55a/6,

62a/11, 68b/10

-5-

bāķıl (Ar.) : İnançlar bakımından gerçek olmayan.

b. olur 25a/1

‘aķd-i b. olur 24b/12

-2-

bāķınen (Ar.) : Batın bakımından.

b. 19b/1

-1-

baķıniyye (Ar.) : Batınilik.

b. + sinūñ 12a/4

-1-

Baķmān Elķāc Muűtaķā : Eski Saray teberdarlarındandır. 17. yüzyılda yaűamıű olan kemankeűtir.

B. 52a/16

B. + y1 52b/15

-1-

Baykalānī : Özel isim.

B. 7a/7

-1-

ba‘zı (Ar.) : Birtakım, bir kısım.

b. 16b/4, 17a/3, 20b/8, 20b/9, 2b/16,

4a/4, 4a/6, 67b/17

b. + ları 18a/12

b. + sı 13b/13, 13b/14

-11-

bāzī : Oyun.

b. 60a/11

-1-

Bāzırgānzāde Seyyid Muṣṭafā : Fethizade

Seyyid Mustafa Efendi. 1777 yılında
şeyhü'l-meydan olmuş, ölümüne kadar bu
görevde kalmıştır. 18. yüzyılda yaşamış
olan kemankeştir.

B. 49a/9

-1-

bāzū (Far.) : Kolun omuzla dirsek
arasındaki kısmı.

b. 41b/3, 60a/2

b. - y1 baht-ker 39b/17

b. - y1 bahtile 42b/17

b. - y1 idmān 52b/8

b. - y1 tezāyüd 37b/17

dikḡat-ı şarf-ı b. - y1 maḡderet

eylemek 31b/1

ḡuvvet-i b. 47a/17

ḡuvvet-i b. - y1 himmet 66a/5

ḡuvvet-i b. - y1 hūner 42a/4

nīrū-y1 b. 3a/15

nīrū-y1 b. - y1 salṡanat-ı sermedī 36a/8

-12-

Bedāyī‘-i Esrār : Bir eser adı.

B. 16b/7

-1-

beder (Far.) : Çok fena, beter.

b. 43a/3

-1-

bed-ḡāh (Far.) : Başkasının kötülüğünü
isteyen.

b. + n1 37a/10

-1-

Bedir : Suudi Arabistan'ın Medine
Bölgesinde bulunan şehir.

B. 12b/11, 12b/4, 14a/9

-3-

bed-nihād (Far.) : Kötü huylu.

b. + üñ 11b/13

-1-

bedi‘ü'l-āṣār (Ar.) : Eşine ender rastlanan
eserler.

b. + ı 3a/5

-1-

beg : Erkek adlarından sonra kullanılan
saygı sözü.

b. 45a/3

-1-

Beg Muṣṭafā : 17. yüzyılda yaşamış olan
kemankeştir. (bk. Beg Muṣṭafāsı)

B. 51a/2

B. + sı 50a/17

-2-

behçet(Ar.) : Güzellik.

b. 6b/14

b. - i burūzda 2a/17

eyyām-ı b. - i ittisāmda 28a/13

-3-

beher (Far.) : Her bir.

b. 18b/10, 29a/11, 8a/3

b. + i 36b/8

-4-

beher-ḡāl (Far.+Ar.) : Her durumda.

b. - i 34a/9

-1-

behişt (Far.) : Cennet.

b. 50b/12

-1-

Behram-Çübîn : Sasaniler zamanında II. Hüsrev'e bağlı meşhur bir İranî askeri komutan.

B. 7a/4

-1-

Behrām-Gūr : V. Behram. I.Yezdcerd'in oğludur. Sasani hükümdarlarından biridir. Yaban eşiği avına merakı olmasındna dolayı yaban eşiği anlamına gelen *gūr* sıfatıyla anılmıştır.

B. 5a/12, 5a/14, 6b/9

B.+ dan 6b/17

-4-

behrāmī : Okun atılma şekillerinden biri.

b. 33b/5

-1-

Behrām Şāh Bārūdī : 1117-1157 yılları arasında hüküm süren Gazne Devleti sultanıdır.

B. 7a/5

-1-

bekāret (Ar.) : Taze, saf.

hüsn-i b. 60a/1

-1-

belā (Ar.) : İçinden çıkılması güç, sakıncalı durum.

b. 64a/9

-1-

Belgrad : Sırbistan'ın başkenti ve en büyük şehridir.

B.+ da 34b/17

-1-

belki (Ar.+Far.) : Olabilir ki, muhtemel olarak.

b. 21a/6, 31b/14, 59a/1, 66b/10

-4-

bellü : Bilinmedik bir yanı olmayan, malum.

b. 25a/5

b. olarak 26a/14

-2-

ben : Teklik birinci kişiyi gösteren söz.

b. 23b/17

b.+ de 22b/13, 24a/1

b.+ e (baña) 14b/17, 18b/6, 26b/15, 34a/15, 6a/3

b.+üm 9a/1

-9-

bend : Bağ.

b. 33a/13, 60a/8

tavile-i b. 61b/7

b.- i himmet 2b/9

b.- i kallāb-ı muhabbet eyleyen 10a/9

b. olup 33a/10

-6-

bende (Far.) : Kul, köle.

b.- i kemmāye 3b/10

-1-

Benī İsmā'il (Ar.) : İsmail oğulları.

B. 22b/12

-1-

Benī Zühre (Ar.) : Zühre oğulları.

B. 10b/10

-1-

Benli Karagöz : Yeniçeri ocağından Benli Karagöz, devrinin en ünlü kemankeşlerinden biriydi. 15. yüzyılın ikinci yarısı ile 16. yüzyılın başında yaşamış olan kemankeştir.(bk.Karagöz)

B. 37b/6, 38a/9, 39a/4

B.+ ün 38b/1

-1-

beñze - : İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar nitelikler bulunmak, andırmak.

b.- medîgi 6a/15

b.- r 16b/15

-2-

beñzer : Nitelik, görünüş ve yapı bakımından bir başkasına benzeyen veya ona eş olan, benzeri, müşabihi mümasil.

b. 14a/10

-1-

ber (Far.) : Hayır sahibi, iyi amel işleyen.

b. 6b/12

-1-

berr (Ar.) : Kara, toprak.

b.63b/11

-1-

berāber (Far.) : Birlikte.

b. 11a/5, 26a/13, 26a/14, 28a/13, 44b/17, 4b/9, 51a/9, 5a/17, 60b/15, 66b/17

b. + i 33a/17

b. + inde 65a/16

b. olmaḵ 26a/2, 33a/7

-14-

berbād (Far.) : Viran, harap, bakımsız.

b. edüp 51a/6

maḥv ve b. eylediḡi 68b/17

-2-

Berbād : Seyyid Berbad Mustafa. 18. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olan kemankeştir. (bk. Berbād Muştāfā, Berbād Seyyid Muştāfā Çelebi)

B. 45a/17, 46b/12

-2-

Berbād Muştāfā : Seyyid Berbad Mustafa. 18. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olan kemankeştir. (bk. Berbād, Berbād Seyyid Muştāfā, Berbād Seyyid Muştāfā Çelebi)

B. + nuñ 51a/5

-1-

Berbād Seyyid Muştāfā : Seyyid Berbad Mustafa. 18. yüzyılın ilk yarısında yaşamış

olan kemankeştir. (bk. Berbād Muştāfā, Berbād, Berbād Seyyid Muştāfā Çelebi)

B. 50b/3

B. + nuñ 54a/8

-2-

Berbād Seyyid Muştāfā Çelebi : Seyyid Berbad Mustafa. 18. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olan kemankeştir. (bk. Berbād Muştāfā, Berbād, Berbād Seyyid Muştāfā)

B. 53b/9

-1-

Berber Ḳadrī Beg : 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

B. 53a/17

-1-

Berber Murād : 16. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış olan kemankeştir. (bk. Berber Murād Ağa)

B. + üñ 46b/11

-1-

Berber Murād Ağa : 16. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış olan kemankeştir. (bk. Berber Murād)

B. 46b/3

-1-

Berberzāde : Kemankeşler arasında “Berbad” diye tanınan Mehmed Efendi, Hekimoğlu Ali Paşa’nın adamlarındandı. (bk. Berberzāde Küçük Berbād Muḥammed)

B. 45a/16

-1-

Berberzāde Küçük Berbād Muḥammed : Kemankeşler arasında “Berbad” diye tanınan Mehmed Efendi, Hekimoğlu Ali Paşa’nın adamlarındandı. (bk. Berberzāde)

B. 45a/14

-1-

bereket (Ar.) : Bolluk.

b. + i 13a/12

-1-

berf-hāne : Kar evi.

b. 50a/5, 53a/8

b.- i 'itîkaden 47a/7

b.- i yeñiçeriyānda 54b/9

-4-

Bergama : Türkiye'nin İzmir ilinin bir ilçesidir.

B. 34b/14

-1-

beri : Konuşanın önündeki iki uzaklıktan kendisine daha yakın olanı.

b.+ de êdûp 43a/4

-1-

berin (Far.) : Pek yüksek, yüce.

b. 9b/12

le 'âl-i b. 11b/17

-2-

berk : Sert.

b. 32b/17

-1-

berü : -den bu yana.

b. 34a/16, 47a/8, 9b/7

-3-

Bervech (Far.) : Olduğu üzere, olduğu gibi.

b. 11b/3

-1-

beşahrâ : Sahra için.

b.+ y1 43a/2

-1-

beste (Far.) : Bağlanmış, bağlı, kapalı.

b. 38b/2, 69b/8

-2-

beş : Dörtten sonra gelen sayının adı.

b. 23b/11, 25b/4, 31b/2, 32a/3,

49a/13, 8a/15

b.+ inde 12a/13

mevsûm-ı b. 16a/14

-8-

Beş Direk : Menzil Adı. Ayak yeri, Kanlar Çeşmesi ötesinde, Miralem Ahmed Ağa Menzili ile Lodos Lenduhası Menzili baş taşları arasında kısa mermerdir.

B. 64b/1, 65a/3, 69a/17

-3-

beşer : Beş sayısının üleştirme sayı sıfatı.

b. 35a/1, 8a/5

-2-

beşinci : Beş sayısının sıra sıfatı, sırada dördüncüden sonra gelen.

b. 26a/13

-1-

Beşir Ağa : Hacı Beşir Ağa. Ayşe Sultan'ın başağasıdır. Sultan III. Mustafa devrinin ünlü kemankeşlerindendir. 18. yüzyılda yaşamıştır.(bk. Hâcî Beşir Ağa)

B. 60b/7, 62a/13

-2-

Beş taşlar : Menzil adı. Diğer adı "Zihgirci Yeri"dir. Solak taifesinden Lokumcu Ali Bey, Kible-Lodosu havasıyla bu menzilde 1093.5 gezlik bir rekor kırmıştır.

B. 43a/8, 45b/10, 47b/9

-1-

Bevvâb İdrîsî : Eski saray kapıcılarındandır. Uşşaki(Hacı İsmail) menziline 1005 gezlik bir rekor kırmıştır. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

B. 50b/12

-1-

bey' : Satma, satış.

b.+ i 58b/7

-1-

beyâbân (Far.) : Çöl.

endâhte-i b. 58b/15, 59b/17

b.- ı nedem 50b/10

b.- ı 'adem êdûp 57b/11

-4-

beyân (Ar.) : Açıklama, anlatma.

b. 13b/7, 16b/5, 59a/2, 59a/4
b. + ında 13a/12
b. + ındadır 3b/13
b. - ı zımmında 14b/4
b. eylediği : Bildirmek. 20b/2
tahrîr ve b. kılinur 55a/4
şerh ü b. oldığını 3a/9
tafsîl ve b. olunan 8a/10
tahrîr ve b. olundığı 58b/14
b. olunmak : Anlatılmak. 25b/9
tafsîl ü b. olunmuşdur 18a/4
-13-

beyâz (Ar.) : Ak, kara, siyah karşıtı.
b. 38a/4
-1-

Beykoz : İstanbul'un bir ilçesidir.
B. 58b/10
-1-

beyn (Ar.) : Ara, arasında.
b. + inde 30a/13, 41a/2, 60b/15,
61b/8, 62a/9, 63a/13, 64b/17, 66a/14,
68b/7, 69a/11, 69a/3, 7b/14
b. + indedür 58a/15
-13-

beyne'l-etrâb (Ar.) : Aynı yaşta olanların
arasında.
b. 68b/13
-1-

beytü's-şeref (Ar.) : Şerefli kapı.
b. 27b/13
-1-

beyzâ (Ar.) : Çok beyaz.
millet-i b. + sı 2a/2
-1-

beyzâ : Bir yay ismi.
b. 16a/14
-1-

bezl (Ar.) : Esirgemenen bol bol verme.
b. - i tâb 53b/12
-1-

bezm (Far.) : Topluluk, meclis.
b. + in 56a/8
-1-

bıçak : Bir sap ve çelik bölümden oluşan
kesici araç.
b. 6b/3
-1-

bırak - : Ölen, ayrılan birinden iş ,kişi, nesne
vb. şeyler bırakmak.
b. - mak 19b/11
-1-

bî-âb (Far.) : Susuz.
b. 44b/13
-1-

bidâyet (Ar.) : Başlama, başlangıç.
b. - i zühûrû 3b/13
-1-

bî-ferc (Ar.) : Yarıklı olmayan, çatlaksız.
b. + e 43b/6
-1-

bî-fürûğ (Far.) : Parlak olmayan, ışıksız.
b. 57b/14
-1-

Biğa Begi 'Oşmân Beg : 18. yüzyılın ilk
yarısında yaşamış olan kemankeştir.
B. 45a/13
-1-

bî-ğaraż (Far.+Ar.) : Garazsız, kasıtsız.
b. 30b/16
-1-

bî-ğäye (Far.+Ar.) : Amaçsız.
b. 1b/8
-1-

bî-girân (Far.) : Ağır olmayan.
b. 47a/17
-1-

bi'l-ğufrāne (Ar.) : Merhametliliği ile.

b. 61b/16

-1-

b. - sem 5b/11

b. - üp 31a/17

-5-

bī-gümān (Far.) : Şüphesiz.

b. + dur 16b/6

-1-

bilād (Ar.) : Beldeler, şehirler.

b. + ında 37b/1

-1-

bī-ḥad (Far.+Ar.) : Sınırsız.

ḥamd-ı b. 1b/1

-1-

bi'l-akīs (Ar.) : Tam aksine.

b. 48a/8

-1-

bī-ḥasebī'l-inkān (Ar.) : İmkan bakımından.

b. 58b/7

-1-

Bilāl Ağa : Muşāhib Bilāl Ağa. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir. (bk. Muşāhib Bilāl Ağa)

B. 52b/12

-1-

bī-ḥayā' (Ar.) : Utanması olmayan, edepsiz.

b. 11b/2

-1-

Bilāl Ağa : Hazine Vekili Bilal Ağa. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

B. 67a/6

-1-

bī-hem-tā (Far.) : Benzer olmayan.

b. 1b/1

b. + nuñ 54b/7

-2-

bi'l-cümle (Ar.) : Bütün, hep.

b. 31a/12

-1-

bī-hüde (Far.) : Gereksiz.

b. 34a/2

-1-

bilek : Elle kolun birleştiği yer.

b. 32b/4, 33a/9

-2-

bī-i'tibār (Far.+Ar.) : Önem verilmeyen, dikkate alınmayan.

b. - ı teğallüb 59b/16

-1-

bi'l-ḥayr (Ar.) : Hayır ile.

b. 53b/12

-1-

bi-ḥavsü't-tedmir (Ar.) : Yay ile yok etme.

b. 36a/6

-1-

bilin - : Bilme işine konu olmak, anlaşılacak, öğrenilmek.

b. - sün 35a/8

-1-

bī-revnaḳ (Ar.) : Parlak olmayan.

b. + ına 64a/5

-1-

Bimārḥāne (Far.) : Hastahane.

b. - i enāniyyetden 46b/15

-1-

bil - : Bir şeyi anlamış veya öğrenmiş bulunmak.

b. - üñ 15b/6

b. - mek 2b/17

b. - mez 33b/6

bin - : Yüksek bir şeyin veya bir hayvanın üstüne çıkıp ayaklarını sallandırarak oturmak.

b. - üñ 14b/16

b.- meñüzden 14b/17

-2-

biñ : Dokuz yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayının adı.

b. 10a/7, 11a/8, 28b/8, 36b/12, 60b/17

-5-

bināen (Ar.) : Dayanarak, -den ötürü.

b. 31b/12

-1-

bināen ‘ala-ḡalik (Ar.) : Bundan dolayı, bunun üzerine.

b. 8a/15

-1-

bināgūṣ (Far.) : Kulağın ucundaki küpe takılan yumuşak kısım, kulak memesi.

pirāye-i b. 11a/14

-1-

bī-nām (Far.) : Namsız, isimsiz.

b. 48a/4

-1-

bī‘ināyete’l-mülk (Ar.) : Mülk ihsanıyla.

b. 55a/3

-1-

bī-naẓīr (Far.+Ar.) : Eşsiz, benzersiz.

b.+ üñ 35b/10 , 37a/1, 38b/10

-3-

biñci : Bininci. Bin sayısının sıra sıfatı.

b. 30a/4

b.+ ler 8a/6

-2-

biñci kemānkeṣ : Bin gez mesafeye ok atabilen kemankeṣ.

b.+ ler 9a/10

b.+ leri 60a/1

-2-

binürelkirān (?)

B. 62b/1

-1-

biñ yüzci : Bin yüzcü. Bin sayısının sıra sayı sıfatı.

b. 30a/4

b.+ ler 8a/7

b. pehlivānlar 7b/17, 9b/2

-4-

biñ yüzcilük : Bin gez mesafeye ok atabilen kemankeṣ. Sınıflamada en yüksek derece.

b. 68b/13, 68b/17

-2-

bir : 1. Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

b. 11a/14, 11a/7, 11b/1, 11b/16, 11b/9, 14a/10, 14a/6, 14b/12, 15a/5, 15b/3, 15b/7, 16a/10, 16a/15, 16a/4, 16a/5, 16b/13, 16b/14, 16b/15, 17a/10, 17a/11, 17a/12, 17a/8, 17b/1, 17b/2, 17b/3, 18a/12, 18b/14, 18b/15, 18b/3, 19a/4, 20a/11, 20a/7, 21a/10, 21b/13, 21b/16, 22a/10, 22a/16, 22a/17, 22a/4, 22b/10, 22b/14, 22b/9, 23a/6, 23b/13, 24a/17, 24a/3, 24a/5, 24b/4, 24b/5, 25a/14, 25a/16, 26a/5, 26a/9, 26b/1, 26b/13, 26b/14, 26b/15, 26b/6, 27a/15, 27a/2, 27a/4, 27a/6, 27b/5, 29b/1, 29b/13, 29b/4, 29b/6, 2a/14, 2a/17, 30a/9, 31a/14, 31b/15, 31b/3, 32a/12, 32a/17, 32b/12, 35a/11, 36a/16, 38b/13, 3a/10, 46a/8, 4b/3, 4b/4, 4b/8, 48a/2, 53a/8, 55b/3, 55b/9, 56a/6, 57b/17, 58b/12, 59a/5, 59b/12, 59b/9, 5a/13, 5a/16, 5a/17, 5b/2, 5b/3, 5b/4, 62b/12, 62b/15, 62b/17, 64a/9, 65b/2, 68b/7, 6a/15, 6a/16, 6a/2, 6a/5, 7b/13, 8b/12, 8b/15, 8b/2, 8b/8, 9a/1, 9a/3, 9b/5, 9b/7

b. kimse 18a/7

b. şey 23b/4, 33b/12

b. şey 2e 6a/14

b. şey 2üñ 18b/4

2. Kez, defa.

ayda b. 32a/3

3. Sayıların ilki.

b. 33b/16

-135-

birāder (Far.) : Erkek kardeş.
b. - i Muşlî Çelebi 42b/8
b. + i 12b/3, 59b/3
-3-

biraz : Bir parça, azıcık.
b. 3a/1, 31a/17
-2-

birbir : Karşılıklı olarak bir diğeri.
(bk.birbiri, biribiri)
b. + leriyile 25a/2
-1-

birbiri : Karşılıklı olarak bir diğeri.
(bk.birbir, biribiri)
b. + nden 24a/12, 32a/2
b. + ne düşürüp 57b/15
b. + nün 29b/3
-4-

birer : Bir sayısının üleştirme sayı sıfatı.
b. 7b/7, 8b/10, 24a/14, 32b/1, 34b/13
-5-

biri : Bir tanesi.
b. 2a/6, 14b/13, 14b/14, 14b/15,
15a/12, 15a/13, 15a/14, 15b/9,
24a/11, 24a/13, 25a/10, 25a/12,
25a/14, 25a/15, 25a/17, 25a/3, 25a/8,
26a/14, 26a/15, 26b/10, 30b/4
onda b. 32b/4
üçde b. 32b/4
b. + nde 14a/4
b. + nden birine 15b/1
b. + ne 15b/1, 17b/12, 22b/14
b. + ni 7b/6
b. + nün 31a/1, 48a/7
b. + nüz 14a/3
b. + si 10b/4, 19b/7, 23a/12, 23a/13,
23b/12, 24a/8, 26b/10, 58b/11
b. + sinün 4b/10
-43-

biribiri : Karşılıklı olarak bir diğeri.
(bk.birbir, birbiri)

b. 24b/11, 24b/14
-6-

birinci : Bir sayısının sıra sıfatı.
b. 32b/5, 56a/14
-2-

birkaç : Çok olmayan, az sayıda.
b. 15b/8, 24a/13, 25a/8, 35a/5, 3b/6,
5b/5
-6-

birle : İle, birlikte, beraber.
b. 50a/1, 53a/6
-2-

birlik : Benzerlik.
*ağız b. + i etmekde : Bir konuda
anlaşarak aynı biçimde konuşmak.*
2b/15
-1-

birün : Dış.
b. 44b/12, 50b/13
*dür ve b. edüp : Uzaklaştırmak ve
dışarı çıkarmak.* 46b/16
muşāhabān-ı b. 68b/12
-4-

bî-şabr (Far.+Ar.) : Tahammülsüz, sabırsız.
b. 55b/16
-1-

bî-şübhe (Far.+Ar.) : Şüphesiz.
b. 7b/1
-1-

bî-şümār (Far.) : Sayısız.
b. 16b/1
-1-

bi't-t'abi' (Ar.) : Tabi olarak, elbette.
b. eylesün 37a/11
-1-

bi't-tecrübe (Ar.) : Tecrübe ile.
b. 6b/3
-1-

biṭām (Ar.) : Sakız.
şecer-i b. 54b/8
-1-

bī-^ʿuḳūl (Far.+Ar.) : Akılsız.
b. 20a/14
-1-

bī-vaḳt (Far.+Ar.) : Vakitsiz.
ḥande-i b.- i ḥoş 11b/6
-1-

biz : Çokluk birinci kişiyi gösteren söz.
b.+ den 18b/5
b.+ i 24a/3
b.+ üm 8b/6
b.+ ler 24a/4
-4-

bizā^ʿa (Ar.) : Sermaye, mal.
b.+ a 34b/5
-1-

Bīzebān : Enderunlu Bizeban Ali Ağa.
Hünkar dilsizlerindendir. 18. yüzyıl ikinci yarısı ile 19. yüzyılın başında yaşamış olan kemankeştir. (bk. Bīzebān^ʿ AlīAğa)
B. 62b/9
-1-

Bīzebān^ʿ AlīAğa : Enderunlu Bizeban Ali Ağa. 18. yüzyıl ikinci yarısı ile 19. yüzyılın başında yaşamış olan kemankeştir. (bk. Bīzebān)
B. 62a/15
B.+ nuñ 62b/5
-2-

bizzāt (Ar.) : Kendisi, şahsen.
b. 5a/2, 16a/17
-2-

boğaz : Boynun ön bölümü ve bu bölümü oluşturan organlar.
b.+ ina 23a/6
-1-

bol : İçine girecek şeyin boyutlarından daha büyük veya geniş olan, dar karşıtı.
b. 17a/3
-1-

borçlu : Borcu olan.
b. 15b/11
-1-

Bosna : Balkanlarda yer alan bir ülke.
B. 66b/8
-1-

Bosnevī Muḥammed Paşa : Silahdar Mehmed Paşa. Sarayda kiler hizmetine alınmış, sonra sırasıyla kiler kethüdası ve silahdar olmuştur. (Sadareti: 1730, ölüm : 1737)
B. 61b/15
B.+ nuñ 62a/4
-2-

Bostāncı Ḥākī : Bostancı Mustafa Bey. 16. yüzyılın sonu ile 17. yüzyılın ilk çeyreğinde yaşamıştır. (bk. Bostāncı Muştafā, Bostāncı Muştafā Beg)
B. 62a/7
-1-

Bostāncı Muştafā : Bostancı Mustafa Bey. 16. yüzyılın sonu ile 17. yüzyılın ilk çeyreğinde yaşamıştır. (bk. Bostāncı, Bostāncı Muştafā Beg)
B.+ yı 52a/2
-1-

Boştāncı Muştafā Beg : Bostancı Mustafa Bey. 16. yüzyılın sonu ile 17. yüzyılın ilk çeyreğinde yaşamıştır. (bk. Bostāncı, Bostāncı Muştafā)
B. 51b/5
-1-

bōştān (Far.) : Sebze bahçesi.
b. 52a/3
-1-

boşla - : İhmal etmek.

b.- mamağ 31b/8

-1-

Boşnak Aḥmed : Kaftani Ahmet Ağa. 18. yüzyılın ikinci yarısında yaşamıştır. (bk. Boşnak Aḥmed Ağa)

B.+ üñ 64a/5

-1-

Boşnak Aḥmed Ağa : Kaftani Aḥmed Ağa. 18. yüzyılın ikinci yarısında yaşamıştır. (bk. Boşnak Aḥmed)

B. 63b/2

-1-

boy : Bir şeyin tabanı ile en yüksek noktası arasındaki uzaklık.

b. 32b/5, 56a/14

b.+ ı 32b/12

-3-

boy lu : Boyu olan.

b. 12a/17, 32b/8

-2-

boynuz : Bazı hayvanların başında bulunan, tımaksı bir maddeden, uzun, kıvrık veya çatallı korunma organı.

b. 17a/1

b.+ ı 16b/16

b.+ larından 6a/17

-3-

boz - : Bir yerin, bir şeyin düzenini karıştırmak.

menzil b.- an 30b/12

menzil b.- anuñ 30b/3

b.- dıǵı 30a/9

menzil b.- dıǵı 31a/2

menzil açup b.- mağa 34a/4

menzil atup b.- mağa 29a/6

b.- mağ 59b/12

menzil b.- mağ 30a/4

b.- mağdan 60a/3

keyfini b.- up : Neşesini

kaçırmak. 54b/16

menzilin b.- up 44b/6

-11-

Bozdoğan cı Muştafâ Çelebi : Bozdoğan cı Kemal'in oğlu Mustafa Çelebi devrinin ünlü kemankeşlerindendir. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

B. 39b/9

-1-

bölük : Bir bütünden ayrılmış olan parça.

b. 24b/2, 24b/4, 26a/11, 26a/12,

26a/5, 26a/7, 26a/8, 62b/15

b.+ e 26a/7

-10-

Börekci Muḥammed : Bazı kayıtlarda "Börkçü" diye de geçen Mehmed, ünlü kemankeş Deve Kemal'in oğludur. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

B. 39b/8

-1-

böyle : Bunun gibi, buna benzer.

b. 31b/8, 37a/7

-2-

bu : İşaret sıfatı.

b. 11a/12, 11b/14, 11b/7, 13b/12, 13b/6, 17a/2, 18a/10, 18b/2, 20a/17, 23b/13, 24a/15, 24a/5, 24b/15, 25a/10, 25a/11 daḥı, 25a/13, 25a/15, 25a/16, 25a/2, 25b/1, 29a/5, 2a/10, 31a/12, 31b/2, 33a/13, 33a/3, 33b/3, 34a/10, 34a/5, 35a/14, 36a/16, 37a/6, 3a/10, 3a/12, 3a/4, 42a/14, 42a/4, 42b/16, 47b/16, 49b/15, 50b/17, 54b/13, 54b/7, 56b/15, 57a/1, 57a/17, 5a/2, 5b/10, 5b/17, 61a/5, 64b/12, 67a/8, 68b/16, 68b/2, 69b/7, 6a/4, 6a/7, 6a/8, 6b/5, 6b/7, 6b/9, 7a/15, 8a/1, 9a/10

-65-

bu : İşaret zamiri.

b. 24a/2

b.+ dur 23b/12

b.+ ña 14a/10, 16b/15

b.+ nda 21a/10, 24b/3

b. + ndan 67a/14, 67b/11
b. + nlar 21b/4
b. + nları 22b/11, 24a/6
b. + nlarıuñ 10a/12, 26a/3
-13-

buçuk : Yarım.
on b. 32b/6, 32b/9
seksen b. dirhem 56a/15
-3-

budak : Ağacın dal olacak bölümü.
b. + ından 16b/14
-1-

Buhārī : Muhammed İbn İsmail el Buhari veya İmam Buhari, Buharalı Fars bir muhaddistir. Yazdığı Sahih-i Buhari diye bilinen eser, sonradan Ehl-i Sünnet için güvenilir hadis kaynaklarını teşkil eden ve Kütüb-i sitte diye anılan serinin ilk kitabıdır.
B. 12a/12, 12a/13
-2-

buğ'a (Ar.) : Yer, ülke, toprak.
b. - i mübârekedür 19a/6
-1-

bul - : Arayarak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak.
b. - mazlar ise 31b/7
zafer b. - dum 5b/15
-2-

bulun - : Bulma işine konu olmak.
b. - an 3a/7, 29a/3
b. - dıgı 59b/4
b. - duğça 20b/10
b. - mağ 34a/9, 62b/11
mağalline b. - mış 30b/16
b. - unan 12b/11, 12b/15, 8b/11
b. - anların 39b/13
mevcūd b. - unan 30b/4
b. - unmağ 7b/15
b. - unup 11a/6
b. - up 24b/8

b. - ur 7b/1
b. - ur ise 29b/2
-17-

bunşur (Ar.) : Yüzük parmağı.
b. 33a/15
-1-

bur - : Bir şeyi iki ucundan tutup eksenini etrafında ters yönlerle çevirerek bükme.
b. - mağa 30a/8
-1-

būr (Far.) : Fıstık yeşili
tār u b. 38a/15
-1-

burc (Ar.) : Zodyak üzerinde yer alan on iki takımyıldız verilen ortak ad.
b. + a 7b/7
-1-

Burmali : Taş adı. Menzil taşı adlarından biri. Boyları 1.5 metre'den 7 metre'ye kadar değişebilmektedir.(bk. Burmalı taş)
B. 64a/17
-1-

Burmalitaş : Taş adı. Menzil taşı adlarından biri. Boyları 1.5 metre'den 7 metre'ye kadar değişebilmektedir.(bk. Burmalı)
B. 64b/10
-1-

Burusa : Türkiye'nin bir ili ve en kalbalk dördüncü şehridir.
B. + da 35a/2
-1-

Burusevî Şücā' : Takyecikulu Bursalı Şüca, Türk okçuluğunun altın çağı olan Sultan II. Beyazid zamanının en büyük kemankeşlerinden birisidir. 15. yüzyılın ikinci yarısı ile 16. yüzyılın başında yaşamış olan kemankeştir. (bk. Şücā')
B. 37b/8, 38a/13, 38a/15, 39a/8
B. + uñ 37b/16
-5-

büte : : Ok hedefi, nişangah.

b.- i ḥāk 1b/3

-1-

büy (Far.) : Koku.

b.+ ı 30a/1

-1-

buyur - : 1. Bir şeyin yapılmasını veya yapılmamasını kesin olarak söylemek.

fermān b.- dılar 11b/10

tezyīn b.- dılar 12a/3

b.- dı 9a/2

b.- duḡları 14a/17

emr b.- duḡları 19a/12

īcād b.- duḡları 36b/17

ḡayd b.- duḡları 28b/1

küşād b.- duḡları 67a/17

emr b.- duḡlarına 8b/7

işāret b.- duḡlarında 22b/14

ziyāde b.- duḡlarından 28b/14

ḡūmet b.- maları 36a/15

işāret b.- up 11a/10

ta' līm b.- up 4b/15

2. Söylemek, demek.

b.- dılar 11a/12, 13b/17, 15a/6, 15b/14, 17a/7

b.- duḡları 13b/11

b.- duḡlarından 36b/14

b.- duḡlarını 34a/17

b.- malarıyla 29a/1

b.- mış 18b/7

b.- mışlar 18b/2, 26a/3

b.- mışlardır 15b/5, 16a/8, 17b/6, 23a/3

-30-

buyurul - : Buyurma işi yapılmak.

b.- mış 15a/17, 17b/11

b.- mışdır 15b/17, 18a/7, 18b/13

-5-

bühre-dār (Ar.) : Geniş mekan.

b. 2a/15

-1-

büküm : Bir şeyin bükülmüş yeri, kat, kıvrım.

b.+ üni 33a/14

-1-

bülend (Far.) : Yüksek, yüce.

b. 32b/15

-1-

bülğa (Ar.) : Geçinecek kadar şey, varlık.

b.- yı ṣāhib 20a/17

-1-

bür' (Ar.) : Hastalıktan iyileşme, şifa bulma.

b. 66a/11

-1-

bürḡa'-endāz (Ar.) : Örtü atan.

b.- 3a/4

-1-

bürüdet (Ar.) : Soğukluk, soğuk.

b. 65a/13

-1-

bürüz (Ar.) : Ortaya çıkma, belirme.

beḡcet-i b.+ da 2a/17

-1-

büyük :1. Boyutları benzerlerinden daha fazla olan.

b. 49b/16

2. Üstün niteliği olan

b.+ ler 34a/10

-2-

Büyük Tācir Seyyid İbrāhīm : 17. yüzyılın sonu ile 18. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olan kemankeştir.

B. 56b/8

-1-

cābī (Ar.) : Vergi tahsildarı.

c.+ sı 52b/13

-1-

ca'ca'ha (?)

c. 44b/12

-1-

cādde (Ar.) : Geniş, uzun ve düzgün yol.

c. + sine 47a/8

c. - i kāğidhāne 53a/9

-2-

Ca' fer : Menzil adı. Şehla Ahmed Paşa'nın oğlu Cafer Sadık Bey, 1185 yılında kendi adı ile anılan Cafer Bey Menzili açmış ve ana taşı diktirmiştir.(bk. Ca' fer Şadık Beg, Ca' fer Beg)

C. 40a/5, 41a/6, 49b/5, 58a/13, 60b/14, 61b/10

-4-

Ca' fer Beg : Menzil adı. Şehla Ahmed Paşa'nın oğlu Cafer Sadık Bey, 1185 yılında kendi adı ile anılan Cafer Bey Menzili açmış ve ana taşı diktirmiştir.(bk. Ca' fer Şadık Beg, Ca' fer)

C. 67b/1

-1-

Ca' fer Şadık Beg : Şehla Ahmed Paşa'nın oğlu Cafer Sadık Bey, 1185 yılında kendi adı ile anılan Cafer Bey Menzili açmış ve ana taşı diktirmiştir.(bk. Ca' fer, Ca' fer Sadık Beg)

C. 65a/7

C. + üñ 65a/12

-2-

Ca' fer Şadık Beg : Menzil adı. Ayak yeri, Kâğıthane yolu üzerinde, Ekşi (Erkekli-Dişili) Menzili bitişiğinde kısa mermer taştır.

C. 65a/5

-1-

cāhiliyye : Cahile ait, cahile yakışıır.

gayret-i c. 57b/7

-1-

cā'iz (Ar.) : Din ve törece işlenmesi emir ve yasak edilmediği için yapılmasında bir sakınca bulunmayan.

c. 23b/5, 24a/13, 24b/17, 26b/15

c. + dūr 24b/14, 24b/3, 24b/6, 26b/5

c. oldığı 24b/2

c. olmamağla 20a/16

c. olmayup 26b/4

c. olup 25b/13

c. olur 23b/7, 27b/5

ferāğat-ı c. olup 27b/

-15-

cām (Far.) : İçki kadehi.

c. - ı cemşid: Şarap. 51b/14

-1-

cām (Far.) : Silisli kumun soda ve potas katılarak ateşte eritilmesiyle elde edilen şeffaf, sert ve çabuk kırılır madde.

c. - ı muşaffā 54b/14

-1-

cāmi' (Ar.) : Müslümaların, içinde vakit namazlarıyla cuma ve bayram namazlarını kıldıkları ve ibadet ettikleri yer.

c. - i şerifi 45b/7, 59b/2

eḥādış-i meşhûre-yi c. + dūr 4a/2

kâtib-i c. - i VâlideSulṭân 54b/12, 57b/1

vādî-i c. 57a/4

-6-

cānib (Ar.) : Yan, taraf.

c. 53a/7

c. + den 23b/12, 24a/17

c. + inde 45a/2, 48b/16, 54a/9

c. + inden 63b/13

c. + ine 25a/14

c. - i Ḥayyāna 11b/9

c. - i şimālinde 38a/3

-10-

cārī (Ar.) : Yürürlükte olan.

c. olup 6b/13

-1-

cāy (Far.) : Yer, mahal.

c. 47a/6
c.- ı kâdim 35b/10, 37a/1, 64a/10
c.- ı kâdimi 38a/2, 40b/17, 41b/8,
42a/11, 42b/14, 43b/8, 44a/3, 44b/16,
45b/9, 46a/14, 47a/5, 47b/4, 48a/7,
48b/15, 49b/2, 52a/4, 53a/7, 54a/6,
54b/7, 57a/2, 58a/12, 58a/15, 60a/17,
60b/14, 61b/10, 62a/7, 63a/1, 63a/11,
64b/15, 66a/12, 67b/1, 68a/7, 68b/5,
69a/1, 69a/14
c.- ı kâdiminüñ 48a/10
c.- ı kâdimiyle 60b/2
c.- ı ma' hūdı 11b/13
c.- ı sürürefzâda 28a/1
-43-

Cebeci Deli Hasan : Budin Seferi sırasındaki yararlılıkları sebebiyle cebeciler kethüdası olmuştur. 16. yüzyılın ikinci yarısı ile 17. yüzyılın başında yaşamış olan kemankeştir.

C. 46b/6
C.+ ı 46b/14
-2-

Cebehāneci Seyyid 'Osmān : Maktul İbrahim Paşa'nın oğlu Genç Mehmed Paşa'nın cebehanecisi idi
C. 48b/3
-1-

ceberūt (Ar.) : Allah'ın her şeyin üstünde olan büyüklüğü, kudreti ,ululuğu.
c. 60a/9
-1-

cebhe (Ar.) : Alın.
c.+ sinden 5b/3
-1-

Cebra'ıl (Ar.) : Dört büyük melekten biri.
C. 4b/3
-1-

ced (Ar.) : Ata.
c.+ i 7a/1
-1-

cedid (Ar.) : Yeni, kullanılmamış.
c. 54b/13
menzil-i c.+ in 46a/5
eşer-i c. ü cemil 3a/10
-3-

cefa (Ar.) : Eziyet, sıkıntı.
cevr ve c.+ sı olan 62b/15
-1-

cehd (Ar.) : Çalışıp çabalama, büyük gayret sarfetme.
kemān-ı c. 3a/16
-1-

Cehennem (Ar.) : Dini inanışlara göre, dünyada günah işleyenlerin öldükten sonra ceza görecekları yer, tamu.
c. âteşinden 17b/4
-1-

cehr (Ar.) : Sesi yükseltme.
c. 30b/10
-1-

celādet (Ar.) : Yüreklilik.
c. 51b/15
c.+ lerin 43a/2
iżhār-ı c. 38b/6
neş'e-i c.+ üñ 53a/5
püte-i c.+ i 63b/6
mescid-i c.+ ine 50b/17
-6-

celil (Ar.) : Çok yüce, ulu.
ecr-i c. 14b/13
mehd-i c. 21a/11
-2-

celile (Ar.) : Celil kelimesinin tamlamalarda kullanılan, kadını ifade eden veya kadın ismi olarak kullanıldığında ortaya çıkan müennes şekli.
muḳtedā-yı tā'ife-i c. 54b/11
āyet-i c.+ sine 19a/13
-2-

celilü'l-cenāb (Ar.) : Şerefi yüce olan.

- c. + da 10b/9*
-1-
- celilü'l-i' tibār (Ar.) :** Değeri yüce olan.
fenn-i c. + uñ 31a/12
-1-
- celilü's-şān (Ar.) :** Şanı yüce olan.
fenn-i c. + da bürka'-i endāz 3a/4
-1-
- celīs (Ar.) :** Sohbet arkadaşı.
meclis-i rumāt-ı c. 31a/2
c. + i 10a/16
-2-
- celle (Ar.) :** Şanı yüce olsun.
c. 39b/15
ḥaqq-ı c. 22a/2
-2-
- cem' (Ar.) :** 1. Toplama, toplanma.
c. olur 10b/9
2. Çeşitli sözlerin ifade ettiği başka başka anlamları bir hüküm altında toplama sanatı.
c. ve tenmīk olunan 13a/9
-2-
- cemā'at (Ar.) :** Bir yere toplanmış olan insan kalabalığı.
c. 18b/3
c. + e 22b/10, 55b/3
-3-
- cem'ān (Ar.) :** Toptan, hep birlikte.
c. 35a/4
-1-
- cemī' (Ar.) :** Bütün, hep.
c. 21a/14, 6a/7
-2-
- cemīl (Ar.) :** Güzel.
eşer-i cedīd ü c. 3a/10
-1-
- cemīle (Ar.) :** Bir kimsenin hatırını hoş etmek, gönlünü almak için yapılan hareket.
meyl-i c. + dūr 37a/5
-1-
- cem'ıyyet (Ar.) :** Topluluk, kalabalık.
'aḳd-i dā'ire-i c. 10b/1
-1-
- cemm-i ḡafir (Ar.) :** Büyük insan kalabalığı.
c. 58a/11
-1-
- Cemşīd :** Büyük İran kültürünün ve geleneğinin mitolojik figürüdür. Firdevsi'nin Şehname adlı eserinin karakterlerinden biridir.
cām-ı c. : Dūnyayı süsleyen kadeh. 51b/14
-1-
- cenāb (Ar.) :** Allah, peygamber ve bazı tarikat büyüklerine ait isim ve sıfatların başına getirilerek "hazret" manasında kullanılan saygı sözü.
c. + larına 49a/16
c. - ı ḥaqqı 15a/11
c. - ı ḥaqquñ 61a/5
c. - ı pādīşāh 63b/11
c. - ı rabb 9a/5
c. - ı risālet-meābuñuz 22b/15
-6-
- cendere (Far.) :** Boğaz, dar geçit.
c. + sinūñ 60b/16
-1-
- cennet (Ar.) :** Dini inanışlara göre imanlı, dünyada iyi işler yapmış kimselerin öldükten sonra sonsuz bir mutluluğa kavuşacakları yer.
c. 15b/7
c. + e ḳor 14b/13
c. + de 17a/10
c. + den 8a/10
c. - i a'ḷāda : En yüksek cennet. 9a/6, 22a/5

c. bağçelerinden 19a/4
-7-

cennet-mekân (Ar.) : Yeri, durağı cennet olan.
c. 36b/9, 64b/4
-2-

cenûb (Ar.) : Güney.
bād-ı c. 47b/16
-1-

cerâ'id (Ar.) : Gazeteler.
c. - i âşâr 4a/15
-1-

cerh (Ar.) : Yaralama.
c. 19b/14
-1-

ceride (Ar.) : Gazete.
ḳayd-ı c. - i murād eylediği 64b/15
ṣebt-i c. - i âşâr étmişdür 28a/10
-2-

cerrâh (Ar.) : Hekim.
dest-i c. + a 45b/4
-1-

Cerrâh : Menzil adı. Cerrah Ali Bey'in açtığı menzildir.
C. 49b/1, 60a/17, 63a/14, 66b/12
-4-

Cerrâh 'Alî : Harem-i Hümayun cerrahlarından Ali Bey. 16. yüzyılın son çeyreği ile 17. yüzyılın başında yaşamış olan kemankeştir.(bk. Cerrâh 'Alî Beg)
C. 45a/3
-1-

Cerrâh 'Alî Beg : Harem-i Hümayun cerrahlarından Ali Bey. 16. yüzyılın son çeyreği ile 17. yüzyılın başında yaşamış olan kemankeştir.(bk. Cerrâh 'Alî)
C. 45a/12
-1-

Cerrâhzâde : Cerrahzade Mehmet Çelebi.16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.
C. 44a/17
C. + nüñ 44b/8
-2-

cesâmet (Ar.) : Büyük olma.
c. - i vücūd 66a/2
-1-

cevâb (Ar.) : Yanıt.
c. + ında 18a/16
c. + ıyla 23a/1, 25b/14
c. + larıyla 6a/11
c. - ı erba'asına 28a/5
c. étđi 5b/13
c. olarak 4a/14
-7-

cevâhir (Ar.) : Cevherler.
kelâm-ı c. - i niẓâm 2a/7
-1-

cevâz (Ar.) : Yasak olmama, müsaade.
c. + ındadır 63a/1
c. vardır 15a/3
c. yoktur 15a/1
-3-

cevher (Ar.) : Var olan bir şeyin özü.
c. + e 10a/12
-1-

cevr (Ar.) : Eziyet, cefa.
c. 48a/5
c. ve cefâsı olan 62b/15
-2-

cevzâ (Ar.) : İkizler burcu.
c. dëyerek 7b/8
-1-

cezîl (Ar.) : Çok, bol.
ṣenâ-yı c. 21a/11
ṣevâb-ı c. 14b/13
-2-

cezile (Ar.) : Cezil kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı manadaki müennes şekli.

c. 36b/14

ihrāz-ı meşubāt-ı c. eder imiş 58b/8

-2-

Cibril (Ar.) : Cebrail.

C. 14a/10, 4b/7, 4b/8, 8b/11, 8b/15

C.- i emîn 9a/7

-6-

Cidde : Suudi Arabistan'da, başkent Riyad'dan sonra gelen ikinci büyük şehridir.

C. 34b/9

-1-

ciger (Far.) : Akciğerlerle karaciğerin ortak adı.

c. + i 62b/10, 62b/12

c.- i şikāf 2a/3

-3-

cihān (Far.) : Evren.

c. 7a/16

gerd-i c. 37a/14

pehlivān-ı c. 38a/5, 50b/5

pehlivān-ı c. olan 5a/6

-5-

cihān-ārā (Far.) : Cihanı süsleyen.

kevkebe-i c.- yı şāhāne 36b/15

-1-

cilā (Ar.) : Gereksiz süs, gösteriş.

cūş-ı c. + dan 46b/15

-1-

cinān (Ar.) : Cennetler.

vāşıl-ı c. olmuşdur 12b/17

-1-

Cinderesi : İstanbul'un Beyoğlu ilçesinde bulunan park.

C. + yle 61b/7

-1-

Cin Hüseyin Efendi : Cin Hacı Hüseyin Efendi. Balıkhane katibi Cin Hacı Hüseyin Efendi, 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir. (bk. Balıkhāne Kâtibi Cin Hüseyin Efendi, Balıkhāne Kâtibi Hüseyin Efendi)

C. 51a/15

-1-

cinsiyet (Ar.) : Aynı cinsten olma.

'ırķ-ı c. + i 55b/8

-1-

civān (Far.) : Yakışıklı genç erkek veya güzel genç kadın.

nām-ı c. 50a/17, 53b/5

c. iken 10b/14

-3-

Cizye Kisedarı Fehmî Muhammed : Kesedar Fehmi Mehmed Efendi. Cizye Kalemî Kesedarı Fehmi Efendi . 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir. (bk.Cizye Kisedarı Fehmî Muhammed Kethüdâ Beg)

C. 59a/12

-1-

Cizye Kisedarı Fehmî Muhammed Kethüdâ Beg : Kesedar Fehmi Mehmed Efendi. Cizye Kalemî 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir. (bk.Cizye Kisedarı Fehmî Muhammed)

C. 60a/3

-1-

cūş (Far.) : Coşma, taşma, kaynama.

c.- ı cilādan 46b/15

-1-

cübbe (Ar.) : Elbise üstüne giyilen, bedeni uzun ve bol, yenleri geniş, düğmesiz giyecek.

şavf-ı c. + ye 12b/12

-1-

cümle (Ar.) : 1. Bütün, hep.

c. + sinden 45b/7

c. + sine 16b/10, 56a/7, 60a/15

c. + sinüñ 23a/1
c. + ye 33b/13, 56a/2
c. + yi 62b/6
c. - i düvel-i islâmiyyenüñ 28b/6
c. - i ihvân 3b/8
maḥall-i c. + yi 24a/10

2. Herkes.

c. + den 3b/5

-12-

cünbân (Far.) : Sallanan.

c. 57b/6

c. - i i'tinâsın 51b/17

pür c. 8b/16

-3-

çâker (Far.) : Kul, köle.

ç. - i 'adimülistiṭā'aya 3b/11

-1-

Çaķıllı Depe : Bir yer adı.

Ç. 41a/1

-1-

çarḥ (Far.) : Çark, dönen tekerlek.

ç. + uñ 36a/9

-1-

çārşū (Far.) : Dükkanların bulunduğu alışveriş yeri.

ç. - yi āsār-ı ittifâkı 34b/5

-1-

çāšnî-senc (Far.) : Lezzet ölçen.

ç. 55b/11

-1-

çavuş : Bir işin veya işçilerin başında bulunan ve onları yöneten sorumlu kimse.

ç. + larından 41a/14

-1-

çavuşbaşısı : Divan-ı Hümayun'daki çavuşların amiri olan devlet erkanından bir memur, bir çeşit hünkar.

ç. 43b/5

-1-

Çavuşzâde Muhammed Çelebi : Çavuşzade Mehmed Efendi. Kendisi aynı zamanda bir şairdir. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Ç. 46b/5

-1-

çehâr (Far.) : Dört.

ç. - i yâr-ı güzîn 2a/4

ç. - i yâr-ı güzîn 8b/9

-2-

çehre (Far.) : Yüz.

ç. - i dilhevâhına 37a/14

ç. - i taḥkîk 3a/4

-2-

çek - : 1. Katlanmak.

ç. - mezdîm 18b/2

2. Germek.

ç. - düm 69a/12

ç. - ebileceği 31b/15

yay ç. - mege 31b/16

yay ç. - mek 31b/13

yay ç. - mekden 31b/11

3. Atmak.

ç. - enlere 32a/16

4. Tahammül etmek.

ḥemyâze 'i sa'y ç. - er 33b/10

-8-

çekiş : Çekme işi.

ç. edenler 32a/14

-1-

çend (Far.) : Birkaç.

ç. - i müddet 2b/9

-1-

çeñe (Far.) : Baş bodoslamasının omurga ile birleştiği yer, çark.

ç. 33a/9

ç. + nüñ 33a/11

-2-

çerāgāh (Far.) : Çayır, otlak.

ç. 68b/5

-1-

Çerkes Muhammed Paşa : Çerkes Mehmed Paşa.(Sadareti : 1624-1625, ölümü: 1625)

Ç. 52b/3, 56b/10

Ç.+ ya 53a/3

-3-

çesbân (Far.) : Layık.

ç.+ dur 2b/15

-1-

çeşm (Far.) : Göz.

hün-ı ç. 50b/14

hâr-ı ç.- i a' dâ eyledigi 39a/17

nûr-u ç.- i âşfiyâ 8b/3, 19a/9

gûşe-i ç.- i iltifâtları 3b/10

ç.- i i'tibârına 37b/14

-6-

Çeşme-i Zenân : Çeşme-i Zenan Piyale Paşa. İstanbul'un Beyoğlu ilçesinde bulunan çeşmenin adı.

Ç.- 38b/9, 66b/14

bâlâ-yı Ç. 64b/16

-3-

çeşme-sâz (Far.) : Çeşme yapan.

ç. 38b/10

-1-

çevgân (Far.) : Değnek, sopa.

ç.- ı taqdîr 42a/16

-1-

çık - : 1.Yüksekteki bir yere erişmek.

ç.- up 13b/9

2. Ayrılmak.

selâmetle ç.- up 32b/14

ç.- up gîte 25a/16

-3-

çıkar - :1.Bulunmak, bulunduğu tespit edilmek.

ç.- anlardan 24a/11, 24a/8

ç.- up 21b/14, 24a/14

2. Elde etmek

ç.- masa 24b/4

ç.- sa 24b/4

-6-

çi (Far.) : “Ne” anlamına gelen kelime.

h. 6b/11

-1-

Çifte : Ekşi (Erkekli-dişili) Menzil adı.

Ayak yeri, Sekbankulu Menzili'nin ana taşıdır. Hasköy'e doğru atılır.

Ç. 47b/9, 48a/7

-2-

çille (Far.) : Çok katlı ham ibrişimden yapılan yay kırı, yaylar gerilen ipliğin kalınlığına göre 20 ile 40 kat arasında olabilen ipek iplik.

ç.+ si 32b/2

ç.+ sini 33b/1

-2-

Çizmeci : Menzil adı. Ayak yeri Hacı İsmail (Cafer) Menzili ile Arabacı (Ali Bali)

Menzili arasında mermer taşıdır.

Ç. 39b/2

-1-

Çizmecizâde : Çizmeci Davud. Usta Davud.

Zamanının ünlü çizmecilerindendi. 16.

yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Ç. 39b/5

-1-

Çöbân çeşmesi : Eski Rumeli kervan yolu

üstünde bir köprü. Topkapı dışında, yeni

otoyolunun kenarında Çoban Çeşmesi

Orman Fidanlığı yakınında Yeşilköy

Havaalanı'na dönen yolun solunda

bulunmaktadır.

Ç. 45a/2, 49b/2, 50a/4, 62b/16

Ç.+ nin 43b/10

-5-

çoğal - : Azken çok olmak.

ç.- ur ise 22b/6

-1-

çoğalt - : Miktarını, sayısını, ölçüsünü artırmak.

ç. - a 7a/12
-1-

çok : Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan.

ç. 16b/9, 26a/3, 32a/15, 54b/17
-4-

çorbacı (Far.) : Yemeğin başında kaşıkla içilen sulu, sıcak yiyecek.

ç. - y1 ta'limhâne 57a/15
-1-

Çorbacı : Talimhane Çorbacısı Erzurumlu Mustafa Ağa. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.(bk. Erzūmī Çorbacı Muştafâ Ağa, Erzūmī Muştafâ Ağa)
Ç. 58a/2, 58b/14
-2-

çübîn (Far.) : Ağaçtan, tahtadan.
murg-ı ç. + e 16b/1
-1-

çukadâr (Far.) : Çuhadar. Eskiden saraylarda, konaklarda, resmi dairelerde kendilerine her şey emredilen güvenilir uşak.

ç. 63a/9
baş ç. + ı 60a/4
-1-

Çukadâr Uzun Muhammed : Bosnalı Uzun Mehmed. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Ç. 59a/13
-1-

çukur : Çevresine göre aşağı çökmüş olan yer.

ç. + a 66b/16
ç. + ina 60b/17
-2-

Çullı : Çullu Ferruh. Kanuni devrinin ünlü kemankeşlerinden Çullu Ferruh, Rüstem Paşa'nın kardeşi Serdar-ı Ekrem Ahmed

Paşa'nın kuludur. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir. (bk. Çullı Ferruh)

Ç. 39b/2, 39b/12, 39b/14, 41b/6, 42b/4
-5-

Çullı Ferruh : Çullu Ferruh. Kanuni devrinin ünlü kemankeşlerinden Çullu Ferruh, Rüstem Paşa'nın kardeşi Serdar-ı Ekrem Ahmed Paşa'nın kuludur. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir. (bk. Çullı)

Ç. 39b/11, 42b/12, 42b/15, 43a/4, 69b/1
-5-

çü (Far.) : Çünkü, mademki.
ç. 33b/10, 48a/2, 60a/12
-3-

da : "dahi, bile, esasen, fakat, artık, aynen.
d. 22b/12, 46b/13
-2-

dāde (Far.) : Verilmiş.
d. - i hamıyyet 40b/13
dest-i d. - i mübāya'ât 10b/2
-2-

dağı : Fazla olarak, üstelik, daha, bile, de.

d. 11a/4, 11b/13, 12b/5, 13b/11, 14b/15, 15a/13, 15a/14, 15a/14, 16b/13, 16b/15, 17a/2, 17b/7, 18a/1, 20a/3, 23a/13, 24a/1, 24a/16, 24a/3, 24a/7, 24b/3, 25a/12, 25a/14, 25a/15, 25a/17, 26a/5, 26b/10, 27a/15, 27a/16, 27a/4, 28b/5, 29b/5, 32a/12, 32a/7, 32b/12, 33b/6, 38b/15, 3a/1, 3a/8, 40b/4, 42b/13, 4b/15, 57a/1, 59b/7, 5b/5, 55b/14, 64a/9, 67b/16, 7a/9, 8a/1, 8b/12, 8b/15, 9a/1
-53-

dāhil (Ar.) : İç, içeri.
d. 62a/6
d. + inde 39a/14
-2-

dā'imā (Ar.) : Her vakit, her zaman.
d. 29a/16, 30a/5, 32a/10, 33a/1
-4-

dā'ire (Ar.) : Büyük bir binanın bölündüğü kısımlardan her biri.
‘aḳd-i d. - i cem‘iyyet 10b/1
vüis‘at-ı d. - yi ḥudūdı 28b/14
-2-

dā'ıye(Ar.) : Bir şeyi yapmak hususunda duyulan ve içten gelen teşvik edici istek.
d. + siyle 3a/1
d. + sinde 31b/14, 33b/13
-3-

daḳīḳ (Ar.) : Toz haline getirilmiş.
d. 44b/11
-1-

Daḳīkī : Beştaşlar Menzili'nde ok atan kemankeştir. (bk. Daḳīkī Muştafā)
d. 52a/5
-1-

Daḳīkī Muştafā : Beştaşlar Menzili'nde ok atan kemankeştir. (bk. Daḳīkī)
D. + nuñ 43b/2
-1-

dāmād (Far.) : Bir aileye göre kızları ile evlenmiş olan erkek.
d. + ı 60a/7
d. - ı Şerbetçizāde 66a/15
-4-

dāmen (Far.) : Kenar, taraf.
d. 42b/16, 55b/1, 67a/13
-3-

dāniş (Far.) : Bilgi, Biliş.
faẓl ü d. ederek 3b/4
-1-

darb : Ok türü.
d. 32b/3
-1-

darb (Ar.) : Vurma, çarpma.
d. + da 32b/9
d. yayları 32b/7
-2-

darbhāne (Ar.) : Para basılan yer.
kātib-i d. 57a/10
-1-

dāreyn (Ar.) : Her iki dünya.
d. + de 7b/1
-1-

dārü'l-beḳā (Ar.) : Ebedi dünya, ahiret.
d. 64b/8
-1-

dārü's-salṭanatü'l-‘aliyye (Ar.) : Yüce saltanat kapısı, padişah.
d. + de 29a/2
-1-

dārü's-sa‘āde (Ar.) : Saadet yeri, saray.
aḡa-yı d.: Sarayın harem dairesinde bulunan harem aḡası. 60b/7, 64b/1
-2-

dārü's-sa‘ādetü'l-‘aliyye (Ar.) : Saray.
aḡa-yı d. 67a/4
-1-

dārü's-sa‘ādetü'ş-şerīfe (Ar.) : Saray.
d. 60b/8, 63b/16, 64b/6
aḡa-yı d.: Sarayın harem dairesinde bulunan harem aḡası. 60b/6, 67a/1
d. aḡası 66a/6
-6-

dāšte (Far.) : Köhne, harab olmuş.
d. - i aḡhābı 11a/17
-1-

da‘vā (Ar.) : Sav, mesele.
d. + sı 30b/13
-1-

da‘vācı (Ar.+Tr.) : Dava eden kimse.

- d. olup* 57b/12
-1-
- da‘vāt(Ar.)** : Davetler.
d.- ı şālīḥa 13b/1
-1-
- da‘vet(Ar.)** : Çağırma, davet.
d.- i irci‘īye 12b/8
-1-
- de** : Bağlama ve kuvvetlendirme edatı.
d. 8b/6, 3a/13, 13b/4, 26a/6
-3-
- dē -** : 1. **Söylemek.** (bk. di-)
d.- di 6a/8
d.- diklerinde 15b/11, 9a/2
d.- mek olur 15b/16, 17b/17, 19a/6, 19b/11, 21a/10, 21a/16, 21a/7, 23b/2
d.- mekdür 14a/4, 15a/15, 15b/5, 15b/7, 16a/11, 16a/2, 16a/6, 17a/11, 17b/14, 17b/4, 17b/9, 18a/5, 18b/16, 19a/9, 19b/15, 20a/1, 21b/10, 21b/17, 21b/5, 22b/7, 23a/14, 23a/8, 23b/7
d.- mekdür 22a/12, 22a/6
d.- miş 18b/10
d.- mişler 25a/1
d.- r iken 2a/17
d.- rler 23b/9, 25a/13, 33b/5
d.- se 23b/17, 24a/2, 26b/15
d.- seler 25b/5
d.- yerek 33b/12, 40b/10, 41b/4, 55b/15, 8b/10
cevzā d.- yerek 7b/8
2. **Diye adlandırmak.**
d.- dikleri 12b/16, 5b/16
d.- mekle 37a/2, 37b/4, 64a/12, 65a/13, 68b/15
d.- rler 16b/11, 17a/1, 25a/10, 25a/12, 25a/15, 25a/17, 25b/2
-66-
- de‘b (Ar.)** : Adet, usul.
d.- i dīrīn : Eski adet. 31a/7
-1-
- debdebe (Far.)** : Ululuk, büyük gösteriş.
d.- i ‘aẓametpeymā-yı İskenderāne 36b/15
-1-
- def (Ar.)** : Öteye itme, savma.
d. 4b/2
-1-
- def a (Ar.)** : Kere, kez.
d. 13b/9, 30b/10, 33b/16, 52a/10, 56a/6, 6a/2
-6-
- defn (Ar.)** : Gömme, gömülme.
d. 12b/17
-1-
- defter (Ar.)** : Dikilmiş kağıt mecmuası.
d.+ lerine 28b/1
d.- i tūmār 43a/1
-2-
- defter-dār (Ar.)** : Bir vilayetin para işlerini idare eden kimse.
d.- ı esbağ 66b/3
-1-
- Defterdār İskender Çelebi** : 16. yüzyıl Osmanlı devlet adamıdır. Kanuni Devrinde başdefterdarlığa kadar yükseltilmiştir. (bk. Defterdārzāde)
D. 42a/6
-1-
- Defterdārzāde** : (bk. Defterdārzāde İskender Çelebi.)
D.+ lere 45b/2
D.+ lerün 43a/1
-2-
- defter-ḥāne** : “Defter-i Hakani” Devletin mal, mülk ve arazi işleriyle uğraşan dairesi.
d.- i ḥūsn-i şöhretin 50b/15
-1-
- defterlü (Ar.+Tr.)** : Kayıtlı, kaydı yapılmış.
d. 30b/15

-1-

degül : Cümle içinde art arda kullanılan iki veya daha çok özneyi, tümleci, yüklemi, aralarından bazılarını olumsuzluk kavramı vererek birbirine bağlayan veya yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime. (bk. değil.)

d. 23b/5, 2a/15
d. + dūr 15a/12, 18b/5, 21a/6, 24a/13,
24b/1, 26b/16, 27a/9

-9-

değil : (bk. degül.)

d. 60a/11
-1-

dehān (Far.) : Ağız.

d. 43b/2, 44b/11
d.- ı fē 's 53a/2
-3-

dehān-gūša (Far.) : Söz söyleyen.

d.- ı hāḡḡa-i tebessūmi 11b/16
-1-

dek : -e kadar, -e değin.

d. 10a/11
-1-

dekā 'īḡ-dān (Ar.+Far.) : Anlaşılması güç olan ince işleri bilen.

d. 63b/8
-1-

del - : Delik açmak.

d.- ü dūše 25a/11dağı
d.- üp 25a/12, 25a/16
-3-

delālet (Ar.) : İz, işaret.

d. + le 12b/4
d. eder 13a/7, 18a/10
-3-

Delikliḡaya : Menzil taşı adlarından biri. Boyları 1.5 metre'den 7 metre'ye kadar değişebilmektedir. Aynı zamanda Tozkopan

İskenderin kendi adı ile açtığı menzilin diğer adıdır.

d. 37b/5, 38b/16, 39a/15, 66a/13
d. + sından 37b/13
-5-

Delikliḡaṣ : Taş adı. Menzil taşı adlarından biri. Boyları 1.5 metre'den 7 metre'ye kadar değişebilmektedir.

d. 39a/16
-1-

delīl (Ar.) : Yol gösteren, klavuz.

d.- i ma'nevī 46a/12
-1-

delin - : Bir şeyde delik oluşmak.

d.- sūn 7a/14
-1-

dem (Far.) : Zaman.

d. 5b/13
-1-

dem-be-dem (Far.) : Zaman zaman.

d. 7a/12
-1-

demdeme (Far.) : Şöhret, ün.

d. + siyle 40b/13
-1-

demren : Ok, mızrak vb. şeylerin ucundaki sivri demir, peykan.

d. 32b/12, 32b/3
d. + üñ 32b/4
d. + siz 11b/9
-4-

dēn - : Söylenmek.

d.- mişdür 11a/4
-1-

dendān (Far.) : Diş.

d.- i pīšenleri 11b/17
-1-

denk : Ağırlık bakımından eşit olan.

- d.* 32b/1
-1-
- depe** : Bir şeyin en üstteki bölümü.
tekye d. + sinde 47b/5
-1-
- Depebaşı** : Tepebaşı. Eskişehir'in ilçesi.
D. 29b/6
-1-
- depret** - : Kımıldatmak.
d.- meden 33a/17
-1-
- der' akab (Far.)** : Hemen arkasından.
d. 55b/10
-1-
- derārī (Ar.)** : Parlak renkli şeyler.
d.- i teslimāt 1b/8
-1-
- der-bān (Far.)** : Kapıcı.
d.+i 37a/17
-1-
- derd (Far.)** : İnsana ızdırap veren her türlü hal.
zaḥm-ı guṣā-yı d. 60a/16
-1-
- dere** : Genellikle yazın kuruyan akarsu.
d.+ de 69a/6
-1-
- derece(Ar.)** : Rütbe, aşama, mertebe.
d. 17a/10
d.+ den 31b/13, 33a/1
d.+ lerde 32b/17, 33a/3
d.- i 'ālīye 22a/6
-6-
- deri** : İnsan ve hayvan vücudunu kaplayan tüy, kıl veya pulla kaplı tabaka.
d. 43a/3
d.+ sinden 6a/17
-2-
- derk (Ar.)** : Anlama, kavrama.
d. 6a/10
d. édüp 33a/1
-2-
- derkār (Far.)** : Belli.
d. ise 13b/4
d. olan : *Belli olan.* 4a/1
-2-
- der-kenār (Far.)** : Bir yazının kenarına çıkma şeklinde yazılmış not.
d. olmaz 2b/6
-1-
- der-miyan (Far.)** : Ortada, arada.
d. 42b/17
-1-
- derün (Far.)** : İç, içeri.
d. 39b/1, 42b/3
d.+ unda 28a/2
zaḥm-ı d.+ una 44b/9
-4-
- Derviş Çelebi** : Adını tespit edemediğimiz Derviş Çelebi, Rüstem Paşa Camii'nin vakf-ı cabii idi. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.
D. 52a/14
D.+ yi 52b/13
-2-
- deryā (Far.)** : Deniz.
d. 46a/9
kapudan-ı d. 63b/7
d.- yı ḡayret ve ḥimmetleri 63b/14
d.- yı ḥamiyyet-i mevçhiz 41a/15
-4-
- dest (Far.)** : El.
d. 51b/12, 55b/9, 64a/9
d.- i cerrāḥa 45b/4
d.- i dāde-i mübāya'āt 10b/2
d.- i dile 67a/13
d.- i himmet 38b/2, 51a/7
d.- i kavī : Güçlü el. 11b/8

bālā-yı d. - i kemān 55b/9
d-i kerem-peyvest : Keremle dolu
olan el. *d. + iyle* 34a/14
d. - i nihāde 55b/17
d. - i teferrüd 45b/3
kemān-ı d. + ine 20a/5
-15-

destār (Far.) : Sarık, tül bent.
ṭaylesān-ı d. - ı iftiḥārna 51b/11
-1-

dest-āviz (Far.) : Ufak hediye.
d. 9b/8
-1-

dest-gāh (Far.) : Tezgah.
d. 16a/12
-1-

dest-gır (Far.) : Elinden tutan, yardımcı.
d. 51b/8
-1-

dest-māl (Far.) : El bezi.
d. + e 34a/16
-1-

dest-yārī (Far.) : Yardım, muavenet.
d. 66a/5
-1-

devām (Ar.) : Daim olma, sürme.
d. 28a/8
-1-

Devātçı : Divitçi menzili. Ayak yeri, Çoban
Çeşmesi'nden yukarı Gölcük başında küçük
köfeki taşıdır. Baş taşı, Piyale Paşa Camii
yakınında, bayırın eteğindedir.
D. 49a/1
D. + da 49a/11
-2-

deve : Geviş getiren memelilerden, boynu
uzun, sırtında bir veya iki hörgücü olan, yük
taşımakta kullanılan hayvan.
d. 23b/5

-1-

Deveboynu : Yer adı. Halil Ağa Menzil
taşının bulunduğu yerdir.
D. 69a/3
-1-

Deve Kemāl : Sultan II. Bayezid devrinin
ünlü kemankeşlerinden biri olan Deve
Kemal, Kemangüreci Arab'ın kuluydu. 15.
yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.
D. 37b/7, 39a/6
D. + üñ 37b/15
-3-

devḥa (Ar.) : Büyük, ulu ağaç.
d. - i tersāne-i pādiṣāh 52a/6
-1-

devlet (Ar.) : Bir hükümet idaresinde
teşkilatlandırılmış olan siyasi topluluk.
d. 37a/9
d. + e 36a/5
d. - i aḥlāfa 35b/6, 61b/17
d. - i Muḥammedī 36a/7
d. - i Muḥammediyyeye 13a/10
d. - i 'aliyyede 8a/2
evāḥir-i d. + lerinden 5a/13
ḥükemā-yı d. + üm 6a/9
sine-i a' dā-yı d. 7a/14
-10-

Devlet-i 'Aliyye-i 'Osḡmāniyye : Osmanlı
Devleti.
D. + de 28b/7
-1-

devletlü (Ar.) : Refah, saadet, ve nimet
sahibi.
d. 67a/5, 68a/3
-2-

devrān (Ar.) : Zaman, çağ.
ṣāh-ı d. 37a/7
-1-

di- : Söylemek. (bk. dē-)

di- yū : Söyleyerek. 5b/11, 8b/6, 8b/8,
15b/10, 17b/6, 18a/16, 18b/7, 22b/13, 24a/5,
26b/8, 34a/17, 57b/14, 59a/7, 67a/14

-14-

dibāce(Far.) : Ön söz.
d.- i hoş 3b/12

-1-

dīde (Far.) : Göz.
d.- i ma' nā 19a/14

-1-

diger (Ar.) : Başka, öteki.
d. 29b/5, 55b/8, 58a/5
d.+ i 24a/12, 25a/3, 26a/15
nām-ı d. 37b/2, 39b/2, 40a/9, 41a/8,
41b/14, 42b/4, 43a/8, 43b/12, 45b/11,
47b/9, 49b/5, 50a/6, 55a/5, 59a/9,
64b/1

-21-

dik (Ar.) : Eğik olmayan.
d. 33a/5
d. atılmayıp 32b/15

-2-

dik - : Bir cismi dik olarak durdurmak.
d.- di 37a/8
d.- mez 62b/12
taş d.- en 35a/8
taş d.- mek 59b/13

-4-

dikdūr - : Dikme işini yaptırmak.
d.- di 10a/5

-1-

dikil - : Dikme işi yapılmak.
taş d.- memekdūr 31a/4

-1-

dikḳat(Ar.) : Düşünceyi bir nokta üzerinde toplama.

d. 20b/4

d.- ı şarf-ı bāzū-yı maḳderet eylemek:
Dikkatini toplamaya çalışmak. 31b/1

-2-

dil (Far.) : Gönül, yürek.

d. 47a/4

d.- i ḥayrān 2a/16

d.- i nāṣade 3a/16

dest-i d.+ e 67a/13

-4-

dil-düz (Far.) : Gönül delen.
nāvek-i d. 2a/12

-1-

dil-fezā (Far.) : İç açıcı.
resm-i d.+ sına 37a/5

-1-

dil-ḥāh (Far.) : Gönül isteği, gönül dileği.
ḥehre-i d.+ ma 37a/14

-1-

dil-pezīr (Far.) : Gönül kabul eden.
nakş-ı d. 46a/7
ta' bīr-i d. 1b/3

-2-

dimāg(Ar.) : Bilinç, akıl.
d.- ı sülāle 58b/2

-1-

dīn (Ar.) : Tanrı'ya doğaüstü güçlere,
çeşitli kutsal varlıklara inanmayı ve
tapınmayı sistemleştiren toplumsal bir
kurum.

d.+ e 40a/3

ḡuzāt-ı d. 7a/15

teyyüd-i d.- i mübīn 21b/4

d.- i mübīni 13b/3

a' dā-yı d. 10a/3

a' dā-yı d.+ e 22a/17

a' dā-yı d.+ i 19b/14

'aduvv-ı d.+ e 22a/4

d. ü devlet-i Muḥammediyyeye
13a/10

-9-

dirāyet (Ar.) : Çabuk kavrama yeteneği.
d. 65b/15

-1-

direk Sütun.

d. 66a/14

-1-

dirhem (Ar.) : Okkanın dört yüzde birine eşit eski bir ağırlık ölçüsü birimi.

d. 31b/16, 31b/17, 32a/6, 32a/7,
56a/15, 56a/16, 59b/13

-7-

Dirhem : Menzil adı. Abdullah Efendi Menzili'nin diğer adıdır. Ayak yeri, Top Yeri(Hasan Taşı) Menzili ile Kızlar Ağası taşının arasındaki taşıdır.

D. 55a/5, 56a/13

-2-

dirhemli (Ar.+Tr) : Ölçülü.

d. *étdükçe* 32a/5

-1-

dirin (Far.) : Eski, kadim.

de 'b-i d. 31a/7

-1-

divân (Far.) : Büyük meclis.

d. 61b/5

kâtib-i d. 61a/16

-2-

Divâne Kâsım : Kemhacı Divane Kâsım. 16. yüzyılda yaşamış olan kemnakeştir.

D. 41b/17, 42b/9

D.+ı 43a/2, 47b/2, 47a/15

D.+ıñ 42a/7

-2-

diyânet (Ar.) : Dindarlık, dinin hükümlerine uyma ve bu hükümlerin gerektirdiği gibi hareket etme.

d.+ine 20b/6

-1-

Diyârbekir : Türkiye'nin bir ili ve en kalabalık on ikinci şehri.

D. 34b/13

-1-

dizil - : Dizme işi yapılmak.

d.- di 22b/6

d.- üp 26a/16

-2-

diz kapağı : Dizin diz kapağı kemiği ile kaplı bölümü.

d.+ndan 33a/5

d.+yla 33a/6

-2-

doğrıca : Doğruya yakın.

d. 38b/8

-1-

dol - : Dolu duruma gelmek.

d.- sun 7a/16

-1-

dök - : Akıtmak.

kan d.- en 11a/2

-1-

dördüncü : Dört sayısının sıra sıfatı.

d. 19b/10, 26a/4

-2-

dört : Dört sayısının adı.

d. 15a/12, 19b/7, 22a/11, 30b/16,
31b/15, 34b/17, 47b/17, 48a/5

-8-

du'â (Ar.) : Yakarış.

d. 35b/13

d.+ sıyla 62b/16

d.+ yı 37a/6

girānbahā-yı d.- yı ilbāsiyla 12a/1

d.- yı müstecāb 48a/5

-5-

düdmân (Far.) : Hanedan, sülale.

d. 36a/1

-1-

duman : Bir maddenin yanması ile çıkan ve içinde katı zerrelere buğu bulunan değişik renklerde gaz.

- d. aldırılmış* 63b/10
-1-
- dün** (Ar.) : Alçak, soysuz.
d. édüp 44b/13
-1-
- dur -** : Hareketsiz durumda olmak.
muḥkem d.- up 33a/8
-1-
- dür** (Far.) : Uzak.
d. 31a/14, 52b/17
d. ve bīrūn édüp 46b/16
-3-
- düş** (Far.) : Omuz.
d.- ı isti' dād: Daha yetenekli olan
omuz. 40a/3
-1-
- dü** (Far.) : İki.
d. 18b/10
-1-
- düldül**(Ar.) : Binek hayvanı.
d.- ü sa'y 66a/8
-1-
- dünyā** (Ar.) : Yer küresi, arz.
Ümm-i d. 63b/7
-1-
- dür-dāne** (Ar.+Far.) : İnci tanesi.
d.- i ḳavl-i şīḳatdür 7b/3
-1-
- dürüd** (Far.) : Dua, medih.
d.- ı nāmaḥdūd 2a/3
-1-
- dürüg** (Far.) : Yalan.
kezb ve d. eyledi 57b/13
-1-
- düsturu'l-amel** (Ar.) : Gereği gibi uygulanacak olan kanun.
d. iken 59b/14
-1-
- düş -** : 1. Yer çekiminin etkisiyle boşluktan, yukarıdan aşağıya düşmek.
delü d.- e 25a/11
d.- en 26b/16
d.- er ise 30a/12
d.- miş ise 26b/17
d.- üp 25a/14
2. belirlemek.
d.- en 27b/13
-6-
- düşmen** (Far.) : Düşman kelimesinin eski metinlerde ve nazımda görülen şekli.
d. 37a/10
d.+ e 17b/1
d.+ inüñ 37a/16
-3-
- düşnām** (Far.) : Sövme, sövüp sayma.
d. 28a/7
-1-
- düşür -** : 1. Düşmesine yol açmak.
d.- mek 15b/2
2. Arayı bozmak.
birbirine d.- üp 57b/15
-1-
- düvel** (Ar.) : Devletler.
cümle-i d.- i islāmiyyenüñ 28b/6
-1-
- düz** : Yatay durumda olan.
d. 64a/17, 65b/8
d.+ ce 33a/11
-3-
- ebed** (Ar.) : Sonu olmayan gelecek zaman.
e. 35b/6
e.- i eyyām-ı salṭanat 35b/7
-2-
- ebleh** (Ar.) : Aklı kıt, ahmak.
e. 20a/14
-1-
- ebrü** (Far.) : Kaş.

- e.** 11a/10
-1-
- Ebū İshāk :** Ebu İshak, tam olarak bilinmeyen bir tarihte Nişabur havalisindeki İsfahan'da doğdu. Hadis ilmi ile uğraştı.
E. + dur 10b/9
-1-
- ebū'l-beşer :** İlk insan. Hz. Adem.
Hzret-i E. 8a/9
-1-
- ebū'l-feth (Ar.) :** "Fetihler babası"
II. Mehmet'in lakabı.
e. 27b/11
-1-
- Ebū Vakkāş Sa'd Kāmbīn :** Sa'd Bin Ebu Vakkas , Peygamberimizin İslam'ı tebliğinden kısa bir süre sonra Müslüman olan ve cennetle müjdelenen on sahabeden biridir. Sa'd, aynı zamanda müşrik Kureyş kervanına ilk oku atan kişidir.
hazret-i ibn-i E. 9b/14
-1-
- ebyāt (Ar.) :** Beyitler.
e. + ina 4a/14
-1-
- ebyaz (Ar.) :** Ak, beyaz.
mermer-i e. + dur 66b/17
-1-
- ecel (Ar.) :** Her canlı için takdür edilmiş ölüm zamanı.
pīr-i e. 41b/11
-1-
- ecil (Ar.) :** Sebep.
e. + den 19a/12
-1-
- ecma'in (Ar.) :** Hepsi, bütünü.
e. 2a/5
-1-
- ecr (Ar.) :** Manevi karşılık, sevap.
nā'il-i e. 34a/6
e. - i celil 14b/13
-2-
- eczā (Ar.) :** Kimya yoluyla elde edilen, ilaç yapımında ve sanayide çeşitli işlerde kullanılan bileşiklerin ortak adı.
e. + dan 17a/2
-1-
- edānī (Ar.) :** Çok aşâğılık.
e. 31a/6
-1-
- edeb (Ar.) :** İyi ahlak, terbiye.
e. öğretmek 15a/13
-1-
- edille (Ar.) :** Deliller.
e. - i sâ'ire 13a/12
-1-
- Edime :** Türkiye'nin Marmara Bölgesi'nin Trakya kesiminde yer alan ildir.
E. + de 35a/3
-1-
- ef'āl (Ar.) :** Fiiller, yapılan işler.
e. 20b/4
e. - i haseneden 59b/7
e. - i müstaşseneden 13a/6
-3-
- efdal (Ar.) :** Çok faziletli.
e. + dūr 16a/2
e. + idūr 21a/6
-1-
- efdalü's-şalavāt (Ar.) :** Çok faziletli salavatlar, namazlar.
e. 8b/4, 34a/13
e. + i 13a/5
-2-
- efendi (Rum.) :** Buyruğu yürüyen, sözü geçen kimse.
e. 58a/10

- e. + İerimizüñ* 13b/13
e. + müz 13b/8, 22b/9, 34a/14, 63b/13, 68a/4
e. + mizden 12a/11
e. + mizüñ 10a/15, 30b/6
-10-
- eflākü's-sultān (Ar.)** : Feleklerin sultanı.
küre-i e. 36a/3
-1-
- efrāste (Far.)** : Yukarı kaldırılmış, yükseltilmiş.
'ilm-i e. 55b/17
-1-
- efvāh (Ar.)** : Ağızlar.
e. + dan 2b/16
-1-
- eger (Far.)** : Şart anlamını güçlendirmek için şartlı cümlelerin başına getirilen kelime, şayet.
e. 22a/4, 22b/6, 23b/17, 24a/3, 24a/8, 24b/8, 26b/14, 27a/14
-8-
- egerçi (Far.)** : Her ne kadar.
e. 2b/14, 54b/13, 8a/1
-3-
- eḡad (Ar.)** : Bir, birinci.
e. 22b/16
-1-
- eḡādīṣ (Ar.)** : Hadisler, Hz. Muhammed'in sözleri.
e. 13a/7
e. - i 14b/5
e. - i keṣīreden 17a/14
e. - i meṣḡüre-yi cāmi'dür 4a/2
ḡavvasān-ı lücce-i e. - i mütteḡidlerden 11a/15
-5-
- ehl** Sahib, malik.
e. - i ṣer'üñ : Fenalık sahibi. 19a/14
-1-
- eimme (Ar.)** : İmamlar.
e. 13b/2
e. - i sā'ire 26b/4
e. - yi rumāt 10a/13
e. + nüñ 25b/16
-4-
- ekber (Ar.)** : Çok büyük.
sıddīḡ-i e. + e 10b/15
-1-
- ekl (Ar.)** : Yeme.
e. eden 4b/2
-1-
- ekmelü't-teḡāyā (Ar.)** : En hayırlı dualar.
e. 8b/4, 13a/5, 34a/14
-3-
- ekrem (Ar.)** : Çok kerim, cömert.
resül-i e. 11a/4, 13b/8, 18b/3
-3-
- ekṣer (Ar.)** : Genellikle.
e. 12a/7
e. - i kemānkeṣ 32a/12
e. - i müsābaḡada 39b/12
-3-
- ekṣeri (Ar.)** : Birçok, çoḡu.
e. + nüñ 35a/12
-1-
- eksikci** : Kemankeş sınıflarından bir tanesidir. Oku siper başından atış yerine kadar çekenlere denir.
e. 32a/12, 32a/15, 32a/16
e. + nüñ 32b/1
-4-
- Ekṣi** : (Erkekli-Diṣili Menzili) Menzil adı. Ayak yeri, Sekbankulu Menzili'nin ana taşıdır. Hasköy'e doğru atılır.
E. 48a/12, 48a/6, 65a/16, 67b/3, 68a/11
-5-

el : Kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan, tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümü.

e. 12b/14
e. + i 33a/12
e. + inde 5b/3, 7a/17
e. + ine 20b/16, 34a/8
-6-

el-bedāyi' (Ar.) : Yenilikler.

e. + üñ 29a/8
-1-

elbet (Ar.) : Şüphesiz.

e. 33b/10
-1-

elbetde (Ar.) : Şüphesiz.

e. 10a/8
-1-

el-cübb (Ar.) : Kuyu.

e. - i 'adem-i Revāc 44a/8
-1-

elem (Ar.) : Izdırap, keder.

e. 60a/16
-1-

El-ġāzī Selīm Hān : Sultan III.Selim.

e. 36a/4
-1-

El-hāc Beşir Ağa : Hacı Beşir Ağa. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

E. 49a/10, 49a/12, 60b/12, 63b/1
-4-

El-hāc Beşir Ağa : (Hafid Molla) Menzil adı. Ayak yeri, Tekye Menzili'nin ayak yeri Top Taşı'na yakın, Kâğıthane yolu üzerinde, kısa şeşhane taşıdır.

E. 63a/16
-1-

El-hāc İsmā'īl : Hacı İsmail. Uşşaki Menzili'nde 1131, Hacı İsmail(Cafer) Menzili'nde ise 1092.5 gezlik iki rekor

kırmıştır. 17. yüzyılın sonu ile 18. yüzyılın başında yaşamış olan kemankeştir.

E. 50b/1
-1-

El-hāc Muḥammed Emīn Ağa : Hacı Mehmed Emin Ağa, Korucu Kethüdası idi. 18. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış olan kemankeştir.

E. 65a/9
-1-

Elhāc Muştafā Efendi : Elhac Seyyid Mustafa. Katib Ahmed Efendi'nin kardeşidir.18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir. (bk. Elhāc Seyyid Muştafā Efendi)

E. 59b/4
-1-

Elhāc Seyyid Muştafā Efendi : Elhac Seyyid Mustafa. Katib Ahmed Efendi'nin kardeşidir. Küçük Yeksüvar(Sala) Menzili'ni açmış ve ana taşı diktirmiştir.18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir. (bk. Elhāc Muştafā Efendi)

E. 59a/11
-1-

Elhāc Süleymān Ağa : Hacı Süleyman Ağa. 16. yüzyılın son çeyreği ile 17. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olan kemankeştir.

E. 46b/9
-1-

elhāk (Ar.) : Doğrusu, gerçekten.

e. 38b/8

el-ḥalet (Ar.) : Hal, durum.

e. - ü hinde 7b/17
-1-

el-ḥamdüli'llāh (Ar.) : Allah'a hamdolsun.

e. 44b/4
-1-

el-ḥāşıl (Ar.) : Sözü'n kısıası.

e. 24b/15, 58a/2
-2-

elli : Elli. (50)
e. 5b/13
-1-

elli beşinci: Elli beş sayısının sıra sayı sıfatı.
e. 12b/7
-1-

ellişer : Elli sayısının üleştirme sıfatı.
e. 26b/9
-1-

el-marûf (Ar.) : Bilinen, belli.
e. 38b/16
-1-

el-mennân (Ar.) : Nimetler veren.
e. 55a/3
-1-

el-meşhûr (Ar.) : Herkesçe bilinen.
e. 52a/7
-1-

el-seyyîd (Ar.) : Efendi, reis.
e. 59b/3
-1-

elvêr - : Uygun gelmek.
e.- *eccek* 32b/11
-1-

elzem (Ar.) : Çok lüzumlu.
e. 34a/10, 3b/6
-2-

emân (Ar.) : Eminlik, korkusuzluk.
e. 22b/15
emn-i e.: Korkusuzluk. 37b/1
ravza-i e. 10b/17
-3-

emîn (Ar.) : Güvenilir.
Cibrîl-i e. 9a/7
-1-

Emîn : Menzil adı. Ayak yeri, Hacı Süleyman Menzili'nin ana taşıdır. Baş taşı, Piyale Paşa Deresi'nden aşırı, İncirli Bahçe'ye yakındır.
E. 60b/2, 65a/2, 69a/4
-3-

Emîn Efendi : Şerbetçizade Damadı Seyyid Mehmed Emin Efendi. Baş muhasebe halifelerindendir. Kabza aldıktan sonra, Poyraz havası ile yeni bir menzil açmak için izin çıkarmış, fakat atanamamıştı.
E. 66a/17, 67a/9
-1-

emn (Ar.) : Emniyet, korkusuzluk.
e.- *i emân* 37b/1
-1-

emnen (Ar.) : Emin olarak.
e.+ 19b/1
-1-

emr (Ar.) : Buyruk, komut.
e. 6b/6
e.- *i 'asîr olup* 31a/14
e.- *i şarih olmağla* 13b/12
e.- *ü hümayûn* 8b/13
e. *buyurdukları* 19a/12
e. *buyurduklarına* 8b/7
e. *etmek* 16a/1
e. *eylediği* 6b/16
e.+ *inûn* 19b/2
-9-

emsâl : Benzer, eş.
e.+ *i* 10a/12
e. *olarak* 9b/6
-2-

emyâl (Ar.) : Miller.
e.+ 146a/16
-1-

enâniyyet (Ar.) : Benlik.
e.+ e 60a/8
bîmârḥâne 'i e.+ den 46b/15
-2-

enbiyā (Ar.) : Peygamberler.

sultān-ı e. 34a/13

-1-

encüm-gāh (Ar.+Far.) : Yıldız yeri.

māh-ı e. 9b/12

-1-

endāhte (Far.) : Atılmış.

e. 42b/1, 50b/9, 57b/10, 58a/7

e.- i beyābān 58b/15, 59b/17

e.- i genc 52b/13

e.- i ğiyābet 44a/7

e.- i şahrā 47a/2

e.- i şahrāyı 2a/11

e.- i vādi-i nisyān olmağla 5a/14

e. eylediği 46a/5, 44b/6, 47b/3,

48b/14, 53a/7, 57a/2, 61a/9

e. olan 56b/16

tir-i e. olduğda 58b/9

vāki' ve e. olan 54b/10

e. olmak 58a/3

e. olur 38b/14, 67b/5, 69b/4

e. ve nişān eylediği 53b/15

-26-

enderūn (Far.) : İçi dahil.

e.- u hūmāyūndan 64b/13

-1-

endīşe (Far.) : Merak, kuruntu.

sevāb-ı e. 65b/5

-1-

engüşť (Far.) : Parmak.

e.- i ictihādına 43b/

-1-

enīķa (Ar.) : Güzel, sevimli, şirin şey.

e.+ sında 36a/11

-1-

enīs (Ar.) : Dost, arkadaş.

e. 10a/16

-1-

enseb (Ar.) : Çok uygun.

e. 3b/6

-1-

envā' (Ar.) : Neviler, çeşitler.

e. 12b/13

e.- i ḥasenāt 19a/5

-2-

ēr - : Erişmek.

amaçgāh-ı maşşūde ē.- üp 9a/6

-1-

erba'a (Ar.) : Dört, dördüncü.

e.+ dan 5b/15

cevāb-ı e.+ sına 28a/5

mezāhib-i e. 9a/17

şunūf-ı e. 8a/2

-4-

erbāb (Ar.) : Sahipler.

mecālis-i e. 3b/4

e.- ı istihkākā 20a/3

e.+ ma 3b/6

-3-

erba'in (Ar.) : Kırk, kırkıncı.

ḥadīs-i şerif-i e. 13a/9

-1-

ercümend (Far.) : Şerefli.

e.+ i 66a/1

-1-

ercüze (Ar.) : Kısa vezinli kaside.

e. 4a/14

-1-

Erdeşir : I.Erdeşir ya da Erdeşir-i Babekan, Sasani İmparatorluğu'nun kurucusu ve ilk hükümdarıdır.

E. 5a/11

-1-

erişdür - : Erişmesini sağlamak.

ē.- düm 6b/5

-1-

erkān (Ar.) : Bir şeyde temel durumunda olan taraflar, çok kuvvetli ve güçlü olan yönler.

e. + 1 29a/5
-1-

erşed (Ar.) : Çok reşit.
e. 29a/14
-1-

ervāh (Ar.) : Ruhlar.
e. - 1 şerīfelerine 9b/1
e. - 1 tayyibelerine 30b/8, 9b/8
-3-

Erzurūmī Çorbācı Muştafā Ağa : Talimhane Çorbacısı Erzurumlu Mustafa Ağa. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.(bk. Çorbācı, Erzūmī Muştafā Ağa)
E. + nuñ 57b/4
-1-

Erzurūmī Muştafā Ağa : Talimhaneci Mustafa Ağa. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.(bk. Erzūmī Çorbācı Muştafā Ağa, Çorbācı)
E. 57a/15
-1-

esāmī (Ar.) : İsimler, adlar.
e. + leri 48a/3
-1-

esb (Ar.) : At.
mehār-ı e. 60a/7
e. - i sihām 38b/3
e. - i şecā'atın 37b/16
-3-

esbak (Ar.) : Öncekinden önce olan.
e. 63a/7, 66b/9
defterdār-ı e. 66b/3
şadr-ı e. 57a/11
şadra'zam-ı e. 65a/11
şeyhülislām-ı e. 64a/7
-6-

esed (Ar.) : Arslan.

e. + i 6b/8
-1-

eşer (Ar.) : Emek sonucu ortaya konan ürün.
e. + i 27b/14, 34a/15
e. - i cedīd ü cemīl 3a/10
e. - i hāşşa 59a/7
e. - i hayra 69b/5
-5-

eşer-gūzar (Ar.+Far.) : Eser yapan.
e. + 1 43b/1
-1-

esīr (Ar.) : Savaşta düşman eline düşen kimse.
e. 17a/12, 17a/8, 17b/1, 17b/3,
21b/16, 22a/11
-7-

Esirci 'Alī Beşe : 1097 yılında kabza almış, daha sonra, Büyük Yeksüvar Menzili'nde 863.5 gezlik bir atış kaparak, ana taşı diktirmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.
A. 57a/8
-1-

eski : Çoktan beri var olan.
e. 29b/2, 35b/11, 63a/11
e. + si 30a/16
-4-

eslāf (Ar.) : Bizden öncekiler.
e. - 1 a'zāmından 36a/14
-1-

esliha (Ar.) : Silahlar.
e. 21a/15
-1-

esmā (Ar.) : İsimler.
e. - i şerīfesi 4b/12
-1-

esmer (Ar.) : Koyu buğday renginde olan.
mermer-i e. + dūr 41a/7

-1-

eşnā (Ar.) : Bir işin yapıldığı an.
e. + sında 59a/4, 67a/14
e. + sında iken 42a/16
e. - yı harb 17b/16
-4-

esnāf (Ar.) : Küçük sermaye ve zanaat sahibi.
e. + ndan 56b/15
-1-

esrār (Ar.) : Gizler, sırlar.
e. + a 20a/10
rişte-i e. 7a/9
‘anḳā-yı e. + ı 2b/8
-4-

eşṣaḥ (Ar.) : Doğru, gerçek.
e. 16a/13, 27a/13
-2-

esta‘īzubillāh (Ar.) : “Allah’a sığınırım”
manasındaki söz.
e. 13a/13
-1-

ester (Far.) : Katır.
e. 23b/6
-1-

eş‘ar (Ar.) : Şiirler.
e. - ı zāt-ı şerīf idi 12a/17
-1-

eşḥalikū’n-yevm (Ar.) : Yaratılma günü.
e. 40b/12
-1-

eşḥāş (Ar.) : Şahıslar, kişiler.
e. + a 20a/12
-1-

eşher (Ar.) : Çok meşhur.
e. - i rivāyāt 10b/17
-1-

êşit - : Kulakla algılamak, duymak.
ê. - üpde 5a/15
-1-

Eşkāniyān : Eski İran’da hüküm süren sülalelerden birinin adıdır.
E. + dan 5a/10
E. + in 5a/13
-1-

eşrāf (Ar.) : İleri gelenler.
e. - ı kuẓẓāt 65b/13
-1-

et : İnsanlarda, hayvanlarda deri ile kemik arasındaki kas ve yağdan oluşan tabaka.
e. + i 20b/14
-1-

êt - 1. **Yapmak.**
ê. - er 10a/8
ê. - mekdür 31b/10
ê. - mişiken 38b/7
ê. - üp 40b/12, 40b/7
2. **Söylemek.**
ê. - dikleri 24b/12, 24b/16
ê. - er ise 14a/15
3. **Etmek, yapmak, eylemek. Yardımcı fiil.**
āḥz-ı kemān ê. - diğî 34a/15
hecālet ve ref‘ ê. - diğî 57b/5
iḥāṭa ê. - diğî 3b/1
ḳat‘ ê. - diğî 30a/1
naşib ê. - diğî 67b/10
te‘alluḳ ê. - diğî 31b/12
vaz‘-ı nişān ê. - diğî 61b/9
ẓikr ê. - diğî 17b/9
iẓhār-ı şan‘at ve ma‘rifet ê. - digine 56a/5
tîr ü kemān ê. - diğini 29b/10
dirhemli ê. - dükçe 32a/5
fermān ê. - dikden 6b/6
peyvend ê. - dikden 33a/15
ḳavl ê. - dikleri 25b/8
sebḳat ê. - dikleri 48a/6
şarṭ ê. - dikleri 24a/7

ta'bir é. - dikleri 35b/8, 41a/3, 51b/9
sū'āl é. - diklerinde 18a/16
terk-i remy é. - diklerinde 23a/1
teşādūf é. - diler 22b/10
murād é. - düm6b/2
ķahr é. - e 37a/10
teķsīr é. - e 7a/11
i'māl é. - eler 6b/9
taḥsīl é. - emediği 5a/15
ķırā'at é. - emediğinden 5b/6
efzā-yı ünsā é. - en 47a/2
ekl é. - en 4b/2
ferāğat é. - en 27b/8
iẓhār-ı mahāret é. - en 65b/3
murād é. - en 34a/7
neṣāṭ ve inbisāṭ é. - en 54b/15
tīrendāzlık é. - en 14b/1
yay isti'māl é. - en 32a/17
çekiş é. - enler 32a/14
hareket é. - enler 19b/3
murād é. - enler 29b/16, 31b/4
mülāzemet é. - enler 29a/7
iṣāl é. - enlere 17a/10
ta'bir é. - eñleri 47b/6
ķavl é. - enleriñ 27b/2
sa'y é. - enleriñ 34a/2
āb é. - er idi 11a/17
delālet é. - er 13a/7, 18a/10
īrāş é. - er 31b/9
pürtāb é. - er 2b/13
rivāyet é. - er 12a/12
temkīn é. - er 21b/5
vāz'-ı nişān é. - er 30a/2
remy-i siḥām é. - er iken 8b/3
tefekķūr é. - er iken 5b/11
iḥrāz-ı meşūbāt-ı cezile é. - er imiş 58b/8
ḥaṭā é. - er ise 27a/14
teşādūf é. - er ise 27a/10
ķaleb é. - er ise 14a/14
ümmīdi é. - er ise 14a/16
faẓl ü dāniş é. - erek 3b/4
fırşat-ı 'add é. - erek 62b/10
fīten é. - erek 57b/15
iẓhār-ı vecāhet é. - erek 51b/10
ķavl é. - erek 26b/8

na'm-ı fīrāvān é. - erek 36b/13
taķdīm-i vāzāif-i şükr-i bārī é. - erek 6b/14
tecellüd é. - erek 59b/17
teķaddüm é. - erek 30a/17
ķaleb é. - erek 14b/14
tesmiye é. - erler idi 7b/9
farz é. - erler ise 24b/17
ķaşd é. - erler ise 23b/10
murād é. - erler ise 30a/5
ķart é. - erler ise 24b/17
ķerper é. - erse 39b/17
muķāvemēt é. - erüz 22b/17
tezāyüd é. - ıcek 55b/14
ta'lim é. - in iz 20a/1
zamān-ı mūrūr é. - meden 58b/13
mess-i kemān é. - medüm 34a/17
iķtizā é. - megin 58a/4
sebķat é. - megin 39b/13
şırf ve tesīr é. - megin 42a/17
taḥrīk é. - megin 57b/7
azād é. - mek 17a/12, 21b/16
āzād é. - mek 17b/2
emr é. - mek 16a/1
işār-ı naķd-i ḥayāt é. - mek 10b/2
itbā' é. - mek 19a/15
remy é. - mek 42a/15, 67a/10
ri'āyet é. - mek 21a/1
şāyī' é. - mek 6b/6
ta'lim é. - mek 15a/15
ta'lim ve meşķ é. - mek 18b/12
ta'lim-i ķitābet é. - mek 19b/8
tecrübe é. - mek 32a/9
terk é. - mek 18b/9
vekālet é. - mek 26a/11
ziyāde é. - mek 32b/2
ağız birligi é. - mekde 2b/15
mülā'abe é. - mekde 15a/2, 23a/14
isti'māl é. - mekden 21b/2
meşķ é. - mekden 31b/5
vezn é. - mekden 32a/8
ri'āyet é. - mekdür 29b/3
tebdīl é. - mekdür 32a/3
ant é. - mekle 15b/10
sevķ ve tesīr é. - mekle 2b/2
sevķ ve tesyīr é. - mekle 67a/12

izhār ve i' lān é. - meleriyle 3a/11
fevt é. - memek 34a/5
tecezzī é. - memek 7b/11
terk é. - memek 20b/11
hareket é. - memekdür 31a/8
tecvīz é. - memişdür 25b/15
işābet é. - meyecegi 35a/15
terk é. - meyün 19a/3
vefāt é. - meyince 27b/7
icāb é. - meyüp 32a/6
takrīr é. - meyüp 6a/10
terk é. - meyüp 18b/11
āzād é. - miş 17a/8, 22a/12
inkār é. - miş 18b/16
istimā' é. - miş 18b/1
'işıyān é. - miş 18a/10
ta'arruż é. - miş 19b/3
terk é. - miş 15a/5
kelām é. - miş idi 9a/9
ta' līm ve imā é. - miş idi 4b/8
ihtisāş é. - miş iken 60a/13
irāş-ı te'ab ve kelāl é. - miş iken 62b/7
'alāmet é. - miş iken 56a/1
baḥş é. - miş imiş 58b/12
'alāmet é. - mişdür 40a/8
'işıyān é. - mişdür 18b/6
sebt-i cerīde-i aşār é. - mişdür 28a/10
şecā'at é. - mişdür 11a/7
izhār é. - mişler 5b/17
güzerān é. - mişlerün 30b/9
terk é. - se 18a/8
şart é. - seler 24a/15, 24b/14
cevāb é. - tı 5b/13
nüzül é. - tikleri 4b/1
berbād é. - üp 51a/6
berīde é. - üp 43a/4
beyābān-ı 'adem é. - üp 57b/11
derk é. - üp 33a/1
dün é. - üp 44b/13
dür ve bürün é. - üp 46b/16
fīrāvān é. - üp 49a/17
güzār é. - üp 11b/12
hayret é. - üp 38b/6, 52a/3
hayret ve hecālet é. - üp 61b/7
hevā ü heves é. - üp 2a/13
ibtāl é. - üp 47b/2

iktizā é. - üp 33b/9
isḳāt é. - üp 31b/16
isti'māl é. - üp 6a/4
iṭfā é. - üp 42a/10
izhār-ı mahāret é. - üp 59b/8
katl é. - üp 6a/16
ma'rifet é. - üp 20b/7
mu'āvaza é. - üp 29a/4
mürāca'at é. - üp 8b/17
nihād-ı i'tiyād é. - üp 36b/5
nisbet é. - üp 7b/7
'avdet é. - üp 6b/15
'umre 'i sa'y ve himmet é. - üp 46a/3
peyvend é. - üp 60a/10
şan'at é. - üp 61a/8
şavaş é. - üp 45b/3
selām é. - üp 8b/17
şikest é. - üp 53a/2
taḥşil é. - üp 32a/1
ta' līm ve imā é. - üp 20a/6
tecrīd é. - üp 39b/16
temevvüc é. - üp 63b/15
teşerrüf ve istis'ād é. - üp 62a/4
tolı é. - üp 57a/1
vaz'-ı kadem é. - üp 50b/12
vefāt é. - üp 12b/10
zır ü zeber é. - üp 37b/16
zuhūr é. - üp 6a/7
 -198-

etbā' (Ar.) : Bir kimseye tabi olanlar.
e. + ından 42a/9, 45a/16
 -2-

étdür - : Etme işini yaptırmak.
kaṭ' é. - dikleri 30a/5
işābet é. - ir ise 22a/4
 -2-

ettaḥiyyat (Ar.) : Namazların kadelerinde okunan duanın ilk kelimesi olup Türkçe'de bu dua'nın adı olarak kullanılır.
e. 15b/12
 -1-

eṭibbā (Ar.) : Tabipler, doktorlar.
eyādī-i e. + dan 64b/7

-1-

eṭraf (Ar.) : Taraflar, yanlar.

e. + dan 28b/12

-1-

ev : Yalnız bir ailenin oturabileceği
biçimde yapılmış yapı.

e. + leri 61b/8

-1-

evāḥir (Ar.) : Sonlar, son zamanlar.

e. - i devletlerinden 5a/13

e. - i müddetinde 5a/8

-2-

evān (Ar.) : Zaman, vakit.

e. - i ḡilāfetlerinde 62a/1

reng-i rūy-ı e. - ı nuḥāsiyye 56a/3

-2-

evḳāt-güzār (Ar.+Far.) : Vakit geçiren.

e. 2a/14

e. iken 6a/15

-2-

evlā : Daha uygun.

e. + da 35b/7

-1-

evlād (Ar.) : Bir kimsenin oğlu veya kızı.

e. 19b/17, 4b/15

e. + ı 12b/2

e. + uñ 19b/7

e. + undan 22a/11

e. + uñuza 19b/13

e. + ları 4b/14

e. - ı Ādem 5b/15

-8-

Evliyā Çelebi : Duacı Evliya Efendi. Ok
Meydanı duacılarındandı. 17. yüzyılda
yaşamış olan kemankeştir.

E. 52a/13, 52b/12

-2-

evṣāf (Ar.) : Nitelikler.

e. + m 35a/11

-1-

evvel (Ar.) : Önce.

e. 29b/2, 58a/6, 67b/11

e. + den 34a/16

seng-i e. 41a/2

sehm-i e. + e 7b/7

-12-

evvelā (Ar.) : Önce, ilk önce.

e. 8a/5, 32b/16, 37b/11, 38a/15,

40b/2, 41a/16, 44b/5, 50b/6, 51b/10

-9-

evvel-be-evvel (Ar.) : Her şeyden evvel.

e. 11a/2, 20b/3, 32a/1

-3-

ey : Kendisine söz söylenilen kimse
veya kimselerin dikkati çekilmek
istendiğinde adın başına getirilen ve
uzatılabilen bir seslenme sözü.

e. 2b/13, 35a/7, 6a/3

-3-

eyādī (Ar.) : Eller.

e. - i eṭibbādan 64b/7

-1-

eyitdür - : Söylettirmek.

e. - dikdeñ 20a/9

-1-

eyle - : Etmek, yapmak.

ṣādkām e. 14a/17

kezb ve dūrūg e. - di 57b/13

meydān-ı lebriz e. - di 11b/4

meydān-ı sipās u āferin e. - di 1b/7

e. - diğ 43b/7, 66b/8

e. - diğ 63a/11, 66a/9

ābād e. - diğ 45b/5

ābād e. - diğ 54a/8

ā' lām ve īzān e. - diğ 64a/10

beyān e. - diğ 20b/2

emr e. - diğ 6b/16

endaḥte e. - diğ 47b/3

endaḥte e. - diğ 44b/6, 57a/2

endaḥte e. - diğ 46a/5

endāhte e. - diği 48b/14, 53a/7, 61a/9
endāhte ve nişān e. - diği 53b/15
ḥār-ı çeşm-i a' dā e. - diği 39a/17
ḥayret e. - diği 56a/8
icād ve inşād e. - diği 43a/5
iḥtirā' e. - diği 52a/4
inşāf e. - diği 59a/8
iẓhār e. - diği 55a/2
ḳayd-ı cerīde-i murād e. - diği 64b/15
küşād e. - diği 35b/10, 40b/17
küşād e. - diği 59b/8, 62a/5, 63a/8, 65a/14, 66a/6
küşād ve icād e. - diği 55b/6
küşāde e. - diği 69a/14
leme'ān e. - diği 11b/17
maḥv ve berbād e. - diği 68b/17
naḳl e. - diği 16b/8
nişānda e. - diği 41b/1, 44a/10
nişānda e. - diği 49b/1
'alāmet e. - diği 58a/12
ref'-i şuḳḳa 'i- 'alāmet e. - diği 38a/1
remy-i siḥām e. - diği 34b/5
sa'y ve icthād e. - diği 68b/5
te'yid ve icād e. - diği 60b/13
vaż'-ı nişān e. - diği 62b/17
vaż'-ı 'alāmet e. - diği 45b/8
muşāḥabet e. - diğimde 3a/3
taḥassür e. - diğime 6a/12
ma'dūm e. - diğinden 46a/8
iẓhār-ı mahāret e. - dikde 55b/15
tezellül e. - dikde 58b/16
izāle e. - dikden 41b/4
ṣābit e. - dikden 58a/11
remy-i siḥām e. - dikdensoñra 4b/14
iḥtiyār e. - dikleri 7b/15
mejdān-ı ḥamāset e. - dikleri 35a/9
ta'bir e. - dikleri 61a/6
irād e. - diklerinde 8b/13
remy-i siḥām e. - diklerini 28a/9
tanzim ve tertib e. - düm3b/8
a'dā-yı kepāde e. - mek 36a/10
bāb e. - mek 35a/11
dikḳat-ı şarf-ı bāzū-yı maḳderet e. - mek 31b/1
istizān e. - mek 64b/14
meyl e. - mek 33a/9

taşhīḥ e. - mek 3a/1
tefhīm e. - mek 20a/16
baḥl e. - memek 20b/12
e. - r 33b/11
ḳat' e. - r 20a/7
mu'allim-i muḥterem e. - r 20a/11
ḳabūl e. - r ise 21a/2
arżūḥāl e. - sem 2b/5
bitt'abi' e. - sün 37a/11
āzād e. - ye 17b/3
müyesser e. - ye 13a/1
terk e. - ye 15a/4
e. - yen 18b/5
bend-i ḳallāb-ı muḥabbet e. - yen 10a/9
terk e. - yenler 3b/17
e. - yüp 37a/15
ḳudret e. - yüp 2b/10
ziḡir e. - yüp 9b/17
-87-

eyne's-şüreyyā (Ar.) : “Gökyüzündeki Süreyya nerede” manasındaki söz.
e. - min 3a/13
-1-

eyyām (Ar.) : Günler.
ebed-i e. - ı salṭanat 35b/7
e. - ı behçet-i ittisāmda 28a/13
e. - ı tedbiriyle 64a/3
mürūr-u e. 41b/9
seyl-i mürūr-ı e. 53b/17
siḥām-ı e. 2a/11
-6-

eyyed-allāhü (Ar.) : Allah kuvvet versin.
e. 36a/5
-1-

Eyyübzāde Muḥammed Efendi : Eyyübzade Mehmet Efendi. 17. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış olan kemankeştir. (bk. Eyyübzāde)
E. 55a/13
-1-

Eyyüb: Eyüp Sultan ya da eski adıyla Eyüp, İstanbul ilinin Avrupa yakasında yer alan bir ilçesi.

E. 35a/1

-1-

Eyyübzâde : Eyyübzade Mehmet Efendi. 17. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış olan kemankeştir.(bk. Eyyübzâde Muhammed Efendi)

E. 55b/16

-1-

ez-dil ü cān (Far.) : Candan ve gönülden.

e. 37a/6

-1-

ezfer (Ar.) : Güzel kokulu şey.

rāyihā-yı tayyibe-i misk-i e. 58b/3

-1-

ez-ḥudā (Ar.) : Allah'tan.

e. 6b/11

-1-

faḥr (Ar.) : Övünme, böbürlenme.

f.+e 40a/3

f.- i 'ālem : Hz. Muhammed.9a/8, 22b/8

ḥazret-i f.- i 'ālem : Hz. Muhammed. 16a/17

f.- i 'ālemün 10b/10

-5-

fā'ide (Ar.) : Fayda, menfaat.

f. 7b/4

f.+ si 27a/17

-2-

fā'ikü'l-akrān (Ar.) : Akranlarından üstün.

f. 51a/7

-1-

faḫaṭ (Ar.) : Ancak, yalnız.

f. 25b/16

-1-

faḫīr (Ar.) : Zengin olmayan.

f.- i pūr 2b/14

seyr-i f.+i 2b/1

ẓann-ı gālib-i f.+ e 8a/8

-3-

faḫīrlik (Ar.+Tr.) : Yoksulluk.

f.+ i 16a/11

-1-

far' (Ar.) : Ok ile hedefi vurma şekillerinden biridir.

f. 25a/10

f.- i şūreti 25b/5

-2-

fāriğ (Ar.) : Vazgeçmiş, çekilmiş.

f. olur ise 27b/3

-1-

fāris (Ar.) : Atlı, süvari.

F.+ üñ 5b/2

F.- i muşavver 5b/17

F.- i muşavverün 5b/4, 5b/10

-4-

Fārisi (Ar.) : İran dili.

'arṣa-i ḥāk-i F. 36a/2

Sipendiyār-ı F. 7a/7

-2-

Fārisü'l-islām (Ar.) : İslam'ın süvarisi.

F. 9b/13, 11a/3

-2-

fārḫ (Ar.) : Benzer şeyleri birbirinden ayıran özellik.

f.+ i 26a/17

-1-

Fars (Far.) : İran.

F. 7b/14

selātin-i F. 7a/2

-2-

farṭ (Ar.) : Aşırı, aşınlık.

f.- u surūr 6b/14

-1-

farz (Ar.) : Müslümanlıkta, özür
olmadıkça yapılması zorunlu, yapılmaması
günah sayılan ibadet.

f. 19a/15

f.- ı ki fāye 19a/16

f. éderler ise 24b/17

-3-

faşıl (Ar.) : Bölüm, sıra.

f. 31b/2

f.- ı rābi 32b/13

-1-

fā' teber (Ar.) : Aldı.

f. 59a/8

-1-

fātiḥ (Ar.) : Zafer kazanan, fetheden.

f.- i Baǧdād u Revān 35b/2

nuşret-i f. 9b/11

-2-

Fātiḥ : Fatih Sultan Mehmed.II. Mehmed,
Osmanlı İmparatorluğu'nun yedinci
padişahıdır.

F. 28a/13

zamān-ı F. 29a/1

-2-

fātiḥa (Ar.) : Başlangıç, methal, giriş.

f. 30b/5

-1-

fātiḥü 'l-kitāb (Ar.) : Mukaddime, dibace.

F. 48a/4

-1-

fāzil (Ar.) : Faziletli, erdemli kimse.

f.- ı nebālet 65b/14

f. ü dāniş édere 3b/4

nām-ı f. 40b/15

-3-

fażilet (Ar.) : Erdem.

f.+i 21a/15

-1-

fażiletü (Ar.+Tr.) : Erdemli.

f. 66a/2

-1-

fedā (Ar.) : Bir amaç uğrunda bir değer
veya varlıktan vazgeçme, uğruna verme.

f. olsun 18a/5

f. olur 17b/4

-2-

fehvā (Ar.) : Anlam.

f.+ yı 36a/16

-1-

felāket (Ar.) : Büyük zarar, yıkım.

f. 64a/6

-1-

Felāṭūn (Ar.) : Platon ya da Eflatun olarak
bilinen, Antik Yunan klasik Yunan filozofu,
matematikçi ve Batı dünyasındaki ilk
yüksek öğretim kurumu olan Atina
Akademisi'nin kurucusudur.

F. 33b/6

-1-

feleg (Ar.) : Gök, gökyüzü. (bk.felek)

f.+ e 64a/1

-1-

felek (Ar.) : Gök, gökyüzü. (bk.felek)

f. 64a/2

f.+ den 7b/7

-2-

fem : Ağız.

f.- i ḳandīl 10a/2

-1-

fenā : Kötü.

f. 26b/17

f.+ da 69a/13

-2-

fenn (Ar.) : Nevi, çeşit, sınıf.

f.+ e 34a/5, 68b/2

f.+ i 19b/13

f. 64b/12

f.- i celîlülî' tibârûñ 31a/12
f.- i celîlûş-şānda bûrqa'-i endāz 3a/4
f.- i remyde 59b/7
f.- i şerîfe 36a/16
'ulemā-yı f. 20a/16
-9-

ferāgat (Ar.) : Hakkından kendi isteğiyle vazgeçme.

f. 35a/16, 52b/14
f.- ı cā'iz olup 27b/6
f. eden 27b/8
sāde'ı f. 52a/2
-5-

ferah (Ar.) : Gönül açıklığı, sevinç.

f. 35b/9
f.- ı ihtivā 50b/6
f.- ı hübüb 47b/17
-3-

ferah-efzā (Ar.) : Gönüle açıklık veren.(bk. ferah-fezā)

f.- nuñ 43a/6
-1-

ferah-engiz (Ar.+Far.) : Gönül karıştıran.

bād-ı sertiz-i f. 41b/5
-1-

ferah-fezā (Ar.) : Gönüle açıklık veren.(bk. ferah-fezā)

f.- dadur 53a/10

ferā'iz (Ar.) : Farzlar

f.- i kifāyede 19a/16
f.- i 'ayniyyede 19a/15
-2-

ferāmuş (Far.) : Unutma, hatırdan çıkarma.

f.+ ıda 41b/2
-1-

ferāmūşī (Far.) : Unutma.

şahā'if-i f. 3a/7
-1-

ferāset (Ar.) : Sezgi, anlayış.

f. 20b/5
-1-

Ferhād: Ferhad Ağa. Sultan IV.Murad devrinin ünlü kemankeşlerindendir. Bostancı Menzili'nde 1009 geze ok atıp taş diktirmiştir.

F. 51b/3
F.+ uñ 51b/16
-2-

ferid (Ar.) : Tek, eşsiz.

f. 54a/3
-1-

Feridün Şah : İran'ın destani hühümdarlarından Cemşid'in soyundan gelen Atbin'in oğludur.

F. 5a/6
-1-

Feridün Re'is: Kimliğini tespit edemediğimiz Feridun Reis, 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

F. 46b/4
F.+ üñ 46b/12
-2-

Feridünzāde : Feridünzāde Muştafā Ağa. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.(bk. FeridünzādeMuştafāAğa)

F.+ yi 52b/16
-1-

Feridünzāde Muştafā Ağa Feridünzāde Muştafā Ağa, 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir (bk. Feridünzāde)

F. 52a/17
-1-

ferişte (Far.) : Melek.

f.+ ler 17b/12
f.- i sipāhuñ 16a/12
-2-

fermān (Far.) : Emir, buyruk.

f.- ı hūdā 4b/13
f. buyurdılar 11b/10
f. étdikden 6b/6

f.+ 1 58a/5

-4-

fermān-fermā (Far.) : Hüküm süren, ferman buyuran.

f.-y1 heft iklīm 35b/14

-1-

fes : Şapka yerine kullanılan, kırmızı, kalın çuhadan yapılmış, tepesinde püskülü olan, silindür biçiminde başlık.

dehān-ı f. 53a/2

-1-

fesād (Ar.) : Karışıklık, kargaşalık.

ilḳā'-y1 f. 45b/2

-1-

fetebārek (Ar.) : Hayırlı olsun.

f. 1b/4

-1-

feth (Ar.) : Bir şehir veya ülkeyi savaşarak alma.

f.+ ine 12a/8

f. olsa 14a/2

-2-

fetvā (Ar.) : İslam hukuku ile ilgili bir sorunun dini hukuk kurallarına göre çözümünü açıklayan, şeyhülislam veya müftü tafafından verilen belge.

f. olmağla 62b/3

-1-

fevḳa'l-gāye (Ar.) : Son derece, umulanın üstünde.

f. 14b/3

-1-

fevt (Ar.) : Bir şeyi bir daha ele geçmeyecek şekilde kaybetme, elden kaçırma.

f. etmemek: Elden kaçırmamak.

34a/5

f. olmak: Elden kaçırmak. 23b/1

-2-

fevzī (Ar.) : Zafer ve kuruluşla ilgili.

nişān-ı f. 10a/5

-1-

feyyāz (Ar.) : Çok verimli, bereketli.

'ināyet-i f.- 1 muṭlaḳ 67a/16

-1-

feyz (Ar.) : Verimlilik, bolluk, bereket.

f. 13a/11, 57b/3

ḳavis-ı f.+e aldırup 10a/4

-3-

Feyzullāh Beg : Paşazade Fevzi Beg. Gül Ahmed Paşazade Feyzi Bey. 18yy'da yaşamış olan kemankeştir.(bk. Feyzullāh Beg Ḳul Aḫmed Paşazāde)

F.+ i 61b/6

-1-

Feyzullāh Beg Ḳul Aḫmed Paşazāde :

Paşazade Fevzi Beg. Gül Ahmed Paşazade Feyzi Bey. 18yy'da yaşamış olan kemankeştir.bk. Feyzullāh Beg Ḳul Aḫmed Paşazāde)

F. 61a/17

-1-

feyz-yāb (Ar.+Far.) : Feyiz bulan.

f. 34a/6

-1-

fezā (Ar.) : Geniş yer.

şaydgāh-ı f.- y1 ḥāhişde 2b/3

-1-

fezā'il (Ar.) : Faziletler.

f.+ ini 14b/4

-1-

Fezā'il-i Cihād : Baki'nin Ahmet bin İbrahim'in "Meşa'irü'l-eşvak ila Mesari'il Uşşak" adlı Arapça eserinden yaptığı tercümedir.

F.16b/7

-1-

fıkh (Ar.) : İslâmiyet'in içtimai, medeni, hukuki, siyasi bütün ameli hükümlerini şer'i delilleriyle birlikte açıklayan ilim.

f. 3b/3

-1-

fırka (Ar.) : İnsan topluluğu, bölük.

f. 22b/14

f.+ nuñ 22b/13

-2-

fırşat (Ar.) : Bir şeyin yapılması için uygun düşen, elden kaçırılmayacak durum ve zaman.

f. 67a/13

f.- ı 'add ederek 62b/10

-2-

fi hazihi'l-mekân (Ar.) : O mekan içinde.

benîhazelkaşr-ı f. 5b/7

-1-

fıkr (Ar.) : Düşünce.

f.+ inde idüm 35a/12

f.+ iyle 59b/6

-1-

fil (Ar.) : Afrika ve Asya'nın sıcak bölgelerinde yaşayan, kolayca evcilleşen hayvan.

f. 23b/5

-1-

fi'l (Ar.) : İş, davranış.

f.- i ahşen 55b/3

-1-

filân (Ar.) : Falan.

f. 22b/13

-1-

fi'l-asl (Ar.) : Aslında.

f. 7b/4

-1-

fi'l-hakika (Ar.) : Hakikatte, gerçekten.

f. 59b/8

-1-

fi'l-hâl (Ar.) : Bu anda, hemen.

f. 8b/16

-1-

fi'n-neseb (Ar.) : Soyda.

f. 10a/12

-1-

fırkat (Ar.) : Ayrılık.

f.+ ine 22b/16

-1-

firāvân (Ar.) : Çok, aşırı, bol.

f. 3a/17

nağdine 'i miknet-i f. 47b/1

na'm-ı f. ederek 36b/13

f. edüp 49a/17

-4-

fırdevs (Ar.) : Cennet.

F.- âşiyân: Yuvası cennet. 64b/4

-1-

firûz (Far.) : Uğurlu, mesut.

rûz-ı f. 2a/17

-1-

Firûz Şâh : "Zerrin Külâh" lakabıyla tanınan İran toplumunun önde gelenlerindendir.

F. 7a/1

-1-

fi-sebîli'llâh (Ar.) : Allah yolunda.

f. 11a/1, 14b/15, 17a/11, 17a/17

-4-

fiten (Ar.) : Fitneler.

f. ederek 57b/15

-1-

fukarâ (Ar.) : Fakirler, yoksullar.

f. 13b/1

muvâsât-ı f. 13b/2

-2-

fürce (Ar.) : Açıklık, aralık.

f. 43a/17

-1-

fūrū‘ (Ar.) : Ayrıntılar.
f. + unı 31a/13
-1-

fūrū-māye (Far.) : Aşağılık yaratılışlı.
f. 20a/11
-1-

fūrū-bürde (Far.) : Öne eğilmiş.
f. 38b/6
-1-

fūrū-nihāde (Far.) : Çıkarılmış.
f. 36a/9
-1-

fūtāde (Far.) : Üftade. Düşmüş.
f. - i vādī 52a/3
-1-

füzūn-rev (Far.) : Çok giden, çok yürüyen.
f. 67a/16
-1-

füzūn-ter (Far.) : Efzūn-ter. Çok fazla.
f. 58a/7
-1-

ğabrā (Ar.) : Yer, yeryüzü.
ğ. - i vaşīt 63b/5
-1-

ğālat (Ar.) : Yanlış, hata.
ğ. 26a/11
-1-

ğalebe(Ar.) : Dövüşte ve savaşta yenme.
ğ. 59b/12, 60a/2
iḥhār-ı ğ. 43a/1
ğ. - i musābaḳat 55b/12
-4-

ğālib (Ar.) : Üstün gelen.
ẓann-ı ğ. - i fakīre 8a/8
ğ. olup 44a/10, 56a/2
-3-

ğaltān (Far.) : Yuvarlanan.
ğ. - ı zemīn 57b/5
ğ. olup 11b/2
-2-

ğam (Ar.) : Kaygı, tasa, keder.
ğ. 23a/7, 60a/16
ğ. - ı ‘ārız olduḳda 23a/6
-3-

ğamze-dār (Ar.+Far.) : Süzgün bakışlı kimse.
ğ. 54b/14
-1-

ğaraz (Ar.) : Gaye, maksat.
ğ. 31b/11
-1-

ğarb (Ar.) : Batı.
ğ. 66b/15
-1-

gark (Ar.) : Suya batma, boğulma.
g. 49b/8
-1-

ğarrā (Ar.) : Parlak, gösterişli.
şerī‘at-ı ğ. 58a/9
şerī‘at-ı ğ. + sı 2a/1
-2-

ğavḡā (Far.) : Kavga, dövüşme.
ğ. 57a/17
taḥrīk-ı ğ. 57b/14
-1-

ğavḡā-ālūd (Far.) : Kavgaya bulaşmış.
ğ. - una 58b/11
-1-

ğavvasān Ar.+Far.) : Dalgıçlar.
ğ. - ı lücce-i eḥādīs-i mütteḥidlerdür
11a/15
-1-

ğayb-endāz Ar.+Far.) : Gözle görülemeyen bir yere atmak.

ğ.- olup 10a/6

-1-

ğāyet (Ar.) : Çok, son derece.

ğ. 58b/17

ğ.+ i 31a/10

-2-

ğayr (Ar.) : Başka bir kimse, başkası.

ğ.+ i 26b/3

-1-

ğayret (Ar.) : İçten gelerek çalışma.

ğ. 11a/7, 41b/6, 57b/8

ğ.+ i 40b/14

kemān-ı ğ. 55b/17

sūzen-itir ğ. 40a/2

ğ.- i cāhiliyye 57b/7

deryā-yı ğ. ve ĥimmetleri 63b/14

-8-

ğayret-nümün (Ar.+Far.) : Gayret gösteren, gayretli.

ğ.+ uñ 50a/2

-1-

ğayrī (Ar.+Tr.) : Başka.

ğ. 11a/13, 14a/3, 25b/16, 36b/2

ğ.+ dūr 16b/10

ğ.+ ları 23b/14

-6-

ğazā' (Ar.) : İslam dinini korumak veya yaymak amacıyla Müslüman olmayanlara karşı yapılan kutsal savaş. (bk. ğazve)

ğ. 3b/16

ğ.+ da 11a/4, 23b/10

ğ.+ lara 12a/7

ğ.+ larda 25b/11

ğ.+ sında 12b/11, 12b/4, 14a/9

āvāze-i tır-i ğ.+ sı 9b/15

ibtidā-i ğ.+ da 11a/1

Ūḥūd ğ.+ sında 18a/1

-10-

ğazāl (Ar.) : Geyik yavrusu.

ğ.+ um 2b/4

-1-

ğazavāt (Ar.) : Gazveler, gazalar.

ğ.- ı nübüvvetüñ 14a/4

ğ.+ da 14b/1, 19a/10

-3-

ğāzī (Ar.) : Müslümanlıkta düşmanla savaşan veya savaş yapmış kimse.

ğ. 27b/12

ğ.+ lere 14b/16

-2-

Ğāzī Hüseyn Paşa : Çuhadar Küçük Hüseyn Ağa. Sultan III. Selim'in cülusu sırasında mabeyn çuhadan idi. Beşir Ağa(Hafid Molla) Menzili'nde 1011.5 gezlik bir rekor kırmış, taş diktirmişti. 18. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış olan kemankeştir.

Ğ.+ nuñ 63b/8

-1-

Ğazi Sultān Selīm : Sultan III. Selim. 28. Osmanlı padişahı ve 107. İslam halifesidir.

Ğ. 35b/14

-1-

ğazve (Ar.) : İslam dinini korumak veya yaymak amacıyla Müslüman olmayanlara karşı yapılan kutsal savaş. (bk. ğazā')

ğ.- i Uḥūdda 10a/16

-1-

geç - : Bir yerden başka bir yere gitmek.

g.- digi 23b/15, 23b/16, 24a/11

g.- er ise 24a/14, 24a/8

g.- ersek 24a/4

g.- erseñ 23b/17, 24a/1, 24a/4

g.- miş 25b/4

gelmiş g.- miş 9b/7

g.- miş olacağı 25a/7

g.- miş olsa 24a/12, 24a/6

g.- üp 23b/1, 68a/12

-16-

gedā (Far.) : Dilenci.

g. 31a/6

-1-

gel - 1. Ulaşmak, varmak.

g. - e 15b/3

g. - miş geçmiş 9b/7

g. - mişidi 14a/11

g. - üp 27a/6, 5b/12, 64a/3, 6a/2, 9a/8

g. - ür ise 26a/11

2. Yardımcı fiil.

lāzım g. - en 33a/12

lāzım g. - diğini 3a/11

lāzım g. - meye 23b/1

lāzım g. - mez 15b/16

lāzım g. - ür 15b/11

hāk-i helāke g. - ıcek 11b/12

-15-

Gelibolu : Gelibolu. Çanakkale'nin bir ilçesi.

G. 34b/12

-1-

genc (Far.) : Hazine.

endāhte-i g. 52b/13

-1-

gerçi (Far.) : Aslında, bakılırsa.

g. 11b/5

-1-

gerd (Far.) : Toz, toprak.

g. - i cihān 37a/14

-1-

gerek : İcap.

g. 40b/5

g. + dūr 24a/16, 14a/2, 25a/4, 25a/7,

26a/2, 27a/15, 27a/5, 29a/12

g. + i 20b/6

-10-

getür - : 1. Gelmesini sağlamak.

g. - üp 4b/4, 4b/9

2. Denkleştirmek

g. - üp 33a/17

-3-

gez : Okun, kirişe geçen ucundaki kertik.

g. 16b/14, 35b/16, 35b/4,
37b/4, 37b/5, 37b/6, 37b/7, 37b/8,
37b/9, 38a/10, 38a/11, 38a/12,
38a/13, 38a/14, 38a/7, 38a/8, 38a/9,
39a/1, 39a/2, 39a/3, 39a/4, 39a/5,
39a/6, 39a/7, 39a/8, 39a/9, 39b/10,
39b/11, 39b/4, 39b/5, 39b/6, 39b/7,
39b/8, 39b/9, 40a/11, 40a/12, 40a/13,
40a/14, 40a/15, 40a/16, 40a/17,
40b/1, 41a/10, 41a/11, 41a/12,
41a/13, 41b/16, 42b/10, 42b/11,
42b/12, 42b/6, 42b/7, 42b/8, 42b/9,
43a/10, 43a/11, 43a/12, 43a/13,
43a/14, 43a/15, 43a/16, 43b/14,
43b/15, 43b/16, 43b/17, 44a/1,
44a/16, 44a/17, 44b/1, 44b/2, 45a/10,
45a/11, 45a/12, 45a/13, 45a/5, 45a/6,
45a/7, 45a/8, 45a/9, 45b/13, 45b/14,
45b/15, 45b/16, 45b/17, 46a/1,
46b/10, 46b/4, 46b/5, 46b/6, 46b/7,
46b/8, 46b/9, 47a/11, 47a/12, 47a/13,
47a/14, 47a/15, 47a/16, 47b/11,
47b/12, 47b/13, 47b/14, 47b/15,
48a/15, 48a/16, 48a/17, 48b/1, 48b/6,
49a/3, 49a/4, 49a/5, 49a/6, 49a/7,
49a/8, 49b/10, 49b/11, 49b/12,
49b/13, 49b/14, 49b/7, 49b/9, 4b/5,
50a/10, 50a/11, 50a/12, 50a/13,
50a/14, 50a/15, 50a/16, 50a/17,
50a/8, 50a/9, 50b/1, 50b/2, 50b/3,
50b/4, 51a/16, 51a/17, 51b/1, 51b/2,
51b/3, 51b/4, 51b/5, 51b/6, 52a/10,
52a/11, 52a/12, 52a/13, 52a/14,
52a/15, 52a/16, 52a/17, 52a/9, 52b/1,
52b/2, 52b/3, 52b/4, 52b/5, 52b/6,
53a/13, 53a/14, 53a/15, 53a/16,
53a/17, 53b/1, 53b/2, 53b/3, 53b/4,
53b/5, 53b/6, 53b/7, 53b/8, 53b/9,
54a/13, 54a/14, 54a/15, 54a/16,
54a/17, 54b/1, 54b/2, 54b/3, 54b/4,
54b/5, 54b/6, 55a/10, 55a/11, 55a/12,
55a/13, 55a/14, 55a/15, 55a/16,
55a/17, 55a/7, 55a/9, 56b/10, 56b/11,
56b/12, 56b/13, 56b/14, 56b/3, 56b/4,
56b/5, 56b/6, 56b/7, 56b/8, 56b/9,
57a/10, 57a/11, 57a/12, 57a/13,

57a/14, 57a/15, 57a/16, 57a/8, 57a/9,
58b/7, 59a/2, 59a/11, 59a/12, 59a/13,
60b/6, 60b/7, 61a/15, 61a/4, 61b/15,
62a/12, 62a/14, 62a/15, 63a/4, 63b/1,
64b/3, 65a/10, 65a/7, 65a/9, 65b/11,
65b/12, 66a/17, 66b/1, 66b/2, 67a/3,
67b/8, 68a/16, 68b/11, 69a/9

g. + e 20a/7

g. açup : Okun, kirişe geçen
ucundaki kertiği açmak. 6b/3

g. + süz 6b/1

-246-

gez (Far.) : Yer ölçmeye yarayan düğümlü
ip. *g. + i* 30a/11

-1-

gez - : Bir yere gitmek, seyran etmek.

g. - en 21b/9

g. - er iken 5b/1

g. - me 33b/6

g. - üp 18a/15

-4-

giyābet (Ar.) : Arka.

endāhte-i ğ. 44a/7

-1-

gibi 1. -e benzer.

g. 11b/14, 16b/4, 20a/10, 2b/16,
33a/2, 33b/9, 3a/9, 5b/15, 67b/12

2. O anda. *g.* 20a/6,

3. -e yakışır biçimde. *g.* 20b/6

4. Benzer biçimde.

g. 24b/2

-12-

gider - : Ortak kaldırmak, yok etmek.

g. - ir 16a/11, 23a/7

yohsullığı g. - ür 16a/6

-3-

gir - : Dışarıdan içeriye girmek.

g. - mek 23b/14

-1-

girān (Far.) : Ağır.

g. 34b/5, 44a/13

-2-

girān-bahā (Far.) : Çok değerli.

g. - yı du'ā-yı ilbāsiyla 12a/1

-1-

girān-māye (Far.) : Değeri yüksek.

'ömr-i g. + leri 12b/6

-1-

girdāb (Far.) : Bir engelle karşılaşan su veya
hava akıntısının dönerelk ve çukurlaşarak
yaptığı çevrinti, ters akıntıların oluşturduğu
dönme.

g. - ı nesy 41b/2

-1-

girde (Far.) : Yuvarlak.

vaz'-ı g. 42a/10, 64a/4

-2-

giriift-i nişāb : Ok atma şekillerinden biri.

g. 33b/5

-1-

girü : 1. - den sonra.

şimden g. 18a/14

2. Arka.

g. + ye 33a/10

-2-

gīsū (Far.) : Omuza dökülen uzun saç.

g. - yı ibtihācın 45b/1

-1-

git - : Bir yere doğru yönelmek.

g. - digi 27a/17

çıkup g. - e 25a/16

g. - en 58a/6

g. - er 58b/17

g. - erler iken 22b/9

g. - mek 32b/14

g. - üp 12a/8, 32b/17

-8-

giydiril - : Giydirmeye işi yapılmak.

kaftān g. - mek 28b/10

-1-

göğüs : Vücudun boyunla karın arasında bulunan ve kalp, akciğer vb. organları içine alan bölümü.

g.+üne 33b/2
-1-

göl : Tuzlu veya tuzsuz durgun su örtüsü.
g. 66b/16
-1-

gönderil - : Gönderme işi yapılmak veya gönderme işine konu olmak.

g.-üp 12a/7
-1-

gör - : 1. Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak.

g.-digi 20a/6
g.-digüm 5b/14
g.-en 64a/3
g.-enler 6b/9
g.-mesün 37a/13
g.-ür 53b/17
g.-mez 67a/13
g.-ünen 63b/10

2. Bir işleme uğramak.

taleb g.-düm 6b/11

3. Yardımcı fiil.

iş g.-üp 49b/16
-10-

göre : Bir şeye uygun olarak, bir şey uyarınca, gereğince.

g. 32a/11, 32a/2, 32b/10, 33b/15, 34b/9, 8a/9
-6-

görül - : Göz yardımıyla bir şey, bir varlık algılanmak, seçilmek.

g.-digi 33b/8
-1-

göster - : Göz önüne sermek.

g.-mek 33b/1
-1-

götür - : Taşımak.

g.-üp 27a/16
-1-

göz : Görme organı.

g.+i 27b/7, 33a/4
g.+ine 27a/6, 33a/14
g.karartısıyla 63a/10
g.karartup 44b/14
-6-

ğubār-ālūd (Far.) : Toza bulanmış, tozlu.

ğ. 51a/3
-1-

Ġunyetü'l-Merām : Bir eser adı.

Ġ. 7b/16, 20b/1
-1-

ğurūr (Ar.) : Kendini beğenme.

ğ.+un 60a/8
-1-

ğuruş (Ar.) : Kuruş kelimesinin eski hali. 1 liranın yüzde biri değerindeki Türk para birimi.

ğ. 36b/12
-1-

gūş (Far.) : İşitme.

g.-i istihsāndan 44b/13
-1-

gūşe (Far.) : Köşe.

g.-i çeşm-i iltifātı 3b/10
g.-i kemān 11a/9
g.-i külāh 11a/11
g.+ye 61b/8
-4-

gūyān (Far.) : Söyleyen, söyleyici.

g. 40b/13
g.+dadur 35b/13
g.+dur 37a/6
-3-

gūyiyā (Far.) : Güya, sanki.

g. 69a/13
-1-

ğuzât (Ar.) : Gaziler.

ğ. + dur 7b/2

ğ. - ı dîn 7a/15

ğ. - ı muvaḥḥidinuñ 17b/15

ğ. - ı rûmâtdan idi 34a/12

-4-

Ğuzât-ı İslâm : İslam'ın gazileri.

ğ. 28a/6

-1-

güç : Fizik, düşünce ve ahlak yönünden bir etki yapabilme veya bir etkiye direnebilme yeteneği.

g. 31b/14

-1-

güdâz (Far.) : Yanma, erime.

g. 12b/13

-1-

güftâr (Far.) : Söz, kelim.

g. 57b/14

g. olup 13a/7

-2-

gülşen (Far.) : Gül bahçesi.

g. - i iḳbālîni 37a/15

-1-

gülüş-gane (Tr. +Far.) : Gülümseme.

g. 11b/3

-1-

gülzâr (Far.) : Gül bahçesi.

g. 15b/7

g. + larından 15b/7

-2-

gümüş : Parlak beyaz renkte, kolay işlenir ve tel durumuna gelebilen element.

g. + ten 6a/14

-1-

gün : Zaman, sıra.

g. 11a/8, 18a/12, 22b/9, 28a/8, 5a/16,

6a/15, 8b/2

g. + den 12a/3

g. + i 22b/2

g. + lerde 5a/16

g. + leri 36b/6

-11-

günâh (Far.) : Dini bakımdan suç sayılan iş veya davranış, vebal.

g. - ı kebâ'irden 18b/7

-1-

gün toğrısı : Gün Doğrusu. Doğu yönü, güneşin doğduğu yön.

g. 65a/12

menzil-i bâbâd-ı g. 38a/6, 65a/6, 69a/8

-4-

Gürçi 'Ömer Efendi : Katib Ömer Efendi. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

G. 57a/10

-1-

gürüh (Far.) : Topluluk, cemaat, bölük.

g. 36b/12

-1-

Gürz Sinân Şubaşı : Solak Sinan Subaşı.

Fatih devrinin en büyük kemankeşlerinden biridir. 15. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

G. 39a/3

-1-

Güştâsb Şah : Belh şehrinin hükümdarı.

G. + iñ 5a/9

-1-

güzar (Far.) : Geçme, geçiş.

g. 37b/13

g. édüp 11b/12

iḳtidâr-ı tîr-i g. + ı 2a/13

-3-

güzel : Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık uyandıran, çirkin karşıtı.

g. + ce 31a/15, 32a/1, 35a/13

-3-

güzerân (Far.) : Geçici, geçen.

g. étmişlerüñ 30b/9

-1-

güzeşteğân (Far.) : Geçmiş olan.

g.+ uñ 35a/6

-1-

güzîn (Far.) : Seçkin, seçilmiş.

çehâr-ı yâr-ı g. 2a/4

çehâr-ı yâr-i g. 8b/9

g.+ de 10b/1

-3-

haber (Ar.) : Bir olay, bir olgu üzerine edinilen bilgi, salık.

h.- i şîḥḥat 34a/15

h. vérüp 29b/11

-2-

habîb (Ar.) : Sevgili.

h.- i Ḥüda 1b/11

-1-

Hâbil : Hz. Adem ve Havva'nın küçük oğludur.

H. 4b/14

-1-

habs (Ar.) : Dışarı çıkmasına izin vermemek üzere bir yere kapatma.

h. ve taẓyîḳ olunur 27b/10

-1-

hacâlet (Ar.) : Utanma.

h. 50b/11

-1-

hâ'ce (Ar.) : Efendi, sahip, reis.

h. 52b/9

-1-

hacer (Ar.) : Taş.

h. 41a/4, 65a/1, 69b/1

şakîl-i h. 41b/13

h.- i bâlâteri 47b/7

h.- i ma' rûfdur 56a/12

h.- i mevhûb 59a/5

h.- i mu' teber 38a/2

h.- i mümtâz 47a/6

h.- i münteḥâsı 58a/14

h.- i münteḥâsı 42a/13

h.+ dūr 45a/2, 59a/7, 64a/17, 67b/4, 68b/8

-16-

hâcer-i sınır : Sınır taşı. Okmeydanı'nın sınırını belirlemek için dikilen taş, meydan sınırı.

h.- i sınır 49b/3

-1-

hâcet (Ar.) : Gerek duyulan, ihtiyaç.

h. 10a/2

h. ḳalmayup 26b/11

-2-

Ḥacı 'Abdulbākî Çelebi : Teberdar Hacı Abdalbaki. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.(bk. 'Abdulbākî Çelebi)

H. 52b/15

-1-

Ḥacı Bekir : Hacı Ebubekir Ağa. 18. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış olan kemankeştir.

H. 62b/8

-1-

Ḥacı Beşîr Ağa : Ayşe Sultan'ın başağasıdır. 18. yüzyılda yaşamıştır.(bk. Beşîr Ağa)

H. 63b/17

H.+ nuñ 64b/9

-2-

Ḥacı İsmâ'îl : 17. yüzyılın ikinci yarısı ile 18. yüzyılın başında yaşamıştır.

H. 49b/13, 50a/6, 51a/4, 60b/1

H.+ e 49b/17

-2-

Ḥacı İsmâ'îl : Menzil adı. Ayak yeri Ahi(Parpol) Menzili'ne yakın eğrice taştır.Baştaşı, Çoban Çeşmesi'nin üst yanındaki Karlık'tan ötededir.

H. 49b/5
-1-

Hacı Süleymān : Menzil ve puta okçuluğunda zamanının en usta kemankeşlerinden biriydi. 17. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olan kemankeştir. (bk. Hacı Süleymān Ağa, Nakḫāş Hacı Süleymān)

H. 43a/16, 45b/17, 57a/3, 69a/16
H. + uñ 69a/1
-5-

Hacı Süleymān : Menzil adı. Ayak yeri, Miralem Ahmed Ağa taşından yukarı düzde, baş taşı Puta Deresi'nde, Eski Karlık'dan beride, Kulaksız yoluna yakındır.

H. 46b/1
-1-

Hacı Süleymān Ağa : Menzil ve puta okçuluğunda zamanının en usta kemankeşlerinden biriydi. 17. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olan kemankeştir. (bk. Hacı Süleymān, Nakḫāş Hacı Süleymān)

H. 43b/5, 46a/2
H. + y1 47a/1
-3-

Hācibzāde Muḥammed Ağa : Hacıbzade Mehmed Ağa. 18. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış olan kemankeştir.

H. 57a/12
-1-

ḥadd (Ar.) : Sınır.
ḥ. - i imkāndan 31a/14
ḥ. - i ḳaddine 32b/10
ḥ. + inden 34a/1
ḥ. + ine 33b/15
-4-

ḥadeng (Far.) : Ok.
ḥ. - i taḥsīn 69b/5
-1-

Ḥadice Sultān : I.Selim ve Ayşe Hafza Sultan'ın kızıdır. Ailesinin isteği ile İskender Paşa ile evlenenmiştir.

H. 48b/4
-1-

ḥadīd (Ar.) : Keskin, şiddetli, sert.
tīr-i ḥ. 46a/4
-1-

ḥadīş (Ar.) : Hz. Muhammed'in söz ve davranışları.

ḥ. 3b/2
ḥ. - i ṣaḥīḥ 18a/10
ḥ. - i ṣerīf 12a/12
ḥ. - i ṣerīf-i erba' in 13a/9
ḥ. - i ṣerīfī 18a/1
ḥ. - i ṣerīfine 36a/13
ḥ. - i ṣerīfīni 18b/1
-7-

ḥafāyā (Ar.) : Gizli şeyler, sırlar.
ḥ. + sını 20a/15
-1-

Ḥafid Menlā Efendi : Mehmed Hafid Molla. 18. yüzyılın ikinci yarısı ile 19. yüzyılın başında yaşamış olan kemankeştir.

H. 63b/3, 64a/8
-2-

ḥāhiş (Far.) : İstek, arzu.
ḥ. 3b/2
ṣaydgāh-ı feẓā-y1 ḥ. + de 2b/3
ḥ. + in 42a/17
ḥ. + iyle 34a/2, 62b/11
-5-

ḥāhiş-kerān (Far.) : İstekliler.
ḥ. 58b/5
-1-

ḥā'in (Ar.) : Hıyanet eden.
ḥ. 57b/7
-1-

ḥā'iz (Ar.) : Bir şeyi olan, elinde bulunduran, taşıyan.

h. 66a/4, 68b/3

-2-

hak (Ar.) : 1. Doğru, gerçek.
h. 37a/15, 40b/10, 55b/15, 67a/16
h. 13a/13
h.- ı sa'adetlerinden 11a/3
h.+ a 53a/4
h.+ ı 19b/7

2. Allah.

cenāb-ı h.+ ı 15a/11
cenāb-ı h.+ uñ 61a/5
h.- ı celle 22a/2
-14-

hak (Far.) : Toprak.
būte-i h. 1b/3
'arşa-i h.- i fārisī 36a/2
h.- i helāke gelicek 11b/12
-3-

Hākānī : Efdaleddin İbrahim Ali'nin
oğludur. Azerbaycanlı şair ve mütefekkindir.
H. 36a/2
-1-

hakāyık (Ar.) : Hakikatler.
isṭīlā'-ı h. 3b/3
-1-

hak-bīn (Ar.+Far.) : Hakkı görücü.
H. 28a/15
-1-

hākī : Ok adı. Meşk ve koşuda kullanılan bir
ok çeşidi. Pişrev okundan tek farkı
yeleğinin ensiz ve uzun olmasıdır.
h. 29b/16, 29b/9, 31b/6, 51b/9
h.+ dūr 54b/10
-5-

Hākī : (Kıble Hakisi) Menzil adı. Ayak yeri,
Tekye önündeki mezarlık yanında beyaz
mermer taştır. Baş taşı Haydar(Memi
Çelebi) Menzili'nin solundadır.
H. 44b/17, 54a/11, 62a/7, 63a/14
H.+ si 62a/8
-4-

Hākī Bostāncı : (Yıldız-Poyraz ile) Menzil
adı. Ayak yeri, Puta Deresi başında, Uncu
Şüca Menzili ayak yerinden biraz ileride
kısa mermer taştır.
H. 51a/13
-1-

hakikat (Ar.) : Asıl olan durum ve şekil.
h. 21b/9
-1-

hakīm (Ar.) : Varlıktaki şeylerin mahiyet ve
hakikatlerini aklı ile bilen kimse.
h. 45a/16
h.+ i 5a/17
h.- i mezbūr 5b/12
-3-

hākīm (Ar.) : Egemenliğini yürüten,
buyruğunu yürüten, sözünü geçiren,
egemen.
h. 27b/9
-1-

hakka (Ar.) : Gerçekten, doğrusu.
dehengūşa-yı h.- i tebessūmi 11b/16
-1-

hakında (Ar.+Tr.) : Üzerine, için,
hususunda.
h.+ 3b/17, 18a/2, 18b/4

Hak Ta'ālā (Ar.) : Yüce Allah.
H. 12b/17, 14b/12, 16a/5, 16a/10,
21b/3
H.+ nuñ 22a/16
-5-

hāl (Ar.) : Bir şeyin içinde bulunduğu
şartların ve niteliklerin bütünü, durum.
h. 29a/11, 3b/15
bahr-i h. 34a/9
tafşil-i h. 5a/4
lāzime-i h.+ den 31b/1
şūret-i h.+ i 6b/10
-6-

hālā (Ar.) : Bu zamana kadar, daha, henüz.
h. 16b/17, 35b/17, 41a/5, 42a/11,
4a/7, 59b/1, 60a/14, 65b/4, 65b/15,
67a/4
-9-

hālāt (Ar.) : Haller.
h.-i *ikā'ından* 31b/9
h.+ a 67b/17
-2-

hāle (Ar.) : Ayın etrafında görülen parlak ışık.
h.- i *mehtābı* 9b/17
-1-

Halebü 'ş-şehbā : Halep şehri.
H. 34b/15
-1-

hālet (Ar.) : Hal, nitelik.
h.- i *ma'kūle* 2a/14
-1-

hālī (Ar.) : Boş.
h. *olmayuñ* 21b/3
h. *olmayup* 31b/5
-2-

hālīfe (Ar.) : Hz. Muhammed'in vekili olarak Müslümanların imamlığını ve din koruyuculuğunu yapmakta olan görevli.
h.- i *müslimīn* 35b/17
h.+ si 49b/17
-2-

hālīk (Ar.) : Helak olan.
H. 12b/4
-1-

Halil Ağa : Halil Efendi. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.
H. 62a/14
-1-

Halil Ağa : Menzil adı. Ayak yeri, Hacı Süleyman Menzili'ni üst yanında, Deve

Boynu denilen yerdeki kısa taşdır. Ana taşı, Emin Menzili ana taşının 150 gez solunda İncirli Bahçe yönündeki dereye bulunan uzunca taşdır.

H. 68b/9
-1-

Halil Ağa : Musahib Halil Ağa. Sultan III. Selim'in cülus yılında musahib olarak saraya girmiştir. Halil Ağa Menzili'ni açarak ana taşı diktirmiştir.
H. 68b/14
-1-

Halil Efendi : Katip Halil Ağa. Önce divan katipliği, daha sonra Yerköy ve Silistre nazırlığı yapmıştır. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.
H. 61a/16
H.+ ye 61b/5
-2-

halk (Ar.) : Aynı ülkede yaşayan, aynı kültür özelliklerine sahip olan, aynı uyruktaki insan topluluğu.
h. 6a/8
h.+ i 6b/5
h.+ inuñ 26a/12, 26a/7
-4-

halka (Ar.) : Çeşitli metallerden veya tahtadan yapılmış çember.
h.- i *kemānkeşānda* 31a/3
naẓar-ı h. 69b/6
-1-

halel (Ar.) : Bozukluk, eksiklik, fesad, noksan.
h. 45b/4
-1-

halvet-serāy (Ar.+Far.) : Köşk.
maḥrem-i h. 1b/9
-1-

Hamāmī Ahmed Ağa : Uşşaki(Hacı İsmail) Menzili'nde 937.5 gezlik bir rekoru vardır. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

H. 50a/10
H. + ya 50b/10
-2-

hamarat (Erm.) : Çalışkan, becerikli.
h. 56a/4
-1-

hamāset (Ar.) : Yiğitlik, kahramnalık.
h. 38b/8
nihāde-i h. 40a/6
meydān-ı h. eyledikleri 35a/9
-3-

hamd (Ar.) : Tanrıya şükretme.
h. - ı bī-ḥad 1b/1
-1-

hamel (Ar.) : Kuzu.
h. 7b/8, 41b/12
-2-

hamiyyet (Ar.) : Milletin, yurdunun, yakınlarının şerefine koruma gayreti, milli şeref ve haysiyet, fazilet.
h. 54b/14, 56a/1
dāde 'i h. 40b/13
h. - i intisāba 42b/2
deryā-yı h. - i mevçhiz 41a/15
deryā-yı gayret ve h. + leri 63b/14
-6-

Ḥammene Binti Süfyān : Bir sahabe.
H. 10b/12
-1-

Ḥamza : Solak Hamza. Cerrah Menzili'nde 1016 gezlik bir rekor kırıp taş diktirmiştir. (bk. Solak Ḥamza)
H. 44a/9
-1-

Ḥamza Çelebi 'Uşşākizāde : Uzunçarşı'daki Uşşaki dükkanının sahibi idi. Uşşaki (Hacı İsmail) Menzili'ni açmış ve ana taşı diktirmiştir. (bk. 'Uşşākī, Pehlivān Ḥamza İbn-i Uşşākī)
H. 50a/8

-1-

ḥançer (Ar.) : Ucu eğri ve sivri, kamaya benzer, silah olarak kullanılan bir bıçak türü.
h. + üñ 35a/7
-1-

ḥande (Far.) : Gülme, gülüş.
tırāz-ı h. 11b/5
h. - i bīvaḳt-i hoş 11b/6
-2-

ḥāne (Far.) : Ev.
h. + lerinde 12b/10
h. - i ḥaṣṣa 50b/5, 52b/7
-3-

ḥānḳāh (Ar.) : Bir tarikatın, diğer tekkelerinin kendisine bağlı bulunduğu merkez durumundaki tekkesi.
h. 52b/14
rāy-ı h. - ı rumāt 35b/12
-2-

ḥār (Ar.) : Sıcak.
h. - ı çeşm-i a' dā eyledigi 39a/17
-1-

ḥarāb (Ar.) : Yıkık dökük, viran.
h. 51a/6
-1-

ḥarābī : Ok ile hedefi vurma şekillerinden biridir.
h. 25b/2
-1-

ḥarām (Ar.) : Din kurallarına aykırı olan, dini bakımdan yasak olan, helal karşıtı.
h. + dur 24a/2
h. olan 21a/5
-2-

ḥarb (Ar.) : Savaş.
alāt-ı h. 13a/17
eşnā-yı h. 17b/16
-2-

hareket (Ar.) : Bir cismin durumunun ve yerinin değişmesi, devinim, aksiyon.

h. - i maḳbūleden 2a/15

h. + den 66a/4

h. edenler 19b/3

h. etmemekdür 31a/8

-4-

harem (Ar.) : Saray ve konaklarda kadınlara ayrılan bölüm.

h. - i hūmāyūn 65b/4, 68a/17

-2-

hāric (Ar.) : Dış, dışarı.

h. 24b/5, 67b/13

müteccāviz-i h. + e 30a/11

-3-

hāş (Ar.) : Özgü.

h. 44b/11

seng-i h. + i 48b/16

-2-

Hasan : 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir. (bk. Hasan Çelebi, Hasan Çelebi Baḫtiyārzāde)

H. 44a/2, 44a/7

-2-

Hasan Ağa Sertaḫtrevānī : Ekşi (Erkekli-Dişili) Menzili'nde 1177 gezlik bir rekor kırmıştır. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

H. 45a/15

-1-

Hasan Beg Mirderyā : Hasan Bey. Hakkında bilgi edinemediğimiz "Derya Beylerinden" (?) Hasan Bey. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

H. 53a/15

-1-

Hasan Çelebi : Baḫtiyārzāde Hacı Hasan Çelebi. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir. (bk. Hasan, Hasan Çelebi Baḫtiyārzāde)

H. 44a/6

-1-

Hasan Çelebi Baḫtiyārzāde : Baḫtiyārzāde Hacı Hasan Çelebi. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir. (Hasan, Hasan Çelebi)

H. 42b/6, 43a/11, 43b/14

-3-

Hasan taş : Menzil adı. Ayak yeri, Kâğıthane yoluna beyaz küçük mermer olup Ahi (Parpol) Menzili'nin ana taşıdır. Tekye Tepesi'nden Müezzinler Sofası'na doğru atılır.

H. 43b/12

-1-

ḥasbe'l-mekān (Ar.) : Mekan gereğince, mekan icabı.

h. 53b/14

-1-

ḥasbihāl (Ar.) : Konuşup dertleşme, sohbet.

h. 2b/14

-1-

ḥaseb (Ar.) : Arapça "saymak, addetmek" anlamındaki kelime.

h. + iyle 28a/1

-1-

ḥaşekī (Ar.+Far.) : Osmanlı Devleti'nde bir görevde eskimiş olanlara verilen unvan.

h. 61b/3

-1-

ḥasenāt (Ar.) : Yararlı, iyi, güzel işler.

h. 36b/4

envā'-i h. 19a/5

-2-

ḥasene (Ar.) : İyilik, iyi ve güzel iş.

a' māl-i h. 13a/5

e'f'āl-i h. + den 59b/7

h. + sine 9b/5

h. - i Muḥammedīde 53b/11

-4-

hâşıl (Ar.) : Olan, ortaya çıkan.

h. + dur 23b/2

h. olur 15b/4, 17b/2, 21b/16

sevâb-ı h. olur 23b/11

-5-

Haşılı Muhammed Ağa : Menzil adı. Ana taşı, Nakkaş Menzili ile İmam Menzili arasında, orta boy mermerdir. Yahudi Mezarlığı'na doğru atılır.

H. 68a/14

Haşılı Muhammed Ağa : Hasıllı Mehmed Ağa. 18. yüzyılın sonu ile 19. yüzyılın ilk çeyreğinde yaşamış olan kemnakeştir.

H. + nuñ 68a/17

-2-

hasīb (Ar.) : Hesap eden.

h. 54a/2

-1-

Hâşköy : İstanbul'un Beyoğlu ilçesine bağlı, Haliç kıyısında bir semt. Osmanlı döneminde Yahudi ve Rumların ve bazı Mekke Şerifliği soyundan gelen üyelerin oturduğu bir semtti.(bk. Hâşköy)

H. 29b/7, 61b/8

H. + e 61a/12

-3-

Hâşköy : İstanbul'un Beyoğlu ilçesine bağlı, Haliç kıyısında bir semt. Osmanlı döneminde Yahudi ve Rumların ve bazı Mekke Şerifliği soyundan gelen üyelerin oturduğu bir semtti.(bk.Hâşköy)

H. 38b/13, 48b/16, 54a/9, 67b/4, 69b/3

H. + de 53a/8

miyân-ı vâdî-i H. + de 48a/9

-7-

Hasku : Hasko diye tanınan kemankeştir. İmam Menzili'nde 923.5 geze ok atıp rekor kırmıştır.

H. 53b/1

-1-

haslet (Ar.) : Yaratılıştan gelen özellik.

h. 15a/12

-1-

hâş ota (Ar.) : Osmanlı sarayında Enderun'un en muteber dairesi.

h. 44a/5, 47a/3, 51b/7

-3-

hâşşa (Ar.) : Bir şeye veya bir kimseye mahsus olan.

eşer-i h. 59a/7

hâne²-i h. 50b/5, 52b/7

silâhşör-u h. 61a/15

silâhşorân-ı h. + dan 60a/13

kiler-i h. ketühdâlığıyla 63a/6

-6-

hâsta (Far.) : Sıhhati yerinde olmayan kimse.

h. olmak 27b/7

-1-

haşr (Ar.) : Cenab-ı Hakk'ın kıyamet gününde, dünya hayatında işlediklerinin hesabını sormak üzere ölüleri diriltip bir araya toplaması.

h. + e 10a/11

-1-

hâtem (Ar.) : Yüzük.

h. 43b/7

-1-

hattâ (Ar.) : Bile, dahi, üstelik.

h. 34a/11

-1-

hâtün : Kadın.

h. + uyla 15a/2

h. + uyla oynamak 15a/14

-2-

hatâ (Ar.) : Aslına uygun olmayan şey, yanlış.

h. 64b/8

h. éder ise 27a/14

-2-

ḥāṭır (Ar.) : Düşünme, yad, akılda tutma.
mir'āt-i ḥ. 11b/7
şıyānet-i ḥ. 57b/13
ḥ. + larına 29a/16
ḥ. + larını 23a/1
-4-

ḥāṭır-şikenlik (Ar.+Far.+Tr.) : Hatır kırma, gönül incitme.
ḥ. + de 35a/8
-1-

Ḥattāt Nāmı İbrāhīm Ağa : Silahşor ve hattattır. 18. yüzyıl sonu ve 19. yüzyıl başında yaşamış olan kemankeştir. (bk. Nāmı İbrāhīm Ağa)
H. 66a/7 yılında
-1-

havācı : Atışlarda hava yerinde durup okun düştüğü yeri ayak yerinde duranlara bildiren meydan görevlisi.
h. 62b/12
h. + lar 57b/12
h. + lara 30a/14
h. + ya 29b/11
-4-

Havācı 'Alī Dede : Havacı Ali Dede. Meydan havacılarından olup, aynı zamanda müteveli heyet üyesiydi. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.
H. 55a/12, 55b/14
-2-

ḥavālī (Ar.) : Yöre.
ḥ. + sinde 10a/17, 58b/10
-2-

Havān Delen : II. Beyazid devrinin ünlü kemankeşlerindendir. 15. yüzyılın sonu ile 16. yüzyılın başında yaşamış olan kemankeştir. (Havān Delen Şolāḫ Bālī, Havāndelen Laz Şolāḫ Bālī)
H. 39a/7
-1-

Havāndelen Laz Şolāḫ Bālī : II. Beyazid devrinin ünlü kemankeşlerindendir. 15. yüzyılın sonu ile 16. yüzyılın başında yaşamış olan kemankeştir. (Havān Delen Şolāḫ Bālī, Havān Delen)
H. 38a/12
-1-

Havāndelen Şolāḫ Bālī : II. Beyazid devrinin ünlü kemankeşlerindendir. 15. yüzyılın sonu ile 16. yüzyılın başında yaşamış olan kemankeştir. (Havān Delen, Havāndelen Laz Şolāḫ Bālī)
H. + nūn 38b/5
-1-

ḥavārim : Ok ile hedefi vurma şekillerinden biridir.
ḥ. 25a/17
-1-

ḥavās (Ar.) : Duyular.
şarf-ı ḥ. 59b/6
-1-

ḥavāş (Ar.) : Nitelikler, keyfiyetler.
aşhāb-ı ḥ. 30b/7
āşhāb-ı ḥ. 14b/1
ḥ. - ı itbā'ıyla 5a/16
-3-

ḥavāşık : Ok ile hedefi vurma şekillerinden biridir.
ḥ. 25a/13
-1-

ḥavāsir : Ok ile hedefi vurma şekillerinden biridir.
ḥ. 25a/15
-1-

ḥavfen (Ar.) : Korkulu olarak.
ḥ. 19b/1
-1-

ḥāvī (Ar.) : İçine alan, içinde bulunduran.
ḥ. + dūr 4a/5
-1-

ḥayāt (Ar.) : Canlı, sağ olma durumu.

ḥ. + da 20b/10

īṣār-ı naḥd-i ḥ. etmek 10b/2

-2-

Ḥaydar : Acemi Tosun Haydar Bey.
Devrinin tanınmış kemankeşlerindendir.
Tekye Menzili'nde ağaç pişrev oku ile 1128
geze atıp taş diktirmiştir. (bk. Ḥaydar Beg)

H. 42b/13

tārek-i H. 44b/16

-2-

Ḥaydar Beg : Acemi Tosun Haydar Bey.
Devrinin tanınmış kemankeşlerindendir.
Tekye Menzili'nde ağaç pişrev oku ile 1128
geze atıp taş diktirmiştir. (bk. Ḥaydar)

H. 42a/1, 42b/10

-2-

ḥayıs (?)

ḥ. + in 48a/3

-1-

ḥayr : (Ar.) : İyi, hayırlı.(bk.ḥayır)

ḥ. 13a/11

ḥ. + u 21a/6

eşer-i ḥ. + a 69b/5

-3-

ḥayrān (Ar.) : Çok beğenen kimse.

ḥ. 37a/6

dil-i ḥ. 2a/16

‘āciz ve ḥ. olıcaḥ 59b/11

-3-

ḥayrāt (Ar.) : Sevap kazanmak için yapılan iyilik.

ḥ. 36b/4

-1-

ḥayret (Ar.) : Beklenmedik, garip bir şeyin sebep olduğu şaşkınlık, şaşırma.

ḥ. 43a/3

ḥ. + de 63b/9

ḥ. edüp 38b/6, 52a/3

ḥ. eylediği 56a/8

ḥ. ve ḥecālet edüp 61b/7

-6-

ḥayır (Ar.) : İyi, hayırlı.(bk.ḥayır)

ḥ. + lu 16a/2

-1-

ḥayvān (Ar.) : Duygu ve hareket yeteneği olan, içgüdüleriyle hareket eden canlı yaratık.

ḥ. 6a/16

-1-

ḥayvānāt (Ar.) : Hayvanlar.

ḥ. 23b/6

ḥ. + a 20b/14

-2-

Ḥayyān : Peygamber Efendimiz zamanında yaşamış olan müşrik bir okçu.

H. - ı biḥayā 11b/2

H. - ı ḥayye-i neḫādūn 11b/1

cānib-i H. + a 11b/9

sine-i H. + dan 11b/11

-4-

ḥayye (Ar.) : Yılan.

ḥ. - i neḫādūn 11b/1

-1-

ḥazā (Ar.) : Bu, şu, o.

ḥ. 4b/4, 4b/5

-2-

ḥazān (Far.) : Güz, sonbahar.

ḥ. 37a/16

bād-ı ḥ. 53b/17

-2-

Ḥazar : Adını Hazar Kağanlığı'ndan alan bir yer adıdır.

H. 7a/7

-1-

ḥazarāt (Ar.) : Hazretler.

ḥ. + ı 14b/2, 28b/5, 8b/10

ḥ. + ını 8a/16

h. + inuñ 2a/6, 4b/12, 8a/12, 9b/1,
10a/14, 13a/17, 13b/5, 28a/16

h. + larınuñ 30b/8

-13-

hāzır (Ar.) : Bir işi yapmak için gerekli her türlü şeyini tamamlamış olan.

h. olan 28a/14

h. olmazlar 17b/12

h. olurlar 17b/13, 23a/11, 23a/14

-5-

hazıren (Ar.) : Hazır olarak.

h. 19b/1

-1-

hazîne (Ar.) : Devletin malının veya parasının saklandığı yer.

h. - i 'āmire 28b/1

-1-

hazinedār (Ar.+Far.) : Bir hazineyi bekleyen, yöneten kimse.

h. 52b/10

-1-

Hazinedār 'Alī Ağa : 1687 yılında Darüssaade Ağası olmuş, aynı yıl görevinden alınarak Mısır'a gönderilmiş, 25 yıl sonra orada vefat etmiştir. Ağalar Menzili'nde Usta Recep işi yayla 878.5 gezlik bir rekor kırmıştır. (bk. 'Alī Ağa)

H. 52a/11

-1-

hazret (Ar.) : Yüce kabul edilen kimselerin adlarının başına saygı, övme, yüceltme amacıyla getirilen unvan.

h. + i 21b/3

h. + ine 1b/2

h. + ini 17b/9

h. + inüñ 13a/13, 22a/3

h. + leri 12a/16, 13b/9, 14a/6, 15b/12, 19a/10, 34b/4, 35b/8, 36a/7, 4a/17, 63b/13, 66b/7, 67a/12, 68a/5, 8b/14, 8b/2, 8b/7

h. + leri 10b/6

h. + leri 1b/11, 9a/9, 18a/9, 18a/13, 48b/8, 64a/8

h. + leriñ 10a/17, 27b/12, 36b/11, 3b/15, 48b/9, 62b/1, 64b/5, 65b/6, 67a/6, 68a/4, 8b/4, 9b/4

h. + leriyle 11a/5

h. - i Ādem 4a/16, 4b/12, 9a/15

h. - i Ādeme 4b/6

h. - i Ebūbeşer 8a/9

h. - i faḥr-i 'ālem 16a/17

h. - i ibn-i Ebū VaḥḥāşSa'dKāmbīn 9b/14

h. - i İbrāhīm 5a/1

h. - i İmāmZefar 58b/3

h. - i İsmā'il 16b/12, 4b/16

resūl-i H. - i Muḥammedū'l-Muştafā 13a/4

h. - i Neş'etin 2b/1

h. - i 'Ömer 12a/5

vedi'a-yı h. - i pīr 20a/9

h. - i Risāletpenāhī 8b/14

h. - i Sa'd 11a/3, 9a/3

h. - i Sa'da 7a/8

h. - i Sa'dBinEbū Vaḥḥāş 18a/2

h. - i Sa'ddan 7a/9

h. - i Sa'dden 11a/13

h. - i Sa'dı 12a/2

h. - i Sa'düñ 12a/3

h. - i Seyyidülenām 28a/8

h. - i şehriyārı 65b/5

h. - i şehriyārıdan 68b/12

h. - i vuslat-ı karīn 10a/11

-69-

hebā (Ar.) : Hiçbir işe yaramadan yok olma, boşa gitme.

h. olan 68a/7

-1-

hacālet (Ar.) : Utanma, mahçup olma.

hayret ve h. édüp 61b/7

h. ve ref' étdiği 57b/5

-2-

hedāya (Ar.) : Hediyeler, armağanlar.

h. 9b/2

-1-

hedef (Ar.) : Nişan alınacak yer, nişangah.

h. 12a/4, 1b/5

işāl-i h. 10a/8

resāde-i h. - i ihtiyār 40b/2

h. - i ʿāmmē 43b/8

h. - i ʿaʿn 28a/6

-6-

hedyye (Ar.) : Armağan.

h. + dūr 9b/8

-1-

heft (Far.) : Yedi.

h. iklīm : Yedi iklim. 35b/14

-1-

helāk (Ar.) : Ölme, yok olma.

ḥāk-i h. + e gelicek 11b/12

-1-

ḥelāl (Ar.) : Dinin yasaklamadığı şey.

ḥ. 19b/10

ḥ. + iyle 23a/13

-2-

ḥelvācī : Helva yapıp satan kimse.

ḥ. + lar 49b/17

-1-

hem (Far.) : “Özellikle, zaten, bir de”
anlamlarında kullanılan bir söz.

h. 13b/4, 5b/13

-2-

hemm (Ar.) : Üzüntü.

h. 23a/6

-1-

hemān (Far.) : Derhal, çabucak.

h. 22b/7, 25a/9, 37a/12, 62b/10

-4-

hemnām (Far.) : Adaş.

h. + ı 55b/7

-1-

hempā (Far.) : Arkadaş.

h. + ları 59b/10

-1-

ḥamyāze (Far.) : Gevşeklik, usanç.

ḥ. - i saʿy çeker 33b/10

-1-

hengām (Far.) : Vakit, zaman.

h. + ında 62a/5, 66b/11

-2-

hengāme (Far.) : Gürültü, patırtı.

h. + de 12b/15

-1-

her (Far.) : Önüne geldiği ismin
benzerlerini “teker teker hepsi, birer birer
hepsi. Birer birer tamamı” anlamıyla
kapsayacak biçimde genelleştiren söz.

h. 2a/6, 6b/11, 7b/6, 9b/16, 11a/4,
14a/13, 15a/9, 15b/3, 20b/11, 21b/15,
24a/13, 24a/14, 25b/3, 26a/7, 26a/14,
26b/5, 26b/7, 31b/6, 32a/4, 33b/14,
33b/8, 37a/12, 56a/16

-22-

her bir (Far.+Tr.) : Sayılabilen şeylerin ayrı
ayrı hepsi.

h. 26a/8

-1-

her zamān (Far.+Ar.) : Ara vermeden.

h. 67a/13

-1-

her ān (Far.+Ar.) : Her zaman.

h. 37b/1, 7a/13

-2-

herḡangī (Far.+Tr.) : Herhangi. Belli
olmayan, özellikleri iyice bilinmeyen.

h. + sı 27b/3

-1-

her ne kadar (Far.+Tr+Ar.) : Başına
getirildiği şartlı cümledeki yargının doğru
veya doğal görüldüğünü fakat bunun yeterli
olmadığını anlatan bir söz.

h. 3a/12

-1-

herkes (Far.) : İnsanların bütünü.

h. 13a/15, 31b/12

-1-

hesāb (Ar.) : Oranlama, tahmin.

h. olunmayup 27a/4

-1-

hevā (Ar.) : İstek, arzu.

h. 30b/16, 51b/17, 59b/9

h.- yı kıble-i sürūrefzā 44b/15

h.- yı şimāl 50b/6

i'ānet-i h.- yı şimāl 66b/10

h. + ları 57b/9

h. ü heves edüp 2a/13

-8-

heves (Ar.) : İstek, arzu.

hevā ü h. edüp 2a/13

-1-

hezār (Far.) : Bin.

h. 12b/13

-1-

hezel (Ar.) : Şaka, alay, mizah.

h. 39b/14

-1-

hıfzullāh (Ar.) : Allah korusun.

h. 67a/4

-1-

hıramān (Far.) : Salına salına, naz ile yürüyen.

h. 10b/16

-1-

Hicāz (Ar.) : Arabistan yarımadasında Kızıldeniz'in doğu sahili boyunca uzanan ve Haremeyn ile mikāt yerlerini içine alan coğrafi bölge.

H. 7b/14

arāzi-i H. + da 7b/4

-2-

Hicāzī (Ar.+Tr.) : Arabi yay türlerinden biri.

H. 16b/9

Qavs-i H. 16b/13

-2-

hicrān (Ar.) : Ayrılık.

h. 60a/16

-1-

hicret (Ar.) : Bir yerden başka bir yere göç etme.

h. + üñ 12b/7

-1-

hiç (Far.) : Olumsuz cümlelerde ve soru cümlelerinde anlamı kuvvetlendirir.

Kat'iyen, asla.

h. 37a/14

-1-

hiddet (Ar.) : Öfke, kızgınlık.

h. 42a/8, 52b/10

h.- i tığ-i sertiz 51b/13

-3-

hidmet (Ar.) : Hizmet kelimesinin eskimetinlerde kullanılan asıl şekli.

h. 62a/1

şeref-i h. 62b/2

-1-

hikāye (Ar.) : Bir olayın sözlü veya yazılı olarak anlatılması.

h. + ler 5a/4

h. oldığı 34b/1

-2-

hikmet (Ar.) : Gizli sebep.

h. + i 8a/8, 8b/1, 9a/11

-3-

hilāf (Ar.) : Ters, aykırı.

h.- i şer'-i şerif 67b/16

h. + ı 19b/2, 25b/16

-3-

hilāfet (Ar.) : Ters, aykırı.

evān-ı h. + lerinde 62a/1
zamān-ı h. + lerinde 12a/6
-2-

hıl'at (Ar.) : Kaftan.
h. - i 40a/3
h. - i yek 10b/16
-2-

hile (Ar.) : Birini aldatmak, yanıltmak için yapılan düzen, dolap, oyun.
tarīk-i h. + ye 57b/11
-1-

himem (Ar.) : Himmetler.
bār-ı h. olmışlardır 2a/10
-1-

himmet (Ar.) : Yardım, ihsan.
h. 37a/7, 40a/3, 55b/14
h. + i 55a/3
h. + leri 48b/10, 63b/8
bend-i h. 2b/9
dest-i h. 38b/2, 51a/7
keşf-i şurā'-i h. 41b/5
kıble-i h. 38a/1
kuvvat-i bāzū-yı h. 66a/5
müntehā-yı h. 6b/12
nāvek-i h. 44a/9
nuḳūd-u h. 52b/11
'uluvv-ı h. 39a/10
şarf-ı naḳdīne 'i h. 53b/13
setre-i h. 45a/17
sipīhr-i h. 40b/7
h. - i merdān 2b/13
h. - i nişāne-i maḳşūde 35a/14
'umre 'i sa'y ve h. edüp 46a/3
libāçe 'i h. + i 42b/16
pāy-ı h. + i 67a/15
sehm-i h. + i 6b/4
kemān-ı h. urdum 69a/12
h. ve istiḳrār olup 58a/6
-27-

hın (Ar.) : Zaman, vakit.
h. 9b/16
h. + de 19b/8, 2b/10, 4b/1, 8b/11

-5-

Hind : Hindistan.
H. 3a/7, 7b/17
-1-

hiṭāb (Ar.) : Sözü birine veya birilerine yöneltme.
h. + ı 13b/11
h. + ıyla 11a/11
h. - ı müsteṭābından 13a/14
-3-

hiṣā' (Ar.) : Doğru bir çizgi üzerinde bulunma durumu.
h. + sındadır 42a/14, 57a/5
-2-

hod (Far.) : Kendi, bizzat.
h. 6b/12
-1-

hōd-be-hōd (Far.) : Kendi başına.
h. 33b/12
-1-

hoş (Far.) : Beğenilen.
h. 11b/5
dibāce-i h. 3b/12
ḥande-i bīvaḳt-i h. 11b/6
-3-

hūb (Far.) : Güzel.
naḳş-i kitābe-i h. - i tezyīdden 51a/2
-1-

hubūbāt (Ar.) : Tahıl.
h. + ı 4b/2
-1-

hudā (Far.) : Tanrı.
h. 7a/11
fermān-ı h. 4b/13
ḥabīb-i H. 1b/11
şükür-i h. 6b/11
tercümān-ı rāz-ı h. 1b/9
bade'l- hudā 30b/9
-6-

ḥuddām (Ar.) : Hizmet edenler, hizmetçiler.

ḥ. + uñuza 19b/17

-1-

ḥudūd (Ar.) : Sınır.

ḥ. + ıyla 28a/17

ḥ. - u meydāndan 37a/3

müntehā-yı ḥ. 66a/11

vūs'at-ı dā'ire'-yi ḥ. + ı 28b/14

-4-

ḥuld-berīn (Ar.) : En yüce cennet.

ḥ. 9b/12

-1-

ḥumbara (Far.) : Demir veya tunçtan dökülmüş, yuvarlak ve boş olan içine patlayıcı maddeler doldurulup havan topu veya el ile atılan, yuvarlak bir bomba türü.

ḥ. 33a/2

-1-

ḥumūsi (Ar.) : Beşte biri.

ḥ. 7b/12

-1-

ḥūn (Far.) : Kan.

ḥ.-ı siltiz 58a/1

ḥ. - ı çeşm 50b/14

-2-

ḥunşur (Ar.) : Küçük parmak.

ḥ. 33a/15

-1-

ḥurd (Far.) : Kırık, parça.

ḥ. 53a/5

-1-

ḥurde (Far.) : Ufak, küçük.

teessüf-i ḥ. 2a/16

-1-

hurşid (Far.) : Güneş.

pertev-i h. - i imān 10b/14

-1-

ḥuşul (Ar.) : Hasıl olma, meydana gelme.

ḥ. - u ümniye 33b/14

-1-

ḥuşuş (Ar.) : Konu.

ḥ. + da 24b/15

ḥ. + unda 33b/7, 59b/13

ḥ. + unı 36b/4

-4-

ḥuşusen (Ar.) : Özellikle.

ḥ. 11a/6, 28a/14, 60a/6

-3-

ḥuṭut (Ar.) : Yazılar.

müte'addid-i ḥ. - u ḥümāyūn 28b/16

-1-

ḥuzūr (Ar.) : İç rahatlığı.

ḥ. - u müstevcibüssür 28b/9

ḥ. - u sa'ādete vardıklarında 14a/7

ḥ. + umda 6a/3

ḥ. + unda 58a/10

-4-

hübüb (Ar.) : Esme.(Rüzgar için)

farḥ-ı h. 47b/17

-1-

hübūṭ (Ar.) : Yukarıdan aşağıya inme.

h. - ı Ādemden : Hz.Adem'in

cennetten yeryüzüne inmesi. 9b/7

-1-

hücüm (Ar.) : Üstüne yürüme, saldırma.

h. 27b/16

-1-

ḥüdā-dād (Far.) : Allah'ın verdiği.

ḥ. 36b/3

-1-

ḥüdāvend (Ar.) : Her şeyin sahibi olan.

(Allah)

ḥ. - i vedūd 37a/11

-1-

ḥükemā (Ar.) : Hakimler, filozoflar.

h. - y1 devletüm 6a/9

h. + dan 5a/17

-2-

hüküm (Ar.) : Yargı.

h. + i 32a/6

h. - ü şerîfînüñ 27b/14

-2-

hülâsa (Ar.) : Kısaca.

h. - i kelâm : Sözüñ kısısı. 25b/15

-1-

hülâşü'l-vefâ (Ar.) : Vefanın özü.

h. + sında 34b/2

-1-

hümâ (Ar.) : Başına konduğu kimseye mutluluk getirdiğine inanılan talih kuşu.

h. 62b/1

-1-

hümâyün (Far.) : Padişaha, padişahlığa ait.

emr-ü h. 8b/13

harem-i h. 65b/4, 68a/17

müte'addid-i huṭūṭ-u h. 28b/16

rü'ûs-ı h. 65a/17

naẓar-ı h. - u şevket 66b/10

enderün-u h. + dan 64b/13

ṭab'-ı h. + i 37a/12

-8-

hüner (Far.) : Bir işte gösterilen ustalık.

h. 55a/2

kuvvet-i bâzû-yı h. 42a/4

meydân-ı h. 65b/3

h. + den 27a/6

h. + i 43b/2

-5-

hünkâr (Far.) : Osmanlılarda yalnız padişahlar için kullanılan bir unvan.

h. 35b/11, 37a/2, 63a/12

-1-

hürmet (Ar.) : Saygı.

h. buyurmaları 36a/15

-1-

hürmeten (Ar.) : Saygı göstermek maksadı ile.

h. 28b/7

-1-

Hüsâm Paşa : Kahvecibaşı Hüsameddin Ağa. 18. yüzyıl sonu ile 19. yüzyıl başlarında yaşamış olan kemankeştir.

H. 66b/2, 66b/9

-2-

Hüseyin : Sayıcı Hüseyin Ağa. Tersane-i Hümayn başveznedarıdır. 17. yüzyıl sonu ile 18. yüzyıl başında yaşamış olan kemankeştir.

H. 55b/13

-1-

Hüseyin Paşa : Çuhadar Küçük Hüseyin Ağa. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

H. 46a/9, 48b/8

-1-

hüsn (Ar.) : Güzellik.

h. 41a/5, 58a/13

h. - i bekâret 60a/1

h. - i naẓar 48b/10

defterhâne 'i h. - i şöhretin 50b/15

h. - ü teveccüh 62b/16

şadâ-yı h. ü nidâ 67a/15

-7-

Hüsn taşı : Taş adı. Menzil taşı adlarından biri. Boyları 1.5 metre'den 7 metre'ye kadar değişebilmektedir.

H. 40a/9, 56a/9

-1-

Hüsrev : Hüsrev Beg. Tekye Menzili'nde ağaç pişrev okuyla 1161 gezlik rekor kırarak taş diktirmiştir. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

H. 42a/2

H. + üñ 42a/9

-2-

ırak : Uzak.

ı. + da 26a/15

-1-

‘İrāk (Ar.) : Ortadoğu’da bir islam ülkesi.

‘I. + a 12a/10

-1-

‘ırk (Ar.) : Kalıtsal olarak ortak fiziksel ve fizyolojik özelliklere sahip insanlar topluluğu.

‘ı. - ı cinsiyeti 55b/8

-1-

ıslāh (Ar.) : İyi duruma koyma, düzeltme.

mütenebbih ve ı. olmayacağı 67b/17

-1-

ıstılāh (Ar.) : Herkesin anlayamayacağı anlamda kullanılan söz.

ı. + larını 2b/17

ı. + larınca 39b/13

-1-

ıttılā‘ (Ar.) : Bilgi edinme.

kesb-i ı. 20b/6

-1-

ıztırāb (Ar.) : Acı, Üzüntü.

ı. + ıyla 6a/15

mübtelā-yı ı. ve ıztırār olundığı 59a/4

-2-

ıztırār (Ar.) : Zorunluluk.

mübtelā-yı ıztırār ve ı. olundığı 59a/4

-1-

i - : Ek fiil.

atıcı i. - di 22b/12

eş‘ar-ı zāt-ı şerīf i. - di 12a/17

guzzāt-ı rümātdan i. - di 34a/12

kelām etmiş i. - di 9a/9

oķ atarlar i. - di 22b/11

oķ atmış i. - di 8b/10

āb eder i. - di 11a/17

ta‘līm ve imā etmiş i. - di 4b/8

tesmiye ederler i. - di 7b/9

yazılmış i. - di 4b/12, 8a/13

fikrinde i. - düm 35a/12

i. - ken 66a/4

civān i. - ken 10b/14

dér i. - ken 2a/17

destūru‘amel i. - ken 59b/14

eşnāsında i. - ken 42a/16

evķātğüzār i. - ken 6a/15

gezer i. - ken 5b/1

giterler i. - ken 22b/9

iķtişāş etmiş i. - ken 60a/13

iķvān olmuş i. - ken 40b/14

irās-ı te‘ab ve kelāl etmiş i. - ken

62b/7

‘alāmet etmiş i. - ken 56a/1

oķ atar i. - ken 15b/9, 29b/4

oķ atılır i. - ken 15b/14

olur i. - ken 31b/9

remy-i sihām eder i. - ken 8b/3

şaddında i. - ken 67a/10

tefekür eder i. - ken 5b/11

var i. - ken 64b/11

baķş etmiş i. - miş 58b/12

iķrāz-ı meşūbāt-ı cezile eder i. - miş

58b/8

vérilmiş i. - miş 67b/15

aşığı i. - se 33a/5

bulmazlar i. - se 31b/7

bulunur i. - se 29b/2

çoğalır i. - se 22b/6

derkār i. - se 13b/4

düşer i. - se 30a/12

düşmiş i. - se 26b/17

eder i. - se 14a/15

fāriğ olur i. - se 27b/3

farz ederler i. - se 24b/17

geçer i. - se 24a/14, 24a/8

gelür i. - se 26a/11

ķatā eder i. - se 27a/14

i‘timād olunur i. - se 20b/8

işābet etdirir i. - se 22a/4

işābetinden i. - se 27a/2

ister i. - se 37a/12

ķabūl eyler i. - se 21a/2

ķaşd ederler i. - se 23b/10

meşrūt i. - se 27a/8

murād ederler i. - se 30a/5

muḳarrer olur i. - se 24b/10
olur i. - se 26a/6
şart ederler i. - se 24b/17
şart olunur i. - se 24b/12
teşādūf eder i. - se 27a/10
ṭaleb eder i. - se 14a/14
ṭoḳunur i. - se 27b/1
urur i. - se 25a/10, 25b/4, 26b/7
ümmīdi eder i. - se 14a/16
yedil-mütenāvil i. - se 3a/13
yuḳaru i. - se 33a/5
olur i. - se olsun 25a/9, 26b/5
-72-

i‘ānet (Ar.) : Yardım.
i. 42a/5, 68b/3
i. - i bād-ı lodos 52b/8
i. - i bād-ı şimāl 53b/13, 63a/8
i. - i hevā-yı şimāl 66b/10
i. - i lodos 49b/15
i. + i 46a/11
-8-

‘ibārāt (Ar.) : İbareterler.
‘i. - ı muḫtelife 17a/13
-1-

‘ibāret (Ar.) : Oluşan, meydana gelen.
‘i. 32a/12
‘i. + dūr 4a/8, 9b/2
-3-

ibdā‘ (Ar.) : Yaratma, yoktan var etme.
i. olunmaḳ 3a/11
-1-

ibḳā (Ar.) : Sürekli ve daimi kılma.
i. 68a/6
e. - yı nām 68b/14
-2-

ibn (Ar.) : Oğul.
i. 10b/6
i. - i Ebū Vaḳḳāş Sa‘d Kāmbīn 9b/14
i. - i Uşşāḳīnūn 50b/7
-3-

ibnü’s-sultān (Ar.) : Sultan’ın oğlu.

i. 36a/4
-1-

ibnü’s-sultānū’s-sultān (Ar.) : Sultanlar sultanının oğlu.
i. 36a/3
-1-

Zühre Bin Kelāb : Kusay bin Kilab. Zühreoğullarını Kabe etrafına yerleştiren kişidir.
-1-

İbrāhīm : Yahudilik, Hristiyanlık ve İslam’ın müştereken kabul ettiği en büyük peygamber.
İ. 8a/13, 12b/1
Ḥazret-i İ. 5a/1
-3-

İbrāhīm Ağa : Kimliği hakkında bilgi edinemediğimiz İbrahim Ağa, Bostancı Menzili’nde 964 gezlik bir rekora sahiptir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.
İ. 51b/1
-1-

İbrāhīm Ağa : Hazinedar İbrahim Ağa. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.
İ. 54b/2
-1-

İbrāhīm Beg : Hazinedar İbrahim Bey. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.
İ. 56b/4
-1-

İbrāhīm Beg : Uzun İbrahim Beg. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.
İ. 59a/16, 60a/7
-2-

İbrāhīm Ḥanīf : Hanif mahlası ile anılan üç Osmanlı aliminin en meşhurdur. İyi bir hattat olan Hanif, birçok eserini bizzat kendisi yazmıştır.
İ. 34b/2
-1-

İbrāhīm Paşa : Nevşehirli Damad İbrahim Paşa. Osmanlı Sadrazamı.

İ. 58a/4, 59a/14

İ. + dan 62a/2

-3-

ibrāz (Ar.) : Ortaya koyma, gösterme.

i. - ı miknet 49a/16

-1-

‘ibret (Ar.) : Bir olaydan çıkarılan göz açıcı, uyarıcı ders.

‘i. 68a/1

-1-

‘ibret-nümā (Ar.+Far.) : İbret gösteren.

seng-i ‘i. + dur 43a/7

-1-

ibtidā (Ar.) : Başlangıç.

i. 25a/6, 25b/5, 27a/7, 29b/8, 4b/7

i. - i ğazāda 11a/1

i. - y1 muḳābele kisedārı 67b/9

-7-

ibtihāc (Ar.) : Sevinme, içi açılma.

gīsū-y1 i. + m 45b/1

kārgāh-ı kemān-ı i. + m 38a/16

sihām-ı i. + m 44a/9

lehçe-yi i. ve iştihār ola 3b/12

-4-

ibtılā (Ar.) : Düşkünlük, tiryakilik.

i. 67b/17

-1-

ibṭāl (Ar.) : Yararlılıktan, kullanıştan kaldırma, silme, bozma.

i. - i zamān 35a/5

i. édüp 47b/2

-2-

icāb (Ar.) : Gerek, gereklilik.

ī. étmeyüp 32a/6

-1-

icābet (Ar.) : Bir çağrını yerine getirme.

i. 12b/8

-1-

icād (Ar.) : Buluş.

ī. 46a/6

ī. buyurduḳları 36b/17

küşād ve ī. eylediği 55b/6

te ‘yīd ve ī. eylediği 60b/13

ī. ve inşād eylediği 43a/5

-4-

ichār (Ar.) : Açıklama, ortaya koyma.

i. + dan 53b/16

-1-

iclāl (Ar.) : Saygı gösterme.

i. oldığı 10b/16

-1-

icrā (Ar.) : Bir şeyi fiil haline getirme, yapma.

i. - y1 ‘ādet 53b/11

i. - y1 resūm 20a/8

i. - y1 sūnnet-i seniyye 28a/7

i. olunmaḳ 33b/9

i. + sına 31a/17

-5-

ictihād (Ar.) : Gücü yettiği kadar çalışma, gayret gösterme.

sa‘y ve i. eylediği 68b/5

kināne-i i. + ı 2b/8

āyīne ‘-i timşāl-i i. + m 46b/11

tīr-i i. + m 40b/2

engüşt-i i. + ina 43b/

i. + ları 3a/6

-6-

iç : Herhangi bir durumun, cismin veya alanın sınırları arasında bulunan bir yer, dahil.

i. + ine 16b/16

i. + lerinden 15b/9, 26b/6

i. + lerine 25b/12

-4-

içün 1. Amacıyla, maksadıyla.

i. 11b/10, 15b/2, 22a/10, 22b/12, 22b/5, 23a/12, 23a/2, 23b/4, 25b/12, 27b/16, 2b/8, 33a/3, 3b/4, 40a/5, 43b/4, 46a/3, 4b/2, 53b/12, 57b/13, 58b/12, 5a/17, 68b/15, 6a/5, 9a/4, 9a/7, 9b/4
2. Uğruna, yoluna.
i. 8b/6, 8b/12, 9a/1, 10a/1, 17a/8, 17a/9, 21b/15, 28a/8

-34-

idāre (Ar.) : Yönetme, çekip çevirme.

i. - *i āsyāb* 44b/5

-1-

idhāl (Ar.) : İçine alma.

i. 60a/12

-1-

idmān (Ar.) : Alıştırma.

i. 31b/8

bāzū-yı i. 52b/8

i. + *i* 31b/7

i. + *ina* 32a/2

i. + *ıylā* 44b/6

i. + *larını* 32a/9

i. ve *isti'māl* olundu 6b/17

-7-

İdris Kapucu : Eski Saray Kapıcılarından İdris Bey, Uşşaki(Hacı İsmail) Menzili'nde 1005 gezlik bir rekor kırmıştır. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

İ. 50a/12

-1-

ifāde (Ar.) : Anlatım.

i. 13b/3, 20a/15, 31a/13

i. + *leriyle* 28a/16

-4-

ifnā (Ar.) : Yok etme.

e. 42a/8

-1-

ifrāt (Ar.) : Herhangi bir konuda çok ileri gitme, ölçüyü aşma.

i. - *i kahkaha-i mağrūrāne* 11b/3

-1-

iftihār (Ar.) : Övünme.

tırāz-ı i. 3b/12

i. - *i rezānetüthākin* 50b/8

i. + *ın* 43a/4, 44b/12, 56a/4

vārid-i i. + *ın* 44b/7

ṭaylesān-ı destār-ı i. + *ına* 51b/11

i. + *ını* 60a/9

-8-

igrā (Ar.) : Kışkırtma, tahrik etme.

i. + *dan* 63b/14

-1-

igvā' (Ar.) : Baştan çıkarma.

i. + *ından* 50b/5

-1-

iḥāle (Ar.) : İş, mal vb.ni birçok istekli arasından en uygun şartlarla kabul edene verme, eksiltme veya artırma.

i. 28b/17

-1-

iḥāṭa (Ar.) : Kuşatma.

i. *étdiği* 3b/1

-1-

iḥbār (Ar.) : Bildirme, haber verme.

zemīn-i i. 28a/9

-1-

iḥdā' (Ar.) : Hediye verme.

i. + *dur* 2a/1

-1-

iḥlāk (Ar.) : Helak etme, yok etme.

i. + *a* 19b/14

-1-

iḥlāṣ (Ar.) : Temiz sevgi ve yürekten bağlılık.

i. - *i şerīf* 30b/5

-1-

iḥrāc (Ar.) : Çıkarma, dışarıya atma.

i. 30b/11

i. olunmağla 68a/3
i. olunup 67b/14
-3-

iẖrāz (Ar.) : Kazanma, elde etme.
i. - ı meşūbāt 36b/14
i. - ı meşūbāt-ı cezāle eder imiş 58b/8
-2-

iẖsān (Ar.) : İyilik etme, iyi davranma.
i. 36b/12
i. olunur 17a/11
-2-

iẖtifā (Ar.) : Saklanma, gizlenme.
i. +de 41b/11
-1-

iẖtilāl (Ar.) : Karışıklık.
i. v̱erḏiğinden 58a/3
-1-

iẖtimām (Ar.) : Özen.
müṟg-u sihām-ı i. +ın 40b/11
-1-

iẖtirāʿ (Ar.) : Türetme.
i. eylediği 52a/4
i. + ıyla 33b/12
-2-

iẖtirāz (Ar.) : Çekinme, sakınma.
i. 31b/10
-1-

iẖtişād (Ar.) : Biçme, biçilme.
i. 68b/4
-1-

iẖtişāş (Ar.) : Uzmanlık, uzmanlaşma.
i. etmiş iken 60a/13
i. + ından 44b/11
-2-

iẖtivā (Ar.) : İçine alma.
ferah-ı i. 50b/6
-1-

iẖtiyār (Ar.) : Yaşlı, kocamış.
i. + lar 8a/5
i. + lardan 30b/4
i. + ların 29b/12, 8a/15
i. olduñ 18a/14
-5-

iẖtiyār (Ar.) : Seçme, tercih etme.
i. eyledikleri 7b/15
res̱ide-i hedef-i i. 40b/2
-2-

iẖtiyārān (Ar.) : Yaşlılar.
āyīn-i i. 31a/7
i. + uñ 29a/16
-2-

iẖtiyāt (Ar.) : Herhangi bir konuda ileriye düşünerek ölçülü davranma, sakınma.
i. + ları 20b/1
-1-

iẖvān (Ar.) : Yakın dostlar, arkadaşlar.
i. + ınuñ 59b/5
cümle-i i. 3b/8
i. olmuş iken 40b/14
-3-

iẖyā (Ar.) : Yeniden canlandırma, diriltme.
i. 46b/17
i. + sı 67a/6
-2-

iḵāʿ (Ar.) : Meydana getirme, yapma.
i. + ından 31b/10
-1-

iḵāmet (Ar.) : Bir yerde yerleşip oturma.
i. 61b/4
-1-

iḵān (Ar.) : Sağlam bilme.
i. 3a/10
-1-

iḵbāl (Ar.) : İstek, arzu.
i. 48b/13
zāiṟçe-yi i. + ine 27b/13

gölşen-i i. + ini 37a/15
-3-

ikdām (Ar.) : Gayretle çalışma.
i. - ı silāhı 28b/6
i. + ları 27b/17
-2-

iki : İki. (2)
i. 15a/12, 15b/1, 15b/6, 16b/13,
19a/3, 21b/14, 21b/8, 22b/13, 23b/12,
23b/13, 24b/1, 24b/2, 26a/5, 32a/13,
57b/15, 64b/11, 68a/10, 68a/6
i. + sı 65b/2
i. + sinden 24a/7, 24b/5
i. + sinüñ 26a/1, 29b/6
-23-

ikinci : İki sayısının sıra sıfatı.
i. 19b/9, 24b/6, 32b/5, 56a/14
-4-

ikişer : iki sayısının üleştirme sıfatı.
i. 34b/15, 56a/16
-2-

iki yüz yetmi : İki yüz yetmiş. (270)
i. 12a/11
-1-

iklīm (Ar.) : Ülke, diyar.
fermā-yı heft i. 35b/14
-1-

ikrāh (Ar.) : Tiksinme, iğrenme.
i. 59b/16
-1-

ikrām (Ar.) : Konuğu ağırlama.
i. 64b/12
-1-

iktidā (Ar.) : Birini örnek alıp ona uyma.
i. - yı sünnet-i aḥmedī 53b/11
-1-

iktidār (Ar.) : Bir şeyi yapabilme gücü.
i. - ı tūr-i güzarı 2a/13

-1-

iktisāb (Ar.) : Kazanma, edinme.
i. - ı şeref 62a/2
i. + a 36b/1
-2-

iktizā (Ar.) : Gerekli olma.
i. etmegin 58a/4
i. edüp 33b/9
-2-

il : Ülkenin vali yönetimindeki bölümü, vilayet.
i. + i 62b/4, 62b/8
i. + nūñ 66a/1
-3-

ilā-ahirihi (Ar.) : Diğerleri de böyledir.
i. 7b/9
-1-

i‘lān (Ar.) : Açıklama, açığa vurma.
iḫhār ve i. etmeleriyle 3a/11
-1-

‘ilāve (Ar.) : Ekleme.
‘i. 28b/13
-1-

ilbās (Ar.) : Giydirime.
i. 40a/4
girānbahā-yı du‘ā-yı i. + ıyla 12a/1
-2-

ile : İle, bağlaç.
i. 10b/16, 10b/8, 11a/10, 11b/1,
11b/11, 11b/3, 12b/14, 12b/17,
14a/14, 15b/9, 16b/14, 17a/13,
18b/10, 19a/5, 1b/5, 1b/6, 20a/5,
21b/4, 21b/8, 22b/17, 22b/5, 22b/9,
25a/9, 26a/17, 26a/6, 27a/17, 27b/8,
28a/13, 28b/13, 28b/17, 29b/16,
29b/17, 2a/14, 2b/12, 2b/13, 30b/10,
31b/13, 31b/14, 31b/17, 31b/7,
32a/16, 32a/4, 34a/6, 35b/9, 36a/8,
36b/16, 36b/17, 38a/1, 38b/2, 38b/8,
3a/17, 3a/2, 3b/2, 40a/3, 40b/10,

40b/14, 40b/17, 40b/7, 41a/2, 41a/5,
41a/6, 41b/10, 41b/3, 41b/5, 41b/8,
42a/5, 42a/8, 42b/17, 44a/10, 44b/10,
44b/15, 45a/17, 46a/16, 46a/5,
46b/12, 47b/1, 47b/17, 48a/3, 48a/7,
48b/13, 49a/13, 49b/16, 4b/13, 4b/9,
50b/14, 50b/6, 51a/7, 51a/8, 51b/9,
52b/9, 53b/14, 53b/17, 54b/14,
55b/10, 55b/15, 55b/5, 56a/15,
56a/17, 56a/9, 56b/16, 57b/16, 58a/1,
58a/13, 58a/14, 58a/16, 58a/5, 58a/8,
58b/15, 58b/17, 58b/7, 59b/12,
59b/16, 60a/12, 60a/2, 60b/1, 60b/14,
61a/7, 61b/10, 62a/1, 62a/3, 62a/8,
63a/8, 64b/12, 65a/13, 65b/15,
66a/13, 66a/3, 66a/6, 66b/11, 66b/13,
67a/17, 68b/13, 68b/16, 68b/17,
68b/4, 68b/6, 69a/2, 6a/7, 6b/14,
6b/2, 6b/3, 7a/16, 7b/14, 8a/11,
8b/14, 9a/3
-147-

ilerü : Öne doğru.

i. 26b/1
-1-

‘ileyh (Ar.) : Ona.

āṣfiyā-ı ‘i. 19a/9
-1-

‘ileyhā (Ar.) : Ona.

mevķūf-u ‘i.+ sı 31a/16
-1-

ilkā’ (Ar.) : Koyma, bırakma, yerleştirme.

i.- yı fesād 45b/2
-1-

illā (Ar.) : Neolursa olsun, muhakkak.

i. 15a/12, 17b/13
-2-

‘illet-nümūd (Ar.+Far.) : Hastalık gösteren.

‘i. 66a/3
-1-

‘ilm (Ar.) : Bilme, biliş.

‘i.- i efrāṣte 55b/17

‘i.- i remye : Atıcılık ilmi. 36a/13

‘i.- i remyūñ 20a/2, 31a/9

‘i.- i rumāt : Okçuluk ilmi. 4a/14
-4-

‘ilmi’r-remy (Ar.) : Okçuluk ilmi.

‘i.+ e kemāl 64b/11
-1-

iltibās (Ar.) : Andırışma.

i. 21b/8
-1-

iltifāt (Ar.) : Birine güler yüz gösterme.

lülūv-i ‘ālīqıymet-i i. 11a/12
manzūr-ı nazar-ı i. 8b/5
gūṣe-i çeşm-i i.+ ları 3b/10
-3-

īmā (Ar.) : Dolaylı olarak anlatma.

ta‘līm ve ī. étmiş idi 4b/8
ta‘līm ve ī. édüp 20a/6
-2-

i‘māl (Ar.) : Ham maddeyi işleyip mal
üretme.

i. 4b/16, 6b/16
i. édeler 6b/9
-3-

imāle (Ar.) : Bir tarafa yatırma.

i. 63b/10
-1-

imām (Ar.) : Cemaate namaz kıldıran kimse.

i. 55b/4
i.- ı ‘āzam 27b/3
i.- ı serāy-ı ‘atīķ 50a/11, 53a/11
i.+ ı 53a/13, 53b/10
-6-

İmām : Menzil adı. Ayak taşı, Kâğıthane
yönünde Nakkaş Menzili baş taşına yakın
yerdedir. Hasköy’e doğru atılır.

İ. 43a/6, 46a/16, 48a/10, 48b/16,
65a/15, 68b/6
-6-

İmām : Katib Abdullah Efendi. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.(bk. İmām ‘Abdullāh Efendi)

İ. 55b/7

-1-

İmām ‘Abdullāh Efendi : Katib Abdullah Efendi. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.(bk.İmām)

İ. 55b/2

-1-

İmām Aḥmed : Ahmed bin Hanbel. Hanbeli mezhebinin öncüsüdür. 855’te Bağdat’ta doğmuştur. İmam-ı Şafi’nin öğrencisidir.(bk. İmām AḥmedBin Hanbel)

İ. 27b/4

İ. + den 25b/15

-2-

İmām Aḥmed Bin Hanbel : Ahmed bin Hanbel. Hanbeli mezhebinin öncüsüdür. 855’te Bağdat’ta doğmuştur. İmam-ı Şafi’nin öğrencisidir.(bk. İmām Aḥmed)

İ. 25b/6, 25b/13

-1-

İmām Deresi : İstanbul’da bir yerin adı.

İ. + ne 68a/12

-1-

imāmet (Ar.) : İmamlık.

i. + Ieriyle 62b/2

-1-

İmām Ḥasan : Hasan bin Ali. Hz. Ali’nin büyük oğlu ve Hz. Muhammed’in ilk torunudur.

İ. 9a/16

-1-

İmām Ḥüseyin : Hz. Ali’nin oğlu. Hz. Muhammed’in torunudur.

İ. 9a/16

-1-

İmām Mālik : Malik bin Enes. Maliki mezhebinin kurucusu, müctehid ve muhaddis.

İ. 26b/2

-1-

İmām Muḥammed : İmam Mehmed Efendi. Eski Saray İmamı’dır. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir. (bk. Muḥammed Efendi)

İ. + üñ 50b/11

-1-

İmām Müslim : Müslim bin Haccac. İslam tarihinin en büyük muhaddislerinden biridir.

İ. 18a/11

-1-

İmām Nenevî : 13. yüzyılda yaşamış olan Arap hadis ve fıkıh bilgini.

İ. 18b/8

-1-

İmām Selmi Kuds-serre : Şahıs adı.

İ. 34a/17

-1-

İmām Şāf’î : İslam hukuku bilgini ve Şafi mezhebinin kurucusudur.

İ. 25b/17, 27b/5

-2-

İmām Tayyibgā El-eşrefî : İsmailiyye-Mustalilik mezhebinin Musta’li fikhına göre yirmi birinci imamdır.

İ. +nin 7b/16

-1-

İmām Züfer : Züfer bin Hüzeyl. Hanefi fıkıh ve hadis bilgini.

Ḥazret-i İ. 58b/3

-1-

imān (Ar.) : İnanç.

pertev-i hurşid-i i. 10b/14

-1-

imdād (Ar.) : Tehlikede olana yapılan yardım.

i. 37b/17, 47b/16
i'ṭiyād-ı i. + ı 55b/5
-3-
imkān (Ar.) : Yararlanılan uygun şart veya durum.
ḥadd-i i. + dan 31a/14
i. + ını 20b/10
-2-
imtidād (Ar.) : Uzama, uzanma, uzayıp gitme.
seng-i pāre-i i. 46b/11
-1-
imtināʿ (Ar.) : Kaçınma, sakınma.
i. 20a/13
-1-
ʿinād (Ar.) : Bir konuda direnme, ayak direme.
ʿi. + dur 2a/3
-1-
ʿināden (Ar.) : İnat olsun diye.
ʿi. 45b/5
-1-
ʿināyet (Ar.) : İyilik, lütuf.
liḥāze-i ʿi. 3b/9
ʿi. - i feyyāz-ı muṭlaq 67a/16
-2-
ʿināyetlū (Ar.+Tr.) : İnayetli olan.
ʿi. 67a/5
-1-
inbisāt (Ar.) : Yayılma, genişleme.
i. olup 11b/15
neṣāṭ ve i. eden 54b/15
-1-
ince : Kendi cinsinden olanlara göre dar ve kalınlığı az olan.
i. 66a/14
-1-
İncirli Bağçe : İstanbul'un Kadıköy ilçesinde bulunan bir semt adı.

İ. 57a/5
İ. + ye 69a/5
-2-
ʿind (Ar.) : Yan, kat.
ʿi. + inde 13a/5, 26b/4, 33b/9, 34a/10
-4-
ʿindallāh (Ar.) : Allah katında.
ʿi. 21b/15
-1-
infiʿāl (Ar.) : Gücenme, kırılma.
i. + i 39b/16
-1-
inkār (Ar.) : Yaptığını, söylediğini gizleme.
i. étmiş 18b/16
-1-
ʿinnāʾl-ḥazen (Ar.) : Kaygıdan ortaya çıkan tecrübe.
ʿe. 44b/4
-1-
inṣāf (Ar.) : Acımaya, vicdana veya mantığa dayanan adalet.
i. eylediği 59a/8
-1-
insān (Ar.) : Ademoğlu.
i. + a 20a/14
-1-
insānī (Ar.) : İnsanca.
i. 58b/2
-1-
inṣād (Ar.) : Şiir okuma, şiir söyleme.
īcād ve i. eylediği 43a/5
-1-
intisāb (Ar.) : Bağlanma.
i. 34a/5, 36a/17
ḥamiyyet-i i. + a 42b/2
teʿalluk ve i. olmak 58b/4
-4-

intizā (Ar.) : Çekip koparma, yerinden ayırma.

‘ayn-ı i. + rın 38b/1

-1-

İpşala : Marmara Bölgesi’nin Trakya kesiminde, Edirne iline bağlı, bir ilçedir.

İ. 34b/14

-1-

irād (Ar.) : Gelir.

ī. + indan 13a/12

ī.- ı maḥşūşa 58b/1

ī. eylediklerinde 8b/13

ī. olundu 31b/3

-4-

irāde (Ar.) : Bir şeyi yapıp yapmamaya karar verme gücü, istenç.

i. + sini 8b/12

-1-

irā’et (Ar.) : Gösterme.

i. şūret 44b/10, 52b/11

-2-

İrān : Güneybatı Asya’da bir ülke.

ī.- ı zemīn 9b/11

ī.-ı zemīnde 7b/5

-2-

irāş (Ar.) : Sebep olma.

ī.- ı te‘ab ve kelāl etmiş iken 62b/7

ī. eder 31b/9

-2-

irci‘ī (Ar.) : Ölüm.

da‘vet-i i. + ye 12b/8

-1-

irḥā (Ar.) : Koyuverme, gevşetme.

i. 42a/6

-1-

irti‘āş (Ar.) : Titreme.

i. verüp 45b/5

-1-

irtikāb (Ar.) : Kötü bir işi yapma.

i. 57b/14

-1-

‘İsā (Ar.) : Dört büyük peygamberden biri olup kendisine vahiy yoluyla İncil nazil olmuştur.

‘ī. 8a/14

-1-

işābet (Ar.) : Rast gelme.

i. 28a/16

i. + den 12a/4

i. + inden ise 27a/2

i. etdirir ise 22a/4

i. etmeyeceği 35a/15

-5-

işāl (Ar.) : Ulaştırma.

ī.- i hedef 10a/8

ī. edenlere 17a/10

-2-

işār (Ar.) : İkram etme.

ī.- ı naḥd-i ḥayāt etmek 10b/2

-1-

isfenc (Ar.) : Sünger.

ī.+e 41b/3

-1-

İsfendiyār Şāh : İran tarihinde hak, kudret ve lutuf sembolü olarak yer alan efsanevi kahraman.(bk. Sipendiyār)

ī. 5a/10,

ī.+ dur 6a/1

-2-

İşḥak (Ar.) : Hz. İbrahim’in oğlu. Kur’an’da adı geçen peygamberlerden biridir.

ī. 9a/15

-1-

iskāṭ (Ar.) : Yok etme.

i. edüp 31b/16

-1-

İskender : Tozkoparan İskender. Okçuluk tarihimizdeki en büyük üç kemankeşten biri, hatta ilkidir. 15. yüzyılın sonu ile 16. yüzyılın ilk çeyreğinde yaşamış olan kemankeştir.(bk.Tozkoparan İskender, Tozkoparan)

İ. 39a/10

-1-

İskender : Top İskender. Sultan II. Beyazid devri kemankeşlerindendir. Ahi(Parpol) Menzili'nde 986.5 geze ok atıp rekor kırmıştır. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.(bk. Töb İskender, Töb)

İ. 40b/2

-1-

İskenderāne : İskender gibi.

debdebe 'i 'aẓametpeymā-yı İ.

36b/15

-1-

İskenderiyye : Mısır'ın Akdeniz kıyısında buluna, ikinci büyük şehridir.

İ. 34b/10

-1-

islām (Ar.) : Müslümanlık.

i. 20b/5

i. + ina 20b/7

guzzāt-ı i. 28a/6

ni'et-i i. + a 19b/3

sihām-ı i. + dan 21a/9

-5-

islāmiyye (Ar.) : İslami kelimesinin müennes şekli.

memālik-i i. + den 34b/9

cümle-i düvel-i i. + nūñ 28b/6

-2-

ism (Ar.) : Ad.

i. 35a/12

i. + i 6a/5

i. + iyle 16a/14, 42a/12, 42b/14,

56a/13

i. - i şerîfî 4b/10

i. - i şerîfleri 8a/13

-8-

İsmā'îl : İbrahimi dinlerce tanınmış bir peygamberdir. Özellikle islam dininde yeri önemlidir.

İ. 9a/15, 22a/10

Ḥazret-i İ. 16b/12, 4b/16

-4-

işmetlü (Ar.) : Namuslu.

'a. 68a/3

-1-

İstanbul : Türkiye'de yer alan şehir ve ülkenin 81 ilinden biri.

İ. 66b/5

İ. + a 27b/16

-2-

İstanbul Okmeydānı : İstanbul Okmeydanı, fetihten hemen sonra, Fatih Sultan Mehmed'in emri ile kurulmuş ilk vakıftır.

İ. + nda 4a/7, 35a/17

-1-

iste - : İstek duymak, arzulamak.

i. - meyüz 24a/5

i. - r 40a/1

i. - r ise 37a/12

-3-

isti'dād (Ar.) : Yetenek.

i. 62a/2

düş-ı i. 40a/3

şevk ü i. olmağla 3a/15

-3-

istifā (Ar.) : Kendi isteğiyle işten veya bir hizmetten ayrılma.

i. - yı maḫşūd 68b/14

-1-

istihkāk (Ar.) : Hakkı olma.

i. 40b/10

erbāb-ı i. + a 20a/3

-2-

istihmām (Ar.) : Hamama girme, yıkanma.

- i. + 1 31b/10*
-1-
- istihsān (Ar.)** : Beğenme.
gūṣ-ı i. + dan 44b/13
-1-
- istikāmet (Ar.)** : Doğrultu.
i. - i muḳtezāsı 39a/12
-1-
- istikrār (Ar.)** : Aynı kararda, kararlılık.
himmet ve i. olup 58a/6
-1-
- istimā‘ (Ar.)** : Kulak verme, dinleme.
i. etmiş 18b/1
i. olunan 2b/16
-2-
- isti‘māl (Ar.)** : Kullanma.
i. 6b/5
i. + 1 4b/16
i. + i 17a/4
i. + ine 13b/15, 9a/13
i. + inūn 13a/10
i. etmekden 21b/2
i. edüp 6a/4
idmān ve i. olundu 6b/17
yay i. eden 32a/17
-10-
- istināden (Ar.)** : İstinat suretiyle, dayanarak.
i. 36a/13
-1-
- istinbāt (Ar.)** : Bir sözden, bir işten anlam çıkarma.
i. ve taṣhīh olunduğı 4a/16
-1-
- istis‘ād (Ar.)** : Uğurlu sayma.
teşerrüf ve i. edüp 62a/4
-1-
- istizān (Ar.)** : İzin isteme.
i. eylemek 64b/14
-1-
- istizhār (Ar.)** : Yardım isteme, güvenme.
i. + in 51a/6
-1-
- istiṭlā‘ (Ar.)** : Anlamaya çalışma.
i. - 1 ḥaḳāyık 3b/3
-1-
- ‘iṣyān (Ar.)** : Başkaldırı.
‘i. etmiş 18a/10
‘i. etmişdür 18b/6
-2-
- iş** : Bir sonuç elde etmek için yapılan çalışma.
i. 18b/7
i. görüp 49b/16
-2-
- iṣān (Far.)** : Ulema ve şeyhlere verilen bir unvan.
i. + 1 1b/6
-1-
- iṣāret (Ar.)** : Belirti, gösterge, alamet.
i. 9a/2
i. buyurduklarında 22b/14
i. buyurup 11a/10
-3-
- işbu** : Bu, özellikle bu.
i. 13a/8, 33b/7, 48b/14, 49a/11, 64b/15
-5-
- işle -** : 1. Yapmak.
i. - yen 18b/5
2. Saplamak.
oḳ i. - yen 14b/14
-2-
- iṣmām (Ar.)** : Koklatma.
i. - 1 revāyih 52b/10
-1-
- ište** : Anlatılan bir sözün sonucuna geldiğini gösterir.

<i>i.</i> 37a/7 -1-	<i>i.</i> 36a/13 -1-
iṣṭihār (Ar.) : Ün salma, tanınma. <i>i. + in</i> 51b/13 <i>lāne</i> ² - <i>i.</i> 40b/11 <i>lehçe-yi ibtihāc ve i. ola</i> 3b/12 <i>ruh-i i. + in</i> 44b/7 <i>pā-yı i. + ina</i> 40a/4 -5-	i' tinā (Ar.) : Özen. <i>i.</i> 47a/1 <i>cünbān-ı i. + sin</i> 51b/17 -2-
iṣtimāl (Ar.) : Şamil olma, kaplama. <i>i.</i> 66b/11 -1-	i' tiyād (Ar.) : Alışkanlık. <i>i. - ı imdādı</i> 55b/5 <i>nihād-ı i. edüp</i> 36b/5 -2-
‘itāb (Ar.) : Paylama, azarlama. <i>‘i. + ı</i> 4a/1 -1-	ittifāk (Ar.) : Anlaşma, uyuşma. <i>i. + ıyla</i> 57b/9 <i>çarşu-yı āşār-ı i. + ı</i> 34b/5 -2-
itbā‘ (Ar.) : Tabi kılma, arkasına katma. <i>i. etmek</i> 19a/15 <i>havāş-ı i. + ıyla</i> 5a/16 -2-	ittiḥāz (Ar.) : Alma. <i>i. + ıyla</i> 14a/17, 19a/11 -2-
i‘tibār (Ar.) : Saygınlık. <i>i.</i> 36a/14 <i>i. + ı</i> 65b/14 <i>i. + in</i> 53a/2 <i>i. + ıyla</i> 32b/5 <i>i. olunan</i> 30a/3, 8a/3 <i>i. olunmamağdur</i> 30a/12 <i>i. olunmaz</i> 27a/11 <i>i. olunmuşdur</i> 41b/13 <i>i. olunur</i> 25b/6 <i>seng-i i. + in</i> 41a/16 <i>çeşm-i i. + ina</i> 37b/14 -12-	ittişāl (Ar.) : Bitişik, yan. <i>i. + in da</i> 38b/14 -1-
‘itkād (Ar.) : İnanma. <i>berfḥāne</i> ² - <i>i.</i> <i>‘i. + en</i> 47a/7 -1-	ittisām (Ar.) : Damgalanma, sıfatlanma. <i>eyyām-ı behçet-i i. + da</i> 28a/13 -1-
i‘timād (Ar.) : Güven. <i>i. olunmamağdur</i> 30a/15 <i>i. olunur ise</i> 20b/8 -2-	i‘tā’ (Ar.) : Verme, verilme. <i>i.</i> 4b/6, 20a/5, 28b/16 -3-
i‘timāden (Ar.) : Güvenerek, inanarak.	iṭāle (Ar.) : Uzatma, uzatılma. <i>i. - i zebān</i> 51b/12 -1-
	iṭ‘ām (Ar.) : Yemek yedirme. <i>i.</i> 14a/15 -1-
	iṭāre (Ar.) : Çabucak yollama. <i>i.</i> 40b/11 -1-
	iṭfā (Ar.) : Söndürme. <i>i. edüp</i> 42a/10 -1-

itlāk (Ar.) : Salıverme, bırakma.

i. olunmağla 32a/16

-1-

‘itr-yāb (Ar.+Far.) : Güzel koku bulan.

‘i. 58b/4

-1-

izāle (Ar.) : Yok etme.

i. eyledikden 41b/4

redd ü i. olmağ 13b/4

-2-

‘izām (Ar.) : Kemikler.

mevālī²-i ‘i. + dan 64a/6, 66b/4

-2-

i‘zām (Ar.) : Gönderme, yollama.

peygamberān-ı i. 8a/12

selātin-i i. 13a/16

-2-

iz‘ān (Ar.) : Anlayış, kavrayış.

i. 20b/5

-1-

izān (Ar.) : Bildirme, bildirilme.

ā‘lām ve i. eylediği 64a/10

-1-

‘izāz (Ar.) : Ağrlama.

‘i. 12b/14

-1-

izhār (Ar.) : Belirtme, gösterme.

i. 47a/1, 57a/1

i.- 1 celādet 38b/6

i. étmişler 5b/17

i.- 1 gālebe 43a/1

i.- 1 mahāret eden 65b/3

i.- 1 mahāret eyledikte 55b/15

i.- 1 mahāret édüp 59b/8

i.- 1 ma‘rifet 61b/6

i.- 1 şan‘at 60a/11

i.- 1 şan‘at ve ma‘rifet étidine 56a/5

i.- 1 şehāmet 11a/7

i.- 1 vecāhet ederek 51b/10

i. ve i‘lān étmeleriyle 3a/11

i. eylediği 55a/2

-15-

izn (Ar.) : Bir şey yapmak için veya alınan özgürlük, müsaade.

i. 20a/12

i. + i 29b/12

i. verilmemek 60b/10

-3-

‘izzet (Ar.) : Büyüklük, yücelik.

‘i. 64b/8

‘i. + i 17b/16

‘i. oldığını 9a/5

-3-

kāb (Ar.) : Kabzanın ortasında boynuz uçlarının arasındaki ok konan yer.

k.- 1 kavseyn 1b/9

-1-

Ka‘be : Mekke’de bulunan, Müslümanlarca kible olarak kabul edilen ve hac ibadeti yapılırken tavaf edilen kutsal yer.

vāşıl-ı K. 46a/2

-1-

Ḳābil : Hz. Adem ve Havva’nın büyük oğludur. Kabil’in, kardeşi Habil’i öldürdüğüne ve tarihteki ilk katil olduğuna inanılır.

k. + e 4b/14

-1-

kabl (Ar.) : Önce, evvel.

k. 3a/3

-1-

ḳable‘l-islām (Ar.) : İslamiyet’ten önce.

k. 7b/5

-1-

ḳabul (Ar.) : Bir şeye isteyerek veya istemeyerek razı olma.

k. 20a/14

k. eyler ise 21a/2

k. olur 24b/13

-3-

ķabŗa (Ar.) : Okŗulukta ehliyet, ustalık.

ķ. 20b/2, 35a/7, 67b/2

ķ. + *sında* 43a/7, 46a/14, 48a/10,
69a/16

ŗullāb-ı ķ. 29a/3

-8-

ķabŗa : (ķ) : Okŗulukta atıcıya göre sol taraf.

ķ. 37b/6, 39a/2, 39a/3, 39b/10,
39b/11, 39b/5, 39b/6, 39b/7, 39b/8,
39b/9, 40a/12, 40a/16, 40a/17,
40b/1, 42b/7, 42b/8, 43a/14, 43a/16,
43b/15, 43b/16, 43b/17, 44a/1,
44a/17, 45a/10, 45b/14, 45b/15,
45b/16, 46a/1, 46b/4, 46b/5, 47a/12,
47a/14, 47a/16, 47b/12, 47b/13,
47b/14, 47b/15, 48a/15, 48a/17,
49b/10, 49b/12, 50a/10, 50a/12,
50a/13, 50a/14, 50a/15, 50a/16,
50a/17, 50a/9, 50b/1, 50b/2, 50b/3,
50b/4, 51a/16, 51b/2, 51b/4, 51b/5,
51b/6, 52a/10, 52a/11, 52a/13,
52a/14, 52a/15, 52a/16, 52b/2, 52b/3,
52b/4, 52b/5, 52b/6, 54a/16, 54b/3,
54b/6, 56b/11, 56b/12, 56b/13,
56b/14, 56b/7, 62a/14, 66b/1, 66b/2
-80-

ķaŗ : Herhangi bir Şeyin niceliğini sormak için kullanılan soru sıfatı.

ķ. 25a/5, 25a/6

-2-

ķadar :1. Sũre belirten bir sũz.

ķ. 16b/2, 27b/9

2. Őlŗũsũnde, derecesinde

ķ. 17a/12, 32a/14

3. Denli.

ķ. 3a/12

4. Gibi.

ķ. 17a/9

5. Miktarda, derecede.

ķ. 30a/6, 32b/8, 37a/13

ķ. + *ını* 68b/17

-10-

ķadd (Ar.) : Boy.

ŗadd-i ķ. + *ine* 32b/10

-1-

ķadem (Ar.) : Ayak.

ķ. 40a/6

ķ. - *i nihāde*: Ayak basmıŗ. 58a/6

vaz'-ı ķ. *ēdũp* 50b/12

-3-

ķadem-gāh (Ar.+Far.) : Ayak yeri.

ķ. 52a/5

ķ. + *ı* 46a/17, 56a/10, 58a/13

ķ. + *ına* 65a/17

ķ. + *inuĩ* 67b/1, 69a/17

-7-

ķādı (Ar.) : Tanzimata kadra her tũrlũ davaya, Tanzimat ile Medeni Kanun arasındaki dũnemde ise yalnız evlenme, boŗanma, nafaka, miras davalarına bakan mahkemelerin başkanları.

ķ. + *sı* 66b/5

-1-

ķadim (Ar.) : Gelen, ayak basan.

cāy-ı ķ. 35b/10, 37a/1, 64a/10

cāy-ı ķ. + *i* 38a/2, 40b/17, 41b/8,

42a/11, 42b/14, 43b/8, 44a/3, 44b/16,

45b/9, 46a/14, 47a/5, 47b/4, 48a/7,

48b/15, 49b/2, 52a/4, 53a/7, 54a/6,

54b/7, 57a/2, 58a/12, 58a/15, 60a/17,

60b/14, 61b/10, 62a/7, 63a/1, 63a/11,

64b/15, 66a/12, 67b/1, 68a/7, 68b/5,

69a/1, 69a/14

cāy-ı ķ. + *inuĩ* 48a/10

cāy-ı ķ. + *ıyle* 60b/2

seng-i ķ. + *i* 51a/8, 56a/9, 61a/10

-43-

ķadr (Ar.) : Değer, kıymet, itibar.

ķ. 1b/5, 65b/14, 69a/11

ķ. - *i kemāna* 32a/10

-4-

ķāf (?)

- k.* 39a/10
k. + a kosunlar 40a/1
rāy-ı k. 2b/7
-3-
- kāfi** (Ar.) : Yeterli.
k. + dūr 14a/2
-1-
- kaftān** (Ar.) : Çoğu ipekten yapılan, bir tür uzun, süslü üst giysisi.
k. giydirilmek 28b/10
-1-
- Kāfir** : Hz. Muhammed zamanında yaşamış olan bir tirkeş.
K. 16a/15
-1-
- Kāğıdhāne** : İstanbul'un Avrupa Yakası'nda bir ilçesidir.
K. 41a/6, 64a/12, 65a/14, 69b/2
K. + de 34b/13
cādde 'i K. 53a/9
-6-
- Ḳāhire** (Ar.) : Mısır'ın başkenti. Arap dünyası ve Afrika'nın en büyük kenti.
Ḳ. 35a/2
-1-
- kaḥḳaha** (Ar.) : Yüksek sesle gülme.
ifrāt-ı k. - i maḡrūrāne 11b/3
-1-
- ḳahr** (Ar.) : Yok etme.
ḳ. éde 37a/10
-1-
- kaḥveci** : Kahve üreten veya satan kimse.
ḳ. başılıḡı 66b/11
-1-
- ḳā'ide** (Ar.) : Kural.
ḳ. 20a/7, 28b/12
ḳ. - i meṣhūra 59b/15
ḳ. + si 7b/14
ḳ. + sinden 67b/13
- ḳ. + ye* 8a/1
-5-
- ḳā'in** (Ar.) : Bulunan, olan.
k. 30a/6, 35a/3, 62a/9, 65a/16, 65a/3, 67b/2, 67b/5
-7-
- ḳal** - :1. Olduğu yeri ve durumu korumak.
teḥīkef ḳ. - dı 2a/16
ḥācet ḳ. - mayup 26b/11
2. Zaman, uzaklık veya nicelik belirtilen miktarda bulunmak.
ḳ. - dıḡını 9a/7
ḳ. - maz 39a/16
-4-
- ḳal'** (Ar.) : Kökünden söküp atma.
ḳ. 57b/10, 58b/15
-2-
- kālā** (Far.) : Sermaye.
k. - yı muḥāvere 3a/3
-1-
- ḳal'a** (Ar.) : Kale.
ḳ. 25b/12
-1-
- ḳalafat** (Rum.) : Osmanlı Devleti'nde vezir veya yüksek mevkide devlet adamlarının giydikleri bir başlık.
ḳ. 57b/4
-1-
- ḳalb** (Ar.) : Gönül.
āyine 'i ḳ. + i 37a/13
-1-
- ḳālbihā** (Ar.+Far.) : Kalbine.
ḳ. 48a/2
-1-
- ḳalem** (Ar.) : Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerde araç.
ḳ. - i ḳudret-i rabbānī 8a/11
-1-

ķalemtrāş (Ar.+Far.) : Kamış kalemlerin ucunu açmak için kullanılan türlü biçimlerdeki kalem bıçağı.

ķ. 49a/13
-1-

ķālen (Ar.) : Söz ile.

ķ. 31a/13
-1-

ķallāb (Ar.) : Kalıptan kalıba sokan kimse.

ķ. 36a/9
bend-i ķ. - ı muħabbet eyleyen 10a/9
-2-

ķalemen (Ar.) : Yazı ile.

ķ. 31a/13
-1-

ķalyon Varda ķosta : Yaycı Kosta Hüseyin. Arabacı(Ali Bali) Menzili'nde 1041 gezlik rekoru vardır. Tekye Menzili'nde 1075 geze heki oku atıp taş diktirmiştir.

ķ. 41b/1
-1-

ķāmet (Ar.) : Boy, endam.

ķ. 12a/2
-1-

ķamıř ok : Kamıştan yapılan ok. Kullanılan kamışın cinsine göre gövdesi boğumlu veya boğumsuz olurdu.

ķ. + *uy/la* 47b/2
-1-

ķāmilü'ş-şanāyi' (Ar.) : Noksansız zanaatler.

ķ. 29a/8
-1-

ķāmrān : Bir şahıs adı.

ķ. 6b/12
-1-

ķām-revā (Far.) : İsteğine erişen.

ķ. 64b/7
-1-

ķāmyār īsfāhānī : Bir şahıs adı.

ķ. 7a/6
-1-

ķām-ver (Far.) : İsteğine kavuşmuş ,bahtiyar.

şehinşāh-ı ķ. 63b/12
-1-

ķān (Far.) : Bir şeyin çok bol bulunduğu yer veya kimse, kaynak.

ķ. 60a/12
-1-

ķan (Ar.) : Atardamar ve toplardamarların içinde dolaşarak hücrelerde özümleme, yadımlama görevlerini sağlayan plazma ve yuvarlardan oluşmuş kırmızı renkli sıvı.

ķ. *döken* 11a/2
-1-

ķanā'at (Ar.) : Yeter bulma, yetinme.

'adem-i ķ. 39a/11
-1-

ķandīl (Ar.) : Okluk.

fem-i ķ. 10a/2
-1-

ķandīlci Piyāle Usta : Bostancı Menzili'nde 943 gezlik bir rekor kırıp taş diktirmiştir.

17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.(bk. ķandīlci Ustā Piyāle)

ķ. + *nuñ* 51b/14
-1-

ķandīlci Ustā Piyāle : Bostancı Menzili'nde 943 gezlik bir rekor kırıp taş diktirmiştir.

17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.(bk. ķandīlci Piyāle Usta)

ķ. 51a/17
-1-

ķanğı : Hangi.

ķ. 25b/9, 26a/11
-2-

ḳānīʿ (Ar.) : Kanmış, inanmış.

ḳ. 58b/2

-1-

Ḳanlī köşk : İstanbul'un Beyoğlu ilçesinde bulunan, hakkında fazla bilgi edinemediğimiz bir yer adı.

ḳ. + e 38b/14

-1-

ḳānūn (Ar.) : Geçerli olan kural.

vazʿ -ı ḳ. 28b/12

-1-

ḳānūnen (Ar.) : Yasal olarak.

ḳ. 54b/17

-1-

ḳānūnnāme (Ar.) : Yasa kitabı.

ḳ. + lerinde 29a/10

-1-

kapu : Bir yere girip çıkarken geçilen ve açılıp kapanma düzeni olan duvar veya bölme açıklığı.

ḳ. + sı 5b/2

-1-

ḳapudan (İtal.) : Gemi yönetimiyle ilgili en yüksek görevli. (kaptan)

ḳ. 63b/8

ḳ. + ı 46a/9

ḳ. - ı deryā 63b/7

ḳ. - ı sābık 48b/8

-4-

Ḳapudan Hüseyn Paşa : Çuhadar Küçük Hüseyn Ağa. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Ḳ. 63b/4

-1-

ḳār (Far.) : Yarar, fayda.

ḳ. 2a/9

-1-

ḳara : En koyu renk, siyah.

ḳ. 12a/17

-1-

ḳarābe (Ar.) : Kırba, büyük testi.

sīrāb -ı ḳ. 11a/17

-1-

Ḳaragöz : Benli Karagöz. 15. yüzyılın ikinci yarısı ile 16. yüzyılın başında yaşamış olan kemankeştir. (bk. Benli Ḳaragöz)

Ḳ. + üñ 37b/14

-1-

Ḳara Ḳasan : Solak Kara Hasan. 17. yüzyılda yaşamış olan

kemankeştir. (bk. Solak Ḳara Ḳasan)

Ḳ. 44b/2, 44b/3

Ḳ. + uñ 44b/14

-3-

Ḳara Ḳasan Ağa : Çuhadar Kara Hasan Ağa. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Ḳ. 63a/5

Ḳ. + nuñ 63a/9

-2-

Ḳara Muṣṭafā : Avcıbaşı Kara Mustafa.

Yeniçeri zümresindendir. 15. yüzyıl sonu ile 16. yüzyıl başında yaşamış olan kemankeştir.

Ḳ. 40a/12, 40b/3

-2-

Ḳara Muṣṭafā Paşa : Merzifonlu Kara

Mustafa Paşa. 3 Kasım 1676-15 1683

tarihleri arasında yedi yıl bir ay on iki gün sadrazamlık yapmış bir Osmanlı devlet adamıdır.

Ḳ. 51b/16

-1-

ḳarār (Ar.) : 2. Bir iş veya sorun hakkında düşünülererek verilen kesin yargı.

ḳ. 55b/17, 8a/8

1. Değişmez olma.

ḳ. oldığı 41b/7

-3-

ḳarart - : Rengini karaya çevirmek.

göz k. - ısıyla 63a/10

göz k. - up 44b/14

-2-

kargâ : Kargagillerden, kanatları geniş, tüyleri kara renkte, Tarla ve bahçelere çok zarar veren kuş.

k. + ları 4b/2

-1-

kārgāh (Far.) : İş yeri, atölye.

k. - ı kemān-ı ibtihācın 38a/16

-1-

Ḳarğa Muştafâ : Zayıf yapılı bir kemankeşti. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Ḳ. 39b/7, 40a/14, 40b/6

-3-

Ḳarılar Çeşmesi : Çeşme-i Zenan Piyale Paşa. İstanbul'un Beyoğlu ilçesinde bulunan çeşmenin adı.

Ḳ. 47b/7, 56a/11, 69a/15

-3-

ḳarındaş : Kardeş.

ḳ. + larından 10b/11

-1-

ḳarış - :1. İki veya ikiden çok şey bir araya gelip birbirinin içinde dağılmak, birbirinin içine girmek.

ḳ. - mamaḳ 29b/6

2. İlgilenmek, müdahale etmek.

ḳ. 48b/11

-1-

ḳarīb (Ar.) : Yakın.

ḳ. 20a/7, 37a/5, 42b/3, 43b/9, 44a/12, 50a/3, 51a/11, 60b/17, 61b/9, 64a/12, 64a/17, 65a/1, 66a/11, 66b/13, 69b/2

ḳ. + dūr 47a/8

ḳ. olan 12b/9

tagrīb-i ḳ. olup 59a/1

-18-

ḳarīn (Ar.) : Hısım, komşu, dost, arkadaş.

ḥazret-i vuslat-ı ḳ. 10a/11

-1-

ḳarlıḡ : Dışı hasır örgüsüyle kaplı, içinde kar veya buz koymak için bölmesi bulunan, soğutucu olarak kullanılan büyük şişe.

ḳ. + ından 66a/10

-1-

ḳarşu : Bir şeyin, bir yerin, bir kimsenin, esas tutulan yüzünün ilerisi.

ḳ. + dan 10a/3

-1-

ḳaşabü's-sabaḳ (Ar.) : Araplar'da atlıların koşu meydnında yarışarak dikilmiş bir direk üzerindeki ödülü almaları hakkında kullanılan tabirdir.

ḳ. + ı 60a/12

-1-

ḳasāvet (Ar.) : Üzüntü, tasa, kaygı.

ḳ. + i 23a/7

-1-

ḳaşd (Ar.) : Amaç, istek.

ḳ. ederler ise 23b/10

ḳ. + ıyla 68a/2

-2-

Ḳāsım : Zağarcı Ḳasım. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.(bk. Zağarcı Ḳāsım)

Ḳ. 43a/17

-1-

Ḳāsım Paşa : Mahkeme adı. İstanbul'un Beyoğlu ilçesinde bulunan Kasım Paşa Camii ve Külliyesinde bulunan mahkeme.

maḥkeme-i Ḳ. + da 58a/8

-1-

ḳaşīr (Ar.) : Kısa.

ḳ. olup 41b/9

-1-

ḳaşr (Ar.) : Köşk, küçük saray.

ķ. + ı 5b/9
-1-

ķāşr (Ar.) : Kısa.
ķ. aķl-ı ķ. + ımca 3b/5
-1-

ķāşāne (Far.) : Büyük, süslü köşk.
ķ. - i nevbünyād 51a/6
-1-

ķat : Çok, pek çok.
ķ. 69a/12
-2-

ķat- : Bir araya getirmek.
ķ. +ar 60a/9
-1-

ķatı : Çok, aşırı derecede.
ķ. 13a/7, 17a/3, 24b/9, 26b/16, 36a/15
-5-

ķāţı (Ar.) : Kesen, kesici.
ķ. 2a/1
-1-

ķātib : Yazman.
ķ. - i cāmī -i *VālideSulţān* 54b/12, 57b/1
ķ. - i đarbĥāne 57a/10
ķ. - i đivān 61a/16
ķ. - i tersāne 53b/2
ķ. - i vaķıf-ı SulţānBāyezīd 50a/16
ķ. - i vaķıf-ı SulţānBāyezīd 51a/1
ķ. + i 51a/15, 51b/10, 59b/2, 61b/5
ķ. + lerinden 65b/1
-12-

ķatı (Ar.) : Öldürme, öldürölme.
ķ. éđüþ 6a/16
-1-

ķatı (Ar.) : Kesme, kesilme, biçme, biçölme.
ķ. 57b/4
ķ. - i nażar 62b/13
ķ. étdigi 30a/1

ķ. étdürdükleri 30a/5
ķ. eyler 20a/7
-5-

ķavā id (Ar.) : Kurallar, kaideler.
ķ. + ini 4a/6
-1-

ķavī (Ar.) : Güçöl, kuvvetli.
dest-i ķ. 11b/8
sebeb-i ķ. olur 19b/15
-2-

ķavis (Ar.) : Yay, yay biçiminde olan şey.
ķ. 16b/6, 40b/16, 4b/3, 4b/9
ķ. +e 4b/4, 16b/17
ķ. + üñ 21a/15
ķ. +ine 41b/1
ķ. + ler 6b/16
ķ. - i Arab 6a/9
ķ. - i Ħicāzī 16b/13
ķ. - i mübāĥātı 38b/3
ķ. - i Arabī 14a/6, 16b/10, 21b/2, 5b/16
ķ. - i Arabīñüñ 16b/8
ķ. - i Arabīye 21b/8
ķ. - i Arabīyle 6a/2
ķ. - i teveccüh 48b/13
ķ. - i fēyza aldurup 10a/4
ķemān-ı ķ. 16b/1
tār-ı ķ. 69b/5
-22-

ķavisnāme (Ar.+Far.) : Okçöluk risalesi.
ķ. +ler 8b/1
-1-

ķavil (Ar.) : Söz, kelam.
ķ. 27a/13, 27b/5
ķ. + e 24b/16
ķ. + i 12a/16
ķ. + ince 18b/3
ķ. étdikleri 25b/8
ķ. édenlerüñ 27b/2
ķ. édereķ 26b/8
ķ. - i āĥirlerinde 27b/6
ķ. - i nesh olmayup 27b/8

ķ. olunduğu 25b/2
ķ. ve ķũrbān olduğından 62b/13
dũrdāne-i ķ. - i ŗıķatdur 7b/3
-13-

ķavim (Ar.) : Aralarında tũre, dil ve kũltũr ortaklığı bulunan, boy ve soy bakımından da birbirine bağlı insan topluluğu.

ķ. 59b/5
-1-

ķavseyn (Ar.) : İki kavis.

ķāb-ı ķ. 1b/9
-1-

ķayıd (Ar.) : Yazıya geķirme.

ķ. - ı cerĩde-i murād eylediği 64b/15
ķ. buyurduķları 28b/1
-2-

ķayŗerili Kũķũk Tācir Seyyid Aķmed Ağa :
Sũylemezzade Ahmed Ćelebi. 17. yũzyıl sonu ile 18. yũzyıl baŗında yaŗamıŗ olan kemankeŗtir.

ķ. 56b/6
-1-

ķayyumzāde Aķmed Efendi : Uŗŗaki(Hacı İsmail) Menzili'nde 1077 geze taŗ diktirmiŗtir. 17. yũzyıldayaŗamıŗ olan kemankeŗtir.(bk.Aķmed Efendi ķayyumzāde.)

ķ. + nũn 50b/16
-1-

ķazāz Aķmed : Gazzaz Ahmed. Dramalıdır. Fatih devrinin ũnlũ kemankeŗlerindendir. 15. yũzyıl 'da yaŗamıŗ olan kemankeŗtir.

ķ. 38a/7
ķ. + ũn 38a/15
-2-

ķāzĩ-i 'asker (Ar.) : Eskiden ilmiye sınıfının en yũksek rũtbelerinden biri.

ķ. + i 62b/8
-1-

ķāziyye (Ar.) : İleri sũrũlen iddia, dava, mesele, husus.

ķ. + sini 64a/9
ķ. + ye 6b/9
ķ. - i mũsellemadan 33b/17
-3-

ķebā'ir (Ar.) : Hakkında aķık hũkũm bulunan bũyũk gũnahlar.

gũnāh-ı ķ. + den 18b/7
-1-

ķebĩr (Ar.) : Bũyũk, ulu.

ķ. 41a/7, 63a/15, 65a/4
ķ. + de 55a/2
mermer-i ķ. + dũr 42b/3
tĩr-i yeksũvār-i ķ. : Bũyũk Yeksũvar Menzili. 57a/6
-6-

ķebũk : Ŗehname'nin ũnlũ kahramanlarından olan Sam'ın oğludur.

ķ. 5a/7
-1-

ķeķiboynuzı : Bir ađaĉ tũrũdũr. Bu ağacın baklaya benzer, Ŗekerli yemiŗi, hamup.

ķ. 16b/16
-1-

ķeder (Ar.) : Acı, ũzũntũ, ķeder.

ķ. 37a/13
sebeb-i meŗaķķat ve ķ. 59a/7
vāŗıta-i ķ. 11b/8
-3-

ķefāret (Ar.) : Bir gũnahı Tanrı'ya bađıŗlatmak umuduyla verilen sadaka veya tutulan oruĉ.

ķ. 15b/10, 15b/15
-2-

ķehf (Ar.) : Mağara, in.

ķ. - i 'ademde 41a/17
-1-

ķelāb : Bir ŗahıs adı.

K. 10b/8

-1-

kelāl (Ar.) : Yorgunluk, bitkinlik.
īrās-ı te‘ab ve k. étmiş iken 62b/7
-1-

kelām (Ar.) : Söz.
hülāsa ‘-i k. 25b/15
k.- ı cevāhir-i nızām 2a/7
k. étmiş idi 9a/9
k.+ ına 20b/7
-4-

kelimāt (Ar.) : Kelimeler, sözler.
k.+ uñ 2b/16
-1-

Kelleci ‘Ömer Beg : Üsküdarlı Kelleci
Ömer Beg. 17. yüzyıl sonu ve 18. yüzyıl
başında yaşamış olan kemankeştir.
K. 55a/15
K.+ e 56a/4
-2-

kemāl (Ar.) : Bilgi ve erdem bakımından
olgunluk, yetkinlik, erginlik, eksiksizlik.
‘ilmir-remye k. 64b/12
k.+ i 62b/6
-2-

kemān (Far.) : Yay.
k. 10a/6, 20b/16, 2b/12, 2b/15,
33b/10, 33b/7, 34a/8, 3a/8, 40b/14,
4a/9, 5a/13, 59b/16, 61a/7
k.+ ına 39b/17
k.+ uñ 3b/13, 4b/16
k.- ı cehd 3a/16
k.- ı destine 20a/5
k.- ı ğayret 55b/17
k.- ı himmet urdum 69a/12
k.- ı kavs 16b/1
k.- ı ketüm 16b/5
k.- ı mu‘teber 59b/14
k.- ı ‘anber 16b/2
k.- ı sahtını 36a/9
k.- ı şöhreten 42a/6

k.- ı tīmārdār 56a/15
āhız-ı k. étdiği 34a/15
bālā-yı dest-i k. 55b/9
gūşe-i k. 11a/9
qadr-i k.+ a 32a/10
tār-ı k. 3b/1
tecrübe-i k. 61a/8
kārgāh-ı k.- ı ibtihācın 38a/16
keşmekeş-i k.- ı āhen 46a/4
tir ü k. étdigini 29b/10
mess-i k. étmedüm 34a/17
-37-

Kemānger Hacı Muştafa Sinobī : İki
menzilde taş diktirmiş kemankeştir. 17.
yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.
K. 40a/15
-1-

kemānkeş (Far.) : Okçu.
k. 54a/4
ekşer-i k. 32a/12
k.+ ānlardan 30b/15
biñci k.+ ler 9a/10
toquzyüzci k.+ ler 8a/17
k.+ lerdin 8a/3
k.+ lere 28b/11
toquzyüzci k.+ lere 62b/6
biñci k.+ leri 60a/1
-9-

kemānkeşān (Far.) : Okçular.
k. 29a/3
re ‘īs-i k. 54b/11
halqa ‘-i k.+ da 31a/3
miyān-ı k.+ da 20a/8, 30a/2
rū ‘esā-yı k.+ dan 28a/11
rüesā-i k.+ dan 49a/15
ādāb-ı k.+ ı 4a/5
-8-

kem-kerde (Far.) : Kötülük yapılmış.
k. 5b/1, 50b/8, 67b/11
-3-

kem-māye (Far.) : Mayası bozuk.
varaçça-i bende-i k. 3b/10

-1-

kenār (Far.) : Bir şeyin, bir yerin bitiş kısmı veya yakını, kıyı, yaka.

k. + indaki 38a/4

-1-

kenār-rāh (Far.) : Yolun kenarı.

k. + da 48a/11

-1-

kendi : Yaptığı, giriştiği bir işte başkalarının herhengi bir etkisi bulunmadığını belirten bir söz. (bk.kendü)

k. 20a/10, 23b/15, 24a/9, 32a/9, 39b/13, 58b/1, 8b/12

-7-

kendü : 1. Yaptığı, giriştiği bir işte başkalarının herhengi bir etkisi bulunmadığını belirten bir söz.

k. 12b/10

2. İyelik ekleri alarak kişilerin öz varlığını anlatmaya yarayan dönüşlük zamiri, öz, zat. (bk.kendi)

k. + den 23b/5, 29b/1

k. + nūñ 20b/15, 64b/10

k. + sine 27a/8

k. + ye 11a/10, 13a/15, 22a/5, 48b/10

k. + yi 68a/2

-11-

kepāde (Far.) : Okçuluğa yeni başlayanların sadece kol alıştırmak için kullandıkları bol ve gevşek talim yayı.

a^cdā-yı k. eylemek 36a/10

-1-

kepādekeşlik (Far.+Tr.) : Kepade talimi yapılan acemi okçuluk.

k. 31b/7

-1-

Kepencki Re ʿis : Adını tespit edemediğimiz bu kişi, 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

K. 45a/5

K. + üñ 45a/17

-2-

kerāhet (Ar.) : İğrençlik, iğrenme, tikslenme.

k. - i şedide 18b/9

-1-

kerāmetlü (Ar.+Tr.) : Doğüstü güce sahip.

k. 63b/12

-1-

kerān (Far.) : Kenar.

‘amūd-ı k. + uñ 47b/4

-1-

kere (Ar.) : Kez, yol, defa, sefer.

k. 24b/11, 24b/13, 25a/6, 25b/4, 26b/10, 26b/12, 26b/7

-8-

kerem (Ar.) : Cömertlik, iyilik.

dest-i k. 34a/14

-1-

kerīme (Ar.) : Kerim kelimesinin kadını ifade eden, kadın ismi olarak kullanılan veya tamlamalarda ortaya çıkan aynı manadaki müennes şekli.

āyet-i k. 13b/12

āyet-i k. + de 13b/6

-2-

kerremallāhu vecheh : Hz. Ali için kullanılan “Allah yüzünü ak etsin” anlamında bir dua ve saygı sözü.

k. 14a/5

-1-

kes - : Geçiş önlemek.

k. - er 47b/2

-1-

kesb (Ar.) : Kazanma.

k. - i ittılā^c 20b/6

-1-

kesir (Ar.) : Kırma, kırılma.

k. 42a/8

-1-

keşire (Ar.) : Çok, bol.

eḥādīṣ-i k. + den 17a/14

-1-

keşide (Far.) : Çekme, çekilme.

k. - i rişte '55a/4

-1-

keşif (Ar.) : Ortaya çıkarma, meydana çıkarma.

k. - i şurā^c-i himmet 41b/5

-1-

keşişleme : Güneydoğudan esen yel, akça yel.

k. - i sevķ 63b/14

-1-

keşmekeş (Far.) : Karışık olma durumu, karışıklık.

k. 3a/2

k. - i kemān-ı āhen 46a/4

-2-

kethüdā (Far.) : Eskiden büyük devlet adamlarının, zenginlerin işlerini gören kimse, kahya.

k. + sı 60a/7, 62b/4, 63a/7

-3-

kethüdālık (Far.+Tr.) : Kethüdanın yaptığı iş.

kiler-i ḥāşşa k. + ıyla 63a/6

ketüm : Bir yay ismi.

k. 16a/13

kemān-ı k. 16b/5

-2-

kevkebe (Ar.) : Debdebe, tantana, ihtişam, gösteriş.

k. - i cihānārā-yı şāhāne 36b/15

zuhūr-u k. - i muḥammediyeden 7b/9

-2-

Keyāniyān : Eski İran'da hüküm süren sülâlerden birinin adıdır.

K. + dan 5a/7

-1-

keyif (Ar.) : Sağlık, sıhhat, afiyet.

k. + ini bozup 54b/16

-1-

keyfe-mā-yeşā (Ar.) : Dilediği şekilde, nasıl isterse.

k. 53a/4.

-1-

Keyhüsrev : İmparatorluğunun sınırlarını Hindistan'a kadar genişletmiş bir İran hükümdarıdır.

K. + ün 5a/8

-1-

kez : Bazı sayı sıfatlarıyla birlikte kullanılarak bir olayın ve olgunun her bir tekrarlanışını bildiren söz, defa, kere.

k. 10a/7, 28b/8, 30a/1, 38b/11,

38b/12, 47b/6, 66a/10, 67b/12,

68a/10, 69a/5

-10-

kezalik (Ar.) : Bu da öyle, yine öyle, keza.

k. 30b/1

-1-

kıbel (Ar.) : Taraf, yön, yan.

ķ. - i bāriden 4b/3

-1-

kıble (Ar.) : Güneyden esen yel.

ķ. 62a/8

menzil-i bābād-ı ķ. 42b/5, 43a/9,

54a/12

ķ. - i himmet 38a/1

hevā-yı ķ. - i sūrūrefzā 44b/15

-6-

kıdem (Ar.) : Bir görevde rütbece eskilik.

ķ. - i sa'yyılarına 29b/3

-1-

kıl - : Etmek, yapmak.

namāzın ķ. - up 12b/16

-1-

Kılıç ‘Alî Paşa : 1571 ile 1587 yılları arasında 16 yıl kaptan-ı derya olarak görev yapmış Osmanlı denizcisidir.

Ķ. 41a/14

-1-

Kılıcı Yūsuf : Kendisi hakkında başkaca bilgi edinemediğimiz Kılıççı Yusuf, 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Ķ. 51a/16

Ķ.+ uñ 51b/12

-2-

kılm - : Kılma işi yapılmak.

mūsāvī Ķ.- maĶ 26a/8

taħrīr ve beyān Ķ.- ur 55a/4

-2-

kırā’at (Ar.) : Okuma.

Ķ. edemediğinden 5b/6

-1-

kırĶ : Otuz dokuzdan sonra gelen sayının adı.

Ķ. 16a/10, 28b/8, 30a/11, 38b/12, 68a/10

-5-

kırĶ beş : (45) Kırk beş sayısı.

Ķ. 33a/1

-1-

KırĶ Çeşmeli Çelebi : KırĶ Çeşmeli Okçı Muştafâ Çelebi. 17. yüzyıl sonu ile 18. yüzyıl başlarında yaşamış olan kemankeştir.(bk.KırĶ Çeşmeli Okçı Muştafâ Çelebi, KırĶ Çeşmeli Muştafâ Çelebi.)

Ķ. 57b/16, 58a/15

-2-

KırĶ Çeşmeli Muştafâ Çelebi : Devrinin ünlü okçu ustalarındandı. 17. yüzyıl sonu ile 18. yüzyıl başlarında yaşamış olan kemankeştir.(bk KırĶ Çeşmeli Okçı Muştafâ Çelebi, KırĶ Çeşmeli Çelebi.)

Ķ.+ nüñ 57b/3

-1-

KırĶ Çeşmeli Okçı Muştafâ Çelebi Devrinin ünlü okçu ustalarındandı. 17. yüzyıl sonu ile 18. yüzyıl başlarında yaşamış olan kemankeştir.(bk. KırĶ Çeşmeli Çelebi, KırĶ Çeşmeli Muştafâ Çelebi)

Ķ. 57a/14

-1-

kışa : Boyu, uzunluğu az olan.

Ķ. 32b/11

-1-

kışāş-nümün (Ar.+Far.) : Hikayeler gösteren. *mu‘āmele-i Ķ. 11b/14*

-1-

kısım (Ar.) : Parçalara ayrılmış bir şeyin her bölümü, bölüm, kesim.

Ķ. 16b/13, 25b/9

Ķ.+ a 25b/1

Ķ.+ ı 16b/13, 16b/15

-5-

kısmet (Ar.) : Tanrı’nın her kişiye uygun gördüğü yaşama durumu, nasip.

Ķ.- i merātibde 7b/10

-1-

kıtāl (Ar.) : Birbirini öldürme, boğazlaşma.

Ķ.+ de 17b/16

-1-

kıţ’a (Ar.) : Parça, tane.

Ķ.+ sinuñ 35b/16, 35b/4, 37b/4, 38a/7, 39a/1, 39b/4, 40a/11, 41a/10, 41b/16, 42b/6, 43a/10, 43b/14, 44a/16, 45a/5, 45b/13, 46b/3, 47a/11, 47b/11, 48a/14, 49a/3, 49b/7, 50a/8, 51a/15, 52a/9, 53a/13, 54a/13, 55a/7, 56b/3, 57a/8, 59a/11, 60b/6, 61a/15, 61a/4, 61b/15, 62a/12, 63a/4, 63b/1, 64b/3, 65a/7, 65b/11, 66a/17, 67a/3, 67b/8, 68a/16, 68b/11, 69a/9

-46-

Ḳızıl Mināre : İstanbul'un Fatih ilçesinde bulunan camiidir.

Ḳ. + ye 67b/5

-1-

ki (Far.) : Anlam bakımından birbirleriyle ilgili cümleleri birbirine bağlayan bir söz olduğu gibi “öyle, şöyle, o kadar vb.nden sonra, kullanıldığı cümleye güç katan bir sözdür.

k. 2a/1, 10b/6, 11b/16, 12b/7, 15a/17, 15a/4, 15a/5, 15a/9, 16a/9, 17a/1, 17a/17, 17b/2, 19b/9, 1b/3, 21a/10, 22b/10, 23b/12, 23b/14, 25a/1, 29a/12, 2a/6, 31b/5, 33b/10, 33b/2, 34a/12, 35a/4, 35b/9, 37a/17, 37a/5, 38b/11, 3b/8, 41a/5, 44a/4, 5b/1, 5b/13, 65a/3, 67b/4, 68a/12, 69a/13, 69b/3, 6a/1, 6a/5, 6b/11, 7a/17, 8a/13, 8a/9, 9a/4

-47-

kiber (Ar.) : Büyük olma.

k. 47a/1, 60a/9

serîr-i k. 53a/6

-3-

kibir (Ar.) : Kendini beğenme.

nāfercām-ı k. 60a/8

-1-

kibriyā(Ar.) : Büyüklük, ululuk.

resûl-i k. 1b/11

-1-

kifāye (Ar.) : Kifayet kelimesinin tamlamalarda aldığı şekil.

farz-ı k. 19a/16

ferā'iz-i k. + de 19a/16

-2-

kiler (Far.) : Erzak ve yiyecekleri saklamaya mahsus oda.

k. - i ḥāşşa kethüdâlığıyla 63a/6

-1-

Kiler Kethüdâsı : Menzil adı. Ayak yeri, Eski Hünkar Ayağı ile Tirendaz Menzili

arasında kısa mermer taştır. Ana taşı, Cerrah Menzili baş taşı ile Heki Menzili ayak taşı arasındaki uzun mermerdir.

K. 63a/2

-1-

kilk (Far.) : Kalem, kamış kalem.

k.-i icthādı 3a/6

-1-

kılūkāl (Ar.) : Dedikodu, boş söz.

k. 55a/1

-1-

kim : “Hangi kişi” anlamında cümlede, özne, tümleç, nesne, yüklem görevinde kullanılan bir söz.

k. 14a/, 24a/14, 25a/6, 25b/3, 26b/5, 26b/7, 33b/10, 5b/9

k. + üñ 5b/10, 7a/17

-10-

kim : Anlam bakımından birbirleriyle ilgili cümleleri birbirine bağlayan bir söz olduğu gibi “öyle, şöyle, o kadar vb.nden sonra, kullanıldığı cümleye güç katan bir sözdür. –ki ekinin eski metinlerde kullanılan formudur.

k. 11a/8

-1-

kimesne : Herhangi bir kişi, kim olduğu bilinmeyen kişi.(bk.kimse)

k. 15a/17, 15a/4, 15b/8, 16a/9,

17a/17, 17b/2, 18b/14, 18b/15,

21b/13, 22a/11, 22a/16, 22a/4, 24b/2,

26a/9, 27b/8, 30a/14, 31a/8

k. + den 16a/5

k. + ler 26a/4

k. + leri 30a/4

k. + lerüñ 24a/13

k. + nüñ 11a/14, 16a/4, 22b/2, 24b/5, 30b/16

k. + ye 17a/8, 26b/3

k. + yi 14b/13

-29-

kimî : Birtakımı, bazısı, kimisi.
k. 16b/10, 16b/9, 57b/12
-5-

kimse : Herhangi bir kişi, kim olduğu bilinmeyen kişi.(bk.kimesne)
k. 21b/15
bir k. 18a/7
-2-

kināyet (Ar.) : Kinayeler.
k. + dūr 8a/16
-1-

kirām (Ar.) : Soyu temiz.
melā 'ike 'i k. 23a/11
müfessirîn-i k. 13b/5
zevât-ı k. 10a/14
aḥlāf-ı k. + dan 60b/10
aṣḥāb-ı k. + dan 10a/13, 11a/13,
15b/8, 22b/10, 7a/8
müderresîn-i k. + dan 59b/2
-10-

ķirān (Ar.) : Yakınlaşma, bir araya gelme.
ṣāḥib-i ķ. 35b/5
-1-

kiremitli : Kiremidi olan.
k. 31b/8
-1-

ķiriş : 1. Ok yayının iki ucu arasına gerilen esnek bağ.
k. + e 4b/5
2. Kasları kemik ve eklemlere bağlayan, sedef renkli, sert, sağlam, yoğun lif yapısı gösteren doku.
k. 6b/1, 16b/14
-3-

ķirpās (Far.) : Ham bez.
k. 39b/16
-1-

ķisedār (Far.) : Eskiden zengin bir kimsenin parasını idare eden, hesabını tutup harcamalarını yapan kimse.

ibtidā-yı muķābele k. + ı 67b/9
-1-

ķişi : Kadın veya erkeğe verilen genel ad, şahıs, zat.
k. 15a/2, 24a/3
k. + den 16a/10
k. + nūñ 23b/13
-4-

ķitāb (Ar.) : Ciltli veya ciltlessiz olarak bir araya getirilmiş, basılı veya yazılı kağıt yapraklarının bütünü.
k. 20b/1
k. + ında 16b/7
k. + larda 5b/14
fī 'ilmir-rimmāt nām-ı k. + da 4a/15
nām-ı k. + ında 7b/16
-5-

ķitābe (Ar.) : Yazıt.
naķş-i k. - i ḥūb-i tezyīdden 51a/2
k. - i nişān-ı tīrin 46a/7
-2-

ķitābet (Ar.) : Yazmanlık, katiplik.
ta' līm-i k. etmek 19b/8
-1-

ķizb (Ar.) : Yalan.
k. - i muķāllerine 20b/4
k. ve dūrūğ eyledi 57b/13
-2-

ķo - : Koymak. (bk. koy-)
ōñdül ķ. - maķ 23a/12, 26b/2
cennete ķ. - r 14b/13
ķafa ķ. - sunlar 40a/1
-4-

ķol 1. İnsan vücudunda omuz başından parmak uçlarına kadar uzanan bölüm.
ķ. + a 33b/2
2. İş takımı, ekip, grup.
ķ. + unda 26b/3
-2-

kon - : Konma işi yapılmak, bırakılmak.

k. - dığı 31a/2, 33a/4

k. - dığını 33a/1

k. - masun 37a/14

k. - sa 24a/17

-5-

kondur - : Konma işini yaptırmak.

k. - duğlarını 58a/8

k. - mağdur 33a/2

-2-

konul - : Koyma veya konma işi yapılmak.

k. - an 25a/4

-1-

Konya : Türkiye'nin yüzölçümü bakımından en büyük ili ve en kalbalık yedinci şehri.

K. 34b/14

-1-

konıcı : Okmeydanı'nı her türlü tecavüzden korumakla görevli kişiler.

k. 62b/12

-1-

Kosta : Yayıcı Kosta Hüseyin. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

K. 46b/13, 63b/10

-2-

koş - : Adım atışlarını artırarak ileri doğru hızla gitmek.

k. - ar 22b/3

-1-

koşı : Koşarak yapılan yarış.

k. + ya 30a/10

-1-

koşur - : Boşaltmak.

k. - suñ 35a/7

-1-

koy - : Katmak, eklemek. (bk.ko-)

öñdül k. - salar 23b/13

öñdül k. - up 23b/4

-1-

koynun : Geviş getirenlerden, eti, sütü,yapağısı ve derisi için yetiştirilen evcil hayvan.

k. 'ağıllı : Saf, alık, aptal. 62b/15

-1-

kozbekeçilik : Osmanlı İmparatorluğu döneminde, 1868 yılında kaldırılan bir saray hizmetiydi. Kozbekçiler, geziye çıkacak padişah için gerekli olacak giysileri taşırlar, kahve pişirirlerdi.

k. +den 61b/2

-1-

köfeği (Rum.) : Yapılarda kullanılan açık renkli, hafif, işlenmesi kolay, içinde küçük küçük boşluklar bulunan, zamanla sertleşen bir taş çeşidi.

k. 47b/6, 49b/4, 68a/9

-3-

köpri : Köprü.

k. + ye 37a/4

-1-

köşk (Far.) : Bahçe içinde yapılmış süslü ev, kasır.

k. 5b/2

k. + üñ 5b/17

k. + üne 51a/11

-4-

Kuburcı Hüsrev : 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

K. 43b/16, 44a/8

-2-

kudemā (Ar.) : Eskiden yaşamış olanlar, ileri gelenler.

k. - yı rumātdan 29a/7, 65b/13

-2-

kudret (Ar.) : Güç, erk, erke, iktidar.

k. 20b/5, 48b/13, 53b/12

kalem-i k. - i rabbānī 8a/11

k. - i za'ifāne 3a/17

k. eyleyüp 2b/10

ķ. + i 31b/12, 59b/6

-8-

ķūfe : Güney Irak'ta Hz. Ömer'in emriyle Sa'd b. Ebu Vakkas tarafından kurulan şehir.

ķ. 12a/10, 12a/9

-2-

ķuķu Muştafa : Kuķu Mustafa Çelebi. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

ķ. 53b/5

-1-

ķul : Köle.

ķ. + larından 42a/7

ķ. + larınıñ 36a/15

-2-

ķulak : İşitme organı. Kulak.

ķ. 33a/17

-1-

ķulaksız Maħallesi : İstanbul'un Beyoķlu ilçesinde bulunan bir mahalle adı.

ķ. 42a/13, 47a/8

-2-

ķumār (Ar.) : Ortaya para koyarak oynanan talih oyunu.

ķ. olur 24a/2

-1-

ķumāş (Ar.) : Pamuk, yün, ipek vb.nden makinede dokunmuş her türlü dokuma.

ķ. - ı muṭallā-ı nisāc 38a/16

-1-

ķur'an (Ar.) : İslam dininin temel ilkelerini, Hz. Muhammed'e gönderilen Tanrı buyruklarını içeren, Müslümanlığın temel kitabı, Kur'an-ı Kerim.

ķ. + ı 17b/7

-1-

ķur'an-ı Kerīm (Ar.) : Kur'an.

ķ. 19a/8

-1-

ķurb (Ar.) : Yakın.

ķ. 45b/7, 54b/7

ķ. + unda 37a/4, 38b/12, 53a/8, 62b/17, 68a/10

ķ. + undaki 49b/3

-8-

ķūrbān (Ar.) : Dinin buyruķunu veya bir adaķı yerine getirmek için kesilen hayvan.

ķavl ve ķ. oldıķından 62b/13

-1-

ķureyş : Hz. Peygamber'in mensup olduķu Arap kabilesi.

ķ. 22b/5

ķūfre ²-i *ķ.* 22b/6

-2-

ķureyşī : Kureyş kabilesinden olan.

ķ. + dūr 10b/10

-1-

ķuş : Yumurtlayan omurgalılarından, akciķerli, sıcakkanlı, vücudu tüylerle örölü, gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı uçucu hayvanların ortak adı.

ķ. + a 27a/2

-1-

ķuvā (Ar.) : Kuvvetler.

ķ. 59b/6

-1-

ķuvvet (Ar.) : Fiziksel güç, takat.

ķ. 49a/13, 59b/13

sencīde ²-i *terāzū-yı* *ķ.* 52b/16

ķ. - i bāzu 47a/17

ķ. - i bāzū-yı himmet 66a/5

ķ. - i bāzū-yı hüner 42a/4

ķ. - i mālīyye 62b/13

ķ. - i mu'cize-i nebevī 11b/10

ķ. - i 'ācizāne 3a/17

ķ. - i sād 36a/7

ķ. + den 13b/6

-11-

kūzāt (Ar.) : Kadılar.

k. + ından 62b/4

k. - ı Rūm 66a/1

eşrāf-ı k. 65b/13

-3-

küçük : Boyutları, benzerlerinkinden daha ufak olan, mikro.

k. 61b/11, 63a/13

-2-

Küçük ‘Alī Ağa : Talimhaneci Küçük Ali. 16. yüzyıl sonu ile 17. yüzyıl başlarında yaşamış olan kemankeştir.

K. 46b/8

-1-

Küçük Hacı Mehmed : Kemankeşler arasında “Küçük Hacı” olarak anılan Hızır Ağazade Mehmed, 17. yüzyıl sonu ile 18. yüzyıl başında yaşamış olan kemankeştir.(bk. Küçük Mehmed)

K. 56b/13

-1-

Küçük Hasan Ağa : Ekşi (Erkekli-Dişili) Menzili’nde 1121.5 gezlik bir rekor kırmış ve taş diktirmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

K. 48b/2

-1-

Küçük Mehmed : Küçük Hacı Mehmed. 17. yüzyıl sonu ile 18. yüzyıl başında yaşamış olan kemankeştir.(bk. Küçük Hacı Mehmed)

K. 49b/14, 49b/15, 52b/5

K. + i 53a/5

-2-

küçül - : Büzülmek, hacimce ufalmak.

k. - mek 32b/13

-1-

küffār (Ar.) : Müslüman olmayanlar, kafirler.

k. + a 11a/8

-1-

kūfrān (Ar.) : Yapılan iyiliği unutma.

k. 15a/6

-1-

kūfür (Ar.) : Sövmek, küfretme.

k. 12b/4, 2a/3

k. + e 22b/6

-3-

külāh (Far.) : İçine bazı şeyler koymak için huni biçiminde bükülmüş kağıt kap.

gūşe-i k. 11a/11

-1-

küllī (Ar.) : Bütün, tam.

k. 64a/6

-1-

küllīyen (Ar.) : Bütünüyle, tamamıyla, tamamen.

k. 18b/11

-1-

küllü yevm (Ar.) : Her gün.

k. 31b/4

-1-

künāne (Far.) : Yapma, etme.

k. - i ictihādı 2b/8

-1-

kūnye (Ar.) : Bir kimsenin adı, soyadı, ülkesi, doğumu, mesleği vb. bilgilerini gösteren kayıt.

k. + leri 10b/9

-1-

küre (Ar.) :

1. Bütün noktaları merkezden aynı uzaklıkta bulunan bir yüzeyle sınırlı cisim.

k. - i 10b 42a/16

2. Yeryüzü, dünya.

k. - i eflāküssulṭān 36a/3

-2-

kürür (Ar.) : Gelip geçme.

k.- ı a' vām 41b/9
-1-

küsiste (Far.) : Kopmuş, kırılmış, gevşemiş, çözülmüş.
K. 38a/17, 46b/14
-2-

küşād (Far.) : Açılış, açma.
k. 33a/8, 36b/17, 3a/17, 60b/11, 64b/13, 66b/4, 68b/16, 68b/4
k. buyurdukları 67a/17
k.+ dan 27a/12
k. eylediği 35b/10, 40b/17
k. eylediği 59b/8, 62a/5, 63a/8, 65a/14, 66a/6
k.+ lara 33b/4
k. ve icād eylediği 55b/6
k. vèrdiği 27a/9
k. vèrilmenüñ 32b/16
k. vèrüp 16b/2
-22-

küşāde (Far.) : Açılmış, açık.
k. 69a/13
k. eylediği 69a/14
k. olmak 28a/1
-3-

Kütahiyya : Türkiye'nin İçbatı Anadolu Bölümü'nde bulunan ilin adı.
K. 34b/11
-1-

kütüb (Ar.) : Kitaplar.
k.- i sâ'irede 12a/15
k.- i tevârihde 5a/4
k.- ü sâ'ire 10a/13
k.- ü tefsîr 3b/2
-4-

lağv (Ar.) : Ortadan kaldırma.
l.+ dur 15b/15
-1-

lakab (Ar.) : Bir kimseye, bir aileye kendi adından ayrı olarak sonradan takılan, o

kimsenin veya o ailenin bir özelliğinden kaynaklanan ad.
l.+ ıyla 39b/14
-1-

lakin (Ar.) : Ama, ancak, fakat.
l. 2b/15, 6b/2, 8a/2, 14b/16, 16b/15, 20a/11, 23b/11, 25b/6, 27a/12, 27b/1, 29a/4, 31a/15, 35a/12, 55a/1
-14-

lāl (Far.) : Dili tutulmuş.
l. 62b/6
-1-

la'1-gün (Ar.+Far.) : Parlak kırmızı renkli.
l. 50b/14
l. olmuş 58a/1
-2-

La'lızāde Mektübî Ahmed Pāsā : Lalizade Ahmed Efendi. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.
L. 50a/13
-1-

lāmi'a (Ar.) : Parlayan.
l.+ sinca 2a/8
-1-

lāne (Far.) : Yuva, ev.
l.- i iştiḥār 40b/11
-1-

laṭīf (Ar.) : Yumuşak, hoş, ince bir güzelliği olan.
ma'nā-yı l.+ i 15b/14, 16a/9, 17b/7, 17a/7, 18a/4, 19a/7, 19b/17, 21a/14, 21b/13, 22a/16, 23a/5, 23b/4
-12-

lāyık (Ar.) : Nitelikleri, özü hareketleri, davranışlarıyla bir şeyi elde etmeye hak kazanmış olan.
l. 13a/15, 1b/2
l.+ ı 25a/1
-3-

lā-yu‘add (Ar.) : Sayılmaz, sayılamaz.

şükr-i l. 1b/1

-1-

lāzım (Ar.) : Gerek, gerekli.

l. 24b/1

l. + dur 18b/12, 23b/14, 25b/10,

32b/13

l. geldiğini 3a/11

l. gelen 33a/12

l. gelmeye 23b/1

l. gelmez 15b/16

l. gelür 15b/11

-10-

lāzımü’l-i‘ tiyād (Ar.) : Alışkanlık gerekir.

l. 31b/2

-1-

lāzime (Ar.) : Yapılması gerekli olan şey.

l. - i hālden 31b/1

-1-

Lazkiye : Hatay sınırının 80 km kadar güneyinde bulunan Suriye’nin önemli liman kentlerinde biri.

L. 34b/10

-1-

le’āl (Ar.) : İnciler.

l. - i berin 11b/17

-1-

leālī (Ar.) : İnciler.

l. - i şalāvāt 1b/7

-1-

lebriz (Far.) : Taşacak kadar dolmuş.

meydān-ı l. eyledi 11b/4

-1-

lehçe (Ar.) : Konuşma tarzı.

l. - yi ibtihāc ve iştiḥār ola 3b/12

-1-

lem‘a (Ar.) : Parıltı, parlaklık.

l. - i ‘aẓametlerin 42a/10

-1-

leme‘ān (Ar.) : Parlama, parıldama.

l. eylediği 11b/17

-1-

lemin (Ar.) : Kimin için.

l. 60a/2

-1-

Lenduhā : Menzil adı. Lodos Lenduhası Menzili.(bk. Lenduhā Ca‘ fer)

L. 51a/8, 64b/16

-2-

Lenduhā Ca‘ fer : Vezir Semiz Ali Paşa’nın kullarındandır. 15. yüzyıl sonu ile 16. yüzyıl başında yaşamış olan kemankeştir.

L. 39b/10, 41b/14, 42a/3, 42a/4,

43b/17, 47a/16, 47a/17

L. + e 44a/10

-8-

Lenduhā Ca‘ fer : Lodos Lenduhası Menzili. Ayak yeri, Tekye Tepesi’ndeki kısa köfeki taştır. Baş taşı Karılar Çeşmesi yakınındaki dereden aşırı yerdedir.(bk. Lenduhā)

L. 47a/9

-1-

lenger (Far.) : Çapa, gemi demiri.

l. 64a/4

l. - i zevrākçe 46b/13

-2-

lenger-endāz (Far.) : Demir atan.

l. 41b/7

-1-

leşker (Far.) : Asker.

l. - i nuşret 37a/17

-1-

levlāk (Ar.) : “Sen olmasaydın” manasında olup, dşivan edebiyatında sıkça kullanılan ifadedir.

l. 8b/8

-1-

leysü'l-meḥārib (Ar.) : Gecenin mihrapları.

l. 14a/5

-1-

lezzet (Ar.) : Ağız yoluyla alınan tat.

l.- i 'ase/ 55b/11

-1-

libāçe (Ar.) : Önü açık, geniş bir üst giyeceği.

l.- i himmeti 42b/16

-1-

li-ecli't-tecribe (Ar.) : Tecrübeden dolayı.

l. 6a/17

-1-

li-ḥāz (Ar.) : Zevkten dolayı.

l.+e 3b/9

-1-

limān (Rum.) : Gemilerin barınmalarına, yük alıp boşaltmalarına, yolcu indirip bindirmelerine yarayan doğal veya yapay sığınak.

resīde-i l. 64a/1

-1-

li-müellifihi (Ar.) : "Mütercime aittir" anlamında kullanılan bir söz.

l. 7a/10

-1-

lisān (Ar.) : Dil.

l.- i 'Arabda 23b/8

l.+ ina 6b/13

-2-

livā (Ar.) : Sancak.

l.+ yı 27b/16

-1-

Lodos (Rum.) : Güneyden veya güneybatıdan esen ve bazen de yağış getiren yerel rüzgar.

l. 46a/10, 56b/15

başı l. 68b/15

i'ānet-i bad-ı l. 52b/8

i'ānet-i l. 49b/15

menzil-i bābād-ı batı l. 55a/6, 68b/10

menzil-i bābād-ı batı l. 62a/11

menzil-i bābād-ı l. 37b/3, 41a/9,

44a/15, 45b/12, 47a/10, 47b/10,

49b/6, 52a/8, 56b/2, 57a/7, 59a/10

batı l.+ i 55b/4

-20-

Loķımcı 'Alī Beg : Solak taifesinden Lokumcu Ali Bey, Zihgirci Yeri(Beş Taşlar) Menzili'nde 1093.5 gezlik bir rekorun sahibidir. (bk.Loķımcı, Loķımcı 'Ali)

L. 43a/14

-1-

Loķımcı : Solak taifesinden Lokumcu Ali Bey, Zihgirci Yeri(Beş Taşlar) Menzili'nde 1093.5 gezlik bir rekorun sahibidir.

(bk.Loķımcı 'Ali Beg, Loķımcı 'Ali)

L. 43a/8

-1-

Loķımcı 'Alī : Solak taifesinden Lokumcu Ali Bey, Zihgirci Yeri(Beş Taşlar) Menzili'nde 1093.5 gezlik bir rekorun sahibidir. (bk.Loķımcı, Loķımcı 'Ali Beg)

L.+ nüñ 43b/1

-1-

lu'b (Ar.) : Oyun.

l.+dan 21a/5

-1-

lūcce (Ar.) : Engin deniz, umman.

l.- i eḥādiş-i mütteḥidlerdür 11a/15

-1-

lū'lū (Ar.) : İnci.

l.- yi 'ālīkıymet-i iltifāt 11a/12

-1-

lūzūm (Ar.) : Gerek, gereklilik.

l.+ ını 23b/10

-1-

mā-lā-nihāye (Ar.) : Sonsuz.

m. 1b/8
-1-

mā'adā (Ar.) : -den başka, -den gayri.
m. 12a/9, 20b/14
m. + sı 12a/14
m. + sında 4b/11
m. + ya 60b/10
-5-

ma'ān (Ar.) : Beraber.
m. 16a/9
-1-

ma'ārif (Ar.) : Bilgi ve kültür.
mejdān-ı m. 54a/3
-1-

mācid (Ar.) : Büyük ve yüce olan, şan ve şeref sahibi, şanlı.
m. + leri 36b/9
-1-

mādde (Ar.) :
1. Sözlük ve ansiklopedilerde tanımlanan, anlatılan kelime, ad veya konulardan her biri.
m. 3b/4
m. + ye 5b/14
m. + yi 29a/11
2. Mesele, iş, konu, husus.
m. + de 15a/1
m. + si 34a/10
-5-

mādemki (Ar.+Far.) : Madem.
m. 23a/17
-1-

māder-zād (Far.) : Anadan doğma, doğuştan.
m. + ları 36b/3
-1-

ma'dūd (Ar.) : Sayısı belli olan.
m. olup 27a/7
-1-

ma'dūm (Ar.) : Var olmayan, yok.
m. eylediğinden 46a/8
-1-

mā-fevķ (Ar.) : Üst taraf, üst.
m. + ında 43b/10, 50a/4
-2-

mağbūn (Ar.) : Alış verişte aldatılmış, kandırılmış.
m. 50b/16
-1-

mağfıret-nişān (Ar.+Far.) : Allah'ın affına mazhar olan, bağışlanan.
m. 36b/10, 64b/4
-2-

mağlūbiyyet (Ar.) : Mağlup olma, yenilme.
m. 39b/16
-1-

mağrūrāne (Ar.+Far.) : Gururlu, kibirli.
ifrāt-ı kākāka-i m. 11b/3
-1-

mağbūn (Ar.) : Aldatılmış olan.
m. 46b/14
-1-

māh (Far.) : Gökteki ay, kamer.
m. 35a/7
m. - ı encūmgāh 9b/12
-2-

maḥal (Ar.) : Yer, mekan.
m. 19a/4, 23b/13, 23b/14, 24a/16, 24a/6, 24b/1, 26a/14, 38b/9
m. + dedür 43b/11
m. + deki 37a/5, 61a/1
m. + den 24b/13, 29b/7
m. + ine 17a/10, 27b/1, 29b/1, 58b/13
m. + ine bulunmuş 30b/16
m. + inde 55a/4
m. + lere 20b/16
m. - i āḥire 67a/11
m. - i bālā 35b/12

m. - i cümleyi 24a/10
m. - i ma' rûf 62a/7
m. - i tekye-i rumâtîñ 38a/3
m. - i tekyegâh-ı rumât 27b/17
m. + de 12a/1, 12b/10, 29b/6, 30a/6,
42b/15, 44a/12, 50a/3, 66b/14, 69a/3,
69b/3

-36-

maḥāl (Ar.) : Yerler, mekanlar.

m. 24b/9, 33b/14
m. + i 24b/17

-3-

maḥalle (Ar.) : Bir şehrin bir kasabanın, büyükçe bir köyün bölündüğü parçalardan her biri.

m. 27a/17

-1-

maḥallî (Ar.) : Yöresel.

m. + yle 2b/5

-1-

maḥāret (Ar.) : Beceri.

m. + leri 25a/2
āzmāyîş-i m. 61a/8
iẓhār-ı m. eden 65b/3
iẓhār-ı m. edüp 59b/8
iẓhār-ı m. eyledikde 55b/15

-5-

maḥfî (Ar.) : Saklanmış, gizli.

m. olup 31a/11

-1-

maḥkeme (Ar.) : Yargı yeri , yargı evi.

m. - i Kāsım Paşada 58a/8

-1-

maḥrem (Ar.) : Başkalarına söylenmeyen, gizli.

m. 20a/10
m. - i ḥalvetserāy 1b/9
m. olsun 7a/15

-3-

maḥsüb (Ar.) : Hesap edilmiş.

m. olunur 27a/1

-1-

maḥşûl (Ar.) : Hesap edilmiş.

m. - ı nāzikteri 43b/3
m. - i mezra' a-i āmālî 68b/1

-2-

maḥşûş (Ar.) : Özel.

irād-ı m. + a 58b/1
seng-i m. 46a/15
seng-i m. + ı 63a/13
şadā-yı m. + ı 58a/7

-4-

ma' hūd (Ar.) : Bilinen, adı geçen.

menzil-i m. 58b/11
cāy-ı m. + ı 11b/13
vakt-i m. + ı 34a/4

-3-

maḥv (Ar.) : Yok etme.

m. 46a/8, 48a/4, 49a/15
m. ve berbād eylediği 68b/17

-4-

maḥzur (Ar.) : Sakınca.

m. + larından 62b/8

-1-

maḥkāl (Ar.) : Söz, lakırdı.

m. 1b/10
m. + leri 5a/4

-2-

maḥām (Ar.) : Durulacak yer, mekan.

m. + ında 61b/3

-1-

maḥbûl (Ar.) : Kabul edilen.

m. 27a/13, 27a/8, 9a/5
m. + dūr 27b/2
mu' teber ve m. olup 56b/17

-5-

maḥbûle (Ar.) : Makbul kelimesinin müennes şekli.

hareket-i m. + den 2a/15

-1-

mağderet (Ar.) : Güç, kuvvet.
dikkat-ı şarf-ı bâzû-yı m. eylemek
31b/1

-1-

mağlûc (Ar.) : Sökülmüş, kökünden koparılmış.
m. 59a/6
-1-

mağşüd (Ar.) : İstenen, niyet edilen.
m. 25b/14, 40b/6
istifâ-yı m. 68b/14
m. olmak 46a/2
remy-i m. + un 10a/8
-5-

mağşüde (Ar.) : Söylenilmek, belirtilmek istenilen.
himmet-i nişâne-i m. 35a/14
püte-i m. 6b/4
sermenzil-i m. 34a/2, 37a/8
amaçgâh-ı m. erüp 9a/6
-5-

mağtül (Ar.) : Öldürülmüş, öldürülen.
m. 62a/2
-1-

mağküle (Ar.) : Mağkul kelimesinin müennes şekli.
hâlet-i m. 2a/14
-1-

mağküle (Ar.) : Çeşit.
m. - i mevâd 31b/2
m. + lerine 62b/12
şikâr-ı m. + sinden 20b/13
m. + ye 25a/15
-4-

māl (Ar.) : Bir kimsenin, bir tüzel kişinin mülkiyeti altında bulunan, taşınır ve taşınmaz varlıkların bütünü.
m. 19b/10
m. + ından 36b/11

-2-

mālîk (Ar.) : Sahip, iye.
m. 12b/5
-1-

mālîyye (Ar.) : Kamu ile ilgili işlerin yürütülmesi için gerekli gelirleri ve harcanan paraları düzenleyen kuralların bütünü.
 kuvvet-i m. 62b/13
-1-

mağlûm (Ar.) : Bilinen, belli.
m. 5a/4, 65b/14
m. + a 20a/9
m. + ı 20b/15, 5b/12
m. olmadığına 35a/13
m. olmak 25a/7, 26a/4
-8-

mağmül-bih (Ar.) : Yürürlükte olan kanun.
m. 59b/14
-1-

mağnâ (Ar.) : Anlam.
m. 32a/12
m. + ları 13b/4
m. + sı 15a/17
m. + sina 41a/3
m. - yı laṭîfî 15b/14, 16a/9, 17a/7, 17b/7, 18a/4, 19a/7, 19b/17, 21a/14, 21b/13, 22a/16, 23a/5, 23b/4
m. - yı mûnîfî 15b/17, 17a/17, 17b/15, 18b/14, 19b/6, 21a/5, 21b/2, 22a/2, 22b/5, 23a/10
m. - yı şerîfî 14a/1, 15a/9, 15b/6, 16a/4, 17b/11, 19a/2, 19b/13, 21a/9, 21b/8, 22a/9, 23a/16
m. - yı tedkîk olanlarıñ 3a/5
dîde-i m. 19a/14
-39-

mānde (Ar.) : Kalmış olan, kalmış.
m. 48a/2
-1-

mānend (Far.) : Benzer, eş, misil.

m. 40b/6, 41a/17, 41b/10, 44a/9,
44b/12, 46a/6, 59b/15
-7-

ma'nevî (Ar.) : Gözle görülüp elle tutulamayan.
m. 34a/6
delîl-i m. 46a/12
-2-

Ma'nisâ : Türkiye'nin Ege Bölgesi'nde büyük bir şehir.
M. 34b/16
-1-

māniyâ (Fr.) : Çılgınlık.
m.-yî şüretin 42a/7
-1-

mañşür (Ar.) : Allah'ın yardımıyla galip gelen, zafere ulaşan.
m. 12a/9
m.-ı tām 14a/16
m. olur 6a/8
-3-

manzûr (Ar.) : Bakılan, görülen, görülmüş.
m. 20b/15, 5b/12
m.-ı nazar-ı iltifât 8b/5
-3-

Mar'aş : Türkiye'nin bir ili ve en kalabalık on sekizinci şehri.
M. 34b/10
-1-

marāzen (Ar.) : Hastalık.
m. 19b/2
-1-

marāziyye (Ar.) : Marazi kelimesinin müennes şekli.
şenşene'-i m. 36b/2
-1-

ma'reke (Ar.) : Savaş alanı.
m. 57a/17
miyân-ı m.+de 11a/16

-2-

ma'reke-gîr (Ar.) : Savaş zapteden.
m. 36b/17
tîr-i m. 35b/9
-2-

ma'reke-nümün (Ar.+Far.) : Savaş alanı gösteren.
m.+da 57b/17
-1-

ma'rifet (Ar.) : Ustalık, hüner.
izhâr-ı m. 61b/6
izhâr-ı şan'at ve m. êtdigine 56a/5
m. êdûp 20b/7
-3-

mārrû'l-beyân (Ar.) : Beyan edilmiş, açıklanmış olan.
m. 9b/5
-1-

ma'rûf (Ar.) : Bilinen, belli, malum.
m. 37a/3, 37b/4, 64a/12
maḥal-i m. 62a/7
seng-i m. 42a/12
seng-i m.+a 39a/15, 40a/6
ḥacer-i m.+dur 56a/12
-8-

māşadaḡ (Ar.) : Uygun, muvafık.
m. 9a/13
-1-

maşnû' (Ar.) : Sanatla yapılmış.
m. 59a/5
-1-

Maşraf Muştafâ Efendi : Emin Menzili'nde 1028 gezlik rekor kırmış ve taş diktirmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.
M. 56b/9
-1-

māşā'allāh (Ar.) : "Ne güzel, Allah nazardan saklasın" anlamlarında beğenme duyguları bildiren bir söz.

<i>āl-i m.</i> 36b/7 -1-	<i>m. olup</i> 8a/2 -5-
māverā' (Ar.) : Öte. <i>m. + sında</i> 41a/4 -1-	mecālis (Ar.) : Toplantılar, toplantı yerleri. <i>m. - i erbāb</i> 3b/4 -1-
māye (Far.) : Maya, öz, asıl. <i>m.</i> 66a/11 <i>m. - i neşāt</i> 11b/15 -2-	mechülū'l-aḥvāl (Ar.) : Bilinmeyen haller. <i>m.</i> 20a/11 -1-
māzbūt (Ar.) : Ele geçirilmiş, zapt edilmiş. <i>m.</i> 35a/13 -1-	meclis (Ar.) : Bir konuyu konuşmak veya görüşmek için yapılan toplantı. <i>m. - i resūlūllāha</i> 8b/16 <i>m. - i rumāt-ı celīs</i> 31a/2 -2-
maẓhar (Ar.) : Bir şeyin ortaya çıktığı, görüldüğü yer veya kimse. <i>m. olup</i> 44b/5 -1-	mecmū' (Ar.) : Bir araya getirilmiş, toplanmış, bütün, hep. <i>m. + una</i> 26a/12 -1-
māzmūn (Ar.) : Anlam, kavram. <i>m. + ı</i> 6b/13 <i>m. + una</i> 44b/4 -2-	mediḥ (Ar.) : Övme. <i>m. - i celīl</i> 21a/11 -1-
ma'zūr (Ar.) : Mazeretli. <i>m. olup</i> 27a/14 -1-	Medīne : Suudi Arabistan'ın Hicaz bölgesinde, Mekke'nin kuzeyinde yer alan şehir. <i>M.</i> 12b/15 <i>M. - i Münevvereye</i> 12b/8 -2-
me'āl (Ar.) : Anlam, kavram. <i>m.</i> 15b/14 -1-	medlūl (Ar.) : Gösterilen, işaret edilen. <i>m. + una</i> 9a/12 <i>m. + unca</i> 31a/12 -2-
me'ālī (Ar.) : Yücelikler, şerefler. <i>m.</i> 10a/13 -1-	mefhūm (Ar.) : Kavram. <i>m. + ı</i> 32a/10, 35a/9 <i>m. + unca</i> 40a/2, 40b/5 -4-
meb'aş (Ar.) : Gönderilme, yollama. <i>m. - i resūlūllāhda</i> 10b/13 -1-	meğā'ir (Ar.) : Farklı. <i>m.</i> 24b/10 -1-
mebhūt (Ar.) : Şaşmış, şaşırmış. <i>m. olduklarına</i> 6a/11 -1-	mehār (Ar.) : Gem, yular.
mebnī (Ar.) : Yapılmış, kurulmuş. <i>m.</i> 34a/1, 35a/13, 6a/11, 8b/7	

m. - 1 esb 60a/7

-1-

Mehmed Beg Defterdärzâde : Defterderzade Mehmed Beg. Cerrah Menzili'nde 1076 geze ok atıp taş diktirmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

M. 45a/10

-1-

mehtâb (Far.) : Ay ışığı.

hâle-i m. + 1 9b/17

-1-

mekân (Ar.) : Yer, bulunan yer.

m. + da 6b/7

-1-

meķâl (Ar.) : Söz, lakırdı, laf.

kızb-i m. + lerine 20b/4

-1-

Mekke : Arabistan'da Hz. Muhammed'in doğduğu ve içinde müslümanların kiblesi olan Kabe'nin bulunduğu şehrin adı.

M. - i Mükerrema 34b/9

-1-

mekrûh (Ar.) : İğrenç, tiksindirici.

m. + dur 17a/4, 18b/10

-2-

Mektübî Le'âlizâde : Lalizade Ahmed Efendi. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

M. + nüñ 50b/13

-1-

melâ'ike (Ar.) : Melekler.

m. - i kirâm 23a/11

-1-

melâl (Ar.) : Hüzün, keder.

m. 39b/15

-1-

melâlet (Ar.) : Bıkma, usanma.

ateşendâz-ı m. 50b/17

-1-

Melik : Eski İran'ın Eşkaniyan devleti zamanında yaşamış olan bir hükümdar.(bk.Melik Şâbûr)

M. 6a/3

-1-

Melik Şâbûr : Eski İran'ın Eşkaniyan devleti zamanında yaşamış olan bir hükümdar.(bk.Melik)

M. 5a/11

-1-

me'lûf (Ar.) : Alışılmış.

'âdet-i m. + esinden 30a/7

-1-

memâlik (Ar.) : Memleketler, ülkeler.

m. - i islâmiyyeden 34b/9

m. + de 21b/5

m. + em 6b/5

-3-

memdûh (Ar.) : Övülmüş.

m. 33b/3

-1-

Memi Çelebi : Defterderzade Memi Çelebi. Haydar (Memi Çelebi) Menzili'nde 1064.5 gezlik bir rekor kırarak taş diktirmiştir. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.(bk.Memi Çelebi Defterdärzâde)

M. 41b/8

-1-

Memi Çelebi : Menzil adı. Defterderzade Memi Çelebi'nin açmış olduğu menzildir. Haydar ismiyle ünlenmiştir. İmam Menzili'nin solunda olan taştır.

M. 42b/4

-1-

Memi Çelebi Defterdärzâde : Defterderzade Memi Çelebi. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.(bk.Memi Çelebi, 41b/8)

M. 42b/8

-1-

Memiş Efendi : Kethüda Memiş Efendi.18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

M. 62a/12, 62b/5

-2-

Memiş Efendi : Menzil adı. Ayak yeri, Haydar(Memi Çelebi) Menzili önündeki Yassı Kaya'ya yakın orta boyda mermer taştır.

62a/10, M.

-1-

Memiş Efendi : Sürre Eminizade Memiş Efendi. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

M. 66b/15, 69a/10

M. + nüñ 67b/10

-3-

memlû (Ar.) : Dolmuş, dolu.

m. 19a/5

-1-

me'mûl (Ar.) : Umulan, beklenen.

m. +dür 3b/8

-1-

me'mûr (Ar.) : Devlet hizmetinde çalışan maaşlı kimse.

m. 8b/5

-1-

men' (Ar.) : Yasaklama, engelleme.

m. 4b/2

-1-

menâzil (Ar.) : Konaklama yeri, menziller.

m. 56b/16

m. - i mezkûre 35a/15

m. - i tîr 3a/8

-3-

menfa'at (Ar.) : Fayda, yarar, çıkar.

m. + i 13a/11

-1-

menkabet (Ar.) : Din büyüklerinin, kahramanların ve terihi şahsiyetlerin üstün vasıflarını, ahlaki meziyetlerini, olağanüstü iş ve davranışlarını destani- efsanevi bir üslupla anlatan fıkra, hikaye vb.

m. + i 11a/14

-1-

menkûl (Ar.) : Taşınabilir.

m. + dür 59a/8

m. olmayup 25b/16

-2-

mennân (Ar.) : Esmâ-i Hüsnâ'dan. Kullarına hadsiz hesapsız nimetler veren.

rabb-ı m. 37a/10

-1-

me'nûs (Ar.) : Alışılmış olan.

meymenet-i m. 49b/16

-1-

menzil (Ar.) : Ok meydanlarında, belli bir rüzgar altında 900 gezden daha uzağa ok atılarak açılan ve kırılan rekorları göstermek için işaret taşları dikilen sabit atış yeri.

m. 29a/13, 29a/14, 30a/9, 30b/1,

30b/14, 34b/13, 34b/15, 34b/17,

35a/1, 35a/2, 35a/3, 35a/4, 43a/5,

48a/6, 49a/11, 52a/7, 53a/3, 53b/15,

54b/7, 56b/15, 57a/17, 60b/13, 61a/5,

61a/9, 63a/8, 67a/8, 69a/13

m. + e 30a/12, 30a/6

m. + de 30b/17, 32b/9, 42a/4, 47b/16,

49b/15, 54b/13, 55b/6, 66a/6

m. + i 30a/13, 39a/14, 40a/5, 41a/2,

41a/4, 41a/6, 41b/6, 44b/17, 45a/1,

46a/16, 48a/10, 48a/6, 48b/17, 49b/1,

51a/9, 55a/5, 56a/13, 56a/9, 59b/11,

59b/8, 60a/17, 60b/15, 60b/2, 60b/3,

61b/10, 61b/11, 62a/8, 63a/15,

65a/15, 65a/16, 66a/13, 66b/15,

67b/1, 67b/12, 67b/3, 68a/8, 68b/6,

69a/16, 69a/17, 69a/2, 69a/4

m. + üñ 29b/13, 40b/17, 41b/8,

42a/11, 42a/14, 48b/14, 57a/2, 58a/12

m. + in bozup 44b/6

m. + üñe 35a/8
m. + inde 16a/4, 45b/6, 62b/5, 64b/10, 64b/11, 69a/10
m. + ini 46b/16
m. + inün 43a/6, 44a/4, 44b/16, 46a/14, 48b/15, 50a/2, 51a/8, 52a/4, 53a/7, 56a/8, 57a/3, 60a/17, 61b/10, 62a/5, 63a/12, 63a/14, 64a/15, 64b/15, 65a/14, 65a/2, 66b/13, 68a/11, 68b/5, 69a/1, 69a/14, 69b/1
m. + ler 35b/1
m. + lerden 48b/14
m. + lerinün 64b/17
m. + lerün 4a/8
şāhib-i m. 28b/9, 30a/16, 30b/14, 36b/1
reside-i m. - i aşhāb 2a/13
m. - i aşhābı 35a/5
m. - i bābād-ı batı lodos 55a/6, 68b/10
m. - i bābād-ı batı lodos 62a/11
m. - i bābād-ı güntoğrısı 38a/6, 65a/6, 69a/8
m. - i bābād-ı kıble 42b/5, 43a/9, 54a/12
m. - i bābād-ı lodos 37b/3, 41a/9, 44a/15, 45b/12, 47a/10, 47b/10, 49b/6, 52a/8, 56b/2, 57a/7, 59a/10
m. - i bābād-ı poyraz 61a/3, 65b/10, 67a/2, 67b/7, 68a/15
m. - i bābād-ı poyrazyıldız 48a/13, 49a/2, 51a/14, 53a/12, 60b/5, 61a/14, 66a/16
m. - i bābād-ı şimāl 35b/15, 35b/3, 39b/3, 43b/13, 45a/4
m. - i bābād-ı yıldız 38b/17, 40a/10, 41b/15, 46b/2, 50a/7, 61b/14, 63a/17, 63a/3, 64b/2
m. - i cedīdīn 46a/5
m. - i ma' hūd 58b/11
m. - i merķūme 58a/2
m. - i mezbūr 38b/14, 44a/2, 56a/12
m. - i mezbūr 42b/13
şāhib-i m. - i mezbūr 58b/9
m. - i mezbūrda 66b/8
m. - i mezbūruñ 68a/7
m. - i mezkūrda 67b/9

m. - i mezkūrun 66a/12
m. - i mezkūruñ 45b/8, 62b/17, 67a/17
m. - i mu' teberini 43b/3
m. - i mu' teberinün 43b/8
m. - i müderris 59a/9
m. - i müntehā 35b/10, 37a/1
şāhib-i m. - i müntehā 51b/7
m. - i müntehāsında 47b/3
m. - i 'adimünnaẓirün 64a/10
m. - i sābıkında 39a/12
m. - i sābıkuzzikrde 58a/5
m. - i vāhīde 39a/11
m. - i yeksūvār 55a/1
m. açmak: Meydan yetkililerinden izin alıp, ana taşı diktirip, buradan en az 900 geze ok atarak baş taşı dikmek.
m. açup bozmağa 34a/4
m. almak: Menzilde rekor kırarak taş diktirmek. 2b/12
m. atmak: Menzilde rekor kırarak taş diktirmek. 59a/3
m. atmağa ıurmamak 29b/13
m. atup bozmağa 29a/6
m. bozan 30b/12
m. bozanuñ 30b/3
m. bozdıgı 31a/2
m. bozmağ: Menzilde rekor kırarak o menzildeki son rekoru geçersiz kılmak. 30a/4
toķuzyüzci m. + inün 59b/17
şāhib-i m. + ler 62b/11
toķuzyüzci m. + lerinün 67a/6
m. okı: Menzil atışında kullanılan ok. o.+nı 30b/10
m. yayları: Menzil atışlarında kullanılan pişrev yayı. 32b/6
-224-

menzilet (Ar.): Derece, rütbe.

m. 1b/5

-1-

merākīd (Ar.): Mezarlar, kabirler.

m. 62b/1

m. - i müsłimīn 38a/4

-2-

-2-

merām (Ar.) : İstek, niyet, maksat.

m. 68b/15

-1-

merātib (Ar.) : Mertebeler, rütbeler.

ķismet-i m. + de 7b/10

-1-

Mercān Ağa : Menzil adı. Ayak taşı, Büyük Yeksüvar Menzili ile Nakkaş Menzili arasındadır. İmam Deresine doğru atılır.

M. 67b/6

Mercān Ağa : Memiş Efendi(Mercan Ağa) Menzili'nde 987 geze ok atıp taş diktirmiştir.18. yüzyıl sonu ile 19. yüzyıl başında yaşamış olan kemankeştir.

M. 68a/5

-1-

merd (Far.) : Yiğit, cesur.

m. - i rezān 10a/9

m. + sen 48b/11

-2-

merdān (Far.) : Mert insanlar.

ķimmet-i m. 2b/13

-1-

merḥūm (Ar.) : Ölmüş müslüman erkek, rahmetli.

m. 28a/13, 35b/2, 36b/9, 46a/9, 53b/10, 60b/12, 60b/9, 63b/7, 64b/4, 64b/9, 65a/12, 66b/4, 67a/9

ķeyḥ-i m. 39a/2

m. + uñ 28a/11, 34b/2, 63b/17, 66b/9

-18-

mer'ī (Ar.) : Yürürlükte bulunan, hükmü geçerli ve cari olan.

m. 34a/11

m. olan 4a/5

-2-

merḳad (Ar.) : Mezar, kabir.

m. - i pehlivānında 42b/3

m. - i 'aẓīmūṣṣāndan 59a/5

Merḳadī taşı : Taş adı. Menzil taşı adlarından biri. Boyları 1.5 metre'den 7 metre'ye kadar değişebilmektedir.

M. + nuñ 51a/11

-1-

merkez (Ar.) : Belirli bir yerin ortası.

m. - i muḥīṭ-i nübüvvet 10a/16

-1-

merḳūm (Ar.) : Yazılmış.

m. 44b/14, 67b/16

m. + uñ 43a/17, 62b/9

-4-

merḳūme (Ar.) : Merkur kelimesinin müennes şekli.

menzil-i m. 58a/2

-1-

merḳūz (Ar.) : Yaratılıştan gelen.

m. 39a/11

-1-

mermer (Ar.) : Bilişiminde %75'ten çok kalsiyum karbonat bulunan, genellikle beyaz, renkli ve damarlı da olan kireç taşı.

m. 45a/1, 60b/16, 61b/12, 62a/9,

63a/13, 67b/2, 68b/7

m. + dūr 38a/4, 63a/15, 65a/4, 66a/14

m. - i ebyāẓdūr 66b/17

m. - i esmerdūr 41a/7

m. - i kebīrdūr 42b/3

m. - i ṣāğir 53a/9

m. - i sepīd 51a/10

m. - i sepīddūr 65b/8

seng-i m. + dūr 69b/3

-18-

mersūm (Ar.) : Yazılmış, çizilmiş.

m. + dur 5a/5

-1-

mertebe (Ar.) : Kademe, derece.

m. + de 11a/7, 11b/16

m. - i taḥrīk 3b/1

-3-

Mervān Ḥakem : Emeviler'in dördüncü halifesidir. Medine'nin valiliğini yapmıştır.

M. 12b/15

-1-

mesāfe (Ar.) : Uzaklık, ara.

m. 20a/7, 30a/6

m. + de 24b/8

m. + ye 30a/1

-4-

mesāğ (Ar.) : İzin, müsaade.

m. yok 19b/2

-1-

mesāḥa (Ar.) : Arazi, arsa.

m. 54a/5

a' dād-ı m. 55b/13

-1-

mesā'il (Ar.) : Meseleler.

m. + i 4a/4

derbeyān-ı m. - i münāzele 23b/8

-2-

mesāmi' (Ar.) : Kulaklar.

m. 63b/6

-1-

meşārif (Ar.) : Harcama, sarfedilen paralar.

m. - i 'aẓīme 59a/2

-1-

mescid (Ar.) : Genellikle minaresiz, küçük cami.

m. - i celādetine 50b/17

-1-

meşelā (Ar.) : Söz gelişi.

m. 13a/16, 23b/16, 24a/14, 24b/10,

27a/2, 31b/16, 7b/7

-7-

mes'ele (Ar.) : Sorun.

m. 25a/7, 25b/10, 26b/12, 26b/16,
26b/2, 26b/5, 27a/15, 27a/5, 27a/9,
27b/2

-10-

mesellemīn (Ar.) : Müsellem sınıfına mensup askerler.

rumāt-ı m. + üñ 65b/17

-1-

meserret (Ar.) : Sevinç.

m. 42a/5, 52b/8

-2-

mesīr (Ar.) : Gezilecek yer.

m. 35b/9, 51b/8

m. + dūr 57b/1

-3-

mess (Ar.) : Dokunma, temas, değme.

m. - i kemān etmedüm 34a/17

-1-

meştūr (Ar.) : Yazılmış, çizilmiş.

m. + dur 12a/15

-1-

meşūbāt (Ar.) : İyi iş veya davranışları karşılığında Allah'ın kullarına verdiği mükafat.

iḥrāz-ı m. 36b/14

iḥrāz-ı m. - ı cezile eder imiş 58b/8

-2-

meşakkat (Ar.) : Güçlük, zorluk.

āsyāb-ı m. + inüñ 43b/3

sebeb-i m. ve keder 59a/7

-2-

meş'ar (Ar.) : Hacca gidenlerin bu ibadetle ilgili birtakım görevleri yerine getirmek için bir müddet durdukalrı, kaldıkları yerlerden her biri, durak yeri.

m. 17a/12

-1-

meşāyih (Ar.) : Şeyhler.

m. - i müslimin 28a/14

-1-

meşhūr (Ar.) : Herkesçe bilinen, şöhretli.

m. 44a/2, 50b/7

m. + dur 14b/3, 58b/5

müte‘ārif ve m. olup 56a/14

pehlivān-ı m. 38b/7

-6-

meşhūre (Ar.) : Meşhur kelimesinin müennes şekli.

eḥādīş-i m.- yi cāmi‘dür 4a/2

ḳā‘ide-i m. 59b/15

-2-

meşḳ (Ar.) : Öğrenmek için yapılan ders, talim, çalışma, alıştırma.

m. 29a/5, 29b/14, 31b/8, 32a/2,

32a/4, 8b/2

ta‘lim ve m. etmek 18b/12

m. etmekden 31b/5

-8-

meşrūṭ (Ar.) : Şartlı.

m. ise 27a/8

-1-

meşy (Ar.) : Yürüme, yürüyüş.

m. 66a/4

-1-

metāniyyet (Ar.) : Dayanıklılık.

m. + i 42a/11

-1-

metīn (Ar.) : Basılı veya el yazması parça, tekst.

m. 10a/5

-1-

metris (Ar.) : Askerin çarpışma sırasında korunması için yapılan toprak siper.

m. 25b/12

-1-

mevād (Ar.) : Hususlar, meseleler, işler, konular.

m. + dan 29a/11

maḳūle-i m. 31b/2

-2-

mevālī (Ar.) : Osmanlı Devleti’nde görev yapan yüksek dereceli ilim adamları.

m. - i ‘azāmeden 64a/6, 66b/4

-2-

mevcūd (Ar.) : Var olan, bulunan.

m. bulununan 30b/4

m. olan 4a/7

m. olup 11a/5

-3-

mevc-hīz (Ar.+Far.) : Dalga kaldıran, dalgalı.

deryā-yı ḥamiyyet-i m. 41a/15

-1-

mevhūb (Ar.) : Bağışlanmış, hibe edilmiş.

ḥacer-i m. 59a/5

-1-

mevkūf (Ar.) : Tutuklu, tutuklanmış (kimse).

m. - u ‘ileyhāsı 31a/16

-1-

mevkūfātī (Ar.) : Mevkufatçı.

m. + i 50b/14

-1-

mevşūf (Ar.) : Nitelenmiş, nitelikleriyle belirlenmiş.

m. 37b/5, 56a/11

m. ve mevsūm olan 65b/15

-3-

mevsūm (Ar.) : Ad verilmiş, isimlendirilmiş.

m. - ı beş 16a/14

mevşūf ve m. olan 65b/15

-2-

mevt (Ar.) : Ölüm.

m. + inden 6b/8

-1-

mevzû (Ar.) : Konu.

- m.* 45a/2
- m. + 1 olan* 47b/4
- m. - 1 âhîre* 42a/17
- m. - 1 zemîn* 57b/9
- m. olan* 53b/16

-5-

meydân (Ar.) : Yanışma, eğlence veya karşılaşma yeri.

- m.* 25a/5, 31b/6, 7b/4
- m. + a* 28b/13
- m. + da* 3a/7
- m. + dan* 30b/8, 68a/2
- m. + üñ* 29a/5
- m. - 1 hamâset eyledikleri* 35a/9
- m. - 1 hüner* 65b/3
- m. - 1 lebrîz eyledi* 11b/4
- m. - 1 ma'ârîf* 54a/3
- m. - 1 mezkûr* 28b/15
- m. - 1 mezkûrede* 29a/3
- m. - 1 mezkûn* 28a/17
- m. - 1 miknet* 48b/12
- m. - 1 rûmât* 58b/16
- m. - 1 rumâtda* 44a/11
- m. - 1 sipâs u âfêrîn eyledi* 1b/7
- m. - 1 tîrendâzâne* 36b/16
- m. - 1 ta'âmında* 30a/15
- hudûd-u m. + dan* 37a/3
- pîrâmen-i m.* 2b/1
- şeyh-i m.* 29a/15, 54b/5, 59b/1, 60a/14
- vekîl-i şeyh-i m.* 65b/16
- şeyh-i m. ve miyân* 31a/3

-29-

meyl (Ar.) : Eğilim.

- m. - i cemîledür* 37a/5
- m. - i müsâbaķat* 66b/7
- m. - i şaķîl* 46a/13
- m. - i şaķîlün* 63a/11
- m. - i serefrâzı* 61a/10
- m. eylemek* 33a/9

-6-

meymenet (Ar.) : Uğur.

- m.* 35b/10, 37a/2, 64a/11

m. - i me'nûs 49b/16

-4-

mezâhib (Ar.) : Mezhepler.

- m. - i erba'a* 9a/17
- m. - i şelaşede* 25b/12

-2-

mezâristân (Ar.+Far.) : Mezarlık, kabristan.

- m. + a* 12b/16

-1-

mezâyâ (Ar.) : Üstün vasıflar, meziyetler.

- m.* 20a/15
- m. + sını* 2b/17
- m. - yı nihân* 31a/11

-3-

mezbûr (Ar.) : Yukarıda adı geçen, zikredilen.

- m.* 58a/2, 58b/15
- m. + a* 39b/12
- hakîm-i m.* 5b/12
- menzil-i m.* 38b/14, 42b/13, 44a/2, 56a/12
- şahib-i menzil-i m.* 58b/9
- menzil-i m. + da* 66b/8
- menzil-i m. + uñ* 68a/7

-11-

mezheb (Ar.) : Bir dinde belirli görüş ve anlayış farklılıklarından doğan kollardan her biri.

- m. + inde* 25b/7
- m. + lerinde* 27b/4

-2-

mezkûr (Ar.) : Az önce adı geçen, sözü edilen.

- meydân-ı m.* 28b/15
- tertîb-i m.* 6b/15
- menzil-i m. + da* 67b/9
- meydân-ı m. + ı* 28a/17
- silâh-ı m. + ı* 6a/13
- menzil-i m. + un* 66a/12
- menzil-i m. + uñ* 45b/8, 62b/17, 67a/17

-9-

mezkûre (Ar.) : Mezkur kelimesinin müennes şekli.

menâzil-i m. 35a/15
mejdân-ı m. + de 29a/3
aḡsâm-ı m. + den 25b/9
aḡsâm-ı m. + si 25b/3
şurûṭ-ı m. + ye 21a/1
-5-

mezra'a (Ar.) : Tarıma elverişli, ekilip dikilecek toprak, geniş tarım arazisi.

maḡşûl-i m. - i âmâli 68b/1
-1-

me'zûnen (Ar.) : İzinli olarak.

m. 42b/1
-1-

mı : Soru sözü.

m. 2b/4, 2b/6, 36a/6
-3-

Mısır : Mısır, cumhuriyetle yönetilen bir Arap ülkesidir. Halkının çoğunluğu Müslüman Araplardan oluşur.

M. 35a/2, 7b/10
-2-

Mısırlı Muḡammed Efendi : Mısırlı Mehmet Efendi. Emin Menzili'nde 1073 gezlik bir rekor kırmış, taş diktirmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

M. 56b/11
-1-

mızrâḡ (Ar.) : Uzun saplı, sivri demir uçlu silah.

m. 21b/2
-1-

midḡat (Ar.) : Övme, methetme.

m. + i 9b/16
-1-

mihr (Ar.) : Güneş.

m. + i 9b/17
-1-

miḡdâr (Ar.) : Ölçü.

m. + i 32b/12, 32b/2, 66b/17, 68a/10, 68b/7
-5-

miknet (Ar.) : Güç, kuvvet, kudret.

ibrâz-ı m. 49a/16
mejdân-ı m. 48b/12
naḡdine²-i m. - i firâvân 47b/1
-3-

mîl (Ar.) : Karada 1609, denizde 1852 metre olarak kabul edilen bir uzaklık ölçü birimi.

m. 12b/9
-1-

mîl (Ar.) : Türlü işlerde kullanılmak için yapılan ince ve uzun metal çubuk.

m. + ler 35a/10
-1-

millet (Ar.) : Ulus.

m. - i beyzâsı 2a/2
-1-

min (Ar.) : - den beri.

m. 3a/14, 5b/7
eynes-süreyyâ m. 3a/13
-3-

minallâh (Ar.) : Allah'tan.

m. 4b/4, 4b/5
-2-

minber (Ar.) : Camilerde hutbe okunan merdivenli, yüksekçe yer.

m. - i şerîfe 13b/9
-1-

Minhâc-ı Rumât : Okçuluk Yolu. Mehmed Vahîd Paşa'nın 19. yüzyılda yazmış olduğu okçuluk sanatı ile ilgili olan eserin adı.

M. 3b/7
-1-

Mirāhūr Kōşki : İstanbul'da Kâğıthane deresi kıyısında XVI. Yüzyılda yapılmış olan kasır.

m. 44a/3

-1-

mîr-âhūr (Ar.) : Sarayda atların bakımı ve yönetimiyle görevli kimse, imrahor.

m.- ı şānī 61b/6

-1-

Mîr'alem : Mir Alem Ahmed Ağa. 16. yy- Kanuni devri kemankeşlerindendir. (bk. Mîr'alem Ahmed Ağa)

M. 37b/11

-1-

Mîr'alem Ahmed Ağa : En büyük üç Türk kemankeşinden birisi idi. 16. yy- Kanuni devri kemankeşlerindendir. (bk. Mîr'alem)

M. 37b/2, 37b/9, 39a/14, 47a/5

-3-

Mîr'alem Ahmed Ağa : Menzil adı. Okmeydanı'nın en eski menzildir. Ayak yeri, Tekye yeri, Tekye önündeki mezarlığın başında, kırık mermer taştır.

M. 37b/2

mirās (Ar.) : Birine, ölen bir yakınından kalan mal mülk, para veya servet, kalıt, tereke.

m. 19b/10

-1-

mir'ât (Ar.) : Ayna.

m.- ı hātır 11b/7

-1-

Mîr Haydar : Acemi Tosun. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

M. 42a/9

M.+ ı 43a/3

-2-

mişāl (Ar.) : Örnek olarak alınabilen, gösterilen şey.

m. 40b/8, 48a/7, 52a/2, 53b/14

-4-

mişillü (Ar.) : Gibi.

m. 20a/2, 22a/12, 23b/5, 23b/7, 28a/4

-5-

misk (Ar.) : Asya'nın yüksek dağlarında yaşayan bir tür erkek ceylanın karın derisi altındaki bir bezden çıkarılan güzel kokulu madde.

rāyiha-yı tayyibe-i m.- ı ezfer 58b/3

-1-

mişl (Ar.) : Eş, benzer, örnek.

m.+ ini 6b/9

-1-

miyān (Far.) : Bir şeyin ortası.

m. 2b/8

m.+ da 66a/11

m.+ ı 65a/3

m.+ ında 24b/2, 40a/5, 41b/7, 41b/8, 45b/10, 51a/9, 54a/7, 56a/10, 56a/14, 58a/14, 60b/1, 61b/11, 63a/15

m.+ ındadır 46a/17, 60b/3

m.- ı akrānda 68b/2

m.- ı kemānkeşānda 20a/8, 30a/2

m.- ı ma'rekede 11a/16

m.- ı tîrendāzānda 56a/13

m.- ı vādī-i haşkōyde 48a/9

şeyh-i meydān ve m. 31a/3

-25-

mū'ahharan (Ar.) : Sonradan, daha sonra.

m. 8a/2

-1-

mu'āhede (Ar.) : Antlaşma.

m. 20b/14

-1-

mu'allim (Ar.) : Öğretmen.

m. 20a/5

m.- ı muhterem eyler 20a/11

-2-

mu'āmele (Ar.) : Davranma, davranış.

m.- ı kışāşnūmūn 11b/14

m. - i müstehziyâne-i sefâhetnümün
11b/7

-2-

mu‘âteb (Ar.) : Azarlanan.

m. 59a/1

-1-

mu‘âvaza (Ar.) : Değiş tokuş.

m. édüp 29a/4

-1-

mu‘âvedet (Ar.) : Dönüş, avdet, rücu.

m. 8b/16

-1-

mu‘âvenet (Ar.) : Yardım.

m. 26a/10

-1-

mu‘cize (Ar.) : Peygamberlerin kendilerine inanmayan insanlara peygamberliklerini ispat etmek amacıyla Allah’ın iznine bağlı olarak gösterdikleri olağanüstü olaylar.

ḳuvvet-i m. - i nebevî 11b/10

-1-

muḏârebe (Ar.) : Karşılıklı olarak birbirine vurma, dövüşme.

m. + ye 57b/17

-1-

muḡannî (Ar.) : Güzel sesle ve musiki kurallarına uyarak şarkı söyleyen kimse, şarkıcı.

m. 13a/12

-1-

muḡaylân-efzâ (Far.) : Diken arttıran, çoğaltan.

m. 47a/2

-1-

muḡabbet (Ar.) : Sevgi.

m. 28b/6

m. + i 64b/12

m. + üm 21b/9

bend-i ḳallâb-ı m. eyleyen 10a/9

-4-

muḡaddere (Ar.) : Namuslu, iffetli kadın.

m. - i taḡḳîk 12a/16

-1-

muḡaḳḳaḳ (Ar.) : Doğru olduğu kesin olarak bilinen, gerçek.

m. olan 9a/14

-1-

muḡâlefet (Ar.) : Uymama, başka türlü olma.

m. + e 19b/2

-1-

muḡâlîf (Ar.) : Bir tutuma, bir görüşe, bir davranışa karşı olan, aykırı olan kimse.

m. 31a/8, 64a/4

-2-

Muḡammed : Peygamberlerin sonuncusu ve en büyüğü olan islam peygamberi.(bk. Muḡammed Bin ‘ Abdullâh, Muḡammedü’l-Muḡtafâ)

M. 12b/1, 8a/14, 8b/17

M. - ül Muḡtafâ 1b/11

-4-

Muḡammed Aḡa Ḥammâmîzâde :

Hamamizade Mehmed Aḡa. Heki Menzili’nde 983 gezlik bir rekor kırmış, taş diktirmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

M. 54a/17

-1-

Muḡammed Beg Naḳḳâş Paşazâde : Nakkaş Paşazade Mehmed Beg. Heki oku ile 841.5 geze atıp Heki Menzili’ni açmış, ana taşı diktirmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

M. 54a/13

-1-

Muḡammed Bin ‘ Abdullâh : Peygamberlerin sonuncusu ve en büyüğü olan islam

peygamberi.(bk. Muḥammed,
Muḥammedü'l-Muṣṭafā)

M. + dur 6a/6

-1-

Muḥammed Efendi : İmam Mehmed Efendi.
Eski Saray İmamı'dır. (bk. İmām
Muḥammed)

M. 50a/11, 53a/13, 53b/10

M. + nūñ 50b/15

-4-

Muḥammed Efendi Mevḳūfātī (Ar.) :
Mekufatī Mehmed Efendi. 17. yüzyılda
yaşamış olan kemankeştir.

M. 50a/14

-1-

Muḥammed Emīn Efendi : Şerbetçizade
Mehmet Emin Efendi. 18. yüzyılda yaşamış
olan kemankeştir.(bk. Şerbetçizāde Dāmādī,
Şerbetçizāde Dāmādī Emīn Efendi)

M. 66b/3

-1-

Muḥammed Hān : IV. Mehmet. 2 Ocak
1642'de, İstanbul'da doğdu. Babası I.
İbrahim, annesi Rus asıllı Turhan Hatice
Sultan'dır.

M. 60b/8

-1-

Muḥammed Hemedāni : Kübreviyye
tarikâtının Hemedaniyye kolunun kurucusu,
Keşmir'in islamlaşmasında önemli tesiri
bulunan sufi.

M. 7a/5

-1-

Muḥammedī : Hz. Muhammed'e ait, Hz.
Muhammed'le ilgili.

devlet-i M. 36a/7

dīn ü devlet-i M. + ye 13a/10

ḥasene 'i M. + de 53b/11

zuhūr-u kevkebe-i M. + yeden 7b/9

-4-

Muḥammed Pāṣā : Menzil adı. Silahdar
Mehmed Paşa. Ayak yeri, Bostancı Menzili
ayak taşı ile Uncu Şüca Menzili ayak taşı
arasında küçük mermer taştır.

M. 61b/13

-1-

Muḥammedü'l-Muṣṭafā : Peygamberlerin
sonuncusu ve en büyüğü olan islam
peygamberi.(bk. Muḥammed, Muḥammed
Bin ' Abdullāh)

Muḥammed-ül M. 1b/11

resül-i Ḥazret-i M. 13a/4

-2-

muḥarebe (Ar.) : Savaşta yapılan
çarşımalardan her biri.

m. - i a' dāda 16a/1

-1-

muḥarrer (Ar.) : Yazılmış,yazılı, yazıya
geçirilmiş.

m. 5a/5, 29a/10

m. - i mu' teberāt 34b/3

-3-

muḥāsame (Ar.) : Karşılıklı ve sürekli
olarak birbiriyle uğraşma, didişme,
sürtüşme.

m. + siyle 31a/1

-1-

muḥāṭab (Ar.) : Kendisine söz söylenilen
kşmse, kendisiyle konuşulan kimse.

m. olup 13a/16

-1-

muḥāvere (Ar.) : İki kişi arasında karşılıklı
olarak yapılan konuşma.

m. + leri 57b/16

kālā-yı m. 3a/3

-2-

muḥāzī (Ar.) : Aynı sırada, aynı hizada olan.

m. + de 61a/12

-1-

muḥīṭ (Ar.) : Çevre, yöre, etraf.

merkez-i m. - i nübüvvet 10a/16

-1-

muḥkem (Ar.) : Sağlam, sağlamlaştırılmış.

m. 33a/10

m. durup 33a/8

-2-

muḥtāc (Ar.) : Bir şeye gereksinim duyan.

m. 3a/9

-1-

muḥtelif (Ar.) : Çeşit çeşit, çeşitli.

‘ibārāt-ı m. + e 17a/13

-1-

muḥtemel (Ar.) : Gerçekleşmesi de gerçekleşmemesi de ihtimal dahilinde olan, beklenen, beklenir, umulur, olası, olası, mümkün.

m. 24b/7

-1-

muḥterem (Ar.) : Saygıdeğer.

mu‘allim-i m. eyler 20a/11

-1-

muḥtereme (Ar.) : Muhterem kelimesinin müennes şekli.

vālide-i m. + leri 10b/11

-1-

muḥterī^c (Ar.) : Yeni bir şey yaratan, icat eden.

m. + i 46a/15

-1-

muḥtevi (Ar.) : İhtiva eden, içine alan, kapsayan, içinde bulunduran.

m. + dūr 4a/4

-1-

muḥzır (Ar.) : İlgililerin mahkemede bulunmalarını sağlayan görevli.

m. başı 67b/16

m. başısı 67b/15

-2-

Muḥzır Hācī Bekir : Hacı Ebubekir Ağa.

Memiş Efendi Menzili’nde 1011 geze ok atmış ve taş diktirmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

M. 62a/16, 69a/11

-2-

muḥābele (Ar.) : Karşılık verme, karşılama, karşılık.

m. + sinde 15b/3

ibtidā-yı m. kīsedārı 67b/9

-2-

muḥābil (Ar.) : Bir şeyin karşısında bulunan.

m. 52a/6

m. + inde 39b/1

-2-

muḥaddem (Ar.) : Önce gelen, önceki.

m. 58b/9, 5b/14

-2-

muḥaddemā (Ar.) : Önce, evvelce, eskiden.

m. 29a/9, 67a/8

-2-

muḥaddim (Ar.) : Sunan, arz ve takdim eden.

m. 54b/14

m. + i 35b/11

-2-

muḥaddima (Ar.) : Bir işin veya bir olayın başlangıcı.

m. 36b/5

-1-

muḥārin (Ar.) : Bir yerde, bir arada bulunan, birlikte olan, bitişik, yakın.

m. 56a/5

-1-

muḥarrer (Ar.) : Hakkında karar alınmış, karar verilmiş, kararlaştırılmış.

m. + eyi 59b/15

m. olur ise 24b/10

-2-

mukatele (Ar.) : Karşılıklı vuruşma, birbirini öldürme, boğazlaşma.

m. 22b/5

-1-

mukāvement (Ar.) : Karşı koyma, boyun eğmeme, dayanma, direnme, direniş.

m. éderüz 22b/17

-1-

muktedā (Ar.) : Fikir ve davranışları ölçü olarak benimsenen, örnek alınan.

m. 55b/3

m.- yı t̃ā 'ife-i celile 54b/11

-2-

muktedür (Ar.) : Erkli.

m. 31b/17

-1-

muktezā (Ar.) : Gerekli.

m. + sı 59b/6, 62b/14

m. + sinca 13b/12

m.- yı 39a/10

m.- yı zemīn 59b/9

istikāmet-i m. + sı 39a/12

-6-

mulāhaza (Ar.) : Düşünce.

m. + sıyla 35a/15

-1-

mūmā-ileyh (Ar.) : Adı geçen, sözü edilen(kimse).

m. 34a/12

m. + üñ 43a/5

-2-

munzam (Ar.) : Katılmış, ulanmış, eklenmiş.

m. 20a/13

-1-

murād (Ar.) : İstek, dilek.

m. 13b/7, 32a/8

m. étdüm 6b/2

m. éden 34a/7

m. édenler 29b/16, 31b/4

m. éderler ise 30a/5

ḳayd-ı ceride-i m. eylediği 64b/15

sermenzil-i m. + a 3b/5

-9-

murahhaş (Ar.) : Delege.

m. olmaḳdur 30a/8

-1-

murğ (Far.) : Kuş.

m.- ı bālāpervāz 58a/7

m.- ı çübāne 16b/1

m.- u sihām-ı ihtimā 40b/11

-3-

Mūsā : İsrailoğulları'na gönderilen ve kendisine Tevrat indirilen peygamber.

M. 12b/1, 8a/14

-2-

Muş'ab : Hz. Peygamber tarafından Birinci Akabe Biatı'ndan sonra İslam'ı tebliğ için Medine'ye gönderilen sahabi.

M. 12b/1

-1-

musābakat (Ar.) : Yarış, yarışma.

ḡalebe 'i m. 55b/12

-1-

muşaffā (Ar.) : Temizlenmiş, arıtılmış.

m. 55b/11

cām-ı m. 54b/14

-2-

muşaffi (Ar.) : Antan, temizleyen.

seng-i āyine 'i m. 51a/3

-1-

muşāhabān (Ar.) : Karşılıklı konuşmalar, görüşmeler.

m.- ı birūn 68b/12

-1-

muşāhabet (Ar.) : Karşılıklı konuşma, görüşme, sohbet.

m. eylediğim 3a/3

-1-

muşāhib (Ar.) : Birbiriyle karşılıklı konuşan, sohbet arkadaşı olan kimse.

m. 52b/11, 65b/4

m. + ligi 67a/14

m. - i şehriyārī 55b/6

-4-

Muşāhib Bilāl Ağa : Okmeydanı'nda iki menzilin sahibidir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir. (bk. Bilāl Ağa)

M. 52a/12, 54a/15, 65a/10

-3-

Muşāhib Muhammed Ağa : Musahib Küçük Muhammed Ağa. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

M. 55a/8

-1-

muşalla (Ar.) : Namazgah.

m. + ya 12b/14

-1-

muşarrah (Ar.) : Açık açık söylenmiş, açıkçabildirilmiş.

m. olmağla 7b/17

-1-

muşavver (Ar.) : Resimlerle süslenmiş, resimli.

m. 5b/2

Fāris-i m. 5b/17

Fāris-i m. + üñ 5b/4, 5b/10

-4-

Muşlī Çelebi : Defterdarzade Musli Çelebi. 16. yüzyılda yaşamış olan kemnakeştir. (bk. Muşlī Çelebi Defterdārzāde)

birāder-i M. 42b/8

-1-

Muşlī Çelebi Defterdārzāde : Defterdarzade Musli Çelebi. 16. yüzyılda yaşamış olan kemnakeştir. (bk. Muşlī Çelebi)

M. 42b/7

-1-

Muştafā Efendi : Fethizade Seyyid Mustafa. Divitçi Menzili'nde 1745'te 1097 gezlik bir rekor kırmış, taş diktirmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

M. 49a/18

-1-

Muştafā Hān : III. Mustafa. 26. Osmanlı padişahı ve 105. İslam halifesi. Babası Sultan III. Ahmed, annesi Emine Mihrişah Kadın'dır.

M. 63b/16

-1-

mu' tād (Ar.) : Alışılmış, alışılan.

m. olan 36b/6

-1-

mutaşarrıf (Ar.) : Sancak beyi.

m. + ı 5a/9, 53a/3

-2-

mu' teber (Ar.) : Saygın, itibarı olan, hatırı sayılır.

m. + i 47a/7

hacer-i m. 38a/2

kemān-ı m. 59b/14

seng-i m. + dūr 61a/1

menzil-i m. + ini 43b/3

menzil-i m. + inüñ 43b/8

seng-i m. + inüñ 49b/2

m. ve maqbūl olup 56b/17

-8-

mu' teberāt (Ar.) : Saygı görenler, itibarlılar.

muḥarrir-i m. 34b/3

-1-

mu' tedil (Ar.) : Ilımlı.

m. atış 33a/3

-1-

muttaşıl (Ar.) : Bitişik, yan yana olan.

m. 7a/8

-1-

muṭāla'a (Ar.) : Etraflıca düşünme, inceleme, tetkik.

m. 3b/2
-1-

muṭallā (Ar.) : Üzerine altın yıldız sürülmüş, yıldızlanmış, yıldızlı.
ḳumāṣ-ı m. - ı nisāc 38a/16
-1-

mutaṣammın (Ar.) : İçine alan, içeren.
m. + 4a/1
-1-

muṭlaḳ (Ar.) : Allah.
‘ināyet-i feyyāz-ı m. 67a/16
-1-

muṣāfaḳat (Ar.) : Uygun görme, onarma, kabul etme.
m. - ı şuretilerinde 4a/3
-1-

muṣaḥḥid (Ar.) : Tanrı’nın birliğine inanan.
ḡuzāt-ı m. + inüñ 17b/15
-1-

muṣāneset (Ar.) : Karşılıklı yakınlaşma.
m. 3a/2
-1-

muṣāsāt (Ar.) : Teselli etme, dert ortağı olan, dostça davranma, dostluk.
m. - ı fūḳarā 13b/2
-1-

muṣāzenet (Ar.) : Denk veya dengede olma durumu, denklik.
m. + leri 25a/2
-1-

muṣāzī (Ar.) : Paralel.
m. 26a/7
-1-

mūy (Ar.) : Tüy, kıl, saç teli.
m. - i sefid 10b/15
-1-

muṣaffer (Ar.) : Üstünlük elde etmiş, zafer kazanmış, yenmiş, utkulu.
m. olduklarından 12a/9
-1-

mūze (Far.) : Çizme.
m. - i taḥsīn 40a/4
-1-

mūziyāt (Ar.) : Pire, sivrisinek vb. insanı rahatsız eden küçük hayvaanlar, haşerat.
m. 20b/13
-1-

muṣṭarib (Ar.) : Maddi manevi bir sıkıntısı, üzüntüsü veya rahatsızlığı olan, acı çeken, ızdırap içinde kıvranan(kimse).
sehm-i m. olmaḡla 6b/2
-1-

mübāderet (Ar.) : Bir işe suretle girişme.
m. olundı 35b/1
-1-

mübāhāt (Ar.) : Övünme.
ḳavs-i m. + ı 38b/3
-1-

mübāreke (Ar.) : Mübarek kelimesinin müennes şekli.
buḳ‘a-i m. + dūr 19a/6
-1-

mübāşeret (Ar.) : Bir işe başlama, yapmaya girişme.
m. 29a/6
-1-

mübāya‘āt (Ar.) : Satın almalar.
dest-i dāde-i m. 10b/2
-1-

müberrāt (Ar.) : Yol, çeşme gibi hayrat ve hasenat nevinden olan şeyler.
m. 19a/5
-1-

mübeşşere (Ar.) : Müeşşer kelimesinin müennes şekli.

‘aşere-i m. + nūñ 10b/4

-1-

mübîn (Ar.) : İyiyi kötüyü, doğruyu, yanlış birbirinden ayırt eden, açıkça ortaya koyan.

teyyüd-i dîn-i m. 21b/4

dîn-i m. + i 13b/3

-2-

mübtelâ (Ar.) : Bir şeye kendini kaptırmış olan, tutulmuş, düşkün.

m. - yı ızırâb ve ızırâr olundığı 59a/3

-1-

mübtenî (Ar.) : Bir şey üzerine bina edilmiş, kurulmuş, kurulu.

m. 6a/13

-1-

müceddeden (Ar.) : Yeni olarak, ilk defa.

m. 64b/12

-1-

mücîb (Ar.) : İsteği, daveti kabul eden, gereğini yerine getiren kimse.

M. 12b/7

-1-

müddet (Ar.) : Süre.

m. 3a/1, 5a/13

çend-i m. 2b/9

evâhir-i m. + inde 5a/8

-4-

müderris (Ar.) : Medrese hocası.

menzil-i m. 59a/9

m. + inde 55b/16, 59a/11

m. + ine 60a/10

-4-

müderrişin (Ar.) : Müderrisler, profesörler.

m. - i kirâmdan 59b/2

-1-

mü’eddâ (Ar.) : Anlam, kavram, mana.

m. + sinca 2b/7, 39a/16

-2-

mü’ekkede (Ar.) : Müekked kelimesinin müennes şekli.

sünnet-i m. olarak 13b/14

-1-

mü’ezzîn (Ar.) : Namaz vakitlerini bildirmek için ezan okuyan din görevlisi, ezancı.

m. + ler 42b/14, 44a/12

-2-

Mü’ezzîn Aḥmed Ağa : 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

M. 57a/9

-1-

müfâd (Ar.) : İfade edilen şey, anlam.

m. + mca 8b/1, 48a/3

-1-

müfâharet (Ar.) : Övünmenin başı.

m. + inden 45b/1

tîr-i m. + i 38a/17

-1-

müfessirîn (Ar.) : Kur’an-ı Kerim’i tefsir edenler, tefsir yazarlar, müfessirler.

m. - i kirâm 13b/5

-1-

Müftizâde : Müftizâde İbrahim Selim Molla. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.(bk. Müftizâde İbrâhîm Selîm Monlâ Efendi)

M. 66b/1

-1-

Müftizâde İbrâhîm Selîm Monlâ Efendi : Müftizâde İbrahim Selim Molla. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.(bk. Müftizâde)

M. 66b/6

-1-

mükerrem (Ar.) : Saygı değer, hürmete layık, yüce.

- m. 14b/3*
-1-
- mükerrerme (Ar.)** : Mükerrer kelimesinin müennes şekli.
Mekke 'i m. 34b/9
-1-
- mülā'abe (Ar.)** : Oynaşma, şakalaşma.
m. étmekde 15a/2, 23a/14
-2-
- mülābese (Ar.)** : Sebep, vesile, münasebet.
m. + siyle 32a/7, 63b/11, 67b/14
-3-
- mülāzemet (Ar.)** : Bir işle sürekli meşgul olma.
m. édenler 29a/7
-1-
- mülhāk (Ar.)** : Bir bütüne sonradan katılmış, eklenmiş.
m. 33b/11
-1-
- mültefit (Ar.)** : İlgi ve güler yüz gösteren, iltifat eden (kimse).
m. 14b/3
-1-
- mültemis (Ar.)** : Kayıran, iltimas eden, iltimasta bulunan (kimse).
m. 2a/12
-1-
- mültezem (Ar.)** : Gerekli görülen, gerekli, lüzumlu.
m. + dür 34a/11
-1-
- mülūk (Ar.)** : Hükümdarlar, padişahlar.
m. 13a/16
āb-ı rüy-ı m. - i 'Osmānī 36a/1
m. - i pīşdādiyāndan 5a/5
-3-
- mü'min (Ar.)** : İnanan, inançlı.
- m. 17b/3, 21b/16*
m. + üñ 17b/8
-3-
- mümkün (Ar.)** : Muhtemel, olası.
m. 24b/7
m. + i 24b/16
-2-
- mümtāz (Ar.)** : Seçkin.
m. 58a/16, 62b/2
ḥacer-i m. 47a/6
m. + muñ 61a/9
m. ve müntehā olup 59b/9
-5-
- münāsib (Ar.)** : Uygun, yerinde.
m. 40b/16
-1-
- münāzale** : ?
m. 23b/9, 29a/4
m. + de 26a/10
derbeyān-ı mesā'il-i m. 23b/8
-4-
- münevvere (Ar.)** : Münevver kelimesinin müennes şekli.
Medine-i m. + ye 12b/8
-1-
- münferid (Ar.)** : Tek, yalnız.
m. olup 12a/14
-1-
- münif (Ar.)** : Yüce, yüksek, ulu.
ma'nā-yı m. + i 15b/17, 17a/17,
17b/15, 18b/14, 19b/6, 21a/5, 21b/2,
22a/2, 22b/5, 23a/10
-10-
- münkeşif (Ar.)** : Açılan, açılmış.
m. oldı 11b/14
-1-
- müntehā (Ar.)** : Son.
m. 54b/8
m. + sı 56a/11

m. - yı himmet 6b/12
m. - yı hudūd 66a/11
menzil-i m. 35b/10, 37a/1
menzil-i m. + sında 47b/3
mümtāz ve m. olup 59b/9
hacer-i m. + sı 42a/13, 58a/14
şāhib-i menzil-i m. 51b/7
seng-i m. + sı 48a/9, 50a/3, 53a/9,
54a/8, 57a/3, 60b/1
-16-

mürācaʿat (Ar.) : Başvuru.
m. édüp 8b/17
-1-

mürāfakat : Yoldaşlık.
m. + ıyla 46a/12
-1-

mürekkab (Ar.) : - den oluşmuş.
m. 5b/16
-1-

mürür (Ar.) : Geçip gitme.
m. - u eyyām 41b/9
m. - ı aʿvām 48a/3
seyl-i m. - ı eyyām 53b/17
zamān-ı m. étmeden 58b/13
-4-

müsābaka (Ar.) : Yarışma.
m. 23b/9
m. + da 59b/11
m. + dan 43b/1, 53a/6
m. + ları 37b/10
ʿaḳd-i m. 25b/10, 25b/7, 26a/10
ekşer-i m. + da 39b/12
-9-

müsābakat (Ar.) : Yarış, yarışma.
m. 33b/13, 56a/7, 61b/5, 65b/2
meyl-i m. 66b/7
-5-

müsāvī (Ar.) : Eşit.
m. 31a/6
m. kılmak 26a/8
m. olmaması 8a/5

-3-

müşdāk (Ar.) : Bir örnek.
m. +ınca 33b/7
-1-

müselleme (Ar.) : Yardımcı teorem.
ḳaḳiyye ʿ-i m. + dan 33b/17
-1-

müselmān (Ar.+Far.) : Müslüman.
m. + ı 57b/15
m. - ı şalāh-ı sālīkdür 12b/5
-2-

müsem mā (Ar.) : Ad verilmiş, adolan.
m. 35b/11
-1-

Müslim : Müslim bin Haccac. İslam
tarihinin en büyük muhaddislerinden biridir.

M. 12a/12, 12a/14
-2-

müslimīn (Ar.) : Müslümanlar.
ḳalīfe-i m. 35b/17
merāḳid-i m. 38a/4
meşāyih-i m. 28a/14
ʿudūl-u m. + den 58a/10
rūmāt-ı m. + ün 9b/7
-5-

müslümān (Ar.) : İslam dininden olan
kimse. *m.* 20b/14
-1-

müstahsene (Ar.) : Müstahsen kelimesinin
müennes şekli.
eʿāl-i m. + den 13a/6
-1-

müstaʿid (Ar.) : Yetenekli.
m. oldığı 19b/8
-1-

müstaḳil (Ar.) : Bağımsız.
m. 31b/3

- m. + ce 35a/11*
-2-
- müsta‘mel (Ar.)** : Kullanılmış, kullanılan.
m. olan 16b/17
-1-
- müstecāb (Ar.)** : Olumlu cevap alınan.
du‘ā-yı m. 48a/5
-1-
- müsteḥak (Ar.)** : Hak etmiş, layık.
m. 29a/14, 30b/1, 30b/14
ṭālib-i m. + a 20b/11
-4-
- müsteḥziyāne (Ar.)** : Alaycı bir şekilde.
mu‘āmele-i m. - i sefāhetnümün
11b/7
-1-
- müştesnā (Ar.)** : Bir bütünün veya kuralın dışında olan.
m. 32a/13
-1-
- müstetir (Ar.)** : Gizlenen, gizli.
m. 31a/10
-1-
- müsteṭāb (Ar.)** : Hoşa giden.
ḥiṭāb-i m. + indan 13a/14
-1-
- müstevcibü’s-sürür (Ar.)** : Sevinç gerektiren.
ḥużūr-u m. 28b/9
-1-
- müşāhede (Ar.)** : Görme.
m. 27b/15
m. + si 11b/15
-2-
- müşārün-ileyh (Ar.)** : Adı geçen.
m. 12a/16, 37b/11, 48b/9, 55b/10
m. + den 29a/2
m. + i 60b/13
- m. + üñ 55b/7, 9b/6*
agā-yı m. 67a/12
-9-
- müşārün-ileyhim (Ar.)** : Adı geçenler.
m. 8a/16
-1-
- müşevveş (Ar.)** : Düzensiz, karışık.
m. 50b/16
-1-
- müşrik (Ar.)** : Tannıya ortak koşan.
rūz-ı m. + sūz 16a/16
-1-
- müşrikīn (Ar.)** : Müşrikler.
rumāt-ı m. + den 11b/1
-1-
- müşteḥā (Ar.)** : İstenilen, arzu edilen.
aselil _kesel m. + sı 3a/14
-1-
- müştemil (Ar.)** : İçine alan, kapsayan.
m. + dūr 4a/6
-1-
- mütāba‘at (Ar.)** : Birine uyup arkasından, izinden gitme.
m. olunmaḳdur 29a/17
-1-
- müte‘addid (Ar.)** : Çok sayıda, birçok.
m. - i ḥuṭūt-u ḥümāyūn 28b/16
-1-
- müte‘ākib (Ar.)** : Birbiri ardınca gelen.
m. - ül vürūd 2a/4
-1-
- müte‘allik (Ar.)** : Ait, dair, ilgili.
m. 48b/9
-1-
- müte‘allikāt (Ar.)** : İlgili olanlar, ilgili hususlar.
m. + indan 62b/14
-1-

müte'ārif (Ar.) : Herkesçe bilinen.

m. ve meşhūr olup 56a/14

-1-

mütecāviz (Ar.) : Saldıran, tecavüz eden.

m. - i hārice 30a/11

-1-

mütefevviḳ (Ar.) : Üstün gelen.

m. 40b/14, 58a/17

-2-

mütehaşşıṣ (Ar.) : Uzman.

m. + asıylā 58b/2

-1-

mütehayyir (Ar.) : Şaşımsı, şaşırmış.

m. 6a/11

-1-

mütemerrid (Ar.) : İnatçı dik kafalı.

m. + ini 13b/3

-1-

mütena'ım (Ar.) : Nimet, bolluk ve refah içinde yaşayan.

m. 36b/13

-1-

mütenebbih (Ar.) : Akıllanmış, uslanmış.

m. ve ıslāḥ olmayacağı 67b/17

-1-

müteşebbiṣ (Ar.) : Girişimci.

m. 55b/1

-1-

müteveffā (Ar.) : Ölmüş, ölü kimse.

sābıḳ-ı m. 48b/8

-1-

müttefıḳ (Ar.) : Bağlaşık.

m. + lerdür 12a/13

-1-

müttefıḳun-ı aleyh (Ar.) : Üzereine ittifak edilen.

m. + dūr 12a/5

-1-

mütteḥid (Ar.) : Birleşmiş, birlik olmuş.

ḡavvasān-ı lücce-i eḫādiṣ-i m. + lerdür 11a/15

-1-

müyesser (Ar.) : Kolaylıkla olan.

m. eyleye 13a/1

-1-

müzd (Far.) : Karşılık, bedel.

m. - i şan'at 58b/1

-1-

müzekkır (Ar.) : Hatıra getiren, andıran.

m. + dūr 3b/16

-1-

nā-bedīd (Far.) : Belli olmayan.

n. 51a/2

-1-

nābūd (Far.) : Bulunmayan, yok.

n. 53a/1

-1-

nābẓ (Ar.) : Niyet, düşünce.

n. 55b/8

-1-

nādim (Ar.) : Yaptığı bir davranıştan pişmanlık duyan, pişman.

n. 2a/16

-1-

nādir (Ar.) : Seyrek, az bulunur.

n. 29a/8

-1-

nādirü'l-vuḳū' (Ar.) : Seyrek olma.

n. + i 61a/5

-1-

nā-fercām (Far.) : Sonsuz.

n. - ı kibir 60a/8

-1-

nağme (Ar.) : Ezgi.

n. + ye 31a/11

-1-

nāḥudā (Far.) : Gemi kaptanı.

n. 64a/2

-1-

nā'ib (Ar.) : Şer'i mahkemelerde hakimlik yapan kimse, kadı.

n. 58a/10

-1-

nā'il (Ar.) : Erişmiş, ele geçirmiş.

n. 3a/12

n. - i ecr 34a/6

-2-

naḳd (Ar.) : Peşin, peşin olarak.

işār-ı n. - i ḥayāt etmek 10b/2

-1-

naḳdī (Ar.) : Para ile ilgili.

şarf-ı n. + ne 2b/10

-1-

naḳdīne (Ar.) : Hazır para.

n. - i 'ār-ı vaḳārın 53a/1

n. - i miknet-i firāvān 47b/1

şarf-ı n. - i himmet 53b/13

-3-

naḳış (Ar.) : Resim, tasvir.

n. + ları 12b/13

-1-

Nakḳāş : Menzil adı. Ayak yeri Ağalar Menzili solunda olan taştır. Kâğıthane bayırına, İmam Menzili ayak taşının sağına doğru atılmıştır.(bk.Nakḳāş Hacı Süleymān)

N. 45b/11, 54a/6, 58a/14, 68b/6

-4-

Nakḳāş Hacı Süleymān : Menzil adı. Menzil adı. Ayak yeri Ağalar Menzili solunda olan taştır. Kâğıthane bayırına, İmam Menzili ayak taşının sağına doğru atılmıştır.

(bk.Nakḳāş)

N. 45b/11

-1-

Nakḳāş Muḥammed : Nakkaş Mehmed Çelebi. bk.Nakḳāş Muḥammed Çelebi)

N. 41b/2

N. + ün 46a/7

-2-

Nakḳāş Muḥammed Çelebi: Nakkaş Mehmed Çelebi. (bk. Nakḳāş Muḥammed)

N. 41a/12, 45b/15

-2-

naḳl (Ar.) : Anlatma, söyleme.

n. 20b/2, 59a/4

n. - i şaḥīḥ 13b/11

n. eylediği 16b/8

n. ve vaz' olunup 28a/5

-5-

naḳş (Ar.) : Özellikle duvar ve tavanları süslemek için yapılan resim.

n. - ı dilpeḫr 46a/7

n. - ı sūtūn 41b/3

n. - i kitābe-i ḥūb-i tezyīdden 51a/2

-3-

na'lm (Ar.) : Takunya.

n. 48a/2

-1-

na'lı (Ar.Tr.) : Nalı olan.

n. 23b/6

-1-

nām (Far.) : İsim, ad.

n. 12b/3, 12b/9, 16b/6, 16b/7, 20b/1, 29b/7, 39a/15, 41a/1, 44a/6, 63a/1, 66a/13, 69a/3

n. + ı 38b/15, 41a/5

n. + ina 39a/13, 68a/6

n. + inda 12b/2

n. + ını 41b/3, 46b/17, 66a/3
n. + ıyla 16a/15, 35b/11, 37b/5,
42b/13, 44a/2, 55b/4, 56a/10
n. - ı civân 50a/17, 53b/5
n. - ı diger 37b/2, 39b/2, 40a/9, 41a/8,
41b/14, 42b/4, 43a/8, 43b/12, 45b/11,
47b/9, 49b/5, 50a/6, 55a/5, 59a/9,
64b/1
n. - ı fâzıl 40b/15
n. - ı kitâbında 7b/16
n. - ı sebkatlerin 49a/14
fî ilmîr-rimmât n. - ı kitâbda 4a/15
ebkâ-yı n. 68b/14

-49-

na' mā (Ar.) : Nimet.
n. - yı nevâziş 8b/5
-1-

nâ-mahdūd (Far.+Ar.) : Sınırsız.
dürūd-ı n. 2a/3
-1-

nâ-ma' lûm (Far.+Ar.) : Bilinmeyen.

n. 45b/16, 47a/11, 47a/12, 47a/13,
47a/14, 47b/12, 47b/13, 47b/14,
47b/15, 48a/14, 48a/15, 48a/16,
48a/17, 49a/13, 49a/3, 49a/4, 49a/5,
49a/6, 49a/7, 49b/10, 49b/11, 49b/12,
49b/7, 49b/8, 49b/9, 51b/2
-26-

nâ-ma' lûmü's-semy (Far.+Ar.) : Adaşı
bilinmeyen.
n. 46a/8
-1-

nām-āver (Far.) : Namlı, meşhur.
n. 42a/12
-1-

namāz (Far.) : İslam'ın beş şartından biri
olan ve Müslümanların günde beş beş vakit,
dini kurallara göre yapmak zorunda
oldukları ibadet, salat.
n. 23a/17, 23b/2

n. + dadur 23a/17
n. + ın kırup 12b/16
-4-

nāmdār (Far.) : Ünlü.
n. 63a/6
n. olan 28a/4
-2-

Nāmık İbrāhīm Ağa : Hattat Namık İbrahim
Ağa. (bk. Hattāt Nāmık İbrāhīm Ağa)
N. 65b/12
-1-

nāmūs (Ar.) : Bir toplum içinde ahlak
kurallarına ve toplumsal değerlere bağlılık,
iffet.
perde-i n. + ı 11b/13
-1-

nā-mütenāhī (Far.+Ar.) : Sonsuz.
n. 31a/10
-1-

nā-pezīr (Far.) : Kabul etmeyen.
n. 59b/16
-1-

naşb (Ar.) : Dikme, yerleştirme.
n. étđiđi 67b/10
n. olunan 29a/15
-2-

naşb-kerde (Ar.+Far.) : Dikilmiş,
yerleştirilmiş.
n. + si 66b/12
-1-

naşıl (Tr.+Ar.) : Bir işin ne biçimde, hangi
yolla olduğunu belirtmek için kullanılan bir
söz.
n. 22b/17
-1-

naşīb (Ar.) : Birinin payına düşen şey.
n. 21a/10
n. in 44b/11
-2-

na‘ş (Ar.) : Ölü, ceset.
n.- ı rahmet 12b/12
-1-

nāşad (Far.) : Üzüntülü.
dil-i n.+e 3a/16
-1-

nāşī (Ar.) : 1. İleri gelen.
n. 20a/4, 58a/3, 60a/3, 68a/1
2. - dan dolayı.
n. 26b/17
-5-

nātüvān (Far.) : Kuvvetsiz.
n. 41b/11
-1-

nāv (Far.) : Oluk.
n.+e 44b/7
-1-

nāvek (Far.) : Ok.
n.- i dildüz 2a/12
n.- i himmet 44a/9
-2-

nāvek-endāz (Far.) : Okçu.
n.- 34b/1
n.- oldukları 16b/3
-2-

naẓar (Ar.) : Bakış, bakma.
n. olunur 24b/16
n.- ı halka 69b/6
n.- ı hümayūn-u şevket 66b/10
hüsn-i n. 48b/10
kaṭ‘-i n. 62b/13
manzūr-ı n.- ı iltifāt 8b/5
-6-

Naẓif Muṣṭafā Ağa : Küçük Yeksüvar(Sala)
Menzili’nde 1072 gezlik bir rekor kırarak
taş diktirmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan
kemankeştir.
N. 59b/1, 60a/15
-2-

nāzik-ter (Ar.+Far) : Çok nazik.
maḥşūl-ı n.+ i 43b/3
-1-

ne : 1. Hangi şey.
n. 5b/11, 6a/9
n.+y i 37a/12
2. Hangi.
n. 25a/9, 32b/17
3. Neden.
n. 18a/15
-6-

nebālet (Ar.) : Zekilik, büyüklük.
faẓl-ı n. 65b/14
-1-

nebevī (Ar.) : Hz. Muhammed’le ilgili.
ḳuvvet-i mu‘cize-i n. 11b/10
-1-

nebī (Ar.) : Peygamber.
n. 22a/10
-1-

nebiyyinā (Ar.) : Peygamberler.
n. 4a/17
-1-

nebl (Ar.) : Zeka, akıl.
n.+ in 10a/2
-1-

nēce : Kaç, ne kadar.
n. 63b/9
-2-

nedem (Ar.) : Pişmanlık.
beyābān-ı n. 50b/10
-1-

nefer (Ar.) : Rütbesi olmayan asker, er.
n. 10b/3, 12b/2, 30b/16, 47b/17,
48a/5, 49a/13
-6-

nefy (Ar.) : Sürgün etme.

<i>şadme-i n. 59a/1</i> -1-	-1-
nejād (Ar.) : Soy, nesil. <i>ḥayye-i n. + uñ 11b/1</i> -1-	neşr (Ar.) : Manzum olmayan yazı. <i>n. + e 69b/7</i> -1-
nemek-pāş (Far.) : Tuz serpen. <i>n. 44b/9, 60a/16</i> -2-	nesy (Ar.) : Unutma, nisyan. <i>girdāb-ı n. 41b/2</i> -1-
Nemrūd : Hz. İbrahim döneminde tevhid inancının karşısındaki siyasal otoriteyi simgeleyen efsanevi kral. <i>N. 5a/2</i> -1-	neşāt (Ar.) : Sevinç, neşe. <i>n. 54b/14</i> <i>māye-i n. 11b/15</i> <i>n. ve inbisāt eden 54b/15</i> <i>seng-i n. 67b/10</i> -4-
neseb (Ar.) : Soy, soy sop. <i>n. + inde 10b/10</i> <i>n. - i zīşānlarını 3b/15</i> -2-	neşāt-rız (Ar.+Far.) : Sevinç saçan. <i>n. 40b/4</i> -1-
nesebī(Ar.) : Soy sople ilgili. <i>ṭaraf-ı silsile-i n. 10b/7</i> -1-	neş'e (Ar.) : Mutlu olmaktan doğan ve dışa vurulan sevinç, şetaret. <i>n. - i celādetüñ 53a/5</i> -1-
neşh (Ar.) : Hükümsüz bırakma. <i>ḳavl-i n. olmayup 27b/8</i> -1-	Neş'et : Divan şairi. (1735-1807) Asıl adı Süleymandır. <i>Ḥazret-i N. + üñ 2b/11</i> -1-
nesīb (Ar.) : Soyu temiz. <i>n. - i sülāle 54a/2</i> -1-	neş'e-yāb (Ar.+Far.) : Neşeli, keyifli. <i>n. 54b/16</i> -1-
nesl (Ar.) : Kuşak. <i>n. - i seyyid 10b/7</i> <i>n. - i tābnāk 54a/2</i> <i>n. + inden 7a/2</i> -3-	neşve (Ar.) : Neşe, sevinç. <i>n. 51b/14</i> -1-
nesne : Belli bir ağırlığı ve hacmi, rengi olan her türlü cansız varlık, şey, obje. <i>n. 15a/11, 15a/9, 24a/5, 33b/8</i> -4-	nevāziş (Far.) : Okşama, gönül alma. <i>nü'mā-yı n. 8b/5</i> -1-
Nesr : Kur'an-ı Kerim'de adı geçen putlardan biridir. <i>N. 28a/4</i>	nevbet (Far.) : Nöbet. <i>n. 57a/1</i> -1-
	nev-bünyād (Far.) : Yeni yapı.

- kāṣāne-i n.* 51a/6
n. + uñ 60b/14
n. + ında 63a/8
-3-
- nev‘i (Ar.)** : Cins, tür.
n. 16b/9, 36b/7
n. + a 25a/16
-3-
- nevvāru’l-lāh (Ar.)** : Allah’ın parlak nuru.
n. 62b/1
-1-
- nezāret (Ar.)** : Bakma, bakış.
n. + ini 28b/16
-1-
- nezd (Ar.)** : Yan, huzur.
n. - i sa‘adetde 8b/11
n. - i tūrendāzānda 56b/16
-2-
- nıṣf (Ar.)** : Yarı, yarım.
n. + i 7b/11
n. - ı ağırlığı 32b/3
-2-
- ni‘am (Ar.)** : Nimetler.
n. - ı firāvān ederek 36b/13
-1-
- ni‘amü’l-bedel (Ar.)** : Nimetlerin bedeli.
n. 43b/7
-1-
- nice** : Çok, pek çok.
n. + leri 36a/17
-1-
- nidā (Ar.)** : Çağırma, bağırma, seslenme.
ṣadā-yı ḥüsn ü n. 67a/15
-1-
- nigāṣte (Far.)** : Yazılmış, resmedilmiş.
n. - i risāle 28a/12
n. - i ṣaḥā‘if 16b/4
-2-
- nigeh (Far.)** : Bakış, bakma.
n. 62b/15
-1-
- nihād (Far.)** : Huy, yaratılış.
n. 41b/2, 58b/11, 63a/11, 66a/9, 66b/8
pīṣ-i n. 3a/14
n. - i i‘tiyād edüp 36b/5
n. + ı 46a/13
-8-
- nihāde (Far.)** : Koymuş, konmuş.
n. 67a/15
n. - i ḥamāset 40a/6
dest-i n. 55b/17
seng-i n. 54b/15
ḳadem-i n. - i himmet 58a/6
-5-
- nihān (Ar.)** : Gizli.
mezāyā-yı n. 31a/11
-1-
- nihāyet (Ar.)** : Son, uc.
n. 33b/16
n. + i 31a/9
-2-
- nīk-nām (Far.)** : İyi nam kazanmış.
rehīne ‘i n. olmağla 68b/3
-1-
- nīm (Far.)** : Yarı, yarım.
n. 11b/11, 65a/1, 66b/16
-3-
- ni‘met (Far.)** : İyilik, lutuf.
n. 15a/6
sofra ‘i n. 58a/1
n. - i islāma 19b/3
n. + dūr 15a/5
n. + i 18b/15
-5-
- nīrū (Far.)** : Güç, kuvvet.
n. - yı bāzū 3a/15

n.- y1 bâzû-y1 salṭanat-ı sermedî 36a/8
n.- y1 şaşt 10a/7

-3-

nişāb (Ar.) : Yeter derecede.
giriŧt-i n. 33b/5

-1-

nisāc (Ar.) : Kumaş.
ḳumāş-ı muṭallā-ı n. 38a/16

-1-

nisbet (Ar.) : Bağntı, ilgi.
n. édüp 7b/7
n.+ le 3a/13

-2-

nîst (Far.) : Yok.
n. 11b/5, 11b/6

-2-

nisyān(Ar.) : Unutma.
n. 3a/7
endāhte-i vādî-i n. olmağla 5a/14

-2-

Nişāderî Muştafā : Hacı Şatır Mustafa.
Abdullah Efendi(Dirhem) Menzili'nde
1030.5 geze ok atmıştır. (bk.Nişādırcı)
N. 55a/14

-1-

Nişādırcı : Hacı Şatır Mustafa. Hacı Şatır
Mustafa. Abdullah Efendi(Dirhem)
Menzili'nde 1030.5 geze ok atmıştır.(bk.
Nişāderî Muştafā)
N.+ nuñ 56a/3

-1-

nişān (Far.) :

1. Devlet nişanı.
n.- ı fēvzî 10a/5
2. Kurşun, taş vb. ile vurulmak
istenen hedef.
n. 15a/12, 15b/1, 15b/6, 19a/3,
21b/14, 21b/8, 25a/5, 27b/1
n.+ a 15b/9, 24b/11, 24b/7, 25a/14,
25a/6, 26b/13, 27a/11, 69a/12

n.+ da 27a/5, 35a/9, 46a/6
n.+ dan 26b/16
n.+ ı 25a/11dağı, 25a/12, 25a/15,
25a/9, 25b/1, 25b/4, 26b/10, 26b/7,
27a/13, 27a/16, 42b/2
n.+ ımı 40a/1
n.+ uñ 25a/17, 27a/17, 27a/7
n.+ lar 18a/15
n.+ ları 24b/8
n.+ larından 16b/1
kitābe-i n.- ı tîrin 46a/7
vaz̤'-ı n. éder 30a/2
n. urmağā 25b/10
n. urmağdur 25b/14
n. urmağlığın 25a/8
3. İşaret, iz, belirti, alamet.
n. 37a/8, 64b/11
n.+ da eylediği 41b/1, 44a/10
n.+ da eylediği 49b/1
n.+ ı 69a/10
vaz̤'-ı n. étdiği 61b/9
endāhte ve n. eylediği 53b/15
vaz̤'-ı n. eylediği 62b/17
seng-i n.+ ı 35b/12, 37a/3, 39a/17,
41b/10, 43a/6, 45a/1, 52a/5, 62a/6,
64a/14, 65a/1, 65b/7, 66a/9, 66b/12,
67b/2, 68a/11, 68b/7
n. olan 64a/4

-70-

nişāne (Far.) : Eser, iz, belirti.
n. 1b/5, 30b/11
himmet-i n.- i maḳşūde 35a/14

-3-

nişān-gāh (Far.) : Hedef.
n.+ ina 33b/11

-1-

niyāz (Far.) : Yalvarma, yakarma.
n. 48a/4

-1-

niyyet (Ar.) : Bir şeyi yapmayı önceden
isteyip düşünme, maksat.
n.+ i 64b/12
n.+ ine 3b/16

-1-

nizām (Ar.) : Düzen.
kelām-ı cevāhir-i n. 2a/7
-1-

nizām-yāfte (Ar.) : Düzen bulmuş.
n. 29a/10
-1-

nokşān (Ar.) : Eksik.
n. olmağ 67b/13
-1-

nokşānlıg (Ar.+Tr.) : Noksan olma durumu, eksiklik.
n. + ı 20b/9
-1-

nöbet (Ar.) : Sıra
n. 26a/6, 42b/16
n. + leni 26a/8
-3-

Nūḥ : Büyük peygamberler arasında sayılan, kendisine inanmayan kavmi tufan ile helak edilen peygamber.
N. 8a/13
-1-

nuḥāsiyye : (Bakırdan yapılmış) Nuhasi kelimesinin müennes şekli.
reng-i rūy-ı evān-ı n. 56a/3
-1-

nuḳūd (Ar.) : Paralar.
n. - u himmet 52b/11
-1-

nūr (Ar.) : Aydınlık, ışıık.
n. 10b/15, 22b/2
n. - u çeşm-i āşfiyā 8b/3, 19a/9
-4-

nuşret (Ar.) : Üstünlük, başarı, galebe, zafer.
n. 14a/15
n. - i fātih 9b/11

leşker-i n. 37a/17
sulṭān-ı n. 16a/11
-4-

nuşretü't-tevā (Ar.) : Alacağı(para) olanın, alacağını almasına yapılan yardım.
n. - yı sa'y 27b/16
-1-

nūş (Far.) : İçme, içiş.
n. + uyla 64b/8
-1-

Nüşrevān : I. Hüsrev ya da Farsçada bilinen haliyle Enuşirvan adıyla da tanınan 531-579 yılları arasında Sasani İmparatorluğunun hükümdarıydı.
N. 7a/1, 7a/2
N. + uñ 6b/17
-3-

Nüşrevānzāde Hürmüz Şāh : Bir şahıs adı.
N. + uñ 7a/3
-1-

nuṭuḳ (Ar.) : Söz, konuşma.
n. + ları 2b/14
-1-

nu'ūt (Ar.) : Sıfatlar, vasıflar.
n. 35a/11
-1-

nübüvvet (Ar.) : Peygamberlik.
merkez-i muḥīṭ-i n. 10a/16
gazavāt-ı n. + üñ 14a/4
-2-

nüket (Ar.) : Nükteler.
n. 2b/17
-1-

nükte-perdāz (Ar.+Far.) : Nükteli söz söyleyen (kimse).
n. 3a/5
-1-

nüvvāb (Ar.) : Naipler.

‘aceze-i n. 69a/10

-1-

nüzül (Ar.) : Yukarıdan aşağıya inme.

n. *étdikleri* 4b/1

-1-

o : Teklik üçüncü kişiyi gösteren bir söz.

o. 2b/4

-1-

oğul : Erkek, evlat, mahdum.

o. + ı 41a/15, 45a/16, 5a/10, 5a/12, 5a/7

-5-

oğulluğ : Üvey oğul.

o. + ı 48b/4

-1-

ok : Yayla atılan, ucunda sivri bir demir bulunan ince ve kısa tahta çabuk.

o. 11b/9, 13a/10, 14a/17, 14b/12, 19a/11, 19b/10, 22a/4, 23a/12, 24b/7, 25a/11, 25b/17, 26b/13, 26b/17, 27a/1, 27a/16, 27a/4, 27a/6, 28b/7, 32b/13, 32b/17, 33a/9, 4b/9, 5a/14, 7a/13, 7a/17, 7b/5, 8a/15, 8a/6, 8b/15, 8b/8, 9a/13, 9b/5

o. + a 28b/5

o. + da 9a/3

o. + dan 32b/1, 65b/2

o. + ı 18b/9, 27a/10, 29b/6, 33a/2, 6b/8

o. + ını 30b/3, 30b/10

o. + ıyla 14a/3

o. + la 5b/3

o. + lar 29b/9, 33a/3, 8a/4

o. + lara 33b/3

o. + ları 26a/2, 30a/11

o. + larını 8a/11

o. + larında 32b/3

o. + larını 15b/2, 32b/1

o. + uñ 27a/5, 31a/1, 32b/12, 32b/2, 32b/4, 33a/14, 33a/4, 33b/15, 4b/9, 9b/3

o. at 26b/13

o. ata 15b/2, 17b/1

o. atacağı 26a/4

o. atan 11a/2, 14b/14, 17a/8, 22a/3, 30a/13

o. atana 22a/10, 28b/8

o. atanlar 18b/11, 23a/17

o. atanlara 23b/1

o. atar iken 15b/9, 29b/4

o. ataruz 22b/17

o. atarlar idi 22b/11

o. atdı 6a/3

o. atduğı 5a/3

o. atdıkları 19a/10, 26b/9

o. atduklarınıñ 8a/17

o. atılacağı 25a/5

o. atıldığı 27a/15

o. atılmağ 8b/12

o. atılması 9a/10

o. atılır iken 15b/14

o. atıñ 14b/16, 22b/7

o. atmağı 15a/4, 16a/1, 17b/7, 18a/7, 18b/14, 19a/2, 19a/8, 19b/17, 20a/15, 20b/10, 7b/15

o. atmağla 11a/8, 17b/13

o. atmağ 13a/3, 13b/7, 15a/5, 16a/1, 17a/11, 19b/14, 20b/16, 21a/5, 21a/9, 22b/1, 23a/13, 25b/2, 27a/15, 31b/11, 31b/4, 32a/5, 8a/7

o. atmakda 15a/3, 16b/11

o. atmağdan 25b/14

o. atmağdur 17b/16

o. atmalarınıñ 9a/11

o. atmamağdur 29b/14

o. atmanuñ 13b/13, 14b/4, 3b/16, 4a/6

o. atmañuz 14b/17

o. atması 8a/1

o. atmayan 24a/17

o. atmış idi 8b/10

o. atsa 22a/17

o. atsun 9a/1

o. atıñ 14a/4

o. atup 14a/14, 17a/9, 26b/6, 7b/6

o. işleyen 14b/14

o. meydānı 36b/5

o. meydānında 18a/14, 27b/14

o. meydānınuñ 28a/5
o. uydurmağdan 32a/11
o. yarışanlar 23b/12
o. yarışmak 13a/3
o. yarışmağ 24b/1, 27b/2
o. yarışmanıñ 4a/3
o. yarışmasına 23b/9
o. yürütmek 34a/1
-159-

Okçı Hüseyin : 15. yüzyıl sonu ile 16. yüzyıl başlarında yaşamış olan kemankeştir.

O. 43a/12
-1-

Okçı Selānikī : Okçu Selaniki Musa. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

O. 50a/9
O.+ nüñ 50b/9
-2-

Okçı Sinān : 15. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

O. 38a/8
O.+ uñ 38a/17
-2-

ok meydānı : Ok atma ustalığı edinilen veya ok atma yarışı yapılan alan.

ok. 36b/5
o.+ nda 4a/4, 18a/14, 27b/14
ok m.+ nuñ 28a/5
-5-

oku - : Sesli olarak söylemek.

o.- mağı 19a/8
o.- yup 30b/5
-2-

ol : O gösterme sıfatı.

o. 1b/8, 2b/10, 11a/8, 11b/11, 11b/13, 12a/3, 12b/14, 15a/11, 15a/6, 16a/10, 16a/5, 17b/3, 18b/15, 18b/7, 20b/7, 21b/15, 22b/1, 22b/14, 22b/2, 26a/12, 26b/17, 28a/6, 28a/12, 30b/17, 8b/11, 9a/4
-26-

ol : O gösterme zamiri.

o. 23a/7, 25a/16, 25b/4, 37a/17
o.+ dur 23b/14, 25a/1
-6-

ol - 1. Bulunmak.

o.- an 19a/4, 20a/12, 20b/3, 24a/6, 26b/8, 28a/3, 2a/9, 30b/17, 31a/16, 33b/4, 34b/13, 34b/15, 34b/17, 35a/2, 38b/10, 38b/3, 39a/13, 41a/4, 42a/11, 44a/12, 47b/8, 48b/10, 60b/17, 63a/13, 64a/16, 65b/8, 66a/11, 67a/7, 67b/4, 68a/9, 69a/11, 69a/15, 69b/3, 10b/3, 43b/3, 49a/11, 50b/7, 63b/7
o.- arağ 12a/7, 5b/5
o.- dı 2b/14
o.- dıçün 69b/8
o.- dığı 16a/16, 16b/6, 28a/12, 40b/14,
o.- dığına 13a/6, 18a/10, 34a/1, 59a/6
o.- dığını 13b/7, 17a/12, 6a/9
o.- dılar 11b/16
o.- duğuna 28b/7
o.- duğça 20b/10, 32b/12
o.- duğda 55b/12
o.- duğları 14b/3, 19a/14
o.- duğlarına 39b/14
o.- duñ 15b/11
o.- ıcağ 6b/10
o.- madığına 11a/14
o.- maduğça 29b/12
o.- mağa 24a/16
o.- mağın 11b/8, 48b/9, 55a/3
o.- mağla 11a/3, 17a/3, 31b/1, 48a/7
o.- mağ 31b/3, 32b/5, 34a/7, 36b/8, 46a/13,
o.- mağdan 20a/3, 68a/1 zāhir, 9b/2
o.- mağdur 24b/7
o.- mamağdur 26a/15
o.- masam 18b/2
o.- masını 24a/15
o.- maya 15a/11
o.- mayan 20a/13, 20b/15
o.- mayup 32b/15
o.- mış 55a/1
o.- mışdur 15a/6

o.- sa 16a/5
o.- sun 25b/4, 37b/1
o.- ur 7a/17
o.- ur ise olsun 25a/9, 26b/5
olur ise o.- sun 25a/9, 26b/5
o.- up 12b/3, 16b/13, 16b/9, 24b/9
o.- ur iken 31b/9
o.- ur ise 26a/6
o.- urlar 19b/4
2. Sahip olmak.
o.- an 44b/3, 48b/7
o.- sa 24b/1, 24b/6, 2b/12
3. Nitelik kazanmak.
o.- an 10a/14, 14b/5, 20a/10, 20a/14, 42a/12, 54a/4, 55b/2, 55b/5, 57b/10, 57b/8, 58a/9, 58b/16, 59b/10, 5a/9, 60b/9, 63a/6, 63b/17, 64b/9, 66b/5, 68b/14, 7a/2, 7a/4
o.- anların 20a/4
o.- dıgından 36b/2
o.- up 55b/4
tirendāzān o.- an 43b/9
4. Herhangi bir durumda olunmak.
o.- an 46a/13, 66b/12
o.- anların 10b/17
5. Yapılmak.
o.- an 15b/15, 26b/12
6. Bildirme.
o.- up 32a/13
o.- ur 18b/16, 18b/8
bāṭıl o.- ur 25a/1
cā'iz o.- ur 23b/7, 27b/5
demek o.- ur 15b/16, 17b/17, 19a/6, 19b/11, 21a/10, 21a/16, 21a/7, 23b/2
ḫumār o.- ur 24a/2
‘aḳd-i baṭıl o.- ur 24b/12
sebeb-i ḳavī o.- ur 19b/15
7. Vasfını taşımak.
o.- sa 18b/7
8. Gerçekleşmek.
o.- duḳda 20a/8
o.- sa 25b/11
o.- up 22b/2
o.- ur 37a/7, 69b/6
9. Mensup olmak.

o.- an 56b/15
o.- maḳ 36b/1
10. Dönüşmek.
o.- up 37a/17
11. Uygun düşmek.
o.- an 48a/5
12. Ek fiil.
o.- an 27b/17, 29a/10, 29a/14, 30b/1, 30b/15, 36b/4
o.- anlar 32a/8
o.- anlara 28b/17, 28b/9
o.- anların 30a/16, 33b/13
o.- dıgına 31b/12
o.- mayup 31b/14
o.- sa 27a/3
13. Yardımcı Fiil
‘āciz o.- masun 14a/3
‘āciz ve ḫayrān o.- ıcaḳ 59b/11
‘adem o.- an 67b/11
‘adīmūliḫtimāl o.- maḡla 34a/3
āḡāh o.- uñ 15b/6
ārż o.- an 66b/17
aşemm o.- maḳ 7b/13
‘aşr-i emsāl o.- araḳ 9b/6
atılmış o.- maḡla 33a/6
āviḫte o.- araḳ 14a/7
baḡlanmış o.- maḡla 32b/8
bār-ı himem o.- mışlardur 2a/10
başbuḡ o.- up 26a/9
bellü o.- araḳ 26a/14
bend o.- up 33a/10
berāber o.- maḳ 26a/2, 33a/7
cā'iz o.- dıḡı 24b/2
cā'iz o.- mamaḡla 20a/16
cā'iz o.- mayup 26b/4
cā'iz o.- up 25b/13
cārī o.- up 6b/13
cem' o.- ur 10b/9
cevāb o.- araḳ 4a/14
cevr ve cefāsı o.- an 62b/15
da'vācı o.- up 57b/12
derkār o.- an 4a/1
derkenār o.- maz 2b/6
emr-i 'asir o.- up 31a/14
emr-i şariḫ o.- maḡla 13b/12
endāḫte o.- an 56b/16

endāhte o. - maḵ 58a/3
endāhte o. - ur 38b/14, 67b/5, 69b/4
endāhte-i vādī-i nisyān o. - maḡla 5a/14
fāriḡ o. - ur ise 27b/3
fedā o. - sun 18a/5
fedā o. - ur 17b/4
ferāḡat-ı cā'iz o. - up 27b/6
feth o. - sa 14a/2, 25a/3, 25a/8, 38a/2, 40a/7, 41a/16, 42b/14, 42b/15, 44a/5, 48b/13, 50a/3, 53a/4, 56a/1, 58b/1, 60b/1, 63a/13, 69a/4, 8b/651a/8, 5b/13, 60a/17, 55b/9, 66a/12, 63b/1
fetvā o. - maḡla 62b/3
fevt o. - maḵ 23b/1
ḡālib o. - up 44a/10, 56a/2
ḡaltān o. - up 11b/2
ḡam-ı 'ārız o. - duḡda 23a/6
ḡayb-ı endāz o. - up 10a/6
geçmiş o. - acaḡı 25a/7
geçmiş o. - sa 24a/12, 24a/6
girde-i zīr-i tūrāb o. - miş 5b/1
ḡüftār o. - up 13a/7
ḡālī o. - mayuñ 21b/3
ḡālī o. - mayup 31b/5
ḡarām o. - an 21a/5
ḡāşıl o. - ur 15b/4, 17b/2, 21b/16
ḡasta o. - maḵ 27b/7
ḡāzır o. - an 28a/14
ḡāzır o. - mazlar 17b/12
ḡāzır o. - urlar 17b/13, 23a/11, 23a/14
hebā o. - an 68a/7
ḡikāye o. - dıḡı 34b/1
iclāl o. - dıḡı 10b/16
iḡtiyār o. - duñ 18a/14
iḡvān o. - miş iken 40b/14
inbisāt o. - up 11b/15
istikrār o. - up 58a/6
'izzet o. - dıḡını 9a/5
ḡābul o. - ur 24b/13
ḡarar o. - dıḡı 41b/7
ḡarīb o. - an 12b/9
ḡaşır o. - up 41b/9
ḡavl ve ḡūrbān o. - dıḡından 62b/13
ḡavl-i nesh o. - mayup 27b/8
kūşāde o. - maḵ 28a/1

la'lgūn o. - miş 58a/1
lehçe-yi ibtihāc ve iştihār o. - a 3b/12
maḡfī o. - up 31a/11
maḡrem o. - sun 7a/15
maḡşūd o. - maḵ 46a/2
mañşūr o. - ur 6a/8
ma'dūd o. - up 27a/7
ma'lūm o. - madıḡına 35a/13
ma'lūm o. - maḵ 25a/7, 26a/4
ma'nā-yı tedḡkik o. - anlarıñ 3a/5
ma'zūr o. - up 27a/14
maḡzar o. - up 44b/5
mebhūt o. - duḡlarına 6a/11
mebnī o. - up 8a/2
menḡul o. - mayup 25b/16
mer'ī o. - an 4a/5
mevcūd o. - an 4a/7
mevcūd o. - up 11a/5
mevşūf ve mevsūm o. - an 65b/15
mevzū' o. - an 53b/16
mevzū'ı o. - an 47b/4
muḡaḡḡaḡ o. - an 9a/14
muḡāḡab o. - up 13a/16
muḡarrer o. - ur ise 24b/10
mu'tād o. - an 36b/6
mu'teber ve maḡbūl o. - up 56b/17
muraḡḡaş o. - maḡdur 30a/8
muşarraḡ o. - maḡla 7b/17
muḡaffēr o. - duḡlarından 12a/9
mümtāz ve müntehā o. - up 59b/9
münferid o. - up 12a/14
münkeşif o. - dı 11b/14
müsāvi o. - maması 8a/5
müsta'id o. - dıḡı 19b/8
müsta'mel o. - an 16b/17
mütenebbih ve işlāḡ o. - mayacaḡı 67b/17
müte'ārif ve meşhūr o. - up 56a/14
nāmdār o. - an 28a/4
nāvek-i endāz o. - duḡları 16b/3
nişān o. - an 64a/4
noḡşān o. - maḵ 67b/13
pehlivān-ı cihān o. - an 5a/6
pinhān o. - maḡın 41b/12, 54a/1
pīr-i rumāt o. - an 3b/14
piyāle-i sebḡat o. - dıḡına 54b/17

rāğīb o. - mışlardur 13b/15
rāzī o. - mamağla 39a/13
redd ü izāle o. - mağ 13b/4
rehīne ʿ-i nīknām o. - mağla 68b/3
re ʿis-i tīrendāzān o. - an 60a/14
resīde o. - dıgı 12b/6, 5a/1
şābīt o. - maduğça 31a/4
şaf o. - salar 26a/16
şāhib o. - dıgı 22b/16
şahīh o. - maz 7b/13
şanʿat-ı remy o. - anları 58b/6
sehm-i muğtarīb o. - mağla 6b/2
serfīrāz o. - an 62b/3
şevāb-ı hāşıl o. - ur 23b/11
sīper-i taʿn o. - a 69b/7
sūnnet o. - dıgı 20a/2
sūnnet-i müʿekke o. - arağ 13b/14
şerefşudūr o. - an 17a/13, 4a/1, 8b/13
şerefşudūr o. - dıgı 18a/3
şerh ü beyān o. - dıgını 3a/9
şevk ü istiʿdād o. - mağla 3a/15
şikār o. - maz 2b/4
şikest o. - an 16b/5
şöhret ve şān o. - an 64a/1
tābāver o. - mayup 39b/15
tagrīb-i qarīb o. - up 59a/1
tebdīl o. - up 57b/17
teʿalluğ ve intisāb o. - mağ 58b/4
terkīb olunmuş o. - a 17a/2
tīr-i endāhte o. - duğda 58b/9
tīrendāzān o. - an 54b/12
ṭālib o. - anlar 34a/4
ṭālib o. - mamağ 25a/3
ul ʿl- ʿazm o. - an 4b/11
ulü ʿl- ʿazm o. - an 8a/12
vācibülḳatlı o. - an 20b/12
vāḳıf o. - mağın 59a/6
vāḳıf o. - mağ 28b/15
vāḳıf o. - mağ 29a/12
vāḳiʿ o. - an 13b/6, 66a/14
vāḳiʿ o. - mağ 32a/7
vāḳiʿ o. - mışdur 68a/12
vāḳiʿ ve endāhte o. - an 54b/10
vālī o. - mışlardur 12a/10
vāşıl o. - mışdur 7a/10
vāşıl o. - sun olmasın 22b/1

vāşıl olsun o. - masın 22b/1
vāşıl-ı cinān o. - mışdur 12b/17
vezān o. - an 63b/13
zemīn o. - an 51a/9, 60b/15
ziyāde o. - mağ 32a/2
ziyāde o. - sun 37a/9
 -377-

olun - 1. Olun-

o. - dıgı 25b/7
o. - duğça 7a/13
o. - mayup 25b/11
o. - up 31a/6

2. Yardımcı Fiil

beyān o. - mağ 25b/9
cemʿ ve tenmīk o. - an 13a/9
ḥabs ve taẓyīk o. - ur 27b/10
ḥesāb o. - mayup 27a/4
ibdāʿ o. - mağ 3a/11
icrā o. - mağ 33b/9
idmān ve istiʿmāl o. - dı 6b/17
iḥrāc o. - mağla 68a/3
iḥrāc o. - up 67b/14
iḥsān o. - ur 17a/11
iʿtibār o. - an 30a/3, 8a/3
iʿtibār o. - mamağdūr 30a/12
iʿtibār o. - maz 27a/11
iʿtibār o. - mışdur 41b/13
iʿtibār o. - ur 25b/6
iʿtimād o. - mamağdūr 30a/15
iʿtimād o. - ur ise 20b/8
irād o. - dı 31b/3
istimāʿ o. - an 2b/16
istinbāṭ ve taşhīh o. - dıgı 4a/16
iṭlāk o. - mağla 32a/16
ḳavl o. - duğ 25b/2
maḥsūb o. - ur 27a/1
mübāderet o. - dı 35b/1
mübtelā-yı ıztırāb ve ıztırār o. - dıgı 59a/4
mütābaʿat o. - mağdūr 29a/17
naḳl ve vazʿ o. - up 28a/5
naşib o. - an 29a/15
nazar o. - ur 24b/16
rāzī o. - caya 27b/9
şarṭ o. - ur ise 24b/12
şikeste o. - ca 16b/2

tafşıl o. - mayup 25b/3
tafşıl ü beyân o. - mışdur 18a/4
tafşıl ve beyân o. - an 8a/10
tahrîr o. - dıgı 54a/5
tahrîr ve beyân o. - dıgı 58b/14
taķsîm o. - maķdur 26a/13
ta'bir o. - an 38b/9
ta'lim ve ta'rîf o. - maķ 21a/2
ta'yîn o. - an 27a/1
tecrûbe o. - dıgı 33b/9
tekbîr ve taşliye o. - maķ 34a/9
tekfîn o. - araķ 12b/12
terķib o. - mış ola 17a/2
terķim ve ta'dâd o. - dıgı 37b/10
teveccüh o. - maķ 28b/11
vaz' o. - an 49b/3
zer' o. - an 4b/1
zıkr o. - an 25b/5, 31a/5
zıkr o. - dı 29a/13
zıkr ve taħrîr o. - dıgına 34b/8
-58-

omuz : Boynun iki yanında, gövdeye bağlandığı bölüm.

o. + una 33a/10
o. + undan 21b/13
-2-

on : Dokuzdan sonra gelen sayının adı.
o. 12b/9, 23b/17, 24a/1, 24b/13,
26b/10, 26b/11, 26b/7, 36b/8, 47b/5,
9b/3
o. buçuk 32b/9
o. buçuk 32b/6
o. + da biri 32b/4
-13-

onar : On sayısının üleştirme sayı sıfatı.
o. 24a/7, 36b/8, 7b/5
-3-

on beş : On beş (15) sayısı.
o. + inde 12a/13
-1-

on bir : On bir (11) sayısı.
o. 7b/15, 8a/7

-2-

on birer : On bir (11) sayısının üleştirme sayı sıfatı.

o. 8a/1, 9b/3
-2-

on dört : On dört (14) sayısı.

o. 10b/3, 32b/9
o. + e 32b/7
-3-

on iki : On iki (12) sayısı.

o. 28a/4, 29a/11, 32b/7, 7b/6
-4-

on ikişer : On iki (12) sayısının üleştirme sayı sıfatı.

o. 7b/5
-1-

on sekiz : On sekiz (18) sayısı.

o. + inde 12a/14
-1-

on üç : On üç (13) sayısı.

o. 35a/4
-1-

on yedi : On yedi (17) sayısı.

o. 10b/13
-1-

orn : Menzil.

o. 25a/6
-1-

orta : Bir şeyin kenarlarından merkeze doğru yaklaşık olarak aynı uzaklıkta olan yer.

o. 32b/5
o. + da 26a/16, 26b/7
o. + sında 24b/3
o. + sındadır 68a/10
o. + ya 25a/4
-6-

‘**Oṣmān Beg** : Biga Beyi Osman Bey.18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

‘*O. + e* 45b/5
-1-

‘**Oṣmān Efendizāde** : Kiler Kethüdası Ahmet Refi Begin babası.

‘*O.* 63a/7
-1-

‘**Oṣmānī (Ar.)** : Osmanlılar’la ve Osmanlı Devleti ile ilgili.

āb-ı rüy-ı mülük-i ‘*O.* 36a/1
-1-

‘**Oṣmānīyye (Ar.)** : Osmani kelimesinin müennes şekli.

devlet-i ‘aliyye-i ‘*O. + de* 28b/7
-1-

otur - : Vücudun belden yukarısı dik duracak biçimde ağırlığı kaba etlere vererek bir yere yerleşmek.

o. - maḳdur 30b/2
-1-

otuz : Otuz (30) sayısı.

o. 38b/12
-1-

otuz dört : Otuz dört (34) sayısı.

o. 35a/4
-1-

oyna - : 1. Sporla ilgili çalışmalara katılmak.

o. - maḳdan 14a/3

2. Vakit geçirme, eğlenme.

o. maḡa 15a/1

o. - dıḡıñuz 21a/6

ḡātūnuyla o. - maḳ 15a/14

-4-

oyun : Yetenek ve zeka geliştirici, belli kuralları olan, iyi vakit geçirmeye yarayan eğlence.

o. + dur 15a/11

o. + uñuzdan 17b/12

-2-

öğren - : Bellemek.

ö. - dikden 15a/4

ö. - enüñ 17b/7

ö. - üñ 17b/8, 19a/3, 19a/8

ö. - üp 18a/8, 18b/14, 18b/9

ö. - mek 13a/3

-9-

öğret - : Yetenek kazandırmak.

ö. - üñüz 19b/13

edeb ö. - mek 15a/13

yüzücülük ö. - mek 19b/9

-3-

ölçil - : Ölçme işine konu olmak.

ö. - ür 33a/4

-1-

‘**Ömer** : İslam’ın ikinci halifesi.

‘*Ö.* 12b/1

Ḥazret-i ‘Ö. 12a/5

-2-

‘**ömr (Ar.)** : Yaşam.

‘*ö. + i* 37a/9

‘*ö. + ünde* 33b/16

‘*ö. - i girānmāyeleri* 12b/6

‘*ö. - i serī‘üsseyri* 2a/11

yonca ‘i ‘ö. + ini 37a/16

-5-

öñ : Bir şeyin esas tutulan yüzü, arka karşıtı.

ö. + inde 5b/3

ö. + ünde 22b/3, 25a/17

ö. + ündedür 51a/12

-4-

öñdül : Ögdül, Ödül.

ö. 24a/16, 24b/5, 25a/4, 26a/12

ö. + i 24b/4

ö. + i alsun 26b/8

ö. + i alur 26b/12

ö. aldurarak 66a/8

ö. alup 23b/15

ö. ḳomaḳ 23a/12, 26b/2

ö. *koysalar* 23b/13

ö. *koyup* 23b/4

ö. *vèrmeye* 23b/16

-14-

‘**özr** (Ar.) : Bir kusurun hoş görülmesini gerektiren sebep, mazeret.

‘ö. 27a/3

-1-

pādişāh (Far.) : Büyük hükümdar.

p. 35b/17, 35b/5, 5b/13

cenāb-ı p. 63b/11

devḥa ²-i *tersāne-i p.* 52a/6

p.+ dan 26b/3

p.+ ıda 28b/10

p.+ imuz 63b/12

-8-

pāk (Far.) : Temiz.

p. 20a/4, 54a/2

p.+ i 54b/9

-3-

pāre (Far.) : Parça, kısım.

seng-i p.- i imtidād 46b/11

-1-

parmak : İnsanda ve bazı hayvanlarda ellerin ve ayakların son bölümünü oluşturan, boğumlu, oynak, uzunca organların her biri.

p.+ ını 33a/13

p.+ inuñ 33a/12

şalāvāt p.+ inuñ 33a/13

vasıṭā p.+ ları 33a/16

-4-

Pārpöl : Menzil adı. Ayak yeri, Kâğıthane tarafında Çakıllı Tepe’de Ali Bali taşı ile Yeksüvar Menzili arasındadır.

P. 40a/9, 41b/6, 41b/8, 44a/4, 50a/2, 58a/15, 60b/14, 61b/10

-8-

Pārpöl Hüseyn Efendi : Ahi(Parpöl)

Menzili’nde kâmiş okla 1207.5 geze atıp taş diktirmiştir. Menzilin baş taşıdır. 16.

yüzyılın ikinci yarısında yaşamış olan kemankeştir.

P. 40b/15

-1-

pāy (Far.) : Ayak.

p.- ı himmeti 67a/15

p.- ı iştiḥārına 40a/4

seng-i p.+ i 59a/6

-3-

pehlivān (Far.) : Güreşçi.

p. 24b/13, 26b/6, 29b/1, 29b/2,

29b/4, 29b/5, 2b/13, 30a/9, 31b/17,

32a/17, 32a/4, 35a/6, 37b/11, 40b/2, 44a/6, 45a/17

p.+ lar 30b/1, 34a/7

p.+ lardan 31a/1

p.+ ların 29a/14

p.+ ı 47b/16, 58a/1, 59b/12

p.+ uñ 30a/13, 30b/13, 33b/14, 48a/6, 49a/13

p.- ı cihān 38a/5, 50b/5

p.- ı cihān olan 5a/6

p.- ı meşhūr 38b/7

p.- ı tebdil 29b/10

merḳad-ı p.+ ında 42b/3

biñyüzci p.+ lar 7b/17, 9b/2

toḳzyüzci p.+ lar 59b/10

-37-

Pehlivān ‘Alī Ağa : Hasodalı Ali Ağa. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

P. 46b/10, 50b/4, 52b/6, 52b/7, 55a/16, 56a/2

P.+ nuñ 47a/3

-7-

Pehlivān ‘Arab : Kemangüreci Arab. 15. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

P. 37b/4

-1-

Pehlivān Ḥamza İbn-i Uşşākī : Uşşakizade Hamza Çelebi,. bk. Ḥamza Çelebi

‘Uşşākizāde, ‘Uşşākī)

P. 50b/6

-1-

pek : Gereken, beklenen veya alışılmış olandan çok.
p. 33a/16, 33b/15, 34a/11
-3-

peklik : Pek olma durumu.
p. + de 26a/1
-1-

pelemār (Rum.) : (perema-peleme) Kayık.
p. 46b/13
-1-

pend (Far.) : Öğüt, nasihat.
p. 40a/2
-1-

perde (Far.) : Görüşü, ışığı engellemek, bir şeyi gizlemek için pencereye veya bir açıklığın önüne getirilen örtü.
p. - i nāmūsı 11b/13
p. - i zeyl 11b/2
-2-

perhāş (Far.) : Savaş, kavga.
p. 44b/10, 45b/2
-2-

pertev (Far.) : Işık, parlaklık.
p. - i hurşid-i imān 10b/14
p. + i 42a/9
-2-

pervāz (Far.) : Uçma, uçuş.
p. 40b/7
-1-

pes (Far.) : Arka, art, geri.
p. 52a/5
-1-

pesend (Far.) : Beğenme, seçme.
p. + e 38b/11, 47b/6
-2-

pes-mānde (Far.) : Geride kalmış.

p. 3a/6
-1-

pest (Far.) : Aşağı, alçak.
p. 32b/15, 51b/13
-2-

püşte (Far.) : Tepe, yığın.
p. + nūñ 38b/11
p. - i senglāḥda 41a/1
-2-

peygamberān (Far.) : Peygamberler.
p. - i i'zām 8a/12
p. - i zīṣān 4b/11
p. - i zīṣāndan 9a/14
-3-

peykān (Far.) : Okun ucundaki sivri demir.
p. 62b/14
tīr-i āhen-i p. 61a/7
tīr-i p. 54b/10
p. - i sa'ādet 9a/4
-4-

peyvend (Far.) : Ulaşma, erişme.
p. étdikden 33a/15
p. édüp 60a/10
-2-

peyveste (Far.) : Ulaşmış, erişmiş.
p. - i şīḥatdür 34b/6
-1-

pīçide (Far.) : Bükülmüş, dolaşmış.
p. 43a/2
-1-

pinhān (Far.) : Gizli.
p. 41a/17, 49a/15
p. olmağın 41b/12, 54a/1
-4-

pīr (Far.) :
1. Yaşlı, ihtiyar kimse.
p. 18a/13
2. Bir tarikat veya sanatın kurucusu.
p. - i rumāt olan 3b/14

3. Bir konuda baş durumda olan.

p. 2a/9

p. + e 10a/7

p. - i ecel 41b/11

p. - i tarikat 66a/5

ā'vān-ı p. + i 7a/11

vedī'a-yı hażret-i p. 20a/9

-8-

pīrāmen (Far.) : Çevre, etraf.

p. - i meydān 2b/1

-1-

pīrān (Far.) : İhtiyarlar.

p. - ı tarikat 55b/15

-1-

pīrāye (Far.) : Süs, ziynet.

p. 62b/3

p. - i bināgūş 11a/14

-2-

Pirizāde : Pirizade Şekip Efendi. 18. yüzyılda şeyhülislamlık yapmıştır.

p. 62b/4

-1-

pīş (Far.) : Ön, ön taraf.

p. 36b/4

p. - i nihād 3a/14

dendān-i p. + enleri 11b/17

p. + inde 44b/17

-4-

Pīşdādiyān : Eski İran'da hüküm süren sülâlerden birinin adıdır.

mülūk-i p. + dan 5a/5

-1-

pīş-gāh (Far.) : Ön, huzur.

p. + imda 6b/7

p. + imda 50b/11

p. - ı şāhenşah 10b/1

p. - ı tekye-i rumātda 54b/8, 65a/3

-5-

Pīşgīr Ağası Süleymān Ağa : Ekşi (Erkekli-Dişili) Menzili'nde 1111.5 gezlik bir rekor kırmış ve taş diktirmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

P. 48b/1

-1-

pīş-kadem (Far.+Ar.) : Tekkelerde ayine ön ayak olan ve ayini idare eden nakip.

p. 2a/9

-1-

pīşrev (Far.) :

1. Önden giden, öncü.

p. 2a/9

2. Pehlivanların güreşe tutuşmadan önce ellerini çırpıp, kispetlerine vurmak, hafif hafif sıçrayarak dolaşmak ve meydanın ortasına gelince güreşe başlamak üzere diz kırıp temanna etmek şeklindeki gösterileri.

p. 2a/9

-2-

pīşrev : Menzil atışlarında ve koşularda kullanılan ve yapılarına göre, kamış peşrev, bakkam, ayaklı peşrev gibi çeşitleri olan, ucunda demir yerine kemik bulunan ok.

p. 29b/7, 29b/10, 29b/17, 35b/8, 67a/16

tīr-i p. 36b/17, 46a/11

tīr-i p. + in 40b/8

-8-

pīşrev-sāz (Far.) : Pīşrev oku yapan.

şan'at-ı tīr-i p. + imda 58a/17

-1-

piyāle (Far.) : İçki kadehi.

p. - i sebkat olduğuna 54b/17

-1-

Piyāle Paşa : İstanbul'un Beyoğlu ilçesinde bulunan derenin adı.

P. 57a/4

vādī-yi P. + da 49a/17

-2-

poca (İtal.) : (boca) Geminin rüzgar almayan tarafı.

p. 41b/4

-1-

poyraz (Rum.) : Kuzeydoğudan esen soğuk rüzgar.

menzil-i bābād-ı p. 48a/13, 49a/2,
51a/14, 53a/12, 60b/5, 61a/3,
61a/14, 65b/10, 66a/16, 67a/2, 67b/7,
68a/15

-12-

put (Far.) : Bazı ilkel toplumlarda doğaüstü güç ve etkisi olduğuna inanılan canlı veya cansız nesne.

p. 28a/4

p. + lardan 28a/3

p. + ları 28a/6

-3-

pūta : Deriden yapılmış, içi pamuk çekirdeği dolu, armut biçimindeki ok hedefi.

p. 10a/3,

p. - i celādeti 63b/6

p. - i maḫṣūde 6b/4

-3-

pūta : Ok türü. Putaya atılan ok.

p. 32b/3

-1-

pūta sepedi : Hedef olarak kullanılan, içi muhtemelen kum dolu büyük sepet veya küfe.

p. 43b/9, 47a/7, 66b/13

-3-

pūr (Far.) : Dolu.

p. 2b/13, 8b/16, 39b/17

fāḫīr-i p. 2b/14

p. ṣūkūh 36b/12

p. cūnbān 8b/16

-6-

pūr-fūtūḥ (Far.+Ar.) : Fetihlerle dolu.

rūḥ-ı p. + larına 2a/6

-1-

pūrtāb : Ok ismi.

p. 33b/4

-1-

rabb (Ar.) : Allah.

cenāb-ı r. 9a/5

r. - ı mennān 37a/10

r. + uñ 8b/17

-3-

rabbānī (Ar.) : Rabla ilgili.

ḫalem-i ḫudret-i r. 8a/11

-1-

rābīṭa (Ar.) : Bağ.

r. verilmişdür 56a/17

-1-

rābi‘ (Ar.) : Dördüncü.

r. 35b/2, 35b/5

fāṣl-ı r. 32b/13

r. + de 60b/8

-4-

rābi‘an (Ar.) : Dördüncü olarak.

r. 8a/7

-1-

raḍıallāhu ‘anh (Ar.) : “Allah ondan razı olsun” anlamında kullanılan dua sözü.

r. 10b/6, 18a/13

r. + uñ 12a/6

-3-

raḍıallāhu ‘anhā (Ar.) : “Allah ondan razı olsun” anlamında kullanılan dua sözü.

r. 11a/16

-1-

raḍıallāhu ta‘ālā ‘anh (Ar.) : “Allah ondan razı olsun” anlamında kullanılan dua sözü.

r. 8b/2

-1-

rağbet (Ar.) : İstek, arzu, ilgi.
r. 28b/5, 36a/13, 61b/3, 7a/13
r. + den 43a/3
-5-

rāğīb (Ar.) : İstekli, isteyen (kimse).
r. *olmuşlardır* 13b/15
-1-

raḥīk (Ar.) : Saf, duru ve kokulu şarap.
r. 53a/5
-1-

Raḥīkī ‘Alī Ağa : Rahikili Ali Ağa.
(bk. ‘Alī Ağa.)
R. 52b/4, 54b/5, 61a/5
R. + *nuñ* 53a/4, 54b/16
-5-

raḥimehūmullāh (Ar.) : Allah’ın merhameti.
r. 9b/1, 26b/4
-2-

raḥmet (Ar.) : Birinin suçunu bağışlama.
na‘ş-ı r. 12b/12
-1-

raḥmetullāhi ‘aleyh (Ar.) : “Allah’ın rahmeti onun üzerine olsun” anlamında ölmüş kişiler için kullanılan söz.
r. 18a/11, 18b/8
-2-

raḥmullāh (Ar.) : Allah’ın merhameti.
r. 25b/6, 25b/17, 26b/3, 27b/12, 54a/5
r. + *dan* 27b/5
-6-

raḥmullāhu ‘aleyhimā (Ar.) : Allah’ın rahmeti onların üzerine olsun.
r. 27b/4
-1-

raḳabe (Ar.) : Kul, köle, cariyeye.
r. - *i şecā’atlerine* 14a/6
-1-

Rāmī Muştafā Efendi : Kadı Mustafa Efendi. 18. yüzyılda yaşamış olan kemnakeştir. (bk. Şişman Paşa Muştafā Efendi, Şişman Paşa.)
R. 66a/2
-1-

ra‘nā (Ar.) : Güzel, hoş, latif, parlak.
r. + *sı* 67a/7
-1-

randa (İtal.) : Yelkenli gemilerde en geride bulunan mizana direğinin arkasındaki yelken.
r. 65b/3
-1-

rāst (Far.) : Sağ.
r. 38b/13
r. + *ında* 61a/11
-2-

ravḥā : Bir yay ismi.
r. 16a/13
-1-

ravza (Ar.) : Bahçe.
r. - *i emān* 10b/17
-1-

ravzatü’l-aḥbāb (Ar.) : Cennet dostları.
r. 16b/4
-1-

rāy (Ar.) : 1. Sancak, bayrak.
r. - *ı ḥānḳāh-ı rumāt* 35b/12
2. Raca, Hint Hükümdarlarına verilen unvan.
r. - *ı ḳāf* 2b/7
-2-

rāyiha (Ar.) : Güzel koku.
r. - *yı ṭayyibe-i misk-i ezfer* 58b/3
-1-

rāz (Far.) : Gizlenen şey, sır.
tercümān-ı r. - ı ḥūdā 1b/9

291

‘ilm-i r. + üñ 19a/11, 20a/2, 31a/9
fenn-i r. + de 59b/7
r. etmek 42a/15, 67a/10
şan‘at-ı r. 4b/7
şan‘at-ı r. olanları 58b/6
ta‘līm-i r. + de 20b/11
ta‘līm-i şan‘at-ı r. - i sihāmda 2b/9
terk-i r. ettiklerinde 23a/1
-30-

renk (Far.) : Cisimler tarafından yansılanan ışığın gözde oluşturduğu duyum.
r. 10b/16
r. - i rūy-ı evān-ı nuhāsiyye 56a/3
-2-

renk-pezîr (Far.) : Rengi olan.
r. 56a/4
-1-

resā‘il (Ar.) : Risaleler.
r. 3a/8
-1-

resīde (Far.) : Erişmiş, ulaşmış.
r. 34a/15, 41b/11
r. - i hedef-i ihtiyār 40b/2
r. - i limān 64a/1
r. - i menzil-i aşhāb 2a/13
r. oldığı 12b/6, 5a/1
-7-

resm (Ar.) : Varlıkların, doğadaki görünüşlerinin kalem, fırça gibi araçlarla kağıt, bez vb. üzerinde yapılan biçimleri.
r. - i dilfezāsına 37a/5
-1-

resūl (Ar.) : Kendisine kitap indirilmiş peygamber.
r. - i ekrem 11a/4, 13b/8, 18b/3
r. - i Hāzret-i Muḥammedü’l-Muṣṭafā 13a/4
r. - i kibriyā 1b/11
-5-

resūlullāh (Ar.) : “Allah’ın elçisi” Hz. Muhammed.

r. 10a/15, 12a/10, 18a/8, 22b/15, 34b/3
meb‘aṣ-i r. + da 10b/13
meclis-i r. + a 8b/16
-7-

revāc (Ar.) : Sürüm.
elcūbb-i ‘adem-i R. 44a/8
-1-

revān (Far.) : Giden, yürüyen.
r. 12b/14, 64a/2
fātiḥ-i Bağdād u R. 35b/2
rūḥ-u r. 10a/11
-4-

revāyih (Ar.) : Güzel kokular.
işmām-ı r. 52b/10
-1-

revnāk (Ar.) : Parlaklık, tazelik.
r. vērīr 32a/10-
-1-

Reyhān Ağa : Harem Ağalarındandır. Ağalar Menzili’ni 827.5 geze ok atarak açmış, daha sonra 25 gez aşırı 851.5 geze atmış ve ana taşını sürmüştür.
R. 52a/10, 52a/9
R. + ya 52b/9
-3-

rezānetü’t-ḥāk (Ar.) : Kuvvetin ortası.
iftihār-ı r. + ın 50b/8
-1-

rezān (Ar.) : Sağlam.
merd-i r. 10a/9
r. + dūr 44a/13
-2-

riḍvānullāhi ta‘ālā (Ar.) : Allah razı olsun.
r. 2a/5
-1-

rızā (Ar.) : Honutluk, memnunluk.
r. - yı bārī 9a/4, 9b/4
r. - yı Bārī 22a/9

r.- yı şerîfiçün 22a/17, 22a/3
r.+ sı 20a/12
-6-
rızk (Ar.) : Yiyecek, içecek şey, azık.
r. 14a/16
-1-

ri'âyet (Ar.) : Uyuma, boyun eğme.
r. 29a/16
r.+ de 31a/5
r.+ dūr 9a/10
r. etmek 21a/1
r. etmekdür 29b/3
-5-

ricâ (Ar.) : Dileyiş, dileme.
r.+ sım 14a/15
-1-

rif'ât (Ar.) : Yücelik, yükseklik.
r.+ in 11a/11
-1-

riķ'a (Ar.) : Arap harflerinin en çok kullanılan el yazısı biçimi.
r. 63b/5
-1-

risâle (Ar.) : Kitapçık.
nigâşte 'i r. 28a/12
r.+ de 13a/9
-2-

risâlet (Ar.) : Peygamberlik.
şâhib-i r. 30b/6
sultân-ı taht-ı r. 11a/9
-2-

risâlet-me'âb (Ar.+Far.) : Hz. Muhammed.
cenâb-ı r.+ uñuz 22b/15
-1-

risâlet-penâhî (Ar.+Far.) : Hz. Muhammed.
Hâzret-i R. 8b/14
-1-

rîşe-dâr (Far.+Ar.) : Püskülün ortası.

r. 39b/15
-1-

rişte (Far.) : İplik.
r.- i esrâr 7a/9
keşîde 'i r. 55a/4
-2-

rivâyât (Ar.) : Rivayetler.
eşher-i r. 10b/17
-1-

rivâyet(Ar.) : Söylenti.
r. 16a/13
r.+ de 17a/4, 4b/8
r.+ dendür 34b/3
r. eder 12a/12
r.+ i 18a/11
-6-

riyâ (Ar.) : İkiyüzlülük.
r. 50b/17
-1-

rizân (Far.) : Döken, akan.
r. 64a/6
-1-

rû'esâ(Ar.) : Başkanlar.
r.- yı kemânkeşândan 28a/11
-1-

ruh (Far.) : Yanak, yüz, çehre.
r.- ı iştiḥârın 44b/7
r.- ı temeddüh 44b/12
-2-

rûḥ (Ar.) : Dinlerin ve dinci felsefelerin insanda vücuttan ayrı bir varlık olarak kabul ettiği öz.

r.+ larına 30b/9
r.- ı pürfütûḥlarına 2a/6
r.- u revân 10a/11
r.- u şerîfelerine 30b/6
r.- u şerîfine 9b/6

-5-

ruḥsār (Far.) : Yanak, yüz, çehre.

r. + a 12a/15

-1-

ruḥṣat -1-

r. verilmeyüp 30a/6

Rûm (Ar.) : Anadolu.

R. 62b/4, 62b/8

kuẓāt-ı R. 66a/1

-3-

rumât (Ar.) : Okçular.

r. 3a/1

r. + ı 36b/13

bâb-ı tekye-i r. 42b/2

eyimme-yi r. 10a/13

ḥānḳāh-ı r.-ı rumât 35b/12

maḥall-i tekyegāh-ı r. 27b/17

meclis-i r.- ı celīs 31a/2

r.- ı mesellemînüñ 65b/17

r.- ı müslimînüñ 9b/7

r.- ı müşrikinden 11b/1

ḡuzzāt-ı r. + dan idi 34a/12

mejdân-ı r. + da 44a/11

pîşgāh-ı tekye-i r. + da 65a/3

pîşgāh-ı tekye-i r. + da 54b/8

ḡudemā-yı r. + dan 29a/7, 65b/13

mejdân-ı r. 58b/16

maḥal-i tekye-i r. + uñ 38a/3

pîr-i r. olan 3b/14

tekye-i r. 42a/13

-20-

Rûm Yûsuf : Neccar Şakirdi Rum Yusuf, devrinin sayılı kemankeşlerindendi. İstanbul Okmeydanı'nda Top Yeri (Hasan Taşı) Menzili'nde 1087 geze ok atıp rekor kırmıştır. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

R. 43b/15, 47b/5, 61a/11, 69a/2

R. + uñ 44a/6

-5-

rû-nümā(Far.) : Yüz gösteren.

r. 68a/1zâhir

-1-

rûy (Far.) : Yüz, çehre.

reng-i r.- ı evân-ı nuhâsiyye 56a/3

âb-ı r.- ı mülûk-i 'Osmânî 36a/1

r.- ı sa'yın 40b/4

-3-

rûy-ı arz (Far.+Ar.) : Yeryüzü.(bk. rûy-ı zemîn)

r.- ı a. + a 4b/1

-1-

rûy-ı zemîn (Far.+Ar.) : Yeryüzü.(bk. rûy-ı arz)

r.- ı zemîn 35b/17

-1-

rûz (Far.) : Gün.

r. 10a/1, 43b/2, 57b/17

r.- ı firûz 2a/17

r.- ı müşriksüz 16a/16

-5-

rûzgār(Far.) : Yel.

r. 56b/16

r.- ı zorgār 46a/11

şiddet-i r. + a 27a/10

-3-

rûḥān (Ar.) : Üstünlük.

r. 55a/2

r. + ı 46a/12

-2-

rüesâ (Ar.) : Başkanlar.

r.- ı kemânkeşāndan 49a/15

-1-

Rüstem : İran'ın milli destanı olan Şehname'nin en güçlü kahramanıdır. Zaloğlu Rüstem diye de tanınır.

R. 5a/9

-1-

rüstemî : Ok atma şekillerinden biri.

r. 33b/3

-1-

Rüstem Pāşā : Kanuni Sultan Süleyman döneminde sadrazamlık yapmış Osmanlı devlet adamıdır.

R. 52b/12

-1-

rūsūm (Ar.) : Usul, metot, kural.

r. 31a/5

‘ādet-i r. + larına 29a/12

icrā-yı r. 20a/8

-3-

rūşt (Ar.) : Erginlik.

r. 65b/14

r. + e 69b/8

-2-

rūtbe (Ar.) : Mertebe, derece.

r.- i şehādete 12b/5

-1-

rū’ūs (Ar.) : Başkanlar.

r.- ı hümāyūn 65a/17

-1-

rūvāt (Ar.) : Rivayet edenler.

şikāt-i r. + den 16b/6

-1-

rū’yā (Ar.) : Düş.

r. + mda 6a/2

r. + mı 6a/8

-2-

sa‘ādet (Ar.) : Mutluluk.

s. 22b/9, 7b/1

peykān-ı s. 9a/4

s.- i āyāt 3a/2

nezd-i s. + de 8b/11

huzūr-u s. + e vardıklarında 14a/7

s. + le 37a/8

hakk-ı s. + lerinden 11a/3

zamān-ı s. + lerine 4b/17

-9-

şa‘ādet-karın (Ar.) : Mutluluk sahipleri.

aşhāb-ı ş. 2a/4

-1-

sa‘ādetlü (Ar.+Ar.) : Saadet sahibi.

s. 65b/6, 66b/6, 68a/5

-3-

sā‘at (Ar.) : Vakit, zaman.

s. + lerinūn 17b/8

-1-

şabā (Ar.) : Sabah yeli.

ş. 53b/14

bād-ı ş.- yı sefāmesir 51b/8

-2-

sābık (Ar.) : Geçen, önceki.

s. 66b/5

seng-i s.- ı aḥīr 54b/9

s.- ı müteveffā 48b/8

menzil-i s. + ında 39a/12

-4-

sābıkā (Ar.) : Geçmiş bulunan şey.

s. 46a/9, 63b/7

sa‘y-ı s. + sı 68a/6

-1-

sābıku’z-zıkr (Ar.) : Yukarıda söylenilmiş.

menzil-i s. + de 58a/5

-1-

şābit (Ar.) : Yerini değiştirmeyen.

ş. eyledikten 58a/11

ş. olmadıkça 31a/4

-2-

Sa‘d : Sa‘d bin Ebu Vakkas. Cennet’le müjdelenen on sahabiden ve İslam’ı ilk kabul edenlerdendir. Allah yolunda ok atan ilk sahabedir. Okçuların piri diye bilinir. (bk. Sa‘d Bin Ebi Vaḳḳāş)

S. 11a/10, 17b/17, 18a/4, 8b/14,

8b/7, 9a/1, 9b/3

S. + a 11b/9

Ḥazret-i S. 11a/3, 9a/3

Ḥazret-i S. + a 7a/8

Ḥazret-i S. + dan 7a/9

Ḥazret-i S. + den 11a/13

Ḥazret-i S. + ı 12a/2
Ḥazret-i S. + üñ 12a/3
-15-

sa'd (Ar.) : Mutluluk.
ḳuvvet-i s. 36a/7

şadā (Far.) : Ses, avaz.
ş. - yı ḥüsn ü nidā 67a/15
ş. - yı maḥşūşı 58a/7
-2-

şadāret (Ar.) : Sadrazamlık.
ş. 62a/3
zīb-i ş. 62b/3
-2-

Sa'd Bin Ebi Vaḳḳāş : Sa'd bin Ebu Vakkas.
Cennet'le müjdelenen on sahabiden ve
İslam'ı ilk kabul edenlerdendir. Allah
yolunda ok atan ilk sahabedir. Okçuların
piri diye bilinir.(bk. Sa'd)
S. 3b/14, 8b/1, 14b/2, 30b/7
Ḥazret-i S. 18a/2
-5-

Sa'd Bin Ebi Vaḳḳāş Bin Mālik Bin Vehb
Bin 'Abdümenāf : (bk. Sa'd Bin Ebi
Vaḳḳāş)
S. 10b/5
-1-

sāde (Far.) : Süsü olmayan, yalın.
s. - i ferāġat 52a/2
-1-

şaded (Ar.) : Yakınlık, civar.
ş. + ında iken 67a/10
-1-

şadık (Ar.) : Doğru, gerçek.
ş. 20b/4
-1-

şadme (Ar.) : Çarpışma, vurma.
ş. - i nefy 59a/1
-1-

şadr (Ar.) : Baş, başkan, reis.
ş. - ı esbak 57a/11
-1-

şadra'zam (Ar.) : Osmanlı Devleti'nde
başbakan.
ş. - ı esbak 65a/11
-1-

şaf (Ar.) : Dizi, sıra.
ş. + lar 22b/6
ş. olsalar 26a/16
-2-

şafra (Ar.) : Bir yay ismi.
ş. 16a/13
-1-

şag : Yön, sağ taraf.
ş. 30a/17, 30a/9, 33a/12
s. + a 33a/16
-4-

şaġanak : Birdenbire başlayan, genellikle
kısa süren şiddetli yağmur.
ş. 27a/12
-1-

şaġir (Ar.) : Küçük, ufak.
ş. 44b/17, 66a/14
s. + ca 67b/2
ş. + dā 38b/12
mermer-i ş. 53a/9
seng-i ş. 42b/15, 47b/6, 69a/3
seng-i sepīd-i ş. 44a/4
tārek-i ş. + dadur 48a/11
Yeksüvār-ı ş. 59a/9
-11-

sāḥa (Ar.) : Alan.
s. - i 'addine 10a/5
-1-

şaḥā'if (Ar.) : Sayfalar.
nigāşte-i ş. 16b/4
ş. - i ferāmūşī 3a/6
-2-

şaḥan (Ar.) : Derinliği az olan kap.

ş. 36b/8

-1-

şāḥib (Ar.) : Herhangi bir şey üstünde mülkiyeti olan, onu yasaya uygun bir biçimde dilediği kullanabilen kimse, iye, malik.

ş. + *i* 20b/1, 6a/1

ş. + *inden* 16b/8

ş. + *leri* 9a/17

ş. - *i kırān* 35b/5

ş. - *i menzil* 28b/9, 30a/16, 30b/14, 36b/1

ş. - *i menzil-i mezbūr* 58b/9

ş. - *i menzil-i mūntehā* 51b/7

ş. - *i menziller* 62b/11

ş. - *i risāle t* 30b/6

ş. - *i seng-i aḥīr* 44b/3, 48b/7, 49a/11

ş. - *i şerīʿat* 15b/12

ş. *oldığı* 22b/16

būlgā-yı ş. 20a/17

-19-

şāḥib'ül-cūd (Ar.) : Cömertlik sahibi.

ş. 1b/2

-1-

şaḥīfe (Ar.) : Sayfa.

ş. - *i seng-i ʿamūd-ı şöhret* 49a/14

-1-

şāḥiḥ (Ar.) : Gerçek, doğru.

ḥadīṣ-i ş. 18a/10

naql-i ş. 13b/11

ʿaded-i ş. 7b/11

ş. *olmaz* 7b/13

-4-

şaḥrā (Ar.) : Çöl.

ş. + *da* 5b/1

endaḥte-i ş. 47a/2

endāḥte-i ş. + *yı* 2a/11

-3-

saḥt (Far.) : Sert, katı.

s. 40b/17

kemān-ı s. + ını 36a/9

-2-

şā'ibe (Ar.) : Saib kelimesinin müennes şekli.

tedābīr-i ş. + *leriyle* 29a/9

-1-

sā'ik (Ar.) : Sevkeden, gönderen.

s. 2a/17

s. - *i taḥdīr* 67a/11

-2-

sā'ire (Ar.) : Sair kelimesinin müennes şekli.

s. 68a/1

edille-i s. + e 13a/12

eimme-i s. 26b/4

kütüb-ü s. 10a/13

kütüb-i s. + de 12a/15

-5-

şakbe (Ar.) : Delik, küçük, delik.

ş. + *yı* 43b/7

-1-

şākīb (Ar.) : Etkili.

ārā-yı s. e : *Etkili fikirler.* 29a/9

-1-

şakīl (Ar.) : Tartıda ağır gelen, ağır.

meyl-i ş. 46a/13

ş. - *i ḥacer* 41b/13

meyl-i ş. + *ün* 63a/11

-3-

sākin (Ar.) : Yerinde duran, hareketsiz.

şavlet-i s. 9b/12

-1-

şakla - : Elinde bulundurmak, tutmak.

ş. - *dı* 6a/5

-1-

saḳy (Ar.) : İnsanlara ve hayvanlara su verme.

s. 54b/15

-1-

şalābet (Ar.) : Katılık, sertlik.

ş. 39a/10

-1-

şalāh (Ar.) : Düzeltme, iyileşme.

silāh-ı ş. 58a/16

müselmān-ı ş. - 1 *sālikdür* 12b/5

-2-

şalāh-piše (Ar.+Far.) : Doğrulukla uğraşan.

ş.65b/5

şalavāt (Ar.) : Namazlar.

ş. 33a/13

ş. *parmakınıñ* 33a/13

leālī-i ş. 1b/7

-3-

salavātu'l-lāhi : Allah'a yapılan dua.

s. 4a/17

-1-

şalāt (Ar.) : Namaz.

s. 10a/2

-1-

sālib (Ar.) : Alıp götüren.

s. 44a/9

-1-

sālifu'z-zikr (Ar.) : Daha önce adı geçmiş.

s. 7b/14

-1-

şāliha (Ar.) : Dinin emirlerine uygun davranma.

da'vāt-ı ş. 13b/1

-1-

sālik (Ar.) : Bir yola giren.

s. 57b/11

müselmān-ı şalāh-ı s. + *dür* 12b/5

-2-

sālikān (Ar.+Far.) : Salıklar.

s. - 1 *ṭarīkat-i 'aliyyeleri* 2a/8

-1-

şāliş (Ar.) : Üçüncü.

s. 36a/5, 61b/16, 64b/5

s. + *de* 60b/12

-4-

şālişe (Ar.) : Salis kelimesinin müennes şekli.

s. 7b/8, 36a/4

s. + *de* 63b/16

şunūf-u ş. 30a/3

-4-

şālişen (Ar.) : Üçüncü olarak.

s. 8a/6

-1-

salṭanat (Ar.) : Bir ülkede hükümdarın, padişahın, sultanın egemen olması.

s. 37a/9

ebed-i eyyām-ı s. 35b/7

nirū-yı bāzū-yı s. - 1 *sermedī* 36a/8

zamān-ı s. + *larında* 64b/6

-4-

Sām : Antik dönem İran'ında, Firdevsi'nin Şehname adlı eserinde adı geçen mitolojik karakterdir.

S. + *uñ* 5a/7

-1-

şan'at (Ar.) : Bir duygu, bir tasarı, güzellik vb.nin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık.

ş. + *da* 25a/2

ş. + *ı* 55a/2

ş. + *mı* 5b/17

ş. - 1 *remy* 4b/7

ş. - 1 *remy olanları* 58b/6

ş. - 1 *tir-i pişrevsāzında* 58a/17

ş. *édüp* 61a/8

iẓhār-ı ş. 60a/11

iẓhār-ı ş. ve *ma'rifet étdigine* 56a/5

müzd-i ş. 58b/1

ta'lim-i ş. - 1 *remy-i sihāmda* 2b/9

-11-

şānī (Ar.) : İkinci.
mīrāḥūr-ı s. 61b/6
-1-

şānīye(Ar.) : Sani kelimesinin müennes şekli.
s. 7b/8
-1-

şaniyen (Ar.) : İkinci olarak.
s. 8a/6
-1-

şaplan - : Hızla batmak.
s. - *mıṣ* 27a/5
-1-

şararak : Ok ile hedefi vurma şekillerinden biridir.
s. 25a/12
-1-

sarāy (Far.) : Hükümdarların veya devlet başkanlarının oturduğu büyük yapı.
s. + *ma* 6b/15
-1-

şarf (Ar.) : Harcama, tüketme, kullanma.
s. 59a/2
s. - *ı ḥavās* 59b/6
s. - *ı naḳdīne* 2b/10
s. - *ı naḳdīne* ²⁻ⁱ *himmet* 53b/13
diḳḳat-ı s. - *ı bāzū-yı maḳderet*
eylemek 31b/1
-5-

şarīḥ (Ar.) : Açık, kolay anlaşılır.
emr-i s. *olmağla* 13b/12
-1-

sāriḳ (Ar.) : Çalan, hırsızlık yapan kimse.
s. 57b/8
-1-

şārim (Ar.) : İyi kesen.
seyf-i s. 2a/1
-1-

şark - : Aşağıya doğru uzamak veya uzanmak.
s. - *mamaḳ* 33a/11
-1-

Sāsānīyān : Eski İran'da hüküm süren sülalelerden birinin adıdır.
ṭabaḳa-i S. 5a/11
-1-

şat - : Bir değer karşılığında bir malı alıcıya vermek.
s. - *un alup* 14b/15
-1-

saṭır (Ar.) : Bir sayfa üzerinde yan yana gelen kelimelerden oluşan ve alt alta sıralanmış her bir dizi.
s. 5b/5
-1-

şavāb (Ar.) : Hayırlı bir davranış karşısında Tanrı tarafından verileceğine inanılan ödül.
s. + *ı* 58b/7
-1-

şavaş : Harp, cenk, cidal.
s. + *ında* 11a/6
s. *édüp* 45b/3
-2-

şavlet (Ar.) : Bütün gücüyle saldırma.
s. - *i sākīn* 9b/12
-1-

sa'y (Ar.) : Çalışma.
s. + *ı* 68b/2
s. - *ı sābıḳası* 68a/6
ḥemyāze ²⁻ⁱ s. *çeker* 33b/10
düldül-ü s. 66a/8
nüşretü ^ı *tevē-yı* s. 27b/16
sihām-ı s. 35a/14
s. *edenlerüñ* 34a/2
rüy-ı s. + *ın* 40b/4
sebḳat-i s. + *ları* 9a/13
^ı *umre* ²⁻ⁱ s. ve *himmet* *édüp* 46a/3
s. ve *ictihād eylediği* 68b/5
ḳıdem-i s. + *larına* 29b/3

-12-

şayd (Ar.) : Av, şikar.
ş. 2b/8, 20b/13, 5a/17
ş.- 1 *taḥcīr* 40b/6
-4-

şayd-gāh (Ar.+Far.) : Av yeri.
ş.- 1 *feẓā-yı ḥāhişde* 2b/3
-1-

Sāyis Maḥmūd : Seyis Mahmud. Yeniçeri zümresindendir. Arkurı Menzili'nde 1201 gezlik bir menzil alıp taş diktirmiştir.
S. 38a/10
-1-

say'ül-bünyān (Ar.) : Vücut çalışması.
s. 61a/7
-1-

sebāḥat (Ar.) : Suda yüzmeye.
s. 19b/9
-1-

sebeb (Ar.) : Bir şeyin olmasına veya belli bir halde bulunmasına yol açan şey.
s. + *i* 21b/4, 58b/17
s. + *iyile* 14b/12, 68b/2
s. - *i kavī olur* 19b/15
s. - *i meşakkat ve keder* 59a/7
derbeyān-ı s. - i zuhūr 4a/9
-7-

sebkat (Ar.) : Geçme, önceden olma.
s. 37b/17, 38b/4, 40a/7, 43b/4, 45b/7, 46a/12, 50a/1, 55b/10, 59b/12, 59b/5, 62b/6
s. + *den* 50b/12
s. + *i* 10a/6
s. + *in* 57b/3
s. + *inde* 55b/7
s. + *ine* 66a/8
s. *ētdikleri* 48a/6
s. *ētmegin* 39b/13
s. - *i sa'yıları* 9a/13
nām-ı s. + lerin 49a/14
piyāle-i s. olduḡuna 54b/17

teşne -i tīr-i s. 51b/17

-22-

şebt (Ar.) : Yazma, kaydetme.
ş.- *i cerīde-i aşār ētmişdür* 28a/10
-1-

sebük-reftār (Far.) : Hafif yürüyüşlü.
s. 46a/11
-1-

sebük-revān (Far.) : Çabuk giden.
s. 48a/1
-1-

sebük-mağz (Far.) : Hafif düşünceli.
s. + *ine* 57b/6
-1-

seccāde-nişīn (Ar.+Far.) : Çok namaz kılan.
s. 58a/9
-1-

sefā (Ar.) : Gönül rahatlığı.
s. + *sm* 51a/3, 51b/15
bād-ı şabā-yı s. 51b/8
-3-

sefāhet-nümün (Ar.+Far.) : Ahmaklık gösteren.
mu'āmele-i müstehziyāne-i s. 11b/7
-1-

seferen (Ar.) : Sefer bakımından.
s. 19b/1
-1-

sefid (Far.) : Ak, beyaz.
mūy-i s. 10b/15
-1-

sefin (Ar.) : Gemi.
s. 63b/10
-1-

segird - : Koşmak.(bk. segirt-)
s. - *irsin* 18a/15
-1-

segirt - : Koşmak.(bk. segird-)

at s. - mege 17b/13

-1-

sehm (Ar.) : Ok.

s. 10a/6, 23b/6, 4b/4, 6b/2, 9a/4

s. + e 4a/5, 6b/3

s. + i 11b/1

s. + üñ 7b/6

s. - i evvele 7b/7

s. - i himmeti 6b/4

s. - i muḫtarib olmağla 6b/2

s. - i ṣārim 2a/2

s. - i ṣikeste 11b/11

s. - i zerpeykān 10a/4

-15-

Sekbānḳulı : Adı tespit edilememiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

S. 47b/11, 47b/16, 48b/15, 54a/6

-4-

Sekbānḳulı: Menzil adı. (Erkekli-Dişili) Bu menzilin ayak taşı, Ekşi (Erkekli-Dişili) Menzili'nin anataşı, baş taşı ötekinin ayak taşı olduğundan bu adla anılır.

S. 47b/9

-1-

Sekbānḳulı 'Alı Beg : Nakkaş Menzili'nde 980.5 gezlik rekoru vardır. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

S. 45b/14

S. + üñ 46a/5

-2-

sekiz yüz : Sekiz yüz. (800)

s. 29b/16

-1-

sekiz yüz elli : Sekiz yüz elli. (850)

s. 29b/17

-1-

seksen : Seksen. (80)

s. 31b/17, 32a/6

s. buçuk dirhem 56a/15

-3-

selām (Ar.) : Esenleme, merhaba.

tebliğ-i s. 9a/9

s. - ı künyet 9b/13

s. edüp 8b/17

-3-

selāmet (Ar.) : Esen olma durumu.

s. + le çıkup 32b/14

-1-

şelāse (Ar.) : Üç. (3)

mezāhib-i s. + de 25b/12

-1-

selāṭin(Ar.) : Sultanlar.

s. - i Fars 7a/2

s. - i i'zām 13a/16

-2-

Selīm Ağa : Menzil adı. Ayak yeri, Ahi (Parpol) Menzili ile Hacı İsmail (Cafer) Menzili ayak taşları arasındadır.

S. 61a/13

-1-

Selīm Ağa : Enderunlu Selim Ağa. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

S. 61a/15

-1-

selīme(Ar.) : Selim kelimesinin müennes şekli.

s. 36b/3

-1-

semā (Ar.) : Gök.

s. + da 9b/16

s. + ya 5a/3

-2-

semāḫatlü (Ar.+Tr.) : Cömert.

s. 64a/8, 66b/6

-2-

semmī (Ar.) : Zehirli.

s. 55b/7

-1-

sen : Teklik ikinci kişiyi gösteren söz.
s. 18a/13, 24a/1, 24a/3, 33b/6
s. + de 48b/11
s. + den 14a/14
s. + e (saña) 18a/5, 23b/17, 26b/14, 8b/17
s. + i 24a/4
-11-

senā (Ar.) : Övme.
s. - yı cezīl 21a/11
-1-

sencīde (Far.) : Tartılmış, ölçülmüş.
s. - i terāzū-yı kuvvet 52b/16
-1-

sene (Ar.) : Yıl.
s. 5b/14
s. + den 33b/16
s. + si 12b/7
-3-

sened (Ar.) : Bir kimsenin yapmaya veya ödemeye borçlu olduğu şeyi göstermek için imzaladığı resmi kağıt.
s. + leri 13a/8
-1-

senevī (Ar.) : Yıllık.
s. 36b/12
-1-

seng (Far.) : Taş.
s. 37a/17, 41a/3, 46a/8
s. + i 41a/2
s. + in 63a/1
s. + ini 41b/1
s. + inūn 47b/5, 61a/11
s. + leri 54a/7
s. - i aḥīr 56a/11
s. - i āyīne ²*-i muṣaffī* 51a/3
s. - i evvel 41a/2
s. - i ḥāṣı 48b/16
s. - i i'tibārın 41a/16
s. - i ḳadimi 51a/8, 56a/9, 61a/10

s. - i maḥṣūṣ 46a/15
s. - i maḥṣūsı 63a/13
s. - i ma' rūf 42a/12
s. - i ma' rūfā 39a/15, 40a/6
s. - i mermerdür 69b/3
s. - i mu' teberdür 61a/1
s. - i mu' teberinūn 49b/2
s. - i mūntehāṣı 48a/9, 50a/3, 53a/9, 54a/8, 57a/3, 60b/1
s. - i neṣād 67b/10
s. - i nihāde 54b/15
s. - i niṣānı 35b/12, 37a/3, 39a/17, 41b/10, 43a/6, 45a/1, 52a/5, 62a/6, 64a/14, 65a/1, 65b/7, 66a/9, 66b/12, 67b/2, 68a/11, 68b/7
s. - i 'alāmeti 43b/10
ṣaḥīfe ²*-i s. - i 'amūd-ı şöhretten m* 49a/14
s. - i 'amūdgūn 58b/12
s. - i 'ibretnümādur 43a/7
s. - i pāre-i imtidād 46b/11
s. - i pāyi 59a/6
s. - i sābık-ı aḥīr 54b/9
s. - i saḡir 47b/6
s. - i ṣaḡir 42b/15, 69a/3
s. - i sengin 43b/
s. - i sengin 51b/15
s. - i sengini 44a/11, 57b/10
s. - i sepīd-i saḡir 44a/4
s. - i sūtūn 50a/1
s. - i şehīrūn 47a/4
s. - i ṣaḥīm 41b/9
ṣāḥib-i s. - i aḥīr 44b/3, 48b/7, 49a/11
seng-i s. + in 43b/6
vāṣ'-ı s. 40a/8, 56a/1, 58a/12
-74-

seng-endāz (Far.) : Taş atan.

s. 39b/14
-1-

sengin(Far.) : Taştan yapılmış.

s. + dūr 51a/10
seng-i s. 51b/15
seng-i s. + i 44a/11, 57b/10
-4-

seng-lāḥ (Far.) : Taşlık yer.

püşte-i s. + da 41a/1

-1-

seniyye (Ar.) : Seni kelimesinin müennes şekli.

icrā-yı sünnet-i s. 28a/7

sünnet-i s. 20a/3, 55b/1

sünnet-i s. + dūr 23b/10

-4-

sepīd (Far.) : Ak, beyaz.

mermer-i s. 51a/10

seng-i s. - i şağır 44a/4

mermer-i s. + dūr 65b/8

-3-

ser (Far.) : Baş, kafa.

s. 38b/5, 43a/2, 45b/1, 46a/6, 51b/17,

56a/8, 65b/4

-7-

ser-‘asker (Far.+Ar.) : Sadrazamlık göreviyle yükümlü olmayan ve Osmanlı ordusunun komutanlığını yapan vezirin unvanı.

s. 12a/7

s. + i 7a/4

-2-

serāy (Far.) : Saray.

s. - i ‘atīḳ 49b/17, 50a/12, 52b/14,

53a/13, 53b/10, 61b/2

imām-ı s. - i ‘atīḳ 50a/11, 53a/11

-8-

ser-bülend (Far.) : Yüksek, yüce.

s. + i 65b/17

-1-

ser-efrāz (Far.) : Başını yukarı kaldıran.(bk.ser-firāz)

s. 58a/17

meyl-i s. + i 61a/10

-2-

ser-firāz (Far.) : Başını yukarı kaldıran.

(bk.ser-efrāz)

s. 36a/1

s. olan 62b/3

-2-

ser-ḥayl(Far.) : Kervan ve kabile başı.

s. 9b/13

-1-

ser-hevā (Far.+Ar.) : Baş istek.

‘ārīza-i s. 57b/6

-1-

serīr (Ar.) : Taht.

taḳdīr-i s. 2b/1

s. - i kiber 53a/6

-2-

serī‘ūs-seyr (Ar.) : Hızlı giden.

ömr-i s. + i 2a/11

-1-

ser-levhā (Far.) : Başlık.

s. - i zerrīn 3b/11

-1-

sermedī (Far.) : Daimi, sürekli.

nīrū-yı bāzū-yı salṭanat-ı s. 36a/8

-1-

ser-menzil (Far.) : Durak yeri.

s. - i maḳşūde 34a/2, 37a/8

s. - i murāda 3b/5

-3-

ser-nihāde (Far.) : Başını dayamış.

s. 52a/1

-1-

ser-sūde (Far.) : Başını sürmüş.

s. 11a/12

-1-

Sertaḥtrevānī Ḥasan Ağa : Ekşi (Erkekli-Dişili) Menzili’nde 1121.5 gezlik bir rekor kırmış ve taş diktirmiştir. (bk. Sertaḥtrevānī Şehriyārī ḤasanAğa)

- S.* 48b/5
-1-
- Sertahtırevānī Şehriyārī ḤasanAğa** : Ekşi (Erkekli-Dişili) Menzili'nde 1121.5 gezlik bir rekor kırmış ve taş diktirmiştir. (bk. Sertahtırevānī ḤasanAğa)
S. 45b/6
-1-
- sertiz** (Far.) : Sivri uçlu.
bād-ı s.- i farhengiz 41b/5
hiddet-i tiğ-i s. 51b/13
-2-
- setre** (Ar.) : Düz yakalı, önü ilikli bir ceket türü.
s.- i himmet 45a/17
-1-
- sevāb** (Ar.) : Hayırlı bir davranış karşısında Tanrı tarafından verileceğine inanılan ödül.
s. 15b/3, 34a/7
s. + ı 17b/2, 21b/16, 23b/2, 3b/16
s. + ı 17a/12
s.- ı cezil 14b/13
s.- ı endişe 65b/5
s.- ı hāşıl olur 23b/11
s. verilir 17a/9
s. verilir 22a/12
-12-
- sevgilü** : Sevilen ve aşık olunan kimse.
s. + dür 14b/17
-1-
- sevķ** (Ar.) : Gönderme, götürme.
keşileme-i s. 63b/14
s. ve tesir etmekle 2b/2
s. ve tesyir etmekle 67a/12
-3-
- sevr** (Ar.) : Öküz, boğa.
s. 7b/8
-1-
- seyf** (Ar.) : Kılıç.
s. 2a/1, 23b/6
- 1-
- Se'vis Maḥmūd** : 15. yüzyıl sonu ile 16. yüzyıl başında yaşamış olan kemankeştir.
S. + uñ 38b/2
-1-
- seyl** (Ar.) : Sel.
s.- i mürür-ı eyyām 53b/17
-1-
- seyr** (Ar.) : Yürüyüş, yürüme.
s.- i faķiri 2b/1
-1-
- seyyid** (Ar.) : Efendi, önder.
s. 55b/1
s.- i 'ālemiyāna 11b/15, 11b/8
nesl-i s. 10b/7
-4-
- Seyyid 'Alī Efendi** : “Hacı Titrek” Cafer Bey Menzili'nde 928.5 gezlik bir rekor kırmıştır. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.
S. 65a/8, 65b/1
-2-
- Seyyid Ḥalīl Ḥasīb Efendi** : Divitçi Menzili'nde 1091 geze ok atarak taş diktirmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir. (bk. Seyyid Ḥasīb Çelebi)
S. 49a/16, 49a/8
-2-
- Seyyid Ḥasīb Çelebi**: Divitçi Menzili'nde 1091 geze ok atarak taş diktirmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir. (bk. Seyyid Ḥalīl Ḥasīb Efendi)
S. 54a/4
-1-
- seyyid Muḥammed** : Hz. Muhammed.
S. 2a/10
-1-
- seyyidü'l-enām** : Hz. Muhammed.
ḥazret-i S. 28a/8

-1-
seyyidü'l-kevneyn : Hz. Muhammed.
s. 9a/3
-1-

sezā (Far.) : Uygun, yaraşır.
s. + *dur* 1b/3
-1-

şıçra - : Ayaklarla, birdenbire ve kuvvetle yeri teperek hızla yukarıya veya ileriye atılmak.

ş.- *mış* 27a/3
ş.- *yup* 25b/1
-2-

siddik (Ar.) : Pek sadık.
s.- *i ekbere* 10b/15
-1-

şığ - : Uygun olmak.
ş.- *maz* 31a/11
-1-

şıhhat (Ar.) : Sağlık, esenlik.
haber-i ş. 34a/15
peyveste ²-i ş. + *dür* 34b/6
-2-

şıhhaten (Ar.) : Sağlıklı olarak.
ş. 19b/1
-1-

şımıf (Ar.) : Çeşitli amaçlarla oluşmuş kümeler. (bk. şınūf)
ş. 32a/13
ş. + *ı* 25a/8
ş. + *ün* 8a/3
ş.- *ı āharın* 8a/4
-4-

şınūf (Ar.) : Çeşitli amaçlarla oluşmuş kümeler. (bk. şımıf)
ş.- *ı erba' a* 8a/2
ş.- *u şalişe* 30a/3
-2-

sınur (Rum.) : Sınır, hudut.
s. 62a/6
-1-

şırf (Ar.) : Yalnızca.
ş. 47a/17
ş. ve *tesir etmegin* 42a/17
-2-

sırr (Ar.) : Gizli kalan şey.
s. + *a* 7a/15
-1-

şırt : Bir şeyin üstü.
ş. + *dadur* 48b/17
-1-

şıyānet (Ar.) : Koruma, muhafaza.
ş.- *i hātır* 57b/13
-1-

sīb (Far.) : Elma.
s.- *i Sinob* 40b/8
-1-

sihām (Ar.) : Sehimler, oklar.
s.- *ı eyyām* 2a/11
s.- *ı ibtihācın* 44a/9
s.- *ı islāmdan* 21a/9
s.- *ı sa'y* 35a/14
s.- *ı zāhirī* 12a/4
esb-i s. 38b/3
remy-i s. 20a/4, 68b/1
mürğ-u s.- *ı ihtimā* 40b/11
remy-i s. + *a* 28a/17
remy-i s. *eder iken* 8b/3
remy-i s. *eylediği* 34b/5
remy-i s. *eyledikdensoñra* 4b/14
remy-i s. *eylediklerini* 28a/9
ba' det-ta' llüm remy-i s. + *ı* 3b/17
ta' līm-i şan' at-ı remy-i s. + *da* 2b/9
-16-

şıkat (Ar.) : İnanılır kimseler.
ş.- *i revātden* 16b/6
dürdāne-i şavl-i ş. + *dur* 7b/3
-2-

silāḥ (Ar.) : Savunmak veya saldırmak amacıyla kullanılan araç.

s. 13a/15, 6a/7

s. + 1 13b/1, 13b/2, 6a/4, 6b/5

s. + ları 13a/17

s. - 1 mezkūr 6a/13

s. - 1 'acibūñ 5b/16

s. - 1 şalāḥ 58a/16

s. - 1 şerāi' 13b/3

iḳdām-ı s. + 1 28b/6

-12-

silāḥ-dār (Ar.+Far.) : Silahları muhafaza eden memur.

s. 61b/15

-1-

Silāḥdār İshak Beg : İki rekoru vardır. 1) Ahi (Parpol) Menzili'nde 1182 geze taş diktirmiştir. 2) Tekye Menzili'nde 1025 geze atıp taş diktirmiştir. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

S. 40a/16, 40b/10

-2-

silāḥdārlıḡ (Ar.+Far.Tr.) : Silahtar olma durumu. (bk. silāḥdārlıḡ)

s. + 1 62a/5

-1-

silāḥdārlıḡ (Ar.+Far.Tr.) : Silahtar olma durumu. (bk. silāḥdārlıḡ)

s. + ları 62a/1

-1-

silāḥşör (Ar.+Far.) : Silah kullanmada usta olan kimse.

s. - u ḥāşşa 61a/15

s. + larından 66a/7

-2-

silāḥşorān (Ar.+Far.) : Silah kullanmada usta olan kimseler.

s. - 1 ḥāşşadan 60a/13

-1-

Silāḥşör Ḥāşşa Selim Ağa : Enderunlu Selim Ağa. Selim Ağa(Kadür Ağa) Menzili'ni

açmış ve ana taşı diktirmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

S. + ya 61b/4

-1-

silsile (Ar.) :

1. Birbirine bağlı, birbiriyle ilgili şeylerin oluşturduğu dizi, sıra.

s. - i tūmār 47b/1

2. Bilinen en eski atalardan yaşayan torunlara kadar aile sırası.

ṭaraf-ı s. - i nesebī 10b/7

-2-

Sinān Paşa : İstanbul'un Beşiktaş ilçesinde yer alan camiidir. Mimar Sinan tarafından inşa edilmiş bir Osmanlı camisidir.

S. + da 45b/8

-1-

Sinān Şubası : Solak Sinan Subaşı. Fatih devrinin en büyük kemankeşlerinden biridir. (Gürz Sinān Şubası)

S. 38a/11, 38b/4, 39a/5

-3-

sīne (Far.) : Göğüs.

s. + de 35a/7

s. - i a' dā-yı devlet 7a/14

s. - i Ḥayyāndan 11b/11

-3-

sīnekeş : Ok atma şekillerinden biri.

s. 33b/4

-1-

sūñir : Kas kirişi ve zarı.

s. + den 17a/1

-1-

sūñirle - : Etin içindeki kas kirişlerini ve kalın zarlari ayıklamak.

s. - yūp 16b/16

yayı s. - yūp 6b/1

-2-

sinir taşı : Taş adı. Menzil taşı adlarından biri. Boyları 1.5 metre'den 7 metre'ye kadar değişebilmektedir.

s. + nuñ 68a/9
-1-

Sinob : Türkiye'nin Karadeniz Bölgesi'nin orta kesiminde bulunan şehirdir.

sīb-i S. 40b/8
-1-

Sinobi Hacı Muştafa : Yaycı Hacı Mustafa 16. yüzyıl sonu ile 17. yüzyıl başında yaşamış olan kemankeştir.

S. 40b/7
-1-

sipāh (Far.) : Asker, ordu.

s. 37b/13
ferište-i s. + uñ 16a/12
-2-

sipāhī (Far.) : Osmanlılarda tımar sahibi bir sınıf atlı asker.

s. + den 37b/15
-1-

sipās (Far.) : Şükür ve övgü.

mejdān-ı s. u āferīn eyledi 1b/7
-1-

sipehsālār (Far.) : Başkomutan.

s. 16a/12
-1-

Sipendiyār : İran tarihinde hak, kudret ve lutuf sembolü olarak yer alan efsanevi kahraman. (bk. İsfendiyār Şāh)

S. - 1 Fārisī 7a/7
-1-

siper (Far.) : Kalkan.

s. 9b/17
s. - i ta'n ola 69b/7
s. başından 32a/14
-3-

sipīhr (Far.) : Gök, sema.

tāk-ı s. 11a/12
s. - i himmet 40b/7
-2-

sīrāb (Far.) : Suyu doymuş.

s. - 1 qarābe-i āb éder idi 11a/17
-1-

Sistān : Günümüzde bir kısmı İran, bir kısmı Afganistan sınırları içinde kalan tarihi bölge.

S. 5a/8
-1-

sitāyīş (Far.) : Övme, övgü, medih.

s. 37a/6
-1-

sitiz (Far.) : Kavga, dövüş, çekişme.

hūn-ı s. 58a/1
-1-

siyāh (Far.) : Kara.

s. 28a/9
-1-

sīyer (Ar.) : Hz. Muhammed'in hayatını anlatan kitap.

s. 3b/3
-1-

siz : Çokluk ikinci kişi zamiri.

s. + e 14a/1
s. + i 21b/4
s. + üñ 17b/12, 22b/12
s. + lere 14a/2, 16a/2
-6-

şof (Ar.) : Bu kumaştan yapılmış cüppe, kaftan, kavuk.

ş. - 1 cübbeye 12b/12
-1-

şofa (Ar.) : Tekke, zaviye gibi yerlerde sütunlar veya kısa parmaklıklarla ayrılmış olan oturma yeri.

ş. + sı 42b/14
ş. + sma 44a/12

-1-

Şofiya : Bulgaristan'ın başkenti ve en büyük şehri.

Ş. 34b/16

-1-

sofra (Ar.) : Masa, sini vb. şeylerin, yemek yemek üzere hazırlanmış durumu.

s. 36b/7, 36b/8

ş.- *i ni' met* 58a/1

-3-

şohbet(Ar.) : Dostça, arkadaşça konuşarak hoş bir vakit geçirme, söyleşi.

s. + *lerini* 5a/15

ş. + *leriyle* 48b/11

-2-

şok - : Girmesini sağlamak.

ş.- *up* 24a/3

-1-

şol : Bu taraftaki yön.

ş. 30b/2, 33a/9

ş. + *a* 33a/16

ş. + *undan* 30a/10

-4-

Şolaqlar : Emin Menzili'ni 913 geze atarak açmış ve ana taşı diktirmiştir. (bk. Şolaqlar Emîni ' Alî Ağa)

ş. + *itî* 45b/3

-1-

Şolağ Hamza : Solak Hamza. Cerrah Menzili'nde 1016 gezlik bir rekor kırıp taş diktirmiştir. (bk. Hamza)

Ş. 45a/6

-1-

Şolağ 'İsâ : Yeniçeri Ocağı'ndandır. Cerrah Menzili'nde 1073 gezlik bir rekor kırıp taş diktirmiştir. 17. yüzyıl ikici yarısı ile 18. yüzyıl başında yaşamış olan kemankeştir.

Ş. 45a/9

-1-

Şolağ Kara Hasan : Solak Kara Hasan. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir. (bk. Kara Hasan)

Ş. 45a/11

-1-

Şolaqlar Emîni : Menzil adı. Ayak yeri, Hacı Süleyman Menzili'nin ana taşıdır. Baş taşı, Piyale Paşa Deresi'nden aşırı, İncirli Bahçe'ye yakındır.

Ş. 56b/1

-1-

Şolaqlar Emîni ' Alî Ağa : Emin Menzili'ni 913 geze atarak açmış ve ana taşı diktirmiştir. (bk. Şolaqlar)

Ş. 56b/3

-1-

Şolağ Mehmed Beg : Cerrah Menzili'nde rekor kırıp taş diktirmiş, daha sonra tekrar atarak yerini 1034.5 geze sürmüştür. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Ş. 45a/7

-1-

şoldır - : Solmasına sebep olmak.

ş.- *a* 37a/16

-1-

şofıra : Daha ileri bir zamanda, müteakiben, önce karşıtı.

ş. 7b/10, 12a/3, 15a/4, 18a/8, 18b/15, 20a/9, 27a/12, 28b/2, 33a/15, 36b/14, 40b/9, 41b/4, 46a/9, 58a/11, 5a/10, 5a/7, 62a/3, 6a/5, 6b/17, 6b/6, 6b/9, 7a/1, 7a/4, 8b/15

ş. + *dan* 29b/9, 55a/1

-26-

şoylı : Asaletli, asil.

ş. 29b/16

-1-

söyle - : Düşündüğünü veya bildiğini sözle anlatmak.

söz s.- *meye* 62b/9

-1-

söylen - : Söyleme işi yapılmak.

s.- ür9b/16

-1-

söz : Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi.

s. 12b/13

s.+ üm 7b/3

s. söylemeye 62b/9

-3-

şu : Hidrojenle oksijenden oluşan, sıvı durumunda bulunan, renksiz, kokusuz, tatsız madde.

ş.+ da yüzmegi 15a/15, 20a/1

ş.+ ya 32b/14, 33a/6

-4-

Su‘adâ Beg : III. Ahmed’in kızı Hatice Sultan’ın oğulluğudur. Ekşi (Erkekli-Dişili) Menzili’nde 1155 geze ok atıp taş diktirmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

S. 48b/4

-1-

sû‘âl (Ar.) : Soru.

s. êdiklerinde 18a/16

-1-

suhûlet (Ar.) : Yumuşaklık, naziklik.

bâd-ı s.- i redif 68b/16

-1-

suḥûnet (Ar.) : Sıcaklık.

bâd-ı s. 55b/5

-1-

sultân (Ar.) : Padişah.

s. 68a/3

s.- ı enbiyâ 34a/13

s.- ı taḥt 8b/7

s.- ı taḥt-ı risâlet 11a/9

s. nuşret 16a/11

‘aşr-ı s. 60b/8

zamân-ı s. 63b/15

zamân-ı s.+ larında 61b/17

-8-

Sultân Ahmed Hân : III. Ahmed. Osmanlı İmparatorluğu’nun 23. padişahıdır.

S. 61b/16, 62a/17

-2-

Sultân Bâyezîd : Osmanlı

İmparatorluğu’nun 8. padişahıdır. (bk.

Sultân Bâyezîd Hân)

kâtib-i vâkıf-ı S. 50a/16, 51a/1

-2-

Sultân Bâyezîd Hân : Osmanlı

İmparatorluğu’nun 8. padişahıdır. (bk.

Sultân Bâyezîd)

S. 28b/2

-1-

Sultân Mahmûd Hân : II. Mahmud. Osmanlı İmparatorluğunun 30. padişahı ve 109. İslam halifesidir.

S. 62a/17

-1-

Sultân Muhammed Hân : II. Mehmed.

Osmanlı İmparatorluğunun 7. Padişahıdır.

İstanbul’u fethetmiştir.

S. 27b/12

-1-

Sultân Murâd Hân : IV. Murad. Osmanlı

İmparatorluğunun 17. Padişahı ve 96. İslam halifesidir.

S. 35b/5, 43b/4

-2-

Sultân Murâd Hân : Menzil adı. Ana taşı,

Putâ Tepesi’nde Hünkar ayağı diye bilinen taş olup, baş taşı Tekye ardında, Küçük sofa üzerindedir.

R. 35b/2

-1-

Sultân Muştâfâ Hân : I. Mustafa. Osmanlı

İmparatorluğunun 15. Padişahı ve 94. İslam halifesidir.

S. 36b/10, 64b/5

-3- *‘Ahd-i S.* 60b/11

Sultān Süleymān Hān : I. Süleyman.
Osmanlı İmparatorluğu’nun 10. Padişahı ve
89. İslam halifesidir.
S. 28b/2

-1-

sun[‘] (Ar.) : Yapma.
s. 3a/10

-1-

sūr (Ar.) : Kale duvarı.
s. - i ‘usret-i ‘ubūr 27b/15

-1-

şūret (Ar.) : Görünüş, biçim.
s. 44b/10
ş. - i ḥali 6b/10
ş. - i zāhirde 31a/15
ş. + de 22b/16, 24a/15
ş. + i 5b/10
ş. + imi 6b/7
fer[‘]-i ş. + i 25b/5
muwāfaḳat-ı ş. + lerinde 4a/3
mā-niyā-yı ş. + in 42a/7

-10-

Suvā[‘] : Kur’an-ı Kerim’de adı geçen
putlardan biridir.
S. 28a/3

-1-

şūverī (Ar.) : Suretler, şekiller.
ş. 34a/6

-1-

sūzen (Far.) : İğne.
s. - itir ḡayret 40a/2

-1-

sübḥānehu (Ar.) : Allah’ın isimlerindendir.
s. 13a/13

-1-

sübū[‘]i (Ar.) : Yedide biri.
s. 7b/12

-1-

şūbyān (Ar.) : Çocuklar.
ş. + a 20a/13

-1-

sūdūsī (Ar.) : Altıda biri.
s. 7b/12

-1-

sülāle (Ar.) : Soy, hısım, akraba.
dimāḡ-ı s. 58b/2
nesīb-i s. 54a/2

-2-

Süleymān Paşa : Orhan Gazi’nin büyük
oğludur. Rumeli Fatihisi olarak bilinir.
S. 42a/8

-1-

şülüṣī (Ar.) : Üçte biri.
s. 7b/12

-1-

şümme (Ar.) : Sonra.
s. 1b/4

-1-

şümünī (Ar.) : Sekizde biri.
s. 7b/12

-1-

sūnen (Ar.) : Sünnetler.
s. 59b/13

-1-

sūnen-i şerīfe (Ar.) : Şerefli sünnetler.
s. + de 19a/17

-1-

sūnnet (Ar.) : Hz. Muhammed’in
Müslümanlarca uyulması gerekli sayılan
davranışları ve herhangi bir konuda
söylenmiş olduğu söz.
s. + dūr 19a/17
s. - i mü ‘ekke de olarak 13b/14
s. - i seniyye 20a/3, 55b/1
s. - i seniyyedür 23b/10

s. oldığı 20a/2
icrā-yı s. - i seniyye 28a/7
iḳtidā-yı s. - i aḥmedī 53b/11

-8-

sür - : itmek -2-
taş s. - en 30b/13
taş s. - erek 56a/6

sür - : Zaman almak.
s. - medīḡi 33b/17

-1-

sūri : Evcil hayvanlar topluluğu.
s. + sūnde 62b/11

-1-

sūrūr (Ar.) : Sevinç.
fārṭ-u s. 6b/14

-1-

sūrūr-efzā (Ar.+Far.) : Sevinç arttıran.
cāy-ı s. + da 28a/1
hevā-yı kıble-i s. 44b/15

-2-

sūtūn (Far.) : Herhangi bir maddeden yapılan, zaman zaman üstünde çıkıntılı bir bölüm olan, genellikle bir althğa, bazen yere dayalı silindür biçiminde düşey destek.
naḡş-ı s. 41b/3
seng-i s. 50a/1

-2-

süvārī (Far.) : Atlı asker.
s. 64a/2

-1-

şād-kām (Far.) : Çok sevinçli.
ş. eyle 14a/17

-1-

şāh (Far.) : İran veya Afgan hükümdarı.
ş. 31a/5
ş. - ı devrān 37a/7

-2-

şāhāne (Far.) : Çok güzel.

kevkebe-i cihānārā-yı ş. 36b/15

-1-

şah-bāz (Far.) : Yiğit, şanlı, gösterişli.
ş. 40b/7

-1-

Şāh Behrām-cāh : 1117-1157 yılları arasında hüküm süren Gazne Devleti sultanı.
Ş. 9b/11

-1-

şāhen-şah (Far.) : En büyük padişah.
pīşgāh-ı ş. 10b/1

-1-

şahış (Ar.) : Kişi.
ş. 6a/2

-1-

şāhid (Ar.) : Tanık.
ş. 57b/12

-1-

şā'ir (Ar.) : Şiir söyleyen veya yazan kimse.
ş. 16b/7

-1-

Şā'ir Ğānī' Çelebi : Ginayi Ahmed Çelebi. Heki Menzili'nde 918.5 gezlik bir rekor kırarak menzil taşı diktirmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.
Ş. 54b/3

-1-

Şākir Ağa : Harem Ağalarından Şakir Ağa, Sultan III. Selim'in musahibi ve mabeyncisi idi. Cafer Bey Menzili'nde 975 gezlik bir rekor kırmış ve taş diktirmiştir. 18. yüzyıl sonu ile 19. yüzyıl başında yaşamış olan kemankeştir.
Ş. 65b/6

-1-

şāl (Far.) : Genellikle Hindistan'da dokunan, özel motifleri olan değerli bir yün kumaş.

- 1- *ş. + ını* 21b/14
- Şām** : İslam dünyasının önemli tarihi şehirlerinden biri, günümüzde Suriye'nin başşehri.
ş. 7b/10
Ş.- ı Şerîf 34b/10
- 2-
- şān** (Ar.) : Ün.
ş. 3b/15
ş. + ı 69a/11
şöhret ve ş. olan 64a/1
- 3-
- şār** (Ar.) : Şehir.
sehm-i ş. + im 2a/2
- 1-
- şart** (Ar.) : Olması başka durumların gerçekleşmesini gerektiren şey, koşul.
ş. 20a/17, 24a/5, 24b/6, 25a/4, 26a/13, 26a/4, 60b/12
ş. + ı 23b/11
ş. + ıyla 10b/2
ş. + ları 20b/17
ş. étdikleri 24a/7
ş. éderler ise 24b/17
ş. étseler 24a/15, 24b/14
ş. olunur ise 24b/12
- 15-
- şaşt** : (Ş) : Okçulukta atıcıya göre sağ taraf.
ş. 16b/14, 37b/5, 37b/7, 37b/8, 37b/9, 38a/10, 38a/11, 38a/12, 38a/13, 38a/14, 38a/8, 38a/9, 39a/4, 39a/5, 39a/6, 39a/7, 39a/8, 39a/9, 40a/13, 40a/14, 40a/15, 41a/11, 41a/12, 41a/13, 42b/10, 42b/11, 42b/12, 42b/9, 43a/11, 43a/12, 43a/13, 43a/15, 44b/1, 44b/2, 45a/11, 45a/12, 45a/13, 45a/6, 45a/7, 45a/8, 45a/9, 45b/17, 46b/10, 46b/6, 46b/7, 46b/8, 46b/9, 47a/13, 47a/15, 48a/16, 48b/1, 48b/6, 49a/4, 49a/5, 49a/6, 49a/7, 49a/8, 49b/11, 49b/13, 49b/14,

- 49b/9, 50a/11, 51a/17, 51b/1, 51b/3, 52a/12, 52a/17, 52b/1, 53a/14, 53a/15, 53a/16, 53a/17, 53b/1, 53b/2, 53b/3, 53b/4, 53b/5, 53b/6, 53b/7, 53b/8, 53b/9, 54a/14, 54a/15, 54a/17, 54b/1, 54b/2, 54b/4, 54b/5, 55a/10, 55a/11, 55a/12, 55a/13, 55a/14, 55a/15, 55a/16, 55a/17, 55a/9, 56b/10, 56b/4, 56b/5, 56b/6, 56b/8, 56b/9, 57a/10, 57a/11, 57a/12, 57a/13, 57a/14, 57a/15, 57a/16, 60b/7, 62a/15, 65a/10, 65a/9, 65b/12, 6b/1
- ş. + ında* 45a/1, 47a/7, 69a/5
ş. + ındaki 69a/17
- 120-
- şaşt** (Far.) : Baş parmağın yay çekilen yeri.
ş. 11b/9, 68a/8, 69b/2
ş. + ı 33a/17
nîrû-yı ş. 10a/7
- 5-
- şāyeste** (Far.) : Uygun, yakışır.
ş. 69b/6
- 1-
- şāyi** (Ar.) : Yaygın, yayılmış.
ş. étmek 6b/6
- 1-
- şeb** (Far.) : Gece.
ş. 10a/1
ş. + de 57b/8
- 2-
- şecā'at** (Ar.) : Yiğitlik.
vādi ʿ-i ş. 48b/12
ş. étmışdür 11a/7
esb-i ş. + ın 37b/16
avāze ʿ-i tîr-i ş. + i 63b/5
rûkaba-i ş. + lerine 14a/6
- 5-
- şecer** (Ar.) : Ağaç.
ş.- i bîṭam : Sakız ağacı. 54b/8
- 1-

şedide(Ar.) : Şiddetli, sert, katı.

kerāhat-ı ş. 18b/9

-1-

şefā‘at (Ar.) : Birinin suçunun bağışlanması veya dileğinin yerine getirilmesi için o kimseyle Tanrı arasında peygamberin yaptığı aracılık.

ş. + İerin 13a/1

-1-

şehādet (Ar.) : Tanıklık.

rütbe-i ş. + e 12b/5

ş. + İeri 30b/17

ş. + İeriyle 58a/11

-3-

şehāmet (Ar.) : Yiğitlik.

izhār-ı ş. 11a/7

-1-

şehen-şāh (Far.) : En büyük padişah.

ş. - ı kāmūr 63b/12

-1-

şehīr (Ar.) : Namlı, ünlü.

ş. 42b/15, 55a/3

seng-i ş. + üñ 47a/4

-3-

Şehlā Ahmed Paşazāde : I. Mahmud saltanatında sadrazamlık yapmış olan Osmanlı devlet adamıdır.

Ş. 65a/11

-1-

şehr (Far.) : Nüfusununçoğu ticaret, sanayi, hizmet veya yönetimle ilgili işlerle uğraşan, genellikle tarımsal etkinliklerin olmadığı yerleşim alanı, kent.

ş. + ine 12a/9

-1-

şehriyār (Far.) : Padişah, hükümdar.

ş. + ı 52b/12, 52b/9, 61b/15, 63a/9,

68a/17

hāzret-i ş. + ı 65b/5

hāzret-i ş. + ıdan 68b/12

-7-

şehriyārī (Far.) : Hükümdara mahsus.

muşāhib-i ş. 55b/6

-1-

şeh-süvār (Far.) : Ata binen.

ş. 36a/2

-1-

şekker(Far.) : Şeker.

tūtī-i ş. 1b/10

-1-

şekl (Ar.) : Biçim.

ş. + ı 38b/12, 66b/16

ş. + ine 25a/13

-3-

şenşene (Ar.) : Adet, usul.

ş. - ı marāziyye ' 36b/2

-1-

şer‘ (Ar.) : Allah’ın emri, ayet, hadis.

ş. + a 4a/3

hīlāf-ı ş. - ı şerīf 67b/16

ehl-i ş. + üñ 19a/14

-3-

şerāyi‘ (Ar.) : Şeriatler.

silāh-ı ş. 13b/3

-1-

şerbet (Ar.) : Meyve suyu ile şekerli su karıştırılarak yapılan içecek.

ş. 64b/7

ş. - ı āfetyevmun 42a/8

ş. - ı tehniyet 54b/15

-3-

Şerbetçizāde : Menzil adı. Ayak yeri, Karılar Çeşmesi üstünde, Memiş Efendi(Mercan Ağa) Menzili ana taşının batısında küçük mermerdir. Ana taşı Cerrah Menzili ana taşı Pusta Sepeti’ne yakın taşır.

dāmād-ı Ş. 66a/15

-1-

Şerbetçizāde Dāmādı : Şerbetçizade Mehmet Emin Efendi. Şerbetçizade(Hüsām Paşa) Menzili açmış ve ana taşı diktirmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.(Muḥammed Emīn Efendi)
Ş. 66b/3.
-1-

Şerbetçizāde Dāmādı Emīn Efendi :
Şerbetçizade Mehmet Emin Efendi.
Şerbetçizade(Hüsām Paşa) Menzili açmış ve ana taşı diktirmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.(Muḥammed Emīn Efendi Şerbetçizāde Dāmādı)
Ş. 67a/9
-1-

şeref (Ar.) : Başkasının, birine gösterdiği saygının dayandığı kişisel değer, onur.
iktisāb-ı ş. 62a/2
ş.- i ḥidmet 62b/2
ş. + ini 36b/1
-3-

şeref-şudūr (Ar.) : Şerefle çıkan.
ş. 14b/4
ş. olan 17a/13, 4a/1, 8b/13
ş. oldığı 18a/3
-5-

şerʿan(Ar.) : Şeriata uygun olarak.
ş. 54b/17
-1-

şerḥ (Ar.) : Açma, ayırma.
ş. + lerinde 16b/3
ş. ü beyān oldığını 3a/9
-2-

şerʿī (Ar.) : Şeriata ait.
ş. 24a/16
-1-

şerīʿat(Ar.) : Doğru yol.
şāḥib-i ş. 15b/12
ş.- ı ḡarrā 58a/9
ş.- i ḡarrāsı 2a/1
-3-

şerīf (Ar.) : Kutsal, şerefli.
ş. 59b/5
ş. + i 45b/7
ḥadīs-i ş. 12a/12
ḥilāf-ı şerʿ-i ş. 67b/16
iḥlās-ı ş. 30b/5
Şam-ı ş. 34b/10
şifāʿ-i ş. 16b/3
zāt-ı ş. 6a/5
ḥadīs-i ş.- i erbaʿin 13a/9
fenn-i ş. + e 36a/16
minber-i ş. + e 13b/9
rūḥ-u ş. + elerine 30b/6
AyaşofyaCāmiʿ-i ş. + i 28a/2
cāmiʿ-i ş. + i 59b/2
ḥadīs-i ş. + i 18a/1
ism-i ş. + i 4b/10
maʿnā-yı ş. + i 14a/1, 15a/9, 15b/6, 16a/4, 17b/11, 19a/2, 19b/13, 21a/9, 21b/8, 22a/9, 23a/16
vakf-ı ş. + i 36b/11
rızā-yı ş. + içün 22a/17, 22a/3
eşʿar-ı zāt-ı ş. idi 12a/17
ḥadīs-i ş. + ine 36a/13
rūḥ-u ş. + ine 9b/6
ḥadīs-i ş. + ini 18b/1
ḥük-m-ü ş. + inün 27b/14
ism-i ş. + leri 8a/13
-36-

şerīfe (Ar.) : Şerif kelimesinin müennes şekli.
ş. + den 14b/5
ervāḥ-ı ş. + lerine 9b/1
esmā-i ş. + si 4b/12
senen-i ş. + de 19a/17
-4-

şevḳ (Ar.) : Gönderme, götürme.
ş. + ine 8b/10
ş. ü istiʿdād olmağla 3a/15
-2-

şevket(Ar.) : Büyüklük, ululuk.
naẓar-ı ḥümāyūn-u ş. 66b/10

-1-

şevketlü (Ar.) : “Büyüklik, güç sahibi” anlamında padişahlara verilen bir san.

ş. 63b/12

-1-

şey’ (Ar.) : Madde, eşya, söz, olay, iş, durum vb.nin yerine kullanılan, belirsiz anlamda bir söz.

ş. + *leri* 31a/17

ş. + *lerün* 21a/6

ş. + *e* 23a/11

bir ş. 23b/4, 33b/12

bir ş. + *ün* 18b/4

bir ş. + *e* 6a/14

-7-

şeyh : Şeyh Hamdullah. Osmanlı hat ekolünün kurucusu.

ş. - *i merhûm* 39a/2

-1-

şeyh (Ar.) : Tarikat kurucusu.

ş. 28a/15

ş. + *ün* 30a/17

ş. - *i meydân* 29a/15, 54b/5, 59b/1, 60a/14

ş. - *i meydân ve miyân* 31a/3

vekîl-i ş. - *i meydân* 65b/16

-8-

Şeyh ‘ Abdullâh Efendi : Katib Abdullah Efendi. Abdullah efendi (Dirhem) Menzili’ni901 gezle açmış, ana taşı diktirmiştir. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Ş. 55a/9

-1-

şeyhülislâm (Ar.) : Osmanlı Devleti’nde, kabinede sadrazamdan sonra yer alan ve genellikle din işlerinden sorumlu olan üye.

ş. - *i esbâk* 64a/7

-1-

şiddet (Ar.) : Bir hareketin, bir gücün derecesi, yeğinlik, sertlik.

ş. 4b/5

ş. - *i rûzgâra* 27a/10

-2-

şifâ’ (Ar.) : Bedensel veya ruhsal bir hastalığın son bulması, hastalıktan kurtulma, onma.

ş. + *dan* 34b/1

ş. - *i şerîf* 16b/3

-2-

şi‘ir (Ar.) : Manzume, nazım, koşuk.

ş. + *i* 5b/7

-1-

şikâf (Far.) : Yarık, yırtık.

ciger-i ş. 2a/3

-1-

şikâf-pezîr (Far.) : Yırtık olan.

ş. 51b/17

-1-

şikâr (Far.) : Av.

ş. - *i maķûlesinden* 20b/13

ş. *olmaz* 2b/4

-2-

şikest (Far.) : Kırma, kırılma.

ş. 46b/12

ş. *édüp* 53a/2

ş. *olan* 16b/5

-3-

şikeste (Far.) : Kırık, kırılmış.

ş. 38a/4, 38b/1, 44b/7, 69b/8

sehm-i ş. 11b/11

ş. *olunca* 16b/2

-6-

şimâl (Ar.) : Kuzey.

bâd-ı ş. 35b/9, 42a/5, 68b/4

cānib-i ş. + *inde* 38a/3

hevâ-yı ş. 50b/6

i‘ânet-i bâd-ı ş. 53b/13, 63a/8

i‘ânet-i hevâ-yı ş. 66b/10

menzil-i bâbâd-ı ş. 35b/15, 35b/3,

39b/3, 43b/13, 45a/4

-13-

şimden giri : Bundan sonra.
ş. 18a/14

-1-

şimden-şofıra : Bundan sonra.
ş. 14a/1

-1-

şimdi : Şu anda.
ş. 5b/14

-1-

şime (Ar.) : Huy, tabiat.
ş. 36b/3

-1-

şirā (Ar.) : Yelken.
keşf-i ş. - i himmet 41b/5

-1-

şirk (Ar.) : Eş koşma.
urük-i ş. 2a/2

-1-

Şir Merd : Fatih devrinin en başarılı
kemankeşlerindendir. 15. yüzyıl sonu ile 16.
yüzyıl başlarında yaşamış olan kemankeştir.

ş. 37b/5, 39a/1

ş. + *üñ* 37b/12, 39a/14

-4-

Şişebāz İsmā'il Çavuş : Küçük Yeksüvar
(Sala) Menzili'nde ok atıp 1069 geze taş
diktirmiştir. 18. yüzyılda yaşamış olan
kemankştir.

ş. 59a/17, 60a/11

-2-

şişhāneli mermer (Far.) : Altı köşeli bir
mermer türü.

ş. 64a/13

-1-

Şişman Paşa : Kadı Mustafa Efendi. 18.
yüzyılda yaşamış olan kemnakeştir.

(bk.Şişman Paşa Muştafā Efendi, Rāmī
Muştafā Efendi)

ş. 65b/9

ş. + *lık* 66a/3

-2-

Şişman Paşa Muştafā Efendi : Kadı Mustafa
Efendi. Kemankeşler arasında “Şişman
Paşa” diye tanınır. Şişman Paşa Menzili’ni
açmış ve ana taşı diktirmiştir. 18. yüzyılda
yaşamış olan kemnakeştir. (bk.Şişman Paşa,
Rāmī Muştafā Efendi)

ş. 65b/11

-1-

şöd (Far.) : Kendi.
ş. 40b/5

-1-

şodem (Far.) : Olmak yardımcı fiili.
ş. 6b/12

-1-

şol : Şu, o.
ş. 15a/17, 15a/3, 16a/9, 16b/17,
17a/17

-5-

şöhre (Ar.) : Şöhret.
ş. 38b/15

-1-

şöhret (Ar.) : Ün.
ş. + *in* 44a/7
ş. + *leri* 35a/12
şütür-ü ş. 37b/15
defterhāne ²-i *hüsni* ²-i ş. + *in* 50b/15
şahife ²-i *seng-i* ²-i *amüd-i* ş. + *den*
49a/14
ş. ve *şān olan* 64a/1

-6-

şöhreten (Ar.) : Şöhretli olarak.
kemān-i ş. 42a/6

-1-

şöhret-gir (Ar.+Far.) : Şöhreti her tarafa
yayılmış, ünlü.

tîr-i ş. + inûñ 43a/17
-1-

şöhret-şî‘âr (Ar.) : Şöhretli ,ünlü.
ş. 55b/4
-1-

şöhret-yâb (Ar.+Far.) : Şöhret bulan.
ş. 68b/13
-1-

şöhre-ver (Ar.+Far.) : Şöhretli.
ş. 41a/6, 42b/13
-1-

şöyle : Şunun gibi.
ş. 31b/5
ş. + *dür* 8a/9
-2-

şu : Bu kelimesine göre yerde, zamanda veya söz zincirinde biraz uzak olanı niteleyen söz.
ş. 5b/9, 26b/13, 6b/7, 6b/8
-4-

şukka (Ar.) : Parça, kumaş.
ref‘-i ş. - ‘alāmet eylediği 38a/1
-1-

şurrâh (Ar.) : Şerhedenler.
ş. 34b/1
-1-

şurût (Ar.) : Şartlar.
ş. + *ıy/la* 30a/1, 31a/2
ş. + *ını* 64b/14
ş. - *ı mezkûreye* 21a/1
-4-

şübeh (Ar.) : Şüpheler.
ş. + *i* 13b/3
-1-

Şücā‘ : Bursalı Şüca. 15. yüzyılın ikinci yarısı ile 16. yüzyılın başında yaşamış olan kemankeştir. (bk. Burusevî Şücā‘)

ş. 48b/12, 52a/5
-2-

şükr (Ar.) : Tanrıya duyulan minneti dile getirme.
taḳdīm-i vazāif-i ş. - i bārī ederek
6b/14
ş. - *i ḥudā* 6b/11
ş. - *i lāyu‘ad* 1b/1
-3-

şükūh (Far.) : Ululuk, azamet.
pür ş. 36b/12
-1-

şütür (Far.) : Deve.
ş. - *ü şöhret* 37b/15
-1-

ta‘ālā (Ar.) : “Şanı yüce olsun” anlamında kullanılan söz.
t. 13a/13, 36b/8, 67a/5
t. + nuñ 4b/10
rıḍvān-ullāh-i t. 2a/5
-5-

ta‘allüm (Ar.) : Ders alarak öğrenme.
t. + i 20a/2
t. + üne 19a/11
-2-

ta‘arruz (Ar.) : Sataşma, ilişme.
t. etmiş 19b/3
-1-

ta‘aşşuk (Ar.) : Aşık olma.
t. 6a/12
-1-

tāb (Far.) : güç, kuvvet.
t. 2b/13, 36a/10
bezl-i t. 53b/12
-3-

tāb-āver (Far.) : Güç yetiren.
t. olmayup 39b/15
-1-

ta‘bīr (Ar.) : İfade, anlatım.

t. 31a/11, 6a/9

t.+ iyle 32a/13, 4b/6

t.- i dilpezīr 1b/3

t. étdikleri 35b/8, 41a/3, 51b/9

t. édeñleri 47b/6

t. eyledikleri 61a/6

t. olunan 38b/9

-11-

tāb-nāk (Far.) : Parlak, parıltılı.

nesl-i t. 54a/2

-1-

tāc (Ar.) : Soyluluk, iktidar, güç veya hükümdarlık sembolü olarak başa giyilen, değerli taşlarla süslü başlık.

t. 44a/8

-1-

tāc-dār (Far.) : Hükümdar, padişah.

t.+ i 52b/10

-1-

Tācirzāde Emīn Ağa : Tacirzade Mehmed

Emin Ağa. 18. yüzyıl sonu ile 18. yüzyıl başında yaşamış olan kemankeştir. (bk.

Tācirzāde Muḥammed Emīn Ağa)

T. 46a/1, 48b/6, 48b/7, 55a/17,

56b/14, 57a/1

-6-

Tācirzāde Muḥammed Emīn Ağa : Tacirzade

Mehmed Emin Ağa. 18. yüzyıl sonu ile 19. yüzyıl başlarında yaşamış olan kemankeştir.

T. 56a/6

T.+ nuñ 46a/10

-2-

ta‘dād (Ar.) : Sayma.

t. 35a/10

terķīm ve t. olundığı 37b/10

-2-

taḥṣīl (Ar.) : Bir şeyi ayrıntılarıyla anlatma.

t.- i ḥāl 5a/4

t. olunmayup 25b/3

t. ü beyān olunmuşdur 18a/4

t. ve beyān olunan 8a/10

-4-

taḡrīb (Ar.) : Memleketinden uzaklaştırma.

t.- i ḡarīb olup 59a/1

-1-

taḥallūf (Ar.) : Değişme.

‘adem-i t.+ i 12a/5

-1-

taḥassür (Ar.) : Hasret çekme.

t. eylediğime 6a/12

-1-

taḥcīr (Ar.) : Bir yere taş yığma.

ṣayd-ı t. 40b/6

-1-

taḥķīķ (Ar.) : Soruşturma.

t. 13a/8

t.+ i 28a/12

t.- i ‘āṣīdūr 18b/5

ḡehre-i t. 3a/4

muḥaddere-i t. 12a/16

-5-

taḥlīs (Ar.) : Kurtarma.

t. 29a/1

t.- i gerbeyān 59a/2

-2-

taḥrīķ (Ar.) : Kışkırtma.

t. 41b/5

t. étmegin 57b/7

t.- i ḡavḡā 57b/14

mertebe-i t. 3b/1

-4-

taḥrīr (Ar.) : Yazma, kitabet.

t.+ leri 13b/5

t.+ ini 3b/6

t. olundığı 54a/5

t. ve beyān kılmur 55a/4

t. ve beyān olundığı 58b/14

zıkr ve t. olundığına 34b/8

-6-

taḥrīṣ (Ar.) : Hırslandırma.

t. 22b/11

-1-

taḥṣīl (Ar.) : Toplama, alma.

t. 36b/1

t. + ine 6a/12

t. édüp 32a/1

t. edemediği 5a/15

-4-

taḥṣīn (Ar.) : Övme, alkışlama.

ḥadeng-i t. 69b/5

mūze -i t. 40a/4

taḥt-ı t. 52b/17

tīr-i t. 1b/5

-4-

taḥṣīṣ (?)

t. 58b/6

-1-

taḥṣīṣ (Ar.) : Ayırma.

t. 28a/17

-1-

taḥt (Far.) : Hükümdarların oturduğu büyük, süslü koltuk.

t. + ında 31a/10

sulṭān-ı t. 8b/7

sulṭān-ı t. - ı risālet 11a/9

t. - ı taḥṣīn 52b/17

-4-

taḥ - : İliştirmek.

yay t. - sa 23a/7

-1-

taḥdīm (Ar.) : Sunma.

t. - i vaṣāif-i şükr-i bārī ederek 6b/13

-1-

taḥdīr (Ar.) : Beğenme, beğenip belirtme.

t. 18b/10

t. + ce 26a/1

çevgān-ı t. 42a/16

sā'ik-i t. 67a/11

t. - i serīr 2b/1

-5-

taḥm - : Kendine takmak.

yay t. - up 14a/10

-1-

taḥrīb (Ar.) : Yaklaştırma.

t. 62b/17, 68b/16

-2-

taḥrīr (Ar.) : Yerleştirme.

t. 13b/7, 31a/13

t. étmeyüp 6a/10

-3-

taḥsīm (Ar.) : Parçalara bölme.

t. olunmaḥdur 26a/13

-1-

taḥṣīr (Ar.) : Kısaltma, kısma.

t. + e 2b/14

-1-

ta'lim (Ar.) : Öğretim.

t. 15a/2, 20a/15, 29a/6

t. + i 20a/3

t. - i kitābet etmek 19b/8

t. - i remyde 20b/11

t. - i şan'at-ı remy-i sihāmda 2b/9

t. - i üstād 31a/10

t. buyurup 4b/15

t. ediniz 20a/1

t. etmek 15a/15

t. ve imā etmekşi idi 4b/8

t. ve imā édüp 20a/6

t. ve meşķ etmek 18b/12

t. ve ta'rīf olunmaḥ 21a/2

-14-

ta'lim-ḥāne (Ar.+Far.) : Eğitim alanı.

çorbacı-yı t. 57a/15

-1-

Ta'limḥānecibaşı Küçük 'Alī : 16. yüzyıl sonu ile 17. yüzyıl başında yaşamış olan kemankeştir.

T. + ye 46b/17

-1-

tām (Ar.) : Eksiksiz.
manşūr-ı t. 14a/16

-1-

ta'mīr (Ar.) : Onarma, onarım.
tīr-i t. 59b/15

-1-

ta'n (Ar.) : Kınama, ayıplama.
t. 39b/14, 64a/6
-2-

Ta'fīr : Rab, ilah, mevla, Hüda.
T. 4b/10

-1-

tanẓīm (Ar.) : Sıraya koyma.
t. + i 69b/8
t. ve tertīb eyledüm 3b/8

-2-

tār (Far.) : İp, iplik.
t. - ı kavs 69b/5
t. - ı kemān 3b/1
t. u būr 38a/15

-3-

tārek (Far.) : Tepe.
t. + dedür 47b/8
t. + i 49b/1
t. - i Haydar 44b/16
t. - i şağırdadır 48a/11
bālā-yı t. + de 54a/7
-5-

ta'rif (Ar.) : Tanım.
t. 35b/1
t. + den 4a/8
ta'lim ve t. olunmak 21a/2

-3-

tārīḥ (Ar.) : Bir olayın gününü, ayını ve yılını bildiren söz.
t. + e 3b/3
t. + inde 12b/8
t. - i 'ālī 10a/12

-1-

tarīḥ (Ar.) : Yol.
t. - i ḥīleye 57b/11

-1-

tārumār (Far.) : Perişan, karmakarışık.
t. 51a/5

-1-

taşhīḥ (Ar.) : Düzeltme.
t. 13a/8
istinbāḥ ve t. olundığı 4a/16
t. eylemek 3a/1

-3-

taşliye (Ar.) : Salat ve selam eyleme.
tekbīr ve t. olunmak 34a/9

-1-

taşrīḥ (Ar.) : Açık açık anlatma.
t. 4a/15

-1-

taşvīb (Ar.) : Doğru bulma.
t. 3b/7

-1-

taşvīr (Ar.) : Betimleme.
t. 6b/7
t. + i 5b/4
t. + ler 5b/10

-3-

taş : Kimyasal veya fiziksel durumu değişiklikler gösteren, rengini içindeki maden, tuz ve oksitlerden alan sert ve katı madde.
t. dikmek 59b/13

-1-

taṭyīb (Ar.) : Birinin gönlünü hoş etme.
t. 23a/2

-1-

tavīle (Ar.) : Ahır, tavla.
t. - i bend 61b/7

-1-

tavşife (Ar.) : Öğütleme.

t. 35b/1

-1-

ta'yîn (Ar.) : Ne olduğunu anlama, gösterme, belirtme, karşılaştırma.

t. olunan 27a/1

-1-

tāze (Far.) : Bozulmamış.

t. 37a/15

-1-

tazyîk (Ar.) : Sıkıştırma.

habs ve t. olunur 27b/10

-1-

te'ab (Ar.) : Yorgunluk.

îrâş-ı t. ve kelâl etmiş iken 62b/7

-1-

te'alluk (Ar.) : İlişik, ilgi, bağ.

t. etdiği 31b/12

t. ve intisâb olmak 58b/4

-2-

tebdîl (Ar.) : Değiştirme.

pehlivân-ı t. 29b/10

t. etmekdûr 32a/3

t. olup 57b/17

-3-

teber-dâr (Far.) : Baltacı.

t. + larından 52b/14

-1-

Teberdâr Aḥmed Beg : Teberdar Ahmed Ağa. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir. (bk. Teberdâr Pehlivân Aḥmed)

T. 52b/2

T. + üñ 53a/2

-2-

Teberdâr Elḥâc 'Abdübâkî : Teberdar Hacı Abdülbaki. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

T. 54a/16

-1-

teberdârlıĝ (Far.+Tr.) : Baltacılık.

t. + ına 61b/2

-1-

Teberdâr Muḥammed Paşa : (1660- 1712)

Baltacı Mehmed Ağa. Osmanlı Devleti sadrazamıdır. Büyük Yeksüvar Menzili'nde rekor kırıp taş dikmiştir.

T. 57a/11

-1-

Teberdâr Pehlivân Aḥmed : Teberdar Ahmed Ağa. 17. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir. (bk. Teberdâr Aḥmed Beg)

T. 53b/7, 54b/4

-2-

teberrüken (Ar.) : Uğur sayarak.

t. 58b/12

-1-

teberrük-resân (Ar.+Far.) : Ulaşanlar, erişenler.

t. + ında 53b/15

-1-

tebessüm (Ar.) : Gülümseme.

dehengûşa-yı ḥaḳḳa-i t. + i 11b/16

-1-

tebliĝ (Ar.) : Yerleştirme.

t. - i selâm 9a/9

-1-

tebşîr (Ar.) : Müjde verme.

t. 9a/7

-1-

tecebbür (Ar.) : Kibirlenme.

t. + lerin 38b/5

-1-

tecellüd (Ar.) : Yiğitlik gösterme.

t. ederek 59b/17

t. + lerine 45b/4

-2-

tecezzî (Ar.) : Küçük parçalama ayrılma.
t. etmek 7b/11

-1-

tecrid (Ar.) : Soyma, soyulma.
t. edüp 39b/16

-1-

tecrübe (Ar.) : Deneme.
t. etmek 32a/9
t. olundığı 33b/9
t.- i kemân 61a/8

-3-

tecvîz (Ar.) : Yapılmasına razı olma.
t. etmemişdür 25b/15

-1-

tedâbir (Ar.) : Tedbirler.
t.- i şâ'ibeleriyle 29a/9

-1-

tedârik (Ar.) : Edinme, sağlama.
t. 5a/15, 6a/12
t.+ iyle 13a/16

-3-

tedbîr (Ar.) : Önlem.
tîr-i t.+ ini 67a/11
eyyâm-ı t.+ iyle 64a/3

-2-

tedkîk (Ar.) : İnceleme.
ma'nâ-yı t. olanların 3a/5

-1-

te'essüf (Ar.) : Acınma, yazıklanma.
t. 50b/14
t.-i hürde 2a/16

-2-

tefâvüten (Ar.) : Birbirinden farklı olarak.
t. 46b/14

-1-

tefekür (Ar.) : Düşünme.
t. eder iken 5b/11

-1-

teferrüd (Ar.) : Eşsiz.
dest-i t. 45b/3
t.+ den 60a/1
tîr-i t.+ ün 50b/9

-3-

tefhîm (Ar.) : Bildirme.
t. eylemek 20a/16

-1-

tefrîk (Ar.) : Ayırma, ayrılma.
t. 53a/6

-1-

tefsîr (Ar.) : Yorumlama, yorum.
t. 13b/5
kütüb-ü t. 3b/2

-2-

tegallüb (Ar.) : Zorla hüküm sürme.
t.+ i 58b/15
bî'î' tîbâr-ı t. 59b/16

-2-

tehdîd (Ar.) : Korkutma, gözdağı verme.
t.+ inde 54a/5

-1-

tehîkef (Far.) : Eli boş.
t. kaldı 2a/16

-1-

tehnîyet (Ar.) : Kutlama, tebrik etme.
şerbet-i t. 54b/15

-1-

tekdâdüm (Ar.) : İleri geçme.
t. ederek 30a/17

-1-

tekbîr (Ar.) : Müslümanlıkta Tanrı'nın büyüklüğünü, yüceliğini anmak için söylenen ve "Allahuekber" sözü ile başlayan dua.
t. alarak 30b/10
t. ve taşlıye olunmak 34a/9

-2-

tekdir (Ar.) : Azarlama, paylama.
t. 68a/2

-1-

tekfin (Ar.) : Kefenleme.
t. olunarak 12b/12

-1-

teklif (Ar.) : Yapması için birinden bir iş isteme.
t. 20b/17

-1-

tekrār (Ar.) : Aynı olayın, işin, hareketin yeniden ortaya çıkışı, tekrarlanması.
t. 58a/3, 59a/3, 9a/7

-3-

tekşir (Ar.) : Çoğaltma.
t. êde 7a/11

-1-

tekye (Ar.) : (tekke) Tarikattan olanların barındıkları, ibadet ve tören yaptıkları yer, dergah.

t. 51a/10

t. + sinde 36b/6

t. - i rûmât 42a/13

bâb-ı t. - i rumât 42b/2

pişgâh-ı t. - i rumât 65a/3

pişgâh-ı t. - i rumât 54b/8

maḥal-i t. - i rumât 38a/3

t. depesinde 47b/5

-8-

Tekye : Menzil adı. Ayak taşı, Şir Merd'in delikli Kaya diye bilinen menzil taşının yakınında Toptaşı denen kısa taştır. Ana taşı, Tekye kapısına 40 gez uzaktaki mezarlık içinde bulunan uzun mermerdir.
T. - i tîrendâzân 41b/14

-1-

tekyegâh (Ar.) : (tekkegah) Dayanılacak yer.

maḥall-i t. - i rumât 27b/17

-1-

Tekyenişin Hüseyin : Bostancı Menzili'nde 1026.5 geze ok atıp taş diktirmiştir.

T. 51b/4

T. + i 52a/1

-1-

televvün (Ar.) : Renk değiştirme.
t. 20a/13

-1-

temeddüh (Ar.) : Kendini övme.
ruh-ı t. 44b/12

-1-

temellük (Ar.) : Sahip olma.
t. - i âhirden 28b/17

-1-

temevvüc (Ar.) : Dalgalanma.
t. êdîp 63b/15

-1-

temkîn (Ar.) : İhtiyatlı ve tedbirli olma.
t. 57b/9
t. êder 21b/5

-2-

temren : Okun ucundaki sivri demir.
t. 6b/4

-1-

temür : Demir.
t. + den 6a/13, 6b/4

-2-

temzîk (Ar.) : Yırtma, parçlama.
t. 53a/5

-1-

tenāsüb (Ar.) : Birbirine uyma, yakışma.
t. - ü a'zāsına 40b/16

-1-

tenbîh (Ar.) : Bir şeyin yapılıp yapılmamasını, şöyle veya böyle yapılmasını söyleme.

t. 19a/9
-1-

tenmîk (Ar.) : Güzel yazı yazma.
cem^ç ve t. olunan 13a/9
-1-

tepeli : Tepesi olan.
t. 69b/1
-1-

ter (Far.) : Taze.
t. 37a/15
-1-

terāzū (Far.) : Bir kolun iki ucuna asılı iki kefedenden oluşan tartı.
sencīde²-i t.- yı kuvvet 52b/16
-1-

terbiyet (Ar.) : Terbiye.
t. 68a/2
-1-

tercih-kerde (Ar.+Far.) : Tercih edilmiş.
t. 64b/8
-1-

tercümān (Ar.) : Çevirmen.
t.- i rāz-ı hūdā 1b/9
-1-

tergīb (Ar.) : İsteklendirme.
t. 22b/11, 58b/6
-2-

terk (Ar.) : Bırakma, ayrılma.
t.- i remy êtdiklerinde 23a/1
t. etmek 18b/9
t. etmemek 20b/11
t. etmeyün 19a/3
t. etmeyüp 18b/11
t. etmiş 15a/5
t. etse 18a/8
t. eyleye 15a/4
t. eyleyenler 3b/17
-9-

terkeş (Far.) : Sırtta taşınan ok çantası.
t. + iyle 16a/9
-1-

terkīb (Ar.) : Birleşim, birleştirme.
t. olunmuş ola 17a/2
-1-

terkīm (Ar.) : Rakam koyma.
t. ve ta^ç dād olundığı 37b/10
-1-

tersāne (Ar.) : Gemi yapılan yer.
t. + deki 62a/6
kātib-i t. 53b/2
t.- i^ç āmire 55b/12
bāğçe²-i t. 54a/14
devha²-i t.- i pādīšāh 52a/6
t. bağçesi 37a/4, 39b/1
-7-

tertīb (Ar.) : Düzenleme.
t.- i mezkūr 6b/15
tanzīm ve t. eyledüm 3b/8
-2-

teşādūf (Ar.) : Rastlantı.
t. êtdiler 22b/10
t. êder ise 27a/10
-2-

tesyīr (Ar.) : Yürütme, ilerletme.
şırf ve t. êtmegin 42a/17
sevķ ve t. etmekle 2b/2
-2-

te²şīr (Ar.) : Etki.
t. + i 26a/3
-1-

teslīm (Ar.) : Bir şeyi sahibine verme.
t. 11b/9
-1-

teslimāt (Ar.) : Parça parça ödenen paralar.
derārī-i t. 1b/8
-1-

tesmiye (Ar.) : Ad koyma.

t. éderler idi 7b/9

t. + siyle 3b/7

-2-

tesyîr (Ar.) : Yürütme, ilerletme.

sevķ ve t. étmekle 67a/12

-1-

teşerrûf (Ar.) : Şeref bulma.

t. ve istis'ād édüp 62a/4

-1-

teşne (Far.) : Susamış.

t. - i tîr-i sebķat 51b/17

-1-

teşne-gân (Far.) : Susamışlar.

t. - ı raķm 11a/16

-1-

teşrif (Ar.) : Şeref verme, şereflendirme.

t. 36b/16

-1-

tevābi' (Ar.) : Tabi olanlar.

t. + ından 46a/10

-1-

tevārîḥ (Ar.) : Tarihler.

t. + de 16b/4

kütüb-i t. + de 5a/4

-1-

tevārîķ (?)

t. 64a/3

tevārüs (Ar.) : Mirasa konma.

t. + iyle 4b/15

-1-

teveccüh (Ar.) : Bir tarafa doğru yönelme.

ḥüsn-ü t. 62b/16

ķavs-i t. 48b/13

t. olunmaķ 28b/11

-3-

tev'em (Ar.) : Eş.

t. 48a/7

t. + ı 37a/2, 64a/11

-3-

tevfîķ (Ar.) : Uygun duruma getirme.

t. + iyle 61a/6

-1-

tevkîr (Ar.) : Karşısındakini yüksek tutma.

t. 12b/13

-1-

te'ÿîd (Ar.) : Doğrulama.

t. - i dîn-i mübîn 21b/4

t. ve icād eylediķi 60b/13

-1-

tezâyüd (Ar.) : Artma, çoğalma.

a' dād-ı t. 37b/10

bāzū-yı t. 37b/17

t. édicek 55b/14

-3-

tezellül (Ar.) : Kendini hor ve hakir görme.

t. eyledikde 58b/16

-1-

tezkār (Ar.) : Hatırlama.

t. + dan 8a/16

-1-

tezkîr (Ar.) : Hatıra getirme.

t. 53b/12

t. + den 15a/11

-2-

tezyîd (Ar.) : Çoğaltma, arttırma.

naķş-i kitābe-i ḥüb-i t. + den 51a/2

-1-

tezyîn (Ar.) : Süsleme.

t. buyurdılar 12a/3

-1-

tırāş (Far.) : Asılsız söz, yalan.

t. 45b/1

-1-

tırāz (Far.) : Üslup, tarz.

t. - i ḥande 11b/5

-1-

tığ (Far.) : Kılıç.

ḥiddet-i t. - i sertiz 51b/13

-1-

tīmār (Far.) : Bakım yapma, bakım.

t. 28b/11, 40b/13

-2-

tīmār-dār (Far.) : Tımar tutan.

kemān-ı t. 56a/15

-1-

tīmār-kerde (Far.) : Tımar edilmiş.

t. 38b/3

-1-

Tīmārlı Yay : Sinir döşeli dış yüzü ve kabzası kayın ağacı kabuğu kaplanmış, kullanılmadan önce tımar verilmesi gereken menzil ve koşu yayı, pişrev yayı, toz, tozlu yay.

t. + dan 32b/10

-1-

timşāl (Ar.) : Resim, suret, tasvir.

āyine²-i t. - i ictihādın 46b/11

-1-

Tīmūrcıkuḥ Ca' fer : Kanuni devri kemankeşlerindendir. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

T. 45b/13

T. + üñ 46a/4

-2-

tīr (Far.) : Ok.

t. 4a/9, 5a/13, 20b/16, 32a/10, 33b/11, 33b/7, 34a/8, 3a/16, 3b/13, 4b/16, 51b/9, 58b/7

t. + e 2b/15

t. + in 37b/13

t. + ini 39a/17, 58a/7

t. - i ḥadīd 46a/4

t. - i ictihādın 40b/2

t. - i ma' reke-gīr 35b/9

t. - i mefāḥareti 38a/17

t. - i 'ālemgīr 44a/7

t. - i peykān 54b/10

t. - i pişrev 36b/17, 46a/11

t. - i pişrevin 40b/8

t. - i āhen-i peykān 61a/7

t. - i āhenin 2b/12, 10a/1

t. - i endāḥte olduḡda 58b/9

t. - i şöhret-gīrinüñ 43a/17

t. - i ta' mīr 59b/15

t. - i tedbīrini 67a/11

t. - i teferrüdün 50b/9

t. - i Yeksüvār-i Kebīr 57a/6

t. - i taḥsīn 1b/5

āvāz-ı t. + i 7a/12

āvāze-i t. 7a/16

āvāze-i t. - i ḡazāsı 9b/15

avāze²-i t. - i şecā'ati 63b/5

iktidār-ı t. - i ḡuzarı 2a/13

şan'at-ı t. - i pişrevsāzında 58a/17

menāzil-i t. 3a/8

kitābe-i nişān-ı t. + in 46a/7

t. ü kemān êtdigini 29b/10

teşne²-i t. - i sebḡat 51b/17

-45-

Tire : İzmir'in ilçesi.

T. 34b/11

-1-

tīrendāzān (Far.) : Okçu.

t. 63a/12

re²is-i t. 54b/6, 65b/16

re²is-i zümre-i t. 57b/2

re²is-i t. olan 60a/14

Tekye-i t. 41b/14

miyān-ı t. + da 56a/13

nezd-i t. + da 56b/16

t. olan 43b/9, 54b/12

zümre-i t. + üñ 3b/9

zümre-i t. re²isi 55b/2

-12-

tīrendāzāne (Far.) : Okçuya yakışır şekilde.

t. 2b/2, 31a/7

mezdān-ı t. 36b/16

-3-

tirendāzlık (Far.+Tr.) : Okçuluk.

t. eden 14b/1

-1-

tırkeş (Far.) : Ok atan kimse.

t.+ leri 16a/15

-1-

titre - : Küçük ve hızlı salınım hareketleri yapmak.

t.- r tururdu 10a/3

-1-

Tokad: Karadeniz Bölgesi'nde yer alan il.

T. 34b/11

-1-

toz : Çok küçük ve hafif parçacıklara bölünmüş olmak.

t.+ dan 17a/1

t.+ ları 16b/2

anber-i t. 11a/9

-3-

Tozkoparan : Arkını Menzili. Ayak taşı, Kanlar Çeşmesi güneyindeki tepenin başından 130 gez gerideki taştır.

T. 38a/5

-1-

Tozkoparan : Tozkoparan İskender. Okçuluk tarihimizdeki en büyük üç kemankeşten biri, hatta ilkidir. Onun devrinde Türk Okçuluğu altın çağını yaşamıştır. 15. yüzyılın sonu ile 16. yüzyılın ilk çeyreğinde yaşamış olan kemankeştir.(bk.İskender. 39a/10, Tozkoparan İskender.)

T. 38b/16, 38b/7, 39a/9, 45b/9, 48b/12, 64a/14

-6-

Tozkoparan İskender : Tozkoparan İskender. Okçuluk tarihimizdeki en büyük üç kemankeşten biri, hatta ilkidir. Onun devrinde Türk Okçuluğu altın çağını

yaşamıştır. 15. yüzyılın sonu ile 16. yüzyılın ilk çeyreğinde yaşamış olan kemankeştir.(bk.İskender. 39a/10, Tozkoparan)

T. 38a/14, 39a/9

-1-

tünd (Far.) : Sert, şiddetli.

t.+ ise 52a/3

-1-

türāb (Far.) : Toprak.

t. 68b/13

zîr-i t. 67b/11

zîr-i t.- ı 'adem 50b/8

girde-i zîr-i t. olmuş 5b/1

-4-

tüsū'î (Ar.) : Dokuzuncu.

t. 7b/13

-1-

tüvān (Far.) : Güç, kuvvet.

t. 36a/10

-1-

ta'ām (Ar.) : Yemek, aş.

t. 14a/14

t.+ üñ 36b/7

meydān-ı t.+ ında 30a/15

-3-

tab' (Ar.) : Huy, mizaç, karakter.

t.- ı hümāyunı 37a/12

t.+ ında 20a/13, 39a/11

-3-

tabaka (Ar.) : Sınıf, zümre.

t.- i Sāsāniyān 5a/11

-1-

tabāyi' (Ar.) : Tabiatlar.

t. 5b/15

-1-

tabhī (Ar.) : Pişirmekle ilgili.

t. 36b/6

-1-

tağ : Dağ.
ṭ. başında 6a/16

-1-

tāʾife (Ar.) : Bölük, fırka, takım.
ṭ. + sine 28b/15
ṭ. + sinüñ 16b/11
muḳtedā-yı ṭ. - i celīle 54b/11

-3-

tāk (Far.) : Kubbe, kümbet.
ṭ. - ı refi^c irrevvāk 10b/7
ṭ. - ı sipihr 11a/12

-2-

taḳıl - : Takma işi yapılmak.
ṭ. - ı ura 69b/6

-1-

taḳım : Bir işte veya bir yerde kullanılan eşya ve aletlerin tamamı, ekipman.
ṭ. 26b/6

-1-

taḳeb (Ar.) : İsteme, dileme.
ṭ. 20a/4
ṭ. + den 2b/7
ṭ. éder ise 14a/14
ṭ. édere 14b/14
ṭ. gördüm 6b/11

-4-

tālīb (Ar.) : İsteyen, talep eden.
ṭ. 30b/1, 30b/14
ṭ. - i müsteḥāḳa 20b/11
ṭ. + i 20b/3, 64b/13
ṭ. + üñ 20b/7
ṭ. olanlar 34a/4
ṭ. olmamak 25a/3

-8-

taʿn (Ar.) : Kınama, ayıplama.
ṭ. 64a/6
hedef-i ṭ. 28a/6
siper-i ṭ. ola 69b/7

-3-

tanīn-endāz (Ar.+Far.) : Çınlayan, inleyen.
ṭ. 63b/6

-1-

taṇṭana-endāz (Far.) : Gösterişli olan.
ṭ. 58b/16

-1-

taṛaf (Ar.) : 1. Ön, arka, sağ, sol, üst ve alt yanlardan her biri.

ṭ. + danum 22b/13
ṭ. + ina 29b/7, 33a/9, 69b/4
ṭ. + ında 30a/17, 30b/2, 44a/3, 60b/17, 67b/2, 67b/4, 68a/9
ṭ. + ındakı 48b/17, 66b/16
ṭ. + ından 27b/9, 69b/2
ṭ. + larımıza 7a/10

2. Bir kimsenin anne veya babasının soyundan gelenlerin hepsi.
ṭ. - ı silsile-i nesebī 10b/7

-17-

taṛīḳ (Ar.) : Yol.

ṭ. 25a/9
ṭ. + i 32b/16
ṭ. + inde 59b/4
ṭ. + iyile 29b/14, 8b/3

-5-

taṛīḳa (Ar.) : Yol, tarik.
ṭ. 36a/10

-1-

taṛīḳat(Ar.) : Yol, meslek.

pīr-i ṭ. 66a/5
pīrān-ı ṭ. 55b/15
sālikān-ı ṭ. - i ʿaliyyeleri 2a/8

-3-

taṛz (Ar.) : Biçim, şekil, suret.

ṭ. + a 33b/4
ṭ. + ina 25a/11daḥı

-2-

taş : Bazı yerlerde ve işlerde kullanılmak için bu maddeden özel olarak hazırlanmış malzeme.

t. 63a/13, 66a/12, 66a/13
t. + dur 49b/4, 69a/6
t. + ı 30b/17, 68a/3
t. + ıdur 61b/12, 62a/9
t. + inuñ 47a/5, 69a/2
t. + ları 58a/14, 60b/15, 61b/11, 62a/9,
64b/17, 66a/13
t. + larınuñ 41b/7, 48b/17, 67b/3
t. diken 35a/8
t. dikilmemekdür 31a/4
t. süren 30b/13
t. sürerek 56a/6
-24-

ṭavīl (Ar.): Uzun.
t. + e 60a/8

-1-

Ṭavīl Muḥammed : Çuhadar Uzun Mehmed.
17. yüzyıl sonu ile 18. yüzyıl başlarında
yaşamış olan kemankeştir.
T. 60a/4

-1-

ṭavr (Ar.): Durum, vaziyet.
t. + ı 33b/3

-1-

ṭaylesān (Ar.): Zahidlerin sarkıttıkları sarık.
t. - ı destār-ı iftiḥārına 51b/11

-1-

ṭayyibe (Ar.): İyi iş.
rāyiḥa-yı t. - i misk-i ezfer 58b/3
ervāḥ-ı t. + lerine 30b/8, 9b/8

-3-

Ṭayyib Reyḥān Ağa : Ağalar Menzili'ni
827.5 geze ok atarak açmıştır. 17. yüzyılda
yaşamış olan kemankeştir.
T. 52a/7

-1-

ṭırāz (Far.): Süs, süsleme, ziynet.
t. - ı iftiḥār 3b/12

-1-

ṭırāzan (Far.): Süslü olarak.

t. 12a/15

-1-

ṭımaḳ : İnsanda ve birçok omurgalı
hayvanda parmak uçlarının dış bölümünü
örtten boynuzsu tabaka.
t. + dan 33a/14

-1-

ṭob : Gülle atan ateşli silah.
t. 60a/12
küre-i t. 42a/16
-2-

Ṭob : Top İskender 16. yüzyılda yaşamış
olan kemankeştir.(bk.İskender 40b/2, Ṭob
İskender)
T. 42a/16

-1-

ṭobcı başı : Topların (gülle vb.) kullanılması
ile ilgili görevli olan askerlerin başındaki
kişi.
t. 64a/11

-1-

Ṭob İskender : Top İskender. Sultan II.
Beyazid devri kemankeşlerindendir.
bk.İskender 40b/2)
T. 40a/11, 42a/15
T. + dür 41a/4
-3-

Ṭob taşı : Taş adı. Menzil taşı adlarından
biri. Boyları 1.5 metre'den 7 metre'ye kadar
değişebilmektedir.
T. 42a/11, 61a/10
T. + na 64a/12

-3-

Ṭob yeri : Menzil adı. (Hasan Taşı) Ayak
yeri, Kağıthane yolunda beyaz küçük
mermer olup Ahi (Papol) Menzili'nin ana
taşdır. Tekye Tepe'sinden Müezzinler
Sofa'na doğru atılır.
T. 43b/12

-1-

toğrı 1. Yanlıssız, eksiksiz biçimde.

ṭ. 32b/14

2. Hiçbir yöne sapmadan.

ṭ. 5a/3, 67b/5, 68a/13, 69a/6

-5-

toğrılığ : Yakın.

ṭ. + 1 65a/15

ṭ. + ındaki 68b/8

-2-

toksan : Doksan. (90)

ṭ. 35a/5

-1-

tokun - : Temas etmek.

ṭ. - araḳ 25b/1

ṭ. - maya 25a/14

ṭ. - sa 27a/12

ṭ. - upda 27a/3

ṭ. - ur ise 27b/1

-5-

tokundur - : Dokunmasını sağlamak.

ṭ. - mayup 33b/2

-1-

tokuz : Dokuz. (9)

ṭ. 26b/10, 32b/6

-2-

tokuzar : Dokuz sayısının üleştirme sayı
sıfatı.

ṭ. 8a/7, 9a/11

-2-

tokuz yüz : Dokuz yüz. (900)

ṭ. 20a/7, 29b/17, 67b/12

-3-

tokuz yüzci : Dokuz yüz sayısının sıra sayı
sıfatı.

ṭ. 30a/3

ṭ. kemānkeşler 8a/17

ṭ. kemānkeşlere 62b/6

ṭ. + ler 8a/6

ṭ. menzilinün 59b/17

ṭ. menzillerinün 67a/6

ṭ. pehlivānlar 59b/10

-7-

ṭoldur - : Dolmasını sağlamak.

ṭ. - ur 9b/15

-1-

ṭolı : İçi boş olmayan, dolu.

ṭ. édüp 57a/1

-1-

Ṭomār Ahmed : Çuhadar Tomar Ahmed. İki
rekoru vardır. 17. yüzyıl sonu ile 18. yüzyıl
başlarında yaşamış olan kemankeştir.

T. 50b/2, 53b/8

Ṭ. + ün 51a/4

-3-

ṭullāb (Ar.) : Talipler.

ṭ. - ı ḳabẓa 29a/3

-1-

ṭūmār (Ar.) : Tomar.

ṭ. + ında 34b/8

ṭ. 3a/8, 3b/10, 51a/5

deft̄er-i ṭ. 43a/1

silsile ²-i t. 47b/1

-6-

ṭur -

1. Bulunmak.

ṭ. - a 25a/13

ṭ. - dıḡı 26a/17, 38b/9

ṭ. - duḡları 26a/14

ṭ. - maḳ 26a/16

ṭ. - maḳlıḡın 26a/17

ṭ. - mamaḳ 30a/14

ṭ. - up 26a/15, 29b/14

2. Hareketi kesilmek.

menzıl atmaḡa ṭ. - mamaḳ 29b/13

3. Dikilmek.

ṭ. - up 65a/17

4. Varlığını sürdürmek.

atup ṭ. - dıḡı 29b/8

titrer ṭ. - urdı 10a/3

-13-

ṭut - :

1. Eline almak.
ṭ. - *duḡdan* 40b/9
ṭ. - *maḡı* 20a/6, 32a/1
2. Hedef olarak kalmak.
ṭ. - *up* 30b/11
3. Halde bulundurmak.
ṭ. - *maḡdur* 33b/2
- 5-
- ṭutam** : Avuç içi veya parmak uçlarıyla tutulabilen miktarda olan.
ṭ. 32b/9
ṭ. + *a* 32b/6
ṭ. + *dan* 32b/6, 32b/7
- 4-
- ṭuṭı-i şekker (Far.)** : Güzel sözler söyleyen kimse. *t.1b/10*
- 1-
- ṭutul -** : Tutmak işi yapılmak.
ṭ. - *ması* 33a/11
- 1-
- ‘ubūr (Ar.)** : Bir taraftan öbür tarafa geçme.
sūr-ı ‘usret-i ‘u. 27b/15
- 1-
- ‘udül (Ar.)** : Yoldan çıkma.
‘u. - *u müsliminden* 58a/10
- 1-
- Üḥūd** : Müslümanlarla Mekkeli müşrikler arasında yapılan ikinci büyük savaş.
Ü. 11a/6
Ü. + *da* 16a/16
Ü. *ḡazāsında* 18a/1
ḡazve-i U. + *da* 10a/16
- 4-
- uḥūvveti (Ar.)** : Kardeşlik.
u. 56a/8
- 1-
- ‘ukūbet (Ar.)** : Ceza.
‘u. 15b/15
- 1-

- ‘ulemā (Ar.)** : Alemler, bilginler.
‘u. 13b/13, 28a/14
‘u. + *dan* 18b/3
‘u. + *nuñ* 13b/2
‘u. - *yı fenn* 20a/16
- 5-
- ulu’l-‘azm (Ar.)** : Bir işi yapmada çok kararlı olma.
u. olan 4b/11, 8a/12
- 2-
- ulu** : Çok büyük, yüce.
u. 18b/15
- 1-
- ulu’l-ebşār (Ar.)** : Büyük gözler.
u. 59a/8
- 1-
- ‘ulūfe (Ar.)** : Osmanlılarda kapıkulu askerlerine, saray ve devlet kuruluşlarındaki bazı görevlilere üç ayda bir verilen ücret.
‘u. 28b/8
- 1-
- Ulūniye** : Alanya.
U. 34b/12
- 1-
- ‘ulūvv (Ar.)** : Yükseklik, yücelik.
‘u. - *ı himmet* 39a/10
- 1-
- ‘umre (Ar.)** : Hac mevsimi dışında Kabe’yi ve Mekke’deki mübarek yerleri ziyaret etme.
‘u. - *i sa‘y ve himmet edüp* 46a/3
- 1-
- Uncı Muṣṭafā** : İki menzilde taşı olan bir kemankeştir. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.
U. 43a/15, 44b/1
U. + *ya* 44b/9
- 2-

Uncı Şücā : 983.5 geze ok atmış ve kendi adı ile Uncu Şüca Menzili'ni açarak ana taşı diktirmiştir. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

U. 44a/14, 44a/16

U. + uñ 44b/5

-3-

unut - : Aklında kalmamak.

u. - sa 18b/15

-1-

‘unvān : San.

‘u. 51a/7

-1-

ur - : Vurmak. Elini veya elinde tuttuğu bir şeyi bir yere hızla çarpmak.

u. - a 25b/1

u. - abilirseñ 26b/14

u. - amazsañ 26b/15

u. - dum 15b/10

u. - mağa 24b/11

u. - mağ 24b/7, 27a/6, 27a/8

u. - mağda 24b/15

u. - mış 26b/12

u. - sa 26b/11, 41b/4

u. - ur ise 25a/10, 25b/4, 26b/7

nişān u. - mağdur 25b/14

nişān u. - mağlıgın 25a/8

kemān-ı himmet u. - dum 69a/12

-18-

urma : Vurma.

u. + nuñ 31a/16

u. + sı 27a/13

nişān u. + ğa 25b/10

-3-

urmak: Vurmak. Elini veya elinde tuttuğu bir şeyi bir yere hızla çarpmak.

u. 24b/8

-1-

‘urūk (Ar.) : Irklar.

‘u. - ı şirk 2a/2

-1-

urul - : Vurulmak. Vurma işine konu olmak.

u. - mağ 24b/9

u. - mış 5b/4

-2-

uruş : Vurma işi.

u. + a 25a/10

-1-

‘usret (Ar.) : Sıkıntı, zahmet.

sūr-ı ‘u. - i ‘ubūr 27b/15

-1-

Ustrumca : Makedonya'nın güneydoğusunda yer alan bir şehirdir.

U. + da 34b/15

-1-

uşul (Ar.) : Kökler, asırlar.

u. 2b/17, 31a/13

u. + e 9a/10

u. + i 4a/3

-3-

‘Uşşākī : Hamza Çelebi Uşşakizade.

Uzunçarşı'daki Uşşaki dükkanının sahibi idi. (bk. Hamza Çelebi ‘Uşşākīzāde)

‘U. 50a/6

İbn-i U. + nüñ 50b/7

-2-

‘Utbe : Kufe'de doğdu. Amr rivayetleri çok fazla olmamakla birlikte güvenilir bir hadis ravisi sayılır.

‘U. 12b/3, 18a/13

-3-

‘Utbe Bin ‘Āmir : Kufe'de doğdu. Amr rivayetleri çok fazla olmamakla birlikte güvenilir bir hadis ravisi sayılır.

U. 18a/12

-1-

uy - 1. Uygun olmak.

u. - dıgı 33a/8

2. Ayak uydurmak.

‘ağla u. - up 33b/6

-1-

uydur - : Uygun hale getirmek.

u.- maḳ 33a/7

oḳ u.- maḳdan 32a/11

-2-

uzaġ : Gidilmesi çok süren, ırak. (bk. uzak)

u. + a 25b/17

-1-

uzak : Gidilmesi çok süren, ırak. (bk. uzaġ)

u. 26b/16

u. atmaġa 25b/11

-2-

‘uzemā’ (Ar.) : Mevki bakımından büyük olan kimseler.

‘u. 62a/3

-1-

uzun : İki ucu arasında fazla uzaklık olan.

u. 12a/17, 17a/3, 31b/4, 32a/5, 32b/8

u. + ca 69a/6

-6-

ü : “Ve” bağlacı.

ü. 2a/2, 2a/3, 2a/9, 10a/16, 20b/16, 21a/11, 29a/6 33b/7, 34a/8, 35b/9, 37a/6, 39b/16, 3b/13, 3b/15, 43a/4, 4a/9, 4b/16, 57a/17, 58b/7, 5a/13, 69a/11

u. 10a/1, 1b/5, 2a/4, 2a/9, 31a/6, 36a/10, 3a/8, 51b/12

şerḥ ü. beyân oldığını 3a/9

tafşîl ü. beyân olunmuşdur 18a/4

eşer-i cedîd ü. cemîl 3a/10

fâzîl ü. dāniş ederek 3b/4

dîn ü. devlet-i Muḥammediyyeye 13a/10

hevā ü. heves edüp 2a/13

şevḳ ü. isti‘dād olmaġla 3a/15

redd ü. izāle olmaḳ 13b/4

tîr ü. kemân étdiğini 29b/10

şadā-yı ḥüsn ü. nidā 67a/15

zîr ü. zeber edüp 37b/16

meydān-ı sîpās u. āferîn eyledi 1b/7

tār u. bûr 38a/15

fâtih-i Bağdād u. Revān 35b/2

-46-

übbehet (Ar.) : Büyüklük, ululuk.

ü. 10b/15

-1-

üç : Üç. (3)

ü. 12b/3, 13b/9, 14b/13, 15a/1, 23a/11, 26a/5, 26b/13, 28a/8, 30b/10, 30b/5, 32a/3, 53b/17, 6a/2

ü. + de biri 32b/4

ü. + ünci 19b/9

-15-

üçer : Üç sayısının üleştirme sayı sıfatı.

ü. 34b/17

-1-

üçünci : Üç sayısının sıra sıfatı.

ü. 25a/4, 33a/14

ü. + si 10b/17

-3-

fesād (Ar.) : Bozukluk.

ü. 2a/2

-1-

ümem (Ar.) : Ümmetler.

āḫyār-ı ü. + e 2a/9

-1-

‘Ümeyr : Hz. Muhammed tarafından birinci Akabe Biat’ından sonra İslam’ı tebliğ için Medine’ye gönderilen sahabi.

‘Ü. 12b/3, 12b/4

-2-

ümm (Ar.) : Anne, ana.

Ü.- i dünyā : Dūnya’nın anası”

Kahire şehri. 63b/7

-1-

ümmet (Ar.) : Hz. Muhammed’e inananrak, onun yaptıklarını ve söylediklerini

uygulayarak çevresinde toplanan
Müslümanların tümü.

ü. 14a/1

-1-

ümmîd (Far.) : Umut.

ü. + i éder ise 14a/16

-1-

Ümmiye Bin ‘Abd Şems Bin ‘Abd Menâf :

Hiz. Muhammed’in büyük dedesi ve Benî
Haşim’in atası.

Ü. + dur 10b/12

-1-

Ümmü Eymen : Hiz. Peygamber’in dadısı,
sahabi.

Ü. 11a/16

-1-

ümniye (Ar.) : Umut, ümit, emel.

huşûl-u ü. 33b/14

-1-

ünsâ (Ar.) : Yakınlık.

efzâ-yı ü. éden 47a/2

-1-

Üsküb : Kuzey Makedonya’nın başkenti ve
en büyük kentidir.

Ü. + de 34b/16

-1-

üsküf (İtal.) : Başlık, serpuş.

ü. tecellüdlerine 45b/4

-1-

Üsküdâr : İstanbul’un Asya yakasında geniş
bir yerleşim bölgesinde bulunan ilçenin
adıdır.

Ü. 35a/1

-1-

Üsküdârî Hacı Emîn Ağa : Hacı Mehmed
Emin Ağa. Cafer Bey Menzili’nde 941 geze
ok atarak taş diktirmiştir. 18. yüzyılda
yaşamış olan kemankeştir.

Ü. + ya 65b/1

-1-

üst : Bir şeyin yukarı, göğe doğru olan

yanı. ü. 48b/17, 60b/17

ü. + üne 61b/9

ü. + ünde 12b/14, 25a/13, 5b/2,
64a/16, 66b/14, 69a/15, 8a/11

ü. + ünden 68a/11

-11-

üstâd (Far.) : Bilim veya sanat alanında
üstün bilgisi olan.

ü. 25a/3

ü. + dan 33b/8

ü. + ı 30b/3, 43b/5, 51b/16

ü. + ından 20a/5

ta‘lîm-i ü. 31a/10

-7-

üstâdân (Far.) : Bilim veya sanat alanında
üstün bilgisi olan.

ü. 29a/7

-1-

üstâz : Üstat kelimesinin eski metinlerde
rastlanan bir şekli.

ü. + um 2b/11

-1-

üstüvâ-pezir (Far.) : Sütunu olan.

ü. 47a/6

-1-

üzer : Bir şeyin yukarı kısmı.(bk. üzeri)

ü. + lerine 6a/8

-1-

üzere : Amacıyla. (bk.üzre)

ü. 3b/8, 10a/13, 11a/1, 12a/16,
12b/11, 13b/6, 15a/6, 16a/13, 16b/8,
18a/11, 19a/15, 20b/2, 21a/1, 24a/5,
25b/9, 27a/13, 27b/6, 28a/12, 28a/8,
28b/12, 28b/16, 31b/3, 32a/11, 32a/3,
33a/7, 33b/3, 34b/6, 35a/9, 36b/9,
37b/11, 46a/13, 4a/16, 54a/6, 56a/17,
58b/14, 58b/5, 60b/11, 6b/15, 6b/6,
7b/15, 8a/8

-41-

üzeri : Bir şeyin yukarı kısmı.(bk. üzer)
ü. + *nde* 19b/7, 4b/10, 64a/13, 65a/14
ü. + *ne* 20b/9, 21a/15, 26a/8, 29b/9,
33a/12

-9-

vācib (Ar.) : İslam dinine göre yapılması
gerekli olan.

v. 19a/17
v. + *dür* 21a/2
v. - *ül vüçūd* 1b/1
-3-

vācibāt (Ar.) : Vacip olan şeyler.
v. + *da* 19a/16

-1-

vācibū'l-kaṭl (Ar.) : Öldürülmesi gerekli
olan.

v. olan 20b/12

-1-

vādī (Ar.) : İki dağ arasındaki çukurca
arazi.

v. 54a/9
v. + *cik* 38b/13
v. + *dedür* 39b/1
v. - *i baḥtiyārda* 38a/2, 40a/7
v. - *i cāmī* 57a/4
v. - *yi PiyyālePāšāda* 49a/17
v. - *i šecā* 48b/12
endāḥte-i v. - i nisyān olmağla 5a/14
fütāde 52a/3
miyān-ı v. - i ḥaṣṣköyde 48a/9
-11-

vāfir (Ar.) : Çok, bol.
v. 36a/15
v. - *i aṣār* 13a/7

-2-

vahidā (Ar.) : Allah'ım.
v. 69b/7

-1-

vāhide (Ar.) : Tek, bir. Vahid kelimesinin
müennes şekli.

menzil-i v. 39a/11

-1-

vaḥṣī (Ar.) : İnsandan kaçan.
v. 6a/16

-1-

vaḥār (Ar.) : Ağırbaşlılık.
v. + *u* 40b/4
naḥdīne 53a/1
-2-

vaḥfī (Ar.) : Vakfa ait, vakıfla ilgili.
v. 52b/13

-1-

vaḥıf (Ar.) :
1. Birçok kişi tarafından kurulan ve
toplum yararına çalışmayı ilke edinen
kuruluş.
v. - *i şerīf* 36b/11
kātib-i v. - ı SulṭānBāyezīd 50a/16
kātib-i v. - ı SulṭānBāyezīd 51a/1
2. Bir hizmetin gelecekte de
yapılması için belli şartlarla ve resmi
bir yolla ayrılarak bir topluluk veya
bir kimse tarafından bırakılan mülk,
para.
v. *olmağ* 28b/15
-4-

vāḥıf (Ar.) : Bilici, bilen.
v. 6b/10
v. *olmağın* 59a/6
v. *olmağ* 29a/12

-3-

vāḥi (Ar.) : Koruyan, muhafaza eden.
-5-

vāḥi : Olan, vuku bulan.
v. 35a/1, 35a/3, 37a/4, 38a/3, 40a/6,
41a/2, 41b/9, 42b/15, 42b/3, 43a/7,
43b/11, 44a/11, 44a/3, 47a/6, 47b/6,
48a/10, 48a/11, 49a/17, 50a/4, 53a/9,
54a/7, 54a/9, 54b/8, 56a/12, 60b/15 ,
61a/11, 61b/11, 63a/15, 64b/16,
65a/15, 65b/7, 66b/15, 67b/3, 69a/6

v. + dūr 38b/11, 45b/10
v. olan 13b/6, 66a/14
v.- olup 48a/8
v. olmak 32a/7
v. olmuşdur 68a/12
v. ve endāhte olan 54b/10
-41-

vakit (Ar.) : Zaman.
v. 23b/16
v. + de 25b/8
v. + i 23b/1, 33a/8, 33b/15
v. + ü 9b/16
v.- i ma' hūdı 34a/4
-7-

vakitli-vakitsiz : Uygun zaman gözetmeden, gelişigüzel.
v. 34a/7
-1-

vālī (Ar.) : Bir ilde devleti temsil eden en yetkili yönetim görevlisi.
v. + sī 12b/15, 66b/9
v. olmuşlardır 12a/10
-2-

vālid (Ar.) : Baba.
v. 36b/9
v. + inüñ 20a/12
-2-

vālide (Ar.) : Anne.
v. 63a/6, 68a/3
v. + sī 10b/10
v.- i muhteremeleri 10b/11
-4-

Vālide Sultān : Sultan II. Mahmut'un eşi ve Sultan Abdulaziz'in annesi olan Pertevniyal Valide Sultan tarafından yaptırılan cami.
V. 59b/2
kātib-i cāmi'-i V. 54b/12, 57b/1
-3-

Vālide Sultān : II. Mahmut'un eşi.
V. 60a/6
-1-

vallāhi (Ar.) : “Allah’a and olsun ki” anlamında yemin sözü.
v. 15b/10

-1-

var : Mevcut.
v. 21b/9, 33b/8, 36a/6, 46b/13, 5b/6
v. + dur 15b/7, 19b/7, 21a/11, 21a/16, 23b/11, 26a/3, 29a/5, 38b/13, 38b/15
v. + ı 40a/1
v. + sa 27a/17
cevāz v. + dur 15a/3
v. iken 64b/11
-18-

var - : Erişmek, ulaşmak.
v.- dıkdā 29b/1
v.- up 15b/2
v.- up varmadığına 27a/11
huzūr-u sa'ādete v.- dıklarında 14a/7
varup v.- madığına 27a/11
-5-

varağa (Ar.) : Üzerinde yazı bulunan kağıt.
v. 3b/6
v.- i āmālın 50b/13
-2-

varağçe (Ar.) : Küçük kağıt.
v.- i bende-i kemmāye 3b/10
-1-

varda (İtal.) : Dikkat, savul, yana çekil!!!
v. 63b/9
-1-

vārdiyānbaşı (İtal.+Tr.) : Osmanlı bahriyesinde azap reislerinin gemi süvarisi olanlarına verilen isim.
v. 41a/14
-1-

vārid (Ar.) : Gelen, ulaşan.
v.- i iftiḥārın 44b/7
-1-

vaşıf (Ar.) : Nitelik.

v. + larından 35a/16

-1-

vāşıl (Ar.) : Ulaşan, varan.

v. - ı cinān olmuşdur 12b/17

v. - ı Ka'be 46a/2

v. olmuşdur 7a/10

v. olsun olmasın 22b/1

-4-

vasıtā (Ar.) : Orta.

v. parmakları 33a/16

-1-

vāşıta (Ar.) : İki şey arasında bağ
durumunda olan onları birleştiren.

v. - i keder 11b/8

-1-

Vāşıtyye : Arabi yay türlerinden biri.

V. 16b/10, 16b/17

-2-

vaşıyyet (Ar.) : Birkimsenin ölümünden sonra
yapılmasını istediği şey.

v. + leri 12b/10

ğabrā-i v. 63b/5

-2-

vaşl (Ar.) : Ulaşan, avran.

v. 33a/14

-1-

vaż' (Ar.) :

1. Koyma, konulma.

v. 46a/13, 63a/10, 66a/9, 66b/8

v. + dan 58b/13

v. - ı girde 42a/10, 64a/4

v. - ı kadem édüp 50b/12

v. - ı kânûn 28b/12

v. - ı nişân étdiği 61b/9

v. - ı nişân éder 30a/2

v. - ı nişân eylediği 62b/17

v. - ı seng 40a/8, 56a/1, 58a/12

v. olunan 49b/3

naql ve v. olunup 28a/5

2. Belirleme.

v. - ı 'alāmet eylediği 45b/8

-18-

vaż' ét -, vaż' eyle - (Ar.+Tr.) :

1. Tayin ve tespit etmek. (et-)

v. - digi 39a/15

v. - dimki 6b/8

v. - mekdür 30b/12

v. - üp 42a/15, 67a/10

2. Düzenlemek. (eyle-)

v. - digi 41b/12, 42b/2, 47a/4, 50a/1

-7-

vażi'ne (Ar.) : Alçak.

v. 59b/5

-1-

ve (Ar.) : İki kelime veya cümle arasına
girerek aralarında bir bağ olduğunu anlatan
söz.

*v. 10a/12, 10a/15, 10a/16, 10b/1,
10b/10, 10b/16, 10b/17, 10b/4, 11a/2,
11a/7, 11b/15, 11b/9, 12a/10, 12a/12,
12a/13, 12a/14, 12a/4, 12a/5, 12a/9,
12b/1, 12b/13, 12b/14, 12b/2, 12b/3,
12b/4, 12b/5, 12b/8, 13a/11, 13a/12,
13a/13, 13a/14, 13a/16, 13a/17,
13a/3, 13a/4, 13a/5, 13a/6, 13a/7,
13a/8, 13b/1, 13b/11, 13b/14, 13b/2,
13b/3, 13b/5, 13b/7, 14a/1, 14a/15,
14a/16, 14a/17, 14a/2, 14b/13,
14b/14, 14b/15, 14b/16, 14b/2, 14b/3,
15a/1, 15a/13, 15a/14, 15a/2, 15a/3,
15b/12, 15b/15, 15b/2, 15b/6, 16a/1,
16a/12, 16a/13, 16a/14, 16a/15,
16a/16, 16a/2, 16b/10, 16b/13, 16b/4,
16b/5, 17a/1, 17a/3, 17a/9, 17b/1,
17b/16, 17b/2, 18a/14, 18a/5, 18b/5,
18b/6, 19a/11, 19a/12, 19a/16,
19a/17, 19a/3, 19a/5, 19a/8, 19a/9,
19b/1, 19b/14, 19b/17, 19b/2, 1b/1,
1b/10, 1b/2, 1b/3, 1b/5, 1b/7, 1b/8,
20a/1, 20a/10, 20a/11, 20a/12,
20a/13, 20a/14, 20a/15, 20a/16,
20a/17, 20a/5, 20b/1, 20b/10, 20b/11,
20b/12, 20b/13, 20b/14, 20b/15,
20b/16, 20b/17, 20b/2, 20b/4, 20b/5,*

20b/6, 20b/7, 20b/8, 20b/9, 21a/1,
 21a/10, 21a/15, 21b/2, 21b/4, 22a/2,
 22b/11, 23a/13, 23a/6, 23a/7, 23a/12,
 23b/5, 23b/6, 23b/9, 24a/10, 24a/8,
 24b/1, 24b/15, 24b/17, 24b/7, 25a/2,
 25a/3, 25a/5, 25a/6, 25b/12, 26a/1,
 26a/10, 26a/11, 26a/15, 26a/17,
 26a/2, 26a/5, 26a/7, 26a/8, 26a/9,
 27a/14, 27b/15, 27b/17, 27b/4,
 28a/14, 28a/17, 28a/3, 28a/4, 28a/7,
 28b/11, 28b/12, 28b/13, 28b/16,
 28b/2, 28b/5, 28b/6, 28b/9, 29a/1,
 29a/12, 29a/15, 29a/16, 29a/17,
 29a/3, 29a/4, 29a/6, 29a/8, 29a/9,
 29b/13, 29b/17, 29b/6, 29b/9, 2a/12,
 2a/14, 2a/16, 2a/2, 2a/3, 2a/4, 2b/17,
 2b/7, 2b/9, 30a/10, 30a/14, 30a/4,
 30b/1, 30b/11, 30b/14, 30b/16,
 30b/17, 30b/5, 30b/6, 30b/8, 31a/10,
 31a/11, 31a/13, 31a/16, 31a/2, 31a/6,
 31a/7, 31b/10, 31b/6, 31b/8, 32a/12,
 32a/13, 32a/15, 32a/2, 32a/9, 32b/11,
 32b/14, 32b/15, 32b/17, 32b/2, 32b/3,
 32b/4, 32b/5, 32b/7, 33a/11, 33a/13,
 33a/15, 33a/16, 33a/7, 33a/9, 33b/1,
 33b/14, 33b/2, 33b/5, 34a/10, 34a/11,
 34a/14, 34a/6, 34a/7, 34a/9, 34b/10,
 34b/11, 34b/12, 34b/13, 34b/14,
 34b/15, 34b/16, 34b/17, 34b/3, 34b/9,
 35a/1, 35a/11, 35a/12, 35a/13,
 35a/14, 35a/17, 35a/2, 35a/3, 35a/6,
 35b/1, 35b/12, 35b/17, 35b/6, 35b/8,
 36a/13, 36a/14, 36a/15, 36a/17,
 36a/8, 36a/9, 36b/1, 36b/10, 36b/12,
 36b/15, 36b/17, 36b/2, 36b/3, 36b/4,
 36b/7, 36b/8,
 36b/9, 37a/1, 37a/15, 37a/3, 37a/6,
 37a/9, 37b/10, 37b/12, 37b/13,
 37b/15, 37b/16, 37b/17, 38a/17,
 38a/4, 38b/1, 38b/2, 38b/4, 38b/5,
 39a/11, 39b/14, 39b/16, 3a/10, 3a/12,
 3a/15, 3a/17, 3a/2, 3a/3, 3a/5, 3a/7,
 3a/8, 3b/10, 3b/12, 3b/15, 3b/17,
 3b/2, 3b/3, 3b/6, 3b/7, 3b/9, 40a/2,
 40a/4, 40a/5, 40a/7, 40a/9, 40b/13,
 40b/3, 40b/6, 41a/17, 41a/2, 41a/6,

41b/11, 41b/2, 41b/4, 41b/5, 41b/6,
 41b/7, 41b/9, 42a/13, 42a/5, 42a/6,
 42a/8, 42a/9, 42b/1, 42b/17, 43a/1,
 43a/2, 43a/3, 43a/8, 43b/, 43b/1,
 43b/10, 43b/2, 43b/7, 44a/13, 44a/3,
 44a/6, 44a/8, 44a/9, 44b/12, 44b/17,
 44b/9, 45a/1, 45b/3, 45b/4, 45b/7,
 45b/9, 46a/11, 46a/12, 46a/13,
 46a/14, 46a/15, 46a/4, 46a/5, 46a/6,
 46a/7, 46a/8, 46b/12, 46b/14, 46b/15,
 46b/17, 47a/1, 47a/17, 47a/6, 47a/7,
 47b/2, 47b/7, 47b/9, 48a/4, 48a/8,
 48b/10, 48b/12, 48b/13, 48b/16,
 49a/15, 49a/18, 4a/15, 4a/17, 4a/5,
 4b/11, 4b/14, 4b/15, 4b/16, 4b/2,
 4b/4, 4b/5, 4b/7, 50b/10, 50b/11,
 50b/13, 50b/14, 50b/16, 50b/9, 51a/1,
 51a/10, 51a/2, 51a/4, 51a/5, 51a/6,
 51b/12, 51b/13, 51b/15, 51b/16,
 51b/9, 52a/1, 52a/2, 52a/3, 52a/5,
 52b/10, 52b/11, 52b/12, 52b/15,
 52b/16, 52b/17, 52b/9, 53a/1, 53a/3,
 53a/5, 53a/9, 53b/11, 53b/12, 53b/13,
 53b/15, 53b/17, 54a/2, 54a/3, 54a/5,
 54a/6, 54a/8, 54b/11, 54b/14, 54b/17,
 54b/8, 54b/9, 55a/2, 55a/3, 55b/10,
 55b/17, 55b/4, 56a/11, 56a/14,
 56a/16, 56a/4, 56a/7, 56a/8, 57a/17,
 57a/3, 57b/1, 57b/10, 57b/12, 57b/14,
 57b/15, 57b/2, 57b/4, 57b/8, 58a/6,
 58a/14, 58a/16, 58a/17, 58a/7, 58b/1,
 58b/11, 58b/15, 58b/2, 58b/6, 59a/1,
 59a/2, 59a/3, 59a/4, 59a/5, 59a/8,
 59b/12, 59b/13, 59b/14, 59b/15,
 59b/16, 59b/5, 59b/6, 59b/9, 5a/10,
 5a/11, 5a/12, 5a/15, 5a/2, 5a/4, 5a/5,
 5a/7, 5a/8, 5a/9, 5b/10, 5b/12, 5b/3,
 5b/4, 60a/14, 60a/16, 60a/5, 60a/8,
 60a/9, 60b/11, 60b/16, 61a/10,
 61a/11, 61a/7, 61a/8, 61a/9, 61b/3,
 61b/5, 61b/6, 62a/1, 62a/17, 62a/2,
 62a/7, 62b/12, 62b/14, 62b/16, 62b/2,
 62b/6, 63a/11, 63b/12, 63b/14,
 64a/14, 64a/2, 64a/4, 64a/6, 64b/10,
 64b/12, 64b/13, 64b/17, 64b/4, 64b/7,
 65a/1, 65a/16, 65b/1, 65b/13, 65b/14,

65b/15, 65b/16, 65b/3, 65b/5, 66a/4,
66a/5, 66a/8, 66a/9, 66b/8, 66b/14,
66b/4, 67a/15, 67a/16, 67a/6, 67a/7,
67b/13, 67b/17, 67b/2, 68a/10, 68a/2,
68a/6, 68a/7, 68b/14, 68b/15, 68b/16,
68b/2, 68b/4, 68b/7, 69a/10, 69a/13,
69a/17, 69b/1, 69b/7, 6a/10, 6a/11,
6a/12, 6a/13, 6a/14, 6a/17, 6a/3, 6a/9,
6b/1, 6b/10, 6b/14, 6b/16, 6b/2, 6b/3,
6b/5, 6b/6, 6b/7, 6b/8, 7a/3, 7a/5,
7a/6, 7a/7, 7a/9, 7b/10, 7b/12, 7b/13,
7b/14, 7b/5, 7b/8, 8a/13, 8a/14, 8a/16,
8b/16, 8b/4, 8b/5, 8b/8, 9a/13, 9a/15,
9a/16, 9a/17, 9a/6, 9a/9, 9b/16, 9b/7,
9b/8
v. - 1 'aṭā 1b/2
maḥv v. berbād eylediği 68b/17
taḥrīr v. beyān kılınur 55a/4
taḥṣīl v. beyān olunan 8a/10
taḥrīr v. beyān olunduğı 58b/14
dūr v. bīrūn édüp 46b/16
cevr v. cefāsı olan 62b/15
kezb v. dūrūğ eyledi 57b/13
vāḳi' v. endāḥte olan 54b/10
'āciz v. ḥayrān olıcaḳ 59b/11
ḥayret v. ḥecālet édüp 61b/7
'umre 'i sa'y v. himmet édüp 46a/3
deryā-yı ḡayret v. ḥimmetleri 63b/14
mütenebbih v. ıslāḥ olmayacağı
67b/17
mübtelā-yı ızṭırāb v. ızṭırār olunduğı
59a/4
kūṣād v. icād eylediği 55b/6
te 'yīd v. icād eylediği 60b/13
sa'y v. ictihād eylediği 68b/5
ta'lim v. imā étmiş idi 4b/8
ta'lim v. imā édüp 20a/6
neṣāt v. inbisāt eden 54b/15
icād v. inṣād eylediği 43a/5
te'alluḳ v. intisāb olmaḳ 58b/4
izhār v. i' lān etmeleriyle 3a/11
idmān v. isti' māl olundu 6b/17
teṣerrüf v. isti'ād édüp 62a/4
leḥçe-yi ibtihāc v. iṣtihar ola 3b/12
ā'lām v. izān eylediği 64a/10
sebeb-i meṣaḳḳat v. keder 59a/7

irās-ı te'ab v. kelāl étmiş iken 62b/7
ḳavl v. ḳūrbān olduğundan 62b/13
mu'teber v. maḳbūl olup 56b/17
izhār-ı ṣan'at v. ma'rifet étdigine
56a/5
müte'ārif v. meṣhūr olup 56a/14
ta'lim v. meṣḳ etmek 18b/12
mevṣūf v. mevsūm olan 65b/15
ṣeyḥ-i meydān v. miyān 31a/3
mümtāz v. müntehā olup 59b/9
endāḥte v. niṣān eylediği 53b/15
hecālet v. ref' étmediği 57b/5
ṣōhret v. ṣān olan 64a/1
zıkr v. taḥrīr olunduğına 34b/8
terḳīm v. ta'dād olunduğı 37b/10
ta'lim v. ta'rif olunmaḳ 21a/2
istinbāṭ v. taṣḥih olunduğı 4a/16
tekbīr v. taṣliye olunmaḳ 34a/9
ḥabs v. taḳyīḳ olunur 27b/10
cem' v. tenmīḳ olunan 13a/9
tanẓīm v. tertīb eyledüm 3b/8
ṣırf v. tesīr etmegin 42a/17
sevḳ v. tesīr etmekle 2b/2
sevḳ v. tesyīr etmekle 67a/12
naḳl v. vaḳ' olunup 28a/5
-906-

vebbede (Ar.) : Sonsuza dek.

v. 61b/17

-1-

veber (Ar.) : Tüy.

v. 63b/11

-1-

vecāhet (Ar.) : İtibar, haysiyet, ṣan.

v. +in 57b/5

izhār-ı v. ederek 51b/10

-2-

Vecāhetli Aḥmed Aḡa : Bostancı
Menzili'nde 1053.5 gezlik bir rekor
kırmıştır. 18. yüzyılda yaşamış olan
kemankeştir.

V. 51b/6, 51b/8

-2-

vech (Ar.) : Yüz, çehre.

v. 20b/2, 4a/16

-2-

Vedde : Kur'an-ı Kerim'de adı geçen putlardan biridir.

V. 28a/3

-1-

vedi'a (Ar.) : Emanet.

v.- *yı ḥazret-i pîr* 20a/9

-1-

Vedūd (Ar.) : Allah'ın en güzel isimlerindendir. "Kullarını çok seven"

ḥūdāvend-i v. 37a/11

-1-

vefāt (Ar.) : Ölüm.

v. *étmeyince* 27b/7

v. *édüp* 12b/10

veğā (Ar.) : Gürültü, patırtı.

v. 9b/13

-1-

vekālet (Ar.) : Vekil olma, vekillik.

v. *étmek* 26a/11

-1-

veķār (Ar.) : Ağırbaşlılık.

v. + *ların* 51a/5

-1-

vaktāki (Far.) : Ne vakit ki, -diği zaman.

v. 57b/1

-1-

vekīl (Ar.) : Birinin, işini görmesi için kendi yerine bıraktığı veya yetki verdiği kimse.

v.- *i şeyḥ-i meydān* 65b/16

-1-

ve'l-ḡufrān (Ar.) : Affetme ile.

v. 35b/6

-1-

ve'l-ḥāletū (Ar.) : Haller

v.- 3a/7

-1-

ve'l-mağāzi (Ar.) : Gazalar ile.

v. 27b/11

-1-

velvele-sāz (Ar.+Far.) : Gürültü yapan.

v. 63b/5

-1-

vēr -

1. İletmek.

küşād v.- *digi* 27a/9

v.- *e* 26b/15

v.- *ecegi* 24a/10, 24a/9

v.- *endür* 14b/16

v.- *eyüm* 23b/17, 24a/2, 26b/14

öñdül v.- *meye* 23b/16

v.- *meyüp* 24a/9

v.- *üp* 44b/8

haber v.- *üp* 29b/11

küşād v.- *üp* 16b/2

2. Yaymak.

revnāk v.- *ir* 32a/10

3. Hakim kılmak.

irti'āş v.- *üp* 45b/5

4. Çıkarmak.

iḥtilāl v.- *diginden* 58a/3

-16-

verā (Ar.) : Arka, art, öte.

v. + *sında* 42a/13, 56a/12, 57a/4

v. + *sındadur* 50a/5, 54a/10

-5-

vèril - : Verme işine konu olmak.(bk.vèrül-)

v.- *diginüñ* 8a/8

v.- *mek* 28b/9

v.- *miş imiş* 67b/15

izn v.- *memek* 60b/10

küşād v.- *menüñ* 32b/16

rābıta v.- *mişdür* 56a/17

ruḥşat v.- *meyüp* 30a/6

sevāb v.- *ür* 17a/9

-7-

vêrûl - : Verme işine konu olmak.(bk.vêril-)

v.- ürr 22a/6

şevāb v.- ürr 22a/12

-2-

verziş (Far.) : Çalışma.

v. 36a/17, 68b/2

-2-

vesā'ir (Ar.) : Diğer.

v. 29a/15, 33b/4, 4a/15, 56b/15

v.+ lerī 32b/10

-5-

vesi' (Ar.) : Geniş.

v. 20b/5

-1-

veter (Ar.) : Yay kırı.ı.

v. 4b/4

v.+e 4b/5

-2-

ve't-taḥiyye (Ar.) : Selam verme ile.

v. 10a/17

-1-

ve yāḥūd (Ar.+Far.) : Yahut, veya.

v. 29a/13, 30b/13, 30b/14, 30b/4

-4-

vezāif (Ar.) : Vazifeler.

taḳdīm-i v.- i şükr-i bārī éderek 6b/13

-1-

vezān (Far.) : Esen, esici.

v. 52b/9

v. olan 63b/13

-1-

vezin (Ar.) : Tartma, tartı.

v.+ de 32a/17

v. étmekden 32a/8

-2-

vezīr (Ar.) : Osmanlılarda devletin bakanlık, valilik gibi yüksek görevlerinde bulunan ve paşa unvanını taşıyan kimse.

v.- i 'aşr 58a/4

-1-

vezne-dār (Ar.+Far.) : Vezneci.

v. başısı 55b/13

-1-

Veznedārçırāḡı Muḥammed Çūḡadār :

Veznedar Mehmed Aḡa.

V. 59a/14, 60a/5

-2-

vilāyet (Ar.) : İl.

v.+ de 35a/4

v.+ lerinūñ 12a/8

-2-

vuşlat (Ar.) : Sevgiliye kavuşma

v.+ ları 34a/3

ḡazret-i v.- ı ḡarīn 10a/11

-2-

vücüb (Ar.) : Yapılması gerekli olma.

v.+ una 13b/13

-1-

vücūd (Ar.) : Beden.

v.+ a 31b/9

cesāmet-i v. 66a/2

vācīb-ül v. 1b/1

-3-

vücūh (Ar.) : Yüzler, çehreler.

v.+ la 20b/8

-1-

vürūd (Ar.) : Gelme, erişme.

v.+ ı 8a/10

müte'ākīb-ül v. 2a/4

-2-

vūs'at (Ar.) : Genişlik, bolluk.

v.- ı dā 'ire 'yi ḡudūdı 28b/14

-1-

yā (Ar.) : Ey.

y. 8b/17, 11a/10, 17b/17, 18a/13, 18a/4, 22b/12, 22b/15, 40b/10, 55b/15, 67a/16 -10-	yākūt (Ar.) : Bu taştan yapılmış veya süslenmiş. y. 35a/7 -1-
yād (Far.) : Anma, hatırlama. y. 8a/16 -1-	yāl (Ar.) : Güç, kuvvet. y. 43a/4 -1-
yādigār (Far.) : Bir kimseyi, bir olayı hatırlatan nesne veya kişi. y. + in 68a/6 -1-	yalñız : Yalnızca, sadece. y. 12a/13, 16b/14, 24a/9, 35a/17 -4-
yağız : Esmer. y. 12a/17 -1-	yamaç : Dağın veya tepenin herhangi bir yanı. y. 61b/9 y. + a 64a/16 y. + da 67b/4, 68a/12 -3-
Yağüş : Kur'an-ı Kerim'de adı geçen putlardan biridir. Y. 28a/3 -1-	yan : Taraf, cihet. y. + inda 65b/7 y. + indan 25a/16 -2-
yāhūd (Far.) : Veya. y. 15a/6, 18b/5, 18b/6, 24a/17, 24b/5, 24b/9, 24b/10, 26b/13 -8-	ya'nī (Ar.) : "Demek oluyor ki" anlamlarında bir söz. y. 14a/, 14a/9, 14b/12, 15b/1, 19a/5, 23a/17, 25b/8, 32b/15, 3a/17, 4b/5, 51b/8, 59b/12, 5b/9, 7b/11, 8a/5, 9b/13 -16-
Yahūdī Mezārı : İstanbul'da bulunan mezarlardır. Geneli Hasköy mevkisinde bulunur. Y. 65b/7, 68b/8 -2-	yañlış : Yanılgı, hata. y. 15b/10 -1-
Yahyā Ağa : Hacı Süleyman Menzili'nde, 1094 geze ok atıp rekor kırmış ve taş diktirmiştir. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir. Y. 46b/7, 46b/16 -2-	yap - : Ortaya koymak, gerçekleştirmek. y. - dıqları 5a/2 y. - mış 5b/10 y. - up 6b/4 -3-
yakın : Az bir ara ile ayrılmış olan. y. 24b/9, 26a/15, 33b/1, 64a/13, 66b/16, 69a/3 y. + inda 30a/14 -7-	yapıl - : Yapma işine konu olmak. y. - ur 17a/3 -1-
	yaptır - : Yapmasını sağlamak.

y. - up 6a/14
-1-

yapışdır - : Yapışmasını sağlamak.
y. - ırlar 16b/16
-1-

yār (Far.) : Sevgili.
çehār-ı y. - ı güzîn 2a/4
çehār-ı y. - i güzîn 8b/9
-2-

yā rabbī (Ar.) : “Ey Allahım” anlamında söz.
y. 14a/13
-1-

yārān (Far.) : Dostlar.
y. 69b/7
-1-

yar-āne (Far.) : Dostça.
d. 47a/4
-1-

yarış -: Üstünlük kazanmak amacıyla bir yarışmaya katılmak.
oķ y. - anlar 23b/12
y. - anlarıñ 25a/1
y. - maķ 23b/5
oķ y. - mak 13a/3
oķ y. - maķ 24b/1, 27b/2
oķ y. - manuiñ 4a/3
oķ y. - masına 23b/9
-8-

yarış : Yarışma.
y. 25b/8
-1-

yarışdır - : Yarışmasını sağlamak.
at y. - maķ 23a/12
-1-

Yaşşıkaya : Menzil taşı adlarından biri. Boyları 1.5 metre’den 7 metre’ye kadar değişebilmektedir.
Y. 37b/12, 37b/2, 37b/4, 63a/1

-4-

yaş : Doğuştan beri geçen ve yıl birimi ile ölçülen zaman.
y. + ında 10b/14
-1-

Ya‘ūķ : Kur’an-ı Kerim’de adı geçen putlardan biridir. -1-
Y. 28a/3

yay : Ok atmaya yarayan, iki ucu arasına kiriş gerilmiş, eğri ağaç veya metal çubuk.
y. 13a/10, 14a/14, 14a/17, 16a/5, 19a/11, 28b/7, 31b/17, 32a/3, 32a/8, 32b/11, 56a/17, 5a/15, 5a/2, 5b/3, 6a/17, 7a/17, 9a/13
y. + a 7a/13
y. + ı siñirleyüp 6b/1
y. + uñ 31b/15, 32a/6, 32b/2, 33b/1
y. + ını 32a/4
y. + ıyla 15a/3
y. + da 32a/7
y. + dan 32b/13
y. + lardan 32b/11
y. + ları 16a/15, 26a/1
y. + larına 32a/11
y. çekmege 31b/16
y. çekmek 31b/13
y. çekmekden 31b/11
y. isti‘māl eden 32a/17
y. taķınup 14a/10
y. taķsa 23a/7
‘Acem y. + ı 17a/2
‘Arabī y. 16a/10
đarb y. + ları 32b/7
menzil y. + ları 32b/6
tīmārılı y. + dan 32b/10
-42-

Yaycı Ahmed : Kemanger Ahmed. 1009 geze atarak Tekye Menzili’ni açmıştır. 16. yüzyılda yaşamış olan kemnakeştir.
Y. 41b/16
Y. + üñ 42a/5, 42b/1
-3-

Yaycı ‘Arabzāde: Arabzade Yaycı İbrahim. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir. (bk. ‘Arabzāde Yaycı İbrāhim)
Y. 40a/17, 40b/12
-2-

Yaycı Dāvud : Çizmecî (Çullu) Menzili’ni açmıştır. 15. yüzyıl sonu ile 18. yüzyıl başında yaşamış olan kemankeştir.
Y. 39b/4
-1-

Yaycı Hüseyn : Yaycı Kosta Hüseyn. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir. (bk. Yaycı Kosta Hüseyn)
Y. + üñ 41a/17, 41b/12
-2-

Yaycı Hüseyn Ağa : Sayıcı Hüseyn Ağa. 17. yüzyıl sonu ile 18. yüzyıl başında yaşamış olan kemankeştir.
Y. 55a/11
-1-

Yaycı Kosta Hüseyn : Yaycı Kosta Hüseyn. İki menzilde rekor kırmıştır. 16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir. (bk. Yaycı Hüseyn)
Y. 41a/11
-1-

Yāycı Süleymānzāde İsmā‘īl : İsmail Çelebi. 18. yüzyılda yaşamış olan kemnakeştir. (bk. Yāycızāde İsmā‘īl)
Y. 59a/15
-1-

Yāycızāde İsmā‘īl: İsmail Çelebi. 18. yüzyılda yaşamış olan kemnakeştir. (bk. Yāycı Süleymānzāde İsmā‘īl)
-1-
Y. 60a/6

yaz - : Söz ve düşüncüyü özel işaret veya harflerle anlatmak.
y. - ana 48b/11
y. - ar 6a/1
-2-

yazıcı : Yazar.
y. 61b/3
-1-

yazıl -: Yazma işi yapılmak.
y. - mış 5b/11, 5b/5
y. - mış idi 4b/12, 8a/13
-4-

yazu : Yazma işi.
y. 5b/6
-1-

yed (Ar.) : Güç, kudret.
y. 57a/1, 58b/15
y. - i ‘ācizāneme 3a/12
-3-

yeden-be-yed (Ar.+Far.) : Elden ele, doğrudan doğruya olarak.
y. 7a/10
-1-

yedi : Yedi. (7)
y. 12b/2, 36b/7, 3b/7, 8a/6, 9a/10
y. + ncisi 10b/4
-7-

yedi’l-mütenāvil (Ar.) : Güç ile alıp yiyen.
y. ise 3a/13
-1-

yedişer : Yedi sayısının üleştirme sayı sıfatı.
y. 35a/3, 8a/17
-2-

yegān yegān (Far.) : Birer birer.
y. yegān 20b/17
-1-

yegrek : Daha üstün tutulan.
y. + i 17b/8
-1-

yek (Far.) : Bir , tek.
hil‘at-i y. 10b/16
-1-

yekrān (Far.) : Soylu cins at.

y. 36a/2

-1-

yeksüvār (Far.) : Binicilikte eşi bulunmayan.

y. 29b/16, 41a/2, 46a/15, 54a/3

menzil-i y. 55a/1

-1-

Yeksüvār-ı Kebîr : Büyük Yeksüvar
Menzili.

tîr-i Y.- i kebîr 57a/6

-1-

Yeksüvār-ı Şağîr : Küçük Yeksüvar (Sala)
Menzili.

Y.- ı 59a/9

-1-

yêl : Rüzgar.

y. 27a/16, 27a/17

-2-

yelken : Rüzgar gücünden yararlanarak
geniş bir yüzey oluşturacak biçimde yan
yana dikilen ve teknenin direğine uygun bir
biçimde takılarak onu hareket ettiren kumaş
veya şeritlerin tümü.

y. 64a/3

-1-

Yemen : Orta Doğu'da, Umman Denizi,
Aden Körfezi ve Kızıldeniz kıyısında
bulunan ülke.

Y. -âşiyân: Yemende oturan. 53b/15

-1-

yemîn (Ar.) : Ant.

y. 54b/9

-1-

yên - : Yeme işine sahip olmak.

y. - *mez* 20b/14

-1-

yefîi : Kullanılmamış.

y. + *sine* 30a/17

-1-

Yefîce-i Vardar : Yunanistan'da tarihi bir
kasaba.

-1-

Y. 34b/12

yefîçeri : Kapı kulu teşkilatının piyade
sınıfı.

y. 37b/12, 44b/8

-2-

yefîçeri ağası : Yeniçeri Ocağı'nın en
yüksek rütbeli komutanı.

y.28b/17, 66a/10

-2-

Yefîçeri 'Abdübâkî : Abdülbaki Beşe.

İmam Menzili'nde taşını birkaç kere
sürerek,853 gezlik bir menzil dikmiştir. 17.
yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Y. 53a/14

-1-

Yefîçeri Şâhîn Otabaşı : Odabaşı Okçu
Şahin. 17. yüzyılda yaşamış olan
kemankeştir.

Y. 54b/1

-1-

yefîçeriyân : Yeniçeriler.

ağa-yı y. 53a/8

berflhâne 'i y. + da 54b/9

zümre-i y. + dan 40b/3

-3-

Yefîçeri Yûsuf : Mirahur Yusuf Beşe. 17.
yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.

Y. 53a/16

-1-

yefîden : Tekrar.

y. 29b/15

-1-

yer : Mahal, mekan.

y. + *e* 25b/1, 26b/16, 64a/13, 69a/3

y. + *deki* 64a/17, 65b/8

y. + den 26b/1
y. + inden 32a/15, 57b/10
y. + ler 14a/2
-10-

yerine : Başkasının adına.
y. 27a/4, 27a/14, 30b/11, 32a/14
-4-

yerinde : Durumunda.
y. 33a/4, 33a/8, 39a/16, 43b/9, 51a/11, 64a/4
-6-

yetiş - : Ulaşmak, ermek.
y. - e 17b/1
y. - meye 17b/1
-2-

yetmiş : Yetmiş. (70)
y. 32a/7
-1-

yetmiş tokuz : Yetmiş dokuz. (79)
y. 12b/6
-1-

yevm (Ar.) : Gün.
y. 31b/5
-1-

yeyni : Hafif.
y. 26a/2
-1-

Yezd-i C rd : Kadisiyye Zaferi sırasında İşlam ordularının ve kumandan Sa'd bin Ebi Vakkas'ın yendiği İranlı kraldır. (bk. Yezd-i C rd Bin şehriy r)
Y. +    5a/12
-1-

Yezd-i C rd Bin şehriy r : Kadisiyye Zaferi sırasında İşlam ordularının ve kumandan Sa'd bin Ebi Vakkas'ın yendiği İranlı kraldır. (bk. Yezd-i C rd)
Y. 7a/3
-1-

yıl : Sene.
y. 16a/11
-1-

yıldız : Kuzey 360 derecelik y n.
menzil-i b b d-ı y. 38b/17, 40a/10, 41b/15, 46b/2, 50a/7, 61b/14, 63a/17, 63a/3, 64b/2
menzil-i b b d-ı poyraz y. 48a/13, 49a/2, 51a/14, 53a/12, 60b/5, 61a/14, 66a/16
-16-

Yıldız : Menzil adı. Hacı Süleyman Menzili. Ayak yeri, Miralem Ahmed Ağa taşından yukarı düzde, baş taşı Puta Dersi'nde, Eski Karlık'dan beride, Kulaksız yoluna yakındır.
y. 69a/1
-1-

yine : Yeniden , bir daha.
y. 24a/12, 27b/9, 8b/16
-3-

yog  : Bulunmayan. (bk.yoğ)
y. + ise 20b/9
-1-

yohsullığ : Yoksul olma durumu.
y. + ı giderer r 16a/6
-1-

yok  : Bulunmayan. (bk.yoğ)
y. 10a/2, 27b/1
y. + dur 26b/2
cev z y. + dur 15a/1
mes ğ y. 19b/2
-5-

yol 1. Karada, havada, suda bir yerden bir yere gitmek için açılan uzaklık.
y. 68a/10
y. + da 27a/2, 27a/12
y. + ı 64a/13, 65a/14
y. + inu  41a/7
y. + una 69b/2

2. Uyulan ilke, sistem.
y. + *ı* 29a/5
y. + *uyla* 33a/2
3. Gaye, uğur, maksat.
y. + *una* 11a/2
4. Bir amaca ulaşmak için
başvurulması gereken çare, yöntem.
y. + *ıyla* 32b/16
-11-
- yoldaş** : Yol arkadaşı.
y. + *inuñ* 24a/10
y. + *larına* 26a/9
-1-
- yollu yolunca** : Usulüne tam uygun olarak.
y. 30b/2
-1-
- yonca** : Baklagillerden, başak durumundaki
çiçekleri kırmızı veya mor renkli,
hayvanlara yem olarak yetiştirilen çayır
bitkilerinin genel adı.
y. - *i 'ömrini* 37a/16
-1-
- yonıl** - : Yontulmak.
y. - *up* 16b/14
-1-
- yukarı** : Bir şeyin üst bölümü.
y. *ise* 33a/5
-1-
- yumıl** - : Kapanmak.
y. - *up* 33a/16
-1-
- yumruğ** : Parmakların kapanmasıyla elin
aldığı biçim. (bk.yumruk)
y. + *ını* 33a/7
-1-
- yumruk** : Parmakların kapanmasıyla elin
aldığı biçim. (bk.yumruğ)
y. 33a/7
y. + *ını* 32b/16
-2-
- yumşaklık** : Hilim, mülayemet.
y. + *da* 26a/1
-1-
- Yünānī** : Yunan'a ait.
Y. 5b/5
-1-
- Yūsuf Ağa** : 840 geze ok atarak kendi adıyla
anılan Yusuf Ağa Menzili'ni açmıştır. 17.
yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.
Y. 60b/4, 60b/6, 60b/9, 64b/9
-3-
- Yūsuf Ağa** : Menzil adı. Ayak yeri Ahi
(Parpol) Menzili ile Cafer ayağı arasında
küçük mermer taşır.
Y. 60b/4
- Yūsuf deresi** : İstanbul'da bulunan bir semt
adı.
Y. 64a/16
-1-
- Yūsuf Paşa** : Kethüda Yusuf Ağa. 17.
yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.
Y. 53b/4
-1-
- yüri** - : Adım atarak ilerlemek.
y. - *mek* 15a/13
y. - *se* 21b/15
y. - *ye* 15b/1
-3-
- yürüt** - : Kullanmak.
oğ y. - *mek* 34a/1
-1-
- yüyrek** : Hızlı, daha hızlı.
y. 33b/15
-1-
- yüz** - : Yüzmek.
şuda y. - *megi* 15a/15, 20a/1
-2-

yüz : Suret.

y. + ine 33b/1

yüz a. - dıgı 44b/15

y. a. -up: Şırmak. 63a/10

-3-

yüz Yüz. (100)

y. 24b/11, 31b/16, 35a/5

-3-

yüz elli : Yüz elli. (150)

y. 66a/10, 69a/5

-2-

yüzzer : Yüz sayısının üleştirme sayı sıfatı.

y. 26b/6

-1-

yüz otuz : Yüz otuz. (130)

y. 38b/11

-1-

yüzücülük : Yüzme sporu.

y. öğretmek 19b/9

-1-

za'af (Ar.) : Düşkünlük.

z. 31b/9

-1-

ze'âmet (Ar.) : Tımar.

z. 28b/11

-1-

Zābulistān : Afganistan'la İran toprakları arasında kalan tarihi bölge.

Z. 5a/8

-1-

zāde (Far.) : Oğul ,evlat.

z. 40b/5

-1-

zafer (Ar.) : .Savaşta kazanılan başarı.

z. bulundum 5b/15

-1-

Zağarcı Kāsım : İki menzilde rekoru vardır.

16. yüzyılda yaşamış olan kemankeştir.(bk.

Kāsım)

Z. 41a/10, 41b/10, 43a/13

Z. + uñ 41a/16

-4-

zāhib (Ar.) : Giden, gidici.

z. 13b/14

-1-

zāhım (Ar.) : Büyük, iri.

seng-i z. 41b/9

-1-

zāhir (Ar.) : Meydanda olan.

şūret-i z. + de 31a/15

-1-

zāhiren (Ar.) : Meydanda olarak.

z. 8a/1, 19a/17

-2-

zāhirī (Ar.) : Görünürdeki, meydanda olan.

sihām-ı z. 12a/4

-1-

zaḥm (Far.) : Yara.

z. - ı derūnuna 44b/9

teşnegān-ı r. 11a/16

-2-

zaḥmet (Ar.) : Sıkıntı , eziyet.

z. + i 18b/2

-1-

zaḥm-güşā (Far.) : Yara açan.

z. -yı derd 60a/16

-1-

zaḥm-hürde (Far.) : Yara yemiş.

z. 62b/14

-1-

za' if-āne (Ar.+Far.) : Güçsüzcüne.

ḳudret-i z. 3a/17

-1-

za‘im (Ar.) : Zeamet sahibi kimse.

z. 26a/9

-1-

zāirçe (Ar.) : Ziyaretçi gibi.

z.- *yi iqbāline* 27b/13

-1-

zālām (Ar.) : Karanlık.

z. 57b/8

-1-

zamān (Ar.) : 1. Vakit.

z. 27a/9, 31b/6

z.+ *da* 23b/15, 24a/11, 25b/2, 25b/7,
26b/9, 27a/16, 6a/7

z.+ *dur* 17b/9

z.+ *ı* 34a/8

z.+ *ında* 6b/16

z.+ *ları* 7a/8

z.- *ı hilāfetlerinde* 12a/6

z.- *ı mürūr étmeden* 58b/13

z.- *ı saltanatlarında* 64b/6

z.- *ı sa‘ādetlerine* 4b/17

z.- *ı sulṭān* 63b/15

z.- *ı sulṭānlarında* 61b/17

ibtāl-i z. 35a/5

2. Dönem, devir.

z.- *ı Fātiḥ* 29a/1

-21-

zamānen (Ar.) : Zaman bakımından.

z. 65b/13

-1-

zāime (Ar.) : Zaim kelimesinin müennes şekli.

z. 68b/4

-1-

zann (Ar.) : Şüphe, kuruntu.

z. 15b/9

z.- *ı gālib-i fakīre* 8a/8

-2-

zār (Far.) : Ağlayan, inleyen.

z. 3a/8

-1-

zarar (Ar.) : Bir şeyin, bir olayın yol açtığı çıkar veya olumsuz, kötü sonuç.

z. 37b/15

z.+ *ı* 26b/1

-2-

zāt (Ar.) : Kişi.

z.+ *ında* 20a/14

z.- *ı şerīf* 6a/5

eş‘ar-ı z.- *ı şerīf idi* 12a/17

-3-

zāten (Ar.) : Doğrusu, esasen.

z. 65b/13

-1-

zu‘m (Ar.) : Zan, batıl zan.

z.+ *ıyle* 69a/13

-1-

zebān (Far.) : Dil.

itāle ‘i z. 51b/12

-1-

zeber (Far.) : Üst.

zīr ü z. *édüp* 37b/16

-1-

zihin (Ar.) : Düşünme, anlayış.

z.+ *ün* 20a/17

-1-

zemīn (Far.) : Yer, mahal.

z. 38b/6

z.+ *e* 44b/17

galṭān-ı z. 57b/5

İran-ı z. 9b/11

İran-ı z.+ *de* 7b/5

mevzū‘-ı z. 57b/9

muktezā-yı z. 59b/9

rūy-ı z. 35b/17

z.- *ı iḥbār* 28a/9

z. *olan* 51a/9, 60b/15

-10-

zer‘ (Ar.) : Tohum ekme.

z. *olunan* 4b/1

-1-

zer (Far.) : Altın.
z. 9a/4

-1-

zer-endūd (Far.) : Altınla parlatılmış.
z. 42b/16

-1-

zer-peykān (Far.) : Altın temren.

sehm-i z. 10a/4

-1-

zerre (Ar.) : Çok küçük parçacık.
z. 37a/13

-1-

zerrīn (Far.) : Altından yapılmış.
serlevhā-i z. 3b/11

-1-

zevāt (Ar.) : Zatlar, saygı değer kimseler.
z. - i *kirām* 10a/14

-1-

zevrā : Bir yay ismi.
z. 16a/14

-1-

zevrak (Ar.) : Kayık.
z. 64a/5

-1-

zevrākçe (Ar.) : Küçük kayık.
z. - i *ğayret* 41b/6
lenger-i z. 46b/13

-2-

Zeyd : Bir şahıs adı.
Z. 23b/16
Z. +e 24a/1
-2-

zeyl (Ar.) : Bir yazıya yapılan ekleme, ek.
z. + *inde* 49b/1
perde-i z. 11b/2
-2-

zımn (Ar.) : İç taraf, iç yüz.
z. + *ında* 13b/7, 35a/10
beyān-ı z. + ında 14b/4

-3-

zīb (Far.) : Süs, bezek.
z. - i *şadāret* 62b/3

-1-

zībā : Taş adı.
z. 67b/4

-1-

zihgīr (Far.) : Sağ elin baş parmağına
takılan atış yüzüğü.
z. *eyleyüp* 9b/17

-1-

Zihgīr : Zağırcı Kâsım. 16. yüzyılın ilk
yarısında yaşamış olan kemankeştir. (bk.
Zihgirci Kâsım)
Z. 43a/17

-1-

Zihgirci Kâsım : ZağırcıKâsım. (bk. Zihgīr)
Z. 43a/10

-1-

Zihgiri : ZağırcıKâsım. (bk. Zihgīr)
Z. 43a/8

-1-

zıkr (Ar.) : Sözü etme, anma.
z. *étدیği* 17b/9
z. *olunan* 25b/5, 31a/5
z. *olundı* 29a/13
z. *ve tahrīr olundığına* 34b/8

-5-

zīnet-baḥş (Ar.+Far) : Süs veren.
z. 1b/6

-1-

zī-peykān (Far.) : Ok sahibi.
z. 40a/2

-1-

zîr (Far.) : Alt, alt taraf.
 z. 51b/15
 z. + *inde* 44b/16
 z. - *i tûrâb* 67b/11
girde-i z. - i tûrâb olmuş 5b/1
 z. - *i tûrâb-ı 'adem* 50b/8
 z. *ü zeber êdûp* 37b/16
 -6-

zîrâ (Far.) : Çünkü.
 z. 16b/11, 19a/3, 19b/14, 26a/3,
 32a/6
 -5-

zîrâ' (Ar.) : Dirsekten orta parmak ucuna kadar olan uzunluk ölçüsü.
 z. 66b/16, 68b/7
 z. + *a* 65a/1
 -3-

zîr-ḥāk (Far.) : Toprağın altı.
 z. 41b/11, 54a/1
 -2-

zî-şân (Far.) : Şanlı.
peygamberân-ı z. 4b/11
peygamberân-ı z. + dan 9a/14
neseb-i z. + larını 3b/15
 -3-

ziyâde (Ar.) : Fazla, çok.
 z. 14b/17, 20b/9, 26a/6, 31b/13,
 32a/4, 33b/17, 34a/1, 36a/14, 56a/16
 z. + *sî* 21a/15
 z. + *yî* 30a/7
 z. *buyurduklarından* 28b/14
 z. *etmek* 32b/2
 z. *olmak* 32a/2
 z. *olsun* 37a/9
 -15-

zor (Far.) : Sıkıntı çekilerek yapılan.
 z. 2b/12, 31b/13, 41b/3, 52b/7, 60a/2
 z. + *ı* 55b/9
 -6-

zor-gâr (Far.) : Zorluk edici.
rûzgâr-ı z. 46a/11
 -1-

zua' fâ (Ar.) : Zayıflar.
 z. + *nuñ* 13b/1
 -1-

zu' amâ (Ar.) : Büyük tımar sahipleri.
 z. + *dan* 64a/5
 -1-

zuhûr (Ar.) : Meydana çıkma, görünme.
 z. 38b/8
 z. + *unda* 64b/13
derbeyân-ı sebeb-i z. 4a/9
 z. - *u kevkebe-i muḥammediyeden*
 7b/9
 z. *êdûp* 6a/7
bidâyet-i z. + u 3b/13
 -6-

zülâl (Ar.) : İçilmesi güzel, tatlı, saf su.
 z. 57b/3
âb-ı z. 57b/3
 -1-

zümre (Ar.) : Topluluk, grup, camia.
re 'îs-i z. - i tîrendâzân 57b/2
 z. - *i tîrendâzân re 'îsi* 55b/2
 z. - *i tîrendâzânüñ* 3b/9
 z. - *i yeñiçeriyândan* 40b/3
 z. + *sinden* 37b/12, 37b/14, 44b/8
 -7-

SONUÇ

- *Minhâc-ı Rumât*, bir okçuluk kitabıdır. Okçuluğun kurallarını, usullerini ve özelliklerini anlatan bir yapıttır. Eserin içerisinde kırk hadisten, bazı ünlü kişilerden, padişahlardan bahsedilmiştir. Okçuluk talimleri ile ilgili ayrıntılı bilgilere yer verilmiştir. Yazar, atılan okun sapma değerini en ince ayrıntısına kadar eserine almıştır. Menzillerin yerleri, etrafta bulunan çeşme, mezarlık, bahçe gibi meşhur yerlerle açıklanarak ayrıntısı ile verilmeye çalışılmıştır.

- Eserde Türk ve İslâm okçuluğu ile ilgili ayrıntılı bilgilere yer verilmiştir. Sa'd Bin Ebu Vakkas'tan sık sık bahsedilmiştir. Bunun yanı sıra İran padişahları ve mitolojik şahıslara da yer verilmiştir.

- Eserde, yer yer şiir, beyit, mısra gibi adlarla manzum kısımlara da yer verilmiştir. Yazar, hadislerden ve menzillerden bahsettiği kısımda bazılarının yanına kenar yazısı ile açıklamalar yapmıştır.

- Tarihi niteliği olan ve içerisinde edebiyat, spor, hadis ilmi gibi alanlarla ilgili bilgiler yer alan bu eser İstanbul Okmeydanı'nda bulunan menzilleri ayrıntısı ile anlatması nedeniyle önemlidir.

- Bu çalışma diğerlerinden farklı olarak dizin ve dil incelemesi bulunması hasebiyle ilk olma özelliği taşımaktadır. Dizin ve dil incelemesi ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

- Aşağıdaki örneklerde +iñ +iñ ilgi hâli ekinin kullanılmadığı tamlama örnekleri vardır

30a/9 **menzil** ana taşınıñ.. , 42b/14 **müezzinler** sofası , 25a/6 **kim** atacağı,

- Aşağıdaki örneklerde +i belirtme hali ekinin yazılmadığı tespit edilmiştir: 44b/6... **menzilin** bozup. .. , 14a/15 **ricâ.sın**, 11b/8 .. **olmağın**....

- -An sıfat-fiil ekinin kullanıldığı örneklerde ekin ünlüsünü göstermek için genelde hareke kullanılmıştır: 8b/5 **işleyen** ve **eyleyen**.

- Aşağıdaki örnekte okyanus kelimesi elif (ﻱ) ve vav (ﺹ) yerine sadece elif (ﻱ) ile yazılmıştır.

63b/9 *himmetleri nêce nêce **oḳyanus** ḥayretde varda.*

- Molla kelimesi orijinal imlasıyla yazılmıştır:

66a/6 *Müftizāde İbrāhīm Selīm **Monlā** Efendi.*

- Eserde, İstanbul Okmeydanı'nda bulunan 46 tane menzilden bahsedilmiştir. Ünsal Yücel'in yaptığı çalışmada 50 tane menzilden bahsedilmiştir. Metinde bazı menzillere yer verilmemiştir.

- Nüshalar arasında bazı yazım farklılıkları görülmektedir:

69b/6 *Şikeste*; Bu kelime bizim çalıştığımız nüshada *şikeste* diye yazılırken; Topkapı Sarayı nüshasında *şāyeste* şeklinde yazılmıştır.

KAYNAKLAR

- ADAMOVIC, Milan ; *16. Yüzyıl Türkçesi* , TDK Yay. Ankara 2014.
- AKAR, Ali ; *Türk Dili Tarihi*, Ötüken Yayınları, 3. basım, Ankara.
- DAŞDEMİR, Muharrem; *Oklama Yöntemiyle Türkçenin Yapısal-İşlevsel Söz Dizimi*, Fenomen Yayınları, Erzurum 2015.
- DEMİR, Nurettin - YILMAZ Emine ; *Türk Dili* , Grafiker Yayınları, Ankara 2010.
- DEVELİ, Hayati; *Osmanlı Türkçesi 1*, 14. Baskı, Kesit Yayınları, İstanbul 2009.
- DEVELLİOĞLU, Ferit; *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, Aydın Kitabevi, 26. Baskı. Ankara 2010.
- DİLÇİN, Cem; *Yeni Tarama Sözlüğü*, 3.Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2013.
- DUMAN, Musa; *Makaleler “Eski Türkiye Türkçesinden Osmanlı Türkçesine”*
Makaleler “Eski Türkiye Türkçesinden Osmanlı Türkçesine” Kesit Yayınları, İstanbul 2008.
- ERCİLASUN, Ahmet B.; *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla TÜRK DİL TARİHİ*, 13. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara 2013.
- ERGİN, Muharrem; *Osmanlıca Dersleri*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 2011.
- GÜRBÜZ, Fuat ; *Mehmed Emin Vahid Paşa'nın Minhâc'ür-Rumât Adlı Eseri*,
Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta 2019.
- JOHANSON, Lars; *Türkçe Dil İlişkilerinde Yapısal Etkenler*, çev; Nurettin Demir, TDK Yayınları, 2. Baskı, Ankara 2014.
- KARA, Mehmet; *Türkçenin İzinde* , Kesit Yayınları, İstanbul 2009.
- KARAHAN, Leyla - GÜRSOY, Ülkü ; *Kavâid-i Lisân-ı Türkî*, TDK Yay. Ankara 2003.
- KARASOY , Yakup; *Sirâcü'l- Kulûb* , TDK Yayınları, Ankara 2013.
- KORKMAZ, Zeynep; *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*, 4. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2014.

- KÖKTEKİN, Kâzım; *Dehname* , TDK Yay. Ankara 2013.
- KÖKTEKİN, Kâzım; *Eski Anadolu Türkçesi*, 1. Baskı, Fenomen Yayınları, Erzurum 2011.
- Şemseddin SAMÎ; *Kamus-ı Türkî*, 1. Baskı, Çağrı Yayınları, İstanbul 2010.
- ŞENARSLAN, Necip Fazıl ; *Risâle-i Kavsiyye der Beyân-ı Zümre-i Tîr Endâzân*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2012.
- TURAN, Selami – GÜRBÜZ, Fuat; “*Mehmed Emin Vahid Paşa'nın Minhâcü'r-Rumât*” Pesa Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, S: 2, Temmuz 2019.
- TÜRK DİL KURUMU; *Türkçe Sözlük*, 11. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011.
- TÜRK, Vahit; DOĞAN, Şaban ; ŞERİFOĞLU Yasin; *Eski Anadolu Türkçesi Dersleri*, Kesit Yayınları, İstanbul 2013.
- UZUN, N.Engin; *Dünya Dillerinden Örnekleriyle Dilbilgisinin Temel Kavramları – Türkçe Üzerine Tartışmalar*, TDAD 39, 2. baskı. İstanbul 2004.
- YÜCEL, Ünsal; *Türk Okçuluğu*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, Ankara 1999.
- <http://lugatim.com/> , KUBBEALTI LUGATI, (10.01.2020)
- https://www.google.com/search?safe=strict&rlz=1C1CHZL_trTR790TR790&sxsrf=ACYBGNT2PiD4R8s4QBGrIZsk3xkqTqFeGQ%3A1580319130223&ei=msExXuGqDbeFk74PvqmE0A0&q=tdv+islam+ansiklopedisi&oq=tda+islam+&gs_l=psy-ab.1.0.0i13l10.1645.6941..8236...0.0..0.182.2120.0j14.....0....1..gws-wiz.....35i39j0i22i30j0i333j0i131j0i67j0j0i10j0i203j0i22i10i30.Kq1ukV70tEg TDV İSLAM ANSİKLOPEDİSİ. (29.01.2020)